CEZAR PETRESCU

la paradis general

miss românia

Cezar Petrescu

LA PARADIS GENERAL

*****

MISS ROMÂNIA

Coperta de Damian Petrescu

Cezar Petrescu

La paradis general

*

Miss România

Editura Cartea Românească – 1970

LA PARADIS GENERAL

CAPITOLUL I

Într-o seară ploioasă a sosit un Melchisedec...

Deschise numai un singur ochi, şi acela numai pe jumătate.

Vru să întindă mîna pe măsuţa de noapte, unde se afla întotdeauna paharul cu apă şi linguriţa de dulceaţă. Arşiţa lăuntrică se cerea imperios răcorită. Nehotărît, în larvele de gînduri toropite de somn, impută chiar naturii că a confecţionat omul după un model atît de rudimentar şi de inconfortabil.

Ceea ce l-ar fi încîntat acum, ar fi fost o largă ventilaţie în piele, de la gît pînă sub pîntec; bunăoară o secţiune longitudinală, mobilă, prinsă cu capse sau cu *fermoir éclair.*

Ar deschide capsele şi ar potoli toată văpaia uscată a măruntaielor cu o împroşcare gheţoasă de hurtum. Pe urmă, ar închide frumuşel butonii peste conţinutul geamantanului anatomic, răcorit, spălat şi

aerisit, ca să se simtă proaspăt ca un prunc nou născut.

Gîndind acestea, pipăia în deşert cu degete precaute, să descopere în semiîntunericul gălbui al storurilor paharul cu apă.

Cercă să se ridice într-un cot şi să se ajutoreze mai energic în explorare cu cealaltă mînă.

Atunci abia, observă că dreapta îi e capturată. Slujea drept pernă unui cap de femeie, cu părul revărsat pe pieptul lui, în val lucios de smoală.

O femeie cu desăvîrşire necunoscută.

„Încă tot mai visez!” — îşi spuse cu resemnare, şi, fiindcă nu-şi simţea putere să se smulgă somnului, închise jumătatea de ochi şi-şi continuă visul tropical.

Îndată fu din nou în nisipurile sticloase ale Sa- harei.

Razele verticale îl coceau drept în creştet. Simu- nul sufla arzător. Cămila galopînd îi zgîlţîia dureros viscerele, gata să-i răscolească acel rău al deşertului, tot atît de odios ca răul de mare... O oază, în sfîrşit: trei palmieri cu trei egrete de frunze subţiri ca săbiile, în vîrful prăjinilor ccruite. Şi o maură cu păr de smoală, purtînd amfora cu apă răcoritoare pe umăr ca pe capacul cutiilor de curmale.

„Ne oprim, nu mai pot de sete!” — strigă călăuzei, care trecu fulger pe lîngă el, galopînd înainte. Călăuza, cu burnuz alb, dar cu nume atît de stupid: *Antricot,* se răsuci rînjindu-i cu toţi dinţii şi făcîndu-i un semn mut, de mirare: „Unde să se oprească? Unde vede el apă?”

Într-adevăr, mirajul oazei se şterse, şi înainte nu mai era decît deşertul cu nisipul sticlos şi incandescent. Cămila porni mai departe, în oribilă legănare de ruliu şi tangaj.

Iar nălucirea cu oaza ireală, din jocul fierbinte al luminii, se repetă de o sută, de sute de ori.

„Acum, nu mai e miraj!” — îşi spuse tîrziu de tot, cu hotărîre deznădăjduită prin somn, să spargă supliciul amăgirii. „E şipot curat. Şipot de munte. Aud apa gîlgîind...”

Şi deschise amîndoi ochii, largi, bine dezmeticit, să vadă apa şipotului gîlgîind.

Întunericul gălbui din odaie era acelaşi.

Dar pe mîna lui amputată de amorţeală nu mai dormea o femeie necunoscută, cu părul de smoală.

Femeiea era la cuveta lavoarului, goală cum goală e în gravurile biblice, Eva înainte de păcat, şi acolo îşi răcorea energic obrajii, în şipotul robinetului.

„Ce drăcie o mai fi şi asta?” — se miră frecîndu-şi ochii, să desluşească ce e vis şi ce e aievea.

Nu recunoştea nimic în toată această încăpere străină. Ba da: geamantanul lui şi trusa cu capacul căscat. Pălăria, hainele lui, gulerul, aruncate într-o superbă dezordine. Pantalonii încălecaţi pe spătarul unui scaun. Ghetele tronînd arogant pe masă şi scoţîndu-i limba ca doi copii rău-crescuţi. Un ciorap încingînd, în chip de parodică etolă, gîtul unei Venere de ghips.

Mai stranie prezenţă decît toate — era însă tot femeia.

Ridică încetişor capul pe pernă, încordîndu-şi vinele gîtului şi sprijinindu-se în coate, s-o cuprindă în întregime. Făcu întîia oară constatarea că nimic nu seamănă mai mult cu o femeie în pielea goală, văzută

pe la spate, ca altă femeie în pielea goală, văzută tot pe la spate.

Impudoarea de tînăr animal a necunoscutei era atît de firească şi de o atît de nestingherită graţie, încît uită să se mai simtă scandalizat.

Cu buretele stors, femeia îşi freca subsuorile, gîtul; îndoia braţul de la cot cu contorsiuni de acrobată, să ajungă cît mai departe în regiunile inaccesibile de pe spinarea curbă.

Recunoscu buretele din trusa lui.

Apoi îşi turnă apă de colonie în palme şi se răcori, procedînd cu aceeaşi minuţioasă metodă, la fiecare încheietură, unde se vedea bine că nu întrebuinţează nici o pastă epilatorie, îşi frecă energic sînii, îi înfrăgezi cu un savant masaj circular, după cum îşi prinse cu degetele muşchii gîtului şi îi netezi cu aceeaşi îndemînare expertă.

Recunoscu parfumul coloniei lui.

Îl invadă tiranica nerăbdare să-i vadă mai grabnic faţa. Poate aşa va recunoaşte-o. Deşi el cunoscuse atît de puţine femei de o noapte.

Dar femeia nu isprăvise şi îi ignora existenţa cu o indiferenţă într-adevăr jignitoare.

Îşi clăti gura cu apa lui de dinţi, gargarisind-o cu bărbia în sus, cum fac păsările cînd beau apă. Părul scuturat, îi ajunse cascadă de smoală lucioasă pînă mai jos de coapse.

„Superb păr — declară cu admiraţie omul din pat — dar cu aceasta, tot n-am aflat cine-o fi fiind şi cum o fi arătînd la faţă!”

A doua dorinţa îi fu îndeplinită chiar în clipa cînd sfîrşise să-i mijească în gînd, că femeia se strămută la oglinda dintre ferestre, şi astfel îşi arătă obrazul, reflectat în lacul vertical de argint. Şi nu numai obrazul...

Se pare însă că semiobscuritatea din încăpere contraria întrucîtva intenţiile necunoscutei, fiindcă dădu drumul storurilor, care zvîcniră cu un sunet sec de resort.

Acum femeia se vedea mai bine în oglindă şi mai bine o văzu şi omul din pat.

Oval pur, ochii verzi, gură cărnoasă şi tînără. Doar cearcăne pretimpuriu ostenite şi viorii, sub pleoape. Nu! Niciodată n-a cunoscut figura aceasta.

Sau îl înşală poate părerea, pentru că femeia i se înfăţişa aşa, în cea mai desăvîrşită şi edenică goliciune. Altfel, cu părul strîns sub o pălărie, într-o toaletă după ultimul jurnal, arătînd cum arată pe stradă, în tren ori într-un restaurant, enigma ar fi fost poate mai uşor de dezlegat.

„E scandalos cum seamănă o femeie cu alta; oricum, nu mai seamănă nici cu ea însăşi, orice femeie, cînd e goală, ca aceasta” — făcu din nou constatarea omul nedumerit din pat. Şi trăgînd concluziile acestor sceptice reflecţii, descoperi că femeile dovedesc nu frivolitate, ci un just instinct, în pasiunea lor pentru toalete, fiindcă numai prin haină se mai pot deosebi una de alta.

Altfel, toate sînt fabricate în serie.

Aceasta, din oglindă, e de bună seamă un capăt de serie. Un prim ori un ultim

exemplar. Din cele mai izbutite: cu umerii atît de perfect rotunzi, cu sînii atît de ferm sidefii, cu gîtul atît de neted cilindric, cu mijlocul atît de zvelt subţiat, cu coapsele atît de curb arcuite; nici un dram de carne tînără prea mult, nici unul prea puţin.

Femeia din oglindă purcese la renovarea figurii. De altfel, o operaţie care nu se arăta întru nimic indispensabilă şi fu executată cu o tinerească fluştiureală; o umbră de negru pe gene, un strat subţire de pudră, o fugace atingere de roşu pe umerii obrajilor, un benchi mai violent de roşu strivit pe buze. Îşi strînse părul şi, din două răsucituri de mînă, îl adună nod greu şi bogat, pe ceafă. Îşi zîmbi cu încîntare propriei imagini de dincolo de oglindă, şi abia atunci văzu, tot prin oglindă, că omul din pat s-a deşteptat şi o priveşte.

Cu spelcile de baga între buze, îi rîse voioasă prin ricoşeul cristalului. Îşi eliberă gura, înfigînd acele, unul cîte unul în păr şi se întoarse să-i ureze bună dimineaţa, cu un glas plăcut şi cald, de contraltă, dar cu un înfricoşător accent moldovenesc:

— Pa, somnorosule! Bini că ti văd o dată dişteр- tat. Di-un cias fac înadins huet. Mi-ai spus că vrei să ti trezăşti la nouă şi acuma-i zăci trecuti...

Omul din pat îngăimă în felul lui, cu gura cleioasă, un bună dimineaţa foarte vag şi cu totul lipsit de entuziasm.

Simţea că-i vine să înnebunească.

A spus el că vrea să se trezească la nouă?

Femeia cu picioarele goale în pantofii cu tocuri înalte — singura concesie

vestimentară — veni lîngă pat şi, fără nici o introducere, îşi înfipse degetele în părul bărbatului, zburlit şi fără aceasta, ca să-l zburlească

deplin. După astfel de dezmierdare, mai potrivit unui exemplar flocos al rasei canine decît unui om necăjit, care nu ştia unde se află şi în ce pat s-a deşteptat, femeia îl mai scutură puţin şi de nas, îi pecetlui nedumerirea cu un bobîrnac în sfîrcul apendicelui olfactiv şi îl admonestă cu o dispreţuitoare compătimire:

— Uff! Da ci botos mai eşti astăzi!... Ti-ai trezit cu popoul în sus... Parcă arătai altfel, asară, scumpe Melchisedec!...

Aseară? Melchisedec?

Omul simţi că a înnebunit de-a binelea.

Cu vertiginoasa viteză cu care îşi fac loc gîndu- rile cele mai absurde, îşi spuse îndată că poate e victima unui caz excepţional de amnezie, aşa cum sînt citate exemplele celebre din manualele de psihologie şi de medicină. Nenorociţii care-şi uită subit numele, vîrsta, domiciliul, familia, limba; se trezesc într-o dimineaţă vădani de tot trecutul şi trebuie să înveţe abecedarul de la început.

Ca să se convingă de netemeinicia unei asemenea catastrofale ipoteze, îşi silabisi în gînd, victorios, numele, vîrsta şi adresa: *George Galea,* dezmierdat acasă şi de prieteni cu diminutivul *Georgei;* doctorand în drept şi filozofie; 24 ani; domiciliat în Bucureşti, strada Sălciilor 17 bis; cu adresa provizorie de student, la Paris, în Boul Saint-Miche 88, plin cartier latin.

Aşadar, Georgei, Georgei Galea, nici un Melchisedec! Cel puţin acest capitol e lămurit deplin. Îşi recunoaşte de aci cartea de vizită în cadrul de piele al trusei, pe care a cumpărat-o el, Georgei Galea, astă-pri-

măvară, de la Galeriile La Fayette. Dar camera aceasta, cu statuia de ghips a Venerei, nu e nici cea din strada Sălciilor 17 bis, nici cea din Boul Saint-Miche 88. Ci e o cameră cu desăvîrşire străină, ca şi această femeie goală-goluţă şi cu accentul moldovenesc mai radical decît într-o comedie şarjată.

Georgei Galea făcu un apel deznădăjduit la toată drojdia mahmură a memoriei, să afle unde se găseşte şi cum a ajuns aci. Îi tresar în gînd numai cuvinte fără nici un sens, pe care le respinge dezgustat: Antricot. Nu! Melchidesec. Nu! Bălănuţ. Nu!

Şi refrenuri stupide de cîntec:

Ei, nu mă lăsa să mor, Marghioală,
Ei, nu mă lăsa să moor!

Pe urmă, îndată, pe altă melodie:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Şi Mutu n-a mai zis nimic!

Îşi strînse tîmplele dureroase, precaut, cu amîn- două palmele, cum ar cuprinde un vas hîrbuit, din care cea mai imprudentă şi bruscă mişcare ar umple camera cu cioburi. Apăsă bine, să împingă înlăuntru, adînc, toată navala bezmetică de cuvinte şi de refrenuri obsedante, ca să stoarcă puţină lumină. Refrenul ţîşnea victorios la suprafaţă:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Şi Mutu n-a mai zis nimic!

Nu e numai o iluzie a auzului, ci un cor adevărat, un asalt barbar de răcnete, întrerupîndu-l de cîte ori încerca să vorbească.

A! Iată un început de lumină: ,,Îl întrerupeau de cîte ori încerca să vorbească!”

Să o ia cu metodă, pe această preţioasă pistă:

„Ei, şi ce voia el numaidecît să cuvînteze?”

Îi răsare ca dintr-o ceaţă:

„Domnilor, fraţilor, niciodată nu mi-a fost dat să petrec într-o companie atît de veselă...”

Mai departe, nu ajungea niciodată. Corul îl întrerupea sălbatec şi unanim:

Asta-a-a să i-o spui lui Mutu-uu-u,
Lui Mutu-u-uu!...
Şi Mutu n-a mai zis nimic!

Întocmai ca Mutu, se aşeza şi el jos şi nu mai spunea nimic.

Îi cîntă şi acum în urechi infernalul refren, idiot şi trivial. N-are să scape toată viaţa de el. Ca şi de numele acestea, tot atît de neroade, care nu înseamnă nimic: Antricot! Melchisedec! Lui îi spuneau Melchisedec? Nu numai lui. Unul, altuia. Şi lăutarilor le spuneau: Melchisedec! Un fel de nume generic şi universal. Melchisedec — Melchisedec! Cuvîntul îi sună stăruitor şi sonor, cum e chemarea pitpalacilor în fîneţele cu rouă: Pitpalac — Pitpalac! Pitpidic — Pitpidic! Melchisedec — Melchisedec!

În orice caz, lui nu-i prieşte vinul. N-are să mai pună un strop în gură, niciodată. E a patra, a cincea oară în viaţă cînd s-a ameţit. Dar n-a fost niciodată atît de pierdut ca

acum. Nu-şi aminteşte unde se află, cum a ajuns aci, ce-a făcut atîtea ore, cum se numeau şi cum arătau la chip toţi tovarăşii. Nici pe femeia aceasta goală, care-l priveşte cu ţigarea aprinsă în colţul buzelor, n-a văzut-o niciodată. N-ar şti să spună, în ruptul capului, cum de i-a răsărit în pat alături. Şi mai întîi, într-al cui pat? E patul ei, ori e patul lui?

Femeia se plictisi aşteptîndu-l să dea un semn de tandreţă şi de recunoştinţă, după noaptea încheiată în acest pat comun. Dacă nu din convingere, măcar aşa, din politeţe... Se vede că aceasta nu i se mai întîmplase niciodată. Ţuguie buzele roşii, în semn de scîrbită compătimire. Îi prinse cu o mînă coama zburlită a părului, şi cu cealaltă, oferindu-şi sînul mic şi tare, strîns între degete, cum se dă pruncilor să sugă, îl invită:

— Hai, pupî pi *Ninel!*

Pe urmă, trecînd la celălalt sîn;

— Şi dincoaci, pi *Minel!* Sî nu sî superi, că-i mititel şi năcăjît.

Docil, Georgei Galea pupă pe Ninel; pupă şi pe Minel, să nu se supere cît era de mititel şi de necăjit. Ba chiar mai întrecu de la dînsul şi-i mai pupă o dată pe amîndoi, neinvitat, cu lăudabil spirit egalitar, fiindcă amîndoi erau tineri, netezi, sidefii şi duri.

De această obiectivitate, lipsită de părtinire, femeia păru deplin satisfăcută şi, în sfîrşit, împăcată.

Îl mustră numai pentru trecut:

— Ţi-am spus, dragă Melchisedec, asarî sî nu bei simplu şi mai ales sî nu bei lichior.

Dacă mă ascultai, n-aveai az mutra aiasta di cioclu.

Georgei Galea nu-şi aducea aminte să-i fi spus cineva aseară să nu bea simplu şi să nu bea lichior.

Nici nu-şi amintea, de altfel, dacă a băut ori nu simplu, şi dacă a băut ori nu lichior.

Dar regretă sincer şi amar că n-a dat ascultare unor asemenea sfaturi de adîncă înţelepciune. N-ar avea astăzi mutra aceasta de cioclu, pe care încă n-a văzut-o în oglindă, dar o presimte. Şi nu l-ar mistui arşiţa aceasta, care i-a uscat cerul gurii de iască, îi frige esofagul şi i-a prefăcut stomacul într-un Vezuviu în miniatură, clocotind de lavă dospită, gata să erupă şi să mai acopere încă o dată Pompeiul şi Herculanum.

Căută încă o dată cu ochii paharul cu apă şi cu dulceaţă, absent; aşa cum îl aştepta în fiecare dimineaţă la căpătîi, acasă în Bucureşti, strada Sălciilor 17 bis.

Femeia îi ghici gîndul, cu o fineţe devinatorie, care dovedea o mult încercată experienţă.

— Vrei apă?

— Da... apă... scînci muribund Georgei Galea.

— Nu te mişca. Aşteaptă, că-ţi aduc cu.

Clăti paharul bine, lăsă să curgă robinetul ca să vină apă proaspătă, nu clocită, de pe ţevi: îl servi brumat.

Niciodată Georgei Galea nu visase să fie servit, de-o sclavă goală, ca un libidinos satrap oriental. Dorinţele lui fuseseră întotdeauna simple, modeste, accesibile şi

caste. Dar nu se miră. Începuse a învăţa că nu trebuie să se mai mire.

Dădu paharul de duşcă, şi după ce-l goli îl privi îndelung în fund, cum s-ar fi aşteptat să fie nesecătuit, ca punga fermecată: abia deşertat, să se umple la loc.

— Mai vrei unul? ghici şi de asta dată femeia.

— Mai... recunoscu Georgei, cu glas ceva mai înviorat, smuls agoniei şi intrat în convalescenţă.

Pe al doilea îl savură mai încet, în etape, înghiţitură cu înghiţitură, întocmai ca un convalescent ajuns la cea dinţii supă de pasăre.

— Acuma stai liniştit, pînă mă îmbrac, dragă Mel- chisedec! porunci femeia. Am cam întîrziat. Să-ţi dau o ţigară?

Îi dădu o ţigară, din tabacherea lui; îi aprinse bricheta, bricheta lui. Georgei se lăsă servit cu simplitate, surprins şi oarecum flatat că atît de uşor s-a acomodat acestor tabieturi de harem, slujit de-o delicioasă sclavă albă, goală şi atît de prevenitoare.

Fuma, ridicat între perne şi luînd aminte cum progresa operaţia vestimentară a femeii. Ciorapii, combinezonul, fusta, bluza, pardesiul de ploaie, pălăria mică, pe ochi.

Cu fiecare capitol al îmbrăcăminţii, îi apărea încă mai necunoscută. N-o ştia nici pe cealaltă, mai dinainte, goală, cu Ninel şi Minel în libertate; dar pe aceasta îmbrăcată n-o ştia nici atît.

Era într-adevăr alta.

O subţire, înaltă şi foarte frumoasă doamnă, de-o discretă şi austeră înfăţişare,

pe care ar fi salutat-o respectuos pe stradă şi în orice local public, încîntat dacă i-ar fi răspuns cu o privire mai puţin rece şi distantă decît celorlalţi trecători. Încă o dată îşi însemnă pentru sine observaţia că, în orice caz, dacă nu haina face pe om, sigur e că haina, din cap pînă-n picioarc, face femeia.

Iar ca un cinic corolar al acestei axiome, îşi hotărî să nu mai dea nici un crezămînt nazurilor ipocrite ale tuturor femeilor, sobre, mîndre şi pudice de pe stradă, de vreme ce toate, acasă, arată la fel, şi toată făţarnica lor demnitate au îmbrăcat-o pe rînd, o dată cu ciorapii, cămaşa, pantalonii, bluza, fustele şi pălăria.

De-acum, n-are să mai fie el prostul acela, să se intimideze de cîte ori îl pune la loc o privire de arhiducesă ofensată. Are să strîngă din umeri atotştiutor şi zeflemist, cum se cuvine faţă de toate persoanele cu ifose grave, care acasă umblă în pielea goală, cu cîte un Minel şi un Ninel rîzgîiat, abia aşteptînd să lie pupaţi drept pe vîrful cel mai obraznic şi încă se mai supără dacă nu-i pupi cu toate marafeturile.

Necunoscuta nu bănuia nici pe departe ce catastrofă morală a dezlănţuit în cuminţenia omului mahmur de pe pat. Îşi strîngea în catarama de sidef cingătoarea pardesiului cafeniu de mătase; se confruntă în oglindă din faţă şi din profil, din pălărie pînă-n călcîie; îşi surîse satisfăcută de rezultatul examenului şi se apropie să-şi ia ziua bună.

Se plecă, depunîndu-i, ca o femeie sobră şi îmbrăcată ce era acum, numai un

cast sărut pe obraz (Georgei simţi un fior la dezmierdarea genelor), îşi lasă mîna sărutată la încheietura mănuşii, unde pielea e subţire şi cu vinişoare albastre.

— La revedere, Melchisedcc. Ai să vii diseară, nu-i aşa?

Melchisedcc nu ştia unde să vină, căci nu ştia unde a fost ca să mai poată veni.

Făcu un gest energic de asigurare: „Lasă pe mine! Mai încape vorbă?”

Iar cu glas tare, îşi aminti deodată:

— Pardon. Îmi dai voie un moment?...

Constatînd că e în pijama (alt mister, fiindcă nu-şi amintea cînd şi cum s-a îmbrăcat) şi spunîndu-şi că aşa poate circula fără să pară prea grotesc, se repezi la haina aruncată pe scaun, împături discret o bancnotă cu mîna ascunsă în buzunar şi vru să o strecoare femeii, care îl aştepta la uşa.

Necunoscuta se uită surprinsă în palmă, roşi de mînie, mototoli hîrtia şi i-o aruncă în obraz:

— Drept cine mă iei?!

Îi mai trînti, supliment, şi uşa în nas. Se mai auzi alta uşă, izbindu-se; desigur uşa vreunui antret.

Melchisedecul rămase în mijlocul camerei, cu picioarele goale şi fără nimic eroic în înfăţişare. O ofensase oare fiindcă vroise să-i plătească noaptea, ori fiindcă o plătise prea puţin?

Fugi la fereastră. În strada necunoscută, în ploaia mocnită, femeia se depărta cu paşi mărunţi şi încă mînioşi, înfăşurată în pardesiul de mătase foşnitoare. Opri o birjă mica şi ridicolă, cît o cutie de

chibrituri; zvîcni sub coşul de piele şi dispăru.

„Nici nu ştiu cum o cheamă. Nici nu ştiu de unde am cules-o. Nici nu ştiu cine este, de ce s-a supărat, şi acum cum am s-o împac?” — se minună foarte Georgei Galea de accste întîmplări ciudate şi care erau numai un început.

Iar îndată îşi dădu seama că, de asemeni, nu ştie nici în ce zi a săptămînii se află şi cum se numeşte strada împîclită de gargariseala ploii. Lipi fruntea de sticla rece, să-şi răcorească cugetul dedesubt şi să cerşească priveliştii de afară un punct de reper. „O burniţă măruntă şi rece, ca la 30 August, luarea Griviţei”, îşi fixă imaginea cu un moment istoric, rememorat din cartea de lectură de clasa IV-a primară.

Şi întrezări un început de iluminare.

Nu ştia cum se numeşte strada, dar identificase cel puţin oraşul:

Iaşi.

Într-adevăr, Georgei Galea, aseară, călcase întîia dată în tîrgul acesta ploios şi trist. Venise pentru zece zile, cel mult două săptămîni, să lichideze, cu avocaţi şi cu dosare, o moştenire neaşteptată, de la o mătuşă aproape necunoscută. Moartea mătuşii îl lăsase indiferent, dar moştenirea îl impresionase ceva mai mult. Cădea de minune. Pe lîngă venitul lui, îi adăuga un venit întreit, cu care să-şi sfîrşească doctoratul la Paris în voie şi să-şi instaleze biroul de avocatură la Bucureşti, cu un lux de nabab.

Viaţa i se deschidea înainte calmă, fără urcuşuri şi coborîşuri accidentate, fără

surprize; adevărată bine- cuvîntare cerească.

Recunoscător, Georgei Galea îşi luă angajamentul solemn să ridice mătuşii defuncte şi testatoare un frumos monument de marmură la cimitir, mai grandios decît toate monumentele funerare ale tuturor mătuşiilor ce vor fi existînd în Iaşi.

N-o văzuse decît de două ori: o bătrînică demodată, vorbăreaţă şi avară. De amîndouă dăţile, venise la dînşii la Bucureşti, după pregătiri şi scrisori, care vesteau evenimentul cu o jumătate de an înainte. Iar îndată ce sosea, nu contenea să discute cu mare aprindere diferenţa preţurilor dintre Iaşi şi Bucureşti, să se minuneze cum pot trăi oamenii în asemenea hărmălaie ca a capitalei şi cum pot scoate bugetul la capăt, cu asemenea fabuloasă scumpete. Se întrerupea să însemne într-un carnet fiecare centimă cheltuită cu birja şi cît a rupt din preţ la cumpărarea unei umbrele.

Ultima dată a fost acum zece ani. El trecuse în clasa a patra de liceu. S-a purtat cuviincios şi intimidat cu această cucoană bătrina, pentru care nu-şi recunoştea nici un sentiment. Iar dună aceea, cum a rămas fără rude, îi trimitea, din obiceiul de copil, cîte două cărţi poştale de felicitare de două ori pe an: la Crăciun şi la Paşte, aşa cum îl învăţase maică-sa să caligrafieze încă de la cele dintîi litere ale alfabetului.

Nici o clipă nu s-a gîndit că băbuşca aceea zbîr- cită şi zgîrcită va fi agonisit vreo avere şi mai ales că ar putea să-l aleagă moştenitor tocmai pe el. Nici acum nu-şi

explică de ce. Desigur, capriciu de avar şi nimic mai mult. .

Dar mana i-a fost bine căzută. El nu era nici risipitor, nici zănatic. Banii n-ar fi putut să ajungă într-o mînă mai bună şi pentru o folosinţă mai chibzuită. Înainte de a se întoarce pentru un an, poate pentru doi, la Paris, pînă la sfîrşitul doctoratului, Gcorgei Galea a ascultat sfatul din scrisoarea avocatului. A venit să lichideze casa şi acareturile, gospodărite pînă acum prea strîmt, fără venituri, iar peste o lună, cu suma tuturor vînzărilor depusă la bancă, îi rămînea numai să vizeze paşaportul şi să descindă din nou, după două zile şi trei nopţi de expres, în gară la Lyon.

Pentru aceste chestiuni foarte serioase, sosise Georgei Galea aseară, în Iaşi, pe o vreme ploioasă şi urîtă, pe peronul suflat de vînt, într-o năvală de negustori bărboşi şi mirosind a dulăi plouaţi.

Nu cunoştea oraşul.

Nu cunoştea decît un prieten, pierdut din vedere de pe băncile şcolii, şi căruia îi scrisese într-o doară. Nu se aştepta să-l găsească pe peronul gării. Prietenul l-a îmbrăţişat cu o gură mirosind cam prea acru a vin şi l-a întîmpinat cu o veselie cam prea zgomotoasă.

Dar altfel, serviabil şi descurcăreţ prieten!

I-a îmbarcat bagajele, l-a adus aci, în camera închiriată cu săptamîna (acum îşi lămureşte unde se află), în acest al treilea domiciliu din a treia capitală, şi pe care ar putea să-l numească, spre identificare, „camera cu Venera de ghips”, spre

deosebire de camera lui de la Paris, care s-ar putea numi „camera lui Henri IV” după bustul aşezat de proprietară deasupra şemineului şi spre deosebire de ,,camera lui Justinian”, compilatorul digestelor şi Institutelor, după bustul împăratului jurisconsult de pe biblioteca paternă din Bucureşti, strada Sălciilor 17 bis. Aseară n-avusese cînd aprofunda aceste reflexii asupra destinului, care-i marca, fiecare nou domiciliu cu un bust de ipsos, pe rînd simbolizînd Justiţia, Galanteria şi Amorul. Căci abia şi-a descărcat bagajele, că prietenul l-a şi tîrît după el, la un chef în toi, de unde se desprinsese să-i iasă întru întîmpinare la gară cu o abnegaţie care se aştepta recompensată.

N-a rezistat. Iar de aci înainte, îşi aminteşte foarte puţin cum s-au desfăşurat întîmplările. Era ostenit de drum. Cu o noapte înainte nu dormise fiindcă îşi pusese în orînduială o sumedenie de acte. Încît abia a cunoscut prietenii prietenului, abia a sorbit cîteva pahare de vin, că l-a şi furat apa. „Am fost un Melchisedec! — îşi mărturisi amar. M-am făcut de rîs. Ce idee şi-or fi făcînd ăia de mine

Nu ştia ce e aia Melchisedec, dar era convins că a fost un Melchisedec. Toţi îl strigau aşa, de cîte ori se ridica să închine, clătinîndu-se cu inexperienţa lui de debutant chefliu. Un teribil Melchisedec!

Georgei Galea, copleşit de aceste mustrări, rămase inert în faţa geamului, privind ploaia mucegăită, fuli- ginoasă şi monotonă.

În pîclă, se vedeau departe coline albăstrii cu pete albe de clădiri: biserici, sau cetăţi? Cernerea ţîrîia obsedant. Ulucul gîlgîia neîntrerupt ca o născocire de chinuitor supliciu, pentru un condamnat la veşnica insomnie. Din cînd în cînd, duruia cîte o birjă. Stranii vehicule, cum nu văzuse niciodată! Mici, abia să încapă un om. Cutii înguste, în care pasagerii, asfixiaţi, trebuie să respire cu o ţeavă de oxigen, ca din submarinele cu aerul puţin. Vîntul şi ploaia purtau cele dintîi frunze smulse din teii plantaţi pe marginea trotuarului; corăbioarele galbene săltau tîrîte de puhoi la vale.

Trist oraş. Monoton oraş.

Auzise şi el despre melancolia acestei vechi cetăţi voievodale. Şi-o imaginase, romantic, ca Bruges-la-Morte sau Ragusa, ori ca acele orase-ruini pe care le-au invadat treptat apele mărilor sau nisipurile deşerturilor sau oceanul vegetal, cum citise despre capitala regatului Khmer, dezgropată din lianele vegetaţiei subtropicale. Dar aci era ceva nou, nedefinit şi altfel mortuar; trist, fără grandoare şi mocnit, cum îi apărea în acest început de septembrie, cu lumina murdară şi vînătă, cu ploaia necontenită şi cu mortul acesta evreesc trecînd în trapul unui singur cal.

„Să isprăvesc mai repede şi să plec mai repede!” — hotărî Georgei Galea, cu senzaţia neplăcută de nelinişte a oamenilor cînd trec pe lingă smîrcurile mişcătoare, unde nisipul suge piciorul, şi fiecare smucitură, să scapi, te scufundă mai adînc.

O birjă, adică o miniatură de birjă, ca toate celelalte, se opri în faţa intrării. Sări un domn scund, cu gulerul pardesiului ridicat şi cu o pălărie atît de mare, încît părea o minune că încăpuse într-un asemenea vehicul. Se auzi uşa de la antret răbufnindu-se.

De bună seamă un locatar ori musafirul cuiva, din toată această casă, pe care Georgei Galea nu o cunoştea.

Dar bătăile sunară în uşa lui.

— Intră! pofti, făcînd un salt în dosul mesei din mijlocul camerei, să-şi ascundă picioarele goale.

Uşa se trînti de perete, făcînd loc unui necunoscut scurt şi îndesat ca un sac plin de ciment, posesorul celei mai vaste pălării calabreze pe care Georgei Galea a văzut-o vreodată.

Omul îşi scutură pălăria de apă, împroşcînd o jerbă de stropi din tavan pînă-n podele, ca o coadă curbă de cometă lichidă, apoi o azvîrli, cu precizia unui aruncător de discuri, pe divan. Fără pălărie se putea vedea că necunoscutul poseda şi un cap adaptat pălăriei: uriaş şi sever, prins din eroare de la un trup cel puţin de două ori mai înalt. Trupul nu mai părea acum decît un apendice al capului.

Omul înaintă trei paşi, distanţa de la uşă pînă la masa după care se retranşase Georgei Galea, îi înşfăcă mîna şi i-o scutură, gata să i-o smulgă din umeri.

— Aşa ne-a fost vorba, Melchisedecule? detună cu o voce puternică, să trezească morţii din somnul de veci

şi să se audă pînă într-a şasea cameră. La ora asta încă nu te-ai îmbrăcat? Aseară te temeai că eu am să intîrzii. La mine vorba e vorbă. Am spus la unsprezece, este unsprezece exact?

Spunînd, scoase ceasul din buzunarul vestei şi îl înălţă sub nasul lui Georgei Galea.

— Este ori nu, unsprezece fix? stărui cu neîndurare.

— Este! recunoscu Georgei Galea, fiindcă nu putea contesta realitatea şi fiindcă, la urma urmei, această constatare nu-l costa nimic.

— Păi, atunci? Păi, vezi!

Georgei Galea nu putu înţelege sensul enigmatic şi mustrător al acestor: „Păi, atunci?" şi „Păi, vezi!"

Necunoscutul nu vorbea numai foarte tare, cum s-ar adresa unui surd. Mai era şi autoritar, părînd hotărît din fire să nu admită nici o contradicţie. Georgei Galea îşi făgădui prudent să nu-l contrazică. Măcar de-ar şti cum îl cheamă şi ce vrea de la el!

— Haide repede, îi dădu zor necunoscutul, întîr- ziem! Am telefonat să ne reţină cabină.

Nedumerirea lui Georgei Galea deveni definitivă şi totală. Unde să meargă? Despre ce cabină e vorba?

— Mă cam doare capul... Nu prea cred că am să pot... încercă să se eschiveze, menţinîndu-se în vagul declaraţiilor, ca nici să arate că nu ştie despre ce e vorba şi nici să contrazică omul care s-a ţinut de cuvînt şi care nu prea pare să suporte cu inima uşoară o împotrivire.

— Nu e nimic dacă te doare capul, declară cu nepăsare necunoscutul. Pe toţi Melchisedecii îi doare capul la început. Ia o Testa! îl povăţui binevoitor. Şi acum, dă-i repede!...

— Am spus că nu ştiu dacă am să fiu în stare... luptă din nou Georgei Galea, să scape de cine ştie ce infam angajament îşi va fi luat aseară, în completa perdiţie a tuturor facultăţilor.

— Ce-are a face? Dacă nu rezişti la tare, o lăsăm mai slab. Eu rezist la maximum.

Cînd auzi de rezistenţă, Georgei Galea se sperie de-a binelea.

„Să ştii, am făcut-o boacănă! îşi spuse. M-am angajat într-o teribilă halima. Poate m-am oferit să concurez la vreun *match* ori la cine ştie ce istorie. În halul în care mă aflam aseară, n-ar fi de mirare.”

Şi dădu din cap, semn că el nu crede că are să reziste şi că aseară şi-a cam exagerat puterile, vitejin- du-sc.

Celălalt nu înţelegea însă aşa. Începu să-şi piardă răbdarea, măsurînd camera în lung şi-n lat, cu paşi giganţi şi disproporţionaţi staturii.

— Ci hai odată, frate! Parc-am venit să te iau la tăietoare, de te codeşti atîta!...

— Cum mă simt cu acuma, chiar parcă aş merge la tăietoare, se agăţă Georgei Galea de speranţa că celălalt va înţelege că nu se mai simte capabil de nici o bravură şi va renunţa să-l execute.

— *După,* ai să te simţi altul! îl asigură omul scurt, îndesat şi tenace.

— Înainte, după... totuna e. Mă cunosc cu... îngăimă cu scepticism Georgei, ca unul care se ştia cît îi poate pielea.

— Ce fel de vorbă c asta?... Poate la voi, la porcăriile voastre, e *totuna*... Dacă-ţi închipui că şi la noi e tot aşa, atunci să ştii că m-ai ofensat, Melchisedecule!

Georgei Galea protestă energic că nici nu i-a trecut prin gînd să ofenseze pe cineva.

— Păi, atunci? Ai să te convingi acuşi că avem cea mai fainã baie de aburi din toată ţara. Cum n-aveţi voi în Bucureştii voştri!...

Georgei Galea se însenină brusc şi se înveseli uşurat, cum ar fi scăpat de o cumplită primejdie. Dacă e

vorba numai de o baie, şi încă de una cu aburi, într-adevăr nu se putea ceva mai nimerit. Cu sincer entuziasm, îşi îmbrăcă hainele, culegîndu-le din cuierele improvizate; se spălă numai pe dinţi, clătindu-şi îndelung gura cu apa răcoritoare de menta. Bău două pahare, pînă la fund.

— Un Vichy acum, ar face minuni! vorbi ca să nu-şi lase musafirul în părăsire, după ce se codise atît.

— Ce Vichy? rosti celălalt, cu dispreţ. Cui pe cui sc scoate; vin pe vin se scoate! Cîteva şprituri la gheaţă refac mai radical decît toate Vichyurile din lume. E unsprezece şi un sfert! constată semnificativ, consul- tîndu-şi din nou ceasul.

Georgei Galea îşi dădu toate silinţele să sfîrşească toaleta la galop.

Înnodîndu-şi cravata în faţa oglinzii, recunoscu că are într-adevăr mutră de cioclu. Şi încă de cioclu nebărbierit de o săptămînă. E de speriat cum poate creşte o barbă, într-o singură noapte de nesomn!

Pe urmă, sc gîndi că situaţia lui e demnă de un vodevil: în camera aceasta se plimba acum o jumătate de oră o femeie în pielea goală, pe care nu ştia cum o cheamă; acum îl execută un domn pe care nu ştie cum îl cheamă.

Îmbrăcîndu-şi mînecile pardesiului, trăgea cu coada ochiului, să vadă dacă nu-şi aminteşte ceva din figura acestui necunoscut, atît de autoritar. Capul enorm, de proconsul, cu trăsăturile largi şi păstoase, cu bărbia lată şi cu ochii mici, poruncitori şi vii, parcă şi-l amintea vag, apărîndu-i printre celelalte chipuri de astă-

noapte. Chiar într-o pîclă, îl vede cocoţat pe o masă, gesticulînd. Dar cum îl cheamă, aceasta n-ar şti s-o spună pentru nimic in lume.

— Ai plecat aseară cu Lu... A fost aici? întrebă necunoscutul, luîndu-şi pălăria cu borurile uriaşe, care lăsase pe divan conturul ud al unei circumferinţe imense şi perfecte.

Georgei Galea făcu un gest echivoc cu mîna, care nu însemna o afirmare hotărîtă şi putea fi interpretată, la urma urmei, ca o lăudabilă dovadă de modestie şi de discreţie.

Reţinu ca femeia se numea, aşadar, Lu. Lu şi mai cum?

— Bravooo! se miră necunoscutul cu cap enorm şi sculptural de proconsul. Ai mare noroc, tinere Mel- chisedec! Eu de trei ani o pîndesc să pun o dată cabja pe ea... Am încercat în toate felurile. Îmi lunecă printre degete ca argintul viu...

Georgei Galea se bucură că, abia debarcat în acest oraş necunoscut a făcut o conchetă pentru care indigenii luptă de ani, cu toate mijloacele, fără succes şi — după tonul consternat al omului cu pălărie de calabrez — fără nădejde.

În birja strîmtă cît o cutie de chibrituri, deşi îşi spusese că nu vor încăpea amîndoi nici printr-un miracol, încăpură. Ba îşi găsi loc şi pălăria cu boruri mai late decît inelele lui Saturn. Ceea ce însemna că miracolele mai sînt încă o fire pe acest pămînt. Georgei Gaiea aspira cu sete aerul rece şi jilav, care-i spăla plămînii cocliţi de tutun. De sub burduful de piele, în ploaia mucedă, vedea numai picioarele trecătorilor rari de pe

trotuar, temeliile caselor, bălţile gălbui, toate într-o tristă şi murdară lumină vineţie.

Încă o dată îşi hotărî ca, imediat după baie, să dea goana la avocat, să-l preseze ca să termine formele cît mai repede şi să-l elibereze de acest oraş mocnit şi somnoros, unde şi ploaia, şi birjile, şi trecătorii, şi cîinii, şi minutele păreau încetinite din mers ca un film *au relenti.*

La baie, casieriţa anunţă că a reţinut cabina nr. 2, la „lux", pentru domnul deputat. Iar băieşul îi întîmpină tovarăşul cu un servil şi bucuros: „Să trăiţi, coane Panait" care dovedea toata consideraţia pentru o mînă generoasă în distribuirea bacşişului.

Georgei Galea luă notă că noul prieten e un adevărat personaj, un deputat, şi că se numeşte Panait, Panait şi mai cum?

Dar întrebarea nu-l munci prea mult. Nu încetase oare şi el să mai fie Georgei Galea, cu o stare civilă definită şi înmatriculată în cataloagele Sorbonei?

Era un Melchisedec şi nimic mai mult.

CAPITOLUL II

La Paradis General, cunosc eu un Uricani grozav!

După baie, Georgei Galea se simţi într-adevăr un om nou. Chiar dacă devenise un Melchisedec şi nimic mai mult, era, în orice caz, cel mai satisfăcut Melchisedec de pe planetă.

Aburul şi masajul îi muiase mădular cu mădular; duşul de gheaţă i le călise în bloc.

Aprinse ţigara cu nesaţ, cum n-ar fi fumat de un veac. Delicioasă ţigară! Recunoscu, modest, că viaţa e plină de îndestule voluptăţi la îndemîna oricui, dar ca nu merită să fie trăită decît de cei care ştiu s-o trăiască.

Mumie strîns înfăşurată în cearşaf, întins cu faţa în sus pe canapea, cu părul legat în turbanul prosopului, toropit de beatitudine, se îndeletnicea cu fabricarea colacilor de fum, pe care îi trimitea concentric în plafon. Cînd izbuti o serie

completă de douăsprezece inele albastre, toate intacte, se declară mulţumit foarte. Aproape nu mai ştia ce i-ar rămîne încă de dorit, în această generoasă viaţă.

Era, însă, un tînăr lipsit de experienţă şi cu orizontul dorinţelor mărginit.

I-o aminti tovarăşul lungit pe canapeaua vecină, închipuind şi el o mumie identică, doar mai scurtă şi cu calibrul capului din turban cel puţin dublu. Fumase pînă acum o ţigară de foi, uriaşă şi rău mirositoare, scoţînd un fel de gemete de mulţumire, ca purceii gîdilaţi sub guşă. Aruncă ţigara şi se agită în scutece:

— Ştii ce ne mai trebuie nouă acum?

„Un pahar de Vichy”, era să spună Georgei Galea în sublima-i candoare, dar luîndu-şi seama că tovarăşul s-ar face foc la asemenea erezii, declară cu o ticăloasă ipocrizie:

— Un şpriţ... Poate chiar două şpriţuri.

— Păi vezi! se bucură domnul deputat Panait.

Panait şi mai cum?

— Să spunem atunci să ne-aducă, îi dădu zor Georgei Galea, nu fiindcă simţea cumva nevoia unui şpriţ, ci fiindcă dintr-o condamnabilă laşitate voia să cîştige definitiv consimţămîntul şi consideraţia domnului deputat Panait.

Panait si mai cum?

— Ce să spunem? îi reteză însă vecinul această precipitare, plin de dispreţ. Lui Neculai trebuie să-i spun *eu?* Îmi cunoaşte *el* tabieturile, fără să-i comand.

Într-adevăr, Neculai apăru cu o tavă care cuprindea pe un minimum de suprafaţă

un maximum de bunătăţi. Un bufet rece în miniatură. Două ţuici în pahare respectabile, o moviliţă de măsline dolofane şi untdelemnoase, lacherdă cu ceapă şi cu lămîie, pastramă în felii subţiri ca foaia de trandafir, icre de Manciuria, viţel rece, o sticlă de pelin brumat cu sifonul adiacent. Toate orînduite cu o deosebită artă şi cu un mare meşteşug în economisirea spaţiului.

Băieşul aşează tava ovală pe un scaun scund, între cele două canapele, şi rămase de strajă, negru, stricat de vărsat, burduhănos, gol, numai cu cingătoarea albastră şi urît ca un gealat.

— Cine are să le mănînce toate astea? se miră Georgei Galea.

— Noi! răspunse cu simplitate domnul deputat Panait.

Panait şi mai cum?

S-ar putea demonstra ştiinţificeşte, că măslinele cu felii de pîine neagră şi lacherda cu ceapă au fost create de natură înadins ca să pregătească terenul pentru ţuică. La rîndul ei, ţuica pregăteşte minunat terenul pentru pastramă şi icre de Manciuria. După pastramă şi icre de Manciuria, un şpriţ rece de pelin se impune. Iar între două şpriţuri reci, de pelin, merge într-ales, după gust, şi cîte puţine icre, şi cîteva felii de pastramă, chiar şi lacherda cu ceapă, dar mai ales merge viţelul rece, dacă e susţinut de autenticul muştar francez cu tarhon, sau, încă mai potrivit, de cîţiva castraveciori acri şi tari, muraţi cu usturoi şi frunze de ţelină. Acestea toate le ignora pînă acum Georgei. Galea, tînăr lipsit de experienţă, de fantezie

şi de arta de a trăi. Dar le verifică personal şi fu îndată de perfect acord.

Tava se goli pînă la ultima fărîmitură şi ultimul strop de pelin, sub privirea părintească a gealatului de strajă, care înghiţea în sec la fiecare îmbucătură.

Georgei Galea găsea foarte natural acum, ca după ce-a fost slujit astăzi dimineaţa de o cadînă goală, să se afle străjuit şi de un eunuc tot gol, fie el chiar atît de urît şi de burduhos ca Neculai.

— Ei, cine le mîncară toate astea? întrebă domnul deputat Panait, cu o crudă ironie, arătînd tava deşartă şi întovărăşind întrebarea de un sughiţ care răspîndi un suav parfum de ceapă şi de lacherdă.

— Noi! recunoscu Georgei Galea cu simplitatea discipolilor convertiţi după un fulgurant miracol.

— Păi vezi! Mai ai încă multe de învăţat, tinere Melchisedec, de la provincia noastră.

Georgei Galea nu descoperi nici o replică, tăcînd ca o fecioară sfioasă, sub privirea protector-superioară a băieşului negru, burduhos şi mai urît ca un balaur, care părea şi el că îl compătimeşte ca pe un biet Melchisedec lipsit de experienţă şi avînd încă atîta nevoie de şcoala lumii.

Pe urmă, lipsit de demnitatea acestei superiorităţi, Neculai se plecă în colţul unde fumega capătul havanei, ca un fitil de explozibil neexplodat, îl culese delicat cu degetele şi îl supse cu poftă, pe ascuns, la spatele boierilor, ca elevii în recreaţie.

Cînd păşiră în stradă, Georgei Galea era mai uşor ca o minge de tenis.

După baie, ţuică şi şpriţuri, jumătate din coloana atmosferică apăsîndu-i pe umeri, se volatilizase. Îi venea să zburde. Totul îi părea simplu şi uşor de rezolvat: îşi spuse că în două ore de ciorovăială cu avocatul va termina definitiv afacerile, pentru care, în naiva lui exagerare, îşi acordase o săptămînă de timp pierdut.

Ploaia încetase.

Cerul se dezvăluise pe jumătate din nori: albastru şi adînc.

Aerul era pur, străveziu şi sonor. Vibra ca o cupă de cleştar.

Georgei Galea dădu să pornească pe jos înainte, luîndu-şi ziua bună de la tovarăş.

— Unde pleci, Melchisedecule? îi tăie calea domnul deputat Panait, barînd trei sferturi din stradă cu pălăria calabreză. Încotro?

— Am treburi... Am scris să mă aştepte în dimineaţa aceasta...

— Ce treburi? Cine are acuma vreme de treburi şi de avocat? Pentru asta crezi că am ţinut, eu birja aici? Urcă-te! N-avem timp...

— Dar unde? protestă Georgei Galea, capitulînd pe jumătate şi retrăgîndu-se în faţa pălăriei-baraj.

— Ai să vezi şi ai să-mi mulţumeşti. După gustarea de acum, o fleică în sînge şi un pahar de vin vechi fac toate paralele. La Paradis general, cunosc eu un Uricani grozav! Hai, mînă!

Georgei Galea, înghemuit în birja strîmtă şi ţinînd gîtul răsucit, să lase liberă expansiune pălăriei imperialiste, nu mai crîcni nici o protestare, circulînd cu destinaţia spre paradisul unde se afla Uricaniul cel grozav.

„Mare drăcovenie mai e şi aceasta! — se minună cu sinceritate şi cu obiectivitatea unui naturalist cînd descopere un fenomen anormal al naturii. Nu mă mai recunosc. Una vreau să fac, şi alta fac. Una vreau să spun, şi alta spun."

Birja înainta, hîţînată în arcuri, printre indigenii ieşiţi ca melcii, abia tîrîndu-se, fără ţintă, mai mult prin mijlocul străzii decît pe trotuare.

— La Paradis! porunci domnul deputat, birjarului.

— Parcă iera nevoi sî mai zîciţi, cîcoani Panaiti! întoarse ovreiul faţa veselă şi bărboasă. Di la baie, undi mergi-un boier în altî parti, dicît la Paradis?

— Păi vezi! mormăi domnul deputat Panaite, încîntat că birjarul îi cunoaşte intenţiile şi-i respectă tabieturile.

Iar pentru a sublinia această mulţumire, aprinse o ţigară groasă şi fumegoasă cît un hogeag.

Georgei Galea înscrise în dosarul observaţiilor sale constatarea că domnul deputat Panait (Panait şi mai cum?), conformîndu-se probabil misterioasei legi a contrastelor, tocmai din pricina făpturii sale scurte şi îndesate, arată o nestăvilită pasiune pentru lucrurile gigante. Pălăria, lavaliera neagră, bastonul gros, de cireş, şi ţigara de foi, erau toate de dimensiuni

anormale şi s-ar fi potrivit unui uriaş, ca şi capul de două ori mărime naturală. Mai luă o dată notă, că tovarăşul său cunoştea mai bine de jumătate din populaţia Iaşilor, după saluturile respectuoase din dreapta şi din stînga, la care răspundea ca un monarh distrat, schiţînd cu un singur deget abia ridicat o tangentă la circumferinţa pălăriei.

Birja se opri la coada unui lanţ de alte birje. Gloaba bălană şi jupuită profită de acest popas şi, proptindu-se pe picioarele reumatice, adăugă un supliment lichid la bălţile ploii încă nezvîntate.

— Păi vezi! exclamă ameninţător domnul deputat Panait.

Georgei Galea crezu ca deputatul condensat si autoritar s-a supărat pe lipsa de cuviinţă a calului, care-şi permitea asemenea manifestaţie nerespectuoasă în faţa unui reprezentant al naţiunii.

Se înşelase. Domnul deputat Panaite, spunînd, arăta cu bastonul gros şirul de birji.

— Păi vezi! S-au trezit alţii mai de dimineaţă decît noi şi ne-au luat-o înainte, bandiţii! constată cu o prefăcută indignare, bucuroasă şi complice, ca şi cum ar fi fost tovarăş cu cîrciumarul să-şi frece mîinile la acest dever matinal.

După ce coborî, Georgei Galea dovedi un oarecare progres al instinctului de prevedere, după trista experienţă de astă-noapte, cînd nu ştiuse unde a fost şi cu cine. În loc să dea buzna orbeţ, la intrare, căuta să-şi fixeze bine topografia locului, în acest oraş şi în această stradă necunoscută.

Casa era ca oricare alta, joasă, cu pereţii galbeni şi coşcoviţi, cu ferestrele

nespălate de pe vremea lui Vodă-Cuza. Semăna leit cu casa din dreapta şi cu cea din stînga, după cum era aidoma cu cea din faţă. Pe un paşaport, daca ar vrea să pornească spre muzeele Occidentului, ar avea la toate semnalmentele indicaţia: „potrivite”.

Îşi memoră bine, cel puţin firma, cu litere decolorate, prăfuite şi şterse, încît părea o tablă cu inscripţii, coclită şi

dezgropată din săpăturile Pompeiului:

Înţelese că cifra 9 a fost un inspirat expedient de ultima clipă al zugravului, la strîmtoare de spaţiu, cînd s-a trezit că nu mai are loc să adauge că specialitatea Paraclisului General nu se limitează numai la vinuri vechi, ci stă la dispoziţia clienţilor şi cu vinuri nouă.

Această ingeniozitate îl încîntă. Îl încîntă mai mult încă familiaritatea entuziasmată a negustorului întîm- pinîndu-i cu un voios:

— Să trăiţi, coani Panaiti! Bine-aţi venit, coani Georgei!

Aşadar, era cunoscut ca un client de marcă în acest oraş, unde nu împlinise un stagiu de 24 de ore, cum nu era cunoscut nici în Bucureştii natali, nici în Cartierul Latin, la Paris, unde de un an mînca la acelaşi restaurant.

— Avem peşti proaspît, anunţă cîrciumarul, cu un ochi scurs şi cu bărbiţa sură. Peşti fain! Este aici şi conu Max, şi conu Costăchel, şi conu Emil. Avem şi raci.

Negustorul îşi anunţa de-a valma clienţii şi marfa.

— Păi vezi! Bravo, Solomonică! Auzi, Melchisedecule? Te aşteptai la asta? are şi raci... Bravisimo! Două duzini! comandă conu Panait. Cu mujdei şi cu mămăli- guţă. Poate să fie şi trei duzini. Şi vezi, aleşi pe sprînceană.

Georgei Galea era să întrebe iar: „Cine are să-i mănînce pe toţi?”, dar se opri.

Întîi fiindcă ştia că domnul deputat Panait are să răspundă scurt: *„Noi!”* şi pe urmă, fiindcă presimţea că, pînă la sfîrşit, farfuriile goale au să dovedească deplina

dreptate a domnului deputat Panait. Acum, întîia oară, Georgei Galea avea prilej să-şi măsoare capacitatea de îngurgitare şi începea sa-şi descopere calităţi ignorate.

— Serveşti în odaie la Max! porunci domnul deputat Panait, întunecînd cu pălăria vastă galantarul cu capac de sticlă, peste care se plecă să-i cerceteze amănunţit conţinutul. Văd că ai şi ficaţi. Bravo! Să ne opreşti, aşa, vreo patru...

Pe urmă, întorcîndu-se spre Georgei Galea, care era preocupat cu fixarea topografiei interioare, după slabul succes al încercării de afară, îşi frecă mîinile, pregătindu-se pentru anevoioasă treabă:

— Păi vezi! Ţi-am spus eu: raci, peşte, ficaţi... Avem de lucru, nu şagă. Am să te prezint unor persoane care fac onoarea Iaşului. Numai să te porţi bine, Melchisedecule, să nu-mi umbli cu mofturi.

— Las' pe mine! făcu Georgei Galea, un gest de mare ticăloşit, cu mina întinsă larg şi cuprinzător spre toate depravările lumii.

— Păi vezi! Aşa te vreau.

În camera unde-au intrat, lucrurile păreau îndestul de înaintate. Toţi vorbeau foarte aprins şi nu arătară nici o surpriză la apariţia noilor oaspeţi.

Georgei Galea se bucură că între cei trei se afla şi prietenul lui, singurul cunoscut vechi, Emil Ciugolea, fostul coleg de şcoală.

— Vă prezint un onorabil Melchisedec, fraţilor! Georgei Galea, doctorand de la Paris, în drept, filozofie et eţetera, eţetera. Maximilian Ştaic, tata nostru. Costăchel Andrieş, mare proprietar şi mare consumator de Uricani. Pe Ciugolea îl

cunoşti, dar nu era nici o pagubă dacă nu-l cunoşteai, fiindcă are să te pună de acuma în romanul pe care are să-l scrie el, odată şi odată...

Georgei Galea strînse mîinile peste masa cu pahare. Maximilian Ştaic — tata Max — ridică barba roşie şi fruntea lucioasă şi cheală deasupra farfuriei cu movila ţuguiată de coji de raci. Măsură noua cunoştinţă cu o singură, repede şi ascuţită privire a ochilor cenuşii şi reci. Pe urmă îşi văzu liniştit de raci, clasînd, deocamdată, doctorandul de la Paris, în drept, filozofie et eţetera, în categoria larvelor omeneşti, fără personalitate şi fără nici un interes. Costăchel Andrieş, dimpotrivă, se arătă foarte onorat de această cunoştinţă. Fiindcă pe vremuri nu izbutise să termine decît cîteva vagi studii liceale, pierdute în negura timpurilor, părea întotdeauna intimidat din cale-afară de toţi cărturarii docţi şi cu multe titluri. Era un om bălan şi decolorat, cu vîrsta nedefinită, între patruzeci şi cincizeci de ani; acum, căzut de la moşie, cu jambierele roşii şi cu hainele cafenii de cîmp, nedespărţit de cutia de tutun „Macedonia” şi de o preafrumoasă ţigaretă de chihlimbar, pe care o pierdea în fiecare seară şi o găsea în fiecare dimineaţă.

Cu acestea toate se află îndată pus în curent Georgei Galea, prin bunăvoinţa fostului coleg de şcoală; pe şoptite, în picioare, într-un ungher lîngă sobă.

— Şi tu, în definitiv, ce faci aici? se interesă Georgei Galea de soarta prietenului.

— De toate, răspunse fostul camarad de bancă, trecîndu-şi mîna prin vasta-i coafură cu o deplină mulţumire de sine. De toate! Gazetărie, literatură, am să scriu un roman. De la zi întîi, mă aştern pe lucru. Am adunat tot materialul.

— Ceva fişe, însemnări? se interesă cu naivitate Georgei Galea, care nu ştia nimic din tainele procreaţiei literare.

— Aş! Ce note, şi ce fişe? Le am toate, aci, în cap.

Georgei Calea simţi un sincer respect pentru prietenul care purta un întreg univers sub ţeastă. În şcoală nu s-ar fi spus. Tot timpul dormea cu gulerul măntăii în cap. Aduna rezerve de somn, pentru nopţile de veghe şi de creaţie de acum.

— Şi examene, ceva? Ţi-ai dat licenţa?

— Ce-mi trebuie licenţă şi diplome, pentru cariera mea literară? grăi dispreţuitor autorul viitorului roman. M-am înscris de acum patru ani, la drept, la litere şi la filozofie. Mai mult de formă, ca să ciupesc bătrînii de bani, pentru taxe, examene şi alte fleacuri. În fiecare lună îi bombardez cu o scrisoare... Au început să cam bănuiască, dar au să vadă în curînd că aveam ceva mai bun de făcut decît să frecventez cursuri şi să mă abrutizez, tocind pentru examene. Acestea sînt pentru

proşti, pentru mediocritatea care nu poate crea nimic şi trăieşte parazitar, din tot ce le dă de-a gata creaţia altora, a noastră.

Georgei Galea fu umilit şi scăzut în propriii săi ochi, dîndu-şi întîia dată seama că se află şi el înregimentat în această mediocritate, ca unul care-şi trece conştiincios examenele şi n-a rîvnit să trăiască altfel decît parazitar, alimentîndu-şi intelectul cu creaţiile altora.

— Şi are să fie mare romanul? întrebă cu mare interes.

— Fireşte! îl asigură prietenul. După socoteala mea, trei volume a cîte trei sute de pagini. Un roman social, psihologic şi istoric. Aşa ceva în genul lui Tolstoi, dacă ai citit *Război şi Pace* sau *Ana Karenin*. Un Tolstoi din epoca cea bună, nu după ce s-a ramolit.

— Atunci are să fie un roman grozav! se bucură Georgei Galea, că are un prieten care va scrie cel dintîi şi cel mai mare roman românesc, în genul lui Tolstoi, dinainte de „a se ramoli”.

— Păi vezi! detună cu glasul său pentru surzi domnul deputat Panait, dezbrăcat de pardesiu şi de pălărie şi instalat cu coatele pe masă.

Exclamaţia era adresată tovarăşilor din jurul paharelor, dar se potrivea în aceeaşi vreme viitorului roman şi viitorului romancier.

— Mă rog, întrebă Georgei Galea, lămureşte-mă, cine e acest domn deputat Panait? M-a executat dis-de-dimineaţă, m-a tîrît la baie după el, m-a rechiziţionat să vin aci. Aseară habar n-am cum l-am cunoscut. Şi-acuma, nici nu ştiu cum îl cheamă.

— Asta-i bună! se miră viitorul romancier. Umbli cu el şi nu ştii cine este şi cum îl cheamă? Asta-i bună de pus în roman. Eu aşa înţeleg romanul: bazat pe viaţă. Să le-o spun şi lor, că e bună.

— Mă rog ţie! imploră Georgei Galea. Vrei să mă nenoroceşti? Mă supăr dacă sufli un singur cuvînt

— Păcat! Aista-i un episod nostim. Să ştii că am să-l pun numaidecît în roman.

— În roman e altceva, cedă Georgei Galea, flatat chiar, că e pe cale să devină un personaj de roman. Dar tot nu m-ai lămurit cine e.

— Panaite Bîzdrugovici, deputat al opoziţiei. Mare elector, mare întrerupător în Cameră, dacă aceasta îţi spune ceva. Însă cu atît n-ai aflat, nimic. Trebuie să ştii că el şi cu Ionel Florinel sînt cei mai teribili mîncăi din toată Moldova. Ai să-l cunoşti şi pe Ionel Florinel. În alt gen, dar şi acela-i un tip. Am să-l pun şi pe el în roman. Romanul meu cuprinde optzeci, nouăzeci de personaje de primul plan: încape în el tot Iaşul. Dar între toţi, trebuie să te previn, că figura nemuritoare are să fie tata Max. Un geniu, tata Max! Cea mai lucidă inteligenţă a Iaşului. Şi cea mai teribilă gură. Dacă i-ai căzut cumva în dizgraţie, poţi să-ţi strîngi catrafusele şi să emigrezi în altă parte. Nu te iartă, o clipă.

Georgei Galea trase pieziş cu coada ochiului la omul cel mai teribil din Iaşi.

Nu-i părea întru nimic o făptură excepţională. Barba roşie, din cele care nu-şi împestriţează culoarea înflăcărată, cu fire albe, pînă la adînci bătrîneţe, invada obrazul

osos pînă sub ochi. Mustăţile coborau mult peste gură, acoperind-o desăvîrşit. Fruntea înaltă, cilindrică şi lucie, era săpată de o singură cută adîncă, între sprîncene. Dar toate aceste semnalmente foarte comune nu dovedeau nimic extraordinar, ca şi semnalmentele din faţada cîrciumei acesteia ordinare.

Pe stradă, oricine l-ar lua drept un negustor de haine vechi, un emigrant, rămas de convoi, un refugiat după pogromuri, un vagabond de port.

Numai ochii mici, cenuşii şi reci, sub sprîncenele stufoase, împungeau cu privirea drept ca lăncile. Iar unde se opreau, pironeau cu o cruzime de inchizitor, înnobilînd mizera înfăţişare fizică şi vestimentară cu

o metalică răceală, care punea îndată un spaţiu interas- tral între cel privit şi cel privind.

Georgei Galea nu observă acest amănunt.

Văzu numai că omul cel mai temut din Iaşi e îmbrăcat în haine foarte sărăcăcioase, pantaloni şi veston desperecheaţi, manşetele cămăşii mustăcioase şi prinse cu un şnur fără culoare; iar sub barbă, cămaşa era încheiată la gît cu un buton ruginit, fără guler şi fără cravată. Îşi spuse că individul trebuie să fie o haimana bătrînă şi că prietenul, desigur, exagerează cu imaginaţia lui aprinsă de viitor romancier. Cine s-ar teme de asemenea om, cu mîna tremurîndă, aşa cum duce acum cu tremolo racii la gură şi nu nimereşte să-i sugă?

— Ei, ce complotaţi acolo, juni Melchisedeci? detună glasul deputatului Panaite Bîzdrugovici. Treceţi la interes, că vă las fără crustacei.

Cele treizeci de cadavre de raci alcătuiau pe farfuria uriaşă o preafrumoasă piramidă purpurie. Panait Bîzdrugovici, cu un ochi ager, descoperi exemplarul cel mai simandicos, pescuindu-l de sub ceilalţi de mustăţi şi întinzîndu-l pe farfuria de disecţie, cu un clefăit anticipat.

— Să-i mîncăm pre dînşii! anunţă de altfel inutil, fiindcă intenţiile sale vorace erau îndestul de evidente.

Georgei Galea, stingherit între aceşti străini, trase şi el pe farfurie un rac mai modest, scorţăind coaja cu o jalnică lipsă de îndemînare şi ştergîndu-se mereu pe degete, cu mofturi de pisică sătulă.

Cînd domnul deputat Panait Bîzdrugovici îl văzu că mănîncă cu pîine şi fără zeama de usturoi, se scandaliză de atîta impietate.

— June Melchisedec! detună, s-o ştii de la mine: Acest crustaceu, îndată ce a trecut prin oală, nu suferă pîinea, cum nu suferă apa. Ca să-şi dea toată savoarea trebuie consumat cu mujdei de usturoi şi cu mămăliguţă fierbinte. Asta-i regula care nu admite excepţie.

Roşind sub această aspră admonestare, Georgei îşi servi în farfurie mujdei şi mămăligă fierbinte.

— Pai vezi! îl iertă domnul Panaite Bîzdrugovici.

Pe urmă, întorcîndu-se către ceilalţi comeseni, le împărtăşi părerea sa asupra recrutului:

— Aista-i un eretic, fraţilor. Un venetic şi un eretic. Crede că racii noştri sînt o mişelie, ca homarii *à l'Americain,* să-i mănînci cu furculiţă, cu cleştele, cu muştar şi cu alte alifii. Să-l iertăm. Aseară a venit întîia oară în Iaşi. Dacă aţi mai auzit aceasta! Să ajungi la douăzeci şi patru de ani şi încă să nu calci în Iaşi!... Dar pot să vă garantez, cu toate acestea, că arată aptitudini serioase. Aseară, pentru un debut nepregătit, s-a purtat vrednic. Am înţeles îndată că a fost lăsat în buruiană pînă acum. Îngrijit, cultivat şi mai ales udat bine, cred că în două luni scoatem din el o grădină de om. De aceea l-am luat în simpatie şi l-am adoptat. După două luni, am să vi-l prezint şi să-mi spuneţi mie *cuţu,* dacă nu v-o plăcea!

— Din nefericire, peste o săptămînă plec, declară cu ipocrită părere de rău Melchisedecul.

— Ei aş! Nimeni nu ştie ce are să facă peste o săptămînă, filozofă fatalist domnul Panaite Bîzdrugovici, în a cărui farfurie, cu toată conversaţia, movila de coji creştea vertiginos.

— Eu, în orice caz, sînt sigur de ceea ce am să fac peste o săptămînă! afirmă cu tărie Georgei Galea, ca şi cum ar fi vrut să alunge aşa un neliniştitor presentiment

Asta să i-o spui lui Mutu-uuu,
Lui Mutu-uu, lui Mutuu-uu.
Şi Mutu n-a mai zis nimic!

răsună în uşă glasul lăutarului, însoţit de bombăniturile chitarei.

— Păi vezi! Ei, bravo, Bălănuţ! Cum dracu' de-ai ştiut? strigară cu toţii în cor, cuprinşi de un subit neas- tîmpăr, mişcînd scaunele şi împingînd farfuriile, entuziasmaţi de însuşirile telepatice ale lăutarului, care nu sosise adus de-o chemare invizibilă prin văzduh, ci, foarte prozaic, cu o birjă trimisă de Solomonică.

Introducerea cu Mutul lui Bălănuţ fu scurtă. Urmă un cîntec cu un oarecare cal bălan pe o şuşa verde, care se adresa după toate aparenţele lui Costăchel Andrieş, căci omul tăcut şi bălan, cu jambiere, răspunse lăutarului cu o discretă privire de mulţumire.

După al treilea rac, Georgei Galea se socoti achitat şi împinse farfuria la o parte. Imprudent gest, care dezlănţui indignarea binevoitorului, dar energicului său tutore.

— Ce fa-a-aaceee? explodă prelung glasul lui Panait Bîzdrugovici, acoperind cu rafale de furtună calul bălan şi şuşeaua verde, din cîntecul lăutarului. Facem pe domnişoara de pension?, Nini-nini! Mersi, nu mai servesc! Mersi, am luat destul!" Să ştii de la mine, tinere Melchisedec, că de aceşti divini crustacei poţi spune că te-ai săturat numai atunci cînd ţi-a ajuns movila de coji din farfurie, pînă la barbă. Asta-i regulă. Nu admite excepţie. Uite la mine.

Movila de coji de pe farfuria lui Panait Bîzdrugovici ajunsese dincolo de barbă, pînă la nas, amenința să ia proporţiile unei movili de termite, pînă în tavan, iar omul nu se arăta întru nimic incomodat.

Ceru numai altă farfurie, de schimb, şi îşi suflecă mînecilc, să pescuiască de mustăţi alt crustaceu.

Georgei Galea se supuse şi acestei regule, care nu admite excepţie, silindu-se cu toată bunăvoinţa să construiască şi el o piramidă mai modestă, pînă în dreptul bărbiei.

— Păi vezi! îl recompensă Panait Bîzdrugovici, cu o palmă încurajatoare pe umăr, care-i deterioră încheietura claviculei. Acum, scumpule domnule Melchi- sedecule, ai să guşti acest Uricani grozav şi ai să-mi spui dacă se potriveşte cu borşul vostru muntenesc.

Uricaniul se prezintă într-adevăr grozav.

Cu o superbă renunţare la sacra solidaritate cu ţinutul de peste Milcov, Georgei Galea, cu un cinism de sperjur, declară că pe lîngă asemenea vin borşurile munteneşti nu fac două parale.

Ei, nu mă lăsa să mor, Marghioală,
Ei, nu mă lăsa să mo-ooor!

Răcnetul lăutarilor nu dovedea cumva vreo suspectă neîncredere în cele afirmate de elevul domnului, deputat Panait Bîzdrugovici, ci făcea parte dintr-un vechi ritual, de cîte ori un mesean se hazarda în

declaraţii solemne şi mai ales cînd luneca pe panta catastrofală a toasturilor. De acest tratament se afla scutit numai Maximilian Ştaic. Şi fu scutit chiar acum, cînd făcu de altfel o preaînţeleaptă propunere.

— Eu, zic copii, să ne mutăm în balcon. S-a zbicit afară, şi după două săptămîni de ploaie, acest Uricani se cuvine consumat în aer liber, ca să mai vadă ultima dată lumina soarelui, căci mult a stat la întuneric şi la umezeală, pînă să ajungă la deplină maturitate.

Propunerea fu unanim admisă. Nu numai fiindcă era înţeleaptă, dar mai ales fiindcă venea de la Maximilian Ştaic. Dacă tata Max ar fi dat ideea să se strămute toţi cu mesele în mijlocul străzii, imediat s-ar fi mutat toţi, cu pahare şi cu lăutari, în mijlocul străzii.

CAPITOLUL III

Şi mutul n-a mai zis nimic!

Balconul, numit pompos „Terasă”, deschidea o largă privelişte peste grădini şi case, pînă în dealurile fumurii cu ziduri albe de cetăţi şi turle roşii de biserici. După diluviu, în văzduhul limpede, razele jucau o lumină primăvăratică şi blîndă. Zbură chiar un porumbel, fără ramura de finic, dar porumbel.

Un tren fluieră în gară şi se depărtă în cîmpul verde, ca o neagră omidă articulară.

Un timp, Georgei Galea rămase rezemat de balustrada balconului, să se pătrundă de această vedere într-adevăr încîntătoare, pe care n-o bănuise în ploaia mucedă de astă-noapte şi de astăzi-dimineaţă.

Tăcuta lui contemplare nu scăpă celorlalţi, care şi-o însuşiră ca un omagiu adresat Iaşilor, deci şi lor.

Îi asigură o simpatie generală şi toţi îl adoptară ca pe-un eretic şi pe-un venetic,

pornit cu paşi acceleraţi pe calea Damascului. Mai ales îi plăcu această uitare de sine omului celui mai temut din Iaşi, care de douăzeci şi patru de ori în douăzeci şi patru de ore masacra Iaşul şi ieşenii, dar îi iubea ca nici unul altul.

— Ţi s-a părut murdar şi urît oraşul nostru, ca o mare şi pustie mahala, vorbi Maximilian Ştaic, prin- zîndu-şi barba deasă în mînă şi ridicînd-o la nivelul nasului, să-i verifice conturul neregulat ca litoralul peninsulei Scandinave, zimţat de fiorduri. Un oraş calic de provincie, plin de ticuri şi de ruini. Aici şi casele au ticuri. Şi oamenii se surpă, ca ruinile...

— Cine spune aceasta? protestă cu o exagerată surprindere Georgei Galea.

— Cine n-o spune? Toţi cîţi vin. Toţi cîţi stau aici. Şi toţi cîţi pleacă de aici... Cu toate acestea, curios: cei care vin, pleacă cu greu. Cei care stau aci şi se plîng, nu se lasă urniţi nici în ruptul capului. Iar cei care pleacă, fac ce fac şi se întorc la calicia şi la ruina de aici. Acesta e secretul Iaşului. Domnul meu, Iaşul e o amantă bătrînă şi nărăvită, de care nu te poţi despărţi. Te înşală, o baţi şi o alungi, pe urmă tot tu o cauţi şi te rogi să te ierte. Te iartă, a doua zi *fugi* tu să scapi de dînsa, ca să te întorci seara şi să te milogeşti la fereastră. Ieşenii sînt făcuţi pentru Iaşi şi Iaşul pentru ieşeni. Se complectează. Trăiesc în simbioză. Nu se pot despărţi. Pe cîţi am văzut eu plecînd, cu planuri grandioase, şi pe cîţi i-am văzut întorcîndu-se pocăiţi! Orice găsesc aiurea: bani, situaţii, glorie, femei — nu-i poate satisface. Se întorc aicea, umiliţi, unde îndeletnicirea

principală a oamenilor e să nu facă nimic. Ai văzut dumneata cum merg trecătorii pe stradă? Îi vezi de-o poştă că nu se duc nicăieri şi că nu-i aşteaptă nici o ispravă. Numai pentru aceasta îi iubesc şi îi urăsc. Chiar trenurile, cum se apropie de la Vaslui încoace, încep a-şi modera viteza, ocolesc drumul, se odihnesc prea mult în gări, pufăie, strănută, se întind, cască, fluieră în poieni, poposesc la fîntîni, se opresc să lungească gîtul şi să vadă ce se întîmplă peste dealuri... Domnul meu, am trecut de cincizeci de ani şi eu n-am văzut un ieşean fugînd pe stradă. S-ar duce vestea, iar a doua zi ar apărea scris în gazetă, ca o monstruoasă aberaţie demnă să fie denunţată oprobriului public. Şi la

o adică, la ce-ar fugi, cum vă îmbulziţi dumneavoastră, în Bucureşti? Ce n-ai făcut ieri, poţi să amîni foarte bine pe mîine.

Maximilian Ştaic sorbi încet paharul pînă la fund. Făcu un gest cu mîna sfrijită în manşetele destrămate, cum ar alunga o viespe supărătoare: un gînd ori o amintire, ori un regret ori altceva.

— Da! Ceea ce n-ai făcut ieri poţi să amîni foarte bine pe mîine, pe poimîine, pentru niciodată... Soarele nu-şi schimbă mersul pentru aceasta, şi nici dumneata n-ai să prinzi fericirea de coadă, fiindcă goneşti după ea la galop. Aşa cum se plîng ei, eu cred, domnul meu, că ieşenii sînt cei mai fericiţi muritori de pe lume, fără s-o ştie. Fericiţi, fiindcă nu vreau nimic. Un vin bun, o carte plăcută, o femeie frumoasă, un ceas de taclale cu un prieten: aceste fericiri ale noastre nu se cîştigă la curse de viteză. Fericirea e un echilibru, între ceea ce ai şi ceea ce vrei să ai. Între ceea cc vrei să ai şi între ceea ce poţi să ai. Iar ieşenii sînt fericiţi, fiindcă au la îndemînă tocmai ccca ce le cere sufletul. Am să-ţi explic îndată de ce.

Se opri, şi îşi turnă alt pahar de vin. Îl deşertă, cu mîna lui tremurînd gelatinoasă, pe urmă un timp tăcu, privind fix un punct nevăzut din colinele unduioase. Întoarse ochii în ochii lui Georgei Galea, care nu putu suporta privirea aceasta rece şi inumană:

— Am să-ţi explic, dumitale care eşti poate trecător pe aci. Zic poate fiindcă nu se ştie... Am să-ţi împărtăşesc o convingere. Anume, convingerea că atmosfera Iaşului e de o compoziţie specială. Conţine e

emanaţie, un efluviu, o radiaţie — numeşte-o cum vrei! — care moleşeşte individul ca un narcotic. Nu-l lasă să se aventureze în accese de energie, îi retează aripile cu care să se avînte în zboruri riscate, dar în schimb îi dă aci, unde îl ţine prizonier, o fericire dulce ca orice narcotic. O fericire a lui specială, un fel de Nirvana ieşeană, care te cuprinde cu încetul şi din care te superi dacă ar încerca cineva să te smulgă. În alte părţi, ca să-şi omoare neastîmpărul şi ca să-şi umple golul din ei, oamenii sînt siliţi să recurgă la droguri: morfină, cocaină etc. Aici nu este nevoie de o beatitudine farmaceutică. Ieşi în cerdacul casei, te plimbi pe stradă, te înfunzi într-o cămăruţă de cîrciumă, în patul unei femei, oriunde, respiri narcoticul acesta o dată cu aerul Iaşilor. Cum facem noi acum, pe acest balcon. Dar dumneata eşti tînăr şi străin, nu poţi cunoaşte încă aceasta. Nu poţi înţelege. Ai să recunoşti cel puţin că acest Uricani este unic. El e complimentul, completarea veninului divin din aer. El ne susţine.

Georgei Galea recunoscu fără nici o rezervă că Uricaniul este unic, mai ales după al şaptelea ori al optulea pahar, cum se afla dînsul acum. Sorbind, în- tîrzia privirea pe colinele unduioase, unde şi liniile erau de-o moleşeală calmă şi odihnitoare ochiului.

Ascultînd, mîncase şi peşte, sfîrşea acum şi un respectabil ficat la grătar, spre deplina aprobare din ochi a tutorelui, care nu-şi pierduse vremea, dar îşi simţea cu toate acestea încă o foame canibalică.

— Ei, ce ne mai dai? întrebă băiatul somnoros, care culegea farfuriile golite.

Băiatul se opri, făcu *drepţi* în şorţul alb stropit de toate mostrele de sosuri, şi clipind repede, cum fac toţi gîngavii, purcese a recita:

— Avem... Avem antricot. Pi... Pi ur-urmă, du- după a-antricot, avem cî... c... cos-costiţă.

— Marş de-aici, Antricotule! se supără Panait Bîzdrugovici, fiindcă băiatul punea întotdeauna în fruntea listei acelaşi etern „a-antricot", căruia îi datora porecla şi de la care nu înainta decît cel mult pînă la cî-costiţă.

— Piei din ochii mei, Antricotule, şi trimite-l pe Solomonică la mine.

Solomonică răsări din pămînt, ca Mefisto din fumul de pucioasă.

Avea, ca şi Mefisto, o bărbiţă, însă fără nimic diabolic: un inofensiv cioc, sur şi burghez. Spre deosebire de Mefisto, mai avea o jiletcă de lustrin cam întîrziată cu sezonul, mînecile cămăşii de cit colorat, goale, şi un singur ochi. Celălalt, scurs şi cu pleoapa lipită. Dar aceste nemeritate stigmate ale naturii, care s-a dovedit ingrată cu fizionomia domnului Solomonică, nu-l împiedicau să arate foarte vesel şi cu desăvîrşire simpatic.

— Fugi, măi Antricot, de aişea, că superi boierii cu aşa o prostie. Credeţi că nu-l muştruluiesc eu în fiecare dimineaţă? Îl învăţ di mi-am scos sufletu din mini. Îi zic: „Vorbeşti, măi Antricot, măi, cînd ti întreabî boierii. Zi-i di la cap a listii. Avem gustări: icri di crap, ştiucă, somon. Pastramă, salam, jambon, scrîmbie di Dunăre, scrîmbie olandeză, scrîmbie proaspătă şi scrîmbie

salată cu şapă. Lacherdă, filé şi macrău. Pi urmă avem: zupă di găină şi rasol cu usturoi, borş di pui, borş rusăsc, borş di post şi ciorbă di potroaşi. Avem oauă: scrob, ochiuri la capac, moldovineşti, umlet, ouă a la rus. Avem mîncări di peşti şi mîncări di carne: friptură şi sălăţi, dulşiuri, compot şi fructe, cafele şi lichior avem.” Mă rog, toată lista i-o spun! Şi după ce am isprăvit să-i tot zic şi-l întreb să zică şi el după mine, închide ochii di parcă l-o pălit orbu găinilor şi numai cască o dată gura proastă di la el, ca să scoată numai atîta dintr-însa: „Avem... A-antricot a-avem!” Cu aşa un prost mi-am stuchit sufletul şi-mi vini sî-mi ieu lumea în cap... Aţi comandat civa, vî rog?

— Aştept o idee de la tine, Solomonică! îşi încredinţă domnul Panait Bîzdrugovici destinul în mîinile cîrciumarului cu un singur ochi, cu un mare talent de actor şi cu un debit verbal pe minut, mai mare decît al lui Viviani şi Tache Ionescu.

— Atunci ştiu eu ce vă trebui, coane Panaite. Am nişte fleici spiciali pintră dumneavoastră! Fac pintră tîţi, ori numai pintră două persoane? Am observat că conu Georgei n-o mîncat mai nimică şi are să ducă la Bucureşti calomnie că în calicu aista di Iaşi, poati omu să mori di foami şi di săti.

— Nici o grijă despre aceasta, domnule Solomonică! protestă Georgei Galea, care simţea nevoie urgentă să dea drumul nasturilor de la vestă şi de la bata pantalonilor. Mai bine vezi de-o sticluţă de Uricani, dacă vrei să nu murim de sete.

— Păi vezi! se minună cumplit de încîntat de aceste progrese Panait

Bîzdrugovici. V-am spus eu că are stofă. Acest Melchisedec se deschide ca o varză, văzînd cu ochii. În două luni ne-a tăiat pe toţi.

— În două luni, am să beau un boc de bere pe terasă la *Soufflet* sau la *Cluny* sau la *Chope latine,* în cartier! cuvîntă cu toată siguranţa Melchisedec.

— Nimic nu se ştie! filozofă conu Panait.

Asta să i-o spui lui Mutuu-uuu!

cîntă Bălănuţ cu o gură rotundă de crap, zbătîndu-se pe uscat.

Costache Andrieş, care în tot acest între timp nu se manifestase cu o singură glăsuire, răsucind ţigară după ţigară şi ascultînd cu evlavie tot ce glăsuiau ceilalţi, după o îndelungă codire făcu un semn fracmasonic lăutarului. Bălănuţ se întrerupse din cîntec, înaintă doi paşi, întoarse peste umăr o privire de comandă chitaristului şi începu cu tremolo: „Asta-i cea din urmă seară...”

— De-acum a s-a isprăvit! Nu mai plecăm de aci pînă dimineaţa, şopti Emil Ciugolea la urechea lui Georgei. Să ştii că dacă cere conu Costăchel să-i cînte *Asta-i cea din urmă seară...* Însemnă că i s-a deschis setea lui epică. Plînge, bea un ceas, iar plînge, iar mai bea un ceas şi aşa mai departe. Straşnic tip, conu Costăchel. Am să-l pun în roman.

Georgei Galea începu să creadă că viitorul roman al prietenului, mai mult decît social-psihologic-istoric, are să fie un fel de menajerie de beţivi.

Dar nu isprăvi această reflecţie atît de ingrată, faţă de compania carc-l primise cu atîta bunăvoinţă, fiindcă toată luarea-aminte îi fu atrasă de înfăţişarea omului în

haină de cîmp, cu jambiere roşii şi cu ţigareta de chihlimbar.

Costăchcl Andrieş, cu bărbia sprijinită în amîndoi pumnii şi cu ochii decoloraţi, fixaţi în nevăzut, lăcrima cu simplitate şi fără pudoare. Faţa-i părea împietrită, nu tresălta nici un muşchi, numai lacrimile se rostogoleau egal şi continuu, ca picăturile unui robinet care n-a fost răsucit bine.

Ceilalţi nu dădeau nici o atenţie acestui spectacol: îşi vedeau de discuţiile lor aprinse şi de pahare, deprinşi sa-şi respecte reciproc damblalele. Cînd Bălănuţ sfîrşi, Costăchel Andrieş culese de pe obrazul drept şi de pe obrazul stîng, de jos în sus, dîrele de lacrimi cu arătătorul drept şi cu arătătorul stîng, aruncă stropii pe duşumea şi deşertă două pahare pînă la fund, unul după altul. Pe urmă, răsuci o ţigară din tutun macedonean, o înfipse în ţigareta de chihlimbar şi începu să fumeze ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, ascultînd cu evlavie tot ce se vorbea în jurul lui şi tăcînd cu aceeaşi incoloră modestie.

Georgei uitase toate hotărîrile eroice, dinainte şi de după baie. Întîlnirea cu avocatul îi părea cea mai stupidă corvoadă, iar procedura lichidării pentru care venise, cea mai meschină îndeletnicire omenească. Vedea toate într-o plăcută paianjenire.

Uricaniul îi circula în sînge, fierbinte şi generos, împingîndu-l să acompanieze cîntecul lăutarilor, să facă glume deocheate de care se mira singur, să strige cu glas tare pe Antricot şi să polemizeze înfocat cu Maximilian Ştaic.

Acum rolurile se schimbaseră.

Tata Max enumera scîrbit toate metehnele Iaşului, părăginit ca un maidan, şi dovedea cu o jerbă de argumente ţîşnind ca artificiile, că ieşenii sînt specia cea mai odioasă dintre toate bipedele fără pene, fiindcă se complac în această puturoşenie. Iar Georgei Galea făcea el acum apologia secretului ieşean, care constă în arta de a nu dori nimic, ca să nu faci nimic şi deci să nu regreţi nimic.

Cînd veni a doua oară rîndul lui Bălănuţ să cînte *Asta-i cea din urmă seară...,* ceru el vioara şi cîntă el. Cu un arcuş atît de nou şi de fraged, încît Costăchel Andrieş se ridică, îl sărută pe amîndoi obrajii, fără să poată scoate din gîtlej nici o exclamaţie şi căzu la loc... pe scaun, uitînd să deschidă cutia de tutun şi să răsucească ţigare.

— Păi vezi! se făli Panaite Bîzdrugovici, ca şi cum ar fi fost el autorul acestor transformări. Are Melchi- sedecul stofă, şi pace! În două luni, îi lăsăm pe toţi în urmă...

— În două luni îmi pregătesc doctoratul al doilea! protestă Georgei Galea, cu îndîrjire inexplicabilă, parcă simţea nevoia să se convingă pe sine însuşi de acest fapt simplu şi doar deplin stabilit.

— Nimic nu se ştie, o ţinu una şi bună Panait Bîzdrugovici.

Asta să i-o spui lui Mutu-uuuu,
Lui Mutu-uu,
Şi Mutu n-a mai zis nimic!

îi asigură pe toţi Bălănuţ, adresîndu-se cu deosebire lui Georgei Galea, direct şi personal.

Dar Mutu avea multe de spus şi le spunea toate, cu o mare aprindere, în urechea lui tata Max, care-l asculta cu mult interes şi chiar cu bunăvoinţă, ridicîndu-şi şi inspectîndu-şi conturul cu fiorduri al bărbii înflăcărate, de unde apărea de dedesubt cămaşa fără guler şi butonul de fier ruginit, ca un detaliu subtil şi elocvent dintr-un film rusesc, ce-ar purta titlul: *Geniu şi mizerie.*

Lui Georgei Galea, Maximilian Ştaic nu-i mai făcea de fel impresia omului feroce şi temut, cum îl zugrăvise prietenul, prevenindu-l. Dimpotrivă, un foarte bun şi tihnit bătrîn, care nici nu avea dinţi cu ce muşca: numai gingii moi de cauciuc, ascunse sub parbrizul mustăţilor late.

Nu ştia că după acest interes şi această bunăvoinţă priveghea o crudă patimă a observaţiei, asemeni analizei cu care savantul obsedat de o inedită teorie urmăreşte agonia cobaiului inoculat cu un virus mortal.

Maximilian Ştaic îşi confirma încă o dată luciditatea.

Pe acest tînăr şi nou venit, verifica progresele vertiginoase ale „intoxicaţiei ieşene”, cum o numise, cu toate fazele primelor simptome: romantismul elegiac, sofismul care descopere justificări subtile lenei, sentimentalism de chitarist. Descoperi proaspătului recrut toate aptitudinele „ieşenismului acut”, cum pusese, fără greş, diagnoza atîtor trecători de-o zi ori de-o lună, care s-au lipit aci ca muştele pe hîrtia gumată şi nici nu mai bîzîie, să se desprindă.

Un bec se aprinse, pe urmă lumina sări dintr-un bec la altul, ca un zglobiu joc aerian.

Aşa an prins de veste că s-a lăsat seara albastră peste oraşul cu grădini, de sub terasă, şi peste şesurile în care trenurile veneau şi porneau cu mici picături roşii de sînge, pe pieptul locomotivelor. Pentru cine mai plecau aceste trenuri? Cine mai pleca din acest oraş?

Acum toţi vorbeau tare şi nimeni nu asculta ce spune celălalt.

Dar toţi erau cumplit de fericiţi.

Cînd se ridicau, printre picioare se rostogoleau sticlele goale. Georgei Galea nu luă aminte cînd au apărut două personaje stranii cu două păpuşi de panoptic: doi bătrîni, cu umbrele şi cu pardesie, cu figurile tăbăcite de creţuri şi cu ochelari de scafandri. Semănau la port, de s-ar fi spus că şi-au făcut, ca doi fraţi gemeni, pardesiele la acelaşi croitor, şi-au cumpărat umbrelele la acelaşi magazin, gambetele la acelaşi pălărier şi ochelarii la acelaşi optician. Nu semănau însă la chip, deşi erau amîndoi sfrijiţi, amîndoi cu mustăţile albe şi tunse; amîndoi proaspăt ieşiţi din mîinile bărbierului. Îndată, Georgei Galea avu prilejul să mai afle că erau legaţi şi despărţiţi de o teribilă, inepuizabilă şi nerezolvabilă controversă. Căci amîndoi se strecurară de o parte şi de cealaltă a lui Georgei, trăgîndu-şi cîte un scaun şi aşezîndu-se pe margine, sprijiniţi în umbrele, ca doi călători într-o gară de încrucişare, gata de ducă la primul semnal.

— Îmi daţi voie să mă prezint: Ion Panţîru! spuse cel din dreapta.

— Şi eu: Mitiţă Vlădoianu! spuse cel clin stînga.

— Foarte fericit! declară Georgei Galea, care acum se simţea fericit de orice prilej i se oferea.

— Am să vă rog ceva, domnule Galea, începu cel din dreapta.

— Mă rog. Vă stau la dispoziţie, cu cea mai mare plăcere, îi asigură pe amîndoi Georgei Galea.

Vorbind, observă că din faţă prietenul Emil Ciugo- lea îi făcea un semn mut, de compătimire, cu mîna, adică: „Ai intrat la apă rău!”.

Şi alt semn, cu un creion invizibil pe o foaie invizibilă de hîrtie, adică: „Şi ăştia sînt doi tipi pe care am să-i pun în roman”.

— Uite despre ce e vorba, anunţă bătrînul din dreapta.

— Te cred că are să fie pe a ta, clacă ai să înfăţişezi lucrurile cum îţi convine ţie, protestă cel din stînga.

— Poftim, spune dumneata! cedă cel din dreapta, arătîndu-şi supărarea, după cum a făcut tranziţia de la *tu* la *dumneata.*

— Şi nu mă întrerupi?

— Nici n-ascult!

Ca să dovedească, cel care se numea Ion Panţîru îşi luă un aer absent şi resemnat, ca postulanţii într-o anticameră ministerială.

— Uite despre ce e vorba, domnule Galea. Am aflat că acum aţi venit de la Paris şi că iar vă întoarceţi la Paris.

— Exact, recunoscu Georgei Galea.

— În acest caz, numai dumneata ai să pui capăt, cu obiectivitatea dumitale, unei controverse care durează între noi de cel puţin douăzeci de ani... Trebuie să cunoşti că atît eu, cît şi amicul meu ne-am făcut studiile la Paris. E drept, cam de multişor. Acum vreo treizeci şi şapte, treizeci şi opt de ani. Pe la 1873—1874. El literele. Eu dreptul. Adică, mai exact, eu numai am început să fac dreptul, pe urmă am renunţat, fiindcă după doi ani taică-meu m-a chemat în ţară şi mi-a tăiat pensia, aflînd că n-am dat nici un examen şi că după ce-am cheltuit moştenirea de la mama, începusem să fac datorii. Pe el nu l-a chemat nimeni. Era bursier şi nu i-a dat în cap să facă o datorie de doi franci măcar. Şi cum spuneam: am sosit la Paris în aceeaşi lună şi am plecat îndărăt spre ţară în aceeaşi lună. Eu chemat de taică-meu, el cu diploma în buzunar. Doi ani nu ne-am cunoscut, nici nu ne-am bănuit existenţa... El e oltean de origină. Eu, moldovean, ieşean. Ne-am cunoscut abia acum douăzeci şi ceva de ani, aici, cînd a fost mutat la Iaşi. Iar cunoscîndu-ne şi aflînd cu uimire că am trăit în aceeaşi vreme la Paris, ne-am bucurat amîndoi şi am legat din ziua întîi prietenie, ca să ne povestim întîmplările din tinereţe, fiindcă tinereţea fabrică amintiri pentru bătrîneţe şi fiindcă cine a călcat o dată la Paris tînjeşte pînă la moarte după Paris. El nu s-a mai putut întoarce, fiindcă l-a reţinut dăscălia lui, pe urmă greutăţi familiale. Eu, fiindcă mi-am topit averea, în păcătoşenia asta de aici. Aşadar, îndată ce ne-am cunoscut, ne-am propus cu mare bucurie să ne adunăm seara la cîte o

cafeluţă şi să ne ajutăm unul pe altul ca să ne dezmormîntăm acele suveniruri plăcute. Ei bine, stimate domnule, aci începe curiozitatea acestei istorii! Din seara întîi, parcă vorbeam fiecare despre altă lume. El îmi spunea despre un Paris, eu despre altul. Nu am căzut de acord decît asupra unui singur punct. Un festival la Operă, la 14 noiembrie 1873, în folosul sinistraţilor din inundaţiile Rhonului. Ne aflam amîndoi în sală. Eu jos, în fotoliu de orchestră, el în cucurigu. Atunci am aplaudat-o amîndoi pe Adelina Patti, cum a aplaudat-o în delir întreaga sală. Încolo, ce-mi spune el despre Parisul lui, fie la el acolo...

— Şi ce-mi îndrugi tu, despre Parisul tău, să-ţi rămînă ţie! nu mai putu răbda fostul spectator din cucu- rigul Operei, la reprezentaţia de la 14 noiembrie 1873, în folosul sinistraţilor de pe Rhon.

— De ce? Parisul meu e cel adevărat. Café Anglais, Operă, Paillard, Maxim's, Curse, Derbyul... Plimbarea între cinci şi şase, cu şareta lui Bois. O şuetă de écarte la Cercle des Etrangers.

— Şi al meu, ce e ăla? Nu e Paris? Parisul cel adevărat. Al tinerilor săraci şi studioşi, nu al moftangiilor. Cartierul Latin. Conferinţele domnului Taine. Cursurile lui Renan. Bocul de bere clin Place des Écoles.

— Şi Mişetta de la balul Bullier, cu toate haimanalele! pufni cu dispreţ bătrînul cu celălalt Paris, de la Café Anglais şi Maxim's.

— Ei da, şi Mişetta de la Bullier! Acesta e Parisul cel al oamenilor de ispravă, nu Parisul Dianei de Lan- geais şi al Florencei

Thomson, pe care le-ai cunoscut dumneata, într-o societate interlopă, de meteci, de aventurieri şi de snobi, culeşi din toată lumea. Eşti un bătrîn dezgustător că ai putut frecventa asemenea societate.

— Pardon! Eu am dat 50 000 de franci pe o carte ducelui de Aosta, la Cercle des Anglais. Strig: Banco. Toţi întorc capul şi se ridică în picioare. Erau: contele de Meulan, baronul de Schwalbach, generalul Rigaud... Floarea Parisului! Strig: Banco! Scot riga şi opt. Întoarce valet şi nouă! Poftim! Ia-ţi banii şi umblă sănătos, domnule duce! Pe noi nu ne sperie nici ducii, nici 50 000 pe o carte! Aşa eram eu, domnule Galea, în 1873—1874, şi acest domn are aerul să mă înveţe ce trebuia să văd şi să fac eu la Paris. Dumnealui, care-mi povestea ca mare ispravă cheful pe care l-a făcut cu nişte derbedei, într-un han pe Sena, la Alfortville, într-o duminecă după amiază, cînd se desfundă toate mahalalele Parisului... Şi ştii dumneata ce sumă formidabilă a cheltuit cu această bombă? Doisprezece franci cu tot cu batoul! Se potriveşte, doisprezece franci şi cu cincizeci de mii de lei?

— Mai dă şi acuma 50 000 franci ducelui de Aosta. Dumneata, care-ai ajuns să joci la cafenea la Traian, cu toţi jegoşii, table şi domino pe consumaţie.

— Asta mă priveşte. Acum e acum, şi atunci era atunci.

— Şi, mă rog, tot n-am înţeles, la ce v-aş putea fi de un folos? încercă Georgei Galea să împace inseparabilii vrăjmaşi.

— E foarte simplu, stimate domnule Galea. Te punem arbitru. Aşa facem, de cîte

ori întîlnim pe cineva care a fost ori s-a întors de la Paris. Te punem arbitru, să declari pe onoarea dumitale, care Paris e acel pentru care făcea să treacă graniţa un om inteligent? Al meu, sau al dumnealui? Al meu, cu tot ce are lumea mai rafinat şi mai distins, sau al dumnealui, cu toate haimanalele care fac pe studenţii şi trăiesc cu croitoresele? Ca să-ţi faci o părere cu ce idei a plecat dumnealui la Paris, e destul să te informez că în ziua întîi, cum şi-a depus bagajele la magherniţa lui de otel, a dat fuga în grădina Luxembourg, să se plimbe pe aleea care merge de la Observator pînă la Senat. Era foarte mîndru dumnealui, fiindcă păşea exact pe meridianul Parisului, de unde începe numărătoarea, cu Occidentul de o parte şi cu Orientul de alta... Ambiţia asta îl mîncase din clasa întîi de liceu, cînd i-a explicat profesorul de geografie ce e aceea meridianul Parisului... Eu, domnule, ştii ce-am făcut şi ce fac eu pe meridianul Parisului? Mă... (aci, Georgei Galea află că domnul care a dat 50 000 lei pe o carte ducelui de Aosta face pe meridianul Parisului ceea ce-a făcut calul cel bălan, de la birjă, în faţa Paradisului General).

Şi Georgei Galea se declară consternat. Nu pentru această impietate, pe care, în starea sufletească pregătită de Uricaniul cel grozav, o accepta cu inima uşoară, ci fiindcă nu putea da nici o dezlegare.

Amîndoi vorbeau despre un Paris — despre două Parisuri — dispărute de multă vreme, ca şi cum ar mai exista încă după patruzeci de ani neschimbat, cu balurile de la Bullier, rochiile cu crinolină, pantalonii

strînşi pe pulpă, ţilindrul şi plimbările cu faetonul la Bois. D. Renal e mort de mult, iar ducele de Aosta întoarce valet şi nouă, într-o lume unde ducii şi vizitiii sînt conciliaţi într-o dulce şi eternă egalitate.

Cei doi inseparabili adversari nu voiră să accepte existenţa acestui al treilea Paris, care le strica toate socotelile şi le era cu totul necunoscut.

Îşi făcură semn unul altuia că-şi pierd vremea cu un individ care habar n-are ce-a văzut; poate un mistificator, o puşlama de Bucureşti, care te pomeneşti că nici n-a călcat hotarul ţării şi le îndrugă palavrele cele mai gogonate.

— La revedere, şi îmi pare rău! se ridică cel din dreapta.

— La revedere, şi regret! făcu cel din stînga.

Amîndoi se depărtară în pardesiele lor identice, subsuoară cu umbrelele lor la fel, salutînd cu aceeaşi gambetă cumpărată de la acelaşi negustor.

— Ce dracu le-am făcut? se miră Georgei Galea.

Pe urmă îşi spuse că aceasta nu-l împiedică să deşarte încă un pahar de Uricani, fiindcă bînd vine setea. Umplîndu-şi paharul, se simţi observat. Şi roşi.

În spatele tuturor, ghemuită pe un scaun, Lu, femeia de astăzi dimineaţă, îl urmărea cu o undă de tristeţe în ochi. Era în alt pardesiu, cu altă pălărie şi cu picioarele ridicate pe ultima bară a scaunului, înfrigurată de umeda răceală a nopţii, singură şi strînsă în ea însăşi, cu nu ştiu ce înfăţişare de rănită pasăre a verii, răzleţită

de stolul care a plecat spre alte nostalgice ţinuturi.

Îşi aduse aminte de scena de astăzi dimineaţă; hîr- tia mototolită şi aruncată în obraz, uşa trîntită în nas. Cum s-o împace şi cum să-şi ceară iertare?

Silindu-se să-şi păstreze verticala şi să nu calce în zigzag, ci să meargă drept, ca Ion Panţîru, acum pa- truzcci de ani, pe meridianul Parisului, Georgei Galea înaintă printre scaune, pînă la Lu, cu legănările unui pasager inexperimentat pe puntea unui bastiment în furtună. Se plecă şi-i sărută mîna sub mănuşă, la încheietură, unde pielea e subţire şi fină.

— M-ai iertat? Tot mai eşti supărată?

Femeia se scutură, ţîşnind în picioare.

Întrebă, adresîndu-se tuturor:

— Auziţi, domnilor! Mă întreabă Melchisedecul vostru dacă sînt supărată. Răspundeţi, dacă m-a văzut cineva supărată vreodată?

— Nu! răspunseră toţi în cor, chiar şi Costăchel Andrieş, care avea obrajii ghiolcăiţi de două şiroaie, fiindcă Bălănuţ îi anunţase încă o dată că asta-i cea din urmă seară.

Dar mai tare decît toţi răcni Panait Bîzdrugovici, cu o voce care, desigur, s-a auzit pînă la gară şi a întrerupt circulaţia oraşului.

— Cum vezi, n-am ce să-ţi iert, îi lunecă femeia şerpuind pe lîngă el, aşezîndu-se în celălalt capăt, lîngă Costăchel Andrieş, care, după ce strigase energic şi prompt: „Nu!”, se instalase la loc, pe scaun, şi continua să lăcrimeze din robinetul deschis.

Georgei Galea mai încercă de cîteva ori să se apropie de femeie, vinovat şi cu rugăminte miloagă în ochi. Nu se putea împăca, încăpăţînat, cu această lunecare batjocoritoare printre degete, cînd o ştiuse astăzi dimineaţă goală, în camera lui, oferindu-i să-l pupe pe Ninel şi pe Minel, cei mici şi necăjiţi. Îşi trăgea scaunul alături, începea un lung şi întortocheat monolog; femeia îi izbucnea întotdeauna în hohot de rîs în nas şi se muta, pe rînd, cum îl vedea apropiindu-se, cînd lîngă Panait Bîzdrugovici, cînd lîngă Maximilian Ştaic.

Toată suflarea mesei se concentrase la rîsul ei, la spusele ei, la neistovita ei veselie, peste care numai cîte- odată, cînd se oprea, părea că se lasă o umbră.

Atunci îşi scutura fruntea rotundă sub pălăria mică, să alunge oaspetele nepoftit, şi pornea mai vijelios într-o piruetă de jocuri scînteietoare a cuvintelor într-o cascadare sonoră de rîs, care umplea noaptea cu o sută de zurgălăi de cleştar.

Georgei Galea se simţi cel mai nefericit muritor din noaptea aceasta.

Bău crunt. Cîntă şi se urcă pe masă. Dansă şi răcni la Antricot. Se declară în faţa tuturor cel mai netrebnic Melchisedec din Iaşi, din Moldova, din Principatele Unite, din toată Europa, din cele cinci continente, din întreg sistemul solar şi, la urma urmei, chiar din tot universul nostru galactic.

Pe urmă căzu în sumbru pesimism şi se duse să-l sărute pe amîndoi obrajii pe Costăchel Andrieş, care, mut, zvîcni de pe scaun, vru să spună ceva si căzu la loc,

bătînd aerul cu un gest de apoplectic, mai elocvent decît cel mai focos discurs.

De aci, o ceaţă opacă se lăsă pe cuvintele şi pe faptele lui Georgei Galea.

Zorile îl găsiră împiedecîndu-se printre sticlele deşarte şi rostogolite pe jos, chinuindu-se să nimerească cu pumnii în mînecile pardesiului ţinut de Antricot.

Tocmai în celălalt capăt al terasei, retras, Costăchel Andrieş pusese lăutarul la o masă cu el, să-i cînte de unul singur.

Bălănuţ moţăia, lungind arcuşul pe strună, încli- nînd bărbia cu vioară cu tot, biruit de somn; deodată tresărea cuprins de un scurt acces de energie şi iarăşi se împotmolea letargic. Costăchel Andrieş pirotea şi el, ascultînd. Din cînd în cînd, îşi pipăia toate buzunarele, pe rînd, ridica şervetele, se pleca sub masă: căuta ţigareta. Iar fiindcă nu era încă ceasul cînd trebuia să o găsească, fireşte n-o găsea. Renunţa, fumînd ţigareta de cireş oferită de lăutar, ceea ce dovedea un generos spirit de democraţie, egalitate şi fraternitate.

— Bălănuţ! icnea ridicînd un deget iubăreţ la buze.

Bălănuţ înţelegea, şi cu toată drojdia energiei adunate începea: „Asta-i cea din urmă seară...”

Apoi cîntecul agoniza sleit, parcă într-adevăr era cea din urmă noapte, după care şi Bălănuţ şi Costăchel Andrieş se vor stinge epuizaţi din această viaţă, plină de grele munci, ca ultimii supravieţuitori ai unei rase osîndite pieirii.

Cu bărbia în pumni, omul cu jambiere roşii şi cu haină de cîmp lăsa să-i curgă

şiroaiele din ochi; s-ar fi spus că tot Uricaniul absorbit în atîtea ceasuri era restituit naturii, filtrat şi dezalcoolizat, prin canalele lacrimale.

La masa cea veche nu mai rămăsese decît Maximilian Ştaic şi femeia. Cu o ultimă nădejde, Georgei Galea crezu că are să se apropie de dînsa. Că poate pe el l-a aşteptat înadins. La poartă, imploră:

Lu!...

Femeia se răsuci într-un picior şi lunecă într-o birjă:

— Zît! Şi la revedere!

Vru să meargă alături de Maximilian Ştaic. Omul cu barba înflăcărată şi cu hainele lui de vagabond îi întinse însă mîna, alungîndu-l:

— Eu, înainte de a mă culca, mă plimb singur. Somn bun!

Cînd se urcă în birjă, Georgei Galea îşi dădu seama că nu ştie strada şi numărul casei unde locuieşte. Porunci birjarului să mîie înainte. În mers, aţipea un timp, deschidea larg ochii, nu recunoştea locurile. Poruncea să întoarcă. Iar aţipea. Îi părea că circulă aşa de cînd s-a născut şi că aşa va circula, ca Ahasverus, pînă la sfîrşitul veacurilor.

Oraşul începea să se deştepte. Lucrătorii grăbeau zgribuliţi în aerul aspru şi rece. Scîrţîiau care încărcate cu lemne. Treceau oltenii cu struguri. Bălăngăni cel dintîi tramvai. Toate se învăluiră în norii măturătorilor, care deschideau drum zilei într-o aureolă înecăcioasă de colb trandafiriu.

Sus, la Copou, la cazărmi, o goarnă sună deşteptarea, metalic.

— Unde mai mergem? întrebă birjarul.

— Ce vrei? tresări Georgei din dulcea aromeală, cu un scurt sughiţ.

— Unde vreţi să vă duc?

— La Nijni-Novgorod!

— Nu ştiu, cucoane, undi stă boieru aista. Ce stradă şi ce număr?

— Atunci du-mă la otel! rezolvă cleios şi plictisit Georgei Galea problema domiciliului.

— La Continental, la Traian?...

— Mie mi-e perfect egal!

— Nu este la noi nici un otel Regal, înţelese birjarul în felul lui. Vă duc la Traian.

În faţa otelului, birjarul avu de furcă pînă să-l trezească din somn şi să-l convingă că trebuie să coboare.

Intră cu pălăria pe-o ureche, cu cravata înnodată strîmb, trîntind uşa de s-au cutremurat toţi pasagerii prin vis.

— ’ă-mi dai o cameră — mbună, Melchisedecule! sughiţă, apropiindu-se şi depărtîndu-se de portar, într-un fel de început bizar de dans.

— Cu un pat ori cu două?

— Ba cu nouă. Melchisedecule!

CAPITOLUL IV

Unde este vorba despre Nabucodonosor, regele Babilonuliu

— Conaşule, anunţă servitoarea speriată, a venit un domn mare, cu un geamantan mic.

Georgei Galea transmise ştirea despre apariţia acestui nou astru, de întîia mărime, în camera de alături, unde prietenul lui, Emil Ciugolca, autorul viitorului roman psihologico-istorico-social, îşi răcorea mahmureala, spălîndu-se cu suspine, oftaturi, chicote şi teribile pufnituri din pricina apei cu sloiuri de gheaţă.

— Auzi, Emil! A sosit un domn mare, cu un geamantan mic. Ce faci cu el?

Prin uşa deschisă, se auzi cum romancierul în devenire îşi scuipă apa de dinţi din gură, ca să poată vorbi mai repede.

— Cum ce fac cu el? Spune-i să intre. Ăsta-i Ionel Florinel. Ai să vezi ce tip!... Îl pun şi pe el în roman.

— Auzi, Mariţo, pofteşte-l să intre.

Mosafirul însă nu mai aşteptase să fie invitat. Tropăise în dosul uşii, scuturîndu-şi omătul, şi acum se muncea să introducă prin canatul strîmt, un corp înfloritor şi sferic, făcut pentru mai vaste apartamente.

Cînd izbuti să străbată înlăuntru, aerul din cameră se împuţină alungat, dovedind încă o dată că principiul lui Arhimede se aplică în egală măsură aerului şi gazelor, nu numai lichidelor.

— Ce dracu-i cu uşile aieste, parcă-s de la cuştile cu stigleţi! vorbi către sine însuşi, privind în cameră să vadă dacă n-a deteriorat intrarea cuştei cu stigleţi.

Georgei Galea îl admiră în toată prospera-i splendoare.

Desigur, nu era omul cel mai mare din cele cinci continente şi nu purta geamantanul cel mai mic din emis- ferul boreal. Dar unul pe altul se completau atît de desă- vîrşit, încît nu şi-ar fi găsit o mai plastică zugrăveală, decît aşa cum ţîşnise spontan din minunarea servitoarei.

Ionel Florinel, în derîderea numelui şi pronumelui gingaş diminutive, ajungea în înălţime cu creştetul în tavan, iar în perimetru, exact cît trebuie ca să ocupe total spaţiul dintre perete şi biroul unde viitorul romancier îşi va scrie opera psihologico-socialo-istorică, în trei volume. Din mînă nu lepădase geamantanul lunguieţ şi mic, de forma şi de proporţiile celor

purtate de bărbieri, cînd sînt chemaţi să dea perdaful acasă.

Slujnica, nou tocmită, privea din uşă la gigant, cu mîna la gură, plină de admiraţie, sau de teroare?

— Da' unde-i Emil? întrebă Ionel Florinel, cu un glas subţire ca o aţă, uitîndu-se de la postul său înalt de observaţie, după birou, între etajerele cu cărţi, peste umăr, între zid şi garderob, ca şi cum Emil Ciugolea, ca un biet muritor de proporţii ordinare, s-ar afla ascuns vederii după vreun scaun sau între filele unei cărţi.

— Aici, şefule! Aici sînt! anunţă din cealaltă odaie romancierul. Mă fac frumos... Pînă termin, dă-mi voie să-ţi recomand un prieten bun, Georgei Galea! făcu prezentările pe nevăzute. Un băiat de zahăr. Un tip. Am să-l pun şi pe el în roman.

Ionel Florinel schimbă geamantanul microscopic din dreapta în stînga şi întinse o mînă de dimensiuni care au scăpat, desigur, din prevederile fabricanţilor de mănuşi.

— Sînteţi nepotul lui Mircea Galea, fostul preşedinte la Curtea de Apel? întrebă Ionel Florinel, cu glasul mai subţire decît arcuşul lui Bălănuţ cînd cîntă pe o singură strună.

— Fiul lui chiar.

— L-am cunoscut. Păcat că s-a pierdut atît de tînăr! Eu cunosc toată ţara românească.

— Luaţi loc, făcu Georgei Galea onorurile gazdei.

Ionel Florinel roti privirea căutînd un piedestal destul de încăpător şi de rezistent, să-i suporte tonajul. Alese divanul, care

gemu sub greutate, şi se aşează cu geamantanul mai mic decît un purcel de lapte, pe genunchi. Surîse suav, cu tot obrazul bucălat trandafiriu şi spîn, luminat de o mare fericire, care îngloba tot universul.

— Aţi sosit astăzi? întrebă Georgei Galea, simţin- du-se dator, în lipsa gazdei, să întreţină o oarecare conversaţie.

— Acum chiar, cu trenul de dimineaţă. Vin direct de la gară... Vin de la Botoşani: am avut o inspecţie şi o nuntă.

— Şi staţi mult?

— Pînă mîni. Eu numai pe drumuri sînt toată viaţa. Mîine după amiază am la Bîrlad o anchetă şi un botez.

— Trebuie să fie foarte obositoare existenţa aceasta.

— Aş! Eu mă împac foarte bine. Cum mă urc în tren, adorm. Iar fiindcă sforăi tare, ceilalţi se mută în alte compartimente şi mă lasă în pace. Cum ajung, sînt freş şi odihnit. Mă spăl, mă schimb şi sînt gata.... Port cu mine zestrea şi casa, aici, ca melcul!... lămuri, bătînd cu latul palmei geamantanul, care dispăru acoperit de mîna uriaşă ca sub carapacea unei broaşte-ţestoase.

Georgei Galea privi cu neîncredere la germenele acela de geamantan încă neevoluat, în care cel mult puteau să încapă două gulere şi un tub cu pastă de dinţi, dar au schimburile unui asemenea rar exemplar de gigantism.

Ionel Florinel se simţi dator să dea o lămurire suplimentară, în ordinea ideilor sale:

Mă împac foarte bine cu această viaţă, domnule Galea, fiindcă eu cunosc trei sferturi de ţară. Unde cobor din tren, am nu un prieten, nu doi; o duzină, două duzini. Crema oraşelor... Eu sînt ca mîţa, îmi place smîntîna din fruntea oalei. N-am timp să iau parte la toate nunţile, logodnele, aniversările, patroanele, botezurile şi celelalte evenimente, la cîte sînt invitat. Uite, am o agendă aici (îşi pipăi buzunarul), unde se poate constata că mi-s prinse toate zilele, pînă, hăt! după întîi ianuarie. Eu aşa lucrez. Îmi potrivesc anchetele şi inspecţiile, să coincidă cu un patron ori cu un botez: mă urc în tren; dimineaţa şi după-amiaza îmi văd de serviciu, seara mai văd şi de sufleţelul meu. Astăzi, prin excepţie, sînt liber şi dimineaţă şi după amiază. Mi-am zis: Ia să mă opresc o zi şi o noapte, să văd ce mai fac băieţii! Şi iată-mă-s, prezinte! Mai ales că am găsit în calendarul meu o însemnare importantă, despre care sînt sigur că nimeni n-are habar. Anume, că astăzi împlineşte prietenul meu. Maximilian Ştaic, cincizeci şi, să spunem, mai mulţi de ani. O aniversare, pe care ma tem că au uitat-o şi prietenii, şi Max. Eu însă, dragă domnule, nu-mi permit asemenea scăpări din vedere... Bună, Emilache!

Se ridică, deplasînd jumătate din aerul încăperii, să întindă mîna lui Emil Ciugolea, care apăruse bărbierit şi ferchezuit, cu chica domesticită pentru un scurt timp, de pieptene şi de perie.

— Vrei să te speli? Treci dincolo şi sună. Spune Mariţei să-ţi aducă apă. Găseşti pe lavoar tot ce-ţi trebuie.

— N-am nevoie de nimic. Am tot ce-mi trebuie, aici! bătu Ionel Florinel cu o palmă uşoară ca o desmier- dare paternă geamantanul miraculos şi universal, din care probabil se simţea în putere să scoată ca un iscusit boscar toate cele voite şi cele visate.

Spuse, şi se smuci să treacă prin canatul îngust al uşii în cealaltă cameră. Izbuti, introducîndu-se parţial, în rate şi pieziş, în tangentă.

— Şi ăsta-i un tip! declară Emil Ciugolea, făcînd admirativ cu capul, care începea să-şi piardă vremelnica domesticire a pieptănăturii, spre cealaltă încăpere, unde se mistuise uriaşul cu diminutiv horticol. Am să-l pun numaidecît în roman. Mariţa chiar mi-a dat o idee splendidă cum să-l introduc. Încep un capitol, cum l-a anunţat ea: „— Conaşule, a venit un domn mare, cu un geamantan mic!”. Care cititor, cît de imbecil o fi el, n-are să-l vadă îndată în această prezentare pe Ionel Florinel în carne şi oase, mai ales în carne? Aşa înţeleg eu romanul şi aşa înţeleg eu pe romancier. Romanul să fie viaţă, şi romancierul, cu ochiul deschis ca o ventuză, să soarbă tot ce află interesant în viaţa de toate zilele... Acum, dragă Georgei, am să te rog să-mi îngădui un sfert de oră, maximum douăzeci de minute. Mă execută *călăul!* făcu spre fereastră.

Într-adevăr, pe dinaintea ferestrei se plimba un băieţel unsuros şi negru — un ucenic de tipografie. Acesta, aşa neînsemnat şi rufos cum se afla, rebegit de gerul iernii, era *călăul* lui Emil Ciugolea.

În aşteptarea romanului psihologico-socialo-istoric, în trei volume şi în genul lui

Tolstoi dinainte de a se ramoli, Emil Ciugolea se angajase să scrie un roman-foileton, cu cheie, pentru *Depeşa,* cea mai răspîndită gazetă din Iaşi şi din toată Moldova.

Originea acestei istorii era simplă şi se dovedise de la început cu practice rezultate.

În timpul verii, un prinţ ruinat dintr-o veche familie domnitoare a Moldovei, după multe isprăvi ce-au speriat ţara şi străinătatea vreo cincisprezece ani, îşi încununase cariera, devenind eroul unor întîmplări scandaloase, în care se aflau amestecate mai multe doamne din lumea mare a Iaşilor şi altor mai mărunte capitale de judeţ moldovene. Scandalul se potolise, eroul principal o ştersese cu banii soţilor la Monaco şi de acolo plecase cu nişte aventurieri în India, la vînatoare de tigri, elefanţi şi alte fiare mai feroce decît soţii.

Dar directorul gazetei găsise în acest eveniment un fericit prilej să-şi împingă cu încă un salt tirajul.

Îl angajase pe Emil Ciugolea, tînără speranţă a tinerei generaţii scriitoriceşti din Iaşi, să fabrice, sub pseudonim, un roman senzaţional, cu personajele purtînd nume străvezii şi ţinînd lectorii, de la zi la zi, cu respiraţia tăiată de emoţie pe buze.

Romanul ajunsese la al treizecilea foileton, succesul întrecu aşteptările. În cel mai depărtat orăşel moldovenesc, lectorii ieşeau înaintea trenului, la gară, să-l smulgă cald din mîna vînzătorilor.

Însă directorul gazetei plătea ingenioasa sa născocire comercială cu adevărate suplicii, care-i nelinişteau somnul

şi-i răpiseră pofta de mîncare. Căci deliciul cotidian al lectorilor devenise o tortură cotidiană. În fiecare dimineaţă era nevoit să pună o întreagă armată de detectivi pe urmele autorului; ucenici de tipografie, servitori de redacţie şi reporteri, alergînd cu toţii după Emil Ciugolea, să-l descopere şi să-l execute cu manuscrisul.

Autorul îşi făurea romanul de la zi la zi, şi pe apucate. Umbla cu foile albe în buzunar şi cu tocul- automat, aprovizionat cu cerneală, născocind peripeţiile pe unde îl apuca vremea: pe colţul meselor la Paradis General, la berărie, la teatru, la Tufli şi, cîteodată, chiar acasă.

Cînd imaginaţia îl trăda, în lipsă de alte episoade petrecute pe teritoriul naţional al scandalului cu pricina, autorul, cu o superbă degajare, îşi transporta lectorii în pădurile Indiei, la palatele Rajahilor, în Junglă şi în templele cu dansatoare, cu fachiri şi cu cerşetori leproşi. Aci fantezia sa învăpăiată transforma eroul scandalului indigen cînd în amantul unei prinţese hinduse, cînd în geniul rău al unui maharajah cînd în agentul spion al unei puteri străine, uneltind să mineze autoritatea Angliei.

Fauna şi flora Indiei se îmbogăţeau sub condeiul său febril, cu animale şi plante necunoscute, pădurile se populau cu fluturi fabuloşi cît paravanele, şerpi de-un sfert de kilometru şi paianjeni cît iepurii. Fachirii făceau să le crească în palmă vertiginos copaci mai imenşi ca arborele genealogic al prinţului-erou, cu obîrşia în Com- nenii Bizanţului; vînători princiare devastau pădurile virgine cu miile de animale, cîte n-

ar fi încăput într-un atlas zoologic. Dar în plină exuberanţă exotică, directorul gazetei, cu un bileţel ori cu un telefon, curma această splendidă inspiraţie, întorcînd autorul la realitatea brutală şi negustorească, chemîndu-l la eroii din ţară, fiindcă publicul e nerăbdător să afle fapte, nu basme.

Atunci, Emil Ciugolea crea fapte. Şi cînd imaginaţia scîrţia, împlinea rîndurile foiletonului cu o abundenţă prodigioasă de dialog.

Drumul, de la o extremă la alta, era parcurs dintr-un salt.

În India, foiletonul păcătuise prin excesul descripţiei, aci — prin laconismul dialogului. Căci, dacă dialogul avea avantajul că putea fi improvizat cu mare viteză, avea şi dezavantajul că se citea cu aceeaşi iuţeală, încît lăsa lectorul abia aţîţat, ca un aperitiv după care nu mai urmează copiosul dejun.

Dialogurile sunau cam astfel:

„— Buna, Cristinel.

— Salve, Mironel.

— Ai auzit?

— Ce?

— Cum ce? Păţania de aseară cu prinţul X şi nevastă-sa...

— N-am auzit nimic.

— Pe ce lume trăieşti? Un nou scandal, dragă...

— Ei!?

— Parol.

— Fugi încolo, că nu te cred!...

— Dacă-ţi spun pe onoarea mea!

— O fi ăia de săptămîna trecută...

— Aş, proaspăt! Cald!

— Parol?

— Pe onoarea mea.

— Nu mai spune!

— Îşi fac de cap, monşer!

— De asta se duce ţara de rîpă... Dar spune-mi şi mie...

— Îţi spun, dacă nu sufli nimănui un cuvînt de unde ai aflat.

— Nu suflu.

— Pe cuvîntul tău?

— Pe.

— Nici nevestei, acasă?

— Nici.

— Atunci ascultă. Astă-noapte, pc la unu, prinţul X se întorcea de la Jockei, curăţat ca întotdeauna. Urca scările în vîrful picioarelor, gîndindu-se ce să mai născocească prinţesei, ca să-i explice de ce n-a plecat cu trenul la Botoşani, cum spusese acasă, şi de ce s-a încurcat la club. Păşeşte încet, cu speranţa că poate prinţesa doarme. Pune mîna pe clanţă, apasă, şi cînd deschide uşa, rămîne înmărmurit în faţa unui spectacol care...” *(Va urma in numărul viitor.)*

Pînă la numărul viitor, autorul avea la dispoziţie douăzeci şi patru de ore să inventeze spectacolul care l-a lăsat înmărmurit pe prinţul X, şi cu respiraţia expirată pe buze pe cititor.

Acum, Emil Ciugolea făurea cu zor un asemenea dialog, surîzîndu-şi sie însuşi, cu admiraţie, pentru un nou procedeu, brevet propriu, menit să ocupe maximum de spaţiu cu cel mai monosilabic dialog.

Georgei Galea îl privea scriind cu o sinceră admiraţie şi păstrînd cucernică tăcere, cum se cuvine unei inspirate procreaţii literare. Pe măsură ce Emil Ciugolea zvîrlea altă foaie, părul eliberat din corsetul

pieptănăturii se ridica rebel, pînă ce reveni la hirsuta încîlcire iniţială. Georgei întoarse ochii de la încăperea scundă cu pereţii jilavi de umezeală, cu tavanul de grinzi afumate şi cu rafturile de cărţi vărzuite, afară, în strada ninsă şi pustie, unde numai ucenicul tipograf circula zece paşi la dreapta şi zece la stînga, suflînd în pumnii vineţi de ger şi neslăbind portiţa din ochi, ca nu cumva să-i scape autorul, şi atunci gazeta să apară diseară cu informaţia: „Continuarea romanului nostru a fost amînată pentru numărul viitor, din cauza abundenţei de materie”.

Oraşul era alb şi pur, sub cristalii sclipitori ai ninsorii.

Georgei Galea îl contempla cu sufletul calm, fără tresărirea nici unei remuşcări.

Hotărîrile lui erau departe... Împlinea trei luni de cînd se afla aci, iar acum nici nu mai spunea măcar că are să plece peste o săptămînă, cum prietenu-i se hotăra să-şi înceapă romanul psihologico-istorico-social în trei volume la zi întîi.

O dulce toropire îl aromise ca pe-un animal intrat în hibernare. Nu dorea nimic. Proiectele îi erau foarte vagi şi mai cu seamă foarte îndepărtate, învăluite într-o ceaţă care topea toate contururile. Formele pentru vînzarea casei şi lichidarea succesiunii se dovediseră, deodată, foarte complicate şi lungi. Prezenţa lui aci era aşadar, prin aceasta, îndestul de justificată şi se arătase absolut necesară. Pierdea un semestru, acuşi începe la Paris sesiunea examenelor. Dar nu era nici o grabă. La Paradis General, stocul de Uricani se

dovedea şi el tot atît de inepuizabil ca nesfîrşitele complicaţii ale procedurii succesorale, iar Georgei îşi făcuse atîţia prieteni şi atît de buni prieteni, cum nu visase el niciodată. De toate vîrstele şi de toate categoriile sociale, cu toate damblalele şi cu cele mai variate calităţi. Numai Lu îi luneca printre degete ca şopîrla. De cîte ori crede că şi-a apropiat-o din nou, se răsuceste în călcîie şi-i izbucneşte în nas: „Zît şi la revedere, Melchisedecule!”

De altfel, ştie că nici ea nu-l mai socoate acum un Melchisedec comun.

E un Melchisedec şi jumătate. Floarea Melchise- decilor. De mult a devenit un client prea încercat şi indispensabil al Paradisului General: Panaite Bîzdrugovici l-a emancipat de sub tutelă; camarazii l-au proclamat Doctor „Honoris causa”; iar cînd lipseşte sau în- tîrzie din întîmplare, birjile fac coadă acasă să-l caute.

Acum, chiar cînd se urcă într-o trăsură şi adoarme după ce-a poruncit: „Acasă!” — e sigur că are să ajungă fără alte lămuriri la domiciliu, fiindcă toţi birjarii îl cunosc, după cum îl cunoaşte jumătate din Iaşi.

— Gata! anunţă Emil Ciugolea, aruncînd tocul şi culegînd foile cu cerneală udă. L-am dat gata şi pe ăsta. Am descoperit, dragă Georgei, un truc unic, genial, păcat că nu se poate întrebuinţa decît o dată. Am cîştigat cel puţin jumătate de foileton.

Ascultă:

„Domnişoara Clemenţa Victorian, din vechea şi nobila familie Victorian, acceptase cu eroism situaţia degradantă de pedagogă

la odraslele bancherului veros Calman Burîhovici. Copiii bancherului erau însă de o inteligenţă obtuză.

În dimineaţa aceea, domnişoara Clemenţa Victorian, din vechea şi nobila familie Victorian, trebuia să asculte pe micul, dar stupidul Isidor Burîhovici, zis şi Dorel, la lecţia de istoric.

— Spune-mi, ce ştii despre Nabucodonosor, regele Babilonului?

— Nabacundanisar, începu Isidor, zis Dorel.

— Cum ai spus? întrebă scandalizată domnişoara Clemenţa Victorian, din vechea şi nobila familie Victorian.

— Nabacundanisar...

— Nu-i bine. Mai zi o dată!

— Nabicandinosur.

— Îţi spun că nu-i bine. Zi după mine: Na,..

—

Na.

— bu

— bu

— co

— co

— do

— do

— no

— no

— sor!

— sor!

— Nabucodonosor!

— Nabiscundinosir!

— Nu-i bine. Încă o dată!

— Nabucudinosir!

— Îţi spun că nu-i bine! spuse cu o răbdare angelică domnişoara Clemenţa Victorian, din vechea şi nobila familie Victorian. Zi din nou, după mine. Na...

— Na

— bu

— bu

— co

— co

— do

— do

— no

— no

— sor!

— sor!

— Nabucodonosor!

— Nabucîndinosaur! strigă triumfal stupidul Isidor, zis Dorel.

— Uf! ce viaţă! suspină domnişoara Clementa Victorian, din vechea şi nobila familie Victorian. Mai bine ascultam propunerea prinţului X, cînd îmi spunea că...” *(Urmarea va apare în numărul viitor.)*

Emil Ciugolea împături manuscrisul şi bătu în fereastră, să cheme călăul, care degerase cu desăvîrşire, în vreme ce domnişoara Clementa Victorian din vechea familie Victorian îşi mînca tinereţea cu micul dar stupidul Isidor Burîhovici, zis Dorel.

— Ţine, urîtule! Şi trap la tipografie!

Descendentul lui Gutenberg, cu mutra unsă ca un hornar, apucă foile albe dezvirginîndu-le profesional cu urmele grase de degete şi o zbughi la vale, spre capătul străzii, încercînd din treacăt, în călcîie, pe gheţuş, cîteva savante figuri ale „cîrnitei”, pentru care desfăt sportic îşi prevăzuse cizmele de iuft cu prea frumoase potcoave de alamă.

— Ce zici de invenţia mea? se întoarse autorul la birou, să facă orînduială. Am s-o pun în roman.

— E nostimă, încuviinţă fără convingere Georgei Galea. Dar mai bine decît să colecţionezi atîtea isprăvi şi tipuri, cu cîte ţi-ar ajunge să populezi cinci romane, poate ar fi mai nimerit, dragă Emil, să scrii măcar cîte două pagini pe zi.

— Ce două? zece! Douăzeci, treizeci şi chiar mai multe pagini pe zi! Ai să vezi! Puţină răbdare. De la zi întîi, ai să vezi. Mai ales că tocmai începe şi un an nou şi cade şi într-o luni. Mă aştern serios la lucru. S-a isprăvit cu tembelismul şi amînările. Măcar că nu sînt superstiţios, dar această triplă

coincidenţă: întîia zi a săptămînii, a lunii şi a anului, toate în aceeaşi zi, îmi par un semn că a sosit vremea. Mă închid în casă şi nu mă mai mişc, pînă nu-l dau gata. Uite ici, am totul pregătit. Un top intact de hîrtie, cutia de peniţe claps nedesfăcută, sticla cu cerneală Pelican nedesfundată. Arunc tot ce e vechi şi încep o viaţă nouă, cu toate primenite şi aerisite pe porcăria aceasta de birou.

Spunînd, îşi dădu iluzia că pînă la această primenire radicală a porcăriei izbuteşte deocamdată să realizeze una provizorie.

În acest scop, purcese a muta dintr-un colţ al biroului în celălalt teancurile de cărţi, reviste, ziare şi broşuri.

Vrafurile erau construite pentru o durată precară: cele mici, dedesubt, cele mari şi groase, deasupra. Astfel, reproduceau pe o scară redusă tot atîtea pagode chinezeşti, menţinîndu-se printr-un miracol al echilibrului. Turburate din loc, începură a se clătina. Fu destul să dea una semnalul şi, contaminate, toate se ruinară, transformînd biroul într-o movilă de hîrţoage.

— Să-ţi ajut şi eu, se oferi Georgei Galea.

— Dă-le dracului! vorbi Emil Ciugolea, cu suveran dispreţ pentru opera imprimată a contemporanilor şi a predecesorilor. Am să-l chem pe moş Kuperman şi am să mă scap de toate terfeloagele astea.

Scoase de sub ruini şi puse la loc sigur, în sertar, topul de hîrtie, cutia cu peniţe şi sticla de cerneală; tot materialul de

construcţie al viitorului roman, care în capul autorului era gata de la prima la ultima filă şi nu mai aştepta decît momentul propice să coboare pe hîrtie.

— Acuma, gata! îşi frecă mîinile. Să ştii că avem o zi grea. Cu Ionel Florinel nu e de glumă.

— Ce calomnii mai scorneşti pe socoteala mea, măăă... romancierule? întrebă, din uşă, Ionel Florinel dînd profesiei de romancier o noţiune inedită de haimana.

Se chinuia să străbată prin deschizătura strîmtă, cum cămila parabolei va trece şi ca o dată şi o dată prin urechile acului. S-ar fi spus că s-a mai dezvoltat în perimetru, cît a stat în cealaltă cameră, căci nu mai putea intra pe unde totuşi ieşise. În sfîrşit, cu o icnitură eroică se revărsă de ceastălaltă parte, alegîndu-se din treacăt numai cu un drăgălaş cucui în frunte.

— Nu ştiu cum trăiţi voi în cuştile aieste! se miră a doua oară frecîndu-şi cucuiul.

Georgei Galea avu şi el motiv de mirare. Ionel Florinel apăruse într-adevăr primenit, cu cămaşă nouă,

guler nou şi cravată nouă, precum anunţase. Sub aspectul lui inofensiv, geamantanul se dovedea încăpător cît o ladă braşoveană de zestre. Iar obrazul lui Ionel Florinel, proaspăt bărbierit şi încă mai îmbujorat de apa rece, părea un obraz bucălat de copil. Georgei îşi spuse că pentru a corecta o regretabilă eroare a naturii ar fi drept ca într-o dimineaţă Ionel Florinel să se trezească cu capul şi cu glasul lui Panait Bîzdrugovici, şi chiar cu numele, ca rectificarea erorii să fie totală.

— S-a umflat? întrebă Ionel Florinel tot pipăin- du-şi fruntea.

— Da de unde?... Abia sc cunoaşte! îl asigură Emil Ciugolea, minţind, fiindcă se recunoştea oarecum răspunzător de efectele uşilor liliputan construite pentru cuştile de sticleţi.

De fapt, cucuiul creştea vertiginos; un adevărat cucui fenomen, ca în minunile fachirilor de care cu atîta cinism Emil Ciugolea abuzase în peripeţiile foiletonului său.

Neîncrezător în asigurările unui fleac de romancier, Ionel Florinel scoase din buzunarul vestei o oglinjoară rotundă cît un nasture de palton şi verifică progresele acestei metamorfoze din *focă* (cum îi spuneau amicii) în *rinocer,* împodobit cu un început de corn în frunte.

Oglinda nu-i reda imaginea decît în foarte mici parcele. Fu nevoit să o plimbe circular, ca să reconstituie din părţile fragmentate o oarecare vedere de ansamblu.

Bravo! se minună cu o angelică obiectivitate. Foarte frumos cucui! Altă dată,

însă, să ştii, dragă Emi- lache, că dărîm casa. Pun mîna şi-ţi smulg uşorii, pragul, sparg tavanul...

Ameninţarea nu părea irealizabilă din partea unui asemenea colos care trîntise, într-un pariu celebru în toată Moldova, toţi luptătorii unui circ în turneu. Dar era nulă şi neavenită din partea unui om blînd şi răbdător, pe care nimeni nu-l văzuse vreodată în mînie.

— Ce aşteptăm? întrebă, declarîndu-se edificat cu inspectarea cucuiului şi punînd oglinjoara în buzunar. Ce stăm?

— Adevărat. Ce stăm? se arătă viitorul romancier, gata să dea cît mai vrednică întrebuinţare zilelor, pînă cînd, luni 1 ianuarie, se va închide în chilie, să înceapă postul şi canonul în care se înfăptuiesc operele geniale. Ce stăm? E unsprezece şi jumătate. Eu zic să trecem întîi pe la tata Max. Sînt sigur că habar n-are că-i aniversarea lui.

Porniră in corpore spre tata Max. Ionel Florinel nu-şi părăsi geamantanul din mînă, deşi ar fi putut să-l vîre în buzunarul de la palton, dacă nu în cel de la vestă.

— Nu luăm o sanie? se dădu cu părerea Georgei Galea, fiindcă se simţea jenat să circule pe stradă în compania unui fenomen al naturii, cu un cucui fenomenal şi cu un geamantan, o pălărie şi şoşoni fenomen.

— Fugi încolo, ce sanie? Mergem pe jos. Mişcarea şi aerul au să ne deschidă numai bine pofta de mîncare, rezistă Ionel Florinel, luînd-o înainte.

Aşa, Georgei avu prilejul să-l admire şi în aer liber. Înfăţişarea din cameră se

completase cu un palton, care, oricît de vast fusese croit, rămăsese strîmt şi cu mînecile scurte, ca la copiii în vîrsta creşterii; cu o pălăriuţă mică pusă pe-un ochi şi pe cucui, asortată ca dimensiuni cu geamantanul, şi se mai întregea cu o pereche de şoşoni, clămpănind descheiaţi, de proporţii atît de neobişnuite, încît nu mai încăpea nici o îndoială că au fost cumpăraţi din exemplarele de reclamă, de două ori mărime naturală, atîrnate în vitrine.

Trecătorii se întorceau să-l privească, oprindu-se cu admiraţie şi stupoare, cum s-ar minuna văzînd statuia lui Miron Costin că a descins de pe soclu şi a purces să circule. Ionel Florinel nu lua de loc aminte la acest extaz al muritorilor de altitudini insignifiante, fiindcă de tînăr se deprinsese să accepte cu scepticism misiunea sa pămînteană de alt Guliver în ţara piticilor.

Aşa au străbătut strada Cuza Vodă, Piaţa Unirii, strada Lăpuşneanu.

Georgei Galea putu să constate că popularitatea lui Ionel Florinel nu era mai prejos cu nimic de popularitatea lui Panait Bîzdrugovici, cu deosebire că uriaşul se oprea la fiecare cunoscut şi se interesa de sănătatea, nevasta, copiii, soacra şi afacerile fiecăruia; de patroane, nunţi, logodne, naşteri, botezuri şi aniversări, cu o precizie fără greş, care dovedea că deţine cel mai vast şi cel mai la curent cazier al întregii Moldove. Mai putu să verifice cu acest prilej Georgei Galea că, la rîndul său, e pe cale să-şi alcătuiască şi el un modest şi deocamdată plin de promisiuni repertoriu al Iaşilor.

La fiecare zece paşi întîmpina un cunoscut.

Costăchel Andrieş, în sanie, înfăşurat în şuba de lup, venind de la ţară şi făcînd semn că-i ajunge din urmă. Gontran Beloiu, pudrat şi ţapăn ca un manechin, în paltonul după ultimul jurnal — mirele Lăpuşneanu- lui, cum îl botezase tata Max, cu obrazul împietrit în crispaţia cu care ţinea monoclul în ochiul stîng, încît s-ar fi spus că l-a călcat cineva o dată pe bătătură şi schimonoseala durerii i-a paralizat jumătate din mutră pentru toată viaţa. Alexandru Doncescu, fidel aceluiaşi trotuar al Lăpuşneanului, pe care îl străbate grăbit de la Tufli pînă la Ermacov, de douăsprezece ori după amiază, plimbîndu-şi pălăria, lavaliera şi părul romantic. Lu, trecînd cu mers elastic, în blana sobră de foarte corectă şi distantă doamnă. Calistrat Hogaş, dascălul de română şi autorul epicelor peripeţii din Munţii Neamţului, pe cel mai crunt ger fără palton, cu redingota descheiată, să i se vadă lanţul ceasului la vestă, şi mustăţile încă aburind de aroma halcii de fleică pe jăratec cu care şi-a pus de cu ziuă stomacul la cale, în loc de cafea cu lapte. Baronul de vax — vînzătorul de cărţi poştale —, cu joben şi cu monoclul spînzurînd de panglica lată de două degete, ca faimosul şnur al prinţului de Sagan. Alţii şi alţii, care-l salută sau îi răspund la saluturi, cu bunăvoinţa prietenoasă cuvenită unui oaspe care s-a îndrăgit de aceste locuri şi nu se mai îndură să plece. Numai cei doi bătrîni: Ion Panţîru, care păşişe pe meridianul Parisului, de la Observator pînă la Palatul Senatului, şi

Mitiţă Vlădoianu, care dăduse 50 000 franci pe-o carte ducelui de Aosta, îi răspunseră sec şi încruntaţi la ziua bună, fiindcă bănuiala lor se afla confirmată. Nu le spusese oare junele acesta impostor că a venit de la Paris pentru un scurt timp şi nu-i asigurase oare că pleacă îndărăt, într-o lună? Iar el nu bătea de trei luni uliţele Iaşilor, tăind frunze cîinilor?

— Să intrăm oleacă la Smirnov. M-a pălit o foame de lup, propuse Ionel Florinel, astupînd intrarea cu făptura-i care întunecă interiorul băcăniei, ca o neprevăzută eclipsă solară.

— Ihii! tocmai acum a plecat de la noi conu Panait, anunţă lipovanul de după tejghea. Venea de la gară... Aţi citit în *Depeşa* ce mai iama a făcut eri la Cameră? Să intre toţi domnii miniştri sub banca ministerială, nu alta...

— Panaite-i un zevzec! îi aplică Ionel Florinel diagnosticul său de om paşnic. Se pune rău cu toată lumea şi n-are să se mai înveţe minte.

— Ce ne dă să gustăm din picioare?

— Poftiţi în fund. Găsiţi tot ce doriţi.

Ionel Florinel dădu o mică probă tovarăşilor de ce se poate consuma din picioare, la un aperitiv.

De la început, Georgei Galea înţelese că unicul concurent din toată Moldova al lui Panait Bîzdrugovici, pe tărîmul gastronomic, reprezenta altă şcoală.

Alt temperament — alte metode.

Panait Bîzdrugovici ar fi cîştigat poate premiul de viteză; Ionel Florinel îl bătea fără îndoială la cel de rezistenţă. Fiecare bucată

era întîi răsucită pe toate părţile, gustată anticipat cu privirea, pe urmă mesteca încet şi cu savantă răbdare, ca, înainte de a deveni un inform bol digestiv, să-şi dea tot sucul şi toată savoarea. Pentru mai desăvîrşita degustaţiune şi ca să se izoleze de orice distragere exterioară, Ionel Florinel, cît timp mesteca, închidea ochii mici în figura lui de Bebé Cadum; îi deschidea numai după ce dădea drumul înghiţiturii pe gît, şi atunci începea să desmierde cu privirea altă bucată aleasă, cu o meşteră gradare în densitatea, suculenţa şi viteza de digerare a fiecărei gustări, ca să clădească în stomac un solid terasament, în straturi bine etajate şi cimentate. Galantarul de aperitive se goli, fără ca Ionel Florinel să dea vreun semn că i s-a epuizat cumva pofta metodică şi lentă.

Băiatul, cu păr albineţ de cînepă, îngriji o nouă aprovizionare a farfuriilor, şi înfigînd scobitorile în cuburile de pîine de secară, se plecă la urechea lui Emil Ciugolea, să anunţe confidenţial:

— V-a căutat de vreo două ori un domn. Un domn străin şi tare mînios.

Ciugolea răsuflă uşurat, după prima frică.

De vreme ce era „un domn străin”, însemna ca nu era croitorul. Şi el de două săptămîni ar fi înfruntat orice adversitate a naturii şi a oamenilor, în afară de miloaga politeţe a croitorului, care, după un an de aşteptare, somaţii, scrisori şi ameninţări, inaugurase o nouă şi mai persecutorie născocire pentru a executa cele douăsprezece rate în întîrziere. Apărea cu aer mieros

şi cu plecăciuni pînă la pămînt: „Am auzit că m-aţi căutat astăzi, coane Emil... Nu? Atunci nu face nimic. Nu vă deranjaţi. Mai trec eu...” Şi trecea a doua zi, a treia zi, în fiecare zi, fără să se indigneze, fără să ceară nimic şi fără să ridice glasul, cu cea mai demoralizantă resemnare. Supliciul îi părea atît de drăcesc viitorului autor în trei volume, încît se hotărîse să-l menţioneze numaidecît în roman.

O dată ce era un strain cel care-l căutase, nu exista ameninţarea nici unei primejdii imediate. Întrebă, distrat:

— Şi ce voia individul?

— Zicea că aveţi să vedeţi dumneavoastră. Iacătă-l că vine iar!

„Individul”, oprit în uşa dintre băcănie şi camera de aperitive, era într-adevăr străin şi părea într-adevăr mînios.

Slab, oacheş, cu căciula şi gulerul blănii de astrahan, purta mustăţi şi sprîncene tot atît de negre, groase şi lucioase ca astrahanul. Apendicele nazal, curb şi voluminos, arăta la rîndul său o viguroasă tendinţă de a se ocroti sub înveliş blănit. Pe vîrful măsliniu crescuse un puf deocamdată modest, dar din aceeaşi structură cu a astrahanului; amănunt pe care ochiul lui Emil Ciugolea îl înregistră cu o lăudabilă vigilenţă de romancier.

Străinul roti o privire încruntată şi păşi ameninţător.

— Dumneta eşti domnul Emil Ciugolea?

Emil Ciugolea lăsă între întrebare şi răspuns un spaţiu apreciabil de timp, pînă ce înghiţi felia de morun marinat.

— Exact. Eu sînt domnul Emil Ciugolea, recunoscu zîmbitor şi nevinovat, lingîndu-şi buzele unse de untdelemn. Cu cine am onoarea?

— Îs Agop Ohranian, proprietar din Botuşăni. Ai să ai onoarea să mă cunoşti mai bini, acuş!...

Vorbind, scoase din buzunarul blănii, de la piept, două exemplare din *Depeşa,* despaturindu-le cu mîna tremurînd de enervare şi vîrîndu-le sub ochii miraţi ai lui Ciugolea.

— Dumneata ai scris foiletoanele aiestea?

— Probabil că eu, de vreme ce sînt semnate cu unul din pseudonimele mele, declară autorul, cu o dezinvoltura de nabab al pseudonimelor.

— Am să ti rog atunci să-mi răspunzi aici, pi dată, cum îţi permiţi dumneata să ti legi de soţia me?

— M-am legat eu de soţia dumitale? Dragă domnule Mangop...

— Pardon: Agop...

— Da, domnule Agop Orhidian...

— Pardon. Ohranian!

— Da. Domnule Angop Ohranian, habar n-am cine eşti dumneata şi habar n-am cine e soţia dumitale... Deci n-aveam cum să „mă leg” de o fiinţă pe care nu o cunosc.

Domnul Agop Ohranian se dădu un pas îndărăt şi rîse sarcastic, cu dinţi rari şi negri, de cafea prăjită.

— Aha! Acuma, cînd e vorba de răspundere, vrei să-mi umbli cu şahîr-mahîr. Io-te ce scrie aici, sub semnătura dumitale: „Masinica, soţia cunoscutului proprietar O.,

dintr-un bogat judeţ din nordul Moldovei, nu voia să cedeze vîrstei. Deşi trecuse patruzeci de toamne, se socotea junã, era zglobie şi amoroasă. Sîngele său oriental clocotea ca o lavă incandescentă. Era un Ve- zuviu, sau, mai exact, era o Etnă în veşnică erupţie, iar cum soţul se ocupa mai mult de moşie şi de negoţul de cereale, frumoasa Masinica îşi căuta pe rînd consolare, în braţele ofiţerilor de cavalerie din garnizoană. Pentru care lucru, coana Masinica era chiar cunoscută în localitate sub denumirea de *mama reghimentului*. Printr-un asemenea ofiţer, ultimul amant, frumoasa Masinica făcuse astă-vară cunoştinţă cu irezistibilul prinţ X...” Ce spui dumneata la asemenea mişălie?

— Nu spun nimic, fiindcă nu văd nici o mişelie. Eu sînt romancier. Eu, domnule, creez viaţă! Am inventat un nume şi o intrigă, ca oricare alta, fără să mă gîndesc la nimeni, cu atît mai mult la dumneata şi la soţia dumitale, despre care habar n-aveam. Repet că pînă acum zece minute vă ignoram complet existenţa...

— Ignorai complet... Ignorai complet! bîlbîi în spasmuri de furie domnul Agop Ohranian. Spune mai bine că toate aeste le-ai pus la cale cu mişălu de văru- meu Cristea Mazlîm, cu care m-am sfădit şi-i ciudos c-am luat în posăsie Cucuruzănii di la prinţul Ghica... Spune, ca să mă răfuiesc şi cu ticălosu acela...

— Domnule Mangop...

— Agop.

— Da, Agop. Domnule Agop Uranian...

— Ohranian.

— Da. Ohranian. Domnule Agop Ohranian. Îţi jur pe ce vrei dumneata că nu m-am gîndit să fac aluzie la nimeni, că n-am fost în viaţa mea la Botoşani, că n-am auzit nici de numele dumitale, nici al doamnei Orhidian...

— Ohranian.

— Da, Ohranian! Şi n-am auzit nici de vărul dumitale, cu care te-ai sfădit. E o pură coincidenţă.

— Pură coincidenţă? Cum pură coincidenţă, cînd m-ai făcut de rîsul Botuşănilor, să nu mai pot scoati capu în tîrg? Soţia me o leşinat de batgiocura asta şi m-o trimes să mă sui în tren şi să cer socoteală... Îţi cer socoteală, domnule, pentru ticăloşia de-aici...

— Socoteala la mine! strigă Ionel Florinel, care sfîrşise de devorat conţinutul celei de a doua serii din galantarul cu aperitive, şi, placid, se dezinteresase complet de tot ce se petrecca în jurul său, ca să nu-şi tulbure concentrarea tuturor simţurilor gastronomice.

Spunînd, pivotă cît era de înalt pe tocurile şoşo- nilor-reclamă, să aştepte băietul cu socoteala.

Domnul Agop Ohranian luă însă această chemare inofensivă drept o provocare adresată personal, din partea unui uriaş de două ori mărime naturală şi pe care cucuiul din frunte îl investea fioros cu trofeiele bătăuşilor de profesie.

Din măsliniu, domnul Agop Ohranian deveni verde. Din verde, violet.

Un singur pumn al colosului era destul să-l extermine de pe faţa planetei, cu toate

bravele sale veleităţi de a cere socoteală şi de a salvgarda onoarea coanei Masinica.

Se făcu, aşadar, verde, din verde violet, din violet galbcn-roşcat, de culoarea sacîzului, iar după această metamorfoză de cameleon, împături cu degetele, tre- murînd, ziarele, le mistui în buzunar şi se retrase de-an- daratelea.

— Ne mai vedem noi! amenință cu jumătate de glas, fără convingere, numai ca să salveze prestigiul retragerii.

— Unde, Mangop? se viteji Emil Ciugolea, întor- cîndu-se către Georgei Galea şi asigurîndu-l că are să pună numaidecît şi acest episod în roman.

— Eşti un zevzec, îl mustră cu blîndeţe Ionel Florinel. Te pui rău cu toată lumea... Parcă eşti frate cu Panait.

Pe urmă, pentru sine, ca o nedumerită constatare:

— Aista e, desigur, singurul proprietar din Botu- şăni pe care nu-l cunosc eu. Agop Ohranian? Hm!... Văr cu Cristea Mazlîm? Pe Cristea Mazlîm îl ştiu bine... Are doi fraţi şi-o soră, îs copiii lui Nichachi Mazlîm care ţinea Bălţaţii. Va să zică, dacă-i văr cu Mazlîm, atunci îi văr şi cu Garabet Varducian. Staţi băieţi, că-i dau acuşi de urme!... Pe mătuşa Garabet Varducian o ţine fratele lui Mănucă Chesinov, Grigore, cel care şi-o măritat fata anul trecut în cîşlig, cu nepotul lui Sarcîz. Acu mi-aduc eu aminte că la nuntă îmi spunea mie Sarcîz că are o nepoată de vară după nevastă măritată cu unul Ohranian. Acest Ohranian trebuie să fie numaidecît Agop al nostru, fiindcă nu mai este nici un Ohranian în toată Moldova. Dar curios!...

Agop Ohranian? Să nu-l cunosc? Să ţină el Cucuruzănii şi eu să n-am idee?... Să ştiţi, băieţi, că mi-am pierdut răbojul; am început să mă ramolesc.

CAPITOLUL V

După prea mult savante dialoguri, banchetul lui Platon a degenerat într-o orgie cumplită

— Ssst! Să păşim încet. Poate doarme încă! duse Ionel Florinel la buze arătătorul de volumul şi culoarea unui francfurter congestionat.

Deschise portiţa şi păşiră în vîrful picioarelor, cu o precauţie pe cît de exagerată, pe atît de inutilă.

Din stradă, pînă în fundul ogrăzii unde se afla bojdeuca lui Maximilian Ştaic, nu se puteau auzi nici paşii, nici glasurile, fiindcă distanţa era atît de respectabilă, încît pe vremuri, îngăduise fostului proprietar, om gospodar şi practic, să se îndeletnicească cu o vastă şi sistematizată cultură de cartofi, popuşoi, fasole, bob, floarea-soarelui şi bostani turceşti.

De douăzeci de ani, de cînd adăpostea omul cel mai temut şi bărbos din Iaşi, casa se turtise sub ţuguiul de şindrilă, împuţinată

de bătrîneţe, gardul abia mai arăta ici-colo jaluzele rare şi negre ca ultimii dinţi ai babelor ştirbe, iar fertilul teren agricol, căzut în sălbăticire, căpătase o floră şi o faună particulară, demnă de toată luarea-aminte a biologilor.

Vara se transforma într-un viguros codru de bălării, mai înalt decît statul omului, alcătuit din lobodă, măsălariţă, spini cu canafuri roşii, măturі cu vîrf înspicat, scaieţi, umbra-iepurelui şi alte plante cunoscute numai de savanţii specialişti, toate atingînd proporţii excepţionale, care ar fi făcut onoarea muzeelor, colecţiilor şi ierbarelor.

Iar această vegetaţie exuberantă adăpostea, la rîndul ei, o populaţie tot atît de variată şi prosperă: vizuini de bursuci, movile de cîrtiţe, cuiburi de păsări cîntătoare şi mute, şopîrle, chiftiriţe şi o superbă selecţie de şoareci şi şobolani de cîmp, de casă, de canal şi de pivniţă, armată de jivine operînd de la această bază de cartier general în întreg sectorul, spre disperarea gospodarilor şi devastarea grădinilor, podurilor, poetelor de păsări, cămărilor şi zămnicelor.

Iarna, mişuneala neostenitului univers se ogoia, înmormîntată de uriaşe troiene, închipuind un adevărat lanţ de creste alpine.

Pe poteca accidentată, urcînd şi coborînd asemenea înălţimi de omăt, cei trei exploratori înaintară anevoios, lipsiţi de cuvenitele schiuri şi alpenstockuri.

— Numai de n-ar lătra Cerber! se temu Emil Ciugolea.

— N-ai nici o grijă, îl asigură Ionel Florinel. Aista-i o javră care nu ştie decît să se gudure. Şi-a făcut numele de rîs. Na, Cerber, Cerberuţ! Cuţu-cuţu, Cerberel!

Cerber se gudură poltron şi lipsit de demnitate, ca o potaie diminutivă ce era: Cerberuţ şi Cerberel.

Sărea cu labele pe paltoane, lingea mîinile, dădea din coadă cu o slugărnicie dezgustătoare.

Bastard al celor mai diverse şi contradictorii rase, cu picioare de baset, urechi de ogar, trup de foxterrier, bot de mops, coadă stufoasă de cîine ciobănesc, concentrase în ingrata sa făptură toate hîzăniile şi dizgraţiile întregului neam cîinesc, acceptîndu-şi mizera lui soartă şi pocita sa înfăţişare cu un jovial şi inconştient optimism.

Tata Max îl culesese de la gura unul canal într-o dimineaţă ploioasă de chef. Căţelul lepădat, orb şi orfan de mamă, se tîra de-a buşilea, ca un pui de cîrtiţă, gata să lunece în şuvoiul subteran. Maximilian Ştaic îl pescui, îl puse la căldură în buzunarul de cangur al pardesiului şi îl aduse acasă, cu intenţii în acelaşi timp filantropice şi interesate.

Îl botezase cu numele aprigului şi tricefalului paznic de la poarta Hadesului, convins că va scoate din el un gardian fidel, intratabil şi crunt. Construise chiar în acea vreme o ingenioasă şi scînteietoare teorie despre influenţa numelui asupra destinelor şi caracterelor.

Dar Cerber, din frageda vîrstă a scheunatului pînă acum, la maturitate, se

înverşunase să-şi discrediteze definitiv străbunul mitologic şi să zdrobească toată subtila teorie a lui tata Ştaic. Iar într-aceasta izbutise cu prisosinţă. Era cea mai mitoloagă potaie din toată urbea Iaşilor.

Drept pedeapsă, Maximilian Ştaic nu-i aruncase de cinci ani un singur cîrmoj de pîine, sperînd să-i înăsprească bălosul caracter printr-o severă educaţie spartană.

Metoda pedagogică dădu însă faliment total, fiindcă, decît să-şi schimbe firea, Cerber se resemnă să trăiască nedemn şi fără prestigiu, în afară de lege, din hoţit, căpătuială şi braconaj. Cinic filozof, îşi menţinea imorala convingere că în societatea oamenilor viclenia e o armă mai preţioasă decît forţa, iar linguşeala, mai bine recompensată decît trufaşa intransigenţă.

Astfel, în loc să apere cu colţi de fier intrarea patronului, sări el înainte, cu tumbe servile şi gudureli, să-i conducă.

Uşa era abia lipită. Zăvorul şi clampa nu funcţionau din epoci imemoriale. În săliţa cu pereţii umezi şi verzi, singur mobilier se afla o sobă de fier, căzută într-o rînă, ruginită şi scoasă din uz.

Ionel Florinel împinse a doua uşă. Ceilalţi doi, Emil Giugolea şi Georgei Galea, priviră înlăuntru, nu peste umăr (cum se spunea), ci ca nepoţii de-o şchioapă, pe sub cotul unui unchi-colos.

— Doarme, şopti viitorul romancier tolstoian.

Într-adevăr, în patul de fier cu gratii, ca paturile de cazarmă, Maximilian Ştaic dormea într-un ger polar, îngropat sub o movilă de haine, cergi şi paltoane vechi.

— Ce facem? întrebă intimidat Georgei Galea. Eu zic să nu-l trezim... Are să se facă foc şi pară!

— Ba de loc. Mai întîi, dacă s-ar face foc şi pară, i-ar fi spre binele lui. Ar ţine loc de *chaufage central* în Siberia asta. Pe urmă, fiindcă pe mine nu se mînie Max cu una, cu două... Îi cîntăm „Sculaţi, sculaţi, boieri mari!”, măcar că nu e încă timpul colindelor. Şi-o dăm, mai apoi, pe „Mulţi ani trăiască!”. Hai, Melchise- decilor! Una, două, trei!

Deschizînd ochii în larma creştinescului colind, Maximilian Ştaic avu prima pornire să apuce o gheată de jos şi, transformată în proiectil, s-o arunce în capul colindătorilor. Prezenţa lui Ionel Florinel, bun, vechi şi rar la vedere prieten, îl domoli însă brusc, la sentimente mai paşnice.

Scoase barba înflăcărată de sub piramida de straie, şi-i mustră numai cu cuvîntul:

— Iar v-aţi îmbătat, parşivilor? Sînteţi nişte beţivi ordinari. Haimanale! Trîntori! Şoltici! Gugumani!...

Cei trei primiră cu surîzătoare seninătate de martiri avalanşa de ultragii căzută asupra lor — ca să zicem aşa — în exerciţiul funcţiunii. N-aveau timp să protesteze, arătînd că, departe de a fi beţivi, sînt pe inima goală; abia după un biet pospai de aperitive. Programul cerea să cînte: „Mulţi ani trăiască!” — şi cîntară „Mulţi ani trăiască!”

Ionel Florinel se întrecu pe el însuşi cu o splendidă voce de soprană lejeră.

— Ce dracu aveţi, măi deşuchiaţilor? îşi frecă ochii tot nedumerit, Maximilian Ştaic,

întrebîndu-se dacă n-a dormit cumva letargic o lună, pînă în ajunul Crăciu-

nulul şi Anului Nou, sezonul colindelor, conservîndu-se în acest frigorifer prin congelare, ca eroul romanului *Zece mii de ani într-un bloc de gheaţă.* Ce v-a apucat urlatul? Sînteţi nebuni?

— Fericiţi cei nebuni, căci a acelora este împărăţia lui Solomonică! declară Ionel Florinel, luînd în deşert cuvîntul Evangheliei. Şi acum, dragă Max, lasă-mă să te pup şi să-ţi urez ani mulţi, fiindcă tu eşti ca Uricaniul, şi Cotnariul şi Pîhneştiul... Cu cît vă rod anii, cu atît creşteţi în preţuirea amicilor.

Zise, şi aplică pe fruntea lucie şi pleşuvă două sărutări late, cît două lipitori...

— Am venit să te umflăm din pat şi să te sărbătorim, lămuri supraomul cu catastiful aniversărilor în buzunar. Eram sigur că ai uitat, scumpe Max, că astăzi iar împlineşti... aproape cincizeci de ani.

Acest „aproape cincizeci de ani" era una din slăbiciunile cele mai vulnerabile şi fără explicaţie ale lui Maximilian Ştaic. El, care umbla fără guler, cu aceleaşi haine desperecheate şi destrămate, parcurgînd cele patru anotimpuri dezmăţat ca un vagabond şi nepăsător la cele lumeşti ca un fachir, printr-o absurdă cochetărie de femeie, se fixase mai bine de un deceniu la această vîrstă vagă şi imuabilă.

De fapt, ca tot ce e relativ într-o lume a tuturor relativităţilor, aproximaţia sa nu era lipsită de temei: chiar la cincizeci şi nouă de ani, nu se afla oare mai aproape de cifra cincizeci decît se aflase cînd împlinise numai douăzeci de ani, ori cînd va împlini optzeci?

Maximilian Ştaic se scărpină în barba electrizată, scoase pe marginea patului picioarele descărnate şi păroase, le contemplă cu oarecare simpatie, fiindcă îi rămăseseră cincizeci şi nouă de ani fidele, aducîndu-l acasă cu un simţ de orientare propriu şi independent, în ceasurile de grea încercare, cînd toată luciditatea minţii se afla înecată în Cotnar, Uricani şi Pîhneşti.

— Am să le cumpăr zilele acestea o pereche de ghete noi! spuse cu înduioşare. Şi acum, aşteptaţi-mă să mă îmbrac. Luaţi loc...

Gestul era larg, oferind musafirilor, circular, toată încăperea, unde să ia loc. Dar nu se afla nici un scaun, nici un divan: numai pereţii goi, coşcoviţi şi pătaţi verzui de şuroiala umezelei îngheţate; numai duşamelele murdare, nevopsite şi roase, ca podelele unei percepţii. O singură masă — pe care, cu uimire, cei trei văzură un superb mănunchi de trandafiri şi de garoafe, proaspăt culese din seră. Cu uimire, privi la această patriciană dovadă de atenţie şi Maximilian Ştaic.

Întrebă, trăgîndu-şi ciorapii prevăzuţi cu două ori- ficii ventilatorii în dreptul degetelor mari:

— Care e gugumanul?... Flori îmi trebuiesc mie? Uitaţi-vă la barba şi la cocioaba mea... E o batjocură, pe care n-am să o iert cu una, cu două, măgarului...

— Nu le-am adus noi. Erau aci! protestară cei trei în cor, şi îndată se gîndiră tustrei la Lu.

Desigur, a venit dis-de-dimineaţă în vîrful picioarelor, a depus mănunchiul pe

masă, printre pieptenii rupţi, cojile de pîine uscată, ceştile sleite, şi s-a strecurat tot aşa, neauzită, lipind uşa. Cei trei se simţiră cumplit de mişcaţi de atît de discretul gînd al femeii, dar Maximilian Ştaic mormăia încă în barba înflăcărată.

— N-am să i-o iert. Auzi, scîrnăvia! Ce sînt eu, tîmpit ca un tenor, să mă ia cu floricele? Ian vedeţi, poate mi-a adus şi un şip de parfum...

De fapt, tata Max, duşman declarat şi feroce al sexului capricios, dar cu deosebire al lui Lu, era flatat că nu-l uitase, dar nu-i putea ierta că păşise în această magherniţă, surprinzîndu-l dormind în patetica lui murdărie şi mizerie.

Pufnind, îşi trăgea hainele desperecheate, roase la coate şi mustăcioase; ghetele vechi, scrombite şi uscate, care nu mai aveau de mult nici formă, nici culoare şi nici tocuri, şi ar fi putut să aniverseze la rîndul lor o nuntă de argint.

Georgei Galea se minuna în vremea aceasta de pustiirea desăvîrşită a încăperii.

Nici o carte, nici o filă de revistă, deşi Maximilian Ştaic, fală şi speranţă a unei generaţii, recoltase pe vremuri, glumind, vreo trei licenţe şi un doctorat, dovedind şi acum o miraculoasă erudiţie enciclopedică, întotdeauna în curent cu ultima carte de filozofie, cea mai nouă teorie de drept şi cea mai senzaţională experienţă de laborator. Cînd citea? De unde se informa?

Nimeni nu-l văzuse aruncînd ochii pe o tipăritură; pentru gazete arăta un dispreţ suveran. Singurele gazete de aci erau cele

lipite cu clei de făină, în locul geamurilor sparte. Georgei Galea constată că datau de vreo cincisprezece ani...

Operaţia spălatului fu cu totul sumară.

Mai mult îndeplinirea unei abluţiuni religioase, ca la musulmanii deşerturilor, cînd îşi spală simbolic obrazul cu un pumn de nisip. Maximilian Ştaic ieşi în cerdacul casei, luă din troianul înalt cît statul de om o mînă de omăt, se frecă pe ochi, îşi trase cängile unghiilor în barbă — higiena dentară fu redusă la o clătire zgomotoasă cu o gură de rachiu de drojdie, pe care apoi o înghiţi, suplinind astfel şi cafeaua cu lapte.

La ieşire, îi intîmpinară în stradă două sănii venind din două direcţii opuse şi oprindu-se din goană bot în botul cailor. Una cu Panaite Bîzdrugovici, cealaltă cu Costăchel Andrieş.

Îmbrăţişările în stradă şi urările au fost de un patetism înduioşător. S-ar fi spus că nu s-au văzut de două mii de ani şi că s-au regăsit ca tot atîţia fii pierduţi, gata să prăznuiască întoarcerea cu înjunghierea viţelului celui mai gras, după ce mult s-au hrănit numai cu roşcove şi mult s-au adăpat numai cu apă stătută.

— Am adus douăsprezece sticle de Cotnar Rozno- vanu, 1888! anunţă cu modestie Costăchel Andrieş.

— Păi vezi! Şi eu, de la Bucureşti, de la Ciobanu, v-am adus, Melchisedecilor, o cutie de icre moi, dumnezeieşti. Vă mai anunţ că am o foame cumplită, adăugă aruncînd o privire provocatoare spre Ionel Florinel, ca un şampion deschizînd rundurile matchului

definitiv, după care unul din doi va ramîne cu titlul mondial.

— Pot să-ţi declar, dragă Panaite, că şi mie mi s-arată oleacă de foame. Dar mai ales sete, mărturisi cu blîndeţe serafică Ionel Florinel.

Se îmbarcară în sănii.

Cerber îi însoţi gudurîndu-se şi zburdînd în zăpadă. Nu rămase, cum îl predestina numele, să păzească intrarea de la domeniul stăpînului. Ştia din experienţă şi din instinct încotro plecau. În fiecare zi, trăgea o raită de inspecţie pe la toate cîrciumile şi berăriile din Iaşi. Cunoscut de patroni şi de chelneri, „javra lui conu Max", era ospătată gratis şi se bucura de o consideraţie deosebită. O ciudată complicitate se stabilise între el şi personalul localurilor de consum. Fiindcă toţi ştiau că stăpînul îşi tratează sclavul cu o neîmblînzită asprime, îl avertizau din uşă, cînd, din întîmplare, Maximilian Ştaic se afla înlăuntru: „Hai şterge-o, Cerber! Conu Max i-aici, şi te aşteaptă scărmăneală. Treci mai tîrziu sau vină mîine!

Cerber, Cerberuţ, Cerberel, sau Cerbu, cum îi autohtonizase numele vulgul ignorant în materie de mitologie, clipea complice din ochi şi mulţumea recunoscător din coadă. Pleca la altă cîrciumă ori altă berărie, unde nu-l aştepta prezenţa tiranică a stăpînului.

Acum, văzînd de la distanţă că săniile s-au oprit La Paradisul General, făcu un ocol precaut şi plecă în razie la „Smirnov", la „Ermacov", la berăria „Azuga", la „Luther", la „Gît-Strîmb", la ,,Pincu cel cu vinuri bune", la „Bucluc", la „Lupu-Fleică", la

„Trihub”, pretutindeni unde era onorat şi hrănit pe credit, în cinstea suveranului.

Domnul Solomonică arborase un consum festiv, haină neagră şi guler. Nu-i lăsă să între în încăperea rezervată obişnuit.

— Poftiţi în salonul cel mare!

„Salonul cel mare”, era abia cu trei paşi mai larg ca celelalte chichineţe. Dar astăzi, se afla pavoazat cu crengi de brad şi cu masa ornată cu zvelte vaze de flori.

— Ce-i panorama asta? se supără Maximilian Ştaic.

— Aiasta a fost ideea duduiei Lu. Dumneaei a aranjat tăti cu mînuţa dumisale! informă cu sincer orgoliu Solomonică. Şi tot dumneaei o făcut şi menuul... Avem de-acu şi un menu. Aşa ceva mai grozav ca la *„Miezon” Capşa...*

D. Solomonică insista mai mîndru încă de acest eveniment nemaipomenit. Întîia oară la Paradis General se servea o masă cu menu — ca la Capşa şi chiar mai grozav!

— Aieste-s mofturi muiereşti! Să n-o prind pe aici, că aveţi să-i plîngeţi de milă, ameninţă cu ingratitudine tata Max.

— Păi vezi! Ce menu! Noi sîntem oameni de menu? dezaprobă scandalizat şi Panaite Bîzdrugovici.

— Ei, lăsaţi acuma... interveni pacific Ionel Florinel. Totul se poate repara. Intercalăm în menu mai o pană de somn rasol cu usturoi...

— Chiar este pusă în menu, pană de somn rasol cu usturoi, anunţă Solomonică.

— Mai nişte sarmale... Dacă nu acuma, măcar pe diseară. Ştii, cele trei categorii de sarmale ale mele: o ediţie numai de purcel,

una numai de piept de viţel şi a treia combinată din tocătură de purcel şi de viţel.

— Chiar avem şi oleacă de sarmale în menu de la duduia Lu. Toate trei feluri de sarmale. Ş-o mai pus dumneaei sî facî şi nişti sărmăluţî di piept di gîscă, lucru fain!

— Păi vezi! schimbă de front, entuziasmat, Panait Bîzdrugovici. Ne-am speriat degeaba. Lu i-o fată deşteaptă. Ştie ea ce menu ne convine la o asemenea zi. Nici Capşca nu e în stare să prezinte aşa ceva...

Într-adevăr, *Maison Capşa* n-a servit niciodată un menu atît de înfricoşător, dens, interminabil şi masiv, să ucidă prin indigestie un batalion. Dar acompaniate de cantităţile fabuloase de vin, absorbite să dilueze şi să susţină apriga trudă a sucurilor gastrice, cutia de icre moi, de la Ciobanu, farfuria de pană de somn cu usturoi, oalele cu cele trei specialităţi de sarmale, şi cu a patra categorie specială, de piept de gîscă, curcanul la tavă, plăcintele cu poalele în brîu defilară ca să lase farfuriile goale şi nu impietară cu nimic asupra meniului al doilea, de seară, nu mai puţin cumplit şi nu mai puţin şovin regionalist.

Georgei Galea asista la homerica întrecere între cei doi celebri mîncăi ai Moldovei de sus şi de jos, aflînd învăţăminte care-i stăteau sub ochi şi nu avusese ochi să le vadă.

Căci Ionel Florinel îşi dovedi cu acest prilej nu numai vastitatea de fenomen a abisului în care dispăreau metodic şi fără grabă tăvile cu mîncăruri şi hălcile de fripturi, ci şi o savantă şi omniscientă pregătire teoretică în materie culinară şi vinicolă.

După cum cunoştea de-a fir-a-n păr datele festi- vităţilor, patroanele şi evenimentele matrimoniale strîns legate de soarta a mai bine de jumătate din cetăţenii Moldovei, tot astfel ştia, pînă la cel mai mărunt amănunt, specialităţile tuturor bucătăriilor faimoase din ţara românească şi din restul continentului.

Cu uimire, Georgei Galea descoperi că uriaşul a colindat, probabil înarmat numai

cu germenele lui de geamantan, toate capitalele europene, din care n-a reţinut numele muzeelor şi pe unde a trecut fără să aibă habar de monumentele celebre, dar unde a poposit să cerceteze la fata locului virtuţile fiecărei bucătării, calităţile fiecărei pivniţe de vin şi să verifice alte cunoştinţe mult utile.

Totuşi admiraţia pentru Panait Bîzdrugovici, care îl minunase foarte, acum trei luni, în inocenţa sa de novice debutant, se scufundă, ruinată. Acela era un bar-

bar vorace, o burtă nesăţioasă; Ionel Florinel era un savant şi un artist. Cuvîntul său, cînd amintea o mîn- care ori o băutură vrednice de pomenire, devenea onctuos ca un sos catifelat şi evlavios ca predica unui profet.

— Dacă unii imbecili susţin că arta n-are patrie, vă asigur eu, Melchisedecilor, că bucătăria are. Buiabesa trebuie s-o mănînci la Marsilia, casuleta în Languedoc, şniţelul la Viena, cotriada în Bretania, gratinul în Savoia, pateul de foie-gras şi somonul la Strassburg, mititei în Bucureşti, crapul la proţap şi borşul pescăresc în Deltă, iar plăcintele cu poalele în brîu la noi, în Moldova. Să ştiţi de la mine că civilizaţia popoarelor se măsoară după cum au fost ori nu vrednice să-şi întemeieze o bucătărie a lor. Şi vă pot spune că, din punctul acesta de vedere, numai patru popoare merită să supravieţuiască oricărui cataclism. Francezii, chinezii, ruşii şi polonezii! Aceştia ştiu să mănînce. Ceilalţi se îndoapă. Englezii cu carne crudă şi Worcester sauce, nemţii cu cea mai fadă carne din lume, fiartă şi afumată. Italienii cu paste făinoase şi cu zeama lor universală de pătlăgele roşii, iar restul omenirii, pe măsură ce-au crezut, dragă Doamne, că se civilizează, s-au păcătoşit, înlocuindu-şi mîncările lor cinstite cu un fel de bucătărie diplomatică, anonimă şi fără patrie, de care ţi-e jale, cînd nu ţi-e greaţă.

— Şi noi? cuteză să întrebe Emil Ciugolea, cuprins de un lăudabil sentiment patriotic. Noi sîntem va să zică nişte

Melchisedeci care n-am ajuns nici la călcîiul franţujilor?

— Pardon. Noi sîntem un popor de mare viitor, grăi cu aprinsă convingere Ionel Florinel, dezmierdîn- du-şi paharul cu Cotnar, în al cărui fund se citea cu litere lichide de aur viitorul strălucitor al Moldovalahiei.

Costăchel Andrieş făcu semn aspru şi mut lui Bălănuţ să contenească cu vioara, apropiindu-şi scaunul cu luare-aminte, să asculte aceste învăţături, ca unul care-şi hotărîse pentru toată viaţa menirea să tacă şi să audieze înţeleptele cuvîntări ale celorlalţi.

— Sîntem un popor de viitor, continuă Ionel Florinel, dregîndu-şi vocea subţire ca aţa, fiindcă ne-am înţeles rostul aici la răscrucea lumilor. Uitaţi-vă la bucătăria noastră şi minunaţi-va cu ce fineţe ne-am înţeles destinele istorice! Dacă m-ar invita cineva să rostesc o conferinţă culturală-patriotică la Ateneu, eu mă fac forte, Melchisedecilor, să demonstrez superioritatea instinctului nostru de conservare numai după cum am ştiut să înpămîntenim mîncarurile vecinilor şi să le naţionalizăm, perfecţionîndu-le. Sîntem un popor eclectic, şi la această înţelepciune ne-a dus bucătăria noastră de gust subţire, cînd ne-a învăţat că una e să te razboieşti cu ungurul, cu rusul, cu bulgarul, cu polonezul ori cu turcul, şi alta e să le anexezi, fără război, mîncărurile lor vrednice de luare-aminte. Papricaşul unguresc, ghiveciul sîrbesc, mîncarile cu unt şi cu smîntînă poloneze, borşul, icrele şi marinatele ruseşti,

musacaua şi imanbaialdiul turcesc le-am cucerit fără luptele de la Podul Înalt şi din Codrii Cosminului, de la Cîmpia Turdei şi de la Plevna, le-am încorporat fără tratate de pace şi, rafinîndu-le, le-am înglobat unui îmbelşugat tezaur naţional. De aceea cred eu într-o Romanie Mare, cum cred în libertatea Poloniei! Popoarele care ştiu să mănîncc, nu pot trece prin istoria lumii fără să lase urme. Ia gîndiţi-vă la Roma şi la Atena... Vremea lor cea mai glorioasă coincide cu epoca banchetelor rămase de pomină. Ce putea să lase în urmă un popor imbecil ca spartanii, care nu ştiau să mănînce decît zeama lor neagră, şi încă se mai făleau cu aşa porcăială? Şi cum puteau să lase vreo urmă vrednică de civilizaţia lumii nişte barbari ca hunii, care se mulţumeau cu felii de carne crudă bătută sub şea?

Spunînd, Ionel Florinel îşi şterse cu şervetul sudoarea de pe faţă lucioasă şi vastă, îşi descheie nasturii de la vestă şi suspină profund, fiindcă multe sarmale, mult peşte şi multă friptură de curcan mîncase, din cea rumenă şi bine pătrunsă, care n-a fost bătută sub şea.

— În acest caz, Panaite hotărît că nu-i român! trase

concluzia Maximilian Ştaic. Acest Panaite e un căpcăun ori vreo abjectă corcitură de ostrogot. Înfulecă în loc să mănînce. El dezonorează speţa umana; e ceea ce au numit cu dispreţ *vorax* Cicerone şi Ovidiu; *gulosus,* Seneca şi Macrobe; *phago,* Varonne, şi *gulae deditus,* Terenţiu.

— Panaite-i un zevzec, întări o veche convingere Ionel Florinel. Îmi pare rău pentru dînsul, dar nu-i ci- vilizabil şi nici n-are să intre în împărăţia cerurilor. Căci o asemenea hămeseală a fost socotită neiertat păcat chiar de Sfînta Biserică, catolică, apostolică şi romană. Eclesiastul spuse: „Nimic nu-i dat omului mai bun sub soare decît să mănînce, să bea şi să sc desfete. Mergi dar, mănîncă-ţi pîinea cu poftă şi-ţi bea vinul cu înveselire, pentru că Dumnezeu îţi primeşte cu voie bună faptele tale". Mănîncă şi bea. dar nu ca Panaite Bîzdrugovici! Mănîncă şi bea ca Venantius Honorius Clemantianus Fortunatus, călugărul cu gust subţire pe care biserica l-a sanctificat ca să-l sărbătorească în ziua de 14 decembrie, cu numele de sfîntul Fortunat, patronul bucătarilor, sau ca pe sfînta Radegonda, regina Franţei, care nu pregeta să meargă singură în bucătărie şi să supravegheze rumeneala fripturii. Panaite păcătuieşte la fiecare înghiţitură înaintea oamenilor, înaintea mîncării şi în faţa lui Dumnezeu. De aceea are să moară în înnodare de maţe şi are să fie expediat direct în infern.

Spre surprinderea generală, Panaite Bîzdrugovici nu explodă. Dispreţuind aceste ticăloase calomnii, şoptea ceva foarte aprins

în urechea lui Lu. Ceva de bună seamă vesel, căci Lu izbucni în chicot sonor.

Din capul mesei, Maximilian Ştaic privi sever şi duşmănos la femeie, printre sticle şi vazele cu flori.

Tot timpul vorbise tăios, cu o abia stăpînită iritare. El era sărbătoritul şi părea mînios de această festivitate. Nici vioara lui Bălănuţ nu-l descreţise, nici închinările lui Panait Bîzdrugovici, nici Cotnarul cu mirosul amărui ca parfumul frunzei de nuc.

Lu se prefăcea că nu observă această iritare şi că înadins o întărită, apropiindu-se din cînd în cînd, alintat, să-i toarne în pahar, să-i întindă chibritul pentru pipă, frecîndu-se de hainele lui zdrenţăroaşe cu mlădiere felină.

Era îmbrăcată în rochie de catifea neagră, încheiată pînă la gît, înfăşurîndu-i strîns ca o mănuşe trupul elastic, subliniind trăsăturile obrazului, care aveau cî- teodată o nevinovăţie serafică, altă dată o concentrare neliniştită, cum ar fi mistuit-o lăuntric o văpaie rea.

— Ce poate fi între o femeie ca Lu şi un fachir ca tata Max? apela într-o vreme Georgei Galea la atot- ştiinţa de romancier psihologico-istorico-social al lui Emil Ciugolea.

— Un război foarte vechi, şopti romancierul. Durează de patru ani. Şi cred că n-are să sfîrşească decît atunci cînd ori va muri tata Max, ori va pleca Lu din Iaşi. Trebuie să ştii că Lu a fost marea dragoste a lui Costea Gherasim, şi Costea Gherasim a fost singurul prieten al lui Ştaic. Adevăraţi fraţi de cruce. Singurul om din Iaşi despre

care tata Max n-a rostit un cuvînt veninos în viaţă. Ai auzit de Costea Gherasim?

— Vag... Un tip care mi se pare că s-a împuşcat.

— Exact. Un tip cu avere, care s-a împuşcat şi care a lăsat toată averea lui Lu. Un neurastenic şi poate pe jumătate nebun. Am să pun toată istoria asta în roman.

— Dacă-i vorba să aştept pînă ce voi afla-o din romanul tău, mă tem că are să-mi crească barba mai lungă decît a lui tata Max!

— Nu mă descuraja şi tu, Georgei! se tîngui amar romancierul. Parcă aţi făcut un complot cu toţii, să-mi zdruncinaţi încrederea de care are nevoie un creator. Îţi jur că la zi întîi mă aştern pe lucru. Am în cap nişte episoade, să-i fac praf pe toţi... Ce e aia Tolstoi, Balzac, Dostoievski, Dickens?... Ai să le plîngi de milă!

— Să dea Domnul, grăi sceptic Georgei Galea. Deocamdată tot nu m-ai lămurit ce-a fost cu acest Costea Gherasim şi cu Lu.

— Ţi-o povestesc sumar. În roman, am să dau faptelor interpretarea mea. Acum, îţi servesc numai materialul brut... Acest Costea Gherasim, om cu stare şi cu carte, dispăruse acum şase ani din Iaşi, în străinătate: Nisa, Cannes, Monte Carlo. Cu o fată tînără, o minoră, culeasă Dumnezeu ştie unde. Lu! În afară de tata Max, nimeni nu-i cunoaşte extracţia. Cîteodată o crezi pescuită din drojdia trotuarului, cum l-a recoltat tata Max pe Cerber. Altădată vezi că ştie lucruri care presupun o subţire educaţie şi simte ca un animal de rasă. Aşa cum vezi, îl înnebunise de-a binelea pe Costea

Gherasim. Cînd au apărut îndărăt, după un an de lipsă, era încă mai neurastenic. Şi zuliar ca un erou şecspirian. O închidea, şi Lu fugea. O prindea, şi Lu îi scăpa iarăşi. Cîteodată se întorcea singură, îi jura cuminţenie, nu voia să se mişte din casă, şi o lună — o lună de miere. Cred că-l iubea în felul ei... Pe urmă, iarăşi fără nici un motiv Lu îi cerea libertatea, ori, fără s-o mai ceară, dispărea fără urme. Zvonurile povesteau scene oribile. Costea Gherasim, tîrîndu-se la picioarele ei, făgăduindu-i să-i tolereze orice, numai să nu mai plece. Altădată îi smulgea coadele şi-i zdrobea obrajii cu pumnii. Singurul martor şi confident în vremea aceasta a fost Maximilan Ştaic. Nu lipsea două zile de la masa lor. Îi împăca. Alerga după dînsa s-o caute, o aducea de pe la cine ştie ce ofiţeraş, îi făcea morală... Se pare că a epuizat tot ce-i stătea în putinţă să-l dezbare pe Costea Gherasim de o asemenea catastrofă de femeie, pînă cînd s-au certat. Ştii că între prieten şi femeie, cel sacrificat în asemenea ocazii e întotdeauna prietenul. Şi aşa certaţi se aflau, cînd celălalt şi-a tras trei gloanţe în gură. Lu trăieşte cum o vezi. Cîteodată îţi pare o vietate complexă şi enigmatică. Altădată, numai o muieruşcă depravată, cu un teribil instinct de destrucţiune. Să se distrugă pe ea şi să distrugă pe alţii. Iar Ştaic nu poate decît s-o urască. Primo, fiindcă prin ea s-a prăpădit cel mai bun prieten. Secundo, fiindcă i se pare că întrupează toată animalitatea femeii — şi el dispreţuieşte toate femeile în bloc. De altfel, ascultă-l!

Lu întrebase ori rostise numai ceva, iar Maximilian Ştaic o fulgeră cu o privire cenuşie, de oţel, retezîndu-i spusa:

— Nu mă mir de fel. Toate femeile cînd sînt puse la zid, să-şi mărturisească o vină, se simt îndată victime. Li se pare că tot universul s-a coalizat împotriva lor...

— Fiindcă nu le înţelege nimeni niciodată! se apără Lu.

— Poveste veche, fetiţo. Cu cît o femeie e mai puţin în stare să înţeleagă ceva, cu atîta se crede ea mai neînţeleasă. Minciuna e singura voastră inteligenţă. Şi încă!... Ferească Dumnezeu să înfunzi o femeie cu o minciună. Să-i dovedeşti că a minţit absurd şi inutil. Atunci, în loc să recunoască, are ultim argument plînsul. Se sclifoseşte şi printre lacrimi te priveşte ucigaş. O femeie îţi iartă orice, brutalitatea, ura, dispreţul. Dar nu-ţi iartă că i-ai dovedit stupizenia. Din partea mea, eu v-aş suci la toate gîtul, uite aşa...

Mîinile deşirate, cu unghii cornoase ca pliscul de pasăre, cuprinseră tremurînd un gît nevăzut în spaţiu.

Lu îşi descheie din gulerul înalt de catifea gîtul ei cilindric, alb şi catifelat.

— Începe cu mine!

Apoi, rîzînd provocator:

— Toţi bărbaţii sînt gata să ucidă măcar cîte o femeie pe sezon. Pe una, fiindcă le e nevastă. Alta, fiindcă le e iubită, ori iubita unui prieten. Dar fiindcă n-aveţi curaj, ne ucideţi numai în gînd. Credeţi că noi nu simţim asta? Simţim şi ne place să trăim cu ameninţarea primejdiei. Poate pe unul, într-o zi, îl prinde vitejia să treacă de la gînd la

faptă... Şi nu ştii nici cînd are să se întîmple istoria asta, nici cine are să fie viteazul. E o senzaţie ciudată şi vă asigur eu că e foarte plăcută. De aceea vă iertăm dinainte.

— Mofturi! pufni Maximilian Ştaic, din pipă, un nor cătrănit de fum. Mofturi, dragă Lu, fiindcă o femeie nu iartă niciodată, decît atunci cînd iertarea devine umilitoare pentru bărbat. E mult mai uşor să ierţi o femeie decît să accepţi iertarea de la o femeie.

— Un singur lucru nu putem să iertăm niciodată unei femei, vorbi din colţul lui Costăchel Andrieş, cel bălan şi tăcut.

Toţi întoarseră ochii cu mare mirare. Minunea aceasta, să cuvînteze Costăchel Andrieş neîntrebat, se întîmpla o dată la un secol.

— Să auzim! Să auzim! izbucniră într-un singur glas.

Omul bălan roşi şi plecă ochii în jos.

— Haide, Andrieş! îl îmbărbătă tata Max. Îţi pot spune că statuia lui Ştefan cel Marc a ridicat acuma buzduganul să facă în tot Iaşul tăcere şi să asculte cu- vînt mare şi sfînt de la tine.

Costăchel Andrieş era mai roşu ca un borş de sfeclă nedres. Ca o elevă intimidată de la Notre Dame de Sion, la prima festivitate şcolară, şopti înecîndu-se:

— Un bărbat nu iartă niciodată unei femei cînd, după ce a alungat-o, află că e încă mai frumoasă şi vede că n-a îmbătrînit.

Apoi, repede, goli două pahare unul după altul şi deschise cutia de tutun Macedonia. Ceilalţi nu pierdură acest prilej să ciocnească, să strige şi să închine.

Maximilian Ştaic sfredeli cu privirea rece omul tăcut care-şi răsucise ţigara şi acum se pipăia în toate buzunarele să-şi caute ţigareta de chihlimbar.

— Ai fost la Bucureşti zilele acestea, Andrieş? întrebă într-un tîrziu tata Max.

— Da. Săptămîna trecută, mărturisi Costăchel Andrieş cu un aer foarte vinovat, parcă s-ar fi întors din cine ştie ce ţinut al perdiţiilor.

Ca să ocolească privirea gheţoasă şi fixă a lui Maximilian Ştaic, prelungi explorările buzunarelor, cău- tînd ţigareta, pînă cînd se resemnă s-o primească pe cea de cireş, oferită de Bălănuţ. Atunci, numai, cutează să întrebe:

— De ce te interesai dacă am fost la Bucureşti?

— De nimic... Fusese numai o părere şi voiam s-o verific, vorbi Maximilian Ştaic, răsucindu-se pe scaun cu spatele spre Costăchel Andrieş, ca să arate astfel că nu doreşte nici să dea, nici să afle alte lămuriri.

Lu reveni, încăpăţînată, la apărarea ei:

— Ceea ce spune Costăchel e foarte adevărat, dovedeşte încă o dată cît sînteţi de vanitoşi. Chiar gelozia bărbatului e pornită numai din vanitate. Noi, cînd sîntem geloase, sîntem fiindcă strigă carnea din noi.

— Nici nu sînteţi altceva, decît carne. Carne şi instincte! enunţă scîrbit Maximilian Ştaic.

— Bine, bine! Carne şi instincte. Nu pretindem să fim altceva şi nici nu ne iubiţi pentru altceva...

— Vă-ăă iubi-iim? V-o fi iubind alţii, fetiţo! Nu mă confunda, te rog, cu toţi imbecilii. Pentru mine toate femeile din lume laolaltă nu preţuiesc cît acest pahar de

Cotnar... declară Maximilian Ştaic, ducînd paharul în zare, cu mîna gelatinară şi sorbindu-l încet ca o licoare nepreţuită, care-l scuteşte de toate celelalte ispite ale lumii.

Lu îl privi cu ochii mici, în dungă, cum se îngustează pupilele pisicilor în soare. Îşi scutură capul şi nu se dădu învinsă:

— Chiar dispreţul acesta, papa Max, e tot o formă a vanităţii. De cîte ori apare o femeie în viaţa unui bărbat, toată purtarea bărbatului e dictată numai de vanitate.

— De cîte ori apare o femeie în viaţa unui bărbat, bărbatul încetează să mai fie om. Devine un imbecil!

— Sîntem exact de aceeaşi părere, papa Max. Devine un imbecil, dar un imbecil vanitos. Lămuriţi-mi, vă rog, numai acest lucru simplu... Cînd o femeie iubeşte un bărbat, oricît de urît şi de respingător ar fi, nu se sfieştc să apară în public, alături de dînsul. Puţin îi pasă de ce zice şi de ce crede lumea. Şi să-mi spuneţi acum, cîţi bărbaţi nu s-ar mulţumi oare cu o femeie urîtă, dar inteligentă sau bună — dacă n-ar trebui să iasă în lume cu dînsa? Fiindcă amorul propriu de bărbat nu-i lasă să rabde umilinţa de soţ sau de amant al unei femei urîte, oricît ar fi ea de bună şi de inteligentă, atunci îşi aleg o nevastă şi o amantă care să întoarcă ochii trecătorilor invidioşi de pe stradă. Numai frumoasă să fie. Zăludă, proastă, cochetă, soi rău, n-are nici o importanţă. Chestia principală e ca toţi ceilalţi bărbaţi să rămînă cu gura căscată de admiraţie şi de invidie.

— Păi vezi! Mai zi ceva, Max! se agită Panait Bîzdrugovici. Dragă Lu, ai vorbit ca din carte.

Maximilian Ştaic, muncindu-şi între căngile degetelor vîrful bărbii, îi privi pe amîndoi cu mare dispreţ:

— A vorbit ca din carte, pentru un imbecil ca tine. Pentru un imebecil care de doi ani îi dă tîrcoale, mai milog decît Cerber la bucătăria lui Solomonică. Parcă te văd într-o zi intrînd în bojdeuca mea să-ţi smulgi părul şi să te baţi cu capul de pereţi. Au mai trecut şi alţii...

— Aferim! exclamă Panait Bîzdrugovici, cu obrajii aprinşi de atîta mîncare, băutură şi amor. Nici nu doresc altceva, decît să vin în cocioaba ta şi să-mi smulg părul. Are de unde să-mi rămînă... Lu! — imploră — dă-mi tu prilej să-i fac plăcerea asta lui Max şi să-l vizitez, ca să-mi smulg părul şi să-i dărîm bojdeuca lui cu capul!

Lu se uita absent la lumina becurilor, cu ceafa rezemată în spătarul scaunului. Păru că n-a auzit. Uîrziu, rosti:

— Eu cred că atunci cînd va veni timpul, prietenul nostru Max are să-şi dărîme singur pereţii. Nimeni nu ştie cum ziua de mîine are s-o răzbune pe cea de ieri. În aşteptare, să încheiem pace, papa Max! întinse paharul cu degetele fine, care desmierdau spaţiul.

— Armistiţiu, poate. Pace, niciodată! rînji cu încruntare între sprîncene inamicul bărbos al sexului perfid.

— Fie şi armistiţiu, încuviinţă Lu. Eu mă mulţumesc cu puţin.

Toţi se înghesuiră cu paharele, să încheie armistiţiu cu Lu, deşi nimeni în afară de tata Max nu deschisese vreodată ostilităţile.

Cel mai stăruitor era Georgei Galea, clătinîndu-se aţîţat de vin şi de gîndul că poate în această seară capriciul femeii se va întoarce iarăşi la el. Dincolo de Lu, nu mai exista nici o femeie pe lume. Era cea mai frumoasă, cu cea mai ageră minte, cea mai ispititoare. Nici înfricoşătorul accent moldovenesc, din cea dintîi dimineaţă nu-l mai observa de îndelungă vreme: devenise un farmec mai mult. Iar femeia trecea peste chemarea rugătoare din privire, cu o nepăsare care îl sili să deşarte alte şi încă alte pahare de Cotnar.

Maximilian Ştaic îl urmări cu ochii cenuşii, aş- teptîndu-l să se potolească. Atunci, îi vorbi din celălalt capăt al mesei, peste sticle:

— Eşti tînăr şi eşti Melchisedec!

— Sînt tînăr şi sînt Melchisedec! îl înfruntă, semeţindu-se, Georgei Galea. Ce

pot să fac, tată Max, dacă n-am împlinit aproape cincizeci de ani... trecuţi?

— Nu rîde de vîrstă copile! îl ameninţă Max cu coada pipei. La douăzeci de ani ţi se pare că cel de treizeci e un om sfîrşit. La treizeci ţi se pare că abia începi să trăieşti. La patruzeci spui că maturitatea e cea mai splendidă epocă a bărbatului. Iar la cincizeci te

bucuri ca eşti încă june faţă de cei care au optzeci de ani. Şi întotdeauna te crezi mai tînăr decît cei de vîrsta ta. Te crezi mai tînăr şi îţi acorzi dreptul să faci toate prostiile, care te-ar scandaliza dacă ar fi făcute de alţii...

— Prostiile sînt darul divin al tinereţii! slobozi Georgei Galea un foarte subiectiv aforism.

— Prostiile, la orice vîrstă, ramîn tot prostii şi se plătesc scump! grăi cu severitate omul bărbos. Te urmăresc şi te compătimesc. La vîrsta ta, orice femeie te face să visezi îndată la zile de fericire, de glorie, clocoteşti de patos, ai pleca să înfrunţi tot universul. Te crezi din altă esenţă decît ceilalţi muritori de rînd. Vrei s-o cucereşti prin ceea ce n-a mai încercat nimeni. Obstacolele nu te descurajează, dimpotrivă, pun mai mult preţ fericirii inaccesibile. Te aţîţă şi te îndîrjesc... Şi toate acestea sfîrşesc într-un pat cu aşternutul mototolit şi se duc în zoaiele unui lighean. Să înveţi de la mine, copile, că dragostea inspiră întotdeauna ambiţii teribile şi exact în aceeaşi clipă îţi retează putinţa să le înfăptuieşti...

Georgei Galea nu păru de fel pătruns de aceste amare adevăruri. În dispreţul lor, ocoli masa, să fie mai aproape de scaunul lui Lu. Maximilian Ştaic se învălui într-un val opac de fum. Panait Bîzdrugovici detună:

— Mi se pare că ne-am cam întrecut cu discuţiile savante, Melchisedecilor! Parcă sintem la Birtul lui Platon... Am să dau poruncă lui Solomonică să schimbe mîine firma. A devenit un local unde nu se mai

poate bea... Ia toarnă, Antricot, şi ia cîntă, Bălănuţ!

Bălănuţ cîntă. Dar Antricot aduse disperat şi bîlbîit vestea, ca un început de cotcodăcit, că cot-cot-cotnarul s-a is-is-is-isprăvit.

— Auzi, Andrieş? se întoarseră toţi cu mare mustrare la Costachel Andrieş, ca şi cum el singur purta răspunderea acestei catastrofe.

— Nu face nimic, declară inocent Costăchel Andrieş.

— Cum nu face nimic? se indignară de la mic pînă la mare, într-un singur şi cumplit glas. Ne întărîţi la Cotnar şi pe urmă nu face nimic?...

— Dacă nu mă lăsaţi să termin... Nu face nimic, fiindcă am trimis sania la ţară să aducă alt transport! anunţă cu modestie omul decolorat şi mult prevăzător.

Ştirea dezlănţui admiraţie şi entuziasm.

Pînă la moşia lui Costăchel Andrieş, calea era de două ceasuri la dus şi două la întors, iar omul, pe gerul acesta să crape ouăle corbului, nu pregetase să-şi alunge caii şi sluga, pentru a nu-şi lăsa prietenii întărîtaţi.

— E opt fără un sfert... La opt fix, cel mai tîrziu, Macarie trebuie să fie aici, hotărî Costăchel Andrieş, uitîndu-se la ceas.

Apoi aprinse ţigara şi făcu fracmasonic semn lui Bălănuţ să suspine din nou, că asta-i cea din urmă seară.

CAPITOLUL VI

În care Georgei Galea arată că poate face ce vrea

La opt fix, Macarie, vizitiul, apăru rebegit de ger, dar punctual. Se clătina şi avea privirea împăienjenită. Mărturisi că e cel mai ticălos vizitiu şi cea mai nevrednică slugă din lume.

— Ai spart sticlele, tîlharule! sări în picioare Costăchel Andrieş, cu obrajii palizi şi încă uzi de jalea nopţii celei din urmă.

— Ţi! protestă cleios Macarie.

— Le-ai pierdut pe drum?...

— Ţi!

— Ai greşit şi-ai adus alte sticle?... Îi fi cărat bor- viz ori oţet, idiotule!

— Ţi...

— Ce nenorocire ai făcut atuncea, mişălule?

— Ninorociri di asta, să tot deie pisti mini, coane Costăchel! rîse prosteşte Macarie, rezemîndu-se de coada biciului de

care nu se despărţea ca de-o obligatorie insignă corporativă.

— Macarie... Macarie!... Spune ce-ai făcut, puiule, că nu te văd bine! îl îndemnă Costăchel Andrieş, cu o blîndeţe care nu anunţa nimic bun.

— Am băut şi noi oleacă dc Cotnar, coane! anunţă Macarie, uzînd de pluralul majestăţii.

— Cît? se sperie stăpînul.

Macarie răspunse muteşte, ridicînd două degete.

Ceilalţi răsuflară. Catastrofa nu atingea proporţiile ireparabile din primul moment.

— Sînt un mare ticălos, recunoscu vizitiul.

Şi ca orice criminal în disperare de cauză, invoca circumstanţe atenuante:

— Mi-era fricã sî nu îngheţ di ger, coane Costăchel... Pînă-n vîrful dealului, m-am ţinut... Cînd am ajuns în cap, la cruci, ş-o început vîntu a ţîui şi m-am văzut eu sîngur-sîngurel în pustietatea aceea şî-n întuneric, n-am mai răbdat. Zîc: „Ei, Macarie, fiule, ci ti faci tu acuma dacă-ţi iese înainte o haită de lupchi?” Numai mi-am zîs aiasta în gînd şî mi s-o şî muiet chicioarili di la genunchi. Atunci zîc: „Fie ce-o fi, că un şîp di Cotnar nu-i doară crimă di om!...” Am băut un şîp ş-am prins coraj... Pi urmă, cînd am trecut di hanu Grecului ş-am agiuns în pădure, iar am sîmţît că mă lasă corajul. Zîc: „Macarie, fiule, di-acuma totuna-i. Ci ţî-i un şîp, ci ţî-s două?” Ş-am mai băut un şîp, şi iar mi-o vinit inima la loc... Mi le opriţi din leafă, coane Costăchel.

— Pentru asta meriţi să te împuşc, sceleratule! pronunţă sentinţa Costăchel Andrieş, cu un calm înspăi- mîntător, pipăindu-se la buzunarul de la spate, ca unul care cumula în aceeaşi vreme, împotriva principiilor constituţionale, puterea judecătorească şi puterea executivă.

— Lasă că-l împuşti mîine! interveni împăciuitor Ionel Florinel.

— Niazînoapti ori mîni, sî chiamă măcar că am prins a mă împărtăşi, boierilor! se hlizi cu cinism Macarie, ducînd mîna la mustaţa căruntă şi dovedind că nici nu socoate irevocabilă condamnarea la moarte şi nici că-l înfricoşează executarea sentinţei.

— Piei din ochii mei! răcni scos din sărite Andrieş.

— Iaca, am chierit, coane! dispăru vizitiul, mer- gînd să predea sticlele cu numărătoare în primirea lui Solomonică.

Două sticle lipsă la douăzeci şi două rămase, puse la dezmorţeală să-şi revină parfumul, au transformat aniversarea lui Maximilian Ştaic într-un crîncen cataclism, despre care îndată s-a împrăştiat ştire în tot Iaşul.

Panait Bîzdrugovici, într-o clipă de lăudabil altruism, porunci lui Solomonică să împartă băutură tuturor birjarilor de afară: celor ce sînt şi celor ce vor mai veni. Cu misterioasa rapiditate instantanee, cu care se transmit fără unde herţiene zvonurile, într-o jumătate de oră toate săniile din Iaşi se prezentară să facă barieră în faţa Paradisului General.

În noaptea aceea pasagerii coborîţi în gara şi-au cărat singuri geamantanele, blestemînd şi vociferind împotriva autorităţilor nevrednice să curme asemenea grevă, căci altă explicaţie nu puteau găsi uliţelor văduve de vehicule.

Tot pe jos, s-a înşirat din toate ungherele tîrgului, procesiunea fără sfîrşit a prietenilor şi mai puţin prietenilor, veniţi să-şi prezinte urările venerabilului sărbătorit. Intrau, rămîneau, plecau — unii întîmpinaţi cu urale de înveselire, alţii cu închinarea glacial retezată pe buze de mulţumita hărţăgoasă a lui Maximilian Ştaic.

Lăutarii dezertară de la nocturna lor datorie din toate lăcaşurile de petrecere,

înfiinţîndu-se să se pună sub comanda lui Bălănuţ.

Aniversarea luă proporţiile unei festivităţi locale şi naţionale, pentru care Panait Bîzdrugovici ceru chiar lui Solomonică să scoată drapelul tricolor din pod şi să-l arboreze la poartă.

Într-o pîclă jucînd irizaţii de curcubeu în jurul capetelor, Georgei Galea îşi vedea comesenii în duble şi triple exemplare, trecea de la un scaun la altul, se clătina rîzînd fără pricină, săruta oameni necunoscuţi, plînse pentru destinul lui Antricot jurînd că-l va înfia a doua zi cu toate formele la tribunal, căci Cotnarul îl inundase de o nemăsurată fericire şi de o teribilă iubire înduioşată pentru toată umanitatea şi cu o deosebită predilecţie pentru ieşeni.

Toate minunăţiile şi întîmplările bizare la care asistă nu-l mai mirară întru nimic.

Nici cînd Ionel Florinel, în urletul întregului taraf de lăutari, dansă căzăceasca cu turbată agilitate de la genunchi în jos; nici cînd Maximilian Ştaic îşi reteză de la rădăcină o parcelă din barba incandescentă, ca să dovedească prin fapte că puţin îi pasă lui de ce vor spune a doua zi ieşenii — „nişte imbecili şi nişte încuiaţi”; nici cînd Lu îşi smulse colierul de perle de la gît, zvîrlindu-l ploaie lăutarilor, ca drajelele de nuntă, în biserică, la „Isaia dănţuieşte”.

Molipsit de această dărnicie, Georgei Galea nu acceptă să rămînă mai prejos. Se urcă pe masă, şi strigînd ca el este un om care-şi aruncă şi haina de pe el la chef, trecu imediat la fapte, după exemplul lui Maxi-

milian Ştaic. Începu să lepede hainele, precum clovnii circurilor, aruncînd lăutarilor şi lui Antricot, pe rînd, haina, vesta, pantalonii, gulerul, ghetele şi ciorapii.

Toate apelurile prietenilor rămaseră fără efect.

Georgei Galea, în costum sumar de naufragiat, se bătea cu pumnii în piept, gata, vorba cîntecului, să-şi dea şi cămaşa de pe el.

— Treaba mea. Sînt un Melchisedec major. Eu sînt stăpîn pe mine — fac ce vreau!... Am să dau un milion de cămăşi la un milion de Melchisedeci!...

— Te rog, dă-te jos şi te îmbracă, îl invită cu blîn- deţe Ionel Florinel.

— Sînt major! Fac ce vreau! Nu mă tem de un milion de Ceahlăi ca dumneata! se grozăvi mai vîrtos Georgei Galea, ca unul care băuse un milion de păhărele de Cotnar.

— Te rog, dă-te jos şi te îmbracă, îşi repetă invitaţia uriaşul cel paşnic, fără să întindă aţa glasului.

— Treaba mea! Eu sînt mai ieşan ca un milion de ieşeni!... Eu, cînd pornesc, nu mă pot opri nici un milion de Dumnezei, blasfemă omul cel hotărît.

— Te rog încă o dată, dă-te jos, onorabile şi...

— Sînt major!

Georgei Galea n-apucă să mai spună că face ce vrea, fiindcă Ionel Florinel, fără grabă şi fără supărare, îl înşfacă subsuoară şi, cu toate cele un milion de zvîrcoliri disperate, îl transportă în camera lui Solomonică.

Îl culcă în patul cu perne roşii de puf, stinse lumina şi scoase becul ca măsură de precauţie, răsuci cheia pe din afară şi o puse în buzunar.

— L-am liniştit. În cinci minute adoarme. Unde naiba aţi descoperit edecul acesta? E-un Melchisedec mai Melchisedec decît toţi Melchisedecii! Declară cu oarecare admiraţie Ionel Florinel, aşezîndu-se la masă şi luînd, de unde a lăsat, discuţia începută cu Maximilian Ştaic.

— Ceea ce n-am înţeles eu niciodată, scumpe Max, e stupizenia noroadelor. Ridică statui cu nemiluita, lui Napoleon, lui Henric al IV-lea, lui Mihai Viteazul. Lui Henric al patrulea, să zic că mai merge. Acela se îngrijea ca fiecare ţăran să aibă dumineca o găină în oală. Dar ceilalţi? Pentru ce merită oare recunoştinţă? Recunoştinţă fiindcă au mînat oamenii ca vitele în tot soiul de războaie, să îndure mizerie şi să rabde de foame?... Dacă noroadele ar avea oleacă de cuget cuminte în cap, ar trebui mai degrabă să ridice monument celui care a inventat pateul de *foie-gras,* ţărancei care a fabricat întîia oară camambertul, lui Parmentier, care a adus car-

tofii în Europa. Sau unor martiri, ca Vatel, *grand officier de bouche* al lui Ludovic al II-lea de Bourbon, prinţ de Condé supranumit marele, care s-a străpuns singur cu spada şi şi-a dat moartea de ruşine că la o masă n-a ajuns friptura şi că n-a sosit la vreme peştele proaspăt. Sau lui Jean Baptiste Poch, care a trecut oceanul cu La Fayette, dar în loc să se ţină de fleacuri şi de ucis oamenii în război, a adus la întoarcere din America pătlăgelele vinete. Gîndeşte-te numai că fără Poch n-am avea astăzi musacaua de vinete. Poţi tu să-ţi imaginezi existenţa fără o musaca de vinete?

Maximilian Ştaic îşi pipăia barba ciuntită, ri- dicînd-o la nivelul nasului, să poată măsura proporţiile amputării.

— Dă-o dracului! pufni dezgustat.

— Ce? Musacaua de vinete? întreba cu mare şi consternată mirare Ionel Florinel.

— Barba... Nıı vezi că mi-a rămas o barbă de parcă a trecut prin ea Petru cel Mare?...

Ionel Florinel n-apucă să-l consoleze, fiindcă Solomonică apăru înspăimîntat în uşă, înălţînd braţele spre cerul lui Iahveh:

— O scăpat conu Georgei!

— Imposibil! refuză să creadă Ionel Florinel, scoţînd cheia din buzunar şi punînd-o pe masă. Uite cheia aici!

— Aveţi cheia de la uşă, dar n-aveţi cheia de la fereastră, observă Solomonică, dovedind o ascuţită pătrundere de Sherlok Holmes. Mi-o luat papucii, mi-o luat paltonu, mi-o luat căciula şi-o luat şi steagu... S-o suit într-o sanie şi o fugit strigînd că-i un boier Melchisedec care face ce-i place!

— Asta am s-o pun numaidecît în roman, tresări cu o ultimă mijire în conştiinţa sa profesională Emil Ciugolea, încercînd să se ridice de pe scaun, ca să constate personal dispariţia, şi căzînd la loc, biruit de legile gravitaţiunii.

— Lăsaţi-l în plata Domnului, că tot aici are să se întoarcă, vorbi Maximilian Ştaic, fără turburare.

— Numai de n-ar răci! se îngrijoră Lu.

— Cu atît mai bine. Are să se întoarcă răcorit, apăsă Max, privind femeia în ochi cu răutate.

*

În vremea aceasta, Georgei Galea, cu paltonul lui Solomonică peste cămaşă, cu picioarele goale, în papuci, gonea în sanie, de-a lungul uliţelor, fluturînd steagul şi răcnind spre cele un milion de universuri că e un Melchisedec major, cu toate drepturile civile şi politice, deci liber să facă ce vrea.

Spre uimirea paşnicilor cetăţeni ieşiţi la miezul nopţii de la cinematograf, trecu ca un bolid pe strada Lăpuşneanu, înconjură de douăsprezece milioane de ori statuia lui Cuza Vodă din Piaţa Unirii, dedîndu-se la cele mai temerare exerciţii acrobatice ca în arena unui circ în aer liber.

În mijlocul acestor excentrice îndeletniciri, îl ajunse din urmă Emil Ciugolea, cu altă sanie, cuprins de remuşcare şi de solidaritate prietenească. Goana de unul singur de pînă acum deveni întrecere. Birjarii participau cu tot entuziasmul turnat în vine de băutura lui Solomonică. Abia tîrziu, caii opriră osteniţi.

— Dragă Georgei, te compromiţi, pentru numele lui Dumnezeu! încercă să-l convingă Emil Ciugolea, sărind lîngă purtătorul de steag şi luîndu-l cu binişorul.

— Fac ce vreau!

— Bine-bine! Ai făcut ce-ai vrut. Ne-ai convins pe toţi. Ajunge!

Cîţiva curioşi începură să strîngă cercul. Georgei Galea se uită cu dispreţ la acest milion de spectatori şi la prieten.

— Eşti laş! Eşti sclavul prejudecăţilor. Ţi-e ruşine de un milion de idioţi!

Această bănuială îl ofensă foarte pe Emil-Ciu- golea, fiindcă şi în conştiinţa sa şovăielnică nu mai puţin fermentase un milion de păhărele de Cotnar Roznovanu 1888.

— Îmi pare rău, renunţă fără nici o clipă de ezitare la ultima umbră de prejudecată. Îmi pare rău, Georgei, că nu mă cunoşti încă.

— Puah! icni Georgei Galea, scîrbit de asemenea cunoştinţă, cum mai avea el încă un milion.

Atîta desconsideraţie din partea prietenului zdrobi completamente moralul romancierului tolstoian. Imploră:

— Ce vrei să fac, bre? Eşti nebun? Cum vrei să-ţi arăt?

Georgei Galea, în picioare pe scaunul săniei, cu paltonul lui Solomonică desfăcut la piept, pe cămaşa goală, cu steagul într-o mînă, ca un insurgent pe baricadă în faţa unui milion de baionete, arătă cu cealaltă mînă, într-un gest larg şi patetic, statuia lui Cuza Vodă.

— Urcă-te pe statuie. Fă ceva!... Nu vezi că toţi îţi întind mîna şi te aşteaptă?

Sfetnicii lui Alexandru Ion Cuza, cu mîinile de bronz întinse, păreau într-adevăr că aşteaptă cu mare mirare desfăşurarea evenimentelor. Emil Ciugolea, care era şi

dînsul un om hotărît să facă ce vrea, major şi în deplinătatea drepturilor civile şi politice, nu mai aşteptă alte îndemnuri. Escaladă treptele, se agăţă de soclul statuii, îşi făcu vînt şi, sărind în picioare, se prezintă ceremonios fiecărui sfetnic în parte, strîngîndu-le mîna cu efuziune.

— Emil Ciugolea, romancier. Îmi pare bine de cunoştinţă... Emil Ciugolea, romancier.

Cînd se întoarse, să vadă de sus prietenul, în sfîrşit, convins că este un om reabilitat, care dispreţuieşte şi el prejudecăţile, Georgei Galea dispăruse. Rămăsese numai cercul curioşilor strîns ca o horă a Unirii, în Piaţa Unirii şi în jurul Voievodului care-a făcut Unirea.

Coborîşul fu mai anevoios decît ascensiunea. Unii îl recunoscură:

— Aista-i nebunu, ceala care scrie prin jurnale!... O agiuns tîrgu nostru un fel di balamuc...

Emil Ciugolea, autorul viitorului ciclu de un milion de romane în trei milioane de volume, păşi cu superbie printre vulgul ignar, să-şi ocupe locul în sanie şi să se întoarcă în cea mai mare grabă la „Paradis”.

Aci, Georgei Galea, răcorit după raidul în aer liber, se convertise să dea o mai înţeleaptă întrebuinţare nopţii. Îşi îmbrăcase vestmintele, luînd loc printre ceilalţi convivi, ca un ins redat civilizaţiei. Găsi chiar îndestulă tărie morală să-şi mustre prietenul că s-a făcut de rîs în faţa concetăţenilor, urcîndu-se pe statuia lui Cuza Vodă, ca să rămînă de pomină.

Şi totul urmă după buna rînduială, pînă aproape de ziuă.

Despărţirea fu pupăcioasă. Despărţire numai pentru unii.

Georgei Galea cercase încă o dată să se apropie de Lu. Femeia îl ascultase micşorînd ochii, apoi îi lunecă şerpuit, scuturîndu-şi capul şi izbucnindu-i chicotul în obraz. Se înfăşură în blană şi dispăru cu sania. Nimeni nu ştia că acasă o aşteaptă un licean cu ochi de copil şi pieliţa fragedă, de fecioară. Închis în iatac, o aşteptase un ceas, două, iar acum adormise îmbrăcat, ghemuit ca un pui de pisică, pe plapuma de mătase portocalie.

Cuprins de amară deznădejde, Georgei Galea stoarse ultimele picături din milioanele de sticle şi jură că, dacă va mai trăi un milion de ani, pentru el femeia n-are să mai existe. Chiar dacă ar veni un milion să i se pună în genunchi de un milion de ori.

Acesitea fiind spuse, se înscrie voluntar în ceata lui Panaite Bîzdrugovici, pornind, cu toţi lăutarii în frunte,

să cutreiere Iaşul şi să cînte serenade duioase la fereastra tuturor prietenilor ori numai a cunoscuţilor. Ceata era condusă de Panait Bîzdrugovici, care-şi transformase cîrja de cireş în baston de tambur-major. Grosul oastei îl alcătuiau Costăchel Andrieş, Emil Ciugolea şi Georgei Galea, dimpreună cu un lung convoi de sănii goale.

Maximilian Ştaic se despărţise, pornind pe străzile deşarte, zgribulit în paltonul pirpiriu şi datînd de la începutul veacului.

Mergea ca întotdeauna, fără nici o ţintă, aşteptînd ziua.

Era înfricoşător de singur. Într-o vreme desluşi, strecurîndu-se lingă ziduri, umbra unui cîine vagabond. Îl chemă cu prietenie. Cînd se apropie, recunoscu gudureala miloaga a lui Cerber. Aceasta îl dezgustă, şi îl alungă, rastindu-se şi izbindu-l cu piciorul. Cerber, bastardul, fugi fără schelălăială. Dar numai se prefăcu că dispare la colţul străzii. Căci se întoarse tiptil şi îşi urmări stăpînul la distanţă.

Astfel, omul şi cîinele rătăciră încă îndelungă vreme pe străzile deşarte, legaţi prin acelaşi destin vagabond şi despărţiţi prin aceeaşi neogoită ostilitate. Din cînd în cînd, tata Max îşi ducea mîna la barbă, să-şi pipăie porţiunea amputată. Scuipa cu scîrbă, pentru concetăţenii care a doua zi vor avea de ce să se minuneze şi pentru ce-l compătimi.

Paşii îl mînaseră, fără să-şi dea seama, pe sub ferestrele lui Lu. Lumina era caldă şi bună, aurie, după perdelele groase, la camera de culcare.

Încă o dată scuipă înciudat, întrebîndu-se cum de-a ajuns acolo. Se întoarse şi grăbi mersul, aproape fugind, urmărit de la distanţă de cîinele jigărit, insuportabil de fidel.

Ionel Florinel se urcase într-o sanie minusculă, cu gîndul să plece la gară, unde să aştepte trenul şi să bea

un ceai, ori poate un milion de ceaiuri, cu un milion de romuri. Dar de la primii paşi ai gloabei aţipi, cu germenele de geamantan pe genunchi.

Dormea şi birjarul, ţinînd hăţurile prin somn.

Dormea şi tot oraşul, cu ferestrele ferecate şi negre, în ceasul opac dinaintea zorilor.

Pe strada Lăpuşneanu, smuceala săniei clătină o clipă echilibrul colosului adormit. Ionel Florinel atinse cu fruntea spatele birjarului şi mormăi icnind. Birjarul, supus telegrafiei convenţionale, opri şi continuă să doarmă. Continuă să doarmă şi Ionel Florinel, cu patetice sforăituri. Purcese să pirotească din picioare şi gloaba cu picioarele reumatice.

În ziuă, cînd începu să ningă cu fulgi mari, cei dintîi trecători văzură cu mare uimire acest grup statuar de iarna: în cea mai mică sanie din Iaşi, dormind omul cel mai corpolent din toată Moldova, pe genunchi cu cel mai mic geamantan din lume.

Fulgii potopeau molatec şi continuu, vătuind contururile, încorporînd sania, calul, birjarul, uriaşul şi geamantanul peisajului urban şi hibernal.

Sforăiturile abăteau de departe cursul circulaţiei, atrăgînd trecătorii să vadă nemaivăzutul spectacol.

Poate rumoarea acestei mulţimi adunate, poate numai spasmul unui vis de pîntec încărcat curmă o clipă fanfara dezlănţuită din gîtlejul şi nările gigantului om. Ionel Florinel deschise ochii: nu se miră

nici de lumea adunată, nici de prezenţa lui în sanie, nici de tot ce nu-şi amintea. Îşi pipăi numai geamantanul microscopic acoperit de troian şi, asigurat de existenţa-i, porunci cu simplitate:

— Mînă! Ce stai?

Birjarul tresări clin somn, dădu bici, mecanic, grupul de zăpadă se animă prin miracol şi se desprinse, pornind spre alte destine. Iar strada fu din nou goală şi tristă, fără nici o atracţie, în oraşul gol şi trist.

Domnul Solomonică pregătea, fără să-i fi poruncit nimeni, un borş grozav de potroace cu zeamă de varză acră. Şi tot din proprie iniţiativă, trimise veste la baie să oprească toate cabinele „de lux” pentru domnul deputat Bîzdrugovici şi oamenii săi. Căci totul nu sfîrşeşte doar în ciclul acestei lumi decît ca să înceapă de unde s-a oprit.

CAPITOLUL VII

Parcul cu păuni albaştri...

Odată, la Paris, pe vremea cînd Georgei Galea nu era încă un Melchisedec şi jumătate, ci numai un sîrguincios candidat la doctoratul juridic, meticulos, ordonat şi plin de viitor, intrase împreună cu doi camarazi la o ghicitoare faimoasă în tot cartierul.

Nu-i mînase vreo puerilă crezare în asemenea manii şi descîntece băbeşti. Nu se aflau nici în ajun de examene, n-aşteptau nici o moştenire, n-aveau nici o mîhnire din dragoste. Nici măcar nu-i îndemnase gîndul să-şi bată joc cumva de ghicitoarea în palmă şi-n zodii, cum se deda, după petrecanii, celălalt tineret al Cartierului Latin, zurbagiu şi besmetic.

Ei erau nişte tineri cuminţi şi decişi să vadă tot ce se cuvine văzut şi să cunoască tot ce se cuvine cunoscut, cu o gravitate chibzuită de viitori onorabili părinţi de familie.

Cercetaseră Parisul arondisment cu arondisment, cu aceeaşi metodă cu care îşi pregăteau fără greş şi întîrziere examenele. Cu program vizitaseră muzeele, colindaseră grădinile, revizuiseră statuile pieţelor publice, frecventaseră matineele teatrelor, luaseră lecţii de scrimă şi deşertau, la ceas fix, ritualul bock de bere, pe terasa aceloraşi cafenele, întotdeauna cu renume bun.

Într-o după-amiază, cînd se suspendaseră cursurile, surprinzîndu-i fără program, şi cînd rătăceau fără ţintă, ca recruţii în zi de permisie, întîmplarea făcuse să se oprească şi să ridice ochii tocmai la placa de marmoră neagră unde scria cu litere de aur:

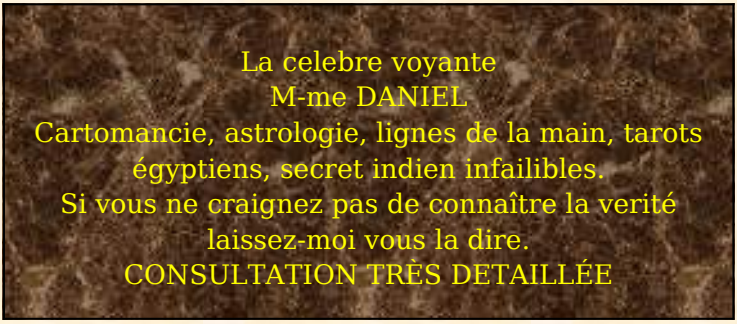

— Ce-ar fi să vedem şi istoria aceasta? sc dăduse cu părerea unul dintre dînşii.

Georgei Galea nici nu-şi reaminteşte acum de la cine anume pornise îndemnul. Cum nici nu mai ştie de urma tovarăşilor de atunci. Poate şi-au luat diploma şi se află pe undeva, întorşi în ţară. Poate îl cred mort, fiindcă n-a mai dat nici un semn de viaţă.

Destul că au intrat. Şi conştiincioşi, cu precocea lor seriozitate de viitori interpreţi

ai codurilor şi pan- dectelor, au ascultat cu răbdare lectura tuturor misterioaselor semne.

Madam Daniel n-avea nimic din înfăţişarea tradiţională a inspiratelor Pythii, care şi-au mistuit carnea şi nervii comunicînd în chinuite spasmuri cu nevăzutul. Era o doamnă corpolentă, în puterea vîrstei, vopsită din belşug, sprîncenată şi cu o comunicativă voie bună, de fericită făptură, care n-a suferit niciodată crize de ficat şi crampe de stomac.

Profeţiile fură, aşadar, după chipul şi asemănarea sa: optimiste!

Tustrei aflară că păşesc spre un viitor strălucit, care li se deschidea înainte fără obstacole şi abia se deosebea cu mici şi neînsemnate variante unul de al celuilalt. Toţi aveau să ajungă miniştri în ţara lor, să facă o însurătoare cu zestre, tuturor avea să le cadă o moştenire neprevăzută şi toţi aveau să neantizeze inamicii din cale fară nici o bătaie de cap, cu simple bobîrnace.

Cînd veni rîndul lui Georgei Galea, după ce-i citi în palmă, în cărţi, în zodii, într-un tabel de cifre care amintea logaritmii, ca întreaga consultaţie să fie desă- vîrşită, cum anunţa firma de afară, M-me Daniel îl pofti să aibă răbdare ca să-şi verifice, zisese, într-o ultimă şi irevocabilă instanţă:

— Acum să vedem ce ne spune şi cristalul. Acesta nu minte niciodată... Costă doi franci, supliment.

„Cristalul” era o sferă plină şi perfect transparentă, de mărimea unui măr domnesc.

M-me Daniel îl apucă delicat cu două degete din- tr-un culcuş de vată, îl şterse cu mare băgare de seamă şi cu o cîrpă de flanelă, îl aşează pe un pătrat negru de catifea şi, după mai multe semne enigmatice de incan- taţiune, se concentră cu tîmplele strînse în palmă, să vadă ceea ce muritorii de rînd nu pot vedea.

Georgei Galea, în aşteptarea sa atentă, observă că M-me Daniel avea o cărare trasă drept ca o riglă, din creştet pînă în frunte, şi că rădăcina părului era căruntă, în contrast cu restul pieptănăturii de un negru

albăstrui, aspru şi îngroşat de văpseaua ieftină. Lectura dură mult. Se vede că bila de cristal refuza să-şi destăinuiască prompt, numai pentru doi franci, întreg misterul, căci M-me Daniel îşi încruntă sprîncenele catifelate ca omizile şi începu să dea semne de impacienţă.

Georgei Galea profită de această aşteptare ca să mai observe că pe nasul cititoarei în cristal au crescut

fire de păr sure, tunse la rădăcină şi ţepoase, ca o vegetaţie abundentă, dar bine strunită şi domesticită, de parc englezesc.

Treptat, figura ghicitoarei se destinse, pînă se lumină de-a binelea.

— Extrem de interesant!... Ai să faci în curînd, dragul meu domn, un voiaj în „insule”. Undeva în India. Văd aci un parc cu păuni albaştri... un animal necunoscut şi bizar... Multe femei, fete în costum alb... Acesta-i un parc de Rajahi... Priveşte şi dumneata. Dar fă ca mine: concentrează-te şi nu te gîndi la altceva!

Georgei Galea se concentră şi privi şi el, cu tîmplele strînse în palme.

Nu văzu nimic.

Bila de cristal era cu desăvîrşire transparentă (admiră chiar puritatea sticlei), dar înlăuntru nu începu nici măcar să ningă fulgi albi cum se întîmpla în sfera de cleştar care slujea drept *presse papier* pe biroul patern, de acasă, cînd era copil şi se juca rostogolind-o. Zadarnic se sili să întrevadă minunea, adunîndu-şi toată voinţa şi gîndul; bila rămase o bilă de cristal şi alt nimic.

M-me Daniel înţelese şi surîse atotştiutoare, mustrîndu-l:

— Ca să vezi, trebuie să crezi, domnul meu! Dumneata eşti un tînăr sceptic. Dar te rog să ţii minte spusele mele. Ai să faci în curînd o călătorie în India. Cristalul meu n-a minţit niciodată pînă acum. Te-am văzut înăuntru, cum te văd aci, pe scaun. Un parc cu păuni albaştri, un animal necunoscut... un grup de femei în haine albe. Cînd ai să ajungi acolo, să-mi trimiţi o carte poştală

ilustrată. Am o colecţie foarte frumoasă de la toţi clienţii care s-au convins că niciodată nu minte cristalul meu. Suplimentul e doi franci. Mersi şi voiaj bun. Ia seama la tigri şi la şerpi veninoşi!

O lună, camarazii l-au tachinat cu voiajul lui în India. Pe urmă au uitat.

Şi acum Georgei Galea, dintr-un ascunziş adormit şi ceţos al amintirii, cheamă decorul acela din sfera de cristal să-l confrunte cu priveliştea aievea de sub ochi.

M-me Daniel n-a minţit. Dacă i-ar mai şti adresa, i-ar trimite o carte poştală pentru colecţie, fidel promisiunii, ca toţi ceilalţi clienţi. E adevărat, cartea ilustrată n-ar purta un timbru exotic şi nici sigiliul poştei din Bombay, Calcutta ori Pondichery. Timbrul ar fi românesc, cu efigia Regelui Carol, şi pecetea ar purta numele oficiului poştal Iaşi. Dar priveliştea ar fi neliniştitor de aidoma cu cea din tainica arătare a globului de cristal.

Există aci, sub ochii lui, şi parcul cu păuni albaştri şi jocul femeilor în veşmînt alb. Numai vegetaţia nu e atît de luxuriantă ca într-o grădină subtropicală de Rajah. E un vast şi minunat parc de regiune temperată, cu iarbă deasă, cu rufe de arbuşti şi cu largi poteci sub tei boltiţi şi castani cu frunza crestată.

Iar pe biroul lui doarme cocoţat pe cărţi animalul necunoscut şi bizar, respingătoare pocitanie, chioară, surdă şi de o vîrstă preistorică: Matusalem motanul.

Georgei Galea se înălţase în vîrful picioarelor, pe stîlpul de piatră al peronului, ca să privească, dincolo de împrejmuirea înaltă, parcul cu păuni albaştri şi cu fecioare în veşmînt alb.

Cei doi păuni se înfruntau ca întotdeauna, provocator, neslăbindu-se din ochi, urmărindu-se cu o neostenită

încordare. Unul era sus, pe chioşcul cu iederă, celălalt, jos, păşind în pas de paradă prusac pe potecile cu nisipul galben şi fin.

Amîndoi îşi roteau cozile cu o sută de ochi irizaţi şi, scuturîndu-şi egretele ca două coroane domneşti, se invitau la luptă cu glas gîtuit de ură:

— Iiiooon! Iiiooon!

Îi chema, se vede, pe amîndoi Ion. Probabil pe unul Ion I şi pe celălalt Ion II.

Din cînd în cînd, cu zbor mătăsos de aripi, Ion I cobora de pe acoperişul chioşcului. Atunci, împins ca de acelaşi resort, pentru a păstra neclintit echilibrul strategic, Ion II, cu aceeaşi fîlfîire foşnitoare de aripi, se înălţa să ocupe poziţia fortificată de pe acoperiş.

Prezenţa lor dădea parcului o somptuoasă culoare orientală.

Păuniţele, discrete şi ruşinate de toaletele prea mohorîte, se prefăceau că nu văd şi că nu ştiu pentru cine durează războiul. Ele se ouau şi cloceau fructul adulterelor şi al infidelităţilor conjugale, cu ipocrită modestie.

Dar nu acest duel şi nu aceste drame de menaj îl aduceau pe Georgei Galea în fiecare după-amiază să se înalţe în vîrful degetelor pe stîlpul peronului şi să lungească gît de girafă, pentru a privi în parcul vecin.

Păunii erau numai decorativi şi hieratici. Toată viaţa parcului, plină de neastîmpăr şi de rîsete argintii, era mobilizată în colţul din celalalt capăt, unde se afla stolul de fete în vestmînt alb. Acolo era dreptunghiul de nisip liniat cu var şi plasa de tenis. Acolo erau înfipte, alături,

arcurile de oţel şi potolirile învrîstate ale jocului de crochet. Acolo, cele două bănci, scaunele de pai împletit, măsuţele şi umbrela uriaşă de doc roşu, leagănul de mătase suspendat de vînjosul braţ al stejarului.

Glasurile nu se potoleau decît seara tîrzîu.

Atunci parcul părea deodată rece şi misterios.

Dar ziua era numai larmă şi voioşie.

Georgei Galea se întreba unde oare se aflaseră ascunse atîtea făpturi ireale şi de nesăbuită graţie în Iaşi, de nu le-a bănuit fiinţa pînă acum. Nu le văzuse pe stradă, nu le zărise în trăsuri, nu le observase la teatru. Au ieşit deodată, ca din pămînt, o dată cu izbucnirea florilor de primăvară după o singură noapte de ploaie caldă şi toate s-au adunat aci. De trei săptămîni, de cînd e zilnic prezent la post, pe piedestalul de piatră, ca o caricaturică statuie a curiozităţii, simte că i s-a lungit gîtul dovedind încă o dată temeinicia axiomului biologic după care funcţia creează organul. Curînd are să poată privi fără să se mai înalţe în vîrful picioarelor şi sigur că are să poată vorbi şoptit la urechea statuii lui Alexandru Ion Cuza, plecîndu-se, nu căţărîndu-se. În schimb, a înţeles multe, fără să întrebe pe nimeni nimic.

A înţeles că parcul şi casa boierească din fund sînt ale bătrînului înalt, sever şi cu ţinută de fost militar ieşit la pensie, care pleacă şi se întoarce de la Jokey-Club cu o precizie de cronometru, ce n-a dat greş pînă acum o singură secundă. De altfel ştie şi

cum îl cheamă. E un personagiu ilustru al Iaşului şi poartă un nume mult pomenit în hronicul Moldovei din cele dintîi vremi ale descălecătorii. Mai ştie ca e părintele făpturii mlădioase, visătoare şi mai mult tăcută, la care se adună lămuritorul stol de fete. Căci ea singură, Alina (a auzit cum toate o strigă Alina), ea numai e tristă fără pricină şi cu un surîs îndepărtat şi absent pe buzele pale. Cînd năvălesc prietenele, se lasă tîrîtă în vîrtejul lor. Poate de aceea vrea să fie cît mai multe şi să rămînă aci cît mai îndelung.

Dar cînd parcul se goleşte şi rămîne singură, în scaunul legănat, cu tălpile curbe, sau cînd se plimbă cu paşi nehotărîţi pe potecile făcînd tunel boltit sub tei şi castani, atunci ochii şi chipul Alinei se umbresc de o iremediabilă tristeţe. Poate o presimţire. Georgei Galea şi-o închipuie bolnavă şi osîndită. Atît de ieşan a devenit pînă în măduva oaselor, încît ştie că n-ar putea îndrăgi deznădăjduit şi romantic decît o nepămînteană făptură bolnavă şi osîndită.

Că o iubeşte — nu mai încape nici o îndoială. Şi tot aşa de sigur e că iubeşte fără nădejde.

Alina nici nu i-a observat fiinţa. Chiar în seara întîmplării de care roşeşte şi acum, cînd îşi aduce aminte, ca singură n-a surîs şi parcă nici n-a văzut. Mai bine! Altfel ar fi pentru totdeauna un îndrăgostit dezonorat prin ridicol. Însă toate celelalte ştiu, au văzut, au rîs cu

neîndurata lor cruzime a tinereţii şi cîteodată mai aruncă şi acum priviri furişe, să se convingă că e nelipsit la postul lui de santinelă, cu gîtul lungit de girafă.

Întîmplarea a fost întru totul comică şi demnă de înscris în romanul tostoian al lui Emil Ciugolea.

Cînd s-a mutat aici şi a descoperit că parcul vecin oferă atîtea privelişti vrednice de interes, cu o vinovată lipsă de ruşinare a căutat un copac umbros, şi-a orînduit un fel de jilţ confortabil între crengile înalte şi ascunse de frunziş, iar cu o carte în mînă — isteţ alibi! — s-a aşternut la pîndă.

Nucul era bătrîn şi uriaş. Locul ales venea exact pe linia zaplazului înalt, depăşind puţin pe teritoriul vecin, încît, într-o controversă juridică, anevoios s-ar fi putut stabili dacă se afla acasă la el ori încălecase o proprietate străină.

Nucul era al lui, postul de observaţie gravita peste hotar.

Şi s-a dovedit aceasta fără putinţă de tăgadă, numai după două zile. Venise dimineaţa de la „Paradis General”, răguşit şi mahmur. Încercase să doarmă, dar cafelele îl răsuceau fără astîmpăr în aşternut. Atunci s-a îmbrăcat, şi-a luat pledul şi cartea, s-a urcat pe scară în jilţul din nuc şi a lăsat ochii să se desfete la spectacolul partidei de tenis de peste zaplaz. Oricine l-ar fi zărit ascuns după perdeaua frunzelor late de nuc l-ar fi crezut poate un arbitru invizibil, notînd punctele bune şi rele.

Soarele se înălţa cu lumină blîndă şi caldă de mai. Un pămătuf de raze îi desmierda uşor pleoapele. Aţipi. N-a ştiut

niciodată cît a dormit şi cînd s-a sfîrşit jocul de tenis, nici de ce, ca niciodată, stolul de fete a părăsit zona obişnuită de operaţii, să se aventureze în aceastălaltă parte de parc.

Zvonul glasurilor l-a deşteptat, tresărind, exact cînd visa că Ionel Florinel îl ridicase într-o mînă de gulerul hainei, ţinîndu-l suspendat în aer, şi Panait Bîzdrugovici, urcat pe un scaun, îi făcea un duş cu sifon.

S-a trezit în hohotul rîsctelor. Şi n-a avut nici cînd se zbate, nici cînd să-şi dea seama dacă nu cumva visul cuprindea o parte de adevăr, fiindcă altfel ar fi văzut cum una din fetele în alb ţinea încă în mînă furtunul de apă, cu care împroşease fără nici o intenţie o jerbă de stropi în văzduh, ca să admire curcubeul razelor jucînd în boabele străvezii. N-a avut cînd să le vadă şi să le înţeleagă toate acestea, căci, speriat şi buimac, în tresărire s-a rostogolit jos, de cealaltă parte.

Spaima lui n-a fost întrecută decît de spaima stolului de fete în faţa neaşteptatului fruct scuturat din nuc.

După spaimă au izbucnit hohotele.

Dar numai hohotul fetelor.

El s-a ridicat şchiopătînd, plin de pămînt, şi zburlit, cu cartea flendurită în mînă şi cu cea mai desăvîrşită înfăţişare de imbecil. Da, de imbecil, şi nu de altceva! Roşeşte şi acum cînd îşi aminteşte cum în toată mahmureala n-a găsit un singur cuvînt de duh, să şteargă comicul întîmplării. El îşi ştergea numai genunchii pătaţi de ţarina udă şi se uita cu ochi de viţel la fete, la gard şi la nuc.

Pe urmă, fără să spună nimic, a purces de-a lungul zaplazului, să caute un loc potrivit pe unde să sară îndărăt.

Cînd crezuse că a găsit, îşi socotise prea vajnic puterile. Măsurase cu ochii înălţimea, îşi făcuse vînt voiniceşte şi se văzuse dincolo, superb şi elastic. Dar se văzuse numai în închipuire. Realitatea fu ceva mai puţin glorioasă. Rămăsese agăţat cu mîinile de marginea zaplazului,

zvîrcolindu-se şi aburcîndu-se cu genunchii, ca ieşirea din parcul cu păuni şi cu fecioare în vestmînt alb să fie tot atît de hîtră cum îi fusese intrarea.

În casă, a constatat că pantalonii erau plesniţi tocmai în locul care nu se spune.

CAPITOLUL VIII

...şi casa cu motanul chior

Stolul alb de fete dispăru brusc, răspunzînd unei chemări dinlăuntrul casei. Parcul cu păuni albaştri rămase pustiit şi mut.

Ca pe un cîmp de bătălie părăsit, mai zăceau aruncate pălăriile de pai cu panglici late, ciocănaşele de crochet cu coada lungă, rachetele de tenis risipite în iarba tunsă. O păuniţă se apropie precaut de-o minge albă, împingînd-o rostogolit cu pliscul. Poate se gîndea s-o mîne pînă la cuibar şi, clocind-o în eroică abnega- ţiune, să scoată, în sfîrşit, la lumina soarelui miracolul de atîta vreme aşteptat: un pui de păun alb.

De pe acoperişul chioşcului şi din nisipul aleii, cei doi păuni se strigară îngîmfaţi şi provocatori:

— Iiiooon!

— Iiioon!

Amîndoi se vede că-şi disputau paternitatea oului- fenomen, din care avea să nască al treilea Ion în ordine dinastică şi cel dintîi în neîntrecuta-i splendoare.

Ion I se uită la propriile-i picioare jegoase, care-l umiliseră întotdeauna, şi îşi visa prezumptiva odraslă încălţată cu botfori roşii.

Ion II îi dori glas de privighetoare.

Păuniţa însă, dintr-o minge de tenis clocită, nu putea să scoată decît cel mult un pui de rachetă.

Georgei Galea coborî de pe piedestalul de piatră, îşi retrase gîtul în guler, reducîndu-l la dimensiuni normale, ca melcul care se retrage în crustă sau ca o broască-ţestoasă sub carapace.

Soarele primăverii deveni deodată posomorît şi gheţos. Georgei Galea se simţi singur pe lume, ca un orfan al nimănui.

Alina nici nu întorsese ochii. Şi se gîndi că nici nu ştie ce culoare au ochii Alinei. Poate albaştri, poate verzi, poate *mauve.* Dacă ar fi poet, ar scrie un poem sau măcar un sonet, şi, la o adică, de ce nu o romanţă? Romanţa ochilor Alinei. Ar publica-o într-o revistă şi ar trimite numărul subliniat cu creion albastru, sau verde, sau *mauve* după nuanţa ochilor. Dar nu e poet şi nici n-are să fie cîndva. E un muritor de rînd, un mediocru, un anonim. Întîia oară invidie serios destinul lui Emil Ciugolea, care cel puţin odată şi odată are să sfîrşească romanul tolstoian în trei volume; roman citit fără îndoială şi de Alina, aşa cum citeşte cînd rămîne singură în parc, în scaunul-leagăn cu tălpile curbe şi priveşte pe urmă

în nevăzut, îngîndurată, cu cartea uitată pe genunchi.

Zdrobit de conştiinţa jalnicei sale nimicnicii, Georgei Galea intră sumbru în casă, cu paşi de sinucigaş.

Acolo ştia că îl aşteaptă pe birou, tolănit între cărţi, motanul cel cenuşiu şi chior, Matusalem, respingătoarea pocitanie de vîrstă preistorică, animalul necunoscut din cristalul lui madam Daniel.

Căci întîmplările cele aievea depăşiseră cu mult profeţiile celebrei cartomanciene. El trăia acum o existenţă fatală şi somnambulică, pentru care nu mai fusese nevoie să pribegească pe depărtatele tărîmuri, tocmai în patria fachirilor şi a rajahilor, ca aventurosul prinţ-erou din romanul foileton publicat astă-iarnă de Emil Ciugolea, în *Depeşa.*

El n-avea de ce căuta aventura, tocmai în celălalt capăt al planetei. Aventura venise singură la dînsul. Îl prinsese cu o coardă subţire de gît şi îl tîra docil, fără voinţă, ca sub porunca unui magnetizator. Înţelegea deplin acum teoria lui Maximilian Ştaic, după care, văzduhul Iaşului era toropit de un efluviu misterios, de emanaţia unui narcotic, oferind gratuit ieşenilor Nirvana cea de toate zilele.

Chiar aci, în casă, s-a mutat din voinţa altora, fiindcă, ciudat, indigenii acestui oraş şi probabil radiaţia tainicului hipnotic se bucură de o particularitate vrednică de toată atenţia cercetătorilor. Dacă nu-ţi îngăduie să ai voinţă pentru tine, în schimb, cu prisosinţă, te lasă să voieşti pentru alţii.

Georgei Galea ştia acum că, îndată ce se întîlnesc doi ieşeni, treaba lor principală era să se mire de vinovata somnolenţă a celui de-al treilea, al patrulea, al cincilea ieşan şi aşa mai departe.

Fiecare era gata să orînduiască viaţa vecinului pe temelii mai cuminţi şi mai solide decît era în stare să şi-o întemeieze singur vecinul. Şi fiecare era gata să ofere generos şi dezinteresat un sfat, un plan de existenţă şi chiar o poruncitoare hotărîre.

„Eu să fiu în locul tău!...”

Sau:

„Eu să fiu în locul lui!...”

Aşa începeau aproape toate discuţiile, şi îndată, cu coatele lucioase rezemate pe masă, omul dura o prodigioasă existenţă, de fapte măreţe, rapide şi energice, pe care le-ar săvîrşi să fie în locul celuilalt.

La masa vecină, în faţa altor ascultători, celălalt îi dura concetăţeanului o identică ascensiune fulgurantă. Eroarea era doar că niciodată nu-şi restituiau reciproc aceste planuri grandioase, ca să le înfăptuie fiecare pe socoteală proprie, fiindcă fiecare, vai, nu putea fi *celălalt.*

— Eu să fiu în locul tău, începuse într-o dimineaţă la Paradis General Panaite Bîzdrugovici, m-aş muta în casa coanei Elencu... Nu e idiot ca tu să stai în cameră cu chirie şi coşcogea casă de moştenire să rămînă goală?... Uite, mai stăm o jumătate de ceas pînă se deschide baia, îi tragem un abur de cela grozavul şi un duş încă mai grozav, mergem pe urmă la tîmpitul de avocat. Şi am aranjat lucrurile în zece minute. După masă îţi cari frumos bagajele şi

te instalezi ca un beiu. Apropos!... Coana Eiencu avea o pivniţă cumplită, de la răposatul, care, după cîte ştiu, nu prea ducea la ureche. Chestia aceasta trebuie studiată serios. Mare lucru să nu se afle în nisip nişte sticle înfundate de pe vremea lui tata Noe. Zgîrcită cum era, sînt sigur că mătuşă-ta nu s-a atins de-un strop, anume ca să ţi le transmită nevătămate. Cerem un rînd de cafele şi plecăm!

Zis şi făcut.

Georgei Galea se minună foarte că un asemenea gînd simplu şi logic nu i-a dat în cap mai demult. Tot aşa se miră Maximilian Ştaic, Emil Ciugolea şi chiar Costăchel Andrieş, ocupat în acel moment cu căutatul ţigaretei, pierdută Dumnezeu ştie pe unde.

— Phiii! fraţilor! se opri din explorările sale metodice Costăchel Andrieş, bătîndu-şi fruntea cu palma.

Ceilalţi nu dădură atenţie exclamaţiei, convinşi că omul taciturn din fire şi-a adus aminte, în sfîrşit, unde-a rătăcit ţigareta de chihlimbar, nărăvită să se joace toată noaptea de-a v-aţi ascunselea cu stăpînul.

Dar adevărul era că pînă şi Costăchel Andrieş se simţea în drept să se minuneze de atîta lipsă de simţ practic şi de ingeniozitate.

— Asta-i chiar ca istoria cu oul lui domnu Cris- tofor ori a lui domnu Columb! dădu din cap, răsucind o ţigară din cutia de tutun de Macedonia şi făcînd semn lăutarului să-i împrumute ţigareta de cireş.

În mintea lui Costăchel Andrieş, fost elev veteran în liceu pînă la limita de vîrstă, exista se vede o regretabilă confuzie între

descoperitorul Americii şi doi foşti profesori ieşeni, care purtau fiecare, în indiviziune,

printr-o stranie coincidenţă, cîte o jumătate din numele şi pronumele întrepidului corăbier genovez: domnul Cristofor, profesor de matematici, şi domnul Columb, profesor de istorie. Auzise despre o oarecare chestie cu un oarecare ou al unui oarecare Cristofor sau Columb, sau aşa ceva, şi era deplin convins că toată istoria datează de la o masă unde profesorul de matematică, dacă nu cumva cel de istorie, a pus rămăşag să aseze un ou în creştet şi-a cîştigat rămăşagul, turtind fesul oului.

Nimeni nu se miră de asemenea jalnică ignoranţă. Costăchel Andrieş era un om cumsecade şi atît ajungea; nici unul dintre eruditii şi genialii prieteni nu-i pretindeau să inventeze praful de puşcă şi nici să descopere America, trudă de altfel superfluă, de vreme ce alţii purtaseră grija din vreme să se săvîrşească aceste memorabile isprăvi.

Au mers toţi la baie, iar Georgei Galea s-a mutat cu alai în casa cucoanei Elencu, alături de parcul cu păuni albaştri.

În casa cu motanul chior...

De fapt, cucoana Elencu, o dată cu moştenirea, nu lăsase fericitului cred un singur motan, ci o adevărată pepinieră de pisici, de toate rasele, toate culorile şi toate vîrstele.

Iar motanul cel chior nu se numea din timpul răposatei Matusalem, ci Pufuleţ.

A fost botezat Matusalem, cu o sticlă de vin, de către Panait Bîzdrugovici, după o îndelungată şi controversată dezbatere, fiindcă părerile fuseseră împărţite: Emil Ciugolea susţinea să-l numească Costică sau Ionescu în onoarea numelor şi prenumelor

autohtone, iar Maximilian Ştaic, în cultul său pentru eroii antichităţii, optase pentru un nume egipţian, Ramses sau Sesostris, ori pentru un nume elin: Alcibiade sau Socrat.

Toţi însă căzuseră de acord că Pufuleţ, gingaşă desmierdare de pe cînd motanul va fi fost un pisic pufos şi jucăuş, devenise un nume absurd şi anacronic, pentru

un venerabil centenar, cu trupul brăzdat de cicatricele vechilor războaie cotoieşti, cu un ochi coagulat ca opalul şi cu botul ciuntit ca obrazul unui bătrîn student duelist din Heidelbergul de altădată. Şi, astfel, după ceremonia creştinării, ţinut de ceafă de Panait Bîzdrugovici, improvizat naş, şi primind în cap un duş de Cotnar, Pufuleţ îşi schimbă starea civilă în Matusalem, tîrîndu-se leoarcă să se usuce pe birou şi să-şi lingă reumatismele.

De-atunci rămase singurul zeu domestic în casa cucoanei Elencii şi tiranica obsesie a Iui Georgei Galea.

Celelalte mîţe umpluseră tîrgul, alungate cu ingratitudine de noul proprietar. Georgei Galea, din fragedă vîrstă, nu putuse suferi pisicile. În cea dintîi zi, ca să-şi afirme totodată şi o voinţă fermă de stăpîn, dăduse ordin servitoarei bătrîne să facă ce-o şti şi să le stîrpească neamul.

— Vai de mine, conaşule! se căină baba Frăsîna. Aista-i mare păcat... Coana Elencu, Dumnezeu s-o ierte, trebuie să ştii mata că ţinea la copiii dumisale ca la ochii din cap.

— O fi! Du-i pe toţi să-i ţină acuma de urît! blasfemă lipsit de pietate Georgei Galea, clătinîndu-se cu ochii împăienjeniţi, fiindcă sărbătorise evenimentul instalaţiei în noul domiciliu cu un apreciabil număr de sticle de vin desfundate în tovărăşia prietenilor, tocmai din hruba cea mai ascunsă a pivniţei.

Baba Frăsina se crucise de păgînia unui asemenea stăpîn, trimis de Diavol, nu de Dumnezeu. Cu hotărîre, spusese, încrucişînd braţele:

— Eu aiasta n-o fac! M-ar blăstăma cucoana de acolo, de unde ne vede.

— N-o faci! Ai să pleci atunci o dată cu ele. Ai de ales, ori dumneata, ori lighioanele. N-am poftă să le văd murdărindu-se pe covoare şi spurcînd divanurile...

— Vai de mine, conaşule... Da' cine v-o spus dumneavoastră că aiestea-s nişte animăluri care se scîrnă-vesc în casă? Ştie tăt Ieşu că mîţe mai curate ca ale

coanei Elencu nici nu se mai află... Îs mai curate ca omu. Să le vezi mata cum se cer afară, de-a mai mare mirarea şi dragu.

— Poate întrebuinţează şi hîrtie higienică? Pufni în batjocură Georgei Galea.

Baba Frăsîna nu ştiu ce-i aceea hîrtie higienică. De aceea i se păru că tactica cere să nu desmintă presupunerile favorabile ale aprigului stăpîn:

— D-apoi ce credeţi, că nu, conaşule?

Georgei Galea se înveseli deplin la gîndul batalionului de mîţe, cerîndu-se toate la uşă afară, şi plecînd fiecare la subsuoară cu cîte un caiet de foiţe Job, hîrtie higienică adecvată în dimensiuni şi fineţe acestei inedite folosiri.

Pe urmă, revenind la rolul serios de tiranic stăpîn, hotărî cu nestrămutare:

— Uite ce e, mătuşă Frasînă... Îţi spun o dată pentru totdeauna. Mîine să nu mai văd picior de pisică în casă. Fă borş cu ele. Pune-le într-un sac şi du-le unde vrei. Împarte-le pe la cucoanele care-s amatoare de mîţi... Altfel, să ştii că le otrăvesc pe toate. Am pachetul cu otravă aici, se pipăi la buzunarul vestei, ca să dea mai multă tărie ameninţării, deşi în buzunar nu se afla decît ceasornicul.

Baba Frasîna n-avu încotro. Se supuse. Două zile colindă oraşul cu mîţele în traistă distribuindu-le la vechile prietene şi la fostele tovarăşe de concină prădată şi de maus ale cucoanei Elencu.

Această ultimă ispravă contribui la convingerea tuturor că biata cucoana Elencu, după ce-a strîns banul cu zece

noduri o viaţă întreagă, şi-a lăsat averea pe mîna unui căpcăun.

Matusalem, alias Pufuleţ, fusese de la început sortit aceluiaşi aprig destin. Dar cu o tenacitate eroică şi cu un instinct de orientare demn de rubrica „curiozităţilor din toată lumea”, de la ziarul *Depeşa,* ştiu să scape în fiecare dimineaţă din orice captivitate şi să revină fidel la vechiul domiciliu, devastat şi stăpînit de nevrednicul uzurpator.

Cînd se trezea şi deschidea ochii, Georgei Galea lua contact cu realităţile din afară, lovindu-se de privirea neclintită şi mustrătoare a ochiului unic de motan.

Suna.

— Mătuşă Frăsîna, iar a venit jigodia!... Adu-l încoace şi dă-mi vesta. Acum hotarît ii fac căpătul. Îi torn otravă pe gît şi se termină cu istoria asta...

Motanul privea indiferent cu singurul ochi rece şi secular.

S-ar fi spus că el ştia mai bine decît mătuşa Frăsîna că nimeni nu poate fi otrăvit cu un ceasornic de buzunar.

Dar baba Frăsîna se căina, cerînd amînarea execuţiei pe mîini mai bune, într-un mai depărtat şi inaccesibil surghiun. Asasinarea lui Pufuleţ lua pentru dînsa proporţiile celei mai odioase crime şi impietăţi. Motanul se bucurase de deosebita favoare a cucoanei Elencu, era „copilul” ei cel mai iubit, fusese acceptat pînă în ceasul morţii pe patul de boală al răposatei. Execuţia violentă a acestui ultim orfan ar fi făcut-o să se răsucească în mormînt. Şi baba Frăsîna îl purta în sac întunecos pînă la altă

cucoană, de la cealaltă barieră a Iaşului, cu rugămintea să-l ţină închis cu şapte lăcăţi, fiindcă altfel „nebunul” îi face sama. A doua zi motanul era prezent la post, fixîndu-şi patronul cu privirea unicului ochi, demonic şi rece.

Atîta statornicie dezarmă intenţiile motanucide ale Iui Georgei Galea.

Pufuleţ fu acceptat în inventarul succesiunii, botezat cu numele mai potrivit vîrstei şi chipului, şi lăsat să stea de planton pe biroul cu cărţi. Georgei Galea îşi spunea că are şi el acum, ca Maximilian Ştaic, un suflet rob şi mut, care să facă onorurile de gazdă acasă, cînd se întorcea dimineaţa din „Paradis”, împleticindu-se pe atîtea cărări, încît ca să umble pe toate i-ar trebui picioare de miriapod.

Cu deosebirea că, pe cînd Cerber era o javră poltronă şi lipsită de demnitate, dezonorîndu-şi stăpînul şi neamul, Matusalem, ca un adevărat patriarh, ştia să se facă respectat şi temut. Aceasta o înţelese într-o zi şi Cerber, cînd în raziile sale pe la debitele de consum şi pe la locuinţele amicilor lui tata Max, împins de o nefericită inspiraţie, nimerise în biroul unde trona Matusalem.

Se prelinsese pe uşa deschisă, inocent şi fără griji, dînd din coadă şi adulmecînd cu nările încotro s-ar afla bucătăria. Expulzarea a fost sumară. Motanul s-a ridicat zburlindu-şi coada flendurită ca un glorios drapel, trecut prin crunte şi victorioase războaie.

S-a ridicat, s-a zburlit şi l-a scuipat.

Cerber continua să dea din coadă, demonstrîndu-şi cît putea mai slugarnic

intenţiile pacifice. Erau două cozi faţă-n faţă, reprezentînd două caractere şi două concepţii opuse de viaţă. Coada lui Cerber, muiată ca un sparanghel fiert, impersonală şi laş linguşindu-se; coada lui Matusalem, bîrzoiată şi belicoasă.

Matusalem scuipa. Cerber se lingea.

Poate mai mult de dezgust, pentru o atît de mişel- nică gudurcală şi lipsă de caracter, decît dintr-o tactică de luptă. Matusalem a descins de pe birou, s-a ridicat în două labe, în poziţia de boxeur cu vechi antrenament şi cu cîteva lovituri repezi de gheară, a scos intrusul din luptă şi din casă. Schelălăind, cu nările dîră de sînge, Cerber ţîşni glonţ de-a lungul străzilor, pînă în buruienile tropicale din jurul bojdeucei lui Maximilian Ştaic, unde, descalificat şi deprimat, a rămas ascuns, pînă ce de două ori noaptea cu umbrele sale emisferul nostru l-a învăluit.

Un astfel de motan, chior, veteran dar brav, era Matusalem.

Şi fără îndoială că, dacă nu şi-ar cunoaşte puterile şi nu le-ar şti prea slabe într-o luptă de la început inegală, tot aşa cu zgîrîieturi repezi de gheară l-ar evacua din casa cucoanei Elencu şi pe Georgei Galea, musafir

nepoftit şi scîrbavnic stăpîn, care-a adus cu el urîte năravuri şi încă mai nărăviţi tovarăşi.

Acum se priveau amîndoi.

Georgei Galea păşise în birou cu sufletul golit, cum se deşertase adineauri parcul cu păuni albaştri. Motanul de pe vraful de tomuri deschise ochiul somnoros şi unic, în care era dispreţ, dezgust şi ură pentru om. Georgei Galea îl privea cu un altfel de sentiment. Numai cu nelinişte. I se părea că privirea aceasta e un spion lăsat de fosta-i mătuşă, un duh al tenebrelor pus să-i supravegheze faptele şi să-i iscodească gîndurile. „Tot am să-l otrăvesc într-o zi! hotărî. Aista-i în stare, cînd dorm, să-mi scoată un ochi ori să-mi muşte beregata!”

Confruntarea dură mută.

Cel dintîi se plictisi Matusalem, lăsîndu-şi pleoapa pe ochi şi pirotind cu nasul în scoarţa violetă a unui cod. Georgei Galea încercă să citească. Zvîrli cartea după cinci minute. Vru să înceapă o scrisoare menajerei de la casa părintească din Bucureşti, strada Sălciilor 17 bis, care, conştiincios, în fiecare săptămînă trimitea un amănunţit raport, în care îi cerea veste cînd se întoarce, ca sa-i aierisească odaia; cerneala era uscată pe fundul călimării, peniţa ruginită.

Se gîndi să se ducă în camera lui Emil Ciugolea, unde avea să afle cerneală şi peniţe cu prisosinţă. Dar îşi luă seama că are să-l tulbure de la lucru poate în clipa cea mai sacră a inspiraţiei. Căci aşa fusese înţelegerea între dînşiî, şi numai aşa Emil Ciugolea primise prietenească invitare să se

mute şi să-i ţină tovărăşie în casa, slavă Domnului, destul de încăpătoare a cucoanei Elencu. Se mută, şi de la zi întîi începea întîiul capitol al întîiului volum din primul roman în trei volume. Cu o singură condiţie: Georgei Galea să-i respecte ceasurile de lucru şi să nu-l ispitească la toate netrebnicile lor petreceri, de oameni care-şi ucid timpul fiindcă n-au ce face cu el. Şi, mai ales, să nu-l tot iscodească în fiecare zi, cît a scris, unde a ajuns şi ce-i fac personagiile... Să-l lase să trăiască singur cu ele, să le crească, să le urmeze. Cînd va crede că a încheiat o parte destul de cuprinzătoare de capitole, are să e citească singur. Are să-i cheme pe toţi şi are să le citească.

Zi întîi trecuse. Emil Ciugolea se închidea în fie- care după-amiază în camera lui, orînduită cu tot confortul unui laborator de creaţie, şi patru, cinci, şase, uneori şapte ceasuri lucra cu zor. Despre misterioasa elaborare a operei nu sufla un cuvînt. La întrebările din ochi, ducea degetul la buze; „Ssst! aveţi să vedeţi!” Şi toţi aşteptau să vadă, înconjurîndu-l cu un început de respect şi de admiraţie.

Georgei Galea, în conştiinţa nevrednicei sale inutilităţi, se simţea consolat de faptul că aşa, cel puţin, contribuie la zămislirea unei opere capitale pentru literatura românească. Posteritatea va judeca şi va ţine socoteală cîndva, că dacă a fost cu putinţă să ia fiinţă cel dintîi roman moldovalah, în trei volume şi în maniera lui Tolstoi dinainte de a se ramoli, lucrul se datoreşte în mare parte şi lui, obscur şi anonim muritor, care, ca un modest Mecena,

a pus autorului la îndemînă toate condiţiile prielnice unei asemenea vaste şi nepieritoare creaţii.

Spunîndu-şi aceasta, Georgei Galea deschise din nou cartea şi începu să citească. Deschise ochiul pe jumătate la fîşîitul foilor şi Matusalem, pe urmă îi închise la loc, cu o indiferenţă ironică, mai crudă decît scîrba şi compătimirea.

Îşi cunoştea acum stăpînul şi ştia cît durează lectura lui.

Într-adevăr, după cinci minute, Georgei Galea îşi dădu seama că a întors trei foi fără să prindă nimic din înţelesul literelor. Pe dinaintea ochilor îi juca viclean stolul alb de fete din parc; Alina legănîndu-se lin pe scaunul cu tălpi curbe... Ce fel de ochi o fi avînd Alina? Desigur, albaştri... Sau poate *mauve. Mauve* ca florile

discrete şi triste, ca florile decolorate, în care şi parfumul e parcă decolorat.

Întoarse foaia îndărăt, să înceapă lectura de la capăt, cînd i se păru că din odaia lui Emil Ciugolea răzbate un zgomot bizar şi ritmic, ca un horcăit.

Da. Exact ca un horcăit.

Cuprins de un fulgerător presentiment, sări în picioare şi zvîrli cartea atît de departe, încît Matusalem tresări şi, deschizînd ochiul, privi cu mirare la acest acces de energie anormal. Era sigur că lui Emil Ciugolea îi e rău. O congestie ori un acces de inimă; în orice caz, ceva înfricoşat. De trei săptămîni, cu viaţa pe care o duce era de aşteptat. Îl pîndea surmenajul. Noaptea, la Paradis General pînă în zori. Ziua, la lucru, neclintit atîtea ore, în fum de tutun şi în încordarea creaţiei. Debil cum e, nici o mirare că plăteşte atît de repede, cu inima sau cu creierul, efortul suprauman şi prea brusc.

Toate le văzu şi le gîndi Georgei Galea, cu iuţeala vertiginoasă a funestelor presimţiri, în spaţiul scurt cît îi trebui să ajungă de la biroul lui Matusalem pînă la uşa lui Emil Ciugolea. Ba încă mai avu timp să se gîndească la adresa unui medic, la ajutoarele imediate; comprese de gheaţă, săruri, amoniac, eter — „pentru congestie, bolnavul trebuie culcat orizontal, ori ridicat cu capul în sus?”. Şi tot în aceleaşi scurte clipe, recunoscu întîia oară cît de adevărat va fi fiind că înecaţii, în momentul cît se scufundă, au răgaz să-şi revadă instantaneu, într-o oglindă cu un milion de faţete, întreaga viaţă.

Întotdeauna ideea aceasta i se păruse absurdă şi convenţională.

Acum o trăia.

Deschise uşa, înfiorat dinainte de zguduitorul spectacol: Emil Ciugolea căzut cu fruntea pe masă, sau lunecat jos în spasmuri, sau cercînd zadarnic să-şi smulgă gulerul care-l sufocă...

În prag se opri nedumerit. Scaunul şi masa erau goale. „S-a tîrît căutînd ajutor... aer... apă!...” gîndi Georgei Galea cu aceeaşi promptă viteză. Şi păşi pînă în mijlocul camerei.

De cealaltă parte a mesei, pe divan, Emil Ciugolea zăcea lungit, cu faţa în sus, cu gura căscată... Dar nu horcăia.

Sforăia.

Sforăia aproape tot atît de patetic ca Ionel Florinel, cu gemete prin somn, cu sughiţuri, cu şuierături subţiri şi dintr-o dată cu note joase, de bas. Pe faţa asudată şi lipicioasă, la colţul gurii sc adunaseră muşte, atrase ca de craterul unui vulcan cu miros dospit de mîncăruri. Emil Ciugolea se apăra prin somn, cînd ridicînd mîna pe jumătate, cînd mişcînd buzele gîdilate, cum s-ar fi strîmbat în batjocură la Georgei Galea, rîzîndu-şi de prostească lui spaimă.

Iar Georgei Galea descoperi atunci prin proprie experienţă că omul e un animal absurd, inconsecvent şi crud. Cu o clipă înainte sărise cuprins de panică, îndurerat pe nevăzute de nenorocirea care i-a lovit prietenul. Acum, dezamăgit, îi făcea parcă o vină că în loc să se lupte cu agonia, zvîrcolindu-se într-o baltă de sînge, sănătos tun, se lupta prin somn numai cu inofensivele muşte.

Înaintă hotărît să-l trezească, zguduindu-l ca un procuror cînd deşteaptă condamnatul în zorii execuţiei.

În treacăt văzu topul de hîrtie frumos orînduit pe masă, peniţele proaspete, tot materialul prim pentru confecţionarea marelui roman, pus în evidenţă, cum se

cuvine, într-un laborator de creator ordonat şi metodic. Această mărturie prezentă şi de-o mută elocinţă a muncii eroice, pentru care Emil Ciugolea se izola în fiecare după-amiază de restul universului, îl înduioşă. Cu o vinovată indiscreţie, Georgei Galea se opri să răsfoiască manuscrisul şi să vadă pînă unde a ajuns autorul înainte de a cădea în catalepsie.

Pe prima foaie, cu litere de cea mai frumoasă caligrafie, se afla scris:

Emil Ciugolea
SUFLETE PĂRĂSITE
Roman în trei volume
Volumul 1
Într-un oraş trist a fost odată...
Capitolul I
Copilăria lui Dinu Rămureanu

Manuscrisul sfîrşea aci.

Urmau cîteva sute de pagini albe care ar fi putut să continue pînă la cîteva mii.

Emil Ciugolea gemea prin somn, luptînd cu duhu- rile nevăzute şi vrăjmaşe creaţiei.

CAPITOLUL IX

Căldura mare

Piaţa Unirii. Arşiţă tropicală.

Dacă te uiţi atent, observi că statuia lui Vodă Alexandru Ion Cuza şi grupul sfetnicilor dimprejur parcă s-au moleşit de încropeală şi lasă să le curgă braţele ca o brînză bine făcută. Un duş energic i-ar deştepta brusc din toropeală, făcîndu-i să ridice mai semeţ capetele şi să privească mai ager spre colţul străzii pe unde vin trăsurile de la gară.

Dar nici un suflet milostiv nu se îndură să apuce un hurtum cu împroşcarea de apă răcoritoare, iar dinspre gară nu înaintează nici un vehicul.

Birjile, fără clienţi, se mişcă leneş, fără nici o direcţie şi fără nici un scop. Ba, cu un scop, da. Caută umbra îngustată sub soarele vertical. Vagabondează în zigzag, ca muştele pe o farfurie prea mare şi goală. Cînd au descoperit fîşia de oază umbroasă, într-un

ultim avînt, birjarul şi calul zvîcnesc ca expulzaţi de un sughiţ să uzeze de dreptul primului ocupant. Abia au ajuns, şi calul începe a moţăi în trei picioare. Birjarul s-a topit, lunecînd sub umbrela făcută dintr-un jurnal. Toată piaţa are aspectul unei cetăţi adormite prin vraja unui blestem cu principesa împietrită undeva într-un fund de parc, aşteptînd prinţul şarmant şi liberator.

Aceasta şi-o spune şi Emil Ciugolea, la masa lui de la Berăria Azuga, unde a rămas în faţă cu un ţap gol.

— Ce plictiseală! monologhează cleios.

Şi, ostenit de acest efort, cu pălăria de pai pe ochi, moţăie şi el, ca birjarii, caii, sfetnicii lui Cuza Vodă şi chelnerii care au aţipit pe marginea scaunelor, apărîndu-se de muşte cu şervetul profesional.

— Ce plictiseală! Ce teribilă plictiseală! Tresare mai energic, bătînd cu pumnul în masă. Japon! Un ţap rece. Cel mai rece ţap din Europa!

— Viii-nee-ee! anunţă chelnerul numit Japon din pricina mutrei asiatice, de samurai gata să-şi facă hara- chiri la cea mai mică mustrare a Mikadoului.

Dar cu vlaga epuizată de această sforţare eroică, Japon nu s-a mişcat de pe scaun şi a aţipit mai departe, cu capul spînzurat, ca un japonez de cîrpă umplut cu tărîţe. Probabil în semiconştienţa somnului, cînd nimic nu apare irealizabil, nădăjduieşte că în acest veac al maşinismului ţapul cel rece şi fără seamăn în Europa are să pornească singur de la tejghea, să se prezinte la datorie brumat şi gulerat.

De altfel, consumatorul a uitat şi el că dorise ceva.

A adormit mai cu temei, întîi cu bărbia sprijinită în pumn, mai pe urmă cu ea lunecată-n piept. Aceste mişcări descendente au periclitat complet echilibrul pălăriei de pai.

O clipă pălăria s-a menţinut agăţată cu ultima nădejde de claia de păr, apoi, renunţînd, s-a rostogolit pe masă, şi de pe masă, jos. Dormind, Emil Ciugolea, cu o chemare discretă a degetului încîrligat, îi face semn prin vis să vie îndărăt. Pălăria cu gura căscată în sus nu pricepe ori nu vrea să se supună. (Se ştie ca nu există pe

lume pălărie mai încăpăţînata şi mai stupidă ca pălăriile de pai.)

Dorm toţi. Dorm şi asudă. Alexandru Ion Cuza, cu mîna întinsă, cere unui sfetnic o batistă să-şi şteargă năduşeala.

Sfetnicii îl sfătuiesc să-şi lepede mantia, iar unul se oferă să coboare şi să cumpere o umbrelă, dacă galbenii şi zloţii de pe vremea lor mai au cumva curs în ţara Moldovei.

I-a auzit atît de lămurit vorbind Emil Ciugolea, încît a deschis ochii să-i surprindă, hotărît să treacă numaidecît discuţia aceasta în romanul său în trei volume. Dar Vodă Cuza şi sfetnicii au tăcut, reluîndu-şi poziţiile şi gravitatea lor de bronz, cu aerul prefăcut că nici usturoi n-au mîncat şi nici gura nu le miroase, ca de o pildă lui Emil Ciugolea, care mai simte încă o boare suavă de mujdei venindu-i pe gît după rasolul de găină de astă-noapte.

— Am început să visez! constată cu simplitate viitorul romancier. Japon! berea! Am comandat un ţap de-un an...

— Viii-nee-cee!

Vine cu paşi tîrşiţi. Şi e un ţap, deprimat şi el de teribila caniculă, fără guler, clocit şi asudat.

— Asta-i porcărie, nu bere! declară romancierul, după ce a deşertat porcăria pînă la fund.

Japon n-are spirit de contradicţie de două parale. de aceea nu susţine cîtuşi de puţin, împotriva evidenţei, că ar fi servit cumva bere şi nu o porcărie. Ca o diversiune, binevenită însă, anunţă:

— Iaca şi Cerber a lui conu Max... I s-a lungit limba de-un cot, săracu!

Într-adevăr, Cerber, cu panglica roşie a limbii atîrnînd de-un sfert de metru, inspectează conştiincios localurile de consum. A fost la „Ermacov”, unde s-a căpătat cu o jumătate de duzină de capete de ţîri. Acum traversează la berărie, să se răcorească poate cu un şpriţ de la gheaţă.

L-a văzut pe Emil Ciugolea, şi, binecrescut, se abate din drum să-i dea ziua bună, clătinînd din coadă şi lingîndu-i fără demnitate gheata.

— Ce faci, măă păcătosule? îl întrebă romancierul cu dispreţ.

— Bine mersi! răspunde Cerber dînd din coadă, fericit de atenţie.

— Unde-i Max?... De trei zile nu se vede, continuă mai departe interogatoriul.

Cerber a stat din coadă şi priveşte consternat în toate părţile, spre lumea largă, gata să strîngă din umeri, dacă ar avea umeri.

— Nici eu nu ştiu... De trei zile a dispărut şi n-a mai dat pe-acasă...

Dacă ar putea vorbi, şi-ar exprima totuşi o părere. Nu e sigur, dar cunoaşte o pistă preţioasă. Acum trei zile a venit Costăchel Andrieş cu trăsura, au stat mai mult de vorbă în bojdeucă, de unde a auzit larmă de glasuri întărîtate. Pe urmă au ieşit amîndoi, s-au urcat în trăsură, şi de atunci Maximilian Ştaic dus a fost. Chiar cu mintea lui de cîine comun şi analfabet, fără nici o prealabilă educaţie de cîine poliţist, şi tot cugetă că trebuie să fie o legătură între discuţia aprinsă din bojdeucă şi dispariţia stăpînului.

Ar vrea să o spună aceasta şi nu-l ajută glasul. Dă din coadă, uitîndu-se mai stăruitor spre direcţia de unde apare şi unde dispare Costăchel Andrieş, dincolo de barieră, la conacul unde n-a pătruns încă nimeni.

— Să-l căutaţi acolo numaidecît! insistă, sublini- indu-şi părerea cu clătinările cozii.

— Hai marş! Eşti o potaie idioată! îl alungă Emil Ciugolea.

Neînţeles şi scîrbit de atîta ingratitudine, Cerber a intrat în berărie, cu coada între picioare, să-şi milogească tainul. Emil Ciugolea a adunat, în sfîrşit, atîtea puteri cîte îi trebuiau să se aplece şi să-şi ia pălăria de jos.

Cînd a ridicat ochii şi i-a aruncat din nou, în piaţa goală, o neaşteptată arătare i-a tresăltat inima de bucurie.

Dinspre gară, Ionel Florinel apăruse, într-o mînă cu pălăria şi cu germenele de geamantan, iar cu cealaltă, înarmată cu o batistă tamponîndu-şi sudoarea.

Apariţia fu salutată şi de sfetnicii lui Alexandru Ion Cuza de pe soclu. Păreau că pe el îl aşteptaseră, uitîndu-se de atîta vreme spre capătul străzii. Acum, cînd îl vedeau sosind, răsuflaseră uşuraţi, şi începură să mai privească şi în altă parte.

Ionel Florinel înainta asemeni colosului de la Rodhos, de-a curmezişul pieţii, oprindu-se să schimbe geamantanul şi pălăria dintr-o mînă în alta, ca să poată şterge cu batista fluviile de sudoare şi de pe celălalt vast emisfer al figurii.

În urmă-i se tîra o birjă goală, oprindu-se şi pornind după cum se oprea şi pornea uriaşul.

Poate îl aştepta să ostenească şi să ia, în sfîrşit, hotărîrea să apeleze la un vehicul cu tracţiune animală pe asemenea dogoare. Sau, poate, mai degrabă, îl aştepta să poposească, şi atunci, cal, birjă şi birjar, să tragă cu toţii la umbra lui şi să se dosească de arşiţă.

Însă Ionel Florinel înainta. Încet, dar sigur. Lîngă statuia lui Vodă Cuza se opri să aleagă o direcţie. Serviabil din fire, ar fi oferit cu siguranţă batista celui dintîi Voievod al Unirii dacă ochiul lui mic şi ager în culcuşul de grăsime roză n-ar fi descoperit tocmai în clipa aceea pe Emil

Ciugolea, făcîndu-i semnalizări disperate de la masa berăriei.

— ...milache! piţigăi bucuros glasul de soprană.

Şi înaintă, trăgînd după el umbra, şi în urma umbrei, birja, în căutare de adăpost.

— Ce faci, măăă... romancierule? întrebă, întin- zînd mîna, cu acelaşi ton cu care adineauri Emil Ciugolea se adresase lui Cerber: „Ce faci, mă păcătosule?”

Emil Ciugolea înlocui răspunsul cu un gest mut, dar elocvent, de surmenat care nu mai are altă scăpare decît să intre imediat într-un sanatoriu.

Întrebă la rîndul lui:

— Dar tu, de unde vii, dragă Ionel?

— De la gară...

— Este vreun tren? Curios. Nu ştiam că s-a înfiinţat un tren la ora asta.

— Nici nu este. Am sosit cu trenul de unu.

— Măi-măi-măi! Şi ţi-au trebuit două ore ca să ajungi de la gară pînă în Piaţă? se miră sincer romancierul, deşi din firea lui nu prea era om să se mire de ceva.

— Ei, aş! Ce două ore! Am adormit în compartiment şi m-am trezit adineaori. M-am trezit tras pe o linie moartă... Pot spune că am avut încă mare noroc. Dacă mai dormeam o jumătate de ceas, porneam îndărăt la Paşcani.

Povestind, Ionel Florinel şi-a ales un scaun solid pe picioare şi s-a aşezat cu geamantanul pe genunchi. Acum, cu amîndouă mîinile libere, putu proceda la o mai amănunţită şi totală exterminare a sudorii. Pentru a duce la capăt operaţiunea,

renunţă la batistă şi apucă un şervet de pe masă, care în două minute fu numai bun de stors şi de întins la soare.

Fericit şi dezbumbiat la toţi nasturii, Ionel Florinel surîse suav ca un norocos navigator ajuns la liman.

— Şi ceilalţi... Unde sînt ceilalţi? întrebă arun- cîndu-şi din treacăt ochii pe lista de bucate.

Emil Ciugolea făcu un gest larg spre lumea vastă.

— Naiba să-i ia. Parc-au intrat în pămînt.

— Ei, asta-i! refuză să creadă Ionel Florinel că atîţia oameni pot dispare subit în pămîntul uscat coşcovă, de atîta secetă.

De aceea o luă mai metodic, cu apel nominal:

— Max?

— Îţi spun că de trei zile a intrat în pămînt...

— Costăchel Andrieş?

— Nu l-am văzut de-o săptămînă...

— Panait?

— La vie... La Bucureşti. Ştiu eu?... Tot de-o săptămînă n-a dat nici un semn.

— Lu?...

— Am văzut-o alaltăseară cu un licean, într-o birjă cu coşul ridicat... Îi sezonul trufandalelor.

— Şi prietenul tău, Georgei Galea?...

— Vai de capul lui... Să nu mai vorbim de el.

— Dar ce i s-a întîmplat? se sperie Ionel Florinel, pregătindu-şi geamantanul, în pornirea sa generoasă să-i alerge într-ajutor. A dat vreo nenorocire peste el?

— Cea mai mare... E pierdut, săracul!

— Ţi-ţî-ţî! se miră clînd din cap cu jale şi luînd şervetul să usuce alt transport de sudori. Bietul băiat!... Şi ce i s-a întîmplat, frate?...

— Ce i s-a întîmplat? I s-a întîmplat că e cel mai mare imbecil, şi atunci nu putea să i se întîmple decît ceea ce li se întîmplă tuturor imbecililor de pe lume.

Ionel Florinel îşi pierdu răbdarea şi, aruneînd şervetul mototol pe masă, reteză aceste inutile considcra- ţiuni filozofice cu cel mai piţigăiat glas cu putinţă:

— Ia ascultă, măă romancierule!... Ce-mi tot vorbeşti în cimilituri pe căldura asta?... „I s-a întîmplat ce se întîmplă celor care trebuie să li se întîmple...” Asta s-o spui în romanele tale. Mie să-mi vorbeşti româneşte. Ce-i cu Georgei Galea? E bolnav?... Un accident? I s-a întîmplat o nenorocire în familie? L-aţi ofticat cu beţiile

voastre? Dacă ţi-e prieten şi i s-a întîmplat ceva rău, cum de stai atunci aici ca un nesimţitor şi nu eşti la datoria ta de prieten?

Emil Ciugolea, insensibil la aceste aspre admonestări, continua să clătească drojdia de pe fundul ţapului de bere unde înota o muscă în zvîrcolirile agoniei. Cînd

musca, în sfîrşit, credea ca a ajuns la ţărm, începînd să urce faleza de sticlă, Emil Ciugolea înclina ţapul, şi în această mişcare articifială de flux şi reflux, o aducea în mijlocul lichidului clocit, cu o sadică şi asasină plăcere.

Nu încetă decît atunci cînd musca renunţă la luptă, sucombînd fără glorie, victimă a propriei sale imprudenţe şi a cruzimii umane.

— Dragă Ionel, vorbi împingînd ţapul — care nu mai prezenta acum nici un interes —, trebuie să ştii că la ceea ce i se întîmplă lui Georgei Galea nici un prieten nu-i poate fi de folos... El e ca musca asta, care s-a înecat în drojdie chioară...

— Iar începi? Iar începi cu „i se întîmplă ce trebuia să i se întîmple celor care li se întîmplă...”? Vorbeşte scurt şi româneşte, că acuşi te înşfac de fundul pantalonilor şi te proiectez basorelief pe statuia lui Cuza!...

Emil Ciugolea nu se ofensă şi nici nu se sperie, fiindcă ştia prea bine că violenţa lui Ionel Florinel n-a fost luată niciodată, de nimeni, în serios. Răspunse, aşadar, din bunul său plac şi nu sub teroarea amenin-ţării.

— I se întîmplă lui bietul Georgei Galea că-i îndrăgostit, na! Îndrăgostit ca un măgar... Dezgustător şi ridicol... Toată ziua calcă-n nori. Seara la chef, plînge, de ne strică toată petrecerea... A ajuns un fel de Costăchel Andrieş: „Asta-i cea din urmă scară”.

Ionel Florinel răsuflă uşurat.

— Japon! strigă. O halbă şi ceva gustări. Şnel!

Apoi, întoreîndu-se către romancier:

— Şi ca să-mi spui o idioţie ca asta, mă perpeleşti aicea de-un sfert de ceas?... Altădată să ştii că te iau de guler şi te agăţ în cuier, tocmai pe firma lui Ermacov.

Emil Ciugolea rîse cinic la asemenea ameninţare inofensivă. Ionel Florinel constată cu acest, prilej că romancierul a ospătat recent o mîncare abundentă în

usturoi. Aceasta-i deschise pofta care aţipise toropită pînă acum de căldură şi de alarma nenorocirii care-l lovise pe Georgei Galea. Întrebă laconic, cu mare interes:

— Rasol de găină, sau pană de somn?

— Găină...

— Ei, bravo! aprobă mai fericit de această veste decît dacă ar fi aflat că prietenul a încheiat primul tom al primului roman în trei volume.

Un timp tăcu, aruncînd o privire strategică farfuriei de gustări, servită de Japon cu cîte o mostră din fiecare specialitate a galantarului. Deşertă halba dintr-o înghiţitură şi cu arătătorul făcu semn mut şi imperativ chelnerului s-o înlocuiască.

Cînd termină, îşi înfăşură toată figura sub şervet, aşteptînd, ca prin osmoză, surplusul de lichid al porilor să treacă în pînză, pe urmă gemu cu satisfacţie:

— Acum, dragă Emilache, merg la tine, mă spăl şi mă bărbieresc, mă schimb şi pornim undeva să mîn- căm. Gustările astea mi-au deschis o foame teribilă. La „Paradis”, trebuie să se afle nişte pui înfricoşaţi, îţi spun drept, pui la frigare ca la „Paradis” şi castraveţi muraţi ca la Solomonică n-am găsit în toată lumea. Hai să-l luăm şi pe Georgei Galea! Mîncarea şi băutura sînt cel mai bun antidot al amorului. Ce zici, îl agăţăm?

— Păi chiar la el mergeam. Nu ştii că m-am mutat la el? Şi el s-a mutat în casele coanei Elencu.

— Ei bravo! aprobă încă o dată Ionel Florinel. Aceasta-i o idee minunată.

Şi cu o bruscă îngrijorare:

— Cred că uşile sînt ceva mai largi ca la cuşca ta de sticleţi?

Emil Ciugolea schiţă cu mina în spaţiu dimensiunile unor uşi uriaşe în care să încapă statuia lui Cuza Vodă, cu soclu cu tot:

— Te cred.

— Ei, bravo! Bravo! De cînd v-aţi mutat?

— Acuşi sc împlinesc două luni. L-am adus şi pe Matache Stulpican, pictorul. La toamnă facem o revistă literaro-artistico-socială. Ţi-ai închipuit tu că Georgei Galea arc talent? Dar talent extraordinar de critic. Are să-i taie pe toţi. Păcat că s-a prostit tocmai acum. El pune banii şi face critica literara. Matache Stulpican face coperta şi vignetele. Eu lansez revista cu romanul meu. Are să fie cel mai important eveniment literar din ultimii zece ani. Îţi spun însă încă o dată: păcat că Georgei s-a prostit tocmai acum. Băiat inteligent, spirit critic din cele mai fine, parale — parale! Tot ce-i trebuie să fie fericit. Şi să-i cadă pacostea pe cap, aşa, din senin! Dragă Ionel, să ştii de la mine, omul e un animal plin de surprize.

Ionel Florinel respinse tot universul dinaintea lui cu un gest sceptic:

— Mie mi-o spui?

Le urmă, cu o foarte legitimă curiozitate, vru să afle:

— Şi ea, în definitiv, cine-i, mă rog?

— Aici e toată nenorocirea. Mai rău nici nu putea să cadă... E Alina Bogza, fata lui conu Iordache Bogza, senatorul.

Ionel Florinel închise un moment ochii mici îngropaţi în osînză, să sc izoleze de restul umanităţii să să revadă, din plin,

numai întreg arborele genealogic al Alinei Bogza.

Rezultatul examenului agravă cumplit cazul lui Georgei Galea. Neamul Bogzeştilor era vechi de cînd Moldova. Arborele genealogic apărea gigant şi secular, cu rădăcinile în cronici, şi pe lîngă el, copăcelul lui Georgei Galea abia se zgrepţăna, mic şi ghimpos, ca un pui democrat de măcieş. Iar Iordăchel Bogza era, după ştiinţa tuturor, un bătrîn aprig şi fălos, care n-ar fi admis nici în ruptul capului o infamă mezalianţă. Amorul lui Georgei Galea se născuse sub steaua ideilor tragice şi neîmpărtăşite.

— Bietul băiat! fu concluzia lui Ionel Florinel. În împrejurări de aiestea, numai cui pe cui se scoate. Să-i căutăm altceva... Şi eu, care-l credeam foarte aprins după Lu...

— Ce Lu? de unde Lu? Care Lu? Dac-ar fi Lu!... Lu se juca cu el, ca mîţa cu şoarecele... El era şoarecele, şi ea mîţa. Iar acum să vezi nostimada! De cînd Lu a aflat că s-a îmdrăgostit de alta, şi încă de-o fată din lumea mare, acum ea îi dă tîrcoale şi el face mofturi. Ea e şoarecele, şi el pisica. Omul e un animal plin de cele mai infecte surprize... Japon, plata!

CAPITOLUL X

Unde se arată slut la Prut

Georgei Galea nu arătă nici mirare, nici bucurie la apariţia prietenilor. Absent de la cele pămînteşti, întinse o mînă moale din care se lichefiaseră toate oasele.

Surîse amar, ca un bolnav condamnat irevocabil, primind vizita rudelor şi cunoscuţilor, înainte de a semna testamentul şi de a se întinde în patul agoniei. Era tras la faţă, cu ochii adînciţi în orbite, cu pielea galben-verzuie. Asculta distrat întrebările şi răspundea monosilabic: Da! Nu! Poate! Ştiu eu? Crezi?

Ieşea pe peron, se înălţa în vîrful picioarelor pe soclul de piatră, să privească în parcul cu păuni albaştri, se întorcea îndărăt să se plimbe în încăpere ca într-o cuşcă prea strîmtă, rozînd între dinţi un lemn de chibrit.

Cînd lemnul se termina, alegea altul, din chibri- telniţă.

S-ar fi spus că întreaga-i fiinţă era concentrată în această nouă pasiune de chibritofag.

Matusalem, de pe colecţia de jurisprudenţe, îl urmărea ironic, cu ochiul îngustat şi sur.

În parcul de alături, Georgei Galea înţelesese că se pregătea ceva neobişnuit şi încă nu putea pricepe ce.

Alergau slugile, cărau pachete din oraş, scuturau haine înşirate la soare; întîia dată în două luni, Iordache Bogza nu-şi respectase programul care-l mîna şi-l aducea cu precizie cronometrică de la Jockey-Club, unde juca la aceeaşi masă, aceleaşi partide de bridge, cu aceiaşi parteneri, consumînd acelaşi număr de cafele şi fumînd aceeaşi duzină de ţigări.

Emil Ciugolea făcu un semn elocvent cu degetele în jurul capului către Ionel Florinel, profitînd de clipa cînd Georgei Galea ieşise din nou la observatorul de pe peron. Tradus în cuvinte, semnul întreba: „Te-ai convins? S-a ţicnit rău de tot, săracul!” Ionel Florinel răspunse tot pe muteşte, din ochii mici: „Ai răbdare. Poate încă nu-i pierdut... Trebuie să mai încercăm ceva...”

Apoi, ridicîndu-se din divanul care gemu din resorturi, apucă motanul de ceafă şi-l ţinu suspendat să-i cerceteze ţîfnoasa făptură cu de-amănuntul:

— Şi lighioana asta de unde naiba aţi mai scos-o? Uite la dînsul! Uite la dînsul ce mutră are! Priveşte de-a coasta, parcă-i Ion Vodă cel cumplit...

Atîrnat în spaţiu de pielea prea largă, Matusalem, chiar din această poziţie incomodă şi umilitoare, nu-şi pierduse nimic din mînioasa gravitate. Continua să privească din înălţime cu singurul ochi încruntat, poate ca Ion Vodă cel cumplit, poate ca Bogdan cel chior.

— Tot nu-mi spui de unde l-aţi căpătat! stărui colosul, depunîndu-l pe vraful de cărţi. L-aţi cîştigat la loterie, ori îl ţineţi să ia premiul întîi, cînd s-o face concurs pentru cei mai pociţi motani din ţara Moldovei?

Emil Ciugolea lămuri sublim:

— Face parte din inventarul succesiunii. Dar ai să vezi... Aista are să fie geniul rău al lui bietu Georgei: mai rău decît Alina Bogza. Am eu, aşa, o presimţire...

— Hm! jivina dracului! se miră mai departe Ionel Florinel, uitîndu-se aplecat la geniul infernal ca la o monstruoasă curiozitate a naturii.

Motanul îl măsura la rîndu-i din cap pînă-n picioare şi, cum pe el nu-l impresionau proporţiile anormale, găsi că noul-venit nu prezintă nici un interes, cu faţa lui cît o lună plină, cînd se înalţă peste acoperişuri în săptămînă brînzei. Îi întoarse ostentativ spatele, vîrîndu-şi botul zdrelit de cicatrici în scoarţa violetă a tomurilor.

Emil Ciugolea, înlocuind stăpînul desprins de la grijile şi obligaţiile terestre, îşi asumă rol de gazdă, conducînd musafirul în camera lui şi la baie.

Drumul era prin „atelierul” lui Matache Stulpican. Pictorul le întinse mîna unsă de văpsele şi reveni îndată la pînza de pe şevalet.

Era păros din cale-afară, negru, bărbos, pletos, deşirat şi mut, să-i scoţi vorba cu cleştele. Nu mai încăpea nici o îndoială că toată vlaga îi era suptă de exuberanţa sistemului pilos, care-l devora, să se hrănească asemeni vîscului înfipt lipitoare în scoarţa stejarului.

Ionel Florinel constată cu uimire că pictorul, pe asemenea arşiţă, care muia asfaltul, închis în casă, zugrăvea o superbă iarnă, cu nămeţi cît omul şi vîrtejuri gheţoase de viscol. De altfel, Matache Stulpican avea teoria lui. El nu picta niciodată după natură. Natura şi modelul îl incomodau. Iar ca să se degajeze desăvîrşit de orice influenţă exterioară, vara picta peisagii de iarnă; iarna, caişi înfloriţi; la munte, plaje marine, şi afară, la cîmp, interioruri sumbre şi natură moartă.

Acum pregătea o expoziţie cu nădejdea ca din suma recoltată pe tablouri să plece în Spania, unde să poată picta peisagii scandinave.

Tăcut şi timid, răbda săptămîni întregi cu o abnegaţie de schimnic, mulţumindu-se cu o coajă uscată de pîine şi cu un pachet de mahorcă de zece parale, pentru pipă.

Pe urmă, subit, ca la o poruncă irezistibilă, bea crunt cîte patru-cinci zile, fără somn şi fără întrerupere, născocind cele mai prăpăstioase glume şi netolerînd să-i cadă în cale nici un tablou, bust, fotografie şi gravură de firmă, fără barbă şi fără mustăţi. Atunci, cu o conştiinţă profesională metodică şi nestrămutată, scotea capătul de cretă-conté din buzunar şi proceda la rectificarea naturei. O săptămînă după trecerea lui Matache Stulpican, firmele Iaşului, cu eleganţi cavaleri zugrăviţi la intrarea croitorilor, cu ciungi şi şchiopi încătărămaţi în aparate ortopedice, cu surîzătoare frumuseţi feminine la magazinele de mode sau la coaforii de dame, arătau aceeaşi

pereche de mustăţi şi acelaşi barbişon, brunet şi standardizat.

Nu scăpaseră nici portretele de pe pereţii casei şi din albumele cucoanei Elencu. Elevi premianţi, cu pantaloni scurţi, şi eleve de la Sacre-Coeur, cu mari cordoane pe fotografii decolorate, se încruntau acum cu podoabe virile de tamburi-majori. Iar răposata, din cadra ovală, privea speriată la casa-i încăpută pe mîna barbarilor, oţărîndu-şi buzele într-o superbă pereche de mustăţi şi un barbişon à la Napoleon al III-lea.

Ionel Florinel verifică rezistenţa şi dimensiunile patului. Se declară mulţumit. Însoţit de nedespărţitu-i geamantan, trecu în camera de baie, de unde se auzi îndată împroşcarea duşului, şi gîlgîite suspine, şi de unde apăru proaspăt bărbierit, rumen şi cu guler imaculat.

Frecîndu-şi mîinile bondoace, rosti:

— Eu am o idee...

Emil Giugolea lungi gîtul, aşteptînd.

— Am rămas adică tot la ideea mea... Cui pe cui se scoate. Trebuie să apelăm la Lu. Pe Georgei numai Lu are să-l vindece de Alina Bogza. Simplu, ca una şi cu una fac două. Este?

— Este! încuviinţă fără convingere romancierul.

— Atunci ce mai stai?

Emil Ciugolea se ridică de pe scaun, să umble, ca să nu mai stea.

Dar mai departe nu ştia ce trebuie să facă.

Gigantul clătină capul scîrbit.

— Şi asta numeşti tu imaginaţie de romancier? Ai să scrii romane cînd am să merg cu pe bicicletă.

— Ce-are a face imaginaţia de romancier şi cu prostiile lui Georgei? se ofensă Emil Ciugolea.

— Cum ce-are a face! Apoi, măi imberbule, măi romancierule, măăăi... (şi nu mai găsi un epitet îndestul de dispreţuitor)... măi crocodilule, dacă eşti şi tu de acord cu mine că numai Lu îl poate vindeca pe Georgei Galea, cu atît ai terminat? Nu trebuie să te duci la Lu şi să-i vorbeşti? Nu trebuie s-o chemi aici? Nu trebuie să punem la cale o masă zdravănă pe diseară şi să-i lăsăm nas în nas, ca să vedem ce iese de acolo? Pentru atîta lucru e nevoie să fii romancier?

Emil Ciugolea recunoscu că pentru atîta lucru nu e nevoie să fie romancier. Dar tot nu găsi îndestulă energie să treacă de la cuvînt la faptă. Aprobă molcuţ:

— Să încercăm, dacă zici tu...

Ionel Florinel se scîrbi de-a binelea:

— Dacă zic eu!... Se vede că ai cerneală în vine, nu sînge. Ian ascultă, ca să terminăm! Dacă-i vorba să faci ce zic eu, apoi ai să pleci acum, pe dată, şi ai s-o scoţi pe Lu din pămînt. Mergem în odaie la Georgei. Stai cinci minute. Inventezi un pretext să pleci în oraş. Şi nu vii fără ea.

Spui că ai întîlnit-o din întîmplare. Pe urmă, toate au să se rezolve de la sine. Hai, cărel!

Ionel Florinel porni înainte. Emil Ciugolea în urmă, ca un pui de elefant.

Din treacăt, văzură că pictorul a adăugat peisajului polar o troică săgetînd în goana cailor, cu zgribuliţi călători înfăşuraţi în blănuri. Matache Stulpican, în focul inspiraţiei, aşternea pete albe de văpsea congelată, ştergîndu-şi cu dosul palmei obrazul şuroind de sudoarea care se pierdea în barba stufoasă, ca rîurile în codrii virgini.

Aşezat pe un scaun, în faţa biroului, Georgei Galea şi motanul se înfruntau reciproc cu o sumbră privire. Magnetizaţi, nu se clintiră.

— Mă duc puţin în oraş, anunţă Emil Ciugolea conform programului hotărît de Ionel Florinel.

Georgei Galea luă cunoştinţă de această decizie, cu cea mai desăvîrşită indiferenţă. Dar romancierul n-ajunse pînă în prag, cînd uşa se izbi de perete, făcînd loc lui Panait Bîzdrugovici şi vastei sale pălării calabreze.

— Bine v-am găsit, Melchisedecilor! detună vocea de bas.

Spunînd, Panait Bîzdrugovici aruncă discul pălăriei pe birou, deasupra motanului, care dispăru eclipsat complet. Scutură mîinile, zdruncinîndu-le din încheieturi:

— Am venit cu Lu. E-n maşină.

Ionel Florinel şi Emil Ciugolea schimbară o privire de complicitate: Providenţa le-o lua înainte. Rezolva ea proiectele lor.

— Am venit cu Lu, continuă Panait Bîzdrugovici, să găsesc unul dintre voi, să se

sacrifice. Neapărat trebuie să plece cineva cu dînsa la ţară, la Costăchel Andrieş. Sînt nebuni, monşer, nebuni curat!

— Dar ce s-a mai întîmplat? se sperie Ionel Florinel, alarmat de atîtea catastrofe care au căzut pe capul prietenilor.

Panait Bîzdrugovici nu răspunse imediat, cu ochii ţintă la pălăria de pe birou, care începuse să umble singură. Îşi cunoştea pălăria demult; niciodată nu-şi închipuise însă că era o pălărie fenomen, cu mijloace proprii de locomoţiune. Se repezi să dezvăluie misterul. De sub pălărie apăru Matusalem, grav şi ofensat.

— Ptiu! ucigă-te crucea de jigodie! exclamă cu decepţie, constatînd că toate miracolele au o explicaţie

banală şi zvîrlindu-şi pălăria pc divan, de unde nu mai putea porni singură la drum.

Pe urmă se întoarse către prieteni:

— Uite ce e, măi dragilor. După cît am înţeles, fosta nevastă a lui Costăchel Andrieş a încercat să se întoarcă acasă. Se vede că a lăsat-o individul cu care a fugit acum cinci ani. Şi cum e slab şi găgăuţă, Costăchel Andrieş n-ar fi rezistat şi ar fi iertat-o, dacă nu se punea la mijloc Max. Au plecat amîndoi vineri la ţară. Ce-a făcut Max, nu ştiu. Dar ştiu că a expediat-o pachet la gară. Am întîlnit-o ieri, la Bucureşti, foarte furioasă, dar îndestul de consolată, cu alt tip. Un fel de muţunachi pudrat, dungat şi monoclat. M-a tras la o parte să-mi spună o istorie întreagă. Cum a venit Max, cum l-a închis pe Costăchel Andrieş într-o cameră, cum a dat ordin vizitiului să înhame caii şi cum a urcat-o singur în tren, s-o vadă plecînd. Asta-i chestie de trei zile. Aflu că de-atunci nu s-a mai întors nici unul dintre ei în oraş. Or fi făcut cine ştie ce drăcovenie. Trebuie să meargă numaidecît cineva şi să-i scoată de acolo. Lu s-a oferit singură. Mai este nevoie de unul. De exemplu tu, Emil. Ai ocazie să mai asişti la un episod pe care să-l pui în roman.

— Mai bine să plece Georgei Galea, propuse Ionel Florinel. Cred că i-ar face grozav de bine mişcarea în aer liber.

Tustrei schimbară priviri de înţelegere. Nici nu se putea un prilej mai potrivit. Un drum singur, cu Lu, pregătea de minune tratamentul cuiului eliminat prin alt cui.

Georgei Galea însă se înfipse mai adînc în jilţul biroului, apucîndu-se cu mîinile de

braţele de piele, ca un copil încăpăţînat, care nu vrea să se ducă la culcare cînd sînt musafiri.

— Nu pot lipsi de aici, spuse. Îmi pare rău, dar nu pot. Am o mulţime de chestii grave.

— Face exerciţii de hipnotism cu motanul! lămuri batjocoritor Emil Ciugolea.

— Şi ţie, dragă Georgei, am să-ţi spun o veste care cred că o să te intereseze foarte mult, anunţă Panait Bîzdrugovici.

— Pe mine nu mă poate interesa nimic. Toate îmi sînt perfect egale.... declară omul desprins de la nimic- niciile terestre, dar care nu se lasă în ruptul capului desprins de pe scaun.

— Posibil... Cu toate acestea, am aflat adineauri, de la club, ceva care cred că te interesează foarte, foarte de aproape.

— Ce-i? Ce anume? deveni deodată foarte nerăbdător Georgei Galea, înţclegînd că nu poate fi vorba decît despre Iordache Bogza şi poate, mai mult, de Alina.

Ionel Florinel şi Emil Ciugolea, cu arătătorul pecetluind buzele, făceau semne disperate lui Panait Bîzdrugovici să nu spună nimic, pînă ce nu fac împreună un consult. Nu ştiau ce-a aflat de la Jockey-Club, dar oricare ar fi ştirea, se cuvenea mai întîi cenzurată.

Panait Bîzdrugovici pricepu şi rosti, bătînd cu palma umerii omului încleştat pe scaun, o prietenească îmbărbătare:

— O veste care are să-ţi facă plăcere, Georgei. Am să ţi-o spun diseară, îndată ce te întorci.

Ştirea nu era din cele care să-i facă plăcere lui Georgei Galea. De la club, Panait Bîzdrugovici aflase că Iordache Bogza pleca a doua zi dimineaţa cu Alina, la Vichy, de unde n-aveau să se întoarcă decît peste cinci ori şase săptămîni.

Parcul cu păuni albaştri rămînea pustiu.

Nevinovat, Georgei Galea, în loc să presimtă asemenea deznodămînt, îşi imagină dimpotrivă, cu incorigibilul optimism al îndrăgostiţilor, o nebunească înlănţuire de evenimente fericite. Desigur, Alina îl iubeşte tăinuit. A mărturisit-o aceasta bătrînului Iordache Bogza. Acesta, la rîndul lui, s-a informat cine e junele şi distinsul moştenitor al cucoanei Elencu. Referinţele au

fost mai mult decît favorabile. Restul e chestiune de cîteva zile. Poate îl invită la un ceai, ori mai bine descoperă un pretext să-l cheme la dînsul, pentru vreo afacere imaginară între vecini: o rectificare a hotarului în fundul grădinii, ori zaplazul cu urgentă nevoie de reparaţie, ori cine ştie ce altă născocire, despre care nu vor pomeni nimic, prin consimţămîntul mutual, îndată ce se vor cunoaşte.

Nimic mai simplu şi nimic mai uşor.

Georgei Galea vede chiar dinainte episodul întîl- nirii. Senatorul Bogza, părăsindu-şi solemnitatea austeră şi întinzîndu-i amîndouă miînile: „Sînt încîntat, tinere domn, de cunoştinţă... Încîntat! Ia loc...” Şi cu un surîs protector: „Mai ştiu eu pe cineva care va fi încă mai încîntat decît mine. (Sunînd, către servitoare): Ia pofteşte-o puţin pe duduia Alina!”

E atît de sigur că aşa se vor desfăşura evenimentele, încît Georgei Galea se însenină cu desăvîrşire la figură. Rupse vraja rea şi mocnită, care-l ţinea hipnotizat de privirea motanului. În generoasă pornire să răspîndcască numai fericire în juru-i, se oferi să meargă la Costăchel Andrieş şi să-l consoleze.

— Numai să mă bărbieresc, spuse ridicîndu-se din jilţ. Şi să-mi schimb un costum de drum.

— Păi vezi! aprobă Panait Bîzdrugovici.

În treacăt, Georgei Galea se mai urcă la postul de observaţie să cerceteze situaţia strategică din parcul cu păuni.

Acalmia de armistiţiu, din aleile deşarte, îi întărea presimţirile optimiste.

Păunii piroteau cu evantaiul cozilor închis. În faţa scaunului-leagăn, cu tălpile curbe, se afla un taburet cu un vraf de reviste.

Acolo are să se aşeze, la picioarele Alinei, cuprin- zîndu-i mîinilc albe şi prelungi, cu glasul înecat de emoţie:

„De cînd aşteptam ceasul acesta, Alina!... Alina mea...”

— Haide, Georgei, că te apucă noaptea! tună dinăuntru glasul lui Panait Bîzdrugovici.

*

Drumul la Sălcuţa, la conacul lui Costăchel Andrieş, duce peste dealuri pleşuve şi ponoare pustii, ca un dezolant peisaj biblic. Un singur popas răcoros: pădurea de stejar de la Hanul Grecului, unde drumul şerpuieşte sub bolţile copacilor ca într-un tunel, şi unde, astă-iarnă, Macarie vizitiul a dat pe gît a doua sticlă de Cotnar Roznovanu 1888, să princă „coraj” în noaptea cu viscol.

Urîte locuri şi pustii locuri.

Fără nici o suflare omenească şi fără nici o odihnă încîntătoare pentru ochi. Doar şoseaua, netedă ca în palmă. Automobilul înghite kilometri de tenie albă, urcînd şi coborînd într-un uragan de colb.

Lu tace, Georgei Galea tace.

Alături, ferindu-se de atingere şi cerîndu-şi cu solemnă demnitate scuze de cîte ori virajurile îi apleacă unul peste altul, par doi soţi ieşiţi la plimbare după ce s-au certat acasă încotro să apuce, cum se întîmplă cu orice menaj care se respectă,

cînd îşi oferă o partidă de plăcere, în doi. Femeia spionează cu coada ochiului, Georgei se uită ţintă înainte, cu luare-aminte concentrată a unui sever inspector de poduri şi şosele.

După cruce, din capul dealului, unde pădurea e vastă, întunecoasă şi tăcută ca o imensă catedrală vegetală, motorul a gîfîit brusc, poticnindu-se. Pana poruncită de Lu şi plătită şoferului cu bacşişul unui mototol de hîrtie de o sută de lei.

Şoferul se dă jos, deschide capacul radiatorului, îşi vîră nasul înlăuntru, ciocăneşte ceva, deşurubează, înşurubează, îşi ridică şapca pe ceafă şi fluieră a pagubă.

— Ce-i? Ce s-a întîmplat? se alarmează Georgei Galea.

— Am pus-o de mămăligă eu carburatorul! rezumă celălalt situaţia, cu o formulă plastic-naţională, trăgînd o privire furişă spre Lu.

Lu îl încurajă aprobînd din ochi: „Dă-i înainte! Ţi-am spus că habar n-are ce e aceea un carburator.”

— Phii! Atunci e destul de grav! se înspăimîntă Georgei, vrînd tocmai să arate că ştie el ce afacere gravă înseamnă cînd un carburator „o pune de mămăligă”.

— Hm! Dar tot eu am să-i vin de hac! meditează cu glas tare şoferul. Eu îs tata lui! îşi afirmă paternitatea. Aşa te necăjeşte întotdeauna parşivu ista la drum.

— Ce mizerie! exclamă Lu ipocrită. Noroc că s-a întîmplat în pădure. Pînă termină, ne dăm jos puţin să ne dezmorţim. Cred că într-un ceas e gata, Mitrule?

— Taman un ceas, coniţă! răspunse Mitru complice, sondînd cu nasul în motor, unde se uită să vadă ce n-are de văzut.

— Atunci coborîm, Georgei?

— Eu stau aici! declară cu fermitate Georgei Galea, ca o fată mare, căreia i-au recomandat părinţii să nu se aventureze cumva în pădure, ca să n-o fure haiducii. Tocmai am o carte la mine. Nici nu observi, citind, cînd trece o oră...

Şi deschise volumul, la foaia cu colţul îndoit.

Lu blestemă tot neamul lui Gutenberg. Rezistenţa aceasta nu intrase în socotelile ei. Dar nu se dădu bătută:

— Fă cum crezi. Eu tot mă duc să mă plimb puţin. Dacă m-o răpi cineva, ai să mă ai pe conştiinţă! surîse, silindu-se să pară voioasă.

Georgei Galea nu dădu nici un semn că a auzit, cu mutra înţepenită, de lemn.

Rămase citind pagini din care de altfel nu-i rămînea în minte un singur rînd. Pădurea îl chema şi pe dînsul. După atîtea luni de cînd nu ieşise peste barierile

Iaşilor, ar fi zburdat ca un mînz scăpat în libertate. Se auzea cîntec de mierle, piuit de păsări necunoscute, tot răsufletul misterios al codrului, încorporat tăcerii vegetale. Dar acolo îl aştepta Lu, care-i părea acum un duh primejdios al perdiţiei, o zgripţuroaică rea: mama pădurii transformată în ispititoare muieruşcă, numai pînă ce l-o ademeni în cine ştie ce peşteră în comunicaţie directă cu uzinele de tortură ale iadului.

Dac-ar fi Alina! E hotărît să facă aci cea dintîi plimbare cu Alina, mînă în mînă, ca în gravurile anunţurilor de logodnă pentru telegrafiste şi plutonieri- majori...

Mitru, în vremea aceasta, aprinsese o ţigară şi se uită la motor, scărpinîndu-se în ceafă şi întrebîndu-se ce piesă să desfacă pentru ca să se afle în treabă. Leneş de felul lui, somnoros şi mincinos, descoperi întîia dată că e grea problemă să-ţi găseşti de lucru un ceas, cînd n-ai nimic de făcut. Iar fiindcă toate aceste complicaţii surveneau din pricina omului încăpăţînat care nu se dădea jos din maşină, să-l lase în pace şi să se întoarcă numai cînd va clacsona, întoarse tot necazul asupra lui Georgei Galea. „Lasă că ţi-o fac eu! — gîndi sceleratul — să nu-mi mai stai huhurez, de strajă. Acuşi ai să fii mai uns ca o calfă de potcovar!”

Mută şapca pe ochi şi ţîstui a mai mare mirarea.

— Ce-i, Mitrule? întrebă binevoitor Georgei.

— Rău! S-arată slut la Prut, coane.

Georgei lăsă cartea din mînă, indignat şi el împotriva parşivului de carburator,

care, după ce-o pusese de mămăligă, o luase acuma razna, spre Prut, ca să vadă cît s-arată de slut.

— Ei, cum? se interesă cu nevinovăţie.

Mitru găsi inutil să mai explice cum, unui biet profan. Constată numai laconic:

— Aici am nevoie numaidecît de-un ajutor...

— Să-ţi ajut eu, se oferi generos Georgei, coborînd.

— Aveţi să vă murdăriţi hainele!... îl avertiză făţarnic Mitru, uitîndu-se la hainele cenuşii, nou-nouţe, ale victimei.

— Nu face nimic, le sacrifică Georgei. Numai să isprăvim şi să ajungem la timp.

— Cum vreţi! îşi declină orice răspundere şoferul. Trebuie să vă băgaţi aici, sub roate, şi să vă uitaţi în sus... Cînd oi mişca eu de volan, să-mi spuneţi dacă joacă nuca de la bara de direcţie.

Georgei Galea atunci afla întîia oară, cu surprindere, că bara de direcţie are o nucă. Dar nu se întrebă ce legătură tainică ar putea exista între această nucă şi carburatorul care-o pusese de mămăligă. Docil, se vîrî pe spate, sub roţi,

— Joacă? întrebă Mitruţ.

Omul de dedesubt nu vedea nuca jucînd. Se uită cu toată atenţia sub burta maşinii, de unde-i picura în ochi şi pe haine lacrămi negre de ulei.

— Nu joacă... rosti într-o doară.

— Atunci bine! se declară enigmatic mulţumit şoferul.

Georgei Galea apăru din praf, scuturîndu-se şi strănutînd.

— Va să zică nu-i nimic! se bucură, întinzînd cu batista uleiul negru de pe obraz, amestecat cu sudoare şi colb.

— Nu-i nimic la bara de direcţie, dară atunci tot marafetu-i la motor. Trebuie să vă băgaţi şi sub motor, stărui cu o criminală lipsă de scrupule Mitruţ.

Georgei Galea n-avu încotro şi se vîrî şi sub motor, convins că Panait Bîzdrugovici l-a trimis în expediţie cu cel mai străveziu hîrb din ţara Moldovei, care şi-a dizlocat toate mădularele şi-are să-şi piardă toate nucile din traistă pe drum. Cînd ieşi la lumină, arăta cum dorise şoferul: mai uns ca o calfă de potcovar.

Mitruţ se declară satisfăcut.

— De-acum, într-un sfert de ceas e gata,.. I-am dat eu peste buba lui.

Şi aprinse altă ţigară, învîrtindu-se, cu o mînă în buzunar, în jurul motorului cu capacul desfăcut şi veri- ficînd cu cealaltă, boiereşte, cîte un şurub care n-avea nevoie de nici o verificare.

Atunci se auzi un ţipăt sfîşietor în pădure şi apăru Lu, alergînd ca o despletită fecioară, scăpată din Celebrul tablou al lui David, *Răpirea Sabinelor,* pe care Georgei Galea îl cunoştea prea bine din conştiincioasele investigaţii, cu ghidul în mînă, la muzeul Luvru. O sabină mult mai aprinsă, mai vie şi mai patetică decît modelele recelui pictor clasic. Iar instinctul protector de bărbat tresări biciuit de o aspră remuşcare. Se simţi vinovat că a lasat-o să se aventureze singură. Aşteptă să răsară în urma ei o ceată de bandiţi înarmaţi pînă în dinţi, cu flinte şi iatagane, fioroşi şi spătoşi nevoie mare. Eroic, se repezi înainte-le, gata să o apere cu pieptul lui.

— Vai cum m-am speriat! suspină Lu, dînd drumul mănunchiului de flori, cules din poieni. Pune mîna aici, să vezi cum îmi bate inima... Simţi?

Înainte de a se dezmetici să opună rezistenţă, Georgei Galea se afla cu mîna, prizonieră, apăsată pe Ninel cel mic, sidefiu, dur şi necăjit, sub care zvîcneau bătăile inimii speriate.

— Dar ce s-a întîmplat? Pentru numele lui Dumnezeu, ce-a fost, Lu? îşi întoarse provocător pieptul spre toate ameninţările codrului, ca un alt Chevalier Bayard *sans peur et sans reproche.* Un cavaler Bayarcl

care s-a tolănit într-o baltă de ulei şi s-a uscat în praful din mijlocul şoselei.

— Albinele!... gemu Lu. Am dat peste un roi de albine... M-a înţepat una, colea...

Georgei Galea o urî din toate puterile unui erou cu bravura ratată. Îşi smulse mîna captivă pe sînul sabinei şi

numai cu o mare stăpînire de sine se abţinu să nu o îmbrîncească.

(Mitruţ, cu şapca pe ochi, urmărea aceste peripeţii cu o încordată atenţie de detectiv, să aibă ce povesti diseară spre înveselirea confraţilor întru mînuirea volanului şi mistificarea stăpînilor.)

— M-a înţepat aici, pe gît... mai încercă Lu să nu piardă terenul recuperat.

Într-adevăr, pe gîtul cilindric şi alb înţepătura albinei pusese o pată roză, ca urma unui proaspăt şi apăsat sărut. Georgei Galea nici nu se uită.

— Am citit, mi se pare, că leacul cel mai bun e să sugă cineva locul înţepăturii. Atunci acul iese şi inflamaţia dispare. N-ai vrea tu, Georgei, să te sacrifici?

Georgei Galea, care astă-iarnă şi-ar fi dat jumătate din viaţă pentru o asemenea invitaţie, scuipă oţărîndu-se, parcă ar fi cules într-adevăr pe limbă un ac veninos de scorpie. Tîrziu, se simţi dator să-şi dea avizul său obiectiv, cum povăţuieşte orice broşură de medicină populară:

— Înţepăturile de albină dispar mi se parc cu comprese de apă sărată sau cu spirt...

Lu îl măsură din cap pînă-n picioare, cît era de lung şi de tăvălit în praf şi în ulei.

— Să mergem! porunci ofensată. Gata, Mitrule?

— Gata, coniţă! răspunse Mitru, care era gata înainte de a fi început.

Automobilul se aşternu la drum, sprinten şi suplu, ca şi cum n-ar fi pus-o tot el de mămăligă cu parşivul de carburator şi

nu i-ar juca nucile, să le piardă la fiecare hop.

Georgei Galea se minună sincer şi admirativ de capacitatea tehnică a lui Mitruţ, care în mai puţin de un ceas, fără atelier şi unelte, în mijlocul codrului, renovase un motor cum n-ar fi ieşit nici din fabrică. Iar fiindcă era de părere că toate meritele se cuvin compensate, se hotărî să-l încurajeze, punîndu-i în palmă un bacşiş cel

puţin egal cu acel plătit la plecare de Lu ca să născocească pana imaginară. Astfel se adeverea încă o dată perceptul înscris în manualele de morală creştină şi în modelele de caligrafie, după care virtutea îşi găseşte întotdeauna răsplată pe acest pământ, mai devreme ori mai tîrziu.

Mănunchiul de flori, cules de Lu, rămase aruncat în marginea şoselei.

CAPITOLUL XI

Suflet dulce

La răscruce, unde firma unei cîrciumi se pretindea „La cinci drumuri”, deşi drumurile erau numai trei, un moşneag le indică direcţia spre Sălcuţa. Un moşneag care o luase se vede de cu dimineaţă, fiindcă se afla cu echilibrul instabil şi cu mare poftă de vorbă, indicînd punctele cardinale cu cinzecul de rachiu deşert:

— Cotiţi încetişor la stînga... suiţi ghinişor dealul... o apucaţi domol la dreapta... coborîţi vîlceaua... faceţi pe lîngă Iazul Chiorului... pe urmă o luaţi tot înainte pînă la Fîntîna lui Precup... (Ştiţi, fîntîna ceia de i-o făcut Vasile Coromînzlă cumpănă nouă şi colac as’- toamnă!) Di la Fîntîna lui Precup, cîrmiţi scurt la dreapta — să nu care cumva s-o luaţi la stînga, c-atunci nimeriţi la Chişcăreni. O cîrmiţi care va să zică la dreapta, ocoliţi hăisa pe sub deal, mai mergeţi oleacă pe drumul cel care s-arată cu

nişte răchiţi bătrîne, că eram un copchil de cînd ştiu răchiţîle acelea, şi iacătă-vă ajunşi la Sălcuţa, cu bine şi cu sănătate...

— Atunci e departe al dracului! se îngrijoră Georgei Galea de atîtea întortocheate cotituri la dreapta şi la stînga, pe lîngă iazuri şi fîntîni.

— Da' cine v-o spus că-i departe?! se indignă ghidul. Pentru dumneavoastră-i la o zvîrlitură de băţ.

Probabil că moşneagul îi considera şampionii mondiali ai aruncăturilor cu băţul, căci abia după trei sferturi de oră ajunseră unde s-ar fi oprit bumerongul expediat înainte.

Poarta era ferecată. Aspectul, pustiu. Mitru guiţă din clacson. Nu răspunse nimeni. Bătură în poartă. Nu apăru nimeni. Ascultară. Ca foarte de departe, de pe alt tărîm, străbătea surd un scîncet muzical. Cînd îşi încordară auzul, desluşiră: „Asta-i cea din urmă seară..."

— Sînt aci! se bucură Georgei.

Lu nu participă la această bucurie, păstrîndu-şi mai departe rolul de femeie înţepată, la propriu şi la figurat.

Georgei Galea, care nu mai avea nimic de pierdut, după ce se tîrîse cu hainele în praf şi în ulei, se căţără pe gard, sări de cealaltă parte, trase zăvoarele şi deschise poarta.

— Mergi încet şi nu suna! recomandă şoferului. Avem să le facem o surpriză...

Surpriza nu era însă pentru cine se pregăteşte. Fiindcă acel care rămase uimit fu tot Georgei.

După ce încercă în zadar la toate uşile încuiate, şi la toate ferestrele astupate cu hîrtie albastră ca o locuinţă cu stăpînii plecaţi în viligiatură, ocoli clădirea principală şi, condus de suspinele serii celei din urmă, nimeri la o atenansă cu acoperişul într-o rînă şi cu pereţii coşcoviţi de lepra umezelei. Acolo, în dosul unei uşi unde un carton anunţa: *Canţelerie,* cînta gîjîit şi stins un gramofon. Cînta: „Asta-i cea din urmă seară”.

Apropie urechea să asculte.

— Debitocule! sună glasul lui Maximilian Ştaic.

Georgei tresări, ofensat, convins că epitetul i-a fost adresat direct şi personal. Dar înţelese îndată că se afla în eroare.

— De ce dobitoc, Max? se tîngui nedumerită, dinlăuntru, vocea lui Costăchel Andrieş.

Urmă o pauză lungă, în care cîntecul se întrerupse numai o clipă, cît se ghicea prea bine că a fost strămutat acul la capătul plăcii şi cineva a întors manivela. Cîntecul izbucni mai înviorat, dar tot atît de hodorogit şi astmatic. Georgei Galea putea să jure pe nevăzute că atît instrumentul, cît şi placa datau de la invenţiunea lui Edison.

— Debitocule! repetă glasul lui Ştaic.

— De ce dobitoc, dragă Max? imploră consternat Costăchel Andrieş.

Iar pauză lungă şi din nou numai crîşcîitul plăcii preistorice.

— Debitocule!

— De ce dobitoc, Max?

Spionul de-afară pricepu că dialogul dinlăuntru, pornit pe această cale, putea să

dureze pînă la miezul nopţii, cum dura poate de trei zile şi de trei nopţi. Îşi luă curaj şi împinse uşa. Uşa cedă.

În grota tenebroasă, întîi nu se lămurea nimic, în norul acru de fum. Treptat, pe măsură ce se deprindeau ochii, apărură pereţii cu mustre de porumb şi cu legături de spice. Iar la masa din mijloc, cei doi, aşezaţi faţă în faţă, cu coatele sprijinite pe scîndura goală, printre pahare, condici vărgate, călimări, linii şi săculeţe cu probe de grîne. Pe jos, rostogolite, cadavrele sticlelor — fără îndoială! Cotnar Roznovanu 1888.

Nici unul nu arătă cea mai mică mirare, nici la apariţia emisarului sosit din regiunile civilizate, nici la înfăţişarea sa de ajutor-mecanic. S-ar fi spus că Georgei Galea ieşise dim cameră de cîteva minute şi că, foarte firesc, îl aşteptaseră amîndoi să se întoarcă. Erau în faza cînd nu există nici mirare, nici imposibil.

— Priveşte acest debitoc! îl invită Maximilian Ştaic, arătînd cu coada pipei spre Costăchel Andrieş, ca spre un autentic şi curios dobitoc împăiat.

— De ce dobitoc, Max?

Placa scîrţîia ca supliciul unui fierăstrău circular în neurastenia toamnelor, cînd toţi gospodarii îşi pregătesc prevăzători combustibil pentru iarnă. Georgei Galea privi cu atenţie la dobitoc. Costăchel Andrieş nu prezenta nimic nou, care să merite vreo excepţională luare-aminte. Era acelaşi şi se comporta la fel ca el însuşi. Îşi ştergea lacrimile, răsucea o ţigară, o înfigea în port-

ţigaretul de chihlimbar şi învîrtea manivela gramofonului poate a mia de milioane de ori.

— Debitocul! Teribil de debitoc! îl admonestă neîndurat Maximilian Ştaic, înlocuind pipa cu degetul de schelet.

— De ce dobitoc, Max? gemu Costăchel Andrieş.

— I-o repet de trei zile şi nu mă înţelege! explică omul cu barba incandescentă, chemînd mărturia noului-sosit.

— Îl întreb de trei zile şi nu vrea să-mi spună! se plînse omul cu faţa decolorată şi ghioalcă de plîns, apelînd la acelaşi imparţial arbitraj.

— Debitocul!

— De ce dobitoc, Max?

— Am venit cu Lu. Aşteaptă afară... încercă Georgei Galea să introducă un nou element în acest ciudat, monoton şi inepuizabil dialog.

— Debitoaca! se încruntă Maximilian Ştaic. Cine a poftit-o? Las-o să aştepte.

— Numai ea are să mă înţeleagă! se frămîntă cuprins de speranţe Costăchel Andrieş. E suflet de femeie. Suflet dulce! Mititica de ea! se înduioşă pentru tot sexul cel slab şi fără apărare.

Spunînd, Costăchel Andrieş se ridicase de pe scaun luînd direcţia spre uşă.

— Fă înapoi, debitocule! Stai jos şi dă un pahar! porunci cu asprime Maximilian Ştaic.

Celălalt se supuse. Făcu înapoi şi se aşează pe scaun. Turnă vin. Răsuci manivela instrumentului de tortură muzicală. Georgei Galea trase şi el un scaun, luînd loc pe

margine, ca un drumeţ grăbit ce era. Dădu paharul peste cap, plescăi admirativ din limbă — era ce şi el crezuse de la început: Cotnar Roznovanu 1888.

Reconfortat, găsi, în sfîrşit, îndestule forţe să întrebe:

— În definitiv, ce faceţi aici? Ce înseamnă istoria asta?

— De trei zile... începu Costăchel Andrieş, cu glasul jalnic al unui actor care se pregăteşte să recite balada Mioriţei: „de trei zile-neoace...”

— Ssst! N-ai cuvînt... Debitocule! ordonă Max.

Apoi, întorcîndu-se către arbitru:

— Ce facem?... Am să-ţi explic. Mai întîi să toarne debitocul în pahare. Aşa!... Acum ia aminte, să-ţi fie de învăţătură, dacă prostiile altora pot să servească vreodată de învăţătură. De trei zile şi de trei nopţi, îmi pierd vremea aici să-l conving pe acest debitoc că e debitoc.

— De ce dobitoc, Max?

— N-ai cuvînt. Tu toarnă şi taci.

Costăchel Andrieş, supus, turnă şi tăcu.

— Să-ţi spun istoria de la început... Acest debitoc a făcut acum vreo şapte-opt ani debitocia să se însoare. Cu o femeiuşcă nostimă şi cu o mie de draci. S-a însurat din amor, dumnealui!... Uită-te la el! Imaginează-ţi-l în pielea goala făcînd amor, cu ţigaretul lui de chihlimbar şi cu mutra tui de scapet. În fine, debitocia s-a consumat. S-au însurat: să le fie de bine! După doi ani, într-o bună dimineaţă, doamna dispare. Fuge cu un invitat, după ce petrecuseră dumnealor toată noaptea, „cîmpeneşte”,

stricînd bunătate de cotnar. Au fugit? Să le fie de bine! Aşa ar fi spus orice soţ inteligent, bucuros că a scăpat ieftin. Observă că am specificat „orice soţ inteligent”. Costăchel însă, ca un soţ debitoc ce este...

— De ce dobitoc, Max?

— Nu mă întrerupe! Toarnă şi taci... Aşadar, acest domn s-a simţit cel mai nefericit soţ încornorat de pe planetă. Mai întîi a închis casa, să nu se atingă nimeni de lucruşoarele doamnei. Ai constatat? Ferestrele cu hîrtie albastră, uşile zăvorîte, colb şi molii de cinci ani — un

adevărat muzeu. Şi debitocul, romantic şi neconsolat cum îl vezi, s-a pus la regim de schimnicie, dormind în infecţia de aici, pe scîndură goală. Buuuun! Să trecem şi peste asta. Fiecare debitoc e liber să facă ce pofteşte într-o ţară cu toate libertăţile garantate de constituţie, pentru debitoci. Cinci ani a dormit pe scîndură goală, aşteptînd-o. Şi cinci ani s-a dat în spectacol, plîngînd ca un cojgogea măgar, de cîte ori lăutarii ori gramafonul îi cîntau infecţia aceasta de romanţă: „Asta-i cea din urmă seară...” De ce? Fiindcă în ajunul fugii, doamna a pus de cîteva ori să i-o cînte lăutarii, cu intenţie... Acesta e singurul suvenir pe care i l-a lăsat... Uite la el, cum se smîrcîie şi acum, debitocul.

— De ce dobitoc, Max?

— Ţi-am spus că n-ai cuvînt. Toarnă şi taci... Unde am ajuns?... Da!... Cinci ani, dumnealui s-a smiorcăit şi a aşteptat. Cinci ani, l-am tolerat să ne strice chefurile noastre cu behăiala lui de măgar neconsolat şi să ne dezonoreze cu prezenţa lui de soţ încornorat. În vremea aceasta, doamna, îţi imaginezi bine că n-a stat degeaba. A lăsat-o individul cu care plecase, a luat-o altul, l-a schimbat şi pe acela... Debitocul — acum am aflat — îi expedia regulat rentă viageră, şi la fiecare cec îi adăuga o epistolă milogindu-se să se întoarcă... Pînă cînd, luîndu-i milogeala în serios, preaiubita-i doamnă s-a decis să se întoarcă acum trei zile, cu nasul în pămînt şi cu ochii spăşiţi, ca o veritabilă eroină de cinematograf. S-a întors: „Iartă-mă! Iubeşte-mă! Nineresti-mă!...” Tu ce-ai fi făcut?

Georgei Galea, luat prin surpriză, nu ştiu să spună ce-ar fi făcut.

— Eşti un debitoc! îl înregimentă şi pe el Maximilian Ştaic, în marea armată a tuturor Costăcheilor Andrieşi din lume.

— De ce dobitoc, Max? se tîngui Costăchel Andrieş, asumîndu-şi nedumerirea şi pentru noul său camarad, cu un generos şi lăudabil spirit de solidaritate.

— De cîte ori vrei să-ţi spun că n-ai cuvînt? Toarnă şi taci! se răsti Maximilian Ştaic la debitoc.

Pe urmă, întorcîndu-se la Georgei Galea şi con- tinuînd:

— Să presupunem, prin absurd, că ai fi soţ şi că n-ai fi debitoc. În acest caz, o femeie care te-a părăsit pentru cea dintîi haimana întîlnită în cale şi care a schimbat haimanalele tot atît de des ca pălăriile, o asemenea putoare nu mai există pentru tine. Dacă are neruşinarea să-ţi mai calce pragul, o iei de coadă, o în- vîrţi de cîteva ori şi-i faci vînt pe uşă, cu piciorul în spate. Simplu şi rapid. Dumnealui însă, fiindcă e cum îl ştii, ce crezi că face? Se bucură şi-i cade în genunchi, tot el. Se bucură şi dă fuga să ne anunţe şi pe noi de fericitul eveniment. Se bucură şi vrea debitocul să sărbătorească întoarcerea cu un banchet la care să invite toţi prietenii ca să-i admire coarnele. Na! Uită-te la el! Mă mir că încă nu i-au ieşit coarne. În cinci ani, avea vreme... Nu i-au crescut, desigur, numai fiindcă pe-o frunte de-un deget ca a lui n-aveau loc... Soseşte, aşadar, în oraş cu o falcă în cer şi cu una în pămînt; se opreşte la mine. Noroc că cel dintîi om cu care a dat ochii am fost eu. Îmi

cade în braţe, zbierînd ca un măgar: „Iubite Max, s-a întors! Sînt fericit: s-a întors!” Am înţeles pe dată. „Urcă-te în trăsură!” i-am spus. Nu ştia ce vreau cu el, debitocul!...

— De ce dobitoc, Max?

— Nu mă-ntrerupe. „Urcă-te!” i-am spus. M-am urcat alături de el. „Mînă!” strig la Macarie. Sosim cu caii leoarcă. Îl închid aici, să nu se amestece în dara- velele mele, iar pe doamnă, o răfuiesc cum se cuvine. O fac pachet şi o expediez. Şi dusă a fost... Aceasta-i toată povestea. Acum, de trei zile, îl păzesc să nu fugă după ea. E în stare, debitocul!

— De ce dobitoc, Max?

— N-ai cuvînt. De trei zile fac de gardă şi rabd să mă otrăvească, după cum vezi, cu mişelia asta de cîntec...

Pînă cînd am să iau placa şi ani să i-o sparg de coarne. Debitocul!

— De ce dobitoc, Max?

Şi luîndu-şi inima-n dinţi, Costăchel Andrieş se adresă arbitrului:

— Dragă Georgei, acum te rog să mă asculţi şi pe mine...

— Ceeee faaaceee? se supără Max. Ai căpătat glas? Te-aş ruga să taci şi să torni. Debitoacele n-au cuvînt. N-am ce-ţi face. Aşa a lăsat natura.

Costăchel Andrieş se supuse destinului, care-i suprimase glasul. N-avea cuvînt, dar avea mîini.

Deci turnă, răsuci o ţigară, o înfipse în ţigaretă, aprinse, învîrti manivela gramofonului, îşi şterse şiroaiele lacrămilor.

— Ce facem cu Lu? îşi aminti Georgei Galea.

— Altă jigodie! îi aplică diagnosticul Maximilian Ştaic. Ăstora trebuie să le răsuceşti gîtul uite aşa, la toate! strangula în spaţiu, cu mîinile tremurînde, un gît invizibil.

Georgei Galea era exact de aceeaşi părere. Dar venise cu Lu. Socoti că a lăsat-o destul să ispăşească afară, pentru toate jigodiile din lume.

— Orişicît! spuse. S-o chemăm aici. E nepoliticos.

— E suflet dulce... Numai ea are să mă înţeleagă, se agăţă încă o dată de ultima nădejde Costăchel Andrieş, pornind spre uşă.

— Fă la loc! îl opri Max. Mă duc eu s-o aranjez şi pe asta... Mă rog, ce caută aici? se adresă cu severitate lui Costăchel Andrieş,

parcă el ar fi purtat răspunderea acestei vizite neprevăzute. Cine a poftit-o?... I-a mirosit a dramă sentimentală? Vrea să asiste măcar ca spectatoare, dacă n-a căpătat rol principal de eroină? Te întreb, ce caută, debitocule?

— De ce dobitoc, Max? Nu eu am chemat-o! încercă să se dezvinovăţească, îndurerat, debitocul.

— N-ai cuvînt!... Trage la debitoc, fiindcă te-a simţit că eşti debitoc... Dar am să-i arăt eu şi dumneaei. Aşteptaţi aici şi vă promit că n-are să vă pară rău... Să-mi ziceţi mie cuţu, dacă nu v-o plăcea.

Maximilian Ştaic, precum se vede, abuza de prerogativele situaţiei sale excepţionale, printre toată clientela „Paradisului General". Cine-ar fi cutezat oare să-i spună „cuţu", chiar dacă nu i-ar fi plăcut opiniile lui Max şi mai ales vocabularul tranşant, prin care erau afirmate?

Se ridică de pe scaun mînios, ca un Jupiter gata să dezlănţuie fulgerele, dar înaintă spre uşă ca un Vulcan, pe care toate mitologiile îl descriu infirm de un picior. El se poticnea, nu fiindcă în trei zile şi trei nopţi ar fi căpătat vreun reumatism în peştera umedă unde-a făcut de gardă, ci fiindcă orice Cotnar, chiar cînd e Roznovanu 1888, după ce s-a urcat la cap, se lasă fatal în picioare.

Datorită acestei particularităţi, Maximilian Ştaic păşi pragul cam de-a buşilea şi parcurse distanţa pînă la automobil pe o cale care, în orice caz, nu respecta definiţia liniei drepte.

Eliberat de prezenţa tiranică a lui Max, Costăchel Andrieş căpătă suflare, adică glas.

— N-ar trebui s-o terorizeze pe Lu, micuţa... se adresă lui Georgei. Lu c-un suflet dulce. Orice femeie c-un suflet dulce...

— Lu, nu! se împotrivi laconic şi energic Georgei Galea. Altele, da. Lu, nu!

„Altele” — toate celelalte femei din lume, în frunte cu Alina Bogza.

Costăchel Andrieş rămase consternat de această divergenţă de opinii. Renunţă la cuvînt şi turnă. Georgei Galea ciocni şi bău. Tăcură amîndoi, evitîndu-şi privirile. Şi ca să nu stea degeaba, iar turnară, iar ciocniră şi iar băură. Cînd Maximilian Ştaic se întoarse păşind pragul cu un avînt exagerat faţă de înălţimea de trei degete a obstacolului, Georgei se simţea şi el transportat într-o lume suavă şi generoasă, gata să acorde suflet

dulce tuturor femeilor, cîte au fost, sînt şi vor mai fi în această vale a plîngerilor, în afară, bineînţeles, de Lu.

— Gata! anunţă Max, făcînd un gest larg şi fatal, de decapitare.

— Atunci mergem! se bucură Georgei, ca şi cum pentru această execuţie venise şi îşi afla misiunea încheiată.

— Unde să mergem?... Avem Cotnar aici. Are debitocul mai mult Cotnar decît i-a dat Dumnezeu minte!...

— Putem lua Cotnarul cu noi, îşi exprimă părerea Georgei Galea, dovedind un ingenios spirit de iniţiativă. Mergem, fiindcă ne aşteaptă Panait şi Ionel Florinel şi Matache Stulpican... şi Emil Ciugolea. Vă aşteaptă pe toţi. De asta am venit.

— Ce nu spui atuncea, frate? se scandalizează Maximilian Ştaic. În acest caz, trebuie să plecăm numaidecît. Să ne pună debitocul două duzini de sticle la maşină şi nu mai întîrziem un moment. Hei, ai auzit, onorabile?

Costăchel Andrieş, cu figura chinuită de mucenic care începea să capete în sfîrşit o expresie, încercă să reziste:

— Vă pun Cotnarul la automobil. Dar de mers nu pot merge... N-am dormit de trei zile şi de trei nopţi.

— Dar eu? Eu ce-am făcut! se înfurie cu totul Maximilian Ştaic. Trei zile şi trei nopţi m-am sacrificat cu un debitoc ca tine şi-acum vrei să scapi?... Ca îndată după ce plecăm de aici, să te urci în trăsură şi s-o tuleşti direct la gară. Ia uită-te la mine!

Costăchel Andrieş se uită la Maximilian Ştaic. Iar Georgei Galea, la amîndoi. Tustrei

ar fi înveselit cu înfăţişarea lor pe un al patrulea. Dar cum al patrulea nu exista, scena mută a confruntării rămase pierdută pentru posteritate. Costăchel Andrieş înclină fruntea în pământ capitulînd.

— Aşa te vreau, puiule! Acum mergi înainte la pivniţă, că eu păşesc după tine.

Întorcîndu-se spre Georgei Galea:

— E în stare să fugă, debitocul, cum mi-o scăpa din ochi. De aceea am dat drumul la toate slugile. Să n-aibă prin cine trimite răvaşe. Altfel e capabil să o cheme îndărăt, debitocul!

Debitocul suspina din adîncul rărunchilor, renun- ţînd să mai întrebe: „De ce dobitoc, Max

Drumul înapoi fu mut. Tot aşa sc întorc rudele de la înmormîntarea unui răposat care şi-a lăsat averea unei instituţii de binefacere. Durerea e îndoită şi e in-consolabilă. Lu era cu ochii plînşi, Costăchel Andrieş cu faţa leoarcă, înghiţea noduri, căutîndu-şi ţigareta. Georgei Galea fixa posomorît capătul şoselei. Numai Maximilian Ştaic rînjea satisfăcut alintîndu-şi flacăra roşie a bărbii, cu mulţumirea omului care şi-a făcut datoria pînă la sfîrşit, apărîndu-şi prietenii de la pierzanie şi restabilind pentru fiecare erorile destinului.

Mitruţ nu mai născoci nici o pană la parşivul de carburator, fiindcă nu se arăta rost de nici un bacşiş.

Automobilul stopă direct, o dată cu noaptea, la „Paradisul General”.

Ceilalţi nu-şi pierduseră timpul aşteptînd. Cînd întrepizii voiajori îşi făcură apariţia, îi întîmpină un reconfortant spectacol. Matache Stulpican îl fixase pe Antricot, lipit de perete, ca un scelerat ţintuit la stîlpul infamiei, şi în loc să-i ardă cu fier roşu în frunte un sfîrîit stigmat, îi desena cu cretă-conté o superbă şi în-covrigată pereche de mustăţi. Ionel Florinel îşi scosese gulerul şi haina. Rămas în

cămaşă, clădise o piramidă de oase de pui, după al cărei volum uşor de calculat (suprafaţa bazei înmulţită cu înălţimea şi produsul împărţit prin 3) se putea evalua masacrul unei întregi generaţii de galinacee, exterminate în floarea juneţii. Panait Bîzdrugovici dansa bătuta cu un scaun în echilibru pe creştet. Astfel spulbera calomniile amicilor care-l socoteau un zevzec. El dovedea că, oricînd, la orice oră din zi şi noapte şi în orice împrejurări, ştie să rămînă un om cu scaun la cap. Emil Ciugolea deşerta pahar după pahar, cu o sumbră frenezie, ca un erou din propriul său roman în trei volume.

Noaptea fu scurtă şi viforoasă.

Nici n-au prins de veste cînd s-a făcut ziuă şi cînd Antricot, cu un suav surîs sub gigantele sale mustăţi de cărbune, a început să care pe masă farfuriile cu borş de potroace.

Costăchel Andrieş mai plînse încă o dată după cea din urmă scară. Cu buze cleioase umblă după Georgei Galea să-l pupe, fiindcă se afirmase unicul între toţi în stare să priceapă că femeia este un suflet dulce şi nimic altceva.

Aşa au pornit, cînd soarele fu de trei suliţi pc cer, fiecare spre destinul şi chemările lui.

Ionel Florinel apucase în degetul cel mic, de toartă, germenele de geamantan neevoluat şi se îndreptă, pe jos, spre gară, făcînd să se încovoaie trotuarele sub paşii lui hipopotamici. Matache Stulpican purcese să renoveze şi să cănească mustăţile tuturor firmelor de pe Strada Lăpuşncanu şi Ştefan

cel Mare. Lu dispăruse de mult. Iar Panait Bîzdrugovici sări într-o birjă demontabilă, care dacă n-avea să se descompună pe drum, la vreo smucitură a gloabei, într-o movilă de roţi, arcuri, şine, bucşe şi şbanţuri, atunci de bună seamă avea să-l transporte pînă la baia cu aburi.

Maximilian Ştaic însă, cu un tenace şi exemplar spirit de jertfă, nu-şi părăsise amicul-martir nici într-a- cest ceas al dezertărilor. Îl capturase pe Costăchel Andrieş de nasturele hainei de sport, şi cu toate că nasturele abia se mai ţinea într-un fir de aţă, cu aceste iluzorii cătuşe îl remorca spre bojdeuca din mijlocul bălăriilor subtropicale.

— Haide, debitocule!

— De ce dobitoc, Max?

— Tot nu-ţi ajunge? Tot te mai gîndeşti la putoarea ceia?

— Max! E suflet dulce, Max!... Tu nu ştii ce înseamnă suflet dulce. Tu, care trăieşti singur ca un cîine. E dulce, Max.

Un dialog identic se încinsese pe strada Lăpuş- neanu, între Emil Ciugolea şi Georgei Galea.

Georgei vorbea şi el stenografic, despre un oarecare suflet dulce.

— Mă Emi’ache, mă! Tu ’u ştii ce e aia su’uet du’uce, mă!... Mă Emi’ache, mă, su’uet du’uce, mă!

— Haide, Georgei, că se adună lumea. Nu-ţi dai seama că e ziua-namiaza mare?

— Su’uet du’uce, mă!... Ce ştii tu, mă?

— Ei, stai că-ţi dau eu atunci suflet dulce, să nu-l poţi duce! se mînie Emil Ciugolea.

El, fiindcă printr-un privilegiu al naturii nu-şi încurca limba nici după cea mai crîncenă noapte de chef, se credea mai presus de şubreda rezistentă a semenilor. Avea întotdeauna iluzia unei lucidităţi demonice. Şi cu o monotonie dezolantă, victima acestei iluzii se întîmpla să fie întotdeauna tot el, la sfîrşitul sfîrşiturilor.

— Stai că-ţi arăt eu suflet dulce! amenință, căutînd o inspiraţie, cum să-şi vindece prietenul de contagioasa manie transmisă ca scarlatina de la Costăchel Andrieş.

Spunînd şi cercetînd cu ochii, descoperi inspiraţia în gura unui gang. Luase pentru moment chipul şi asemănarea unei slujnice, desculţe, stricată de vărsat şi purtînd în mînă un coş de papură.

— Uite suflet dulce, dragă Georgei! spuse cu o teribilă blîndeţe. Cu asta am să te vindec eu de suflet dulce pentru toată viaţa, puiule!

Opri o trăsură cu doi cai. Cel mai luxos echipaj din Iaşi, faimos în toate plimbările de la Copou.

— Stai, Feodor. Aşteaptă puţin.

Feodor îşi cunoştea muşteriii. Aşteptă fără mirare şi fără nerăbdare, cu toată sceptica-i filozofie de eunuc.

Emil Ciugolea îl trase şi pe Georgei pînă la sluga din gang. Începu mieros:

— Fetiţo scumpă şi drăgălaşe! Înger gingaş cu obraz ca trandafirul catifelat...

— Ptiu! Ucigă-te aoaca! scuipă slujnica, încrun- tîndu-şi ochiul şaşiu.

— O! Nu fi atît de crudelă cu noi, şi nu ne respinge! continuă imperturbabil Emil Ciugolea. Ascultă, şi numai după aceca vei scuipa printre dinţii tăi albi ca mărgăritarele. Ascultă, căci te voi pune şi pe tine în romanul cel în trei volume în maniera lui Tolstoi dinainte de a se ramoli.

— Stai ghinişor şi nu mai vorbi, mascarule, că amu chem lumea sî ti fac di tătă batgiocura.

— Lasă batgiocura şi ascultă propunerea mea. E mult mai ispititoare decît aceea a lui Faust, blondă şi feciorelnică Margaretă.

— Pe mini mă chiamă Safta. Du-ti la Mărgărita dumitale şi lasă-mă-n paci, că ti stuchi în ochi.

— Safta zici că te cheamă, scumpo? Cu atîta mai bine. Aceasta-mi dovedeşte că eşti fiică pur-sînge a acestor plaiuri. Ascultă, Săftico! Uite ce te rugăm noi (confidenţial). Prietenul acesta te iubeşte grozav. De trei săptămîni se usucă după tine. Vezi în ce hal l-ai adus?

— Nu mai umbla cu minciuni gogonate, că acu îl vad întîi...

— Ce importă, Săftică scumpă? Te-a iubit în ascuns. El e discret. Tu eşti sufletul lui dulce...

— Su’uet du’uce! confirmă Georgei Galea.

— Vezi? Îl auzi? L-ai mîncat fript. Îl mistuie arşiţa. Are să se arunce de pe Rîpa Galbenă, dacă îl mai zdrobeşti mult cu nepăsarea ta glacială. Săftico, ai prilej să salvezi un suflet de om. Fii atît de largă, bineînţeles de inimă, ş-alină-i pojarul. El nu-ţi cere decît să faci o plimbare idilică cu el, la deal, la Copou...

— Fugi încolo!... Ce-s nebună să mă trambalez pe Strada Mare?

— Dimpotrivă, Săftico mică. Eu cred că nu eşti de fel nebună. Cred, dimpotrivă, că eşti o fată tot atît de înţeleaptă pe cît te-a făcut Dumnezeu de fermecătoare.... (insinuant). Iară ca să ne faci dovada că eşti înţeleaptă, ai să te duci cu el (imperativ). Uite aici! Aceasta e pentru o fetiţă frumoasă şi cuminte ca tine, dacă se duce să se plimbe cu el o jumătate de ceas la Copou.

Spunînd, Emil Ciugolea scoase o hîrtie de douăzeci de lei, proaspăt ieşită de sub teascul Băncii Naţonale, mirosind a ceară şi foşnind impecabil scrobită.

— Vezi? Uite-o! Cum te-ai urcat în trăsură cu el ţi-o dau aşa cum e. Nouă şi neatinsă ca o fată mare. Ca tine, Săftico!

Slujnica slută şi ciupită de vărsat privi hîrtia cu jind şi cu neîncredere.

— Di ci vrei să mă amăgeşti? cedă pe jumătate.

— Te amăgesc? (indignat). Am eu mutră de om care te minte, Săftico, suflet dulce?

— Su'uet du'uce... repetă ca un ecou Georgei Galea.

— Îi chiar hîrtie bună? Nu-i cumva o păcăleală ca acelea di la iarmaroc ori di la ciucalată?

— Săftico, scu’pă şi mică! Cum ţi-ai putut imagina aşa ceva?! Priveşte. Citeşte aci, dacă nu eşti cumva şi tu una din cele 80 la sută, victime ale analfabetismului nostru naţional. Citeşte aci: Banca Naţională a României. Guvernator: Bibicescu. Director: Indescifrabil. Casier: Indescifrabil. Uite numerele colea: 0471 şi Z 7593. Uite suma în cifre: 20,20,20,20, în toate colţurile. Uite-o repetată în litere după ortografia lui Timoteiu Cipariu: *„Doue deci lei”*. Citeşte aci: Georges Duval fec. L. Ruffe sc. Ce mai yrei? Uite şi *„Nihil Sine Deo”.* Nimic fără Dumnezeu! Dumnezeu e cu tine! Tu cu Dumnezeu! A ta este. A ta a fost să fie. A ta să fie. Urcă, suflet dulce!

— Su’uet du’uce... îngînă Georgei.

Ah! Mizerabilă şi infamă putere a banului! Dezgustătoare unealtă de corupţiune! Ce virtute ţi-a rezistat ţie vreodată? Plină e istoria neamurilor de vînzări şi căderi, de sfîşietoare drame şi de dezgustătoare traficuri de conştiinţă. N-au rezistat împăraţi. N-au rezistat căpitani de oaste. N-au rezistat genii. N-a rezisat Iuda din Iscariot. N-au rezistat fecioare mai pure decît cristalul, cu ochii mai albaştri nevinovaţi decît cerul. De ce ar fi rezistat tocmai Săftica, sora desculţă şi ciupită de vărsat a Margaretei?

Săftica sucombă ispitei. Se urcă în trăsură şi încasă cu o respingătoare cupiditate preţul acestei abjecte capitulări.

Intenţia lui Emil Ciugolea fusese simplă, inspirată pe jumătate din spirit de farsă şi jumătate din sinceră amiciţie. Voia să cocoaţe slujnica alături de Georgei Galea şi să le dea drumul împreună, ca după asemenea plimbare triumfală, în asemenea companie menită să rămînă de pomină, prietenul să se dezmeticească lecuit pentru totdeauna de sufletele dulci din lume.

Aşa judecase lucid şi diabolic viitorul romancier, fin şi pătrunzător analist al enigmelor psihologice.

În planul său satanic, neglijase însă un amănunt în aparenţă de o foarte minimă însemnătate. Se neglijase pe sine. Uitase obişnuita defecţiune în momentul culminant, a propriului său discernămînt. Ca întotdeauna, confundă şi acum cauza cu efectul, intenţia cu realizarea, scopul cu mijloacele. În loc, aşadar, să rămînă jos, fără să-l fi

îndemnat nimeni, sări şi el în trăsură, sprinten şi zglobiu.

— Mînă! strigă lui Feodor cu însufleţire. Dă bici! *Paidiom!*

Feodor dădu bici.

Astfel au pornit, amîndoi, lăfăindu-se pe pernele trăsurii luxoase, cu slujnica desculţă şi ciupită de vărsat pe genunchi.

Trecătorii de pe trotuare întorceau capetele minunaţi de această nouă exhibiţie, a unei echipe volante din compania celebră: „Ştaic, Bîzdrugovici & Comp”.

Birjarul, spîn şi sceptic, care văzuse multe în viaţa lui şi era atins de o organică indiferenţă, mîna grav, strunind hăţurile. Copitele izbeau cadenţat şi sonor în asfalt. Emil Ciugolea saluta radios în dreapta şi în stînga. Georgei, cu ochii inspiraţi, adresîndu-se unei imateriale Aline, şoptea chemînd-o din nevăzut: „Şu’uet du’uce! Of Tu eşti su’uetu’ meu du’uce!...”

Cine spunea că la apelul deznădă duit al amanţilor cerul rămîne întotdeauna impasibil şi surd? De ce-au născocit romancierii asemenea sfruntată calomnie, la adresa cerului de atîtea ori cu amanţii clement?

Georgei Galea imploră cerul. Iar cerul s-a îndurat.

În mijlocul străzii Lăpuşneanu, trăsura lor s-a încrucişat cu altă trăsură, trecînd spre gară cu o piramidă de valize şi cutii de pălării. În fundul trăsurii, Iordache Bogza şi Alina.

Emil Ciugolea salută pînă la pămînt. Măreţ şi larg, ca un romantic-muşchetar, salută şi Georgei Galea, din simplă solidaritate şi din irezistibil spirit de imitaţie, fără să ştie la cine a scos pălăria.

Senatorul Bogza, cu rădăcinile arborelui genealogic înfipte în cronicul descălicătorii, se uită încruntat la aceşti derbedei care îndrăzneau să-i dea ziua buna în halul în care se aflau. Alina Bogza se răsuci să privească peste coşul trăsurii. În

ochii ei mauve şi nevinovaţi se lărgi uimirea, cînd recunoscu melancolicul ei vecin, plimbîndu-se, ziua-namiaza mare, picior peste picior, răsturnat în echipaj cu doi cai, pe genunchi cu o slugă desculţă şi ciupită de vărsat, saşie şi cu coşul de piaţă pe genunchi.

— A ajuns o speluncă de haimanale, Iaşul acesta! rosti Iordache Bogza. Ar trebui toţi cravaşaţi! Toţi derbedeii aceştia, care ne fac oraşul de ocară!

— Cine erau tipii? întrebă într-un tîrziu Georgei Galea, amintindu-şi că a salutat pe cineva şi apelînd la ochiul lucid observator al viitorului romancier psihologic.

— Un tip cu un suflet dulce! rîse mefistofelic Emil Ciugolea.

— Su'uet du'uce! repetă zîmbind angelic, ca un nevinovat prunc de leagăn, Georgei Galea.

Şi gingaş, duse mîna pe după gîtul slujnicei ciupită de vărsat, care, oricum, era şi ea un suflet dulce şi alt nimic.

Săftica se trase într-o parte, apărîndu-şi pudoarea ofensată şi fulgerîndu-l cu ochiul saşiu:

— Şăzi ghinişor, că amu ti plesnesc di vezi steli verzi, mangosîtule!

CAPITOLUL XII

Într-acel an s-au învrăjbit toate seminţiile pământului

A trecut a doua jumătate a lui iunie. A trecut şi iulie întreg cu înfricoşate călduri, jucînd văpăi de sticlă topită deasupra acoperişurilor cu tabla incandescentă.

Georgei Galea, precum cîinele Azor veghind la mormîntul soldatului, a rămas neclintit, de strajă, în Iaşul căzut în catalepsie şi zvîcnind efluvii putrede prin toate gurile de canal.

De pe parapetul scărilor, deşira de trei ori pe zi gît de girafă să privească peste zaplaz, în parcul cu păuni albaştri. Nu se arăta nici un semn de viaţă. Hîrtia din ferestre se decolorase treptat. Pe alei crescuseră fire de iarbă, ca tuleiele rare din barba lui Feodor. În schimb, în gazon năpădiseră viguroase buruieni proletare. Păunii piroteau renunţînd la seculara lor dispută. Totul era dezolat şi mut.

Resemnat, Georgei Galea se întorcea în birou, iar acolo era osîndit să suporte privirea somnolentă, ironică şi dispreţuitoare a lui Matusalem. Motanul cel chior năpîrlise după cum cereau orînduielile anotimpului, încît părea acum împăiat într-o blană mîncată de molii. Aceasta nu-i scăzuse însă întru nimic ţîfna solemnă. Din vîrful vrafului de coduri *Hamangiu,* îşi măsura stăpînul cu arogant dezgust, ca un sultan arab în exil, silit să accepte promiscuitatea celor mai vulgare relaţii.

Georgei Galea ofta. Se aşeza la birou. Scotea din sertar o coală de hîrtie şi, cu o sîrguinţă de copist exemplar, acoperea toate cele patru feţe cu numele Alinei, repetat de o sută de sute de ori, cu cea mai superbă caligrafie.

Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina, Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.
Alina. Alina. Alina. Alina. Alina.

În timpul acesta, închis în laboratorul său de gestaţie literară, Emil Ciugolea

sforăia cu faţa în sus, cu gura căscată, răpus de cruntele munci ale nopţii. Manuscrisul romanului, deschis la prima filă, aştepta în van primul cuvînt.

Numai Matache Stulpican se arătase de o fecunditate prodigioasă. Cu tot luxul vestimentar redus la o pereche de pantaloni de baie, şuroind de sudoare, zugrăvea din zori pînă-n noapte. Dăduse gata pînă acum şase duzini de tablouri iernatice, bîntuite de crivăţ, astupate de troiene, tresăltînd de ecoul zurgălăilor de troici. Iarna la ţară. Iarna în Scandinavia. Peisaj Alpin. Iarna în stepă. Urşi albi pe o banchiză. La patinaj. Cei dintîi fulgi. Pădure de brazi, iarna. Înzăpeziţii. Sanie cu

reni. Noapte de iarnă. La săniuş. Pinguini la Polul Sud. Au venit colindătorii! Urs în pădure, iarna. Peisaj septentrional. Iarna pe uliţă. Viscol. Pe Bărăgan, iarna... Şi tot aşa înainte, pînă la şaptezeci şi doua ierni.

Acum începuse a şaptea duzină. La toate librăriile şi drogheriile din Iaşi se epuizase stocul tuburilor de văpsea albă, cenuşie şi albastră. Comenzi urgente porniseră telegrafic spre depozitele *en-gros.*

Din două în două ore, Matache Stulpican intra în baie, clănţănea din dinţi sub pieptenele gheţos al duşului şi, dîrdîind, se repezea aşa cum se afla, neşters, să apuce pensulele şi să mai aştearnă un troian. Din economie de timp şi mişcări, lucra la două-trei pînze deodată. Se aflau înşirate pe trei şevalete. Cînd muia o pensulă în albastru, se depărta cîţiva paşi îndărăt, ochea dintr-o triplă privire unde se arată nevoie de albastru, înainta, şi în aceeaşi clipită trei benghiuri de cer îşi făceau apariţia pe tustrele tablouri. Într-un sfert de oră, sudoarea începea din nou să şuroiască pe trupul uscat şi păros, de care cîteodată, în grabă, îşi ştergea pensulele, cum îşi curăţă măcelarii cuţitul de şorţ.

Seara, o dată cu întîia adiere răcoroasă după asfinţitul soarelui, fiecare îşi părăsea îndeletnicirile acestea importante, ca să pornească voioşi la Paradisul General. De acolo lipsea numai Lu, dispărută subit de o bucată de vreme, şi Costăchel Andrieş, care, la muncile cîmpului, aduna bani rotunzi pentru nopţi lungi.

Georgei Galea revenea la viaţă. Toată mocneaîa cie peste zi i se risipea magic. În faţa paharului cu vin, îşi slobozea zglobia lui fantezie să dureze nebune proiecte pentru viitor.

El era sigur că întoarcerea Alinei va însemna sfîrşitul supliciului.

Cu o subtilă intuiţie, cum numai amorul ştie să inspire, reconstituise acum şi taina acelei plecări care golise parcul cu păuni albaştri. Iordache Bogza îşi luase copila peste mări şi ţări, nu fiindcă el avea vreo nevoie de vreo cură la Vichy. Aceasta fusese un pretext, ca să înlăture iscodelile lumii. De fapt o depărtase pe Alina, numai pentru ca să-şi dea socoteală dacă e vorba într-adevăr de o pasiune fatală sau numai de un simplu capriciu trecător. Cînd se va convinge că Alina tînjeşte şi că-i primejduieşte viaţa ţinînd-o departe de ochii lui Georgei, aşa cum se ofileşte garoafa exilată la frig şi la întuneric, el singur o va urca în tren. Vor sosi într-o bună dimineaţă. Va trimite valetul după Georgei. Îi va ieşi înainte, întinzîndu-i amîndouă mîinile cu bonomie:

— Înaintează, tinere... Să facem pace. Mă declar învins. Aţi fost mai tari decît mine. Nu mă pot împotrivi la fericirea copilei mele. Dar ia aminte! Ea e toată viaţa unui neam cu rădăcini în hronicul Moldovei. S-o cruţi ca ochii din cap... Acum nu-mi mai umblaţi cu mofturi. Îmbrăţişaţi-vă in faţa mea, să terminăm.

Georgei soarbe paharul pînă la fund. Iar cu fiecare pahar nou, toate i se lămuresc încă mai simple şi mai miraculos dezlegîndu-se.

Nu-şi aminteşte nimic despre episodul din dimineaţa cînd s-a plimbat pe strada Lăpuşneanu în echipaj cu doi cai, cu o slujnică şpanche, ciupită de vărsat, cu sufletul dulce şi cu picioarele goale.

Dacă i-ar spune cineva, l-ar privi cu scîrbă, ca pe un infam şi grosolan născocitor de basme fără nici un haz.

Nici prietenul său, Emil Ciugolea, cu tot ochiu-i de viitor romancier dresat să reţină orice evenimente de la ansamblu pînă la cele mai insignifiante amănunte, nici el nu-şi aminteşte, decît foarte vag, că în dimineaţa aceea s-a întîmplat ceva foarte vesel pentru toţi spectatorii de pe strada Lăpuşneanu şi foarte tragic pentru Georgei. Ce? Aceasta numai Feodor şi mulţimea de pe stradă o ştie. E singura întîmplare pe care n-are s-o pună în romanul lui în trei volume, fiindcă nu i-a lăsat nici măcar umbra unui suvernir.

Remuşcări n-are. Are numai o sete care nu se ogoieşte decît în zori, cînd pleacă să se culce, cu faţa în

sus şi cu cel mai senin cuget, pe divanul unde în cîteva luni corpul lui a scobit în resorturi un culcuş ca un mulaj de ghips.

Într-aceste împrejurări i-a surprins învrăjbirea cea cumplită a seminţiilor de pe planetă.

Dar nicăieri telegraful n-a aruncat veştile catastrofelor sub ochi mai indiferenţi. Toţi aveau alte griji, alte bucurii, aşteptau altceva. Paradisul General şi insulele singuratice ale Pacificului mai rămăseseră ultimele refugii neturburate ale unei fericite existenţe edenicc. Mai tîrziu, aveau să dispară şi de aci aceste vestigii ale dulceţii de a trăi. Deocamdată, Paradisul General refuză să ia cunoştinţă despre nebunia noroadelor care se cufundau în beznă, în măcel şi în şanţuri glodoase.

Astfel, jurnalul războiului anunţă bunăoară că la 1 august Franţa ordonă mobilizarea generală; Germania declară război Rusiei; germanii ocupă Luxemburgul.

În buletinul Paradisului General se menţionează desfundarea unui butoi de Uricani, recoltă 1907, care se prezintă la degustaţiune mai presus de predecesorul său.

Jurnalul războiului anunţă că la 2 august germanii pătrund în Franţa fără declaraţiune şi că trimit un ultimatum Belgiei.

În buletinul Paradisului General se menţionează un episod într-alt chip vrednic şi el de oarecare oprobriu public. În acea noapte, Matache Stulpican îşi aminteşte că a uitat acasă la Georgei robinetul de la baie deschis şi că în schimb a închis baia cu

cheia, pe care o are la dînsul. Şi-a amintit. Dar totul a fost numai o scurtă fulgerare. Alte îndeletniciri mai grave nu i-au dat răgaz să alerge la locul dezastrului. În dimineaţa de 2 spre 3 august, casa cu motanul chior devenise astfel locuinţă lacustră, iar cele şaptezeci şi două tablouri hibernale şi cele trei, în curs de execuţie, pluteau ca banchizele în Oceanul Antarctic.

La 5 august germanii atacă Liègeul. Foarte urît pentru dînşii. Maximilian Ştaic, spre stupoarea tuturor, apare îmbrăcat cu haine noi de dril, cu pantofi de tenis, pieptănat, cu lavalieră şi cu guler sub cortina bărbii. Evenimentul e cel puţin tot atît de memorabil ca îm- presurarca şi rezistenţa Liègeului.

La 17 august jurnalul războiului anunţă căderea Liègeului. Prilej de consternare pentru jumătate de planetă. La Paradis General a fost o noapte voioasă, de chiot şi dcsfăt, fiindcă, după o absenţă de aproape o lună, Lu a apărut tot atît de neaşteptat cum dispăruse. Cum vedeţi, există în Echilibrul Universal un principiu de compensaţiune. Pentru orice moment jalnic din alt capăt de lume, explodează aiurea, în aceeaşi clipă, o bucurie consolatoare să restabilească balanţele cumpenii.

La 20 august germanii intră în Bruxelles. Georgei Galea, prin mijloace telepatice (aceste admirabile şi oculte forţe aliate tuturor amanţilor), ia cunoştinţă că Alina şi Iordache Bogza s-au îmbarcat pe vapor la Marsilia, navigînd spre limanurile natale.

La 24 august jurnalul războiului anunţă retragerea trupelor franceze şi înaintarea vertiginoasă a armatei germane spre Paris. Aci apare şi în Universul de la Paradis General un simpton alarmant. De la această dată, pătrunde chiar pînă şi aci demonul curiozităţii. Pedeapsa a venit imediat. A fost un crud avertisment. Ea s-a manifestat mai neîndurat decît alungarea din celălalt

Paradis, biblic, cu şarpele, muierea şi fructul oprit.

A fost o pedeapsă cu moartea.

Într-adevăr, Ion Panţîru, veteranul dascăl-pensio- nar, care la festivalul din 14 noiembrie 1873, din cu- curigul de la Opera din Paris, a aplaudat pe Adelina Patti; nedespărţitul amic şi în acelaşi timp ireconciliabilul adversar al lui Mitiţă Vlădoianu; acest periferic şi lipsit de orice importanţă satelit de mîna a doua a Paradisului General a fost întîia victimă.

L-au găsit mort, lovit de apoplexie, pe terasă la ceasul două din zi, cînd localul era gol de muşterii. L-au găsit la masă, ca un om dormind, în faţa cafelei numai pe jumătate deşertate.

Pe genunchi se afla desfăcut ziarul unde Wolf- bureau anunţa iminenta ocupaţie a Parisului. Defunctul purta încă pe nasul răcit ochelarii pe care îi aşezase să descifreze mai bine sinistra ştire.

Ion Panţîru se lăsase atras de ispită. În loc să-şi soarbă în tihnă cafeaua, privind de la înălţimea terasei acoperişurile roşii ale oraşului desfăşurat la picioarele lui, sau colinele unduioase în pîcla albastră, el, nenorocitul, se apucase să pătimească pentru soarta combatanţilor. Citise telegrame şi comunicate. Păcatul purta în el germenul ispăşirii. Cînd ochii lui Ion Panţîru au căzut pe telegrama vestind apropiata cădere a Parisului, cum a căzut Bruxellul, Liègeul şi Anversul, a văzut imediat dezastrul. A văzut armatele lui Wilhelm II repezindu-se la meridianul Parisului, dintre Observator şi Palatul Senatului, acolo unde s-a plimbat el în 1872, cînd a descins întîia dată în cetatea Luteţiei, să aibă Occidentul de o parte şi Orientul de cealaltă. A văzut hoardele teutone repezindu-se la meridian şi luîndu-l pradă de război, să-l transporte la Berlin.

Ce inimă, oricît de tînără şi voinică, ar fi rezistat la gîndul acestui sacrilegiu?

Inima lui Ion Panţîru era bătrînă şi slabă. Şi-a închis ferestrele, a tras storurile negre şi s-a ferecat să nu mai asiste la înfricoşata nelegiuire.

Mitiţă Vlădoianu a rămas văduv. Ca o umbră uitată de moarte, ani de zile după aceea a fost văzut zi şi noapte cutreierînd uliţele Iaşilor, neconsolat de pierderea inseparabilului său prieten, pe care un sfert de veac îl căutase dis-de-dimincaţă, ca să aibă cu cine se certa pînă seara.

Moartea veteranului pensionar, oaspe modest, discret şi neglijabil, la „Paradisul General", a fost semnalul debandadei fatale. Tot aşa, bolile care nu iartă se anunţă perfid, printr-o manifestaţiune fără gravitate, de la periferia organismului: o unghie căzută, un abces, un coş care nu se vindecă, o jenă la vătămătură. Un fleac. Dar moartea s-a instalat. Devoră cu încetul. Cînd medicul e chemat, în sfîrşit, soseşte prea tîrziu. Contrasemnează certificatul de deces.

Poate îndemnaţi de acest presentiment funest, toţi clienţii statornici ai lui Solomonică au fost în păr (Maximilian Ştaic şi Matache Stulpican s-au prezentat şi în preafrumoasele lor bărbi) la înmormîntarea veteranului dascăl, care a stat pe vremuri călare pe meridianul Parisului. S-au întors trişti, schimbînd sumbre reflecţii asupra destinului omenesc, asupra morţii, asupra vremelniciilor terestre, asupra vieţii viitoare şi asupra altor fumegoase şi inoportune probleme, îndeobşte rezervate beţiilor slavomistice.

Fiindcă toate sfîrşesc în acelaşi chip, au sfîrşit-o tot la Paradisul General.

Răposatul fusese un subsatelit, care apărea rar şi neregulat, în orbita unde evolua sistemul planetar gra- vitînd în jurul astrului central: Maximilian Ştaic. Fusese un

bătrîn maniac, incapabil pînă şi de o pasiune. Nu depăşea trei şpriţuri. Nu participa la nici un fel de discuţie, unde nu era vorba despre Parisul dintre anii 1871—1873. Totuşi, la praznicul din seara aceea toţi s-au grăbit să-i descopere însuşiri postume, crescînd cu fiecare pahar jalnic de vin şi atingînd, spre sfîrşit, proporţii de adevărate fenomene. Puţin a lipsit ca modestul pensionar să nu ajungă, şapte-opt ore după ce primise lopata de ţărnă peste obraz, unul din geniile ignorate şi nedreptăţite ale veacului. Cel mai avîntat în această supralicitaţie generoasă a fost Mitiţă Vlădoianu, acceptat la masa comună în memoria inseparabilului său dispărut.

Cu o deznădăjduită durere, omul care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta descoperi în această noapte, după patruzeci şi unu de ani, că a fost un mare netrebnic şi că viaţa lui la Paris a fost, precum

spunea răposatul, o deşanţată si dezonorantă pierdere de timp. Cel care într-adevăr trăise vrednic cei trei ani de juneţe ai Parisului fusese Ion Panţîru. Băiatul sărac, fascinat de meridianul dintre Observator şi Palatul Senatului, auditorul domnului Taine şi al domnului Renan. El, Mitiţă Vlădoianu, ticălos a fost şi ticălos a îmbătrînit. O recunoaşte acum, în faţa tuturor.

— Spune şi dumneata, domnule Georgei Galea, care de la Paris ai venit şi eşti în măsură să o ştii!...

Georgei Galea lăsă paharul de la jumătatea drumului spre gură. I se părea absurd că mai există cineva care să-l întrebe ceva despre Paris. El parcă n-a fost niciodată acolo. Şi acum, într-adevăr, poate nici n-are să se mai întoarcă vreodată acolo. La camera lui din Boul Saint Miche 88, plin Cartier Latin. „Camera lui Henri IV", pe care a înlocuit-o acum, poate pentru eternitate, cu „Camera lui Matusalem..." Mai există camera lui? Mai există lucrurile lui? Mai există Cartier Latin? Mai există Parisul?

— Spune dumneata! stărui Mitiţă Vlădoianu, în nădejdea că va descoperi un interlocutor, care dc-acum să suplinească în viitoarele dispute pe cel redus la tăcere.

Georgei Galea deşertă cu sete paharul peste cap, pînă la fund, şi îl izbi pe masă.

— Nu ştiu nimic! Ce-i aia Paris? o curmă retezat, fiindcă nu mai voia să-şi amintească de un univers dispărut.

Mitiţă Vlădoianu îl privi adinc, cu ochii micşoraţi, să-l scormonească pînă în fundul sufletului. Avea dreptate bietul Ion Panţîru. Acest Georgei Galea e un impostor. Ar putea

să jure că n-a lost niciodată, în nici un Paris. A născocit, desigur, o minciună la vreo beţie, din fanfaronadă muntenească, şi nu e capabil să reziste cinci minute la o discuţie despre oricare din cele două Parisuri: Parisul lui, al lui Mitiţă Vlădoianu şi al Ducelui de Aosta, sau Parisul celălalt, al domnului Taine şi al răposatului.

Noaptea s-a desfăşurat în alt tempo decît cel din totdeauna.

Prezenţa invizibilă a aripei negre, deasupra, i-a abătut de la cîntece, mîncarc şi joc, la o băutură seacă şi cruntă.

În hainele lui de dril, cu pantofi de tenis, cum de altfel însoţise şi mortul la groapă, Maximilian Ştaic a rostit o sfîşietoare prelegere asupra nimicniciei omeneşti, care a urcat sughiţuri de jale şi de deznădejde în toate gîtlejurile, mereu udate şi mereu ca iasca uscate. Lu nu-l pierdea din ochi, cu o ciudată sclipire în pupile, iar Max părea că se adresează mai cu seamă ei. Şi nu ca întotdeauna, cu rînjetul gingiilor de cauciuc sub flacăra învăpăiată a mustăţilor şi a bărbii, ci cu o privire împăcată şi, ca niciodată, fără răceala metalică.

Au plecat înainte de zori, în noaptea neagră ca negrul lor pesimism, pe care îl duceau toţi să-l dospească acasă.

Georgei Galea s-a trezit singur în mijlocul străzii, în ceasul ultim al nopţii, cînd uzina comunală stinge toate luminile cu un lăudabil spirit de economie.

Nu-i venea să plece spre casa cu motanul chior. Nici să caute ceilalţi tovarăşi mistuiţi în tenebre. Rătăci un timp, pe jos, pînă în Piaţa Unirii, unde constată că

Alexandru Ion Cuza se află la locul său pe soclu. Se întoarse. Cînd un birjar se oprea să-l îndemne: „Poftiţi să vă duc acasă, coane Georgei!” refuza răstit.

Insistenţa moşneagului maniac, care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta, acum patruzeci şi unu de ani, îi răscolise o apă stătută din adînc.

Ce făcea aci? De ce nu mai venea Alina? Cînd va mai pleca din acest cimitir? Se va mai întoarce vreodată în Parisul acela, ameninţat de armatele lui Wilhelm?

Paşii l-au dus, fără să-şi dea seama, la gară, Pleca un tren, mixt şi urît. Un tren de noapte, cu vagoane calice şi negre. În unele mugeau vite. În altele se căţărau calatori nevoiaşi cu boccele şi pachete înfăşurate în ziar. O umanitate pe care demult n-o mai observase. Evrei bătrîni şi zdrenţăroşi. Femei care tîrau de mînă copii scîncind. Ţărani cu desage. Sosi alt tren, din care se revărsă alt val de lume, tot atît de mizeră, somnoroasă, chemîndu-se cu glasuri răguşite, împiedecîndu-se şi căutînd ieşirea, cărînd lăzi de scîndun grosolane. Soldaţi fugeau bocănind cu tălpile lor lemnoase. Mîncau harbuji şi zvîrleau coji. Aşteptînd ziua, se culcau pe asfaltul sălilor de aşteptare, pe peron, afară, în stradă.

Unii veneau. Alţii plecau. Aşadar şi din acest oraş tot mai sînt unii care pleacă? Ce caută cei care vin?

Păşi peste linii, printre locomotive cu focul stins, apocaliptice fiare de fier, aţipite. Păşi printre semnalele roşii, galbene şi verzi. Printre lumini muribunde şi triste. Printre cabluri de sîrmă şi macazuri. Trenuri trase

pe linii moarte se aflau acolo cine ştie de cînd. Era şi unul cu roţile năpădite de ierburi. Poate trenul cu care a sosit el. Poate trenul cu care nu va mai pleca el.

Îl cuprinse o panică. Departe, oraşul îi apăru mort. Scufundat. Ruinele acestea negre l-au înghiţit şi pe el. Acum, chiar să vrea să plece, n-ar mai putea. Alina, cine ştie cînd se întoarce? Cum ar pleca fără să o aştepte?... Iar între el şi Parisul lui s-a tras o barieră de morţi şi de sînge.

Trenul de adineauri porni. Unde mai pleacă oare cineva? De ce mai pleacă?

Oriunde se anunţă un sfîrşit de lume. Numai aci încă n-a străbătut nimic.

Se întoarse din nou pe peron. Păşi peste ţărani şi soldaţi culcaţi jos, pe căpătîi de desage. Ieşi din gară. Se îndreptă pe uliţi necunoscute, spre bojdeuca lui Maximilian Ştaic.

El, singurul întotdeauna lucid, are să-i spună cuvîntul de care are nevoie în acest ceas. El, care urăşte toate slăbiciunile cărnii şi toate defecţiunile voinţii. El, care le cunoaşte şi le analizează cu o rece curiozitate de experimentator urmărind evoluţia unei boli pe cobaiul inoculat.

Nu i-a profeţit oare tot el, acum un an, cu un înfricoşător dar al previziunii, că nu avea să plece, atît de uşor cum crezuse, din oraşul acesta al morţii? Nu i-a descompus el, atunci, procesul „intoxicaţiei ieşene”, această torpoare care paralizează treptat, ca un narcotic, orice spasm de rezistenţă? Nu i-a zugrăvit el altădată, crunt, cu ură şi cu dezgust, disoluţia insului prin femeie? Nu dezarticulează el ca pe o masă de disecţie,

cu un tăios vîrf de bisturiu, fiecare fibră din om, ucisă, putrefăcută, paralizată de flagelul acela, cum îl numeşte apăsat: muierea?

Tot el are să-i spună acum, fără cruţare, cu brutalitatea din totdeauna, leacul dezmeticirii. El, are să smulgă ancora din lanţul ruginit care-l ţine prizonier aci, ca o navă uitată, într-un port pustiu, rămas în afară de căile largi ale lumii. El, are să-l redea liber vieţii, chiar dacă pentru aceasta va trebui să procedeze la o amputare nemilostivă, cum îi stă în firea lipsită de înconjur şi de făţărnicie.

În faţa bojdeucii cu jaluzelele zăplazului ştirbe, pipăi în noapte portiţa. Era încă atît de întuneric, încît trebuia să pipăie încetişor, cu talpa, poteca bătută printre bălăriile mai înalte ca statul de om. Jivine de noapte se auzeau foşnind, furişîndu-se deşteptate din culcuşuri şi din cuibare. Răsuflete, piuituri, gemete surde, mormăieli ameninţătoare. Fauna misterioasă a junglei de scaieţi, bălării, mături, cucute şi spini se animă, gata să-l împresoare din cele patru puncte cardinale. Georgei Galea se temu să nu calce şerpi încolăciţi, cozi de animale rasucindu-se brusc să-i muşte pulpa.

Dc aceea tresări apăsîndu-şi zvîcnelile inimii cu palma, cînd Cerber se gudură la picioarele lui neaşteptat. Îl netezi, bucuros că nu i-a apărut altă jivină. Cerber îi linse dosul mîinii, cu deplorabila lui lipsă de demnitate.

— E acasă tata Max? îl întrebă Georgei.

— Da! Da! dădu prin întuneric din coadă Cerber, luînd-o înainte, să-i arate calea.

Numai de nu l-ar găsi dormind! — se gîndi Georgei. Nu! E lumină. Iar uşa de la cameră şi cea de la săliţă sînt amîndouă date în lături pe jumătate. Se vede întîi lumina din odaie răsfrîntă pe peretele din antret, pe urmă a doua oară, reflectată afară, ca prin jocurile de oglinzi.

Condus de această semnalizare de far în beznă, înaintă mai repede.

În faţa ferestrei, aruncă ochii să privească înăuntru. Îi păru foarte posibil să-l găsească pe Maximilian Ştaic adormit cu lampa aprinsă. Nu e prea plăcut să trezeşti un om din somn, ca să-i ceri un sfat, care nici măcar nu-i un sfat, fiindcă nu porneşte de la nimic nou şi precis. Tot curajul avîntat cu care venise se topi. Dacă doarme, amînă pe mîine... Se înălţă în vîrful picioarelor, să privească prin ochiul de sus al ferestrei, căci ochiul de jos, spart din timpuri imemoriale, era astupat cu o foaie de ziar.

Se înălţă, privi şi, fascinat, nu se mai putu clinti din loc.

Priveliştea îl încremeni de stupoare.

În încăperea luminată de gazorniţa fumegoasă se afla Lu. În mijlocul camerii, îmbrăcată, cu pălăria în cap, cu înfăţişarea unei vizitatoare filantrope, într-o casă de calici, gata să plece după ce şi-a distribuit obolul. Iar la picioarele ei, căzut în genunchi, cuprinzîndu-i gleznele cu mîinile scheletice şi sărutîndu-i fustele, se tîra Maximilian Ştaic.

Femeia privea în gol, cu un surîs răutăcios. În ochi. cu un întuneric răzbunător, de triumf.

Maximilian Ştaic se tîra.

Da! Exact cum se tîrăşte Cerber.

CAPITOLUL XIII

„România. România mare. România liberă. Romania nouă. România noastră. România tînără...”

O dată cu vînturile echinocţiului de toamnă, prietenii observară că privirea lui Georgei Galea devenise plină de scepticism şi experienţă.

Fireşte, nu împărtăşi nimănui învăţătura cea nouă şi cruntă, despre nimicnicia animalului creat de Marele Ziditor, în ziua a şasea, cică după chipul şi asemănarea sa. Nu pomeni nimic despre lecţia cea din urmă, pe care i-o dăduse Maximilian Ştaic, de astă dată fără să vrea şi fără premeditare.

Tăcu şi păstră învăţătura pentru sine. Acum Georgei Galea ştia că nu mai poate aştepta nimic, de la nimeni, decît de la el — şi de la Alina, cînd se va întoarce de pe tărîmurile unde prea mult întîrzia.

Vîntul aduse nori. Norii aduseră ploi.

Păunii parcului se cocoţară zgribuliţi în adăposturi ignobile pentru asiaticul lor vestmînt de maharajahi: se ascundeau în poieţi şi în podul closetelor. De acolo se strigau şi se provocau cu glas urît, ca nişte simple orătănii vulgare. Matusalem, în schimb, îşi renovă blana, înlocuind caţaveica mîncată de molii cu alta, de iarnă, molcuţă şi lucioasă, care ar fi scînteiat electrizată sub desmierdarea mîinii, dacă ar fi existat cineva pe lume să-i mîngîie făptura ţîfnoasă şi ursuză.

Ulucele şuruiră o săptămînă, două, trei. Toamna se instală definitiv.

Prin aceste ploi cu foşnet de frunze şi oftaturi de vînt, clienţii Paradisului General veneau, treceau şi plecau somnambulic. Undeva noroadele se cuibăriseră în cotloane subpămîntene de troglodiţi, să-şi arunce şrapnele şi grenade, cetăţi cădeau, regimente îngenuncheau sub rafalele artileriei, cerul trosnea de flăcări şi fum: la Paradis General mustul făcuse loc turburelului, pe urmă şi turburelul se aşezase, ca totul să revină la vechile butoaie de Uricani, Cotnar, Pîhneşti şi Socola. Dar acalmia era amăgitoare. Viermele pieirii pătrunsese să roadă, deocamdată ascuns, şi aci.

Maximilian Ştaic apărea rar şi misterios. În hainele lui albe de explorator ecuatorial, cu pantofi de tenis şi cu paltonul îmbrăcat peste acest echipament de colonist, în orice alt oraş din zona temperată ar fi constituit o apariţie bizară, faţă de sezonul atît de înaintat.

Ieşenii, care văzuseră în viaţa lor altele, nu se mirau de atît.

Iar Maximilian Ştaic îi dispreţuia mai mult ca oricînd. Pe ieşeni, toată umanitatea, tot universul. Se bucura că seminţiile lumii au purces să se extermine. Regreta numai că măcelul merge prea încet. Ar fi vrut o hecatombă totală. Întreaga planetă zvîrlită în spaţii, ca o rachetă în vîlvătaie. Numai aşa s-ar fi sfîrşit o dată cu scîrbavnicul neam omenesc; un miliard cinci sute şi ceva de milioane de melchisedeci (în cifra statistică exactă: 1.523.728.563. Un miliard cinci sute douăzeci şi trei de miloane, şapte sute douăzeci şi opt de mii, cinci sute şaizeci şi trei de melchisedeci), născuţi din pîntec de femeie cu stigmatul infamant al tuturor josnicelor capitulări. Numai după asemenea cataclism, planeta purificată prin foc şi prin sabie va naşte altă seminţie de dobitoace, superioare, poate cu trei picioare, poate numai

cu unul, poate cu aripi sau poate tîrîtoarc, fie oricum ar fi, dar să reabiliteze odiosul suvenir lăsat pe scoarţa globului de urmaşii pitecantropului erect.

Maximilian Ştaic ar fi vrut, ca un nou şi convertit la anarhism Arhimede, să capete o pîrghie şi un punct de reazem în spaţii, ca să arate el unde se cuvenea aruncat pămîntul, dincolo de ultimul hotar al universului nostru galactic. Nimeni nu mai cuteza să i se împotrivească, să-l întrebe ceva, să glumească în faţa lui. Rîsul i se prefăcuse în sinistru clănţănit; vorba i se redusese la guturale exclamaţii, care nu anunţau nimic bun.

Matache Stulpican, tăcut din fire şi laconic, era singurul care părea că se exprimă în acelaşi idiom monosilabic. Dar exclamaţiile lui exteriorizau bucurie şi entuziasm. Îşi freca mîinile şi nu-şi găsea astîmpăr. Nu-i ajungea timpul. Cerul fulginos şi ploile tîrîite îi biciui- seră inspiraţia. Pregătea un ciclu de splendide tablouri primăvăratice. Primele exemplare ieşite clin uzină depăşiseră tot ce zugrăvise el pînă acum, cu însorite pajişti, unde zburdau miei plăpînzi de cofeturi albe, livezi înflorite şi ulcele de ciuboţica-cucului, ghiocei şi viorele.

Hărnicia aceasta fertilă sfîrşi prin a pune pe gîn- duri pe cei doi prieteni, care trîndăveau, inutili, sub acelaşi acoperiş. Pe Georgei Galea şi pe Emil Ciugolea, fiecare ulcică de toporaşi şi fiecare nouă creangă de măr înflorit îi izbeau în inimă cu o crîncenă mustrare.

De aceea, într-o dimineaţă, cînd s-au întors de la Paradis General, în loc să cadă zdrobiţi în culcuşuri şi să sforăie pînă după amiază, au coborît în pivniţă şi au scos cîteva sticle de vin antic, din ultima drojdie a moştenirii de la cucoana Elencu.

S-au aşezat la masă, cu figurile lor devastate de conspiratori, în lumina lividă a începutului de zi, şi au discutat cu mare aprindere. Reluînd un vechi şi părăsit proiect, au decis în cel mai scurt timp să dea fiinţă unei mari reviste literaro-artistico-sociale. Au şi botezat-o,

cum sc cuvine după orînduielile ritului creştin, împrospătînd rezervele sleite cu un alt transport de sticle. Au botezat-o simplu şi modest: *România.*

Cu aceasta aveau să inaugureze o eră nouă în propria lor existenţă. Salvînd literatura şi arta ţării — se salvau. Era un tîrg foarte onest, din care toţi aveau numai de cîştigat. Emil Ciugolea, vrînd-nevrînd, era silit să-şi scrie romanul psihologico-istorico-social în trei volume. Georgei Galea îşi descoperea un rost în acest oraş, după un an pierdut in jalnică inerţie. Hotărîrea îi surîdea şi pentru o pricină ascunsă. În faţa Alinei, cînd va sosi, devenea ceva mai mult decît moştenitorul cucoanei Elencu, un anonim venit din toată lumea, în faţa lui Iordache Bogza, putea să se prezinte cu o diplomă de încetăţenire ieşeană; o diplomă de onoare.

Prin ei, Iaşul îşi recăpăta faima pierdută. Se regenera. Noua revistă va galvaniza forţele sleite într-o scandaloasă somnolenţă. Ei vor concentra în jurul lor toate talentele, tînjind fiindcă au fost lipsite de animatori pînă acum.

— Georgei! Matache! Fraţilor! se ridică, în aproximativ două picioare, Emil Ciugolea. Lăsaţi-mă să vă pup. Nici nu vă daţi voi socoteală că trăim cel mai formidabil moment din viaţa culturală a ţării, în ultimii zece ani. Măi fraţilor, noi salvăm prestigiul Iaşilor, prestigiul generaţiei, prestigiul ţării şi prestigiul umanităţii. Ce poate fi mai splendid? Cuprinsă de barbarie, o lume întreagă sc întreucide... Noi răspundem acestei eclipse care întunecă douăzeci de

veacuri de civilizaţie, înălţînd o faclă nouă. Lasă-mă să te pup, Georgei! Lasă-mă să te pup, Matache!

Matache Stulpican sc şterse cu podul palmei pe obrazul păros, unde sărutul lui Emil Ciugolea lăsase o urmă sticloasă de melc. Sc şterse şi, cu prodigioasa-i viteză inspirată, schiţă o duzină de proiecte pentru copertă. Emil Ciugolea, cu o coală de hîrtie înainte, dresă o listă alfabetică de colaboratori.

Cînd pornira fiecare în camera lor, să prindă în cîteva ceasuri de odihnă zdravene puteri pentru asemenea gigantă ispravă, totul era orînduit pînă la ultimul amănunt. Titlul, coperta, abonamentul, colaboratorii, sumarul primului număr şi schiţa unui afiş ieşit de sub pensulele lui Matache Stulpican, să provoace senzaţie cînd va irupe în aceeaşi zi, pe toţi pereţii oraşelor din România.

Au rămas înţeleşi. Chiar în ziua aceea, după- amiază, cînd se vor deştepta din somnul reconfortant, vor pleca la cei trei colaboratori indispensabili primului număr. Cele trei glorii ale Iaşilor, care de la primul pas, cu autoritatea celebrităţii lor, aveau să asigure revistei o primire triumfală.

Cei trei erau: Vasile Obedeanu, romancierul; Isaia Orbalţ, poetul; G.D.M.V. Vasiliu-Paltin, filozoful, criticul şi eseistul.

Numele lor şi opera lor se confundau cu gloria Iaşilor şi cu gloria ţării.

— Măi dragilor, dacă pornim la drum cu dînşii, vă garantez un succes fulgerător! îi asigură Emil Ciugolea. Sînt sigur de aceasta, cum vă văd! (Şi vedea dublu. Deci succesul avea să fie îndoit.) Să mă lăsaţi pe mine să-i

mulg eu de cîte-un articol. Am eu sistemul meu. Dimineaţa aceasta, trebuie s-o pun numaidecît în roman. Are să fie cheia romanului... Acum, la culcare! Şi să ştiţi că s-a terminat cu Paradisul General. Ne facem un program şi ne jurăm să-l respectăm... Care l-o călca...

Un gest fatal de călău cuprindea în vastitatea sa încăpătoare toate sancţiunile teribile la care trebuia să se aştepte netrebnicul sperjur.

Cu sublim eroism, chiar în după-amiaza aceea au dovedit că înţeleg să o rupă cu trecutul şi să înceapă o viaţă nouă, cu program.

Programul spunea: ora cinci, vizită la Vasile Obe- deanu; ora şase, Isaia Orbalţ; ora şapte, G.D.M.V. Vasiliu-Paltin.

La cinci fără cinci minute după ceasul Mitropoliei, Georgei Galea şi Emil Ciugolea, îmbăiaţi, pieptănaţi, bărbieriţi şi ferchezuiţi, primeniţi cu rufe curate şi cu straiele cele mai bune, ca doi copii-model în ziua întîia de Paşti, urcau dealul Sărăriei, să bată la poarta celebrului romancier. Matache Stulpican nu-i însoţea. Rămăsese acasă ca unul care îndeobşte e mut şi absent de la orice conversaţie. El nu participa la dialogul altora, decît cu intraductibile articulaţii. Concursul său ar fi fost aşadar nul, şi prezenţa sa superfluă.

Îşi luase însă angajamentul solemn să pregătească pînă la întoarcerea prietenilor afişul şi coperta, după ultimul proiect definitiv. De aceasta erau siguri. Nu se îndoiau că, pînă la întoarcerea lor, Matache Stulpican va mai avea vreme să dea gata o

serie de vignete şi vreo trei-patru drăgălaşe tablouri, inspirate de splendorile celuilalt echinox, al primăverii.

Ploaia încetase. Soarele împungea cu suliţele razelor o albastră spărtură în nori.

— Semn bun, dragă Georgei! arătă spre cer Emil Ciugolea, cu o tresăltare bucuroasă de naufragiat care-a descoperit uscatul în zare. Semn bun. Ţine şi soarele cu noi!

Georgei Galea recunoscu, la rîndul lui, că începutul de înseninare după atîtea luni de potop însemna un bun augur. Simţea oarecare emoţie. Întîia oară avea să dea ochii cu unul din autenticii mari scriitori ai timpului.

Vasile Obedeanu nu era un oricine. Întemeietor al romanului romanesc, luînd-o ceva mai înaintea lui Emil Ciugolea, se specializase în analiza sufletelor de copii, în cărţile sale apăreau cei mai divini prunci pe care i-a urzit vreodată vreo literatură. Nu chinuiţi şi ofensaţi, precoci şi sumbri, ca în romanele lui Dostoievski sau Dickens. Nu haimanale şi zvînturaţi, ca în literatura lui Ion Creangă sau a lui Kiepling. Copiii din cărţile luminoase ale lui Vasile Obedeanu erau suavi. Cu ochii inocenţi ca albastrul pur al cerului, cu gesturi diafane, cu vestminte dantelate şi candide, cu gingaşe dialoguri şi cu o fantezie graţioasă în jocuri care nu sînt din această trivială lume.

Nu exista cititor să fi putut uita vreodată angelicele apariţiuni — copiii de basm, în atmosferă de basm.

— Phii! Ştii de ce-mi pare rău? se bătu peste frunte Emil Ciugolea. Mare idiot am mai fost! Nu ne-am gîndit să aducem o cutie

de bomboane. Vasile Obedeanu are o droaie de copii. Şapte ori opt, dacă nu cumva nouă. Ar fi fost o atenţie delicată. Imaginează-ţi şi tu!... Într-o casă unde sînt copii, orice s-ar spune, e bine să-i ai aliaţi. Ei îţi creează atmosferă. După ce pleci, vrînd-nevrînd, părinţii se lasă influenţaţi de opiniile copiilor. „Acesta a fost nesuferit. Celălalt a făcut aşa sau are nasul aşa... Seamănă cu domnul cutare. Ori cu Dumnezeu ştie ce animal domestic”. Copiii au un teribil spirit de observaţie, iar observaţia lor e adesea foarte plastică şi aproape întotdeauna justă. La un om ca Obedeanu, îndrăgostit de lumea copilăriei, poet al copilăriei, opinia şi instinctul precis al unui copil trebuie să-i apară decisive. Păcat că n-am fost oleacă de diplomaţi...

Georgei Galea admiră înainte de spiritul de observaţie al copiilor, în genere, reflecţiile înţelepte ale lui Emil Ciugolea. Prietenul îi apăru într-adevăr cu stofă de romancier. În alt gen, fireşte, decît Obedeanu. Analist lucid, de-o stofă rară. Lînă în lînă. Ştie să vadă şi ştie ce vede. Îşi întări convingerea că romanul lui Emil Ciugolea, la care de astă dată începe neapărat să lucreze chiar din astă-seară, conform programului, va fi o operă capitală a literelor române şi titlul de glorie al revistei *România.*

— Nu batem? întrebă sfios în faţa porţii.

— Ce să batem? răspunse autoritar Emil Ciugolea. Casa e tocmai în fundul curţii. Cine să ne audă? Numai de n-ar sări vreun cîine rău.

Georgei Galea îşi pipăi cravata. Intrară. Nu-i întîmpină un cîine rău, cum se temuse Emil Ciugolea. Le ieşi înainte un copil de patru-cinci ani, cu pestelcă

murdară şi cu sexul incert, fiindcă aşa, tuns chilug şi cu rochiţă, desculţ şi plin de dulceaţă de la gură pînă la urechi, putea fi tot atît de bine băiat ori fată.

Le ieşi înainte cîntînd cît îl ţinea gura, după o melodie de proprie improvizaţie:

Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!
Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!

Cînta şi sărea într-un picior.

„E, desigur, copilul servitoarei!” îşi spuse în gînd Georgei.

— Măăăi băiatule! îl chemă Emil Ciugolea. Măi ţică, măi! Domnul Obedeanu, boieru, i-acasă?

— Cine? Tăticu? I-acasă. Îl muştruluieşte cu varga pe Gicu, fiindcă l-a prins fumînd capete de ţigări, şi pe Lenţuca, fiindcă o suduit de ceia a soră-si, pe Mariţa, bucătăreasa.

Pe urmă sări mai departe într-un picior, răcnind cît îl ţinea gura:

Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!
Madaaam Laanolinum n-are pantaloni!

— De ce cînţi mata lucruri urîte? căută Emil Ciugolea să repare impresia provocată de regretabila sa conluzie, cînd se adresase ca unui copil de servitor. Nu şade frumos, cocuţă!

Cocuţa se strîmbă la el, scoţînd limba.

— Dacă n-are pantaloni! Eu cînt ce-i adevărat. Pentru dînsa nu şade frumos, că umblă fără pantaloni.

— Dar cine-i madam Lanolinum?

— Parcă tu nu ştii, ce mă mai întrebi? Cucoana de peste gard, care trăieşte cu ofiţerii de roşiori...

— Şi de unde ştii mata, drăguţă, că n-are pantaloni? continuă Emil Ciugolea interogatoriul, din obiectivă şi lăudabilă curiozitate de romancier.

— Am văzut eu! Cum să nu ştiu, dacă am văzut? M-am uitat pe borta cheii cînd m-o trimis mama să o rog să-i dea *iligatoru,* ca să-i facă clismă lui Papanaş. M-am uitat pe borta cheii şi am văzut cînd ofiţeru o căuta să vadă dacă poartă pantaloni. I-a ridicat poalele şi madam Lanolinum s-a făcut de rîs, că n-avea pantaloni. Mama are pantaloni.

După această dublă confidenţă, cocuţa sări în acelaşi picior, continuîndu-şi melopeia:

Madaam Laanolinum n-aare pantaloni!

Întemeietorii şi viitori codirectori ai viitoarei reviste înaintară în tăcere, pastrîndu-şi fiecare pentru sine reflecţiile.

Nu merseră mult, căci o minge, ca un bolid muiat în noroi şi tîrînd după el o coadă de stropi, sosi vijelios din spaţiu şi pocni pe Georgei Galea exact în piepţii cămăşii.

— Cucu! Cucu! strigă glasul agresorului invizibil, din direcţia de unde ţîşnise bolidul.

Georgei Galea încovoie gîtul ca păsările care-şi ciugulesc guşa, să poată vedea în

ansamblu efectul ciocnirii cu astrul scăpat din orbită.

— Cucu! Cucu!

Pe piepţii cămăşii mingea lăsase o pată perfect rotundă, din care săgetau în toate direcţiile raze tot negre, ca într-o foarte izbutită probă negativă a unei fotografii de eclipsă solară.

— Aista-i Papanaş! Lui i-a făcut mama clismă alaltăieri! informă pruncul de sex incert, care asistase la scena cînd ofiţerul de roşiori o controla pe madam Lanolinum să vadă dacă poartă echipamentul complet pe sine.

— Cucu! Cucu!

A doua minge porni din aceeaşi direcţie, dar din fericire nu mai nimeri ţinta.

Georgei Galea şi Emil Ciugolea, în unanim consens, fără să-şi fi rostit nimic, grăbiră paşii, să iasă din zona bombardamentului. A treia minge încercă, tot fără efect, să-i ajungă din urmă. Se vede că Papanaş avea o bogată muniţie, pregătită pe îndelete la adăpostul iluziilor de dezarmare şi pace, ca şi oştirea Kaizerului.

În uşă, se opriră, căci un urlet sfîşictor vestea un masacru în toi, în genul celui care după două mii de ani conservă încă în toate suvenirurile memoria odioasă a lui Irod împărat. Un urlet dublu. Două glasuri întrecîndu-se.

Şi al treilea glas (al lui Irod) însoţind cîte o lovitură înăduşită, în plin:

— Na şi ţie! Na şi ţie! Na, să te înveţi minte? Ţine şi tu, să-ţi fie de învăţătură.

Omul dinlăuntru lucra pe două fronturi şi distribuia loviturile cu un perfect spirit egalitar.

Uşa se deschise brusc, încît Georgei Galea şi Emil Ciugolea abia au avut timp să sară în lături. Din uşa ţîşni expulzată o victimă a lui Irod împărat şi un picior în papuc, făcîndu-i vînt din spate cu o splendidă precizie în tehnica balisticei.

Pruncul scăpat din masacru descrise o traiectorie pînă în josul scărilor. Icni. Se ridică în aceeaşi secundă şi o rupse la goană spre regiuni neutrale, unde n-au început ostilităţile.

— Aceasta e pentru tine! specifică glasul din interior, emis fără îndoială de posesorul papucului, cu intenţia să risipească orice umbră de echivoc.

Şi imediat alt prunc zvîcni pc uşă, expulzat după aceeaşi metodă de acelaşi papuc, care-i făcu vînt pînă în josul scărilor. Urmarea se repetă identic. Abia ajuns jos, pruncul se ridică împins ca de alt resort şi o rupse la fugă, cu aceeaşi viteză, numai cu deosebirea că el o apucă spre regiunile neutrale din miazăzi, pe cînd celalalt preferase ţinuturile din miazănoapte.

— Şi aceasta pentru tine! întărise pufnind posesorul papucului.

Viitorii codirectori aşteptară afară desfăşurarea evenimentelor cu o explicabilă ezitare. Nu ştiau ce mai poate urma. Emil Ciugolea pretindea că Vasile Obedeanu

are şapte sau opt, dacă nu cumva nouă copii. După cele mai simple operaţii aritmetice, se putea constata că pînă acum numai patru se aflau afară în ogradă: Papanaş, ascuns în invizibila tranşee cu muniţiile lui de mingi muiate în glod; cel cu sexul incert, care denunţase cu atîta indiscreţie regretabilele insuficienţe vestimentare ale lui madam Lanolinum constatate de vizu, şi ceştialalţi doi, descinşi în curte pe cale aeriană. Cine oare putea garanta că de pe uşa deschisă nu vor mai apărea încă alţi trei, patru sau cinci, urmînd drumul o dată bătut?

Dar uşa se trînti zguduind casa din temelii, iar glasul dinlăuntru nu mai rosti: „Na şi asta, pentru tine!”

Deci ostilităţile încetaseră pe frontul de vest. Restul trupelor dezorganizate bătuseră cine ştie pe unde în retragere.

Emil Ciugolea îşi luă, cum se spune, inima în dinţi. Întîia oară, de altfel, înţelese cît de justă e expresia populară. Îşi luă inima în dinţi şi bătu cu timiditate şi cu degetul în uşă.

Din interior, răspunse un miorlăit ininteligibil, dar cu vădite intenţii agresive.

— Hai să plecăm... Ne lăsăm păgubaşi. Încercăm în altă zi! avu un moment de sinceră laşitate Georgei.

— Fugi de-acolo! se viteji Emil Ciugolea. Însă numai el ştia cît de fătarnic.

Bătu a doua oară, mai apăsat.

— Tot nu v-a fost destul, boilor! mugi de astă dată, clar şi răspicat, glasul dinlăuntru. Ei, aşteptaţi, că vin eu la voi, să vă cotonogesc!

Ambii codirectori, metempsihozaţi în boi mai mult sau mai puţin sacri (ceea ce dovedeşte că religia vechilor egipteni nu e atît de absurdă!), se priviră cu o mare consternare şi îşi retraseră cu precauţie din raza primejdioasă a uşii picioarele ameninţate de cotonogeală.

Era evident că ameninţarea nu li se adresase lor, ci celui al cincilea, al şaselea, al şaptelea, al optulea şi poate al nouălea prunc, care ar fi venit să asmuţe singur mînia lui Irod. Pentru moment, însă, ameninţarea exista, iar omul din dosul uşii demonstrase cu energie că-şi cxccută imediat ameninţările: „Na şi ţie! Poac! Aceasta pentru tine! Jarşti!”

Pentru a preveni o confuziune cu urmări contondente, Emil Ciugolea bătu a treia oară şi, deschizînd uşa în aceeaşi clipă, păşi pragul să înfrunte destinul.

Omul ridicase tamponul de bronz, gata să-l transforme în proiectil mult mai alarmant decît mingile, prin comparaţie inofensive, ale lui Papanaş. Emil Ciugolea, care fusese un emerit oinist în liceu, ascultă porunca reflexelor şi se apără de la genunchi în jos. Georgei Galea, care luase pe vremuri oarecare lecţii de box, îşi apără integritatea figurii, cu aceeaşi involuntară şi automată promptitudine.

Brusc transformat în gazdă primitoare, omul însă depuse tamponul pe masă şi se ridică să-i întîmpine cu un surîs afabil.

— M-au înnebunit dracii ăştia de copii! rosti în chip de scuză şi de explicaţie. Mi-au scos sufletul, dar şi eu lor! Domnilor, s-o ştiţi de la mine: copiii sînt duşmanii părinţilor! Ia poftim, luaţi loc şi povestiţi-mi ce vînt bun vă aduce pe la mine.

Emil Ciugolea, în calitate de relativ şi mai ales de viitor confrate, îşi prezentă prietenul. Apoi luă cuvîntul.

În timp ce el vorbea, Georgei Galea examina cu uimire chipul boţit al

romancierului infantil, populat cu atîţia negi păroşi, negri şi cafenii, rotunzi şi ovali, încît cu mare greutate se puteau identifica în acest teren accidentat celelalte podoabe comune oricărei figuri: ochii, mustăţile, nasul şi sprîncencle. Pipernicit, cu umerii înguşti şi cu gîtul împins între umeri, acum părea întru totul domesticit. Era surprinzător ca asemenea făptură chircită să scrie atît de suave pagini. Dar mai surprinzător era faptul că, pe nevăzute, îi impresionase atît cu teribilele lui explozii de furibundă mînie. Acum părea omul cel mai primitor şi mai blînd din lume.

— Aveţi să-mi faceţi plăcerea să luaţi o dulceaţă şi o cafeluţă! spuse cu mare prietenie.

Păşi pînă la uşa din fundul camerii, o întredeschise şi porunci, ca la cafenea, persoanei deocamdată invizibilă, ca şi Papanaş:

— Mico! Trei cafele şi trei dulceţi... Să meargă repedee-ee!

În nuanţarea muzicală a glasului, spiritul de ager observator al lui Emil Ciugolea stabili o netăgăduită înrudire cu timbrul din melopeea cocuţei cu sexul nedefinit: „Madaaam Laaanolinum n-are pantaloni!...”

— Va să zică, v-aţi hotărît să faceţi o revistă? Admirabilă idee! Aceasta mă bucură din cale-afară! mărturisi, aşezîndu-se pe fotoliul înalt al biroului, unde, pe dedesubt, Georgei Galea observă că stă cu picioarele în papuci suspendate de un lat de palmă deasupra podelelor, cum stau copiii la masă pe scaune de oameni mari.

Emil Ciugolea expuse programul revistei, amănuntele tehnice; dădu toate asigurările că prosperitatea materială a prietenului de faţă garantează o îndelungă apariţie, onorarii fabuloase şi alte multe ispititoare perspective.

Fantezia viitorului romancier luînd vînt, prezentă actualului romancier pe Georgei Galea ca pe un nabab rafinat şi devorat de spleen, gata să-şi sacrifice averea evaluată la fantastice milioane întru regenerarea literi- lor române.

Aceste detalii preţioase îl îndemnară pe Vasile Obedeanu să cercetezc junele care finanţa viitoarea revistă, cu mult interes şi cu o înzecită simpatie. Scoborî din altitudinile scaunului şi întredeschise uşa din fund, să poruncească oarecare modificări în comanda de adineauri:

— Mico! Să faci marghilomane, nu cafeluţe! Cu romul cel de la Ermacov... Şi dă din şerbetul de trandafiri!

Revenind, se căţără pe piscul fotoliului şi îşi frecă mîinile, cu o încîntare crescîndă:

— V-am declarat de la început că mă bucur din ca- le-afară. Înţeleg că sînteţi nişte tineri serioşi şi hotărîţi la treabă. Aceasta-mi place. Nu proiecte şi fantezii. Fapte, domnilor! Fapte... Am însă cîteva obiecţiuni. Îmi permiteţi să vi le exprim?

— Vai de mine! Poftim! se grăbi Emil Ciugolea.

— Un sfat al dumneavoastră e pentru noi ordin! supralicită Georgei Galea, mirîndu-se de propria sa predispoziţie pentru toate abdicările.

— Iată aceste obiecţiuni: *Primo.* Titlul *România* nu-mi place! Ce e aceea România?! E vag şi comercial! Parcă e firma unei societăţi de asigurare. Eu sînt de idee să o numiţi *România mare.* Aceasta corespunde problemelor care agită acum spiritele. Înţelegeţi bine, că scriitorul trebuie să ia o atitudine pe chestia naţională. A sosit momentul. *România mare,* e un program. E Ardealul! E Bucovina! E Banatul! E Maramureşul! (Georgei Galea continuă în gînd: E Crişana. E Temi- şana, e ţara Oaşului, e Făgăraşul etc., etc.). Fără de aceasta, vă anunţ ca nici nu înţeleg să colaborez.

— Îi spunem România mare! cedă cu mare grăbire Emil Ciugolea, consultînd din ochi prietenul şi capitalistul întreprindeterii literaro-artistico-sociale, care-şi adăugă astfel la firmă şi un despărţimînt naţional-intervenţionist.

— Desigur! N-avem nimic împotrivă, confirmă şi Georgei Galea.

Ambii se gîndiră în aceeaşi clipă că tot ce lucrează acum al treilea codirector, Matache Stulpican, e muncă pierdută. Va fi nevoit să rectifice coperta şi afişul, de vreme ce din *România,* pur şi simplu, revista lor devenise România mare, crescînd dintr-o atît de norocoasă plămadă.

— Ei, bravo! Aceasta mă bucură din cale-afară! se arătă încîntat romancierul copilăriei. Dar n-am terminat. Am spus că aceasta e obiecţia mea primă. Am încheiat cu ea. Să trecem la cealaltă. *Secundo:* Vă dau cîte o novelă la fiecare număr. Spuneţi că va apare lunar. Mai bine. În acest caz vă

dau un roman. Îl am gata scris. Am încă vreo trei-patru, care aşteaptă în sertar. Îl aleg pe cel mai bun şi mai lung, să încapă exact în douăsprezece numere. Sînteţi de acord?

— Da! se repezi să răspundă de astă dată Georgei Galea.

— Da, răspunse numai cu jumătate glas Emil Ciugolea, contrariat de această concurenţă neprevăzută.

Dacă revista apărea cu un roman de Vasile Obe- deanu, însemna că importanţa romanului său în trei volume cădea pe al doilea plan. Nici nu mai putea fi tipărit decît după un an. Privi cu o mustrătoare surpriză la Georgei Galea.

Prietenul se lepăda, aşadar, foarte uşor de dînsul. Nici o clipă nu-şi amintise că era hotărît între dînşii să lanseze revista cu această operă capitală a literaturii româneşti.

Începu să regrete că a dat prea exagerată importanţă unei colaborări de care, la urma urmei, se puteau foarte bine dispensa. Vasile Obedeanu o fi fiind el un nume. Dar e un om sfîrşit. Aceleaşi şi aceleaşi poveşti cu copii, pentru copii. A ajuns pe drojdie şi e ostenitor. E de mirare că pînă acum critica n-a semnalat îndestul de apăsat acest caz. În loc să fie recunoscător că o revistă tînără îi dă prilej să-şi reabiliteze o faimă reformată, mai pune şi condiţii, stîrpitura!

— Aşadar, sîntem de acord! Aceasta mă bucură din cale-afară! continuă romancierul îngeraşilor zglobii să descopere tot soiul de prilejuri pentru a se bucura din cale-afară. Dar tot n-am terminat. Vă predau

manuscrisul şi îmi predaţi onorariul pe un an înainte. De acord? se adresă capitalistului direct.

Georgei Galea duse mîna la buzunarul de la piept, să plătească un aconto, amintindu-şi, din cunoştinţele sale juridice, că o arvună e întotdeauna un început de angajament irevocabil, între părţile contractante.

Emil Ciugolea nu înţelegea însă aşa. Îi luă înainte.

— Aceasta o s-o discutăm în comitetul nostru...

— Aveţi şi un comitet? se miră Vasile Obedeanu. Nu mi-aţi spus nimic despre aceasta...

— Fireşte că avem! rosti cu un început de agresivitate romancierul în devenire, ferm decis să se dezbare de concurenţa incomodului romancier pe drojdie. Fireşte că avem un comitet de direcţie! Iar noi, peste cuvîntul comitetului, nu putem trece.

— Atunci duceţi-vă şi consultaţi întîi acest comitet. Pe urmă să poftiţi la mine! grăi Vasile Obedeanu cu un ton care vestea apropiata ruptură a raporturilor diplomatice.

Ca să arate că socoate discuţia suspendată pînă Ia avizul comitetului, descinse de pe scaun, gata să-i însoţească pînă la uşă.

Pe cealaltă uşă, apăruse Mica, soţia romancierului, purtînd tablaua cu marghilomane şi şerbet de trandafir. Chiar ochiul lui Georgei Galea, mai puţin exercitat în domeniul observaţiei decît Emil Ciugolea, constată, după anumite simptome vizibile şi

înaintate, că Mica va îmbogăţi în cel mai scurt timp starea civilă a României deocamdată mici, cu încă un june viitor combatant pentru România mare: a noua sau a zecea cocuţă predestinată demonstraţiilor de balistică.

Mica, aşa numită, desigur, prin antifrază, era mare şi mătăhăloasă. Înaintase pînă la mijlocul camerei, oferind musafirilor tava, şi privirilor abdomenul gigant, de splendidă mamiferă de prăsilă. Soţul o opri însă cu palma întinsă, cum ar fi poruncit: *Vade retro!*

— Nu mai e nevoie, Micuţo! Domnii se grăbesc. Au o întrunire a comitetului! rînji cu muşcătoare batjocură.

Aproape îi împinse de spate. Codirectorii se grăbiră să păşească pragul, temîndu-se să nu se pomenească ajutaţi cumva la coborîtul scărilor de papucul atît de expert în arta expulzărilor forţate.

— Ce naiba te-a lovit să strici tot aranjamentul? întrebă cu nemulţumire Georgei Galea cînd ajunseră sub cerul liber şi pacific. Toate mergeau admirabil, şi deodată, hop şi tu, cu stupizenia aceasta de comitet. De unde ai mai scos, comitetul? Cum o dregem?

— Lasă-mă să procedez cum ştiu eu. Pînă la sfîrşit, ai să te convingi că am dreptate! îl asigură Emil Ciugolea.

Vorbind, se apără cu îndemînare de fost oinist de proiectilul zvîrlit din tranşeia invizibilă, uncie Papanaş îi aşteptase cu o perversă abnegaţie.

— Cucu! Cucu!

Georgei Galea însă, care nu fusese şi el oinist, nu izbuti să pareze a doua minge. Primi lovitura în ceafă. Pălăria se rostogoli de-a dura pînă la poartă.

Cînd se plecă să o culeagă, celălalt copil îi ţupăi înainte hlizindu-se:

Madaaam Laaanolinum n-aaare pantaloni!...

— Bine că are mă-ta! se răsti la cocuţă Emil Ciugolea, cu un condamnabil cinism, care nu se şedea de loc unui director de revistă.

Apoi, întorcîndu-se spre Georgei, care-şi ştergea pălăria cu mîneca:

— Hai la Orbalţ! De acela avem neapărată nevoie. Acela c un adevărat poet mare. Om întreg. Şi el n-are copii. Nici nu-i însurat.

Plecară spre domiciliul poetului.

Isaia Orbalţ era idolul tuturor adolescenţilor şi mai ales al adolescentelor. Stihurile sale de dragoste fluturau pe toate buzele şi se amestecau în toate epistolele amoroase ale liceenilor şi elevelor de pension. Fetele dormeau cu fotografia lui sub cap. O poezie a lui însemna dintr-o dată un contingent apreciabil de lectori. El aducea toată rezerva şcolară a ţării, generaţia de mîine ajunsă la vîrsta pubertăţii, şi, cum spunea undeva Ion Creangă, „începînd să-i miroasă a catrinţă”.

Bătură şi la această uşă.

Era pe Strada de Sus, într-un gang, unde în curte se afla un depozit de lemne, şi un fierăstrău mecanic reteza stînjenii cu un sfâşietor vaiet metalic.

— Intrăăăă! invită glasul din casă, silindu-se să biruie scrîşnetul fierului.

Intrară. Şi primiră o lovitură brutală de uşă, în spate. Emil Ciugolea se întoarse ofensat. Dar îşi re- tractă exclamaţia injurioasă, rostită în gînd. Nu fusese vreo mînă invizibilă şi agresivă, nici, ca dincolo, vreun papuc cu aplicaţii balistice. Uşa avea o cumpănă cu greutate şi un arc, primitivă construcţie, menită să închidă canatul automat. Iar lovitura îi împinse înlăuntru, nu-i azvîrlea pe scări. Era o bună prevestire.

Uşa unui om ospitalier, grăbit să primească, nu să alunge.

Storurile se aflau trase. Lumina aprinsă, deşi soarele încă nu apusese deasupra Ceahlăului.

Isaia Orbalţ îi întîmpină în halat de postav vişiniu, legat la gît cu un şervet care-i făcea la ceafă două urechi de iepure. Îl recunoscu pe Emil Ciugolea şi-i rosti bun venit, cu un suspin plin de nădejde. Nu-l lăsă să înceapă. Vorbi el.

— Sînt nenorocit, monşer! Totul conspiră împotriva mea. Aveţi în faţă cel mai disperat om din ţara românească. Să nu vă mire dacă veţi citi mîine că mi-am zburat creierii. Sînt victima celor mai infernale maşi- naţiuni.

— Ei, cum asta? se miră cu sinceră solicitudine Emil Ciugolea.

Ascultaţi! ridică degetul Isaia Orbalţ.

Ascultară. Chiotul fierăstrăul ui circular străbătea triumfal pînă aci. S-ar fi spus că răcnea în casă, sub pat, sub sobă, în resorturile canapclei.

— Mai scrie! Mai inspiră-te! se văietă poetul. De-ar fi numai atît! Dar acum priviţi, după ce-aţi ascultat!

Codirectorii priviră în direcţia degetului.

Pe biroul poetului se afla un borcan de sticlă.

În borcan şi în spirt, răsucită pe o placă neagră, un fel de sfoară albă, de şnur, de panglică. Se apropiară să cerceteze nedumeriţi.

— Tenie! lămuri poetul cu un sfîşietor surîs de martir. Tenia mea. Mi-au scos-o

doctorii acum o lună. Opt metri şaptezeci şi cinci de centimetri. Un adevărat fenomen, spun toţi. Am s-o las după moartea mea Academiei... Dar ghinion. Nu i-a ieşit capul. A rămas prins în cîrlige şi o simt crescînd în mine. Mai scrie! Mai inspiră-te! Poezie-poezie!

— Şi noi, care tocmai pentru aceasta veneam! se agăţă Emil Ciugolea de asemenea binevenită introducere. Întemeiem o revistă... Cea mai mare şi mai prezentabilă, din cîte au apărut la noi. O revistă într-adevăr occidentală. Prietenul meu, care o finanţează, a fost de idee să...

Isaia Orbalţ ascultă expozeul pînă la sfîrşit cu suspine, scîncete şi priviri înălţate disperat spre tavan. De acolo, cînd se întrerupeau cîteva clipe urletele fierăstrăului circular, străbătea un cîntec de gramofon la al doilea etaj: „Iulian şi mama soacră”.

Georgei Galea admira frumosul cap al poetului, aşa cum îl popularizaseră cărţile poştale şi gravurile almanahurilor. Era într-adevăr un cap inspirat. Fruntea înaltă, albă şi lucie. Părul mătăsos şi inelat. Ochii dureroşi.

— Aceasta e, maestre!... Am venit să ne dai chiar pentru primul număr o poezie pe care o vom pune în prima pagină! încheie Emil Ciugolea.

— Dar cine mai poate scrie? se tîngui poetul. Ascultaţi sus. Gramofon. Şi ştiţi de ce zbiară şi acolo? Pentru mine!... Cînd încetează şi fierăstrăul de afară, noaptea, atunci se opreşte şi gramofonul şi începe clavirul. Aceasta e tot pentru mine. Se află

sus o idioată, o studentă, care a închiriat camera înadins ca să stea deasupra mea. Îmi scrie scrisori. Mă aşteaptă în gang cînd intru şi cînd ies. Cîntă ca să-şi afirme prezenţa fidelă. M-a ameninţat că se sinucide, dacă n-o ascult să-mi destăinuie amorul ei... Eu nu ştiu ce să mai fac! Am ajuns o biată victimă a tuturor persecuţiilor. Cum să vă dau poezii? Cine mai poate scrie versuri?

— Maestre! se oferi cu generos spirit de sacrificiu Emil Ciugolea. Vrei să te scap eu de nebună? Las-o pe mîna mea. Ţi-o lucrez să se vindece de amor în două săptămîni.

— Ce folos? oftă poetul. Rămîne gramofonul. Ră- mîne fierăstrăul. Eu sînt un om bolnav. Am toate bolile de pe lume. Vedeţi? Acesta e al şaisprezecelea buboi. Am avut pînă acum trei în ceafă, două subsuoară, patru în spate, altele pe pîntec, la mînă, unde vreţi. Şaisprezece. Doctorii spun că nu pot face nimic. Au încercat tot soiul de tratamente. Am chemat o babă să mă descînte şi să-mi dea buruieni. Zice că nu scap pînă ce nu voi avea nouăzeci şi nouă. Am ajuns abia la al şaisprezecelea. Pînă la nouăzeci şi nouă mai am de aşteptat optzeci şi trei. Mai scrie! Mai inspiră-te! Eu, de trei ani, domnii mei, n-am putut să pun pe hîrtie un singur vers. Stau toată ziua cu luminile aprinse şi cu storurile trase. Nu pot suferi soarele şi ziua... Am şi astm. Sînt bolnav de ficat. Nici cu inima n-o duc mai bine. Mie, sănătatea şi tinereţea altora îmi fac rău. Mă dezgustă. Numai animalele insensibile, numai brutele sînt de această să- nătate respingătoare.

Georgei Galea şi Emil Ciugolea erau gata să-şi ceară scuze, că se numără momentan printre aceste brute insensibile, tinere şi de o respingătoare sănătate. Amîndoi îşi luară mutră de suferinzi, ca nişte oameni care s-au tîrît pînă aci, vai de capul lor, numai Dumnezeu ştie cum.

— Bine, maestre, spuse Emil Ciugolea. Toate acestea le înţelegem şi ne întristează. Totuşi nu plecăm pînă ce nu ne făgăduieşti o poezie. Nici nu putem apărea fără dumneata. Dumneata eşti idolul nostru. Noi ne mulţumim să existăm în umbra dumitale. Prietenul meu Georgei Galea e unul din cei mai înflăcăraţi admiratori. A pregătit un studiu vast asupra întregii opere. El a avut pentru dumneata şi un duel la Bucureşti, cu o lichea de la Capşa, care pretindea că Eminescu e mai mare... Un cirac de-al lui Vlahuţă.

Fantezia lui Emil Ciugolea şi poate chiar oarecare fină intuiţie psihologică, îngăduindu-i să cunoască toate slăbiciunile omeneşti, îl ajutară să făurească un fel de mic roman plin de aventuri şi peripeţii ardente, în care eroul principal era prietenul său Georgei Galea, luptînd cu vitejie de cruciat să salvgardeze prestigiul poetului, atacat de toţi invidioşii şi incapabilii literelor române.

— Acum, fiindcă mă văd silit, maestre, am să-mi calc cuvîntul şi am să mărturisesc un secret. Amicul meu, Georgei, s-a hotărît să scoată revista numai pentru aceasta... Ca să ne adunăm în jurul dumitale şi să proclamăm sus şi tare admiraţia noastră. El m-a juruit să nu spun. E modest, discret şi pudic.

Dar mă ierţi, draga Georgei, că te-am trădat?

Georgei Galea nu-şi credea urechilor. Jena lui la auzul acestor gogoşi fu socotită de poet drept o frumoasă dovadă de modestie. Flatat, Isaia Orbalţ rămase pe gînduri.

— În acest caz, am să încerc, dragii mei. Am să caut prin sertare. Dar înainte de a vă promite am de făcut o obiecţie.

Codirectorii tresăriră, îndreptîndu-se pe scaune, ca două arme care şi-au ridicat cocoaşele. Iar era vorba de obiecţii?

— Am o obiecţie. Pardon, vreau să zic două! Mai întîi revista să nu se numească *România.* Nici *România mare.* Nu sună frumos. Şi nu e un titlu care să cuprindă

un manifest. Eu sînt de părere să se numească *Romania nouă.* Poate fi înţeles în toate sensurile. O Românie şi mare, şi nouă. Nouă, în orice domeniu. În poezie, în artă, în politică... Aceasta e prima obiecţie. A doua...

Se întrerupse, să toarne o doctorie într-o lingură. O înghiţi. Se oţărî. Cei doi directori ai *României noi* înţeleseră, după această schimă, că medicamentul era foarte amar sau foarte acru. Aşteptară oftînd cu resemnare a doua obiecţie.

— A doua, le ghici nerăbdarea poetul, e să renunţaţi definitiv la colaborarea lui Vasile Obedeanu. Eu sînt certat cu el, şi el e, de altfel, un idiot. E o legendă. Niciodată n-am putut citi patru pagini scrise de acest guguman. Cu el, vă compromiteţi revista de la început.

— Perfect, maestre! se grăbi să admită Emil Ciugolea. Revista se va numi *România nouă* şi se va dispensa de colaborarea lui Vasile Obedeanu. Şi noi sîntem de acord că e un mare imbecil.

— Dacă vreţi să vă asiguraţi un succes fără precedent, să vă învăţ eu ceva! adăugă poetul confidenţial. Chiar de la primul număr, să atacaţi cu toată energia canalia aceasta de Obedeanu. Să-l executaţi pînă la sînge. Să-l scoateţi din literatură. Vă dau eu date preţioase şi senzaţionale. Ştiţi dumneavoastră, dragii mei domni, că nevasta lui e fata unui păcătos de subcomisar? Aţi avut idee că Obedeanu trăieşte şi acum cu bucătăreasa? E un satir bătrîn şi abject. Am date de acestea cîte vreţi. Bineînţeles să le folosească şi să le semneze altcineva. Bunăoară, dumneata, domnule Ga-

lea... Eu în chestii de acestea nu mă amestec. Îmi promiţi, dragă domnule Galea, că-l scoţi din literatură?

Georgei Galea promise fără nici o mustrare de conştiinţă că e gata să-l zvîrle pe Vasile Obedeanu din literatură, aşa cum romancierul copilăriei îşi împroşca pruncii cu papucul în spate, pe scări, afară.

Atunci sîntem înţeleşi! se însenină o scurtă clipă poetul seninelor idile. V-as oferi un pahar cu apă rece. Dar eu n-am aci decît apă fiartă. Slăbit cum mă aflu, sînt forţat să iau toate precauţiile împotriva microbilor. Nu-mi ajungeau duşmanii!... Mai am de luptat acum şi cu microbii. De aceea nici nu vă întind mîna. De aceea şi la uşă am pus un dispozitiv automat, să nu ating clanţa cu degetele. Vă slătuiesc să luaţi aceleaşi măsuri. Tinereţea e imprudentă... Dar imprudenţa se plăteşte scump, dragii mei prieteni... Nu-l uitaţi pe Obedcanu. Pînă la sînge!

Codirectorii respirară afară cu sete aerul curat şi rece, după atmosfera clocită şi mirosul farmaceutic din camera poetului.

De la Isaia Orbalţ, plecară la marele eseist, filozof şi critic G.D.M.V. Vasiliu-Paltin.

Acesta puse condiţiile sale: revista să se numească neapărat *România liberă* şi în orice caz să se păzească de colaborarea compromiţătoare a lui Isaia Orbalţ; un maniac, un ratat, un ipohondru şi un plagiator ordinar al lui Verlaine, Samain şi Baudelaire.

— Ce dracu ne facem? priviră unul la altul codirectorii, cînd ieşiră în stradă.

Trebuie să renunţăm la unul din doi... Dar la care?

Ca Pillat din Pont, Georgei Galea îşi declină orice răspundere:

— Alege tu. Tu cunoşti mai bine cît preţuieşte fiecare...

— Să renunţăm la animalul acesta de G.D.M.V. Vasiliu-Paltin şi să-l păstrăm pe Orbalţ. Se cheamă că eseist şi critic ai să fii tu... În loc să te clasezi singur pe al doilea plan, punîndu-ţi pe altul în cap, te impui de la început criticul oficial ai revistei... Hai să mai încercăm şi la Iorgu Calinic. N-avem un sociolog. Cum a fost ales şi vicepreşedinte al Academiei, e un nume cu suprafaţă şi prestigiu. Un universitar e decorativ.

Merseră şi la Iorgu Calinic, sociologul şi rectorul Universităţii. Condiţiile lui fură:

Revista să se numească *România noastră.* Să ia atitudine vehementă pentru intrarea în acţiune alături cu

puterile centrale, împotriva Rusiei. Să publice în fruntea primului număr o execuţie radicală a lui G.D.M.V. Va- siliu-Paltin. Spre deosebire de prudenţa poetului Orbalţ, el îşi lua angajament să scrie şi să semneze pe a sa răspundere această execuţie. Le-o putea trimite în douăzeci şi patru de ore. Mai fu de idee să transforme revista în publicaţie săptămînală. Organ mai sprinten de luptă şi de atac. Dar aceasta rămînea la aprecierea codirectorilor. Era o simplă dorinţă facultativă, nu o condiţie expresă...

În drum, cînd coborau de la Iorgu Calinic, reduşi la muţenie de perplexitatea acestor complicaţii irezolvabile, se întîlniră cu Matache Stulpican. Pictorul era voios, cu urme de văpsea în barba care luase toate nuanţele curcubeului.

— Ei, ce-aţi făcut, băieţi? întrebă strîngîndu-le mina, ca unul care nu ştia ce e aceea teama de microbi. Am terminat coperta şi afişul. Superbe! Am făcut şi o duzină de vignete. Dar am început, mai băieţi, şi trei pînze, ceva giugiuc... Fleac, Grigorescu! Fleac, Lu- chian! Le reproducem în clişeu, la primul număr, pe supliment de hîrtie cretată.

Niciodată Matache Stulpican nu vorbise atîta. Revenind la tăcerea-i nativă, observă că mutrele amicilor arătau cu totul plouate. Îi întrebă cu îngrijorare ce s-a întîmplat. Cînd află toate peripeţiile pelerinajului la moaştele celebre, rezolvă chestia foarte sumar şi foarte norocos inspirat.

— Daţi-i pe toţi de unde-au venit. Facem revista fără aceşti ramoliţi. Şi o numim *România tînără.* Ca să se înveţe minte. Să

vadă dumnealor, că n-avem nevoie de dînşii... Acum mergem la Paradis General. Pe astăzi ne ajunge. A sosit Ionel Florinel, care are o inspecţie şi un patron. V-a căutat şi Panait. Discutăm la Paradis. Le spunem şi lor ce-am pus la cale. Am să vă schiţez eu alte afişe şi altă copertă. Mi-a venit o idee genială.

Sperjurii se îndreptară spre Paradis General, uitînd hotărîrile abstinente de azi dimineaţă. Dar aveau o scuză. Faţă de noua situaţie, era nevoie să cerceteze mai de-aproape fizionomia şi atitudinea viitoarei reviste strămutată pe alte baze.

— Vă spun drept, că mi s-a luat o piatră de pe inimă. E mai bine aşa! se bucură Emil Ciugolea. Scăpăm de ei. Facem revista generaţiei noastre. Jos cu cioclii! Acesta să fie programul *României tinere.* Să îngropăm fosilele. Mîine mă aşez la masa de scris şi trimit răvaşe la toţi scriitorii mai tineri de treizeci de ani din toată ţara. De la Bucureşti şi de la Craiova, de oriunde. Sînt o mulţime de refugiaţi din Ardeal şi din Bucovina. Îi centralizăm aci. Luăm în mîinile noastre frînele generaţiei!... Cînd mă gîndesc că era să ne prostim şi să ne încurcăm cu stîrvurile acelea, mă apucă groaza. Cu dînşii eram morţi, fraţilor, de la început. Ne semnam singuri actul de deces. A fost o Providenţă, care ne-a păzit de mare cumpănă.

La Paradis General îi întîmpină, fără nici o intenţie maliţioasă, cu vechile cîntece:

Asta să i-o spui lu Mutuuuu

şi cu:

Ei nu mă lăsa să mor, Marghioală!
Ei, nu mă lăsa să mooor!...

Şedinţa se prelungi pînă a doua zi la amiază. Se termină la baia cu aburi şi continuă pe urmă la gustări, după baie. Sosise Costăchel Andrieş. El isprăvise

strînsul de pe cîmp, vînduse recolta, nu mai avea ce face cu timpul şi fu cuprins de admiraţie şi de pios respect, cînd află că prietenii lui vor scoate o revistă cum n-a mai fost încă în România.

Numai Ionel Florinel se arătă contrariat şi mîhnit.

Cine îi silea să se pună rău cu scriitorii ajunşi la faimă şi la maturitate? Nu e destul că s-au asmuţit neamurile, la toate hotarele? Mai era nevoie să se mai încingă şi o sfîşiere între fraţi?... Cu oarecare bunăvoinţă, totul s-ar fi aranjat altfel. Dacă l-ar fi lăsat pe el, măcar că n-are nici o cădere, i-ar fi împăcat pe toţi în douăzeci şi patru de ore: pe Isaia Orbalţ cu Vasile Obedeanu, pe Iorgu Calinic cu G.D.M.V. Vasiliu-Paltin şi pe acesta cu poetul Orbalţ. Toţi sînt nişte zevzeci şi nişte melchisedeci,

CAPITOLUL XIV

Mane. Teckel. Fares.

De două ori planeta trecuse de la apheliu la perip- heliu, transportînd gratuit populaţia sa de 1.523.728.563 melchisedeci de toate vîrstele şi de toate rasele, cu viteză de douăzeci de kilometri pe secundă, spre un punct necunoscut din constelaţia Lirei.

Noroadele în loc să arate desfăt şi bucurie la acest amuzant voiaj, privind pe fereastră rotirea peisajului ceresc cum fac copiii cuminţi în accelerat — se întreu- cideau frenetic. Parcă n-aveau să ajungă cu toţii, în aceeaşi clipă, la aceeaşi destinaţie.

Alte oştiri proaspete soseau pe fronturi să primenească grosul armatelor. Se mistuiau repede, tîrîş, în galeriile de cîrtiţă. Îşi aruncau în cap cadouri cu surprize explozibile, care plesneau împroşcînd aşchii şi pară. Se făleau ca de o mare ispravă, cînd clădeau pe buza tranşeii o movilă cît mai înaltă de morţi, cu dinţii rînjind neantului.

Alte ţări dădură buzna, orbeţ, în măcel.

Vreun mag bătrîn, din altă stea, va fi privit cu uimire prin luneta lui această planetă gonind besmetic în vîlvătaie, pocnet şi fum, ca o rachetă aprinsă la onomastica Satanei.

Într-o apreciabilă măsură, se împlinea astfel visul sadic din insomniile lui Maximilian Ştaic. Melchi- sedecii îşi luaseră în serios misiunea să se extermine reciproc şi izbuteau cu prisosinţă.

Tata Max, la lectura fiecărui comunicat, scotea din gîtlej feroce articulaţii de satisfacţie. Îşi trosnea degetele osoase şi tremurînde. Îşi freca palmele ca un patron de prăvălie, căruia îi merge afacerea strună.

— Daţi-i înainte, Melchisedecilor! Curaj! Nu vă lăsaţi, copii!

Cu un rîs şchelălăit şi cu privirea sticloasă, înălţa paharul umplut numai pe jumătate, ca să nu-l reverse cu tremurul mîinii, îl dădea de duşcă închinînd pentru morţii prezentului şi mai ales pentru cei ai viitorului.

— Se strînge cercul, Melchisedecilor! Vine şi rîn- dul nostru!

Nu mai bea decît vin roşu şi gros, ca sîngele. Degetele pătate, barba şi piepţii hainei căpătaseră o culoare închegată, care înfiora privirea.

Antricot căra sticlele asudînd şi gîfîind. Domnul Solomonică însă asculta discuţiile clienţilor şi citea cu ochiul lăcrimos comunicatele ziarelor, cu o mare îngrijorare şi cu sumbre presimţiri. Îi era destul ceea ce-i vedea ochiul acum, ca să înţeleagă ce poate fi mîine. Nu-şi mai recunoştea

musafirii veseli şi paşnici de altădată. Nopţile lor se desfăşurau într-un fel de deznădejde alungată din urmă, cu o grabă sinistră, sfîrşind în certuri cumplite.

În van Bălănuţ îşi epuiza repertoriul cel mai voios. Nimeni nu-i mai asculta arcuşul. Căzu şi el în melancolie. Cutreiera un vînt încărcat de ameninţări.

De aceea, după miezul nopţii, domnul Solomonică îşi făcuse obiceiul să întredeschidă din ceas în ceas uşa fiecărei încăperi. Introducea nasul subţire în crăpătură şi cerceta cu agerul ochi unic fazcle fiecărei petrecanii. Poate voia să constate şi dacă n-a apărut pe vreun perete, scris de o mîna nevăzută, fatidicul avertisment din sala unde odinioară regele Balthazar îşi sfîrşea ultima noapte de orgie, în ceasul cînd Cirus spărgea cetatea Vavilonului, aşa cum istoriseşte cartea profetului Daniil.

Inscripţia nu apărea în noaptea aceasta. Dar nu era decît amînată pentru celălalt cîntat al cocoşilor.

Totul o pregătea.

Acum, clondirele de vin, în loc să încălzească glasurile pentru cîntec şi îndelungi istorisiri, între bunii prieteni care în zori se ajutau frăţeşte ţinîndu-se de braţ, să nu se poticnească în prag, acelaşi Uricani şi acelaşi Cotnar şi acelaşi Pîhneşti aprindea glas ascuţit, de harţag, iar comesenii se despărţeau duşmani, fără să-şi întindă mîinile. Dacă a doua zi se întîlneau împăcaţi, cu aceeaşi sticlă neutrală între dînşii, armistiţiul era provizoriu şi nu dura pînă la răsăritul soarelui.

Trînteau uşa intrînd, cu avînt sau plouaţi, după cum comunicatul „lor” le adusese bucurie sau decepţie. Îşi băgau unul altuia, sub ochi, ziarul cu litere mari şi negre, cît gîndacii de pivniţă, bătînd „ultima oră”, cu dosul palmei.

— Poftim! Mai zi ceva, puişorule!... Cc spui de asta? Au mîncat oleacă de papară şoacăţii dumitale!...

— Te ştiam mai serios, şefule. Cum poţi lua de bune toate falstiţiurile franţuzeşti? Citeşte mătăluţă printre rînduri. Victorie de asta, să le rămîna lor în nas. Povestea ceia: „Ia-l de pe mine, că-l omor!”

— Va să zică te-ai vîndut cu tătu ruşilor? Fugi de-aicea că duhneşti a mahorcă şi-a iuft, cale de-o poştă.

— Şi pe mătăluţă ti-o îndopat nemţii cu crenvuşti de-ai să plesneşti. Ia te uită ce burtă ai făcut de cînd te umpli cu bere! Parcă eşti cel de pe polobocul lui Gambrinus.

— Pînă una-alta, nemţii bat şi franţujii ţipă...

— Parcă ruşii noştri n-au tras în austrieci ca-n fasole!

Şi aşa mai departe. Bucuria unuia şi deprimarea celuilalt nu ţineau însă pînă a doua zi. O nouă ediţie de ziar, cu un nou comunicat, confirma sceptica filozofie, după care totul în această nestatornică lume e trecător şi uşurel ca fumul. Nemţii dădeau îndărăt de unde înaintaseră ieri. Iar franţujii, englejii sau ruşii pierdeau poziţia cucerită, ca să o mai cîştige şi iar să o piardă, mîine şi poimîine.

Drojdia harţei, însă, dospea şi se oţetea. Din pricina acestor depărtate isprăvi ale noroadelor intrate în ceasul judecăţii de apoi, prietenii vechi îşi aruncau în faţă cuvinte grele, care rămîneau între dînşii irevocabile şi după ce echilibrul pe frontul occidental şi oriental fusese restabilit. Muşteriii Paradisului General nu se mai căutau după vechile afinităţi care-i apropiaseră în neturburate prietenii de zece şi de douăzeci de ani. Acum se întruneau la aceeaşi masă amicii aliaţilor şi izbăvitorii Ardealului: iar la masa vecină, prietenii nemţilor.

Epitetele: „francofil”, „nemţofil”, „rusofil” căpătaseră înţelesuri de grave injurii şi erau adesea acompaniate de un pahar, care, zvîrlit cu efect în capul nemţofilului, îl desemna oprobriului public cu stigmatul unui cucui. Trădătorul era silit să se închidă în casă două-trei zile şi să-şi ascundă propria infamie. Pe urmă, cînd vînătaia se decolora, sosea viteaz şi clocotind de indignarea clocită acasă, ca să aplice, cu un

sifon, celălalt stigmat infamant, celuilalt trădător: rusofilului.

Numai Maximilian Ştaic se dovedea de o neclintită nepărtinire. Pe el nu-l interesa cine a înaintat şi cît a înaintat. El citea numai bilanţul de morţi al bătăliilor şi cunoştea numai bucurii şi decepţii statistice.

Zilele de acalmie pe fronturi erau singurele care îl deprimau. Iar atunci toţi învăţaseră că e mai prudent să i se ferească din cale. Cînd însă purcedea o ofensivă cruntă,

cu mii de morţi şi divizii întregi decimate, apărea radios. Clipea din ochi şi îşi netezea barba sanghinolentă.

— Văzut-ai, Melchisedecule? Merge uzina grozav! Aşa mai înţeleg şi eu... Ce era porcăiala ceia: „Slab bombardament de artilerie... Nimic nou pe frontul de vest”? E război sau e joacă de copii, cu puşti de soc şi cu săbii de lemn?

Bătălia de la Verdun şi catastrofa de la lacurile Mazuriene au fost două din cele mai mari bucurii din viaţa lui.

Cu un chibrit, muiat în drojdie de cafea desena, cu tremur de seismograf, pe faţa de masă, o mişcare genială de împresurare.

— Acuma să-i prindă ruşii pc nemţi, şi să-i dea peste cap în mare, aş spune brava lor! Nu ştiu ce dracu tace tîmpitu de Kornilov, de nu se mişcă? Au să-i apuce iarna stînd cu braţele încrucişate. Apropo, Georgei! La revista voastră trebuie să înfiinţaţi numaidecît o rubrică neagră. Un bilanţ lunar al morţilor, să aibă cu ce se mîndri posteritatea, dacă va mai rămîne o posteritate. Să-mi daţi mie rubrica asta.

Georgei Galea cădea de acord, să întemeieze şi o rubrică neagră, pe care să o încredinţeze lui tata Max, printr-o excepţională dispensă a limitei de vîrstă.

Revista celor trei cîrmaci ai generaţiei june suportase, de altfel, atîtea modificări, încît nici unul nu o mai recunoştea. Bineînţeles că numărul prim nu apăruse. N-o recunoşteau în matamorfozele din proiect. Era un proiect în veşnică şi foarte activă evoluţie.

La răvaşele lui Emil Ciugolea, cu o scandaloasă indiferenţă, nu răspunsese nici un reprezentant al tineretului literaro-artistico-social, de dincolo de Cucu- teni şi de Bîrnova. Au aşteptat. Au repetat cu acelaşi insucces apelul-circulară. Scîrbiţi şi indignaţi, s-au hotărît să schimbe definitiv spiritul şi programul revistei. Ca o palmă usturătoare pe obrazul acestor camarazi dezertori de la datorie, au ajuns la soluţia de unde ar fi

trebuit să plece. Generozitatea lor n-a fost înţeleasă şi apreciată. Foarte bine! Vor face un monitor de vajnic şi ireductibil regionalism. Ca să simtă, dumnealor! Din Moldova au pornit toate mişcările care au lăsat dîră în literatura şi arta românească. De aci poeţii, de aci prozatorii, de aci cugetătorii, de aci istoricii. Aci e ţara cronicarilor. Din acest Iaşi, va porni şi de astă dată noul curent, ferit de spurcarea oricărui compromis, cu dumnealor, cei de peste Milcov sau de peste Carpaţi. Ultimul nume al revistei şi cel deocamdată definitiv a devenit astfel, după multe peripeţii: *Iaşul!*

Era un întreg program în acest titlu. Un manifest. Totul pornea din Iaşi şi rămînea în Iaşi. Tot aşa şi Atena, numea străin şi sclav larva umană a metecilor născuţi departe de umbra Acropolei. Ei erau ceva mai indulgenţi. Nu cereau numaidecît autenticului ieşean să se fi născut la umbra Galatei şi a Cetăţuiei. Destul să fie adoptat de ieşeni şi destul să fi optat, în existenţa lui, pentru Iaşi. Aceasta era o delicată concesic, acordată de Emil Ciugolea şi de Matache Stulpican, ieşeni băştinaşi, codirectorului Georgei Galea, ieşean prin adopţiune. Şi era, de altfel, o realitate în afară de orice tăgadă. Cei mai fanatici ieşeni nu erau oare fiii adoptivi ai Iaşului?... un Radu Demetrescu, ori un Topîrceanu, născuţi la Craiova sau pe Valea Teleajenului? Aceştia au tras la Iaşi, aşa cum Goethe s-a simţit într-adevăr născîndu-se în adevărata lui patrie, numai cînd a ajuns sub cerul Italiei.

Chestiunea avea să fie pe larg şi patetic lămurită în articolul-program.

Matache Stulpican, după o serie nouă de schiţe şi de proiecte, a mai desenat o copertă definitivă şi un afiş. Dar îndată se ivi altă dificultate de ordin filologic:

Iaşul sau *Iaşii?*

Cum trebuie să se numească revista corect?

O anchetă minuţioasă şi îndelungă în lumea specialiştilor şi a grămăticilor, precum şi o mai iscoditoare consultare a străvechilor urice domneşti, au mînat la

rectificarea titlului iniţial. Era evident pentru cel mai puţin informat individ, că revista nu se putea numi decît *Iaşii.* Matache Stulpican a schimbat îndată alt afiş şi altă copertă, deşi toate preocupările sale îl reţineau acum în altă parte.

Începuse să lucreze la un tablou uriaş, cît peretele: şapte metri pe patru. Strămutase atelierul în salonul cucoanei Elencu, expulzînd toate mobilele şi covoarele. Cocoţat pe scară, zugrăvea un episod glorios din războaiele lui Alexandru cel Mare cu perşii: *Înfrîngerea lui Darius.* Astfel, cu o aproximaţie de circa două mii de ani, sc apropie de actualitate. Tot văzduhul planetei se afla străpuns de răsunetele războiului. Războiul îl inspira de astă dată şi pe el. Era un progres şi un început de aclimatizare.

Tabloul înaintase dincolo de jumătate. Pe primul plan, se vedea Alexandru cel Mare, călare, repezindu-se în galop marţial spre oştile înfricoşate ale lui Darius. Din fund, înainta ca un bizar ariciu, faimoasa falangă macedoneană, cu suliţele ameninţînd privitorul.

Dar într-o dimineaţă, Emil Ciugolea veni să turbure ardenta inspiraţie a pictorului. Spuse, căscînd:

— Eu, în locul tău, Matache, l-aş da dracului pe Alexandru cel Mare. Cine se mai interesează de el şi de perşi? Aş îmbrăca soldaţii în uniformă franceză. Aş pune nişte tunuri în fund şi nişte ghiulele explodînd deasupra capetelor. I-aş turna nişte mustăţi albe lui Alexandru, să-l transform în Joffre. Şi aş boteza tabloul: *Înfrîngerea de la*

Marna. Ar avea un succes monstru. Pe garanţia mea! Am reproduce pe urmă tabloul în primul număr al revistei. Un supliment în culori, pe hîrtie cretată!

Ceea ce îl ademeni pe Matache Stulpican la această judicioasă idee n-a fost garanţia lui Emil Ciugolea. Era mai ales ispititoarea perspectivă a unei superbe perechi de mustăţi, aplicată pe buza superioară a lui Alexandru cel Mare, Macedoneanul.

O săptămînă, pictorul a lăsat să se usuce penelurile şi paleta, muncit de o foarte legitimă criză a conştiinţei de creator. Pe urmă, într-o bună dimineaţă, a escaladat scara fluierînd voios şi a început să transforme cu mare viteză ostaşii cu scut şi lănci ai lui Alexandru cel Mare în bravi şi mustăcioşi „poilu”. A purces, fireşte, de la mustăţile spînului împărat macedonean, devenit într-o clipă victoriosul generalisim de la Marna. Între picioarele calului, aruncă o granată rumenă ca o rodie şi împroşcînd un pumn de grăunţe de plumbi. Cerul Asiei Mici se întunecă de fumul ghiulelelor, într-un cumplit bombardament, pe care nici prin vis nu l-au simţit, cu două mii de ani în urmă, soldaţii lui Darius.

Matache Stulpican se convertise, în sfîrşit, la actualitate.

Dar ideea lui Emil Ciugolea ţîşnise din fantezia sa de romancier într-un ceas rău. Căci discutînd epocala operă a bunului lor prieten, izbucni într-o noapte, la Paradis General, semnalul discordiei.

Sosise şi Ionel Florinel, între o inspecţie şi un botez şi între o anchetă şi o nuntă. Erau adunaţi în păr: Costăchel Andrieş, cu inseparabila-i cutie de tutun Macedonia şi veşnic disparibila-i ţigaretă de chihlimbar. Panait Bîzdrugovici, tata Max, Emil Ciugolea şi Georgei.

La al nu ştiu cîtesprezecelea pahar de Uricani, Ionel Florinel, în generosul său pacifism, expuse amicilor cum ar pune el capăt odiosului măcel care dezonora umanitatea. I-ar aduna pe toţi: regi, împăraţi, preşedinţi de republică, miniştri şi

comandanţi superiori, la o masă copioasă. Acolo, la fructe şi la cafea, le-ar ţine o închinare mişcătoare, să-i aducă la simţul realităţii. Împăcarea ar fi o jucărie. Cu o singură condiţie: să se afle cu toţii după masă şi după un vin copios, cînd omul e îmblînzit de torpoarea digestiei.

— Eşti un debitoc! pufnise Maximilian Ştaic cu dispreţ. Ce te doare pe tine? Lasă-i să se spintece; de-a- bia au început să înveţe meşteşugul acesta.

Bălănuţ crezu oportun să cinte *Madelon,* îndată acompaniat pe patru voci de Emil Ciugolea, Panait, Georgei şi Ionel Florinel, ca întotdeauna soprană-lejeră.

Un spirit obiectiv şi subtil ar fi presimţit din abţinerea celorlalţi trei: Matache Stulpican, tata Max şi Costăchel Andrieş, o tainică indicaţie a viitoarei sepa- raţiuni pe chestie de principii. Cel care dezlănţuise catastrofa fu Emil Ciugolea.

— Eu propun să mergem cu toţii mîine dimineaţă să admiraţi tabloul lui Matache. E o adevărată capodoperă. Dacă l-ar vedea Saint-Aulaire, cînd va fi gata, sînt sigur că o să ceară telegrafic autorizaţie de la guvernul francez să-l reţină pentru Luvru.

Spre surprinderea tuturor, Matache Stulpican, în loc să se simtă flatat de aceste fierbinţi elogii, mormăi în barbă un cuvînt puţin amabil la adresa eroilor din propria sa capodoperă.

Georgei Galea păru consternat.

— Dar e absurd ce spui tu, Matache! Glorifici o victorie franceză şi ai simpatie pentru boşi?...

— Aceasta e bună de pus în roman! adăugă Emil Giugolea.

— În romanul tău să pui altceva! (şi spuse ce), o ţinu înainte Matache Stulpican. Dacă am stricat tabloul, zugrăvind paiaţele celea de franţuji, e numai din cauza ta. Un atac german; cu aceasta trebuia să încep! Ai auzit tu cum merg trupele germane la atac? O splendoare! Cot la cot, în masă compactă şi în cîntecul fanfarei.

— Cînd ai devenit, dragă, atît de nemţofil? se miră nevinovat Georgei.

— De cînd vă tot aud pe voi, cu franţujii voştri. Că franţujii fac aşa. Că franţujii luptă aşa. Mi s-a acrit. Eu m-am convins că nemţii sînt un popor foarte de treabă. Uitaţi-vă la pardesiul meu. Marfă nemţească. Îl am de patru ani şi parcă e nou. Asta nu-i fleac!

Discuţia se întăritä, încrucişînd argumente pentru şi contra aliaţilor, pentru şi contra puterilor centrale.

Ionel Florinel se declară fidel partizan al aliaţilor, fiindcă numai franţuzii şi ruşii ştiu să mănînce, prin contrast cu bucătăria mălăiaţă şi indigestă a nemţilor. O victorie germană echivala cu o înfrîngere a bucătăriei franco-ruse. Îşi putea imagina cineva omenirea supusă la un regim de crenvuşti, franefurteri şi şunci, de cafea cu lapte şi cugăli cu prune?

Maximilian Ştaic admira pe nemţi din două pricini. Mai întîi, fiindcă numai ei fuseseră vrednici să pună la cale o hecatombă ca aceea de la lacurile Mazuriene. Mai apoi, tocmai fiindcă mergeau la moarte ca nişte bravi

Melchisedeci, cot la cot, în cîntecul piculinilor.

Ceilalţi se grupară într-o tabără sau alta, cu argumente recoltate din toate domeniile artei, politicii, umanităţii, istoriei şi geografiei. Argumente care întîmpinau contraziceri, fiindcă spiritul şi conştiinţele lor, precum şi Uricaniul lui Solomonică, desfundaseră un nesecatuit izvor de ingenioase inspiraţii. Dintre toţi, Matache Stulpican şi Ionel Florinel nu admiteau nici o replică. Erau tari pe ceea ce ştiau ei.

— Uitaţi-vă la pardesiul meu. Marfă nemţească. Asta nu-i fleac!

— Aş vrea s-o mai văd şi pe asta! Bucătăria franceză sucombînd în faţa cîrnaţilor fierţi în apă chioară! Atunci nu ne mai rămîne decît să ne întoarcem în caverne şi s-o luăm de-a capo, de la carnea crudă şi de la fiertura de urzici.

Bălănuţ nu mai avu de ce cînta. Nimeni n-avea urechi să-l asculte. Solomonică introduse de cîteva ori nasul coroiat în deschizătura uşii şi se retrase, de fiecare dată, cu un suspin amar. Nu citise încă pe perete inscripţia fatidică, dar sfîrşitul nu era departe, dacă se învrăjbiseră şi ultimii clienţi pînă acum rămaşi imuni la boala care mistuia ţara.

Dimineaţa s-au despărţit cu reci strîngeri de mînă, întrecîndu-se fiecare să plătească el nota, ca să nu rămînă obligat celuilalt. Preocupare de fatal augur, care nu se mai pomenise încă în prietenească lor cooperaţie de consum.

Matache Stulpican a luat-o înainte, fluturînd poalele pardesiului *Made in*

Germany. Georgei Galea şi Emil Ciugolea se abătură la baia cu aburi. Cînd ajunseră acasă, îşi găsiră prietenul şi redactorul viitorului monitor al generaţiei, călare pe scară, remaniind tabloul în a treia şi ultima versiune: *Mareşalul Hindenburg în fruntea armatelor victorioase.* Albastrele tunici franceze se transformau, cu promptitudine de cameleon, în cenuşii tunici nemţeşti. Iar sub nasul lui Joffre, ex-Alexandru cel Mare Macedoneanul, crescuseră, gigante, mustăţile mareşalului Hindenburg.

Într-adevăr, cele mai impozante mustăţi ale timpurilor moderne.

Numai pentru atît de-ar fi fost, şi încă Matache Stulpican înţelegea că pînă acum bîjbîise în tenebrele erorii. Îşi găsise eroul ideal. Mustăţile mareşalului erau un argument chiar mai convingător decît pardesiul cel de patru ani, care nu era nici el un fleac.

Georgei Galea s-a dus să se culce, sub privirea mocnită a lui Matusalem, statornică sentinelă. Emil Ciugolea s-a întins îmbrăcat, cu faţa în sus, pe divanul din camera lui, unde pe masă îl aşteptau filele îngălbenite şi neatinse, de sub coperta romanului în trei volume.

Prin somn, Georgei fu chinuit de apariţia Alinei Bogza. Îl chema cu semne prietenoase, într-un peisaj alpin, cu pajişte înflorită sub picioare şi cu albe creste înzăpezite, deasupra capului. Era îmbrăcată în rochia albă. Întorcea ochii ei *mauve.* „De ce nu vii?” părea că spune. Iar pe dînsul îl ţinea captiv un neamţ cu cască şi cu

uniforma cenuşie. Un neamţ care avea chipul şi barba lui Matache Stulpican.

Se trezi năduşit, cu gura amară, într-un zvon războinic de glasuri. Se înălţă într-un cot, să asculte. Glasurile veneau din salonul-atelier al lui Matache Stulpican. Recunoscu glasul pictorului şi glasul romancierului. Amîndoi îşi aruncau crunte învinuiri şi urîte cuvinte de ocară. Continuau controversa franco-germană, întreruptă astăzi dimineaţă în zori. Georgei Galea, cu o poltronerie demnă de dispreţ, găsi mai prudent să nu se amestece. Se întoarse pe cealaltă coastă şi aţipi din nou. Cînd se deşteptă a doua oară, din acelaşi vis, unde în acelaşi peisaj alpin îl chema Alina, constată că într-adevăr Matache Stulpican, viu şi aievea, fără cască şi fără uniformă cenuşie, dar îmbrăcat în pardesiul său cenuşiu, produs al manufacturii germane, îl apăsa cu mîna pe umăr.

— Ce e, Matache? întrebă freeîndu-şi ochii.

— Am venit să-mi iau adio şi să-ţi mulţumesc pentru ospitalitatea ta de pînă acum.

— Dar ce s-a întîmplat? Unde pleci? Nu pricep nimic...

Matache Stulpican surîse amar, în barba-i neagră şi creaţă, de monarh asirian.

— Vă las în idila voastră franco-rusă. Nu vreau să vă incomodez cu prezenţa mea indezirabilă.

Georgei se ridică în capul oaselor, deşteptat definitiv.

— Tot nu pricep! exclamă nedumerit.

— Raporturile între mine şi amicul duinitale, domnul Emil Ciugolea, sînt rupte. N-am vrut să te pun în situaţia delicată să alegi între mine şi dînsul. Ştiam că vei opta pentru el. De aceea plec, înainte de a mă da afară. Adio!

Cu un gest emfatic, pictorul porni spre uşă, flu- turîndu-şi poalele pardesiului, prin care devenise înverşunat germanofil.

Georgei Galea alergă după el. Dar în curte se şi afla strînsă toată zestrea artistică a prodigiosului pictor. O birjă încărcată de pînze. În alta, cufăraşul de lemn, alte pînze şi capodopera făcută sul: un tub lung cît o ţeavă de tun naval.

— Matache! strigă Georgei. Eşti nebun? Ce înseamnă aceasta? Vino să ne înţelegem, omule!

Matache Stulpican repetă gestul patetic:

— Adio!

Birjele porniră în pas, ca să nu primejduiască fragila clădire de pînze. Erau birje hodorogite, de Iaşi; birje tîrîte fiecare de un cal, bleg, şchiop, ros de hamuri şi sîngerat de înţepăturile muştelor.

Mica şi trista caravană coti pe poartă, în stradă.

Atunci se întîmplă minunea absurdă şi enigmatică. Matusalem coborî de pe „Codurile Hamangiu”, zvîcni în goană după birje şi începu să meargă în urma lor la pas, ca un căţel cînd se mută stăpînii. Matache Stulpican nu-l desmierdase niciodată. Nici nu-i luase în seamă existenţa. Dar printr-o misterioasă şi perversă aberaţie, motanul cel chior îşi părăsi leagănul natal şi suze-

ranul său prin drept de ereditate, ca să urmeze pictorul vagabond în lumea vastă.

Poate era şi el un motan nemţofil.

— Aceasta le întrece pe toate! exclamă de unul singur Georgei Galea, intrînd îndărăt în casă, să capete lămuriri de la Emil Ciugolea.

Dar romancierul, în camera lui, îşi aduna febril vrafurile de cărţi, răsturnîndu-le într-un cufăr de paie.

— Ce i-ai făcut lui Matache, dragă Emil?

— Poate îţi pare rău că a plecat? răspunse indirect, cu altă întrebare, viitorul romancier. Nu avea nici o grijă. Scăpi şi de mine.

Spunînd, răsturnă alt braţ de cărţi, de-a valma. Un nor de praf se ridică pînă în tavan.

— Nu vă mai înţeleg de fel, bre năucilor. Ce dracu, aţi înnebunit? Ce vorbă e asta: „Scăp şi de tine?”

— De prisos să mai pierdem vremea discutînd o chestie închisă. Ce-am ajuns eu, să-mi spună domnul acela că trăiesc ca un parazit pe spinarea ta? Poate te-a convins. Poate crezi. Nu m-aş mira!... După ce doi ani şi mai bine mă ţii aici ca să-mi pierd vremea şi să nu pot lucra!... În alte condiţii, romanul era terminat, hăt şi bine! Mă potrivesc ţie şi trăiesc ca un pierde-vară...

Georgei Galea asculta cu gura căscată (la figurat). S-ar fi aşteptat la orice, în afară de asemenea învinuiri, dupa ce pusese casa la dispoziţia amicilor creatori, ca un modest Mecena, să-i vadă creînd în linişte, pace şi onor.

— Fără tine, scoteam revista demult! mai adăugă romancierul, urcîndu-se pe capacul cufărului cu picioarele, să-i preseze conţinutul...

— Dragă Emil, alt om, în locul meu, ar avea tot dreptul să se supere! rosti împăciuitor, cu resemnată melancolie, Georgei.

— Ar avea haz! Tot tu să te superi! Numai aceasta ar mai lipsi...

Emil Ciugolea încuie lacătul şi începu să-şi aleagă din sertar topurile intacte de hîrtie, cutia cu peniţe, caietele romanului frumos legate în scoarţe de piele. Tustrele, cu foile albe-gălbui, şi cu titlurile scrise deasupra: volumul I, volumul II, volumul III. Poate pe ultima foaie albă, romancierul scrisese anticipat şi zicala latină: *„Finis coronat opus!”*

— Mă duc să aduc o birjă, anunţă Emil Ciugolea.

— Şi eu mă duc să mă culc, renunţă Georgei Galea să mai înţeleagă ceva.

Tot mai plăcut era visul lui. Chiar dacă îl ţinea captiv mîna lui Matache Stulpican, îmbrăcat în uniforma ostaşilor lui Hindenburg, cel puţin o întrevedea pe Alina, întorcînd spre dînsul ochii *mauve:* „De ce nu vii? Ce-aş- tepţi?”

De doi ani, prinsă de război pe ţărmuri străine. Alina Bogza rămăsese în Şviţera. O ştia aceasta prea bine. Iordache Bogza se întorsese în ţară, pleca şi venea de la Jockey-Club, cu aceeaşi regularitate cronometrică. Hîrtia din ferestre dispăruse. Păunii se chemau cu acelaşi glas provocator; iarba era

din nou tunsă şi potecile de nisip plivite. Dar parcul era trist şi mut.

Georgei se mulţumea cu diafana făptură de vis:

— „De ce nu vii? Ce aştepţi?”

CAPITOLUL XV

Banchetul strigoilor

Trecu un soldat fluierînd şi tîrşîindu-şi bocancii. Pe urmă, o birjă foarte departe, duruind pe o stradă, apoi pe alta şi încă pe una, departe de tot, la capătul lumii.

Trecu o femeie subţire şi înaltă, în haină albă, cu paşii de gumă, ca o fantomă. Era acolo. Unde-i acum? S-a topit într-un zid, femeie de fum.

Tăcerea se-ntinse deodată, atît de brusc şi totală, încît se aude pînă aci valsul cîntat de fanfară, sus la Copou, în grădină. Un vals demodat şi melodios.

E o noapte albastră şi adîncă. O noapte de Iaşi. Molatic şi vîntul de august a stat.

O frunză nu mai clinteşte. Teiul a aţipit letargic, în somn imobil de cloroform. Un om s-a desprins, face un pas, s-a oprit, se întoarce. Un om fascinat de lumina caldă şi bună de la fereastră. N-a dezlipit ochii de acolo.

Aşteaptă de un ceas. De mai multe.

Lumina e dulce, aurie, ca mierea. Perdeaua e trasă în lături. Geamul deschis.

Se vede o femeie, în haina subţire de noapte, străvezie pe sîni. O femeie fumînd (a cîta ţigară?), cu buzele rotunjite într-un surîs. Un surîs pentru ea numai. Se ghiceşte ca urmăreşte un gînd plăcut, pe care îl păstrează ca s-o înveselească numai pe ea. Un gînd depărtat şi şăgalnic. Poate un gînd înveselitor, dar crud.

Cîteodată vorbeşte cu cineva nevăzut.

Da. Este cineva în casă, într-un colţ, poate pe divan, poate jos, întins sau căzut pe blana albă de urs. Cineva nevăzut pentru omul de-afară. Pentru el a făcut un pas, s-a desprins din noapte, s-a întors, aşteaptă. Îl aşteaptă.

Surîsul lui Lu e îndepărtat şi crud...

E pentru cel de afară? E pentru cel dinlăuntru?

Poate e pentru amîndoi deodată.

Omul de afară. (Hai să vă spun!) Omul de afară, Maximilian Ştaic, a ghicit. Există cineva înlăuntru. E cel pe care îl ştie el. Şi e căzut jos pe blana de urs. E adolescentul cu obrazul de fată şi cu ochii albaştri şi puri, acuma cerniţi. E gol. Cu pieliţa albă, cruţată încă de părul bărbătesc şi respingător. E numai un copil. Acum sufere. Ceva s-a împîclit pentru totdeauna în ochii albaştri. De acum e la fel cu oricare. Mîine va învăţa să urască. Va şti să rînjească cinic. Va face şi el pe alţii să sufere şi să plîngă.

Acum plînge el.

Lu surîde, scuturînd scrumul ţigării pe blana albă. pe părul inelat al copilului care i-

a încleştat rotund genunchii să-şi apese fruntea dureroasă.

Lu surîde nevăzutului, depărtat. Pentru cel de jos? Pentru cel de afară?

Pentru amîndoi.

În noaptea aceasta îl va sacrifica, pe care?

A sfîrşit ţigara. A aruncat-o. Surîsul s-a şters. Se ridică descleştîndu-şi genunchii din strînsoare. O cută subţire îi taie fruntea, vertical. A venit la fereastră. Parcă din nou surîde întunericului, nopţii, cerului înstelat. Ascultă. Valsul fanfarei militare de la Copou; e un vals demodat, sentimental şi melodios.

Doi oameni îşi apasă cu mîna, pe piept, tic-tacul zvîcnit al inimii. Unul de la un capăt al vieţii, celălalt de la celălalt capăt.

Va fi pentru cel de-afară? Va fi pentru cel dinlăuntru?

Lu a ridicat mîna. Face un semn de chemare? Nu. A închis geamul. A dat drumul storului. Lumina cea aurie şi dulce ca mierea a rămas închisă înăuntru.

Maximilian Ştaic a rămas afară.

Nu mai are ce aştepta. A fost un nebun că mai aşteptase ceva.

A pornit pe strada atît de tăcută şi goală, încît paşii lui sună să se audă pînă la capătul lumii. Ca vuietul birjii de adineauri.

S-a întors să lovească duşmănos cu piciorul. A lovit în Cerber, care undeva îl aşteptase şi-l însoţea. Cîinele n-a scos glas. A rămas doar mai în urmă, să meargă pas în pas. Omul şi cîinele. Fiecare singur, în singurătatea pustie a nopţii cu stele, unde dorm teii cu frunzele imobile de cloroform şi

unde moare un vals demodat şi melodios, cîntat de fanfara militară sus la Copou.

O noapte de Iaşi.

Omul strînge pumnii cu unghiile înfipte adînc în palmă. Cum urăşte noaptea albastră cu stele! Cum urăşte tinereţea cu pieliţa fragedă-albă! O vrea mai repede strivită în hîdă ucidere, maţe şi oase zvîrlite de-o schijă, pe-un fir de sîrmă ghimpată, într-o tranşeie. Cum urăşte tinereţea cu ochii albaştri şi neîmpîcliţi! Urăşte şi Iaşul. Se urăşte şi pe el.

De foarte departe, din fum tremurat de amintire, se vede — tot el. Era un adolescent cu obrazul de fată, cu ochi luminoşi, cu pieliţa albă. De ce, mereu, amintirea aceasta? O amurgire cu soarele cald, cu razele oblice. Un ţărm de apă cu nisipul încins. Un adolescent gol. El. Are braţele fine şi tari; pielea e albă şi fină. În soare, cînd s-a oprit o clipă, e zvelt, frumos şi pur, ca o divinitate păgînă a tinereţii, sculptat în marmoră de o mîna desmierdătoare. A ridicat braţele. Şi-a luat avînt. S-a azvîrlit în împroşcarea rece a apei. Înoată departe. Ce voluptate să simţi braţele tari, plămînii puternici, ochii limpezi! Să rîzi la gîdilarea vicleană a apei, cu dinţii puternici şi albi. Ce voluptate să risipeşti dintr-o energie şi o tinereţe eternă! Să dai, iar mîine să începi din nou, din izvor nesecătuit, cu nesaţ. De ce mereu amintirea aceasta?

Orice-ar fi dorit atunci, era în putere să facă. Şi avea înainte tinereţea eternă.

Examenele, o jucărie. Obstacolele, altă joacă. Totul deschis înainte, la un singur semn, ca munţii despi- cîndu-se magic sub

vărguţa vrăjită. Pe urmă, neaşteptat, un resort mic, misterios, detracat înlauntru.

Din oraşul acesta n-a mai ieşit niciodată. E singurul om care n-a mai fost niciodată la gară, să plece undeva, să vină de undeva.

Totul a murit aci, se află în acest mormînt imobil, unde au aţipit şi frunzele teilor cloroformizate.

Văzduhul torpid a scufundat tot.

Un om uscat şi bătrîn, cu oasele tremurînd, cu barbă încîlcită de fachir cerşetor şi cu ochii sticloşi, un moşneag cu rînjetul rău, merge pe strada pustie în noapte, iar strada e atît de deşartă şi noaptea e atît de sonoră, noaptea de Iaşi, încît paşii omului sună să se audă pînă la capătul lumii, ecou depărtat.

A intrat în ograda cu bălăriile înalte cît statul de om. Toate jivinele au început să mişte prin somn. Bojdeuca e neagră şi strîmbă. Ferestrele cască orbite negre de craniu.

A intrat şi n-a închis uşa. De ce-ar închide-o? Nu-i nimeni să vină la el. A intrat, dar nu aprinde lumina. De ce-ar aprinde-o? Ce-ar avea de văzut?

Cîinele a sosit din urmă. Se gudură la propria lui umbră, atît e de fricos şi linguşitor. Se culcă în prag şi se purică.

E noapte de Iaşi. Valsul fanfarei abia se aude pînă aci. E un vals demodat, sentimental şi melodios. Un vals

de pe vremea cînd adolescentul cu braţele tari şi fine, cu pielea albă şi lucie, cu ochii luminoşi şi cu tinereţea eternă, se zvîrlea în împroşcarea rece a apei, să înoate departe, spre toate adîncurile.

În patul de scîndură, cu faţa în jos, în perna murdară şi sleită, un cap de moşneag fonf se înfundă, să n-audă tăcerea, să nu vadă întunericul.

Este o noapte de Iaşi şi nimic mai mult.

O săptămînă Georgei Galea a trăit viaţă posacă de văduv.

În casa vastă şi goală, îi lipseau toţi. Îi lipsea şi prezenţa tainică a motanului chior, cu ochiul hipnotic de pe „Codurile Hamangiu”. Zilele au fost fierbinţi. De pe un divan pe altul, se strămuta luptînd cu muşte lipicioase. Noaptea rătăcea pe străzi cu dogoarea zvîcnind din ziduri, căutîndu-şi prietenii. Dispăruseră toţi.

Baba Frăsîna începu să scuture, să deretice şi tî- rîie mobilele afară, la soare, bucuroasă că a scăpat de năucii care-i spurcau liniştea casei. Cu miez de pîine şterse mustăţile profanatoare de pe portretul cucoanei Elencu. Fosta stăpînă îşi căpătă vechea înfăţişare solemnă şi severă din cadră; tot aşa fotografiile necunoscute din albumul cu scoarţele groase ca Biblia.

Georgei asistă pasiv la această reîntoarcere a vechilor forme. Îi erau indiferente.

Păunii din parcul de alături se provocau cu glas piţigăiat şi urît:

— Ioooon!

— Io-ooo-on!

Dar în parc, pe mătasea gazonului verde şi tuns, nu mai erau pălării de pai aruncate, zvon cristalin de glasuri, scaunul cu tălpile curbe, măsuţa de trestie unde vîntul întorcea foile singur, să citească o carte uitată.

Georgei Galea nu se mai înălţa pe soclul de piatră, să lungească gît de girafă. Nu avea ce privi. Alina îi apărea numai în somn, chemîndu-l în peisajul alpin: „Ce-aştepţi? De ce nu vii?” Prin somn toate se rezolvau în miracol. Se smulgea din încleştarea infanteristului neamţ, cu chipul şi barba lui Matache Stulpican. Alerga la chemare. Alina îl primea cu ochi *meuve* încruntaţi în gingaşă mustrare: ,,De ce nu veneai? Ce-aşteptai, Georgei?” Întindea spre el braţele diafane... Nimeni nu-i mai putea despărţi, nimic. Zadarnic infanteristul neamţ, călcînd în mod odios legile neutralităţii, se năpustea asupra lor descărcînd focuri de armă. Le lua apărarea Wilhelm Tell, arcaşul, înduioşat şi el de atît de statornică iubire şi atît de vrăjmaşe coaliţii, care-i ţinuseră pînă acum despărţiţi. Vestitul ţintaş, în toată trilingva republică federală, schimbase arcul legendar pe-o carabină Mauser, şi de după Mont-Banc ochea cu gloanţe marca Gilette, mustăţile lui Matache Stulpican, aşa cum odinioară înfipsese săgeata pe mărul aşezat de-un tiran în creştetul propriului său prunc. Poac! Zbura o mustaţă. Poac! Cădea cealaltă. Mutra lui Matache Stulpican rămînea spînă şi golaşă, ca a lui Alexandru cel Mare, Macedoneanul. Poac!... Georgei Galea se deştepta în pocnetul beţelor care scuturau afară covoarele. Realitatea trivială

îl scîrbea. Ieşea pe stradă tîrîndu-şi paşii fără nici o ţintă.

Trotuarul se muia elastic, de gumă, sub paşi. Toate mîinile erau asudate. Soarele juca o amăgitoare apă a morţilor, pe acoperişurile încinse.

Georgei Galea se ducea la Tufli, cerea o îngheţată de smeură şi două pahare de apă brumate. Dar îngheţata rămînea să se topească, după prima atingere, într-o zeamă cleioasă. Apa din pahare se încropea. Pleca în altă parte. În una din acele peregrinări, un vag cunoscut îl opri să-i spună cu o clipire complice din coada ochiului:

— O veste care te interesează... A sosit de cîteva zile din Elveţia un amic al lui Iordache Bogza. A adus ştiri de la Alina. După cît se pare, se întoarce şi ea, peste cîteva săptămîni, prin Suedia, prin Rusia, nu ştiu pe unde...

Povestea lui era cunoscută în tot oraşul. Prietenul vag aştepta o explozie de recunoştinţă, pentru vestea neaşteptată. Georgei Calea, însă, uită să-şi ia rămas bun. N-avea timp. Se răsuci pe călcîie, zbughind-o la goană să afle urma solului sosit din patria lui Wilhelm Tell. Să mai spui că între vis şi realitate nu există o tainică împletire prin fir nevăzut!

Îl ştia pe acest sol providenţial. Era un bătrînel simpatic şi chefliu; un repertoriu ambulant de anecdote. Lui poate să-şi deschidă toată inima. A jucat de cîteva ori bridge, la Jockey-Club, în rarele prilejuri cînd a trecut pe acolo.

L-a căutat acasă. Nu era. L-a căutat la club. Nu era. Nu era nici la Azuga, la baie, la

prieteni. Nicăieri. Pretutindeni trecuse cu cinci minute înainte. Devenise mesagerul invizibil. Din nou îl cercetă acasă. Servitoarea îi spusese că a fost între timp şi că a plecat. Dar cum era o slugă veche şi iniţiată în toate tabieturile şi programul cotidian al stăpînului, îl asigură pe Georgei că diseară îl poate găsi neapărat la Paradis General, „la masa ceia, ştii mata!”

Ştia şi aceasta. Era masa din fiecare lună a ultimilor supravieţuitori din cercul vestit „Moldova Junǎ”, faima de odinioară a Iaşilor. „Moldova Junǎ” fusese junǎ şi glorioasă acum vreo patruzeci de ani, iar junii, băutori şi mîncăi vestiţi. Adunările lor de la Bolta Rece, de pe vremuri, rămăseseră celebre în analele cetăţii. Junii Moldovei se răriseră, căpătaseră reumatisme şi piatră la maiu, ulcer la stomac şi boli de inimă, albiseră şi cheliseră; unii plecaseră spre capitală, infami dezertori atraşi de cariere mănoase, alţii plecaseră mai departe, să deşarte cupele de ambrozie în compania zeilor. Bolta Rece se strămutase din aşezarea veche, pe urmă îşi schimbase stăpînii şi oaspeţii, căzuse din rang, devenind o cîrciumă ordinară pentru comişii-voiajori şi agenţii de percepţie.

Mesele lunare ale ultimilor supravieţuitori se transferaseră de vreo doi ani la Paradisul General al domnului Solomonică. Comesenii miopi, pleşuvi, reumatici şi betegi se ridicau, sprijiniţi în cîrji, să ciocnească pahare clătinate în degetele lor de artritici, în amintirea junei Moldove. Dar ceilalţi clienţi ai domnului So-

lomonică botezaseră acest praznic lunar şi funebru: „Banchetul Strigoilor”.

Georgei Galea, plin de neastîmpăr, încercă în toate chipurile să omoare timpul pînă la ceasul cînd strigoii se adunau. Nu dădu drumul birjei cu care colindase oraşul, căutînd solul-fantomă. Se plimbă la Copou. Elegiac, îşi recită începuturi de strofe din toate poeziile scumpe amanţilor. Optimist, îşi imagină surpriza unui mesagiu, destinat înadins pentru el, de la Alina.

Un singur cuvînt: „Sosesc!”, purtat peste oceane şi mări, fluvii şi munţi, de bătrînelul simpatic şi glumeţ.

O dată cu amurgul, intră pe poarta Paradisului. Domnul Solomonică îl întîmpină cu o întrebare amară:

— Singur, coane Georgei?

— Singur! răspunse Georgei Galea, dar fără nici o mîhnire pentru această solitudine care îl apăsase o săptămînă.

Acum îşi simţea din nou sufletul plin. Nu mai avea nevoie de nici un prieten.

— Uricani sau Cotnar? Am căpătat nişte păstrăvi grozăviţi...

Georgei Galea comandă fără nici o ezitare:

— O sticlă de Vichy!

Domnul Solomonică îl privi cu o mirată compătimire.

— Nu vă simţiţi bine, coane Georgei?

— Dimpotrivă. Mă simt admirabil!

Solomonică dădu din cap incredul. Nu se mişcă să aducă sticla de Vichy. Răsucindu-şi sfîrcul bărbiţei sur-roşcate, se plecă să întrebe confidenţial:

— Am să vă rog ceva, coane Georgei. Ce e aceea Ciclop?

Georgei ridică ochii uimiţi, neînţelegînd de unde şi pînă unde domnul Solomonică a purces în declinul existenţei să se iniţieze în misterele mitologiei.

— Să vedeţi, lămuri Solomonică. De cînd cu războiul şi neutralitatea asta, vine la noi fel de fel de lume. Aţi constatat şi dumneavoastră. Străini pe care nu i-a mai văzut nimeni. Vin, discută, beau, plătesc, se duc în lumea lor. Mă rog... Ei sînt muşterii; eu, negustor. Comandă; servesc. Aseară vine un domnişor. Un bucureş- tean; l-am cunoscut îndată... Bine! îl servesc. Era cu alţi domnişori... Şi cînd la plată, strigă la Antricot: „Să vie Ciclopul!” Nimeni din prăvălie nu ştia cine-i acela Ciclopul. Pe urmă, o deschis uşa şi o strigat la mine: „Hei, jupîne! Ciclopule!” Pe mine mă făcea Ciclop. Mă rog, ce-i aceea un Ciclop? Ce i-am făcut eu lui, să mă facă pe mine aşa un Ciclop?

Georgei Galea se văzu nevoit să ţină o scurtă prelegere mitologică. Domnul Solomonică ascultă atent, clipind din unicul ochi lăcrimos. Se căină:

— Vedeţi şi dumneavoastră, cucoane Georgei, ce timpuri trăim! Vine un om din toată lumea, mă face Ciclop... Au auzit toţi muşteriii de la mese şi au început să rîdă. Mă face Ciclop şi pleacă în lumea lui. Iară eu rămîn Ciclop. Azi-noapte, după ce-au plecat dînşii, ceilalţi clienţi nu mă strigau decît Ciclop. „Să vie Ciclopul aici! Cheamă-l pe Ciclop!” Ciclop încoace şi Ciclop încolo. De-

acum aşa rămîn toată viaţa, de rîsul lumii. Ce i-am făcut eu lui să-mi spună mie Ciclop?

Domnul Solomonică, devenit Ciclop, plecă să aducă sticla de Vichy. Pe urmă trecu la alţi muşterii. În camera unde se adunau strigoii, sosiseră aproape toţi. Mesagerul întîrzia. Mitiţă Vlădoianu, care se număra printre veteranii „Moldovei June", cînd află de la Georgei pe cine aşteaptă, îl pofti înăuntru, biruindu-şi antipatia pentru impostorul ce-i înşelase odinioară, spunînd că soseşte dintr-un Paris pe care nu l-a văzut, desigur, niciodată.

Îl prezintă celor opt veterani şi o veterană. Junii îi strînseră mîna şi îi făcură loc, ospitalieri. Îl mai văzuse pe stradă, la club, aci chiar, la berărie. Alţii probabil acum părăseau sicriul pentru o singură noapte, ca să se întoarcă la cîntatul cocoşilor.

Erau gîrbovi, uscaţi, îmbălsămaţi în haine demo- date. Jachete şi manşete rotunde, gulere tari, din care spînzurau aţele, crăvăţi gata prinse în buton cu un mecanism. Un miros de naftalină biruia fumul tutunului. În capul mesei prezida Sibyl, celebra cîntăreaţă de varieteu; englezoaica poposită acum patruzeci de ani pentru douăzeci şi patru de ore, în drum spre casă, dintr-un turneu în Rusia, şi rămasă aci prizonieră a cloroformului ieşean. Se îndrăgostise atunci de unul din junii Moldovei. Amînase plecarea cu o săptămînă, cu o lună, cu ani... Junele chelise, pe urmă, după un lung ciclu de ani, căzuse paralizat în cărucior. Murise. Sibyl rămase fidelă Iaşului şi memoriei. Iar ceilalţi juni o

încurajau cu toate delicatele lor atenţii, în suvenirul scumpului dispărut.

Acum, în capul mesei, stătea neclintită, cu peruca ei roşie, cu obrazul zbîrcit şi spoit asemeni cadavrelor polinesiene, cu dinţii enormi şi falşi, cu diamantele ei, enorme şi autentice. Ridică o mînă de manechin automat, pînă la buzele lui Georgei Galea.

Imediat, apoi, îl invită fără nici o introducere, cu accentul ei care se păstrase intact patruzeci de ani, de la încetăţenirea în capitala Moldovei:

— Pufteaşh neani la mine acas. Arat mult, oah! mult jornal, und east scris articl i fotografii cum cîntat Sibyl. Oah! superby fotografii...

Aceasta era ultima ei satisfacţie. Să invite cunoscuţi şi necunoscuţi acasă, să scoată dintr-un scrin ziarele şi revistele, programele şi fotografiile glorioase, de acum patruzeci de ani. Vechi, decolorate, cu hîrtia sfărîmicioasă, relicvele acestei celebrităţi galante făcuseră, ca şi stăpîna lor, înconjurul planetei, ca să se împotmolească

într-o zi cu bură măruntă, aci. Din alt scrin, Sibyl scotea scrisori, declaraţii, bilete, flori uscate, de la mari duci, prinţi, lorzi şi alţi înflăcăraţi curtezani de odinioară. Îşi punea ochelarii cu ramă groasă după ureche şi le citea cu glas tare, oprmdu-se la pasagiile vrednice de o mai stăruitoare luare-aminte.

Ţeapănă, cu toaleta demodată, cu pălăria de mult proscrisă din orice jurnal de modă, privi cu ochi sticloşi la noul-venit. Se întoarse către vecin şi destăinui că tînărul acesta seamănă leit cu lord Artur Kennedy, unul din numeroşii adoratori care o aşteptau la ieşire, în ploaia şi ceaţa Londrei, ca s-o conducă la supeu.

— East lord Kennedy in pesoan. Iubit mult, lord Artur. Acum east mort...

Georgei Galea o privi la rîndul lui cu o confrater- nelă simpatie şi cu o veche spaimă revenită. O înţelegea. Ca şi dinsul, poposise nenorocita pentru o zi şi se înmormîntase o viaţă. Sibyl interpretă însă privirea singurului într-adevăr june, dintre junii aceştia centenari ai Moldovei, ca un omagiu firesc şi irezistibil adresat frumuseţii sale mumefiate. Făcîndu-şi vînt cu evantaiul verde de pene de struţ, începu să se alinte, să dea ochii peste cap şi să surîdă cu toţi fanonii. Tot aşa încep să se animeze sinistru făpturile mecanice de ceară închise în cutii de sticlă în panoramele cu panoptic, cînd ai apăsat un buton.

Cei opt veterani ai junei Moldove se uitară la intrus cu o evidentă gelozie.

Toţi depuseră furculiţele, fiindcă li se oprise mîncarea în gît. De altfel, farfuriile

lor n-ar fi ispitit pe nimeni alţii. Pe una se afla pireu de cartofi, în alta mazăre fiartă în apă, în a treia iaurt şi aşa mai departe.

Faimoşii mîncăi respectau cu pietate dieta, fiindcă numai ea mai dădea puţină drojdie de viaţă resorturilor, rotiţelor şi filtrelor hîrbuite, gata să încremenească la cea mai nevinovată imprudenţă.

Tovarăşii lor de odinioară lăsaseră urme apăsate în scrisul, în vorbirea şi în cugetarea veacului trecut. Dar şi

ei trecuseră. Viaţa îi cruţase numai pe cei mai neînsemnaţi, morţi înainte de moarte. De aceea adunarea lor era cu deosebire rezervată panegiricurilor. Toţi povesteau în extaz ce le-a spus odată Vasile Alecsandri, cum au împrumutat un pol lui Mihai Emincscu, ce li s-a întîmplat altă dată cu Pogor sau cu Creangă şi cum mînca Gheorghe Panu.

Un mesean deşirat, cu fire rare şi păscute de boboci în barbă, ridicase glas să se indigneze de mediocritatea epigonilor.

— Nu-mi vorbi mie, drăguţă, de discursul lui Ionel Brătianu. Fleac! Pe Brătianu bătrînul să-l fi auzit mata! Ţin minte, eram la Cameră cu Nicu... O şedinţă fără nici o însemnătate. Toţi piroteau. Deodată se iscă din nimic o discuţie aprinsă, şi atunci să fi ascultat, drăguţule! Se ridică Ion Brătianu. Se ridică Kogălniceanu. Răspunde Lascăr Catargi! Se scoală Lahovary!

— Dar ce spuneau? Despre ce era vorba? întreabă un alt strigoi, încătărămat într-o redingotă de militar scos din activitate.

— Ce să spună? Lucruri mari. Discuţii de principii, drăguţule, nu păcătoşii din ziua de azi! Să vă rezum cu. Se ridică Ion Brătianu, şi dă-i! şi dă-i! şi dă-i! Se înfurie Mihalache Kogălniceanu, şi ţine-te! şi ţine-te! şi ţine-te! Se ridică Lascăr Catargiu, să răspundă: „Staţi, fiilor, că nu-i aşa!” Numai ce intră în joc şi Lahovary: Trage-i! şi trage-i! şi trage-i! Alţi oameni! Kogălniceanu mai ales, drăguţă, cînd a luat a doua oară cuvîntul, i-o făcut praf: „Asta vroiţi?

Poftim!...” Le-o dat, cît nu mai puteau duce în spinare.

— Om ca Mihalache, mai rar! V-o spun eu, care-am fost prieten cu el! se oferi girant un ciot de moşneag, care abia ajungea cu bărbia la masă.

— Aşa e, că tu ai fost ca un frate cu el...

— Desigur. I-am făcut un serviciu mare odată. Nu-l cunoşteam... Abia prinsesem puf de mustaţă sub nas. Intră el într-un salon... Eu mă uitam la dînsul, ca la un Dumnezeu. Cum nu-mi luam ochii, văd, Doamne! că a uitat să-şi încheie bunghii la pantaloni. Ieşea cămaşa afară. Îmi iau inima în dinţi şi mă duc pînă la el: „Coane Mihalache, îl trag deoparte, ţi-o rămas prăvălia deschisă!” El se pipăie şi vede că am dreptate... zice: „Bravo, băiete, văd că ai ochi buni! Am să te fac prefect.” Şi prefect m-a făcut. E drept că n-am mai avut cînd să mai vorbesc, vreodată, cu dînsul... Dar de cîte ori mă vedea, îmi făcea semn rîzînd: „Prăvălia! Prăvălia!...” Şi se ducea în treburile lui. Ţinea la mine ca la un frate.

— Eu am să vă spun alta, cu Guţă Panu...

Georgei Galea nu putu să afle întîmplarea cu Guţă Panu, fiindcă omul care dăduse 50.000 franci pe o carte ducelui de Aosta nu rezistase ispitei să-l iscodească din nou, în controversa Parisului. Avea bietul Ion Panţîru dreptate, ori nu?

Manechinele articulate începuseră să se agite. Se răsculase iaurtul, piureul de fasole şi mazărea fiartă în ei. Georgei Galea, răspunzînd, urmărea cu o panică în fumul de tutun praznicul macabru. Îl aştepta şi pe el

altceva? Erau strigoii oraşului — strigoii de ieri. El avea să devină strigoiul de mîine. Şi boabe de sudoare glacială se rostogoliră sub cămaşă, pe şira spinării. Numai Alina avea să-l elibereze de aici! Nu încăpea nici o îndoială că mesagerul îi aducea un semn, o vorbă, o dezlegare. Poate de aceea chiar întîrzia. Poate în timpul cît Georgei îl aştepta printre contemporanii lui Sesostris, solul Alinei îl căuta cu înfrigurare aiurea.

Mesagerul sosi atunci cînd îl chema mai clocotind de nădejde nerăbdarea lui.

Îi sări înainte. Îl trase de nasturele hainei într-un ungher. Bătrînelul glumeţ arătă surprindere că îl găseşte înregimentat într-o generaţie care era în floarea virstei pe vremea războiului pentru neatîrnare şi la proclamarea regatului. Cînd află despre ce e vorba, rîse cu o învese- lire plină de promisiuni.

— Eşti pregătit la orice veste? Ai inima tare?

Inima lui Georgei Galea zvîcnea să sară din coşul pieptului tocmai pe farfuriile osîndiţilor la regim vege- tariano-lactat. Şi-o apăsă la loc. Aşadar, vestea cea bună tot pentru el era! Nu în deşert îl aduseseră aci toate presimţirile.

— Sigur că sînt pregătit! Cît despre inimă!... Ai ceva de la dînsa? întrebă cu o şoaptă nerăbdătoare, aş- teptînd să vadă că bătrînelul scoate din buzunarul de la piept un plic, un răvaş, un singur cuvînt, poate năframa Ilenei Cosînzene.

— Atunci să n-o mai lungim, vorbi mesagerul.

— Tocmai.

— Dragă băieţele, află că Alina Bogza...

— ...se întoarce, cînd? anticipă Georgei.

— Nu se întoarce de fel... De unde ai scos-o şi pe asta? De ce să se întoarcă?...

— Atunci e nevoie să plec cu? făcu Georgei un gest spre pălărie, gata să alerge înaripat.

— Dacă vrei s-o vezi în haină de mireasă, cu cunună de lămîiţă, şi dacă socoţi că un voiaj prin Rusia, Suedia, Franţa, Elveţia este o plimbare de plăcere pe vremea aceasta, strînge-ţi bagajele şi pleacă, scumpe băieţaş. Numai bine ai să ajungi peste vreo trei luni... Adică, prea tîrziu...

— Nu înţeieg

— Dacă nu mă laşi să isprăvesc!... Începusem să-ţi spun că Alina Bogza s-a logodit şi că nunta se face pînă într-o lună. Azi i-o trimis Iordăchel Bogza consim- ţămîntul, telegrafic. Pe băiat îl cunoaşte bine. E un ieşean de-al nostru, care acum şi-

o luat doctoratul la Geneva. O bomboană de băiat.

Georgei Galea se rezemase de sobă. În fum, strigoii rînjeau satanic. Sibyl îl privea cu ochii ei sticloşi şi ficşi. Sala se învîrtea în halucinantă arie... Georgei a ieşit trîntind uşa şi s-a întors. În stradă prinsese de veste că şi-a uitat pălăria. Pe urmă a mers nesfîrşit, pe străzi întortocheate şi necunoscute, pînă cînd zorile şi măturătorii amintiră începutul altei zile.

Acasă, găsi aşteptîndu-l pe masă ordinul de concentrare: „Sublocotenentul de rezervă Galea Gheorghe...”

Ordinul rătăcise la Bucureşti, îşi făcuse stagiul în casa de pe strada Sălciilor 17 bis, întîrziasc pe drum, nu-i mai lăsa răgaz nici douăzeci şi patru de ore împlinite.

Răsuflă cu plămînii lărgiţi.

Era poate acum singura dezlegare. (Cel puţin acesta e avizul autorului, care altfel ar fi fost silit să lungească romanul pînă la proporţiile visate de Emil Ciugolea: 3 volume. 1.200 pagini. 36.000 rînduri de tipar. 360.000 cuvinte. Gîndiţi-vă! Nu l-ar fi acceptat nici un editor.)

Georgei Galea respiră, aşadar. Sună şi trezi din somn pe baba Frăsîna. Dădu porunci. Tîrî geamantane şi cuiere în salonul unde, pe pînza de şapte metri pe patru, victoria lui Alexandru cel Mare fusese pe rînd a lui Joffre şi a lui Hindenburg. Răsturnă înlăuntru haine, cărţi, ghete desperecheate, flacoane de apă de dinţi, care începură îndată să-şi gîlgîie conţinutul, revărsînd pe haine şi cămăşi pete războinice de sînge.

Pe urmă porni în turneu la prieteni, să-şi ia rămas bun. Birja cu un cal hîţînată în arcuri urcă dealuri şi coborî văi. Bătu la porţi. Sună pe butoanele de la uşi. Toţi dispăruseră. Soarele vărsa deasupra oraşului o văpaie înfricoşată. Termometrul gigant de la Ostapovici arăta 40 grade la umbră. Trecătorii cu pălăriile în mînă îşi ştergeau cu batista fluviile de sudoare. Cîinii atîrnau limba de un cot. Chiar clopotele tramvaielor bălăngăneau blegi.

Nu-i mai rămăsese decît o singură şi ultimă încercare. Maximilian Ştaic. Nu-l văzuse de două săptămîni. Sc temea să nu fie şi el plecat. Pătrunse în tropicala junglă, de mături înspicate, bălării, cucute şi lobodă. Ierburile încropite împrăştiau o miasmă veninoasă. Cerber îi ieşi înainte, cu coada spînzurînd deprimată ca o legumă scoasă din oala cu fiertură.

Uşile date în lături. Bîzîit de muşte. Un şobolan cenuşiu-roşcat îl privi familiar şi domesticit, ridicînd

botul dintr-o jumătate de pîine scobită, în a cărei grotă poate îşi făcuse culcuş. Nimeni. Dar pălăria fără formă şi fără culoare a lui Maximilan Ştaic se afla aci, aruncată pe masă. Chiar hainele. Chiar perechea de ghete, cu urechile ciulite, să-l vadă ce vrea şi ce caută.

Desigur, e culcat undeva, la umbră, în dos, sub nuc. Înconjură bojdeuca. Maximilan Ştaic se afla într-adevăr aci. Dar nu la umbră. În mijlocul tăpşanului, cu capul gol sub soarele vertical, în cămaşă şi izmene, cu picioarele goale, căra pamînt cu o lopată. Nu arătă mirare la apariţia lui Georgei Galea. Poate nici nu-i observă prezenţa. Era absorbit cu totul de întreprinderea sa. O roabă se găsea alături de el. Altă lopată. O sapă şi un tîrnăcop. Georgei se opri să-şi dea seama ce operaţie gravă şi urgentă îl scosese pe tata Max din umbra bojdeucei pe asemenea arşiţă. Înţelese în sfîrşit.

Astupa o fîntînă părăsită, cu colacul de piatră surpat. Concentrat şi absent de la tot ce-l înconjura, omul bărbos ridica icnind lopata încărcată de ţărnă, o răsturna în gura fîntînii, privea înlăuntru şi se întorcea să încarce altă lopată. Braţele uscate şi păroase căpătaseră o putere pe care nimeni nu i-ar fi bănuit-o. Arşiţa cădea pe fruntea luminoasă, vertical.

— Tată Max! înaintă Georgei Galea, luîndu-şi ho- tărîrea să-l întrerupă.

— Lasă-mă. N-am timp! mormăi omul, fără să ridice ochii, dar ridicînd o lopată plină, cu vîrf, de pamînt.

— Am venit să-mi iau rămas bun. Plec...

Maximilian Ştaic primi vestea cu indiferenţă. Poate nici nu o auzise. Nici nu o înţelegea.

— Dar ce faci?... Ce înseamnă aceasta, tată Max? stărui Georgei.

— Debitocule! rosti Maximilian Ştaic, în sfîrşit, oprindu-se şi sprijinindu-se în coada lopeţii.

Îşi şterse sudoarea cu mîneca şi îl privi cu milă.

— Debitocule! Nu înţelegi?

Se aplecă să-i destăinuiască, şoptind misterios:

— Salvez Iaşul! Am descoperit. Îţi aduci aminte ce-ţi spuneam?... Există aci un efluviu, o emanaţie de miasmă... Văzduhul Iaşului e înveninat de un narcotic care paralizează şi toropeşte... De asta nimeni nu săvîr- şeşte nimic, nu vrea să facă nimic... se nasc, trăiesc şi mor în torpoare... De asta şi eu... Dar nu e vorba de mine... De toţi. M-am gîndit. Două săptămîni am chibzuit şi am calculat... Şi nu mi-a fost truda degeaba. Am găsit... Priveşte aici... Din fîntîna aceasta ieşeau toate miasmele, debitocule! Aici era cuibarul răului şi nimeni nu-l ştia. Nici eu, debitocul! Am descoperit răul. Am descoperit şi leacul. Astup totul, acopăr. Înfund!... Într-o noapte are să fie alt Iaşi... Ha-ha! Alt Iaşi. Dar, ssst! Să nu spui la nimeni secretul. Vreau să asist la cea mai teribilă experienţă a secolului. N-are să ştie nimeni. Au să se trezească toţi, dimineaţa, transformaţi. Şi n-au să priceapă de ce, debitocii! Acum, ssst! Pleacă! N-am timp. Pînă diseară trebuie să fie gata...

Omul îşi suflecă mîneca lunecată şi se opinti să ridice o lopată. Sudoarea curgea şiroaie în barba de flacără. Soarele izbea din plin în ţeasta lucie, unde creierul, dedesubt, fierbea sub presiune.

Epilog

ALEXANDRE DUMAS-TATĂL L-AR FI INTITULAT: DUPĂ DOUĂZECI DE ANI

De la Bîrlad înainte, expresul începu să-şi calmeze frenetica grabă, moleşit. De la Vaslui, se trîndăvi cu desăvîrşire. Se oprea în gări mici şi roşii, locomotiva înălţa gîtul să se uite peste dealuri, poposea însetată la toate fîntînile, întîrzia în pădurile cu umbră.

Doamna şi domnul Georgei Galea priveau pe fereastră fiecare cu alt gînd, izolaţi în universul lor singuratic şi fără putere de întrepătrundere.

După cincisprezece ani, Georgei Galea revenea în Iaşi cu o ciudată emoţie. Îl tîra nevasta la un congres didactic. Se împotrivise pînă la ultimul moment. Doamna Galea stăruise poate mai încăpăţînată, tocmai din această pricină. Întotdeauna îi păruse suspectă grija cu care Georgei evita să pomenească vreodată ceva despre oraşul unde trăise trei ani. Epoca aceasta

misterioasă din experienţa soţului rămăsese între dînşii un gol lunecos, la marginea căruia se opreau amîndoi pîndindu-şi fiecare pe faţa celuilalt un semn revelator. Era în existenţa lor conjugata un teritoriu interzis: *Intrarea oprită!* Doamna Galea bănuise vreo legătură fatală, o dragoste de tinereţe, cu toate imprudenţele şi căderile tinereţii. Vreo demonică femeie, care şi acum îl aşteaptă. Care îi trimite şi care primeşte de la el, poate, răvaşe tainice, la *poste-restante.*

Neastîmpărul şi purtarea bizară a lui Georgei, de cînd se urcase în tren, de la Gara de Nord, crescînd pe măsură ce înaintau spre inima Moldovei, confirmau întru totul această bănuială. Doamna Galea îşi propuse să nu-l piardă din ochi, cît vor sta în Iaşi. Iar prin fratele ei, maior în garnizoană, se hotărî să procedeze la o discretă anchetă pentru o lămurire deplină.

De la Bîrlad, intrase în compartiment un domn condus şi salutat respectuos de şeful de tren.

Domnul citise amănunţit ziarul pînă la anunţurile mortuare şi la mica publicitate. Pe urmă intrase în vorbă, îi supuse la un interogator inchizitorial: de unde vin, ce caută la Iaşi, cînd au mai fost, cît vor sta?

— A! dumneata cunoşti Iaşul dinainte de războiu? se bucură adresîndu-sc lui Georgei Galea. Te fericesc, îţi garantez însă că n-ai să-l mai recunoşti. Domnule, era o viaţă pe atunci, de adevărat Heidelberg... Acum... Dar ce să-ţi spun? Ai să-l vezi. Eu veneam des pe vremea aceea. Aveam prieteni buni. Era un local cu vinuri vestite...

Acolea ne adunam. Îi spunea La Paradis General.

Georgei Galea rămase cu chibritul în mînă, deşi îşi aprinsese ţigara. Îl aruncă numai cînd flacăra îi arse degetele.

— Am auzit că toţi ieşenii erau pe atunci nişte beţivi! formulă didactic o sentinţă de condamnare morală doamna Galea. De aceasta n-au făcut niciodată nimic. Pe urmă, mai aveau şi mai au încă glas să se plîngă!

— O fi şi asta, dragă cuconiţă! admise necunoscutul. Nu zic ba. Dar ce-i adevărat, e că erau oameni de viaţă! Am să vă povestesc eu, numai ce-am văzut odată, într-o sară. Ieşeam de la un cinematograf. Bag seamă ca toată lumea se adunase roată să privească, în Piaţa Unirii... Mă duc şi eu. Credeam că s-a întîmplat un accident. Ce accident, cuconiţă? În Iaşul de atunci nu se

întîmpla accident, fiindcă nimeni nu se grăbea... Era ceva mai frumos. În jurul statuii lui Cuza, o poamă de pe atunci de-a Iaşului făcea manej cu o sanie, ca la circ. Era numai, să iertaţi, era numai în cămaşă, cu picioarele goale în papuci şi cu un palton dezbumbiat. Stătea în picioare şi ţinea în mînă un steag. Striga că-i un Merse- dec, Bersedec, nu ştiu ce nume-i acela, şi că face ce vrea! Pe urmă, hop că mai vine şi altul, cu altă sanie! Şi se aşterne o goană unul după altul, de se înveselise lumea ca la panoramă. După ce-au isprăvit de fugit, cel din sania a doua se dă jos şi se caţără pe statuia lui Cuza. Se recomanda la fiecare sfetnic şi le strîngea mîna... N-am mai rîs aşa, în viaţa mea!... Era tinereţe, domnule, iară tinereţea e făcută să petreacă şi să se veselească. Poate dumneata n-ai cunoscut oamenii aceia şi poate că îi condamni! se adresă el lui Georgei Galea, acum domn serios şi grav, cu început de pîntec şi cu cărarea rărită în creştet.

Georgei Galea, roşu ca un rac de odinioară, din galantarul domnului Solomonică, exprimă osînda numai cu un gest neîndurat al mîinii.

— Ce vă spuneam eu? interveni cu severitate doamna Galea. Nişte beţivi şi nişte bezmetici!

Necunoscutul, văzînd că are de-a face cu oameni care nu-i împărtăşeau opinii, admiraţiile şi suvenirurile, renunţă la conversaţie. Desfăcu ziarul şi mai reciti o dată anunţurile mortuare şi mica publicitate.

Georgei Galea privi pădurea Bîrnovei, pe urmă Iaşul împîclit în soarele toamnei, cu

palatul restaurat, Mitropolia şi clopotniţele bisericilor înălţate deasupra caselor mărunte şi a livezilor cu frunze de aur.

În gară regăsi aceleaşi birji strîmte cît cutiile de chibrituri, tîrîte de mîrţoage betege şi chioare. Aceiaşi hamali slinoşi şi aceiaşi negustori cu barbă galiţiană. O clipă avu iluzia că totul aci a stat, cum de altfel ar fi fost în tradiţia Iaşului.

Doamna Galea pufni cu scîrbă, cînd se văzu nevoită să-şi pună pardesiul în contact direct cu perna jegoasă a trăsurii.

Amîndoi soţii urcară dealul spre Piaţa Unirii, puşi la teasc în strîmtul vehicul şi, ca să încapă, întorşi pe jumătate unul cu spatele la celălalt. Georgei constată că firmele vechi au dispărut. Doamna Galea îşi căută lornionul atîrnat în lănţug, să măsoare de jos în sus zidurile şi trecătorii.

— Mergiţî la Traian, sau la Regal? întrebă birjarul întorcînd faţa bărboasă.

Georgei Galea, împins de o şăgalnică reminiscenţă, răspunse zglobiu:

— La Nijni-Novgorod, jupîne!

Doamna Galea îl privi sever, prin sticlă, de sus în jos. Georgei se grăbi să rectifice gluma deplasată.

— Mergi unde ştii că otelul e mai bun!... Ce e cu Regalul ăla?

— Otel modern di tăt, îl asigură birjarul. Ari colorifer!

Georgei Galea optă pentru Otel Regal, deşi în luna septembrie existenţa unui calorifer era un argument puţin convingător.

La fereastra deschisă, cu coatele rezemate, Georgei Galea privi în jos, în creştetul trecătorilor, strada Lăpuş- neanu şi

singura porţiune vizibilă din Piaţa Unirii. Schimbările fuseseră neînsemnate. O firmă nouă în locul unei firme falite, şi atît. Casele, încă mai răpănoase. Totul mai scufundat. Trecătorii însă cu totul străini.

— Mă duc jos, să dau un telefon lui Mişu, anunţă Georgei ridicîndu-şi coatele. Mă mir că n-a venit la gară.

Mişu era maiorul, fratele doamnei.

După ce bărbatul coborî, doamna Galea, rămasă sus în cameră, mototoli înciudată hîrtia din care despacheta cutiile de pudră şi borcanele cu cremă. Cum nu se gîndise? În loc să dea telefon lui Mişu, desigur, Georgei s-a repezit să telefoneze sau să trimită un răvaş femeii aceleia, anunţîndu-şi sosirea. Era din ce în ce mai sigură de existenţa unei femei fatale. Totul îi întărea presupunerile. Venise să afle, şi la cel dintîi pas, îl scăpase.

Într-adevăr îl scăpase.

Ajuns jos, Georgei vorbi la telefon cu Mişu. Pe urmă ieşi în stradă, privi ca un fur în dreapta şi în stînga, făcu semn unei birje şi se urcă.

— Mînă, jupîne!

Jupînul dădu bice. Calul se opinti cu un avînt mult disproporţionat efectului. După o smucitură de galop, căzu în trap săltat numai pe trei picioare, fiindcă al patrulea avea urgentă nevoie de o cură de nămol la Techirghiol.

A făcut bine că n-a spus: La Paradis General!

A făcut bine, fiindcă nu mai recunoscu intrarea, nici casa. Nu mai exista nici firma. Un pospai de văpsea pe vechea faţadă, geamurile lărgite. Tot aşa sînt hainele

prefăcute, întoarse pe dos, care vor să pară noi, dar cu buzunarul de la piept la dreapta.

CABARETUL FLORIDA
Tropmann-Jazz
În fiecare seară, de la 9—2
Şampanie, Licheur, Coctail

Firma era într-adevăr, pentru Iaşi, inedită.

Nu mai simţi nevoie să coboare.

— Întoarce!

Birjarul dădu bice. Trăsura înaintă printre indi- genii pietoni ieşiţi la soare. Curios cum nu recunoaşte pe nimeni! Altădată saluta şi îl saluta jumătate de oraş.

— La stînga. La deal!

Opri birja din timp.

— Aşteaptă!

Merse pe jos, să privească la fosta-i casă cu motanul chior. O înstrăinase demult, prin avocat, cu procură. Citi la intrare o firmă albastră, cu litere albe:

AZILUL DE BĂTRÎNI

Moşnegii Iaşului piroteau în soare, în halaturi albe, cu moţul scufiilor căzut pe ochi. Gîrbovi, cu cîrjile sprijinite alături pe băncile verzi, păreau fără glas şi fără viaţă, concentraţi în ei sau avar economisindu-şi ultima drojdie sleită a răsuflării.

Şi mai departe, alături, parcul cu păuni albaştri...

Aci se opri la grilaj.

Nu-şi venea să creadă văzului. Castanii şi teii retezaţi de la pământ. Casa pleaşă. Potecile geometrice. Totul liniar, sec, pretenţios, ostil.

Un domn gros, în costum de sport cadrilat, cu pulover, cu ciorapi de lînă şi cu pantofi cu talpa plată, fuma o pipă scurtă, cu cascheta pe o ureche, cu mîinile în buzunarele largi şi profunde, aşteptînd crăcănat în faţa unui automobil grandios.

Pe treptele peronului coborî o doamnă mare şi cio- lănoasă, tot atît de sportivă. Îşi trase mănuşile de piele roşie, se instală la volan:

— Hai, Stevens! Ce-aştepţi?

— Un moment, Dolly...

„Dar sînt eroii lui Ionel Teodoreanu! gîndi cu spaimă Georgei Galea. Îi cunosc din *Balul* lui *mascat.* E Fanache Dobrescu, devenit Stevens. E duduia Danie- lescu, devenită Dolly. Ce caută aci, în parcul cu păuni albaştri?”

Dolly apăsă automatul, schimbă vitezele.

Rollsul viră curb în faţa peronului, ieşi în stradă împroşcînd în urmă, prin ţeava de eşapament, un fum puturos de infern.

Georgei Galea privea încă, imbecilizat, parcul din care dispăruseră păunii albaştri de basm, pălăriile de pai aruncate în iarbă, scaunul cu tălpi curbe, măsuţa de trestie unde vîntul citea atunci o carte uitată, întorcînd foaie cu foaie.

Umbra pe care o căuta, în haina albă de fum, cu ochii *mauve* ca florile care şi parfumul îl au discret, nu mai avea cum să o găsească aci.

Se urcă:

— Mînă. Încoace!

În drum, îl recunoscu şi pe Andi Danielcscu. Toată lumea îl saluta. Răspundea triumfal şi protector la saluturi.

Tot oraşul era ocupat de eroii contemporani ai lui Ionel Teodoreanu. Ce mai căuta aci?

— Mînă, jupîne!

Jupînul bărbos dădu bice. Calul se opinti cu acelaşi avînt mult disproporţionat efectului. După smucitura eroică de galop, căzu în trap săltat numai pe cele trei picioare de invalid.

Dolly şi Stevens Dobrescu îi trecură înainte, pe roţi de gumă, vertiginos...

MISS ROMÂNIA!

PROLOG

— Allo! Hallo! Nu mă întrerupe, domnişoară. Pentru numele lui Dumnezeu! Vorbesc cu domnul prefect de poliţie!... Allo! Da! domnule prefect! Nu, domnule prefect. Allo! De acord, domnule prefect! Sînteţi prea generoşi... Înţeleg, înţeleg! Ca întotdeuna, în serviciul interesului public!... Cîţi? Patruzeci de gardieni publici. Sigur că e nevoie şi de jandarmi! Revoluţie?... Hehe! Să tot avem revoluţii de acestea, domnule prefect! O revoluţie a frumosului... Da, domnule prefect! Nu, domnule prefect! S-au aprins bucureştcnii după frumos... Da, domnule prefect! Nu, domnule prefect! La două precis... Prea devreme? Ba de loc, domnule prefect!... La patru începe concursul, la două trebuie să avem cordoanele gata; altfel, năvăleşte publicul în sală şi ne dă programul peste cap... Nu uitaţi că viceprezidaţi juriul, domnule prefect.

Avem onoarea, domnule prefect!... Am terminat, domnişoară!

Domnul Filip Filipovici, directorul revistei *Ilustraţia colorată,* depuse pîlnia telefonului pe suport şi însemnă cu un creion roşu cîteva ieroglife misterioase pe foaia blocnotesului.

Exclamă către dactilografă şi către secretar, fre- cîndu-şi mîinile bondoace:

— O făcurăm şi p-asta! Avem toată pompa oficială. Muzica şi paradă!... Aş da toate paralele să văd acum mutra imbecililor de la *Coloraţia ilustrată!*

Domnişoara Ortansa Protopopescu, dactilografa domnului director, şi Tony Bar, secretarul, surîseră cu aprobare şi cu admiraţie.

Într-adevăr, ce n-ar fi dat şi dînşii să vadă de data aceasta mutra imbecililor de la *Coloraţia ilustrată?*

Publicaţia adversă şi concurentă organiza şi ea, de trei ani încoace, o parodie de aşa-zise concursuri de frumuseţe. Fusese un nou prilej să se compromită. Aleseseră trei *Miss România* jigărite ca mîţele şi urîte ca mama-pădurii. Una din ele fusese chiar huiduită de publicul indignat, într-o pornire spontană de la care nu era străină administraţia *Ilustraţiei colorate,* singura autorizată să aleagă adevărata şi definitiva *Miss România.* Căci numai domnul Filip Filipovici avea cap şi geniu inventiv, spirit de organizare şi experienţă, pentru a încununa cu succes o asemenea dificilă întreprindere.

Rezultatul scrutinului din acest an, pe întreaga ţară, depăşise tot ce-a fost văzut

pînă acum. Şapte mii de concurente. Juriile cele mai selecte din floarea intelec- tualo-artistico-socială a celor şaptezeci şi una de urbi capitale de judeţ. De trei săptămîni o adevărată frenezie estetică agita ţara. Tirajul *Ilustraţiei colorate* se triplase. Iar în după-amiaza aceasta era meciul decisiv. Juriul avea să treacă prin ciur din ce în ce mai des cele o sută de *Miss* Babadag şi *Miss* Ciuc, *Miss* Vlaşca şi *Miss* Trei-Scaune, *Miss* Covurlui şi *Miss* Coţmani, pînă ce va rămîne în sita de mătase fină numai exemplarul unic între toate: *Miss România* de azi, poate *Miss Europa* de mîine, şi, cine ştie?, dacă nu *Miss Univers* de poimîinc.

Domnul Filip Filipovici se ridică de la birou şi începu să se plimbe între uşă şi sobă, cu mîinile la spate.

Dactilografa şi secretarul aşteptau în tăcere cucernică.

Ştiau că patronul gestează acum articolul care va sărbători anticipat marele succes al revistei şi graţiile viitoarei frumoase între frumoasele ţării.

Iar directorul nu putea gesta decît mergînd. Îi rămăsese această particularitate, de cînd debutase ca reporter de noapte.

Alţii scriau; el umbla.

Prezent în prima clipă la orice incendiu, accident, crimă, arestare sau descindere, sosea cel dintîi la ziar, cu ştirile încă fierbinţi de fierbinte actualitate.

Le povestea volubil, dictînd unui caramard, căci nu s-a prea împăcat niciodată cu ortografia, deşi purta în vremea aceea pe umeri un cap genial, de poet, cu

fruntea bombată şi cu părul inelat ca o superbă coamă de leu.

De la aceste începuturi pierdute în negura timpurilor, domnul Filip Filipovici străbătuse (mergînd) o distanţă apreciabilă, şi se înălţase pe culmi, care, oricui în afară de dînsul, i s-ar fi părut ameţitoare. Devenise reporter-şef; mai apoi părăsise ziarul ca să întemeieze cea dintîi mare revistă ilustrată. În şapte ani *Ilustraţia colorată* sub agera şi ingenioasa sa conducere se lăţise ca untdelemnul, străbătuse în toate categoriile de lectori; era hrana indispensabilă şi săptămînală a slugilor ca şi a stăpînilor, a manichiuristelor ca şi a doamnelor care soseau la coafor să-şi heneze părul, a excelenţelor ca şi a portarilor-de minister, a şefilor de gară ca şi a acarilor.

Domnul Filip Filipovici se îngrăşase, se însurase cu o văduvă îndestul de matură şi geloasă, îşi durase un rînd de case cu patru etaje, avea automobil la scară, chelise şi prospicia.

Dar continua să umble şi să dicteze, fiindcă orto- grafia n-a fost niciodată un capitol indispensabil pentru un director de revistă populară şi ilustrată.

Ca să suplinească această inofensivă absenţă, angajase un secretar pentru care ortografia, sintaxa, eti-

mologia, stilul şi compoziţia nu mai puteau tăinui nici un secret.

Tony Bar (prescurtare şi pseudonim publicistic al buletinului de naştere Constantin Barbulescu) îl întregea cu o miraculoasă aptitudine de a-i ghici gîndul şi de a-l turna într-o frază sonoră ca bronzul.

Pe urmă, se ducea la cafenea ca să rîdă cu alţi camarazi imberbi şi cu un condamnabil cinism de infirmităţile stilistico-ortografice ale patronului.

— Voi ce ziceţi?... Are să fie brună sau blondă *Miss*-a de anul acesta? întrebă domnul Filip Filipovici, oprit în faţa tablourilor, înfăţişînd *Miss*-ele din anii trecuţi.

— Brună, patroane!... Îşi dădu părerea dactilografa, care era brună, şi nu putea suferi blondele.

— Blondă, şefule!... declara Tony Bar, din simplu spirit de contradicţie.

— Hm!... Blondă-blondă!! Aceasta nu m-ar aranja de loc! murmură patronul. Blondă a fost şi tîmpita de anul trecut şi cea de acum doi ani. Are să spună lumea că avem slăbiciune pentru frumuseţile de papă-cafea-cu- lapte... Pierdem toate cititoarele brunete... Românca, dom'lor, e brunetă! Asta-i lege... Eu nu ştiu de unde tot scot juriile noastre blonde şi iar blonde!... Blondă e şi oaia aia de merinos, aleasa de *Coloraţia ilustrată.* Le-am atras atenţia jupînilor din juriu: „Stimabililor, mie îmi trebuieşte anul acesta o brunetă!" Credeţi că m-au înţeles? Ai cu cine vorbi? S-au luat în serios. Se cred mari esteţi, şi pace!... Te pomeneşti că-mi

fac soţia şi-mi toarnă în braţe, plocon, o balcîză ca aceea de acum doi ani!...

Directorul *Ilustraţiei colorate* se exprima întotdeauna cu ireverenţioase epitete despre revista sa, concursurile sale, cititorii săi şi alesele juriilor sale.

Deviza lui era: „Publicul înghite!”

Iar publicul înghiţea.

Oprit înaintea galeriei de portrete, domnul Filip Filipovici îşi inspectă încă o dată şampioanele frumuseţilor din anii expiraţi.

Erau şapte, toate zîmbind suav, cu dinţii mărunţi şi ochii galeşi. Erau brune şi blonde, voioase şi melancolice, impertinente şi sfioase, firave şi tumultuoase. Erau decoltate şi mai puţin decoltate. Din faţă şi din profil. Din trei sferturi şi privind peste umăr, aşa cum le răsucise fotograful de nas, de gît şi de bărbie, ca să scoată un efect fotogenic mai fulgurant.

Unele dispăruseră din amintirea tuturor. Altele erau pomenite de amatorii sexului frumos, cu un plescăit pofticios de limbă, în cerul gurii. Aproape toate mai soseau şi acum la zilele marii bătălii, să urmărească dintr-un ungher discret peripeţiile concursului, cu o dispreţuitoare compătimire.

Toate descopereau că frumuseţea feminină degenerează vertiginos şi că juriile sînt din ce în ce de o mai jalnică lipsă de seriozitate. „Frumuseţi, acestea? Puah! Priveşte ce picior!... Parcă e stîlpul podului de la Feteşti! Şi ce piepţi? Scîndură, maşer! A devenit un concurs de slute... Oribil! Nici

nu mai pot suporta spectacolul acesta grotesc. Hai să plecăm!”

Reflecţiile erau întotdeauna aceleaşi, numai numărul spectatoarelor scandalizate se mărea în fiecare an cu o nouă ex-*Miss România.*

— Aceasta ştiu că a avut draci în ea!... rosti cu admiraţie domnul Filip Filipovici, ridicînd indexul spre cea mai frumoasă *Miss,* cu nuri şi cu picăţele. Păcat că şi-a dat în petec! Una ca dînsa ne-ar trebui, minus temperamentul, *savasandir!...*

— Mi-a spus Sami că a văzut-o la Paris... interveni Tony Bar. O aştepta un Hispano-Suiza la scară... Deşteaptă fată!

— Am auzit că se are bine cu băiatul lui Coty!... insinuă oţărîtă domnişoara Ortansa Protopopescu.

— Cotei avea după dînsa şi cînd era aci. Abia nu moare de foame! Stupid e că n-a ştiut să păstreze măsura... Cît p-aci s-o păţim urît, dacă n-aveam norocul şă dea şi imbecilii de la *Coloraţia ilustrată* peste una mai brează ca a noastră. Aşa am rămas chit. S-au dat după păr stimabilii!...

Domnul Filip Filipovici, cu mîna lui scurtă şi grasă, făcu un gest elocvent, arătînd cum a tras el după păr o ceată invizibilă de stimabili.

Pe urmă iar se plimbă, oprindu-se şi din nou plecînd, între uşă şi sobă.

Tony Bar aştepta inspiraţia domnului Filip Filipovici, în faţa foilor albe, curăţindu-şi negrul de sub unghii cu o aşchie de chibrit. Dactilografa desfăcea cu iuţeală prodigioasă corespondenţa, clasînd după o scurtă aruncare din ochi scrisorile vrednice

de răspuns şi aruncînd cadavrele celorlalte la coş.

Cabinetul directorial ar fi părut oricărui străin neprevenit un adevărat templu înălţat întru cultul exclusiv al *Miss Românilor.* Cele şapte portrete ale şampioa- nelor din anii trecuţi şi a opta cadră goală, aşteptînd biruitoarea din această zi, se aflau asfixiate de alte zeci de fotografii, înfăţişînd *Miss Românile* succesive, la urcări şi descinderi din tren, în decoruri tropicale şi pe ţărmul oceanelor, pe Calea Victoriei şi pe L'Avenue de L'Opcra, la Cannes şi New York, în Antile şi la poalele Alpilor. Se vedea furnicarul mulţimilor, ridicînd braţe să aplaude şi să aclame. Se vedeau pălării de pai fluturate în soare. Primari solemni oferind un buchet de flori. Copiii căţăraţi de balcoane. Automobilele imobilizate în mijlocul puhoiului de public. Toate momentele memorabile din precara glorie a celor şapte frumuseţi, cu durata de trei sute şaizeci şi cinci de zile.

Pe birou sau în alte cadre, în vitrine de cristal sau pe culcuş de pluş, se găseau alte mărturii ale noului cult. Şuviţele de păr, încovrigate în sfredel sau lungite ca o coadă de şoarec; o cremene de cristali dintr-un vulcan al insulelor Azore; o mănuşă păstrînd încă forma unei gingaşe mîini; un mănunchi uscat de flori exotice; un colier indian: suveniruri dăruite de *Miss Românile* din cei şapte ani, etichetate, datate şi orînduite, pentru a întreţine, viu şi împrospătat, sublimul cult al frumosului.

Domnul Filip Filipovici se plimba cu paşi apăsaţi printre aceste vestigii pioase,

privindu-le din cînd în cînd cu o scîrbă vădită, ca un mare preot care personal şi-a pierdut credinţa, dar o întreţine pentru mulţimea cea mare, fiindcă „publicul înghite”.

Se opri şi tuşi.

După acest semn exterior, Tony Bar ştiu că inspiraţia patronului e gata să fructifice.

Muie peniţa în cerneală şi înălţă sprîncenele, adăstînd.

Patronul depuse în scuipătoare un rotocol lat cît o monedă de cinci lei din vremurile cele bune, îşi drese glasul şi cuvîntă:

— Să te lămuresc, Tony... Nu mai procedăm ca anul trecut!... Îndată după alegeri, ne sechestrează alte obligaţii. Manifestaţie pe stradă, fotografii, banchete, vizite... N-am cînd scrie, n-am cînd dicta! Vreau însă numărul să apară mîine dimineaţă neapărat. Să-l aibă tot cetăţeanul în pat, la cafeaua cu lapte... Deci îţi dictez articolul prim, acum... Îl dai la cules! Rămîne numai la corectură să-l completezi cu semnalmentele alesei: brună sau blondă, înaltă sau scundă; numele şi pronumele, vîrsta şi trei rînduri de amănunte bibliografice.

— *Biografice!* rectifică modest secretarul.

— *Biografice, bibliografice,* totuna e!... Cine se uită la fleacuri de astea? Publicul înghite!... îşi afirmă încă o dată părerea sa neclintită directorul *Ilustraţiei colorate,* al cărui vocabular de absolvent veteran a două clase gimnaziale se resimţea prin grave şi regretabile confuzii. Eu îţi dictez articolul.

Tu îl perii şi-i torni pomadă... După rezultat, dai fuga şi faci adaosurile. Îţi vine şi Bily Marcus cu fotografiile. Restul materialului e cules şi paginat. Ordin să nu se mişte nimeni din redacţie, nici din tipografie, pînă la miezul nopţii. Mobilizare generală! Scrie:

„Anul accsta am făcut un pas mai departe, în lupta noastră pentru a întrona nobilul cult al frumosului şi al perfecţiunii. Ziua de ieri a fost un triumf! Subliniem cu modestie: Un triumf al frumosului, care e etern, nu al nostru, care suntem trecători!... A fost o victorie a voastră, iubiţi cititori. (Aci mai adaugi două-trei complimente. Publicul înghite.) Voi aţi dovedit că în epoca aceasta de materialism condamnabil şi dezgustător, românul mai păstrează o coardă sensibilă, care vibrează numai la frumuseţea divină şi pură. Voi aţi redeşteptat cultul antic al frumosului. Victoria e a voastră.

Cu privirea şi cu glasul sugrumat de emoţie, am urmărit ieri după amiază zecile de mii de cititori care aşteptau ca o mare (pune: un ocean) de capete, cuvîntul decisiv al juriului. Da! cititori. Eraţi prezenţi la această sacră sărbătoare, cu zecile de mii. V-am văzut! V-am recunoscut! V-am admirat! V-am mulţumit, scumpi cititori! În ochii voştri inspiraţi şi în nerăbdarea tuturor am citit un semn îmbucurător pentru naţia noastră. Am citit că e vrednic de toate speranţele şi de tot viitorul, un popor capabil să uite pentru o zi meschinele lui griji materiale, ca să admire în modul cel mai dezinteresat frumosul!...

Frumosul!... Frumosul! Frumosul!...

Ah, iubiţi cititori, prietenii mei scumpi, voi nu bănuiţi încă nici pe departe cîţi duşmani înverşunaţi are frumosul! Confraţi invidioşi au încercat să ne paralizeze superbul nostru elan inventînd tot soiul de calomnii pe care le respingem cu dispreţ. Alţii au mers mai departe cu infamia. Geloşi pe succesele noastre crescînde, au vrut să ne imiteze, inventînd şi dînşii, sărmanii, un biet concurs, ca să aleagă o biată *Miss România,* de contrabandă. Îi iertăm. Victoria noastră, victoria voastră, cititori, victoria frumosului, ne face generoşi cu învinşii. Să-şi suporte înfrîngerea cu inima uşoară! Atît le dorim!

Noi să ne întoarcem, iubiţi cititori, la sărbătoarea noastră de ieri.

De trei zile, capitala uitase grijile urîte ale existenţei. Toate gîndurile şi toate preocupările se îndreptau spre marile pregătiri ale revistei noastre pentru a primi în mod grandios cele o sută de gingaşe frumuseţi, din care juriul a ales ieri, după o matură şi îndelungată chibzuinţă, cea mai frumoasă. Trecătorii de pe stradă nu discutau altceva. La restaurant, la teatru, în tren, în tramvai, la bodegă, la coafor, în birouri, în săli de aşteptare, oriunde, trei zile subiectul de discuţie al adevăratului român şi al nobilului admirator al frumosului n-a fost decît alegerea *Miss României* din acest an. Fericit popor! Nobilă capitală! Splendidă epocă în care a reînviat cultul străbunilor pentru Ileana Cosînzeana din basm!...

Amănuntele acestui concurs epocal le veţi găsi în alta parte, în corpul revistei.

Vă voi vorbi numai despre aleasa noastră, *Miss România,* care va purta glorioasa faimă a femeii române peste mări şi ţări, în lumea vastă. Aţi aclamat-o ieri! Aţi admirat-o! Priviţi-o încă o dată în fotografia de pe coperta revistei!...

Priviţi-o şi mîndriţi-vă, că patria voastră a dăruit ochilor voştri desmierdarea unei asemenea frumuseţi!

Cine spunea că numai antichitatea a cunoscut adevărata splendoare a sexului frumos?

Să poftească, să privească şi să se ruşineze de această perfidă insinuare!

Au cunoscut oare sculptorii greci un model mai perfect, pentru o Afrodită, o Venus, o Veneră şi alte zeităţi venerice?

Admiraţi-o!

Ochii ei sînt... (pui puncte, puncte, puncte, şi completezi: ca peruzeaua, ca albastrul cerului, ca diamantul negru, după cum va arăta, la ochi, aleasa juriului). Ochii imenşi şi superbi, în faţa cărora ar fi îngenuncheat în extaz un Rafaelo da Vinci...”

— Rafael Sarizio sau Leonardo da Vinci, patroane? Doi, dintr-o lovitură, e greu să-i ucidem într-un citat! observă judicios secretarul.

— Totuna e. Publicul înghite! Şi te rog nu mă întrerupe. Pierd şirul. Scrie mai departe:

„Fruntea ei nobilă e lucie ca fildeşul. (Aceasta poţi s-o laşi aşa. Se potriveşte la oricare!)

Părul ei... (pui: spic mătăsos de aur, negru ca noaptea misterioasă, castaniu ca... găseşte şi tu ceva!).

Nările ei fine se deschid voluptuos la tot parfumul florilor, divine ca dînsa. (Aceasta o laşi aşa! Se potriveşte la oricare.)

Gura micuţă ca o garoafă însîngerată. (Laşi neschimbat. Toate au gura la fel, şi dau cu acelaşi roşu de buze!) Gura aceasta, cîţi poeţi n-ar fi inspirat poate? Cîţi nu va inspira?

Gîtul mlădios de lebădă, sînii ca fructele tari şi nepîrguite, mijlocul subţire ca trestia, mîinile gingaşe de copil, picioarele fine de căprioară — prin ce miracol oare natura a dăruit unei singure făpturi toate vestigiile frumuseţii, atunci cînd fiecare în parte ar fi fost îndestul să fericească o femeie?

Ne mai putem îndoi că *Miss România* din anul acesta va fi proclamată cea mai frumoasă femeie din lume?

Domnişoara... (puncte-puncte), dintr-o veche, distinsă şi discretă familie românească (laşi aşa! Orice familie e veche, distinsă şi discretă!), a primit omagiul culminant cu o modestie care a dezvăluit toată nobleţea sa sufletească.

La vestea alegerii, a declarat juriului cu o gingaşă simplitate:

«Vă mulţumesc! Voi căuta să servesc patria peste hotare. Numai această dorinţă m-a îndemnat să-mi părăsesc modesta mea existenţă de pînă acum.» (Aceasta rămîne aşa. Nici una nu spune că a candidat pentru altceva.)

Ai auzit, iubit cititor?

«Voi căuta să servesc patria peste hotare!»

Aceste nobile cuvinte rezumă întregul nostru program. Ce-am mai putea adăuga,

oare? Viitorul va recunoaşte că ne-am împlinit misiunea pînă la capăt şi aceasta a fost cu putinţă numai cu sprijinul vostru, iubiţi cititori şi frumoase cititoare!...”

— Aceasta e tot, dragă Tony. Mai presară ici-colo cîteva floricele. Pune virgule, puncte şi semne de exclamaţie. Adaugă un citat latinesc, şi vreun vers dintr-un poet francez. Publicul înghite şi cere să înghită! Adu din condei şi ceva cu Platone ăla! Uitam!... Să bagi undeva numaidecît o întorsătură cam aşa: „Cînd domnişoara (cum o fi chemînd-o?) a apărut în faţa juriului, frumuseţea sa fermecătoare a pătruns în toate inimile emoţionate ca un stilet”.

— Unde să mai bag şi stiletul, patroane? întrebă speriat Tony Bar. Ce-are a face frumuseţea şi stiletul?

— Are! Am citit aşa ceva într-o carte a nevestii şi mi-a plăcut. Trebuie să bagi stiletul neapărat! Unde şi cum, aceasta te priveşte... Descurcă-te, că de asta eşti băiat deştept. Ce năzdrăvănie mai mîzgăleşti acolo?

Directorul *Ilustraţiei colorate* se opri din plimbare şi se aplecă deasupra biroului, peste umărul lui Tony Bar. Secretarul n-avu cînd ascunde corpul delict: o foaie de hîrtie pe care schiţase cu rapiditate o făptură fără nume, ca un fetus din borcanele cu spirt.

— Ce e monstrul-acesta? Cum poţi imagina o asemenea oroare? rosti d. Filip Filipovici, apucînd şi răsucind în toate felurile foaia pe care se afla desenul de la pagina şaptesprezece.

— N-o recunoşti, patroane?

Ce să recunosc? Fugi cu ea d-acilea, că visez urît la noapte!...

— E cu toate acestea frumuseţea ideală. *Miss România,* patroane! Aşa cum ai zugrăvit-o adineauri, punct cu punct: păr ca spicul griului, ochi imenşi, gură minusculă, gît de lebădă, sîni ca fructele tari, mîini de copil, mijloc subţire ca trestia, picioare de căprioară... Ce-ar mai fi fost să adaug încă şi celelalte clişee curente: pieliţa cum e crinul ori zăpada, obrazul ca trandafirul involt, buzele ca mărgeanul, dinţii ca mărgăritarele, genele de mătase, umerii de catifea, urechea de scoică transparentă?... Dumneata numeşti monstru aceasta?... E frumuseţea antologică, aşa cum au cîntat-o toţi poeţii lumii, de la Homer şi Horaţiu, pînă la Francisc Jammes şi Cocteau...

— Ai să rămîi o secătură toată viaţa! rîse dojenindu-l părinteşte domnul Filip Filipovici, mototolind bîrtia şi aruncînd-o la coş. Ce-ţi pasă ţie, de vreme ce publicul înghite? Aceasta cere, aceasta îi dăm!... Acum, a lucru! La două să fii la Ateneu. Şi nimeni nu se mişcă din redacţie, domnişoară, pînă la miezul nopţii. Mobilizare generală! Toată lumea pe şantier!

Directorul *Ilustraţiei colorate* făcu un gest napoleonian de comandă.

Pe urmă plecă grăbit, trîntind uşile.

Tony Bar rămase să pavoazeze cu floricele de stil articolul dictat de patron şi să bage unde-o încăpea stiletul.

Domnişoara Ortansa Protopopescu, urîtă, pistruiată şi şaşie, îl urmărea din dosul maşinii de scris cu ochi amoroşi şi fără speranţă. Pasiunea ei dura de doi ani. Dar

Tony Bar părea că nici n-a observat-o vieodată. Cum era băiat nostim, întotdeauna bine îmbrăcat, flecar, citit şi întreprinzător, dădea iureş prin toate candidatele concursurilor sub ochiul îndurerat şi lăcrimos al dactilografei. El lua viaţa în glumă, iar viaţa îl răsplătea neluîndu-l, la rîndul ei, în serios.

Sosise în capitală cu vreo cinci ani înainte să se înscrie la Facultatea de drept. Coborîse în Gara de Nord cu cinci lei; costul unui bilet de tramvai. Nu se înscrisese nici la o facultate, nici nu mai avea de gînd să se înscrie vreodată. Cariera publicistică i se oferise mănoasă. Pe lîngă delicatul post de încredere la *Ilustraţia colorată,* împrăştia cu facilitate de nabab articole, cronici, foiletoane, nuvele, eseuri, la toate ziarele şi revistele care plăteau un cît de modest onorar. El fabrica şi memoriile

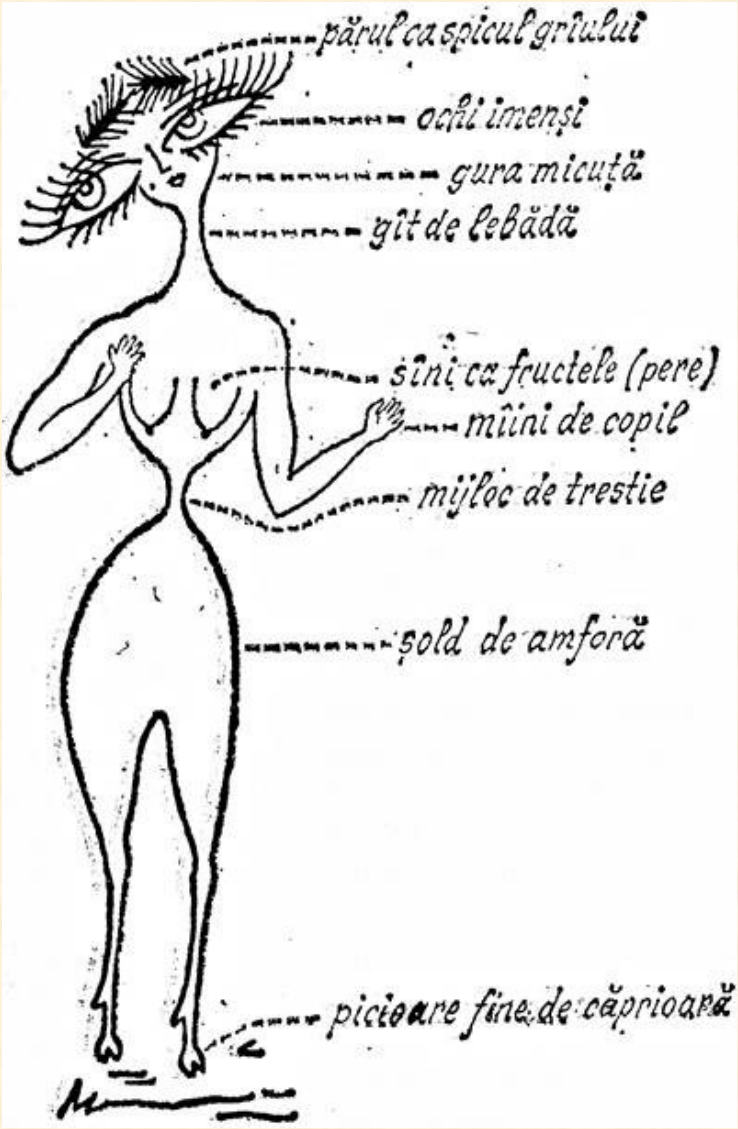

MISS ROMÂNIA

după descripţia domnului Filip Filipovici, directorul *Ilustraţiei Colorate,* şi după cartea lui Pierre Lalo: *Cultul frumuseţei.*

Miss Românilor din fiecare an. Izbutea să fie întotdeauna cu aconturile încasate pe două luni. Dar prietenilor care îl mustrau că e mînă spartă le răspundea cu o logică în afară de orice replică, scoţînd din buzunarul vestei un pol, întotdeauna acelaşi:

— V-am spus că am descins în Gara de Nord cu cinci lei. Mi-am împătrit capitalul. Priveşte polul! Cîţi se pot lăuda că au izbutit ca mine?

Pe urmă trecea la cassă, să ridice cu degete uşoare, fluturînd, a treia mie din avansul pe a treia lună.

Experienţa prematură, căpătată în vremea cît a asistat la toate misterele concursurilor de frumuseţe, l-a îndemnat să purceadă un vast eseu: *Superstiţia frumuseţii.* În acest studiu, Tony Bar demonstrase cu argumente zdrobitoare, culese din antichitate pînă în timpurile moderne, că frumuseţea feminină e o jalnică prejudecată. De la frumoasa Elena, pentru care Homer pretinde că s-a dezlănţuit Războiul Troian, pînă la eroinele lui Bourget sau la modelele pictorilor din Mont-parnasse, literatura şi arta nu au trăit decît preamărind această frumuseţe fadă, monotonă, banală şi supracîtată. Toate eroinele şi modelele sînt perfecte, supraperfecte, hiperperfecte. Tony Bar dovedea, însă, că adevăratele mari pasiuni au fost provocate de femeile urîte şi că, deci, idealul unui amant e o iubită urîtă, nu o rece splendoare marmoreană. La lectura primelor capitole, domnişoara Ortansa Protopopescu ridicase spre autor un ochi înduioşat şi recunoscător, pe cînd celălalt, şaşiu, urmărea pe fereastră, afară,

mirajul unei idile divine: ei doi, sub clar de lună, într-o noapte de mai, cu ameţitor parfum de zambile.

Timpul s-a grăbit, însă, să dovedească, la rîndul său, că prejudecata frumuseţii femeieşti a pus irevocabilă stăpînire pe biata umanitate, incapabilă să reacţioneze curajos şi demn, de vreme ce însuşi autorul eseului *Superstiţia frumuseţii* cădea fără eroism în banalitate şi în păcatul comun.

Împotriva propriilor sale argumente şi a scînteie- toarei teorii, Tony Ear se îndrăgostea sistematic, de douăsprezece ori pe an, de douăsprezece candidate la concursul *Ilustraţiei colorate,* alegînd, parcă înadins, cu un instinct pervers, tocmai frumuseţile cele mai fade, mai monotone, mai banale şi hiperperfecte.

Domnişoara Ortansa Protopopescu îl compătimea ca pe un biet june iremediabil pierdut. Tony Bar, voios şi indiscret, îi spovedea, cu o crudă precizie de amănunte, toate peripeţiile aventurilor sale galante, fără să observe cum ochiul confidentei devenea, pe măsură ce povestirea înainta, sticlos şi feroce.

— Gata! exclamă secretarul domnului Filip Filipovici, înfigînd stiloul în buzunarul de la piept şi întin- zînd sugativa cu latul palmei pe foaia scrisă mărunt. I-am turnat un articol, şefului, să îngheţe apele! Nimic nu lipseşte: Platon, Baudelaire, Rafael, Dante Gabriel Rosetti... Afrodita, Venus, Venera, Elena, Mărul lui Paris şi stiletul. Trimite-l la tipografie, domnişoară! Eu am şters-o. Am o întîlnire cu un papagal!...

Domnişoara Ortansa Protopopescu înghiţi un nod de iască şi privi cu un ochi deznădăjduit în tavan, cu celălalt, ucigaş, în duşumele.

Ştia cum sînt papagalii lui Tony Bar.

Au glas, dar n-au pene decît la pălărie. Sînt coloraţi, dar nu de Dumnezeu, ci văpsiţi cu roş de buze „Ritz”, cu alifie de obraz „Amoreta”, cu trandafiriul în pomeţi „Carnation de Jeunesse-Lesquendieu”, cu negru de gene „Elizabet Arden”, cu pupila dilatată de „Eclat des Veux-Vif Kair”. O sută de asemenea papagali aveau să defileze peste patru ore înaintea juriului de la Ateneu, de unde vor scoate în plisc planetul cel norocos.

Domnişoara Ortansa Protopopescu dori omenirii un flagel fatal şi misterios: o boală subită care în aceeaşi clipă să cuprindă toate făpturile de sex feminin între paisprezece şi cincizeci ani; un vărsat negru după care toate să se scoale din pat cu obrazul ciuruit de erupţii purulente şi, pe deasupra, cu un ochi privind spre polul nord, iar cu celălalt, spre polul antarctic.

Rămasă singură la post, dejuna sumar, pe colţul mesei: salam de Sibiu, brînză de Brăila, cherci de Vîlcov, ca produse naţionale, şi o portocală de Sevilla, ca desert exotic, cu nostalgic parfum de litoralii mediteraniene.

Din cadrele înalte, cele şapte *Miss Românii* o priveau cu surîsul lor triumfal, impertinent şi neliniştitor.

Pentru siestă, domnişoara Ortansa Protopopescu deschise sertarul lui Tony Bar, scoase manuscrisul studiului consolator, şi

începu să citească următorul început de capitol, cu o dulce şi răzbunătoare satisfacţiune:

VIITORUL E AL URÎTELOR

„Femeia frumoasa este inertă şi mulţumită de sine. Ea e vidul perfect şi complet.

Femeia urîtă, dimpotrivă, e în mişcare perpetuă, e inteligenţa dinamică, e neastîmpărul de fiecare moment. Ea a creat moda. Ea a creat surîsul, spiritul, conversaţia, graţia, pieptănătura schimbată în fiecare an, rochia scurtă şi lungă, talia înaltă şi joasă. Ea întreţine în jurul ei un nor irizat, o atmosferă sclipitoare. Ea, fiindcă e silită să ne cucerească în fiecare clipă, se reînnoieşte în fiecare moment: pe rînd spirituală şi savantă, languroasă şi frivolă, artistă şi mondenă, indiferentă şi sentimentală, dansatoare şi muzicantă, modestă şi impertinentă. Alături de dînsa, ce tristă impresie face frumuseţea placidă, încremenită în imobilitate eternă!

De altfel, urîtele şi-au găsit în cinematograf un aliat fidel, cum remarcă foarte just şi Francis de Mio- mandre. Aproape toate urîtele sînt fotogenice, pe cînd cele mai frumoase rivale nu fac două parale pe ecran.”

Domnişoara Ortansa Protopopescu închise caietul la loc şi desfăcu dintr-o cutioară cilindrică un sul de film. Îl desfăcu şi îl contemplă îndelung în zarea geamului, cu emoţia, ca întotdeauna, împrospătată.

Fragmentul acesta de film constituia cea mai teribilă răzbunare a vieţii sale.

Acum doi ani, operatorul o fotografiase într-un grup cu *Miss România* de-atunci, la Şosea. Ea era înainte, *Miss România,* în urmă. După o săptămînă, cînd filmul a rulat la Gaumont-Jurnal, publicul a ovaţionat-o pe dînsa, modesta dactilografă, fiindcă era într-adevăr fotogenică şi superbă, iar pe *Miss România* cea adevărată a huiduit-o cu indignare, fiindcă arăta mai urîtă ca mama lui Tut-An-Kamon.

Pe urmă, domnişoara Ortansa Protopopescu, singură în vastul cabinet şi templu al frumuseţii, sub privirea uimită a celor şapte ex-*Miss Românii,* începu să cînte, să schiţeze un pas de tango, să se multiplice, pe rînd: spirituală şi artistă, savantă şi languroasă, mondenă şi sentimentală, frivolă şi modestă, aşa cum se cuvine unei femei care nu e condamnată la imobilitate placidă şi eternă. În piruetele-i ameţitoare, cu un ochi privea, pe fereastră, afară, cu celălalt supraveghea uşa — ceea ce nu-i cerea nici o sforţare fiindcă întru aceasta se bucura de un privilegiu, în plus, al naturii.

*

La ora patru, redacţia *Ilustraţiei colorate* se afla în mare fierbere. Telefonul zbîrnîia. Curierii alergau de la Ateneu la tipografie, de la fotograf la zincografie, trîntind uşile, ciocnindu-se pe scări, venind şi plecînd.

Rezultatul primului scrutin sosi trimis pe o foaie de bloc, de către Tony Bar. Erau: *Miss* Muntenia, *Miss* Oltenia, *Miss* Moldova, *Miss* Maramureş, *Miss* Crişana, *Miss* Timişana, *Miss* Ţara Oaşului şi aşa mai departe. În total, o duzină. Şi se numeau: Duţa Ionescu, Fifi Alexandrescu, Pepi Costăchescu, Nora Vasilescu, Lenuţa Tomescu, Lizica Petrescu, Tanţi Popescu, Mitzi Geor- gescu, Nutzi Ştefănescu, Pitzi Mateescu, Litzi Muntenescu şi o Margareta indescifrabilă, pe care domnişoara Ortansa Protopopescu o dactilografie prin asonanţă: Margareta Căuşătescu.

Apoi, la şapte, apăru Tony Bar în persoană, trîn- tind uşa de perete şi gîfîind.

— Victorie! strigă. Victorie, domnişoară Ortansa! Daţi-mi corecturile! Daţi-mi tipografia! Allo! Allo, tipografia! Culegeţi imediat afişul pe care vi-l trimit acum. Trei culori! Trei! Şi mult roşu! Mult roşu!...

Pe o coală desfăcută, schiţă cu

STOP!
Opreşte, trecător! Opreşte!
C i t e ş t e !
DOMNIŞOARA MARGARETA CĂUŞ
a fost aleasă
M I S S R O M Â N I A
Succesul nostru fulgerător!
25.000 spectatori ovaţionează în
entuziasm delirant

CEA MAI FRUMOASĂ FATĂ
din

ROMÂNIA
a l e a s ă d e
I L U S T R A Ţ I A C O L O R A T Ă

— Ce nume grotesc!... pufni dezgustară domnişoara Ortansa Protopopescu, Margareta Căuş! Aţi compromis revista! Căuş! Au să rîdă şi curcile!...

— Căuş-necăuş, e divină, domnişoară Ortansa! E cea mai frumoasă fată din cîte au fost şi vor fi! Perfecţiunea!... Sublimul!...

— Ca desenul de astăzi dimineaţă? întrebă perfid dactilografa, căutînd cu un ochi la coş şi cu celălalt la nefericitul Tony Bar, care cu atît de delirant entuziasm îşi renega propriul său catehism din sertar.

— Ce desen? Desenul e o dobitocie! Cînd ai s-o vezi, domnişoară Ortansa, n-ai să mai vorbeşti aşa. Ah! Am trăit cel mai superb moment din viaţa mea... Cînd a apărut pe estradă, frumuseţea ei a săgetat toate piepturile ca un vîrf de stilet... Pe onoarea mea! Margareto Căuş, Margareto Căuş, simt că am să te iubesc nebun! ...Ce divine ursitoare ţi-au vegheat la căpătîi? În ce fericită zodie te-ai născut?...

— Zodia Caprei! inventă ad-hoc, o zodie suplimentară, domnişoara Ortansa Protopopescu, care începuse s-o urască pe nevăzute, mai înverşunat decît pe toate *Miss Românііle* de pînă acum

CARTEA ÎNTÎI

NEPOATA HATMANULUI TOMA

CAPITOLUL I

Văcuţa

Margareta Căuş nu se născuse vegheată la căpătîi de ursitoarele divine, nici în zodia, suplimentară, a Caprei.

Se născuse, din contră, în zodia Berbecului, cu nouăsprezece ani în urmă, asistată de o terestră ursitoare: Moaşa despărţirii.

Nu sc născuse nici într-un palat fermecat, ci într-o cameră scundă şi afumată, din mahalaua Fierbinţi, în tîr- gul Scovarză, pe care zadarnic îl veţi căuta pe hartă: vă garantez că n-o să-l găsiţi.

Mahalaua aşa se numeşte, dar tîrgul, altfel. Cititorul va înţelege că sîntem nevoiţi să-i tăinuim adevăratul nume, ca să nu ne ridicăm asupră-ne, cu duşmănie, o populaţie urbană de 18 000 locuitori, printre care autorul numără prieteni şi poate chiar creditori.

În acest tîrg, Scovarză, domnul Iorgu Căuş, părintele domnişoarei Margareta, e cunoscut sub o îndoită înfăţişare: ca vechi arhivar la Grefa Tribunalului şi ca vestit băutor domnesc.

Doamna Aglaia Căuş, numită de soţ şi de vecine cu desmierdatul diminutiv Aglăiţa, e cunoscută într-un cerc mult mai restrîns, fiindcă arareori sc aventurase din mahalaua Fierbinţi spre Strada Mare, unde se plimbă fetele simandicoase ale oraşului pînă la gară şi la Grădina Publică. Cucoana Aglaia, de profesiune casnică, îşi petrece existenţa, cum îndeletnicirea o arată, pe lîngă casă, „între găini şi copii". A fost în viaţă de trei ori la cinematograf, iar acest triplu eveniment a rămas atît de memorabil săpat în amintirea sa, încît, după ani de zile, mai povesteşte şi acum cu mare uimire şi pasiune dramaticele peripeţii de pe pînză.

Domnul Iorgu Căuş e mult mai umblat şi mai blazat de minunile veacului. A văzut chiar Iaşul, unde a fost citat o dată martor într-un proces, cu bilet gratuit de clasa a III-a. Contactul zilnic cu lumea zgomotoasă şi avidă a tribunalului şi contactul nocturn cu vînturaţi prin lume tovarăşi de pahar i-a inoculat o sceptică filozofie.

În toiul chefului, cînd discuţia se înalţă pînă la apologia progresului şi alte chestiuni de o nobilă avîn- tare a spiritului, domnul Iorgu Căuş nu renunţă niciodată să-şi formuleze opinia sa personală asupra tuturor zădărniciilor, cu această întrerupere:

— Ho! Opriţi, că nu dă potopul peste voi!... Progres? Bine, progres!... După cum au pornit-o dumnealor cu progresul, eu mă

opresc şi zic: Zburaţi pe sus şi vă vîrîţi în apă, vorbiţi fără sîrmă şi-mi aduceţi prin văzduh poza lui Einstein. Zweinstein şi altor Dreisteini... Acestea nici nu mă miră şi nici nu mă sperie! Să-mi daţi mie un telefon aici, să-l chem eu la telefon pe Stefan cel Mare şi să-l poftesc să ciocnească un pahar de vin cu taica!... Răspunde el?... Atuncea-i progres! Vine el?... Atuncea-i progres! Dacă nu răspunde şi dacă nu vine, degeaba mai bateţi apa în piuă! Numai ne furăm căciula! Aici stă toate chestia, onorabililor!

Tovarăşii domnului Iorgu Căuş, strînşi la zid, sînt siliţi întotdeauna să recunoască, spre deplina sa satisfacţie şi spre închiderea discuţiei, că progresul e o minciună şi că omenirea orbecăie într-o jalnică iluzie, pentru care

lucru se grăbesc cu toţii să se bucure de ziua de azi şi comandă alt clondir de vin, pînă ce apar zorii zilei de mîine.

Margareta Căuş s-a născut într-o noapte ploioasă de martie, într-un ceas cînd tocmai părintele său invita amicii progresului să-i ofere un telefon ca să poată vorbi cu Ştefan cel Mare şi să-l poftească la un pahar de tămîios.

Atunci a intrat pe uşă, la „Cîrlanul de Aur", Lache, băiatul domniei-sale, în acea epocă vestit rîşcar în tot maidanul Fierbinţi şi actual plutonier reangajat în regimentul de artilerie din garnizoana Scovarză.

A deschis uşa şi a strigat din prag:

— Tată, hai acasă că mama *a făcut!*

— Ce-o făcut? Băiat sau fata?

— Fată...

— Pleacă şi spune atunci că pentru o fată nu mă deranjez eu de aici!... Fată-i trebuia ei? Acuma-i vremea de fată?

Lache Căuş s-a răsucit pe călcîie şi s-a dus să poarte răspuns coanei Aglaiţa că a săvîrşit mare greşeală făcînd fată într-o vreme improprie confecţiunii de fete.

Iar domnul Iorgu Căuş a sosit abia în zori, clăti- nîndu-se foarte şi discutînd cu sine însuşi despre marea eroare în care se află umanitatea de cînd îşi fură căciula în iluzia progresului. Abia în uşă şi-a adus aminte că e a patra oară tată. Cu mîinile în buzunare, a privit larva omenească din leagăn ca pe-o curiozitate vrednică de toată mila.

A scuipat printre dinţi cu dispreţ şi, întorcîndu-se către lăuza din pat, i-a hotărît cu asprime:

— Asta-i ultima dată cînd mai faci fată! Bagă de seamă, că ai ajuns la a treia. Alta nu mai admit! Aşa sînt eu! Nu admit!

Domnul Iorgu s-a dus să se culce îmbrăcat, cu faţa în sus, şi a început să sforăie după cinci minute, certîn- du-se prin somn cu fanaticii progresului. Dar coana Aglăiţa a ţinut socoteală de avertisment şi n-a mai făcut de-atunci decît băieţi.

Datorită acestei autoritare interdicţii paterne, domnişoara Margareta Căuş numără în momentul de faţă cinci fraţi şi numai două surori.

Despre primul an din existenţa domnişoarei Margareta nu se păstrează nici o amintire vrednică de reţinut. Copila a crescut în leagăn, înfăşată strîns ca o miniatură de mumie egipteană, mîncată de muşte lipicioase la gură, ţipînd cînd îi era foame şi dormind cînd îi era somn.

În anul al doilea, cînd a început a se aventura în ambiţioasa veleitate de a părăsi mijlocul de locomoţie în patru labe şi cînd s-a ridicat copăcel sprijinindu-se de pereţi, îndrăzneaţa tentativă a fost urmată de accidente diverse, pe care istoria le păstrează însă tot sub tăcere. Mai importantă a fost descoperirea coanei Aglăiţa:

— Copila asta are ochii Marinicăi. Ai băgat de seamă, Iorgule?

Domnul Iorgu Căuş — mîncase lacherdă cu ceapă! — simţea o mare sete şi deci era grăbit să plece după prieteni, ca să-i aducă la sumbra realitate, din regretabila superstiţie a progresului. De aceea nu s-a întors, să verifice personal constatarea

coanei Aglăiţa. A tras numai concluzia firească:

— În acest caz, o să ai de lucru cu ea. Trebuie să-i strîngi hăţul din vreme!

Într-adevăr, asemănarea cu ochii Marinicăi era un simptom alarmant.

Marinica, sora domnului Iorgu Căuş, fusese o frumuseţe vestită pe vremuri în toată mahalaua Fierbinţi şi chiar în întreg tîrgul Scovarză, dar devenise o pată ruşinoasă pe blazonul familiei Căuş. În floarea juneţii fugise cu un circ; pe urmă, veşti din alte oraşe vecine şi din ce în ce mai vagi, pe măsură ce turneul circului se îndepărta în spaţiu şi în timp, dovedeau că Marinica a luat calea pierzării.

De mulţi ani nimeni nu mai ştia ceva precis despre destinul fugarei. Unii pretindeau că au văzut-o în capitală şi că le-a fost greu să o recunoască, în doamna aceea foarte elegantă şi trecînd picior peste picior, în muscal, la Şosea. Alţii se simţeau îndreptăţiţi să afirme că au zărit-o cu ochii lor „făcînd la circ pe femeia zburătoare”. În sfîrşit, se mai aflau şi acei pentru care nu mai încăpea nici o îndoială că se află într-un spital ispăşind nevrednica rătăcire, într-o boală urîtă, care mănîncă nasul şi face să cadă dinţii ca fasolele din gingiile putrede.

Oricum ar fi fost adevărul, asemănarea copilei cu Marinica, de odioasă amintire, merita o mai de-aproape cercetare. Cu fiecare turtă frîntă în creştet, înrudirea de trăsuri creştea. Coana Aglaia nu ştia dacă e drept să se bucure ori să se îngrijoreze. Se bucura, fiindcă a treia fată se anunţa frumoasă coz, spre deosebire de celelalte două mai mari, care luaseră chipul şi asemănarea domnului Iorgu Căuş, cu buzele late, ochii înfundaţi, nasul turtit şi gîtul înşurubat în umeri ca o coadă de umbrelă ruptă şi înnădită stîngaci. Se mîhnea, fiindcă în frumuseţe vedea o primejdie, pe urma căreia numele de Căuş mai pătimise o dată.

Margareta însă creştea senină şi indiferentă.

Plîngea rar. Se juca puţin. Nu dorea nimic. Ochii albaştri îşi plimbau lumina peste făpturile şi spectacolele vieţii în cea mai desăvîrşită lipsă de curiozitate.

Era un copil cuminte. Îngrijorările coanei Aglăiţa se risipiră. N-avea de ce

„strînge hăţul”. Margareta tăcea, se uita pe fereastră, dormea cu ochii deschişi.

— La ce te gîndeşti tu, Margareto?

— Nu mă gîndesc la nimica, *muţo!*

Ochii albaştri şi goi se înălţau la coana Aglăiţa cu mirare: „Ce-o socotea, oare, *muţa,* de-şi închipuia că ea e o fată care să se gîndească la ceva?”

Fraţii îi spuneau: *Vaca.*

Domnul Iorgu Căuş adoptă acest pseudonim, dar îl transformă în diminutiv de alintare: *Văcuţa.*

— Văcuţo, ia du-te tu în colţ, la Ţudic, şi adu-mi un chil de vin!... Spune-i să-l treacă în cont...

Văcuţa se ducea cu paşi măsuraţi, de copil cuminte, la Ţudic. Aducea chilul de vin. Cu dînsa nu era nici o primejdie că va sparge clondirul sau că va întîrzia pe uliţă, să oace *şodronul,* într-un picior, pe trotuar.

Aducea clondirul, îl aşeza pe masă. Se aşeza şi ea pe scaun, cu mîinile în poale, şi privea în gol, cu ochii ei goi.

— Numai tu eşti fata tatei cea cuminte, Văcuţo! o desmierda pe creştetul mătăsos domnul Iorgu Căuş, care uitase resentimentele vechi pentru odraslele de sexul frumos.

Văcuţa surîdea fericită şi privea în gol, cu ochii ei goi...

CAPITOLUL II

Puţină biografie

Cei şapte Căuşi şi Căuşe, fraţii şi surorile Margaretei, erau de vîrste, apucături şi temperamente diverse. De aceea şi destinui lor a fost variat.

În toamna cînd legea tiranică a învăţămîntului primar gratuit şi obligator a silit-o pe tînăra Margareta să pornească în fiecare dimineaţă, pe ploaie, pe brumă şi pe vînt la Şcoala de Fete nr. 2 „Carmen-Sylva”, purtînd cu bravură prin aceste intemperii ale naturii ghiozdanul de muşama cu abecedarul, placa, plumbiera şi buretele atîrnat cu sfoară, situaţia dinastiei Căuş era următoarea:

Lache, moştenitor prezumtiv, rămăsese repetent a treia oară în clasa a II-a de gimnaziu, depăşind astfel limita de vîrstă tolerată de legile şi regulamentele învă-ţămîntului secundar în vigoare. Dezgustat de perspectivele nesigure ale carierelor civile, se consacrase armelor, debutînd copil de trupă în regimentul de artilerie. Acolo,

avea să parcurgă succesiv toate treptele ierarhiei militare, pînă la gradul culminant de plutonier-major reangajat.

Miţa Căuş, sora cea mai mare, absolvise cu succes studiile primare şi se destina profesiunii casnice, aju- tînd pe coana Aglăiţa în ocupaţiile sale cotidiene.

Artemiza Căuş era superioara Margaretei cu două clase, la aceeaşi şcoală „Carmen-Sylva”.

Iar în urma lor, cei patru fraţi mai mici, în ordine cronologică: Traian, Decebal, Asdrubal şi Hercule, luau contact cu realităţile ostile ale existenţei, fie prin coada măturii materne, fie prin papucul patern, care, bine aplicat în spate în momentul oportun, îi trimitea ca o catapultă peste prag, în grădina cu straturi de morcovi şi leuştean.

De acest tratament spartan se afla scutit deocamdată numai junele Hercule, în vîrsta fragedă a leagănului, unde, cu faţa în sus, privea acelaşi tavan afumat pe care îl contemplase din acelaşi loc, în aceeaşi poziţie, şapte ani, ceilalţi şapte Căuşi şi Căuşe, pînă cînd, eliberaţi din captivitate, începuseră mai întîi să facă exerciţii de locomoţiune patrupedă, mai apoi să se zgrepţene de pereţi şi să-şi tragă în cap feţele de mese cu ceşti şi farfurii.

Margareta a învăţat cu o lăudabilă sîrguinţă literele de mînă şi de tipar, mici şi mari, a silabisit o-u = ou, b-o-u = bou, a învăţat să numere pînă la o sută şi chiar mai departe; cu urechile astupate s-a torturat să reţină în memorie (prin repetiţie, care e

mama învăţăturii) versuri de o splendidă inspiraţie, ca:

Micul meu abecedar
Tata mi l-a dat în dar
Să ma-nveţe să citesc
Şi la scris să nu greşesc!

Pe urmă, a înaintat mai adînc în labirintul complicat al cunoştinţelor acumulate de omenire în de-a lungul veacurilor, memorizînd lecţiile de intuiţie şi iniţiindu-se în calculul misterios al celor patru operaţii, a recitat cu ochii închişi tabla lui Pitagora şi a aflat de unde izvorăşte Dunărea şi prin cîte guri se varsă, cine a descoperit America şi cine praful de puşcă.

Ca istorici imparţiali, sîntem nevoiţi să menţionăm că aceste cunoştinţe n-au zdruncinat nimic din impasibila seninătate a Margaretei Căuş, iar rezultatul final al fiecă-rui an n-a provocat nici un delir de entuziasm al profesoarei.

Căuş Margareta trecea clasa la limită, cu singura variaţie că, în patru ani, a fost alternativ, de două ori ultima şi de două ori penultima, pe lista promovatelor, afişată în uşa cancelariei.

Aceeaşi imparţialitate ne obligă însă să recunoaştem că eleva nu purta nici o vină în aceste puţin satisfăcătoare rezultate. Căuş Margareta învăţa conştiincios lecţiile, la lumina fumegoasă a lămpii, pînă în miez de noapte. Dar pricepea greu şi uita repede. Astfel, putem menţiona că din tabla lui Pitagora, memoria sa a refuzat să reţină pînă în zilele de azi unele pasaje ca: 7 X 7 =?

8 X 8 =? 7 X 8 =? 6 X 7 =? 6 X 8 =? De asemeni, la geografie şi la istorie, unele regretabile confuzii îi îngăduie şi acum să afirme cu nevinovăţie dezarmantă că Mi- hai Viteazul l-a învins pe Napoleon la Turda şi că Mexicul e capitala Chinei, o ţară foarte mare din Africa.

Dificultăţile au devenit mai evidente cînd Căuş Margareta a trecut în studiile superioare ale Şcolii profesionale de fete „Elena Doamna”.

Aci, pentru o mai totală digestiune a hranei intelectuale administrată în dozele compacte de un program surmenant, Căuş Margareta, ignorînd graba, a repetat cîte doi ani studiile fiecărei clase, lăsînd colegelor şi profesoarelor suvenirul unor răspunsuri memorabile.

Colegele îi spuneau Văcuţa, adoptînd şi ele, ca şi domnul Iorgu Căuş, injurioasa poreclă scornită cu intenţii ofensatoare de ceilalţi moştenitori ai dinastiei Căuş, în luptele lor fratricide şi prefăcînd-o în gingaş diminutiv de alintare.

Profesoara striga la lecţie:

— Căuş Margareta.

Căuş Margareta rămînea neclintită în bancă, absentă şi cu ochii în gol.

Colegele o trezeau la realitate cu un ghiont subsuoară:

— Văcuţo! Te-a strigat... Să te uiţi la mine, că-ţi suflu eu... Uită-te după buze!...

Văcuţa păşea la tablă, cu zîmbetul senin şi cu frumoşii ei ochi în care se înecase tot neantul.

— Căuş Margareta, te rog să-mi spui cum se numeşte canalul care leagă duodenul cu vezica biliară?

— Canalul de Suez! răspundea cu un nevinovat şi sigur de sine surîs Căuş Margareta.

Colegele izbucneau în miorlăituri, chicote, imitaţii de grohăituri şi de strigăte animale, precum şi alte manifestaţii lipsite de cuviinţă. Cele mai generoase îi şopteau în pumnul făcut pîlnie:

— Coledoc, Văcuţo! Canalul Coledoc!

— Canalul Orenoc! rectifica Văcuţa.

A doua zi, profesoara de geografie o chema la lecţie, să o întrebe, de astă dată, cum se numeşte canalul care leagă Marea Mediterană cu Marea Roşie.

— Canalul Coledoc! răspundea Căuş Margareta, sigură pe ce a aflat ieri.

— Canalul de Suez, Văcuţo! Canalul de Suez! şopteau prin pîlnia telegrafiei fără fir colegele.

— Canalul de Aranjuez! rectifica Văcuţa.

— Treci la loc! Ai să mă scoţi din sărite! se indigna profesoara scriind în catalog un trei cocoşat.

Văcuţa renunţa să mai înţeleagă ceva dintr-o învăţătură care se schimbă de la o zi la alta şi care ce a fost bun şi aprobat ieri provoacă rîs şi indignare azi.

Se întorcea în bancă şi, cu ochii în vid, contempla impasibilă neantul.

Cariera sa studioasă s-a încheiat în anul cînd un inspector, frapat de frumuseţea acestei eleve cu ochii de madonă, a încercat cu cea mai dezinteresată bună intenţie să

rectifice toţi treii gheboşi, care se înşirau ca o procesiune de furnici pe pagina catalogului în dreptul numelui şi prenumelui Căuş Margareta: 3, 3, 3, 3, 3...

Era un moşneag simpatic, glumeţ, cu un cioc răsucit ca o codiţă de raţă şi cu ochelari înrămaţi cu aur.

A poftit-o la lecţia de istorie.

— Domnişoară Căuş Margareta, să-mi povesteşti ce ştii mata despre războiul de o sută de ani.

— Războiul de o sută de ani?... Da!... Războiul de o sută de ani. Războiul de o sută de ani a fost un război foarte lung... El s-a început cu o sută de ani înainte de încheierea păcii...

— Pînă la pace, domnişoară, să o luăm mai domol! întrerupse binevoitor inspectorul. Să o luăm de la început. De la moartea lui Carol IV!... Ce s-a întîmplat după moartea lui Carol al IV-lea?

— După moartea lui Carol al patrulea s-a urcat pe tron Carol al cincilea! răspunse Căuş Margareta, cu o logică şi o siguranţă cronologică, respingînd orice umbră de contrazicere.

Inspectorul o lăsă să urmeze, surîzînd şi aşezîndu-şi ochelarii mai bine pe nas. Iar Căuş Margareta continuă:

— Cum s-a urcat pe tron Carol al cincilea, el a început războiul de o sută de ani. El s-a bătut cu turcii şi cu perşii, pe urmă într-o mare luptă a învins armatele romane conduse de Petru cel Mare. După această luptă duşmanii au cerut pace, dar Carol al cincilea a refuzat fiindcă el promisese mamei sale că duce un război de

o sută de ani. El era un om de onoare! De aceea a şi spus el la Vaterloo: *Tutaleguforloneur!* În timpul acesta, primeşte el telegramă că America se pregăteşte să-l atace şi că a pornit cu o flotă uriaşă condusă de Nelson şi Jean Bart, român de origine, din vechea familie Botez. Văzînd acest lucru, Carol al cincilea nu se intimidează. Porneşte călare înaintea flotei şi o înfrînge în bătălia de la Trasimene, unde a căzut şi generalul român Dragalina, rănit de un obuz. Inamicul s-a rugat să încheie pacea de la Miercurea-Ciuc-Kainargi, dar Carol al cincilea n-a voit să ştie de pace, fiindcă el mai avea de luptat mulţi ani. De aceea a pornit în capul cruciaţilor să elibereze Sfîntul Mormînt, dînd mai multe bătălii celebre, între care: lupta de la Maraton, unde a murit Hugo Capet, bătălia de la Verdun şi lupta de la Salamina. După aceste victorii, Carol al cincilea s-a dus acasă să-şi vadă soţia şi copiii, însă de-abia a ajuns, că a primit el veste că s-au răsculat mezii şi parţii, ameninţînd hotarele imperiului. Ca fulgerul se întoarce şi învinge armatele parţilor în Pirinei, prinde pe regele lor Colbert, în lupta de la Alaric, îl duce în robie, unde moare în turnul de la Dagobert...

Cînd Margareta se oprise un moment să respire, inspectorul, uimit de acest potpuriu istoric, îşi şterse ochelarii cu batista şi o privi mai atent, ca pe un fenomen unic întîlnit în îndelungata-i carieră nomadă.

Întrebă insinuant:

— Dar cu arabii — nu s-a luptat cumva şi cu arabii Carol al cincilea, al matale, domnişoară?

— Sigur că s-a bătut! I-a respins peste Volga, după bătălia de la Acţium. Atunci le-a luat pradă de război şi cifrele arabe, pe care în zadar învinşii le-au cerut înapoi.

— Cine a descoperit America? mai puse o penultimă întrebare, pentru a înlătura orice echivoc.

— Mahomed!

— În ce an, scumpă domnişoară?

— În 1907, în timpul răscoalelor ţărăneşti! pre- ciză Căuş Margareta.

— Mulţumesc, domnişoară! se declară examinatorul satisfăcut.

Pe urmă, întoreîndu-se spre elevele din bănci şi spre profesoară, apelă la arbitrajul lor, rostind răspicat această dilemă:

— Ori asta e cea mai tîmpită elevă din România Mare, ori eu sînt cel mai ramolit inspector din învăţămînt!

Căuş Margareta privi cu ochi miraţi şi nu înţelese de ce clasa întreagă, profesoara şi inspectorul se înveseleau fără nici un rost.

CAPITOLUL III

Domnişoara de la poştă

Datorită unei indiscreţii răuvoitoare, domnul Iorgu Căuş luă cunoştinţă despre dilema formulată cu vădite intenţii de ofensă de către acel inspector trecător prin tîrgul Scovarză.

Cum era de aşteptat, nu putu suporta insulta. Demnitatea sa de părinte nu-i îngăduia să-şi lase mai departe copila într-o şcoală unde orice venit din toată lumea, sub pretext că serveşte progresul, „îl face pe deşteptul”.

Domnul Iorgu Căuş bătu în seara aceea cu pumnul în masă, de mai multe ori, de zăngăniră paharele la „Cîrlanul de Aur”.

— Eu sînt fiul operei mele şi nu admit să se atingă cineva de familia mea! se supără foarte. Cine ofensează un Căuş mă ofensează pe mine. Bunicu-meu era un prăpădit, un nevolnic... Umbla în sat, din poartă în poartă, să capete un căuş de făină, pentru care lucru i-a rămas şi acest nume

încă de pe vremea domnitorului Alexandru Ion Cuza!

— He-hei! Ocaua lui Cuza!... suspină melancolic şi inoportun unul din tovarăşii domnului Iorgu Căuş.

— Nu mă întrerupe, că nu-i vorba de oca! E vorba de Căuş!... Tata n-a făcut nici el cine ştie ce mare ispravă. Fecior boieresc! Adică slugă. E drept că ne-a lăsat oleacă de stare, dar se cheamă că tot slugă a rămas toată viaţa. Eu însă am ridicat numele şi l-am cinstit! Eu am învăţat carte, şi sînt un om liber! Eu sînt funcţionar de stat, stimat şi respectat în tot oraşul!... Este?

— Este! încuviinţară cu toţii într-un glas.

— Dacă este, de ce-mi vine mie un pîrlit din toată lumea să-mi insulte copila fără apărare?! Au nu ştie dumnealui că injuria e un delict pasibil de art. 299, 300 şi următoarele, din codul penal? Dacă-l chem la răspundere? Dacă mă constitui parte civilă şi cer daune interese? Pe unde scoate dumnealui cămaşa? Asta aş vrea să o văd...

Ceilalţi fură şi dînşii de aceeaşi părere, arătîndu-se în unanimitate curioşi să vadă pe unde scoate cămaşa inspectorul cel cu ochelari şi cu cioc de raţă.

— Şi aceasta numiţi dumneavoastră progres! Priviţi cine serveşte progresul în biata ţara românească!... Unde eşti tu, Ţepeş Doamne?

Domnul Iorgu Căuş se uită încruntat în nevăzut şi adăugă:

— Dacă ar fi progresul progres, le-aş arăta eu dumnealor! L-aş chema la telefon pe Ţepeş-vodă şi i-aş spune: „Măria-ta! Nu

mai putem răbda! Ne-a ajuns cuţitul la os. Întoarce-te şi fă regulă! Cheamă-ne să ascuţim brazii pădurilor şi să tragem ticăloşii în ţeapă, cum ai mai făcut odată rînduială în ţară!” Aceasta i-aş spune şi m-ar asculta, dacă progresul ar fi progres, iară nu o minciună, ca să ne ia ochii, dumnealor, cu guvernul dumnealor.

Cu pumnul în masă a bătut domnul Iorgu Căuş, şi a doua zi, în cancelaria Şcolii profesionale de fete „Elena Doamna”, cînd a venit să-şi retragă fata şi să ceară restituirea certificatelor de studii.

Văcuţa, chemată în mijlocul orei de clasă, merse docilă după părintele său pînă acasă, neînţelegînd ce s-a întîmplat şi de ce se supără lumea pentru nimicuri.

Un an, exercită şi ea profesiunea casnică, după exemplul şi tradiţia întregului element feminin din familia Căuş. Adică scăldă şi cîrpi fraţii mai mărunţi, mătură şi scutură praful, continuă o faţă de masă croşetată, pe care o începuse coana Aglăiţa încă din timpul logodnei. Dumineca se îmbrăca în haine de sărbătoare şi se plimba împreună cu Miţa şi cu Artemisa, pe Strada Mare, de la Gară pînă la Grădina Publică şi „retur”.

Apariţia sa fu îndată remarcată şi comentată de tot tineretul burlac al tîrgului Scovarză. Ba chiar şi de persoanele mai mature, care horiseră cam de multişor Isaia dănţuieşte, cu pirostriile pe creştet.

Domnişoara Margareta făcea capetele să se răsucească şi privirile să tînjească.

Dar printre toate mărturiile de admiraţie, trecea impasibilă şi nemuritoare, cu ochii ei imenşi, în care se scălda neantul.

— Păcat că e rece! exclamase Armand Grindey, avocat şi tînăr cu reputaţie de mare crai. N-are nerv, monşer!... Asta se vede de o poştă. Iar dacă o femeie n-are temperament, nu face două parale!

— Ai răbdare! îl povăţuise cu vechea sa experienţă colonelul Ilarie Roboteanu. Încă e crudă!... Ce vrei, să-ţi sară de gît? Aiasta are să fie fimeia cei mai frumoasă din tăt tîrgu, cum ti văd! Să-mi razi mie mustaţa, dacă n-ai să-ţi aduci aminte de vorba me, peste doi-trii ani şi poati chiar mai divremi. Numai să o încălzească oleacă o puşlama al di tine şi să vezi cum sî dischidi ca o varză!

Dialogul avusese loc la Cofetăria modernă — *Con- fiserie, prăjituri, îngheţată, bonbons, cafea et aperitive,* local central, unde se adună toată elita scoverzeană, să joace table, să comenteze evenimentele zilei şi să vorbească nu de bine pe cei care lipseau.

Acasă, la masă, colonelul Ilarie Roboteanu îşi exprimă aceeaşi părere în faţa doamnei Cleo Roboteanu şi a domnişoarei Elis.

— Şi mă rog, cine sînt aceste Căuş?... Ce hram poartă?... De unde au apărut aşa, tam-nesam?... Mie mi se parc că ştiu pe de rost tot oraşul şi n-am auzit pînă acum de ele! se miră agresiv doamna Cleo Roboteanu, indispusă de apariţia unui inamic neprevăzut.

— Nici eu, papa! întări şi domnişoara Elis, ridicînd fruntea îngustă, cu păr bălan şi creţ, ca lîna de merinos.

— Căuş e ceva fără importanţă pe la Grefa Tribunalului. Şi nu e vorba de „aceste Căuş!”, specifică din spirit de precizie colonelul. E vorba de una singură! De cea mai mică dintre trei surori. Celelalte sînt nişte slu- ţenii. Dar cea mică e o bomboană de fată, o acade!

Doamnei Cleo Roboteanu şi domnişoarei Elis le veni inima la loc cînd înţeleseră că viitoarea frumuseţe scorveziană face parte dintr-o lume predestinată anonimatului şi mediocrităţii.

Doamna Cleo Roboteanu găsi chiar prilej să repete o generalizare mai veche, adresată personal soţului:

— Eu nu ştiu cum vă vine vouă, bărbaţilor, să vă uitaţi după toate creaturile de extracţia cea mai ordinară! *Ça c’est la nostalgie de la bone!* Sînteţi degutanţi!...

Colonelul Ilarie Roboteanu găsi de prisos să lămurească această chestiune generală şi imprudent să o transforme într-o chestiune personală. Dar după înfăţişarea sa fermă, se vedea bine că îşi păstra convingerea neclintită şi dezgustătoare.

În aceste împrejurări, schimbarea guvernului aduse şi o răsturnare totală în existenţa domnişoarei Margareta Căuş. Atît de adevărat este că în viaţa de toate zilele o strînsă şi din ce în ce mai complicată interdependenţă leagă efectele mari de cauze mici şi viceversa!

Prefectul judeţului şi şeful local al partidului, fost magistrat şi mai apoi avocat

cu multe şi vaste afaceri, se simţi îndatorat faţă de domnul Iorgu Căuş pentru oarecare vechi şi mai proaspete servicii profesionale, la Grefa Tribunalului Scovarză.

Îl chemă, aşadar, într-o dimineaţă la el acasă şi, într-un acces de generozitate, îi puse chestiunea direct:

— Bre Căuş, bre!... Te ştiu că eşti un păcătos şi-un beţiv. Dar mai ştiu că-ţi vezi de serviciu... Ai o casă de copii... Ce pot să fac pentru tine? Spune repede, că n-am timp. Aşteaptă o lume întreagă la uşă...

Luat prin surprindere, Iorgu Căuş nu-şi pierdu cumpătul.

Răspunse prompt, destăinuind o veche şi secretă ambiţie:

— Coane Sache, să-mi daţi o decoraţie.

— Ptiu! bată-te cucu să te bată! Ce-ţi trebuie ţie decoraţie?... se miră sincer prefectul.

— Coane Sache, sînt slujbaş vechi. Am douăzeci şi cinci de ani de serviciu... Am slujit ţara cu credinţă...

— Ştiu! Lasă astea... Te întreb, la ce-ţi foloseşte decoraţia?

— La 10 Mai! La 24 Ianuarie! La ziua eroilor!... La înmormîntare îmi trimite garnizoana soldaţi. Nu merit eu atîta? Aţi spus singur că sînt un funcţionar model. Că beu din cînd în cînd, beu paralele mele... Nu m-o cules nimeni de pe stradă. Atîta lucru poate face ţara pentru mine!...

Prefectul luă notă într-un carnet

— Şi cu atîta eşti mulţumit?

— Mulţumit, coane Sache! se grăbi să răspundă Iorgu Căuş. Să trăiţi şi să apăraţi interesele judeţului cu cinste şi onor!

Dădu să plece.

Prefectul îl chemă îndărăt:

— Bre Căuş, bre! Ti-am ştiut beţiv, dar nu ti-am crezut prost.

Iorgu Căuş păli sub insultă. Numai vinişoarele de pe nasul gogoşar se făcură mai violete. Dar se abţinu, fiindcă era decoraţia la mijloc: 24 Ianuarie, Ziua Eroilor şi soldaţii cu trompet, dînd onorul la înmormîntare.

— Ti-am ştiut beţiv, dar nu ti-am crezut prost! îşi repetă prefectul opinia sa personală. Judecă şi tu dacă nu eşti cumva după pelin! Te chem să-ţi fac un bine... Ai o casă de copii. În loc să te gîndeşti la dînşii şi la nevoile tale, tu-mi ceri decoraţie... Cu o decoraţie n-am auzit încă pe cineva că-şi poate sătura copiii.

— Dar numele? Dar stima concetăţenilor? stărui Iorgu Căuş. Asta nu-i avere pentru copii?

— Nu te prosti mai prost dicît ieşti! Decoraţia o ai. Vreau să fac ceva mai mult pentru vreunul din plo- durile tali. Aud de la tătă lumea din tîrg că ai o fată tari nostimă. Să-i căutăm o slujbă. Slujba ţine loc de zăstre. O măriţi răpidi-răpidi, mai cu samă dacă-i frumoasă, cum pretinde lumea.

— Numiţi-o la poştă, coane Sache! opină Iorgu Căuş, fără prea mare entuziasm, fiindcă o dată chestiunea decoraţiei rezolvată, celelalte cădeau pe al doilea plan.

— Bine! La poştă să ştii că ţi-o pun. Să-mi aduci actele mîini dimineaţă, şi într-o săptămînă apare numirea.

Astfel, Margareta Căuş părăsi profesia casnică pentru ghişeul de „Recomandate

interne şi externe” de la Oficiul poştal din tîrgul Scovarză.

Serviciul nu era greu. O dispensa chiar şi de confuzele sale noţiuni geografice şi de regretabilele lipsuri din cunoaşterea tablei lui Pitagora. Pentru localităţi cu nume misterios şi exotic, avea sub ochi un tablou, speci- ficînd ţările şi variaţiile tarifului poştal. Pentru operaţia mai complicată a taxării, avea alt tablou, unde fiecare gram îşi găsea înscris suma corespunzătoare.

Domnişoara Margareta Căuş sosea conştiincioasă cu cinci minute înainte de orele reglementare. Îşi linia şi îşi numerota condica şi recipisele, pe urmă aştepta privind cu ochii în gol.

Celelalte camarade vorbeau, rîdeau, citeau ziare sau memoriile artiştilor de cinematograf. Margareta Căuş nu mai citise un singur rînd tipărit de cînd, eliberată de tirania şcolii, nu se mai vedea condamnată la acest supliciu.

Ea privea un punct invizibil în spaţiu.

E drept că uneori, în această absenţă de la realităţile exterioare, nu prindea de veste că un cetăţean nerăbdător, dincolo de fereastra ghişeului, tropăia, tuşea, strănuta, îşi ştergea nasul şi încerca cu diferite manifes- taţiuni zgomotoase să-şi afirme existenţa. Abia tîrziu, domnişoara Margareta prindea de veste. Cobora geamul cu un surîs atît de inocent, încît cetăţeanul uita să protesteze şi, dezarmat, începea să se scuze că a cutezat să o deranjeze pentru un fleac de recomandată.

O dată cu această schimbare de personal, la ghişeul de recomandate al

Oficiului Scovarză se observă un fenomen anormal şi fără precedent în vechile orînduieli ale trecutului.

Toţi ofiţerii din garnizoană începură să piardă încrederea în buna funcţionare a poştei romane. De aceea trimiteau cele mai inofensive răvaşe numai pe garanţia iluzorie a unei recipise, care, în schimbul unei sume, de altfel, îndestul de modeste, dă expeditorului drept să reclame în termen de şase luni şi să aştepte la ghişeu pînă cînd domnişoara de după gratii, trezită din reverie, te întreabă „ce pofteşti?", ca şi cum la un ghişeu de recomandate ai putea să pofteşti o soluţie la quadratura cercului sau în chestia dezarmării.

Ciudăţenia nu se opri aci.

Ofiţerii care îşi delegau pînă acum ordonanţele să execute asemenea misiuni de măruntă importanţă îşi pierdură încrederea pînă şi în aceşti servi fideli. Prin consens unanim, renunţaseră la vechea şi imprudenta metodă. Cu un exces de prevedere suspect şi de două ori jignitor, pentru poşta şi pentru ordonanţa română, se prezentau personal la ghişeu să depună epistolele cu mînă proprie.

Niciodată Oficiul Scovarză n-a împrăştiat în cele patru puncte cardinale ale universului atîtea scrisori recomandate.

Domnişoara Margareta Căuş nu părea că observă această revoluţie în moravurile patriarhale şi în credulitatea legendară a cetăţenilor scoverzeni. Ea tăia recipise cu delicateţe, punînd linia şi defalcînd dreptunghiurile de hîrtie cu o încetineală de film răsucit *au ralenti,* scria numere în

condică, scria numere pe plic, scria numere pe recipisă, punea sigiliu, lipea timbre, dădea rest şi rămînea să privească senin, cu ochii în gol.

Cînd vreun ofiţer mai îngrijorat de soarta răvaşului o aştepta la uşă, să o întrebe la ieşire, dacă nu e nici o primejdie ca scrisoarea să nu se piardă cumva, pe drum, prin furt, rapt, incendiu, accident sau naufragiu, domnişoara Margareta Căuş privea peste umăr, de jos în sus, şi reteza scurt:

— Te rog, domnule! Retrage-te!

Ofiţerul intimidat se retrăgea renunţînd să afle pînă la sfîrşit toate riscurile scumpului său răvaş. Tentativele identice ale elementului civil din urbea Scovarză au fost încununate de acelaşi insucces.

Domnişoara Margareta Căuş era rece ca marmora.

— V-am spus eu că n-are temperament de două parale! suspină dezamăgit Armand Grindey.

— Ai răbdare, puiule!... îşi apără convingerea sa, fruct al unei îndelungi experienţe, colonelul Ilarie Robo- teanu. Are să se încălzească, şi atunci are să se deschidă ca o varză, cum mă vezi şi cum te văd.

CAPITOLUL IV

Unde apare Olimpiodor Spancioc

Nimeni nu este profet în ţara lui.

Cu atît mai puţin în tîrgul şi în garnizoana sa.

Pronosticurile meteorologice ale colonelului Ilarie Roboteanu primiră o umilitoare dezminţire de la realitate. Dacă barometrul domnişoarei Margareta Căuş arăta în permanenţă *„Beau-Fixe”,* termometrul se menţinea cu aceeaşi dezolantă neclintire la — 0, temperatura glacială în care apa ezită între elementul lichid şi elementul solid.

După un an, toate tentativele tineretului militaro- civil din tîrgul Scovarză osteniră, descurajate. Neîncrederea în promptitudinea şi în garanţiile poştei române privitor la distribuţia corespondenţei francate normal dispăru. Cu

aceasta se stinse şi pasiunea pentru traficul poştal recomandat.

Populaţia reveni la vechea sa predilecţie pentru cartea poştală ilustrată sau simplă.

Domnişoara Margareta Căuş căpătă mai îndelung şi neturburat răgaz să privească în imobilitate statuară, cu bărbia sprijinită în arătător, peretele din faţă, unde se aflau atîrnate din epoci străvechi numeroase legi, tablouri, dispoziţii, decizii, ordonanţe şi regulamente în legătură cu: tarifele poştale, telegrafice şi telefonice; tarifa internă pentru taxarea obiectelor de mesagerii; tarifa cutiilor şi scrisorilor cu valoarea declarată şi a coletelor poştale pentru străinătate; taxele telegramelor simple destinate în străinătate, zona europeană şi zona extra-europeană; convorbiri telefonice; pachete, gropuri şi scrisori de valoare.

Pasiuni, dureri, bucurii, nerăbdări, apeluri disperate, veşti de moarte, angajamente de alaceri bănoase, suspine de amor, comprimate în plicuri roz, mov sau albastre, zburau spre lumea vastă, închise în răvaşe şi perindîndu-se printre degetele fine ale domnişoarei de la ghişeul de „Recomandate interne şi externe”. Domnişoara Margareta Căuş le numerota şi le aplica un sigiliu umed şi cătrănit pe frunte, dîndu-le drumul spre destinul lor cu aceeaşi nepăsare, egală şi superbă.

Cîte-un străin doar, trecător de o zi prin tîrgul Scovarză, se mai întorcea de la Oficiul poştal, să povestească uimit şi entuziasmat, la „Cofetăria Modernă”, că în această urbe i-a fost dat să dcscopere cea mai splendidă

făptură din personalul P.T.T. Localnicii se grăbeau însă să-i calmeze entuziasmul, asigurîndu-l că domnişoara Margareta e în acelaşi timp, din nefericire, şi cea mai glacială fiinţă înscrisă în statele de serviciu ale aceluiaşi P.T.T.

— Gheaţă, domnule, cum e îngheţata aceasta! mişcau linguriţa cu plisc lat în farfurioara de napolitană. Şi mai rău încă. Îngheţata, dacă o laşi la soare, după cinci minute se moaie. Margareta noastră ar îngheţa şi soarele, dacă ai pune-o alături de soare... *Ma parol!...* E bună de reclamă la Frigider!...

Călătorul îi privea cu milă şi cu regretul că e silit să plece atît de curînd.

— Văd că sînteţi rîncacî!... Păcat că nu pot sta aci o săptămînă. V-aş arăta eu dumneavoastră ce încă n-aţi văzut...

— Aceasta am vrea şi noi s-o vedem! declara cu o sceptică ironie indigenul scoverzan, lungind ochii după trecătoarele de pe Strada Mare, care nu se comparau nici pe departe cu Margareta Căuş, dar care dogoreau la apropiere, incandescente.

Totuşi, împotriva aşteptărilor, domnişoara Margareta Căuş se logodi. Dar nu împinsă de vreo chemare tainică a inimii sale congelate sau din cine ştie ce avid şi condamnabil calcul materialist. Domnişoara Margareta Căuş se alia prin temperatura sa polară imunizată faţă de ameninţarea unor asemenea sucombări. Ea ar fi fost o Evă de la care şarpele s-ar fi întors cu coada între picioare, în ceasul cel mai cumplit cînd s-a decis în paraclis cruda noastră osîndă să ne cîştigăm plinea cu sudoarea frunţii, fiindcă am cedat ispitei să ne înfruptăm din fructul oprit.

Ar fi răspuns:

— Te rog, domnule! Retrage-tc!

Şarpele s-ar fi retras ruşinat în gaură de şarpe.

Iar omenirea, salvată de asemenea virtute inexpugnabilă, neispitită să se mai înfrupte din pomul binelui şi al răului, ar hălădui şi astăzi în rai, fără grijă de fisc şi de problema locuinţelor ieftine.

Domnişoara Margareta nu l-ar fi băgat pe Adam în păcat, fiindcă ignora păcatul. Ignora şi noţiunea ispitei.

Dacă s-a logodit, a făcut-o din simplă şi lăudabilă supunere filială.

Domnul Iorgu Căuş anunţă, într-o zi, fără nici o formalitate premergătoare:

— Văcuţă, ţi-am găsit un băiat bun!

Margareta nu arătă nici surprindere, nici bucurie, nici măcar curiozitatea să afle *ce* şi *cum, unde* şi *cînd, cine* şi *ce fel.*

Ea îşi privea unghiile lustruite.

Domnul Iorgu Căuş aşteptă. După o pauză mult prea îndelungă, văzîndu-se neîntrebat, adăugă din proprie iniţiativă amănuntele suplimentare:

— E un băiat fain! Sănătos, tînăr, curăţel, cu carieră. Are şi ceva economii!... E un intelectual... Îl cheamă Olimpiodor Spancioc şi e impiegat de mişcare cl. II. Un element de elită în corpul ceferist. A fost numit de curînd la gara noastră, de la o haltă din Bărăgan... Te-a văzut şi te-a plăcut! Eu cred că-i un băiat cu viitor. Poate să ajungă chiar şef de staţie... Mai întîi la una mică; pe urmă, vin ele înaintările şi mutările. Pot spune că vă potriviţi şi în carieră. Tu — poşta, el — calea ferată. Două instituţii care se completează. L-am invitat duminică la masă. Să-ţi pui rochea cea bleu... Nu! cea roz. Îţi vine ca în jurnal!...

Margareta Căuş a primit aceste instrucţii accesorii cu aceeaşi impasibilitate cu care acceptase vestea, pentru orice altă fată, turburătoare.

Mai mult s-a agitat însă coana Aglăiţa.

— Tu-mi aduci discordie printre copile, Iorgule! Cum nu te-ai gîndit întîi la Miţa şi la Artemiza? Cine a mai văzut să se mărite fata cea mai mică? Eu mă opun...

— Ce faaaaace? De cînd a început să cînte găina în casa mea? Am hotărît. Cuvîntul meu e ordin!

Afirmaţia aceasta într-adevăr nu era numai o vanitoasă şi exagerată opinie despre sine. Domnul Iorgu Căuş, de cînd purta la butonieră insigna decoraţiei obţinută prin graţia lui conu Sache, nu mai admitea nici un obstacol la voinţa şi dorinţele sale. Înţelegea cuvîntu-i să fie ordin, şi cuvîntul său era ordin.

— Să vorbim omeneşte, Iorgule! mai încercă, într-un tîrziu, coana Aglăiţa să-l convingă pe calea blîn- deţii. Cine şi ce o grăbeşte pe Margareta să se mărite? N-are nici douăzeci de ani... Are slujbă. Fizicul o avantajează, numai să nu vorbesc într-un ceas rău... N-are de ce se îngrijora pentru ziua de mîine. Celelalte se usucă şi aşteaptă acasă, oftînd, de patru-cinci ani... Mai bine îl aduceai pc tînărul în chestie pentru Miţa, sau, hai să zic, măcar pentru Artemiza...

— Ai terminat? întrerupse Iorgu Căuş. Ce mă tot toci cu istorii pe care mi le-ai spus de o sută de ori? Omu se însoară cu cine-i place lui, nu cu cine vrei tu. Asta-i!... Vezi să tai duminecă doi pui. Am să aduc eu icre. N-ar strica o salată de castraveţi verzi, cu mărar presărat pe deasupra. Asta-i trufanda!... Să nu spună omul că a intrat într-un neam de calici, care-şi mănînca de sub unghie.

Dorinţele domnului Iorgu Căuş s-au împlinit cum i-a fost porunca.

Tînărul Olimpiodor Spancioc s-a prezintat duminecă în clipa cînd orologiul catedralei bătea douăsprezece fix, coborînd

graţios dintr-o birjă cu un cal şi cu roţi de cauciuc.

Era îmbrăcat în uniforma de amiral mexican, care distinge impiegaţii de mişcare de ceilalţi muritori de rînd. O superbă uniformă, cu epoleţi, stele, galoane şi o şapcă roşie de cea mai frumoasă culoare, care irită taurii şi provoacă admiraţia călătoarelor din clasa a III-a cînd, în faţa gării cu cărămida aparentă, frumosul ei posesor salută marţial şi protector trenul agale pus în mişcare.

Olimpiodor Spancioc se dovedi de la început un tînăr plin de iniţiativă. Nu coborî din birjă cu mîna goală. Ci aburcînd în braţe un gigant buchet de trandafiri.

Formalităţile prezentării, conversaţiile preliminare şi masa s-au desfăşurat fără accidente, după tot ritualul bătrînei tradiţii care făcea fala tîrgului Scovarză, ultim bastion al obiceiurilor patriarhale.

Domnul Iorgu Căuş, spre finele mesei şi sub influenţa progresivă a paharelor, a strecurat cu acest prilej şi oarecare aluzii, bine simţite, la avantajele unui ginere cu socrul decorat şi care a scos din necunoscut un nume, să-l înalţe ca pe-un fiu al operei sale în stima concetăţenilor. O mică turburare din program a provocat Her-

cule, mezinul dinastiei Căuş, în momentul cînd, profitînd de neatenţia comesenilor, s-a împodobit cu şapca roşie a domnului Olimpiodor Spancioc şi, după mai multe reuşite exerciţii de defilare, a scăldat postavul virgin în băltoaca unde navigau raţele.

Dar ordinea a fost îndată restabilită prin intervenţia autoritară a şefului de familie. Junele Hercule a fost închis în poiata lui Augias, de unde ţipetele sale se mai auziră o bucată de timp atît de sfîşietoare, încît vecinii crezură un moment că vinovatul a fost, spre încununarea pedepsei, îmbrăcat şi cu tunica arzătoare a lui Nessus.

După masă, Margareta Căuş şi Olimpiodor Spancioc au ieşit să se plimbe prin livadă sub privirea asasină a celorlalte două surori mai mari.

Olimpioclor s-a aşezat pe banca de sub nuc, a invitat-o pe Margareta alături şi în cuvinte înflăcărate şi-a spovedit arşiţa inimii.

Domnişoara Margareta asculta privind cerul, care era într-adevăr foarte albastru şi atît de profund, încît, inspirat, Olimpiodor rosti:

— Domnişoară Margareta, sau cerul e făcut din ochii matale, sau ochii matale sînt făcuţi din bucăţele rotunde de cer!?

Margareta îl privi întîia dată cu oarecare atenţie. Nu înţelegea ce vrea să spună tînărul acesta asudat, ştergîndu-şi cu batista de mătase fruntea stacojie de pasiune şi de laborioasă digestie.

Olimpiodor Spancioc nu termină însă cu atît. Sub soarele torid, care-i coagula creierul sub ţeastă, dezlănţui toată pasiunea

comprimată în anii cînd era impiegat de mişcare în solitudinea Bărăganului, cînd privea apărînd şi dispărînd expresurile vertiginoase care nu se opreau o clipă măcar să-i aducă vreo mîngîiere din regiunile civilizate.

Mărturisi că singurătatea l-a îndemnat să-şi cînte tristeţele în versuri, pe care le-a publicat în *Curierul*

ceferist. Desfăcu buzunarul de la piept şi citi una, cu glasul înecat de emoţie:

Expresul aleargă, expresul se duce,
Acum e aicea, şi-acum nu-i de loc.
Ce veste mai poarta? Ce veste aduce?
Numai eu singur ramîn tot pe loc.

În gara cea tristă cu triştii salcîmi,
În gara cea tristă din cel Bărăgan,
De cînd te aştept eu, zeiţă, şi de cînd îmi
Număr eu zilele, lună cu lună şi an după an!

Expresul soseşte, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an.
Numai eu singur ramîn tot aice,
În gara cea tristă din cel Bărăgan!

— Este o bucată ruptă din suflet! declară Olimpiodor Spancioc. Mai am şi altele... Dar poate vă plictisesc?

Margareta Căuş privea nevăzutul.

Logodna a avut loc în toamnă, la un cules de vie.

A fost ilustrată de cîteva episoade, care n-au turburat totuşi buna dispoziţie a invitaţilor.

Decebal a căzut din nuc şi a rămas două săptămîni cu mîna scrîntită în lopăţele. Hercule a fost răpit de un cal la galop şi a ajuns, cu mîinile înfipte în coamă, tocmai la o vie de la cinci kilometri distanţă, de unde s-a întors şchiopătînd şi plin de praf, pe

drumul de costişă ce duce la Vaslui. Lache Căuş, plutonierul reangajat, a început o discuţie violentă cu logodnicul, pe chestia anti- militaristă, şi tonul n-a fost aplanat decît prin intervenţia pacifică a coanei Aglăiţa. Domnul Iorgu Căuş a ajuns acasă sforăind în birjă, de unde a fost coborît numai cu mare greutate şi cu concursul celor patru fii, Decebal, Traian, Asdrubal şi Hercule, care l-au dezbrăcat şi l-au culcat cu o înduioşătoare iubire filială.

Gazeta locală *Fulgerul* a anunţat sub două mîini împreunate:

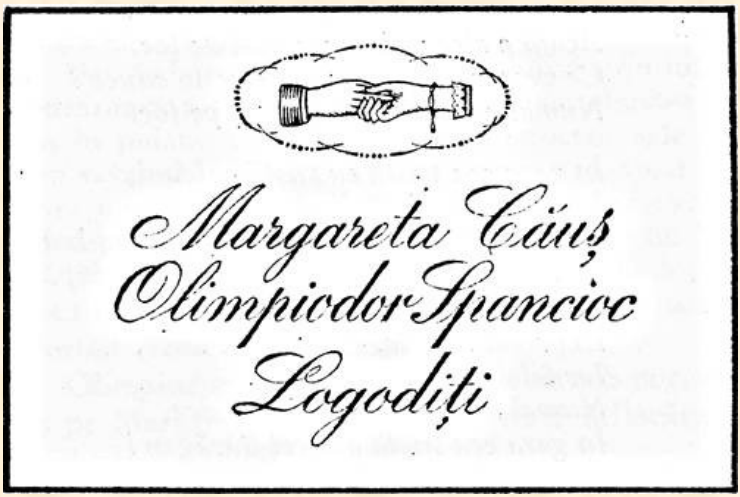

Pe urmă totul a reintrat în ordine, în patriarhalul tîrg Scovarză.

Olimpiodor Spancioc, deşi se afla în acelaşi oraş şi deşi îşi vedea logodnica de două ori pe zi, trimitea în fiecare dimineaţă, prin poştă, o carte poştală ilustrată, cu vederi, scene duioase, apusuri de soare şi răsărituri de lună, păsări şi flori, animale şi chiar unele desene picante.

Pe jumătatea rezervată corespondenţei, logodnicul înghesuia, cu o splendidă caligrafie şi cu cerneală violetă, albastră, verde, roşie, aurie, versuri, cugetări, epigrame, scurte poeme în proză şi aluzii fine la scenele de pe contrapagină, atunci cînd ele îngăduiau asemenea arabescuri de interpretare.

Margareta Căuş nu le citea. Mulţumea însă frumos: „Mersi!”, de cîte ori, în aceeaşi zi, logodnicul o aştepta la ieşirea de la serviciu, să o însoţească pînă acasă. Colecţiona toate ilustratele în albumuri cu scoarţe de piele, făcut cadou tot de Olimpiodor Spancioc. De acolo

Hercule îşi alegea materialul necesar pentru colecţia personală de poze tăiate cu foarfecele şi lipite cu clei de făină într-un caiet de aritmetică liniat cu pătrăţele.

Cu aceast capital de poze inaugurase în şcoală un foarte prosper negoţ, trocînd ilustratele pe arşice, bile, peniţe şi nasturi.

Corespondenţa lui Olimpiodor Spancioc era semnată discret, cu un misterios: „Ghici?”.

CAPITOLUL V

Miss Scovarză

Nunta fusese hotărîtă pentru prima duminecă a Carnavalului.

În aşteptarea acestui eveniment, Olimpiodor Span- cioc făcu dovadă că întruneşte în chipul cel mai fericit însuşirile care îndeobşte se exclud într-o singură făptură omenească. Fire poetică şi visătoare, era în acelaşi timp om practic şi prevăzător.

Închirie casă. Tocmi zugravi. Aduse chiar un vagon de lemne. Trimise la renovat mobila moştenită de la părinţi. Se anunţă un gospodar energic şi plin de resurse, întrepid şi de o prematură experienţă.

Domnul Iorgu Căuş înlăturase de la început orice echivoc:

— Fata are nume, slujbă şi fizic! Altceva n-am putut să-i fac şi nici nu pot să-i dau. Dacă o iei cu cămaşa de pe ea, bine! Dacă nu...

— Şi atît e prea mult! se grăbi să protesteze Olimpiodor Spancioc. Eu renunţ şi la cămaşă!

La această ultimă dovadă de modestie şi de dezinteresare, ochii viitorului socru se înduioşară lăcrimoşi.

Dc aceea adăugă într-o pornire de generozitate:

— Am să-ţi mai ofer ceva pe deasupra. Protecţie! Mă aranjez eu să vă cunune conu Sache. Are să facă el atîta lucru pentru mine... Iară cu protecţia lui conu Sache, puteţi ajunge hăt departe! E persoana cea mai bine văzută la centru din tot judeţul. Dorinţa lui e ordin! În doi-trei ani, te văd şef de gară, bez Vlaşca şi Teleormanul...

Olimpiodor Spancioc, inspirat, scrise în ziua aceea un lung poem, *Poemul şefului de gară,* pe care îl trimise la *Curierul ceferist,* cu dedicaţia: „Pentru M.C.”.

Domnul prefect Sache Blîndu şi soţia domniei-sale, doamna Semiramis Blîndu, primiră favorabil propunerea lui Iorgu Căuş. Ziua fericită se apropia. Olimpiodor Spancioc îşi comandă frac. Iorgu Căuş dădu redingota la întors. Plutonierul-major reangajat Lache Căuş obţinu de la colonelul Ilarie Roboteanu muzica militară în condiţiile cele mai avantajoase.

— Pentru o acade di mireasă ca sora dumitale, sînt gata să fac orice-mi cere şi chiar ce nu-mi cere. Cine este acest Olimpiodor Spancioc?... Eu cred că bombonica aiasta di fată s-o cam pripit! Pute faci o partidă mai bună. Îi găseam un băiet din garnizoană ca Butză sau Euleterescu sau Turei sau Pompilică... Tot băieţi unu şi unu!

Căpătam eu dispensă de dotă şi aprobare. Îi cununa gheneralul!... O asemenea soţie de ofiţer ar fi făcut onoare garnizoanei şi-ar fi dat alt lustru seratelor de la Cercul Militar...

Părerea colonelului Ilarie Roboteanu era împărtăşită de toată populaţia civilă şi militară a tîrgului Scovarză, cu excepţia doamnei Cleo colonel Roboteanu şi a domnişoarei Elis.

Doamna colonel rostise cu dispreţ:

— Larvele să rămînă larve! Unde-am ajunge dacă ar începe acum şi amploaiatele de la poştă să aibă pretenţii de partide strălucite? E foarte bine şi e chiar de mirare că această fetiţă şi-a cunoscut lungul nasului... Aceasta înseamnă că şi mitocanii au cîteodată bun-simţ...

Colonelul Ilarie Roboteanu îşi menţinea însă opinia sa, după care, în mod excepţional, scutea anumite larve de obligaţia să-şi cunoască lungul nasului.

Bineînţeles că această chestiune a fost susţinută, dezbătută şi dezvoltată mai mult la Cofetăria modernă decît acasă, unde ştia că nu are cu cine se înţelege.

Într-acel timp, tîrgul Scovarză fu lovit subit de *missomanie.*

Campania pornită cu atîta dezinteresare de *Ilustraţia colorată* pentru a redeştepta vechiul cult al frumosului feminin întîmpinase aci, în anii trecuţi, o sceptică rezistenţă. Concursul de frumuseţe se desfăşura într-o anumită lume, pentru un anumit public şi anumite concurente. Toate Miss Scoverzile proclamate pînă acum se întoarseră, de la meciul general şi decisiv, după înfrîngeri ruşinoase. Toate fuseseră

respinse de la primul scrutin, fiindcă erau lălîi, incolore şi insipide.

Ochiul ager al domnului Filip Filipovici, directorul *Ilustraţiei colorate* şi iniţiatorul reînviatului cult, observă de la patru sute de kilometri distanţă această intolerabilă nepăsare. Ca primă măsură a ofensivei, descalifică reprezentantul local şi incapabil al publicaţiei sale, îi luă comanda şi îl înlocui cu un element mai activ şi băgăreţ. Pentru a scutura din amorţeală cetăţenii scoverzeni, pierduţi pentru frumos, apelă la colaborarea tînărului intelectual, ziarist, conferenţiar şi admirator al frumosului: Ţicu Grümberg, corespondent al mai multor ziare politice şi nepolitice din capitală.

Ţicu Grümberg nu era om să stea cu mîinile în sîn. Şi nu era un băiat prost.

Îndată ce primi comanda, desfăşură o activitate energică şi ingenioasă, care îndată dădu roade. Prin afişe lipite pe stradă şi intercalate în filmele care rulau la cele două cinematografe, prin ziarul său local şi hebdomader *Fulgerul,* prin abile aluzii strecurate în corespondenţa trimisă ziarelor din capitală şi mai ales printr-o neostenită propagandă directă şi verbală din om

în om, izbuti în două luni să prezinte cetăţenilor scoverzeni concursul de frumuseţe drept singurul şi ultimul mijloc pentru a salva interesele mari ale judeţului.

O Miss Scovarză aleasă Miss România şi proclamată poate mîine Miss Univers va atrage întîi atenţia ţării, pe urmă atenţia lumii asupra acestui oraş cu atît de glorios trecut în istoria patriei, iar astăzi, căzut în uitare şi în părăsire.

Oamenii politici îşi vor aduce aminte că, în condamnabila lor neglijenţă, au lăsat judeţul fără şosele şi capitala judeţului fără canal, asfalt şi cu uzina electrică dată pe mîna unui inginer ramolit. Turneele teatrale nu vor mai ocoli în itinerariul lor tîrgul Scovarză. Intelectualii ţării vor sosi să conferenţieze, să citească şi să înalţe nivelul intelectualo-socialo-artistico-moral al cetăţenilor. Ministrul de Război îşi va ţine, în sfîrşit, promisiunea uitată, să aducă în garnizoană Regimentul de vînători de munte. Se va repara aripa dreaptă a Şcolii de meserii. Poate mergînd mai departe, se va răscumpăra terenul din fundul grădinii publice pentru a lărgi acest rai pămîntesc, unde localnicii îşi găsesc refugiu în zilele de vară, la umbra teilor şi a castanilor, fireşte seculari. Dar gara? Dar liceul de fete fără local propriu? Dar secţia a II-a la tribunal, care e mereu promisă înainte de fiecare alegere şi e neglijată de orice guvern? Dar inspectoratul sanitar, răpit cu ingratitudine acestui oraş şi transferat în urbea vecină? Dar alarmanta deprimare a cetăţenilor demoralizaţi de acest scandalos tratament al centrului?

Toate acestea vor lua sfîrşit cînd *Miss Scovarză* va atrage atenţia întregii ţări asupra oraşului său natal şi va tortura, cu nopţi de mustrare, conştiinţa conducătorilor politici care au tratat judeţul şi urbea Scovarză ca o cantitate neglijabilă în complexul politico-economico-socialo-intelectualo-moral al României Mari.

Acestea toate le susţinea prin toate mijloacele de exteriorizare şi persuasiune Ţicu Grümberg. Prin scris,

prin vorbă, prin gest, prin inimică, prin repetiţie, prin ilustraţii, prin exemplu.

Mic şi febril, cînd direct şi cînd cu şiretenii de vulpe, două luni a zădărît conştiinţa torpidă a scover- zenilor, oriunde i se oferea prilej să cîştige un adept: la tribunal, la Cofetăria modernă, pe peronul gării, la aperitive, la grădina publică, în sălile de aşteptare ale autorităţilor, în birjă sau pe jos. Invitat afară pe o uşă, intra pe cealaltă. Ridicat de pe un scaun, se aşeza pe cel de-alături. Pe fruntaşii politici locali i-a cucerit prin elogioase corespondenţe şi fotografii publicate în ziarele din capitală. Partea femeiască a tîrgului, prin cîteva bine ticluite *Carnete mondene* tipărite fie în *Fulgerul* său, fie în gazetele bucureştene şi chiar în *Ilustraţia colorată,* unde marea senzaţie a provocat fotografia pe-o jumătate de pagină a asistenţei de la „Balul orfanilor" dat de societatea I.O.V., secţia Scovarză, sub „Înaltul patronaj al doamnei şi domnului prefect Semiramis şi Toma Blîndu", precum şi fotografia nu mai puţin senzaţională a asistenţei de la „Balul Principele Mircea", cu tombolă şi cu poştă americană, care a avut loc în saloanele Cercului Militar, sub înaltul patronaj al doamnei şi domnului colonel Ilarie Roboteanu.

Astfel, într-o bună zi, oraşul Scovarză se deşteptă galvanizat şi gata să primească *defiul* concursului de frumuseţe.

Ţicu Grümberg, în organul său *Fulgerul,* pe de o parte, domnul Filip Filipovici, în a sa *Ilustraţie colorată,* pe de alta, la centru, au izbutit să răpească ultimele şovăieli ale viitoarelor candidate.

O nouă religie! O nouă nobleţe!

Acestea au fost cuvintele de ordine care, electri- zînd ţara, au electrizat prin firele de transmisie bune conducătoare şi placida indiferenţă a seoverzenilor.

Concursul din acel an a fost pregătit cu totul în altă atmosferă.

Dovadă că printre concurentele înscrise, după multe insistenţe, au acceptat să se enumere şi perso-nalităţi distinse, ca domnişoara Elis colonel Roboteanu, domnişoara Anuţa Calmanovici, fiica marelui industriaş, proprietar rural, bancher şi economist Aron Calmanovici, domnişoara Cecil Popescu, fiica fruntaşului om politic din partidul advers domnului Toma Blîndu.

Juriul a fost alcătuit din persoanele cele mai autorizate: intelectuali, esteticieni, avocaţi, medici, oameni politici şi profesoara de desen de la liceul de fete şi de la Şcoala profesională „Elena Doamna”. Prezident: Toma Blîndu. Viceprezident: Armand Grindey. Secretar: Ţicu Grümberg. Fotograf: Ruleta.

Armand Grindey, cîştigat cauzei, a arătat o nobilă şi dezinteresată iubire de frumos, intervenind, prin mijloacele de investigaţie personală, pe lîngă toate frumuseţile oraşului Scovarză să participe la această luptă în număr cît mai impunător. Zelul său a indispus chiar unele persoane incapabile să înţeleagă că frumuseţea e un blazon care scuteşte de alte titluri de nobleţe, cum s-a întîmplat cu doamna Cleo colonel Roboteanu.

Într-adevăr, doamna Cleo l-a oprit pe Armand Grindey la Cofetăria modernă, în

seara cînd se afla adunată toată lumea care se delectase la reprezentaţia trupei Tănase, şi l-a admonestat cu aceste cuvinte, măsurîndu-l prin ferestruicile *fasamenului,* din tălpi pînă în creştet:

— *'Missieu* Grendey, e regretabil că o persoană de distincţia şi cultura dumitale poate avea idei atît de *pitoaiabile* despre frumos... Dacă am acceptat ca Elis să participe la acest concurs al dumneavoastră, am făcut-o numai pentru a servi oraşul şi pentru a înnobila *santimentul* estetic al vulgului. Dumneata găseşti de cuviinţă, însă, să transformi acest concurs într-un bîlci vulgar. *Pardonnez-moi cette idée...* În loc să faceţi un triaj între candidate, după studii şi educaţie, naştere şi familie, admiteţi să se înşire individe de orice condiţie socială... E o discreditare a concursului şi e o pro-

miscuitate pe care am ţinut să o subliniez, *m'ss-ssieu* Grendey.

În aceeaşi noapte, la Clubul Junimea, bancherul şi financiarul Aron Galmanovici a exprimat în alţi termeni, la partida de *écarté,* aproape aceeaşi părere.

— Dragă Armand, spuse filînd cărţile cu purici, m-am potrivit ţie să-mi las copila (cer cărţi!) să vă onoreze concursul vostru, nu înţeleg (riga!) să o văd compromisă în raporturi cu tot felul de bucătărese. Mi-ai promis (damă!) că are să fie aleasă cu siguranţă (exo- flă!). Dar am înţeles să fie aleasă (ai o treflă?) între persoane de elită (damă şi as! vol!) ca domnişoara Elis iloboteanu sau Sesil Popescu, nu între manichiuriste şi fete de coafer. (Taie! Marchează la mine două puncte, nu te face a uita!) Ţi-o spun ca s-o ştii, căci ne mai întîlnim. Se întîlneşte Ceahlău cu Ceahlău!

Insinuarea din urmă, conţinînd o ameninţare evidentă şi lipsită de delicateţe, a fost rostită de domnul Aron Galmanovici într-un moment de nefericită inspiraţie.

Era o deplasată aluzie la oarecare poliţe de mult păstrate în evidenţă la Banca Aron Galmanovici et fiul, şi de care Armand Grindey se dezinteresa cu o nobilă dezinvoltură. Această vulgară încercare de constrîngere a libertăţii de cuget şi opinie îl irită pe Armand Grindey, admirator dezinteresat al frumosului, tot atît ca aerele patriciene ale doamnei Cleo colonel Roboteanu, manifestate în plin public, în văzul şi în auzul tuturor.

„Dacă e vorba de ţîfnă, lasă, că vă lucrez eu!” făgădui în sinea sa cu o diabolică hotărîre.

Şi a doua zi, dis-de-dimineaţă, se aşternu pe lucru.

Luă birja şi descinse la tribunal, la grefă, unde avu o îndelungată întrevedere cu domnul Iorgu Căuş, în camera de deliberare.

Pe urmă, cu aceeaşi birjă se îndreptă spre gară,

Dar nu pentru a se urca în tren cu o destinaţie îndepărtată de leagănul său natal. Ci pentru o deliberare tot atît de îndelungată cu Olimpiodor Spancioc.

Toate aceste treburi o dată sfîrşite cu bine şi cu iscusinţă, poposi la Cofetăria modernă, unde arătă tuturor un chip vesel şi satisfăcut, fără să destăinuie însă cuiva secretul subitei sale voioşii.

Olimpiodor Spancioc scrise în seara aceea un poem dedicat „Celei mai frumoase dintre *Miss!”*. Domnul Iorgu Căuş făcu la „Cîrlanul de aur” oarecare aluzii la superioritatea frumuseţii asupra progresului. Căci progresul nu-ţi dă nimic decît contra plată, pe cînd frumuseţea este prin ea însăşi un capital, care din nimic poate aduce venituri şi glorie.

Domnişoara Margareta Căuş se culcă însă şi dormi senină, în conştiinţa sa pură şi neturburată, de prunc.

„Lucrătura” lui Armand Grindey fusese simplă şi cu efect rapid. Pe Olimpiodor Spancioc îl cîştigă cauzei, arătîndu-i perspectiva unei zestre căzută pe neaşteptate: 100.000 lei premiu, automobil, cadouri, o călătorie gratuită pentru el şi logodnică, în toată Europa şi poate în America. Pe domnul Iorgu Căuş îl cîştigă, făcînd să-i joace pe dinaintea ochilor perspectivele glorioase pentru un părinte de *Miss România,* poate *Miss Europa* şi, de ce nu, *Miss Univers?* Numele Căuş devenea o celebritate europeană. Era doar chestie de zile şi de discreţie.

Astfel s-a întîmplat că în dimineaţa concursului, spre a tuturor surpriză, printre

candidate s-a prezentat şi Margareta Căuş, care pînă atunci părea că e singura fată din oraş dezinteresîndu-se de asemenea jurii şi meciuri, şi care poate, în senina sa candoare, le şi ignorase.

Armand Grindey triumfa. Celelalte candidate spumegau.

Doamna Cleo colonel Roboteanu anunţă cu glas tare că va pune ordonanţa să repeadă pe scări, în brînci

puşlamaua aceasta de avocăţel, cînd va mai cuteza să se invite la ceaiurile sale de joi, p.m. Bancherul Aron Calmanovici dădu ordin, la telefon, băncii să trimită chiar în dimineaţa aceea toate poliţele în alb ale lui Armand Grindey la protest.

Juriul nu avu prea mult de deliberat. În ovaţiunile mulţimei entuziasmate, domnişoara Margareta Căuş fu proclamată *Miss Scovarză.*

CAPITOLUL VI

Cauze şi efecte

Istorici imparţiali ai acestor evenimente contemporane, pentru a evita vreo vinovată şovăire a obiec- tivităţii, ne vom mărgini în acest capitol să reproducem numai texte precise din ziarele timpului.

Cititorul va reconstitui adevărul şi va trage con-cluzii.

Rămîne în afară de orice îndoială (şi desfidem orice dezminţire!) că rezultatul concursului de frumuseţe din tîrgul Scovarză a fost urmat de grave şi ne-prevăzute turburări în existenţa paşnică a cetăţenilor.

Transcriem documentele noastre, în ordine cronologică.

În organul independent şi popular *Jurnalul* din capitală, care editează în acelaşi timp şi revista *Ilustraţia colorată,* sub semnătura *Ochi de Lynx,* unul din pseudonimele lui Ţicu Grümberg, a apărut a treia zi următoarea amănunţită dare de seamă:

CONCURSUL DE FRUMUSEŢE DIN TG. SCOVARZĂ

„Tg. Scovarză, 2 februarie. — în sala consiliului judeţean a prefecturii a avut loc astăzi concursul de frumuseţe organizat de marea revistă *Ilustraţia colorată,* singura împuternicită să aleagă Miss România, care va concura în America pentru titlul mondial de *Miss Univers.*

Un numeros public; mame, părinţi, fraţi şi amici ai concurentelor sau simpli curioşi au aşteptat cu emoţie rezultatul: unii în culoarele prefecturii, cei care n-au mai încăput, afară, deşi termometrul marca opt grade sub zero.

Domnul avocat Armand Grindey, vicepreşedintele juriului, şi domnul Ţicu Grümberg-Florin, secretarul juriului şi reprezentantul revistei *Ilustraţia colorată,* au făcut oficiul de amfitrioni, luînd toate măsurile ca şedinţa să decurgă în linişte şi ordine.

Juriul, prezidat de domnul prefect Sache Blîndu, a fost astfel constituit: domnul avocat Armand Grindey, vicepreşedinte. Membrii: d-na Elvira Căţălandru, profesoară de desen la liceul de fete şi la Şcoala profesională „Elena Doamna”, cunoscută artistă-pictor, domnul Stan Ionescu, magistrat, domnul Tudor Grozăvescu, director al liceului de băieţi, domnul doctor Vladimir Vladimirescu, domnul Ion Mînuilă, rentier, domnul Costică Tudose, sublocotenent de rezervă şi profesor de educaţie fizică, domnul Samuel Kohen,

preşedintele societăţii sportive „Macabi”, domnul Al. Cristodorescu, directorul Fabricii de săpun Higeia, şi domnul Ţicu Grümberg-Florin, talentatul publicist, secretar.

La ora unsprezece precis, concurentele şi-au făcut apariţia în număr de şaptesprezece, intrînd în grup şi făcînd ocolul sălii.

După ce s-a terminat această interesantă şi frumoasă defilare, concurentele au fost conduse de către domnul Armand Grindey şi domnul Ţicu Grümberg în cabinetul prefectului, de unde au fost introduse din nou în sala juriului, de astă dată separat şi pe rînd.

Membrii juriului au însemnat pentru fiecare cîte o notă, din a cărei medie totală s-a constatat că rămîneau patru concurente care îşi disputau titlul de *Miss Scovarză,* anume: domnişoara Elis colonel Roboteanu, domnişoara Anuţa Calmanovici, domnişoara Cecil Po- pescu şi domnişoara Margareta Căuş.

După această probă de eliminare, cele patru concurente au mai fost introduse o dată, juriul discutînd asupra calităţilor fiecăreia şi asupra categoriilor de frumuseţe din care fac parte. La ora douăsprezece jumătate precis, juriul a rostit hotărîrea definitivă în următoarea ordine de clasificare:

D-ra Margareta Căuş, cu media 9,50, a fost proclamată *Miss Scovarză.*

Domnişoara Elis colonel Roboteanu, cu media 8,13, a fost clasificată a II-a.

Domnişoara Anuţa Calmanovici, cu media 7,88, a fost clasificată a III-a.

Domnişoara Cecil Popescu a fost respinsă, ob- ţinînd o medie inferioară.

Domnul preşedinte al juriului, Sache Blîndu, s-a ridicat şi a proclamat rezultatul, care a fost imediat anunţat publicului din culoare şi de afară, izbucnind cu toţii în lungi şi furtunoase aplauze. Domnul prefect Sache Blîndu a rostit o documentată şi avîntată cuvîn- tare enciclopedică asupra importanţei frumosului din antichitate pînă în ziua de azi.

Domnişoara Margareta Căuş, de o frumuseţe răpitoare, a fost imediat fotografiată în mijlocul juriului şi, separat, de către operatorul marelui Institut foto- grafic Ruleta. Ambele fotografii vor apare în *Ilustraţia colorată.*

În aceeaşi seară a avut loc, în saloanele prefecturii, un festival urmat de dans, în onoarea *Miss Scoverzei,* la care a participat o numeroasă asistenţă din elita oraşului şi din judeţ.

E de relevat faptul că în ultimul moment s-a renunţat la banchetul promis de domnul Aron Calmanovici, mare industriaş şi capitalist, precum şi la serata dansantă, proiectată la Cercul Militar sub patronajul doamnei şi domnului colonel Roboteanu. Această abţinere în ultimul moment a provocat vii comentarii, asupra cărora vom reveni, dacă va fi cazul.”

În aceeaşi zi, în organul local *Fulgerul,* condus de d. Ţicu Grümberg, a apărut următorul anunţ:

INTERVIEW EXPRESS CU MISS SCOVARZĂ

„Învingătoarea concursului de frumuseţe, răpitoa- rea domnişoară Margareta Căuş, proclamată, cu media 9,50, *Miss Scovarză,* a binevoit să ne acorde o scurtă întrevedere, în care am cerut cîteva cuvinte pentru cititorii noştri.

Cu graţia care o caracterizează, domnişoara Margareta Căuş s-a pus la dispoziţia ziarului *Fulgerul.*

— Sînteţi fericită, domnişoară, de rezultatul concursului?

— Da, domnule!

— V-aţi gîndit că această alegere ar putea schimba ceva din viaţa dumneavoastră?

— Nu, domnule!

— Credeţi că aceste concursuri de frumuseţe vor învia vechiul cult, antic, al frumosului?

— Da, domnule!

— Aţi candidat din proprie iniţiativă?

— Nu, domnule!

— Concetăţenii dumneavoastră speră că în fericitul caz, aproape sigur, cînd veţi fi proclamată *Miss România,* veţi servi prin toate mijloacele interesele judeţului şi ale oraşului nostru... Le pot da asigurarea că dorinţa lor va fi îndeplinită?

— Da, domnule!

— Mai aveţi ceva de comunicat? Impresii? Proiecte?

— Nu, domnule!

Toate acestea, însă, redate în searbădul nostru scris, nu pot exprima nimic din fermecătoarea graţie şi din surîsul

irezistibil, cu care *Miss Scovarză* a însoţit fiecare răspuns, atît de spiritual.

Cititori, puteţi fi fără grijă! Destinele judeţului şi oraşului Scovarză sînt încredinţate celor mai gingaşe, dar sigure mîini!”

În acelaşi ziar, la rubrica „Informaţii”:

CRIZA IA PROPORŢII ALARMANTE

„E întristător că unii capitalişti şi instituţiile financiare, în loc să amelioreze consecinţele crizei, se grăbesc să sugrume cetăţenii cu mîini lacome de cămătari. Astfel, lista poliţelor protestate în oraşul nostru e din ce în ce mai lungă şi mai îngrijorătoare. Nimeni nu e scutit! Elementele cele mai muncitoare, care fac onoarea judeţului şi oraşului, sînt nevoite să urce calvarul, alături de toate celelalte victime. Printre poliţele trimise la protest ieri şi alaltăieri, s-au remarcat, spre consternarea generală, şi trei poliţe semnate de distinsul nostru concetăţean şi prieten, avocatul Ar. Gr. de: 7000, 9000 şi 10875 lei. Să nu fie oare o simplă şi odioasă răzbunare, domnule Aron Galmanovici, fiindcă, în imparţialtatea sa, Ar. Gr. nu şi-a călcat conştiinţa şi a votat la concursul de frumuseţe pe domnişoara Margareta Căuş, adevărată şi incontestabilă frumuseţe clasică, iar nu pe domnişoara Anuţa, care poartă la gît, ca podoabă naturală, cicatricele abceselor scrofuloase?

— Aud?”

Ziarul local şi advers *Tunetul,* redactat de amicii politici ai domnului Tache

Popescu, părintele domnişoarei Cecil Popescu, respinsă de la concurs fiindcă a căpătat medie inferioară, tipăreşte în aceeaşi zi următorul scurt, dar bine simţit articol:

JUDEŢUL PIERE ŞI DOMNUL PREFECT SE PA-
SIONEAZĂ PENTRU FRUMOS!!!

„De cînd cu dandanaua concursurilor de frumuseţe, aceste clandestine importuri de reclamă americană, unii oameni ai guvernului se vede că şi-au pierdut capul la bătrîneţe, dacă l-au avut vreodată la tinereţe, căci, în loc să se gîndească cu durere la nevoile populaţiei, care piere de lipsuri şi alte poveri ale fiscului, precum că n-are şosele, iar podul de peste gîrlă stă nereparat de doi ani şi nici măcar canal nu se află în oraşul nostru, ca să nu mai vorbim că degeaba vorbim pentru surzi, de halul de murdărie care ne-a făcut ca pe nişte oameni dintr-un oraş balcanic şi chiar mai rău, domnul prefect habar n-are de aceste suferinţe, şi el prezidează concursuri de frumuseţe ca şi cum judeţului Scovarză numai o *Miss Scovarză* îi trebuie, că de celelalte are prea destule.

Ruşine!

Ruşine unui guvern care îşi bate joc de suferinţele noastre!

Ruşine unui prefect care patronează asemenea ca- raghioslîcuri!

Ruşine unui fiu bastard al judeţului care îşi uită datoria morală către leagănul său natal.

Ruşine pentru trădătorii intereselor locale!

Să vă vedem la alegerile comunale, domnilor admiratori ai frumosului, care mai bine aţi face oraşului o baie, că n-are omul unde sc scălda, şi nu să-i ardă de concurs de frumuseţe, vorba ceea: chelului tichie de mărgăritar îi trebuie!”

După trei zile, ziarul naţionalist *Plăeşul,* cu apariţie intermitentă şi considerat al partidului din care face parte avocatul Armand Grindey, publică acest înfocat:

A P E L !

„Români!

Români, a bătut ceasul desmeticirii! Ţara întreagă geme sub genunchiul străinilor, dar, mai mult decît ţara, oraşul şi judeţul Scovarză. Trecutul glorios şi viteaz al acestui ţinut pe care l-a iubit Ştefan cel Mare şi Petru

Rareş, unde voievozii au ctitorit mînăstiri şi au dat bătălii înscrise cu litere de aur şi de sînge în istoria patriei; trecutul acesta se află astăzi pîngărit de mîinile celor care trimit, fără nici o selecţie şi nici o umaniare, poliţele la protest.

Români! După ce ne-au vîndut casele şi pămîntul strămoşesc, după ce-au pus stapînire pe averea naţională, aceşti oaspeţi nepoftiţi, în lăcomia lor susţinută de lojile francmasonice, adică tot internaţionale, vor să ne stoarcă prin odioasă camătă! Intelectualii, liberii profesionişti, floarea cugetării româneşti, cu toţii îşi plătesc tributul amar.

Există în accst oraş un cămătar cu figura lui Iago şi cu lăcomia lui Shylock. Îl cunoaşteţi! Aţi suferit pe urmele lui!

El a inaugurat un nou mijloc pentru a distruge elementul românesc. Împrumută cu sila şi cu perfidie bani intelectualilor, crezînd că aşa îi va corupe şi îi va desprinde de cauza românească, robindu-i mîrşavelor sale interese. Pe urmă, pîndeşte ceasul propice şi le protestează poliţele.

Nu vom reacţiona odată?

Tineret, tu, nădejdea zilei de mîine, mai poţi îngădui accastă nouă mişelie?

Unde e sufletul vostru? Unde sînt ceasurile de nobilă revoltă, cînd românul ştia, mîndru, să fie liber în ţara lui?

A sosit ceasul dezmeticirii. Dezmeticeşte-te, române!!!”

În *Curierul umanitarist* cu data de 10 februarie, găsim această alarmantă întrebare:

BARBARIILE AU REÎNCEPUT?

„Din tg. Scovarză, ni se comunică:

Alaltăieri, un grup de tineri au oprit la grădina publică pe d-ra Anuţa Calmanovici, care se plimba cu prietena sa, d-ra Rozica Funkelstein, în modul cel mai paşnic, şi, fără nici un motiv, le-au apostrofat pe ambele cu vorbe injurioase. La intervenţia domnului Aron Calmanovici, tinerii au răspuns cu înjurături, trecînd chiar la fapte, dintre care relevăm loviturile cu un obiect contondent. Domnul Aron Calmanovici şi domnişoarele Anuţa Calmanovici şi Rozica Funkelstein s-au refugiat, retrăgîndu-se în automobilul Băncii Aron Calmanovici et fiul, care se afla la poarta grădinii publice. În acel moment, tinerii au pornit pe Strada Mare, cîntînd *Deşteaptă-te, române!* şi ameninţînd populaţia, care, înspăimîntată, a tras obloanele prăvăliilor.

Aceasta se întîmplă cînd, la *Liga Naţiunilor,* reprezentanţii ţării vorbesc ipocrit despre egalitatea de tratament a tuturor cetăţenilor din România! Domnul Samuel Kohen, preşedintele societăţii sportive «Macaby», şi domnul Agop Agopian, preşedintele Uniunii liberilor cetăţeni, secţia Scovarză, au protestat telegrafic la Ministerul de Interne, la Preşedintele de Consiliu şi la M.-S. Regele.

Protestul a rămas, fireşte, fără răspuns.

Ce lace prefectul local? Ce face guvernul?”

Pe alt front, luăm notă de aceste informaţii apărute în ziarul *Globul,* din capitală, care editează în acelaşi timp revista *Coloraţia ilustrată,* publicaţia concurentă *Ilustraţiei colorate.*

O PARODIE DE CONCURS

„Tg. Scovarză. Săptămîna trecută a avut loc în oraşul nostru aşa-zisul concurs de frumuseţe, organizat de ridicola foiţă clandestină *Ilustraţia colorată.* Concursul a sfîrşit într-un jalnic fiasco. Populaţia s-a abţinut. Cu mare greu organizatorii au putut pune mîna pe două-trei concurente, dintre care au ales o *Miss Scovarză,* de caraghioasă înfăţişare şi de trist trecut. Asemenea manifestaţiuni compromit noţiunea de frumos şi nobila luptă pe care o duce numai *Coloraţia ilustrată,* singura autorizată să aleagă cea mai frumoasă fată din România.”

Cunctator

Iar în altă parte, în corpul aceluiaşi ziar, citim, subtitlul:

UN INCIDENT REGRETABIL
sau

CE SE ÎNTÎMPLĂ CÎND ÎŢI BAŢI JOC DE CONCURSURILE DE FRUMUSEŢE

„Din tîrgul Scovarză ni sc comunică, pe cale particulară, că un regretabil incident, urmat de o violentă altercaţie, a avut loc între domnul colonel Ilarie Ro- boteanu,

comandantul regimentului de artilerie din această garnizoană, şi domnul avocat Armand Grindey.

Domnul, doamna şi domnişoara colonel Roboteanu aflîndu-se la Cofetăria modernă, s-a prezentat la masa lor domnul avocat Armand Grindey, întrebînd pe doamna dacă mai este supărată. Întrebarea era în legătură cu atitudinea, puţin cavalerească, pe care numitul avocat a avut-o la parodia de concurs organizată de spanacul ilustrat *Ilustraţia colorată.*

Doamna colonel a răspuns la întrebare:

— Nu răspund mojicilor!

Avocatul, uitînd că vorbeşte cu o femeie, s-a exprimat necuviincios:

— Aveţi noroc, doamnă, că sînteţi femeie şi că sînteţi soţia amicului meu, Ilarie... Altfel...

— Altfel ce? a replicat, cu drept cuvînt, doamna colonel Roboteanu.

Pe urmă, s-a întors către soţul său şi a întrebat:

— Cum tolerezi, *moncher ami,* să fiu insultată în public, în faţa ta? Eşti de gelatină?

Domnul colonel Roboteanu s-a ridicat de pe scaun şi a spus, cu drept cuvînt:

— Nu permit măgării faţă de soţia mea «in- dividule»!

A urmat o discuţie violentă, cu schimb de cuvinte grave, ambii ridicînd mîna, de la care altercaţie, putînd să aibă urmări grave, au fost împiedicaţi numai prin intervenţia persoanelor, prezente.

Iată unde duce parodia de concursuri de frumuseţe compromise de publicaţii lipsite de seriozitate!

Incidentul nu s-a isprăvit aci. După cît se pare, avocatul Armand Grindey, considerîndu-se insultat, e ferm decis să trimită martori domnului colonel Roboteanu.

Pentru o caricatură de *Miss,* cu un trecut din cele mai detestabile, cetăţenii paşnici şi foştii prieteni ajung la conflicte grave, care pun în joc onoarea numelui şi chiar viaţa.

Domnii de la *Ilustraţia colorată* şi patronii lor de la *Jurnalul* pot să jubileze! Dacă acesta le-a fost scopul, l-au atins!”

În ziarul local *Tunetul* remarcăm această laconică informaţie:

NEREGULELE
DE LA REGIMENTUL DE ARTILERIE

„Sesizat de un denunţ anonim, domnul colonel Ila- rie Roboteanu a făcut o inspecţie neopinată cîtorva servicii încredinţate gradelor inferioare. Ca prim rezultat al acestei cercetări, plutonierul reangajat Lache Căuş, fiind găsit în oarecare neregulă, a fost mutat disciplinar la Bazargic. Ancheta continuă. Vom reveni.”

A doua zi, *Fulgerul* publică următoarea scurtă povestire fantastică:

CÎND CÎNTĂ GĂINA!

(Legendă niponă)

„Există şi în Japonia concursuri de frumuseţe. Într-adevăr, în ţara lui Soare-Răsare, asemenea concursuri durează de veacuri. Datorită acestui fapt, tot de veacuri durează şi numeroase legende în legătură cu peripeţiile tragi-comice desfăşurate în timpul şi după alegerea din fiecare an.

Vom povesti numai una din aceste legende, tradusă după cartea lui Somacky Yasoumaro Kodo, celebrul scriitor nipon din veacul al XIII-lea.

Cică, la un asemenea concurs s-a înfăţişat şi fiica marelui samurai Ro-Botay-Nu, tînăra Ey-Lys.

Samuraiul era însă convins că în anul acela cununa se cuvine frumoasei Mar-Garey-To. Aşa spunea singur tuturor prietenilor şi adăugă că nu şi-ar fi lăsat fiica să se prezinte la o cădere sigură dacă soţia sa, Kle-O, nu i-ar fi făcut zile fripte. De fapt, Samuraiul era un războinic foarte de treabă şi cu simţul frumosului.

Însă părerea sa era una cînd se afla singur, şi alta, cînd i-o dicta apriga Kle-O.

Veni ziua cea mare.

Juriul de pictori, filozofi şi poeţi, toţi înţelepţii şi artiştii din ţara lui Soare-Răsare, proclamă aleasă pe frumoasa Mar-Garey-To, cum era drept.

Samuraiul, în loc să se bucure că a triumfat frumosul, nu mai poate judeca cu

ochii şi cu gîndul său propriu. Se potriveşte tuturor basmelor născocite de soţia sa Kle-O şi începe o aprigă prigoană împotriva artiştilor şi înţelepţilor care au pus frumosul mai presus de legăturile prieteneşti. Se ceartă cu prietenii vechi, cu bunul său amic, Ary-Mando Gryn-De-Y, se face de rîs provocînd conflicte de care, în conştiinţa sa, desigur se

simţea ruşinat; mai mult, încă, începe să persecute din senin ostaşi viteji, ca bunul La-Ky Ga-U-Cho, care nu avea altă vină decît că era fratele frumoasei Mar-Garey-To Ka-U-Cho, splendida biruitoare de la întrecerea frumuseţilor nipone.

Bietul samurai Ro-Botay-Nu! A rămas singur, fără prieteni, şi toţi concetăţenii îl rîdeau, fiindcă în casa lui, de vrednic ostaş, cînta acum găina bătrînă, Kle-O!"

Mitzu-Ko.

Iar ziarul *Globul,* de la corespondentul său particular:

O LECŢIE BINE MERITATĂ

„Tg. Scovarză. Ieri seară, în antractul spectacolului de cinematograf din sala Unirea, unde rula filmul sonor *Floarea din Cuba,* a avut loc o scurtă şi binevenită răfuială, care a produs via satisfacţie a întregului public din oraşul nostru.

Domnii locotenenţi Butză şi Euleterescu din regimentul de artilerie, scandalizaţi de atitudinea obraznică şi de ştirile calomnioase la adresa armatei şi a gradelor superioare răspîndite de un oarecare Ţicu Grümberg, zis Florin, cunoscut reporteraş, certat, cu gramatica, şi reprezentant al pamfletului *Jurnalul,* precum şi al fiţuicii *Ilustraţia colorată,* l-au oprit pe sala şi i-au cerut socoteală. Individul Ţicu Grümberg, în loc să arate căinţă pentru faptele sale şi să retracteze, a răspuns impertinent, continuînd să insulte armata, dinastia şi coroana. Domnii ofiţeri, indignaţi, i-au aplicat

o foarte meritată corecţiune, sub formă de palme sonore, care s-au auzit în toată sala, încît filmul *Floarea din Cuba* a pierdut interesul pentru toţi spectatorii, amatori de filme sonore, cîntate şi vorbite 100/100.

Pentru asemenea creaturi, e un avertisment. Amintim că individul pălmuit a fost unul din organizatorii

concursului de frumuseţe patronat de *Ilustraţia colorată,* care a aruncat ridicolul şi ruşinea asupra oraşului nostru.”

Coresp.

Ziarul *Fulgerul* publică:

UN DUEL ÎN LUMEA MARE

„Astăzi dimineaţă, în locul retras, numit *Cîmpul lui Neacşu* din dosul fabricii de cărămizi, a avut loc duelul dintre domnul colonel Ilarie Roboteanu şi domnul avocat Armand Grindey, în urma unor regretabile şi repetate neînţelegeri amicale, care au degenerat în ofense, atingînd reciproc onoarea individuală şi familiară.

Ambii adversari s-au întîlnit la orele şapte a.m., asistaţi de martorii respectivi. S-au schimbat trei focuri de pistol, fără rezultat, cum cititorii noştri vor vedea din altă parte a ziarului, unde publicăm procesul-vcrbal.

Adversarii nu s-au împăcat pe teren, domnul colonel Roboteanu refuzînd să întindă mîna fostului său prieten domnul avocat Armand Grindey.

Cauza?

Cherchez la femme!”

În altă parte, în acelaşi ziar;

CONFLICT MILITARO-CIVIL

„Sîntem un ziar care respectăm armata şi salutăm drapelul ţării, cu emoţie şi cu onor! Coloanele noastre au fost totdeauna

deschise marilor probleme militare. Cititorii îşi amintesc poate cît de energic şi de documentat am susţinut cauza readucerii Regimentului de Vînători de Munte, cînd interese meschine de partid ni l-au răpit, să-l dea judeţului vecin, care numai judeţ de

munte nu e, ci de şes, ca în palmă! Dar iată-ne siliţi, fără voia noastră, împinşi de împrejurări, constrînşi de faptele necugetate, iată-ne siliţi să ridicăm glas de protestare împotriva teroarei dezlănţuite.

Acum cîteva zile, un domn comandant de regiment din garnizoana noastră a insultat fără motiv pe un distins fruntaş intelectual, care nu purta altă vină decît că era un civil, şi nu altceva. Deznodămîntul a avut loc pe teren.

Iar aseară, directorul nostru, domnul T. Gr.-Flo- rin, publicistul care a apărat cu atîta curaj şi cu dezinteres general nevoile oraşului şi ale judeţului Scovarză, atît în gazeta noastră, cît şi în marile cotidiane din capitală, acest paşnic intelectual a fost insultat şi lovit în sala cinematografului Unirea, de către doi domni ofiţeri.

Dezbinarea între elementul civil şi cel militar e cu atît mai gravă cu cît survine în momentul cînd ţara e înconjurată de duşmani la graniţele ameninţate. O înţelegem această gravitate şi o regretăm.

Însă nu înţelegem să trăim sub ameninţarea cî- torva oameni care compromit uniforma.

Ne-am făcut datoria să protestăm pe această cale, înainte de a aduce chestiunea în Parlament, prin reprezentanţii fireşti ai naţiei.

Domnilor scandalagii, mai încet!”

Cerber

În Monitorul dezbaterilor parlamentare, din darea de seamă a şedinţei din 14 februarie, Camera deputaţilor:

„Domnul deputat H. Lăzărică. — Am cerut cuvîntul pentru a întreba pe domnul preşedinte de Consiliu, pe domnul ministru de Interne şi pe domnul

ministru de Război, dacă au luat cunoştinţă despre tulburările sîngeroasc din tîrgul Scovarză. Chestiunea mi se pare cu atît mai gravă, cu cît, la elementele de dezordine şi de inconştientă dezbinare între paşnicii cetăţeni ai oraşului, de astă dată s-au alăturat elementele armatei.

Un cunoscut Fruntaş şi filantrop local a fost insultat şi lovit. Fiica sa de-abia a scăpat din ghearele atentatorilor, numai graţie unei intervenţii energice a populaţiei prezente. După cîteva zile, un distins publicist, Florin, care luptă de ani tocmai pentru a stabili o apropiere comună între populaţia vitregită şi populaţia românească, a fost insultat, lovit, maltratat de doi ofiţeri, după cît se pare din ordinul superiorului. Întrebăm dacă s-au luat măsurile cuvenite şi dacă s-au aplicat sancţiuni.

Domnul ministru subsecretar de stat al Internelor. — Răspund onor. deputat, în numele colegilor interpelaţi de pe banca ministerială, că în urma unei anchete ordonate imediat ce-am fost sesizaţi, am luat cunoştinţă din raportul inspectorului general administrativ, că aceste conflicte au avut un caracter strict particular. Nu e vorba de mişcări antiumanitariste, pe care guvernul a ştiut să le reprime cu toată energia! Nu e vorba de conflict între elementul civil şi cel militar al populaţiei, cum ziarele, printr-un condamnabil exces de zel, s-au grăbit să afirme, alarmînd fără motiv populaţia! Totul s-a redus la mici neînţelegeri de caracter local între persoane particulare, de la individ la individ. Onor. deputat exagerează şi repet că mă văd silit să-l readuc la

realitate. Totuşi, rog pe onor. deputat să cunoască că am dat ordinele cele mai severe, ca vinovaţii să primească o aspră sancţiune, dacă există vinovaţi, şi ordinea să fie restabilită, dacă a fost cumva, vreodată, turburată.”

În ziarul *Fulgerul,* scurt apel cu litere compacte, în fruntea primei coloane:

CETITORI, CETITOARE!

„Duminecă, *Miss Scovarză* pleacă să înfrunte marele concurs general pe toată ţara, organizat la Bucureşti de marea revistă *Ilustraţia colorată.*

Aleasa noastră şi gloria oraşului nostru pleacă cu expresul de 12,55, însoţită de logodnicul său, pe socoteala marii reviste *Ilustraţia colorată.* Ea va înfăţişa splendorile frumuseţii feminine din ţinutul nostru, la grandioasa manifestaţie estetică din capitală, care va proclama *Miss România.*

Datoria noastră, a tuturor, e să uităm urile şi duşmăniile meschine şi, într-un nobil avînt, cu sublim patriotism local, să o conducem în corpore la gară.

Domnişoara Margareta Căuş, fiica aleasă între alesele oraşului nostru, nu pleacă numai ca simplă particulară pentru a participa la un simplu concurs de frumuseţe. Ea pleacă să reprezinte şi să apere destinul judeţului şi oraşului Scovarză.

Aşa cum odinioară Jeana d'Arc, fecioara din Orleans, a părăsit modestul său sat natal Domremy, pentru a salva Franţa şi a se jertfi la nevoie pe rug, tot astfel Margareta noastră merge să ne apere moşia şi nevoile şi neamul!

Izbînda ei va fi izbînda noastră!

Nu uitaţi, aşadar, la 12,55!

Să fim cu toţii în corpore şi toţi să o însoţim cu braţele încărcate de flori.

Cît mai multe flori!"

Fulgerul

CAPITOLUL VII

Primii paşi spre glorie

În toată frenezia care cuprinsese oraşul Scovarză, singură Margareta Căuş îşi păstra admirabilul său calm.

Se înfăţişase la concursul de frumuseţe, fiindcă aşa îi ceruse domnul Iorgu Căuş şi Olimpiodor Spancioc.

Primise laurii victoriei şi titlul de *Miss Scovarză* cu o olimpică indiferenţă, care fu atribuită unei lăudabile modestii. Cu resemnare se lăsase fotografiată, aclamată, ovaţionată, sărbătorită, arătînd concetăţenilor acelaşi surîs pietrificat şi aceeaşi sublimă privire care înecase în ochii săi albaştri tot neantul.

— Zîmbiţi, domnişoară!... îi ceruse fotograful Ruleta.

Ea zîmbise.

— Răspunde! Salută! Fă bezele!... îi şoptise Olimpiodor Spancioc, cînd mulţimea

a întîmpinat-o cu aplauze la ieşirea de la prefectură în ziua alegerii.

Ea răspunse la saluturi. Făcu bezele! Surîse divin!

Acest surîs se imprimă definitiv pe buzele sale şi nu o mai părăsi nici prin somn. Înţelese că e un surîs profesional şi indispensabil noului titlu. Îl adoptă, cu docilitatea temperamentului său egal şi lipsit de instinctul contradicţiei.

Dirigintele Oficiului P.T.T. Scovarză îi acordă din oficiu un concediu de o lună. Tot din oficiu, obţinu concediu de 15 zile şi Olimpiodor Spancioc, în calitatea sa de logodnic.

Nunta fu amînată.

N-ar fi permis-o clauzele concursului general. Devenită doamna Olimpiodor Spancioc şi-ar fi pierdut titlul de *Miss*. Logodnicul îşi sacrifică impacienţa.

Margareta Căuş n-avea ce sacrifica. Pentru dînsa era totuna dacă rămînea *Miss* sau va deveni *Lady*.

Olimpiodor Spancioc cumpără un album cu titlul imprimat în litere de aur pe scoarţa de piele: „Poezii”, iar pe paginile albastre, *mauve,* roz, galbene şi verzi, transcrise patru duzini de poeme închinate frumuseţii şi compuse în nopţile sale de insomnie şi de înfrigurare.

Suspendă cheltuielile viitoarei instalaţii şi băgă tot capitalul de economii în haine şi lenjuri pentru el, precum şi în toalete şi trusou pentru logodnică. Spirit prevăzător şi practic, îşi făcuse socoteala negru pe alb, că e un capital investit într-o afacere cu mari şanse de succes şi cu venituri de mie la sută.

Ce spunem noi? De zece mii la sută! În afara de premiile în bani, automobil, cadouri şi alte multe avantaje făgăduite de *Ilustraţia colorată* învingătoarei de la concursul general; ceea ce îi aprinsese imaginaţia mai înflăcărat era perspectiva călătoriei de-a lungul Europei şi poate chiar peste Ocean.

Călătoria!

— Să vezi ţări depărtate, păduri tropicale, unde spînzură şerpi de 4-5 metri şi uneori de 8 şi 9! Să auzi papagali strigîndu-se pe nume din curmali! Să navighezi nopţi cu lună pe ocean! Să alergi cu expresul care nu se opreşte în gările fără importanţă! Ah! Margareto, acesta a fost visul meu. Doi ani, cît am stat pe Bărăgan, numai la aceasta mă gîndeam. (Recitind):

Expresul aleargă, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an,
Numai eu singur ramîn tot aice,
În gara cea mică din cel Bărăgan!

Tu nu poţi înţelege ce fericit mă simt, că visul meu nebun se realizează prin tine! Nu ai nerăbdare? Nu cunoşti această tortură care îmi arde noaptea perna sub cap?

— Nu! răspundea cu simplitate Margareta.

— Te invidiez! Natura a fost în toate generoasă cu tine, unica mea, dulcea mea Marga!

Margareta Căuş îşi trăgea la maşină cămăşile de mătase cristalină sau facea găurele cu acul.

Toată casa se afla mobilizată, pe picior de război. Miţa şi Artemiza renunţaseră la invidioasele lor priviri cu care învăluiseră la început idila dintre Margareta şi Olimpiodor. Ceva din faima *Miss Scoverzei* se răsfrîngea şi asupra lor. Dar de aceea îşi concentrau toate silinţele, cu generozitate neprecupeţită, ca Margareta să plece la Bucureşti în condiţiile cele mai prielnice marii bătălii.

Domnul Iorgu Căuş nu mai dădea pe acasă pînă la miezul nopţii. Adoptase ca ţinută de fiecare zi redingota, cu butoniera însîngerată de insignele decoraţiei. Se plimba pe stradă aşteptînd saluturi şi acordînd convorbiri.

La „Cîrlanul de aur” sau la Ţudic, discuta cu aprindere în mijlocul vechilor săi tovarăşi toate chestiunile grave în legătură

cu superioritatea frumuseţii faţă de progres. Apendicele său olfactiv se gogoşase complet şi căpătase o culoare vineţie. Înainte semăna cu un gogoşar sau cu o pătlăgea roşie: acum înclina către pătlăgeaua vînătă *(Solanum ovigerum, Aubergine, Picoplantze).*

În vreme ce Olimpiodor Spancioc se jigărise, slăbise de nesomn şi de impacienţă, încît scotea din gulerul rămas larg un gît cu mărul lui Adam enorm şi agitat de

un permanent tremurici, domnul Iorgu Găuş prospicia de triumf şi cu burta sa de om sărac, dilatată cu zgîrcenie numai sub cingătoare, întindea nasturii redingotei să plesnească din aţele în fiecare dimineaţa controlate şi întărite de coana Aglăiţa.

Pe Strada Mare, trecea de patru-cinci ori pe zi, pe dinaintea vitrinei de la Atelierul Foto-Ruleta, unde se aflau expuse, spre văzul tuturor, fotografiile Margaretei, în faţă şi în profil, precum şi în grup, înconjurată de juriul *Ilustraţiei colorate,* în una; iar în alta, pe balconul prefecturii, răspunzînd cu o bezea graţioasă oceanului de capete care ovaţiona frenetic la picioarele sale.

Ceru şi el concediu, iar concediul îi fu acordat imediat.

De o situaţie privilegiată se bucurau acum şi ultimii Căuşi în ordine cronologică, fraţii mai mici ai Margaretei, osîndiţi încă la rigorile captivităţii şcolare.

Cînd nu ştiau lecţia, colegii, din spirit de largă solidaritate, apelau la graţia profesorului:

— Scutiţi-l astăzi, domnule profesor. E frate cu *Miss Scovarză!*...

Profesorul rostea o scurtă morală, amintind lui Traian, Decebal, Asdrubal şi Hercule Căuş că tocmai din această pricină, avînd onoarea să poarte acelaşi nume cu *Miss Scovarză,* aveau datoria să-l păstreze cu demnitate şi să-i adauge la glorioasa lui strălucire.

Gu aceeaşi mărinimie a fost iertat şi tînărul Hercule, în ziua cînd a spart capul colegului său, Turică Popescu, fiul cunoscutului fruntaş al opoziţiei Tache

Popescu şi fratele domnişoarei Sesil Popescu, respinsă la concursul de frumuseţe fiindcă nu întrunise media de promovare.

Conflictul a pornit de la traficul de bile, peniţe, nasturi şi poze, în care Hercule Căuş se afla foarte versat.

Turică Popescu pretindea că a fost înşelat în modul cel mai ordinar şi, în orbirea indignării, proferă oarecare

cuvinte injurioase la ascendenţa feminină a lui Hercule şi chiar la ramurile colaterale, de sexul femel. Cu agerul său spirit, Hercule Căuş înţelese că toată chestia cu nasturii şi bilele a fost numai un pretext inventat. Adevăratul mobil era numai şi numai invidia.

De aceea rosti:

— Ţi-e ciudă că soră-ta a mîncat rahatul la concursul de frumuseţe!

— Şi ce marce scofală e dacă sor-ta a fost aleasă *Miss Scovarză?* replică prompt Turică Popescu.

Hercule Căuş nu era o fire să tolereze asemenea insulte directe, care atingeau prestigiul intelectual al familiei. Cu o violenţă care îl caracterizează, se repezi la colegul sau, îi puse piedică, iar fatalitatea făcu ca victima să aleagă cu fruntea, în cădere, exact locul cel mai puţin prielnic: treptele de piatră.

Ancheta a stabilit că vina se diviza în parte egală, repartizîndu-se 1/2 şi 1/2 asupra ambilor combatanţi. Dar după o tradiţie respectată de toate regulamentele şcolare şi după obiceiurile transmise pe cale orală, vinovat sau nevinovat, pedeapsa cea grea trebuia să cadă asupra agresorului, care a scăpat intact, deoarece celălalt fusese pedepsit pe loc prin voinţa justiţiei imanente. Ei bine, întîia oară această tradiţie a suferit o încălcare evidentă şi expresă! Hercule Căuş a scăpat numai cu o aspră admonestare şi cu sfatul moral să nu ofenseze niciodată tragedia învinşilor, cum într-o condamnabilă vanitate s-a coborît pînă la a lua în derîdere înfrîngerea, de altfel

onorabilă, a domnişoarei Sesil Popescu, sora camaradului său Turică.

În acel timp a apărut numărul din *Ilustraţia colorată,* cu fotografia Margaretei Căuş *Miss Scovarză* şi cu fotografia juriului din sala Consiliului judeţean.

Armand Grindey a cumpărat cîteva exemplare pentru colecţia proprie, unele; iar altele, pentru a le trimite cu poşta şi cu semne de exclamaţie trase cu

creion roşu, pe adresa doamnei Cleo colonel Roboteanu, domnişoarei Elis Roboteanu şi domnului Aron Calmanovici. Era o răzbunare înveninată cu fiere!

O duzină de exemplare a cumpărat şi d. Iorgu Căuş, parte pentru a le împărţi gratuit colegilor de grefă, parte amicilor de la „Cîrlanul de aur” şi de la Ţudic. Un număr păstra întotdeauna în buzunarul redingotei, scoţîndu-l şi despăturindu-l sub ochii concetăţenilor întîlniţi pe stradă şi care poate ignorau acest eveniment. Altă duzină cumpără Olimpiodor Spancioc, destinînd cîteva exemplare şefului de staţie, subşefului, casierului de la bilete şi şefului-magazioner. În aceeaşi seară scrise în albumul „Poezii” o duioasă romanţă în vers liber şi decadent: *Romanţă recelor fotografii!*

Acum nu-i mai făceau nici o impresie manifestaţiile concetăţenilor. Cînd seara, la cinematograf, intrînd la braţ cu Margareta, se întîmpla să fie întîmpinat cu aplauze, saluta cu degetele duse la cozorocul de lac al şepcii, neglijent, aşa cum saluta trenurile mixte şi personale, nu cu importanţa acordată unui accelerat sau rapid. Gloria locală începea să-l blazeze. Voia altceva! Margareta Căuş nu voia nimic.

În ziua plecării, oraşul Scovarză a dovedit că mai e capabil de entuziasm şi de gesturi spontane.

Apelul *Fulgerului* a avut efect.

Publicul s-a prezentat în număr impunător, la gara decorată cu brazi şi ghirlande tricolore — delicat omagiu adus

de camarazii ceferişti colegului lor Olimpiodor Spancioc.

Familia Căuş a fost transportată cu automobilul prefecturii şi al primăriei, în două echipe.

D. Sache Blîndu a oferit un buchet de flori şi a rostit o scurtă dar bine simţită alocuţiune. Corul liceului de băieţi şi al liceului de fete au intonat alternativ, pe patru voci: *Mulţi ani trăiască! Hai, leliţo-n deal la vie! Pîc-Pîc-Pîc! Du-te şi te luptă, pentru ţară mori...*

Madam Aglaia Căuş a izbucnit în lacrimi şi a acceptat batista oferită galant de domnul Sache Blîndu din buzunarul de la piept. Toţi membrii familiei se aflau în haine de sărbătoare: Mitza, Artemiza, Traian, Decebal, Asdrubal şi Hercule.

Numai Lache Căuş, plutonier-major reangajat, ispăşea departe de oraşul său natal şi de sînul familiei, tocmai în pustietăţile bătute de vînturi ale Cadrilaterului, vina de a fi asmuţit asupra sa mînia şi invidia doamnei Cleo colonel Roboteanu.

D. Iorgu Căuş nu-l uită însă.

Repetă Margaretei:

— Văcuţă! Cum ajungi la Bucureşti, te urci în automobil şi te vei duce direct la Ministerul de Război. Ceri audienţă. Are să te primească imediat, cînd te vei prezenta cu titlurile tale!... Şi-i expui ministrului toată chestia, cerînd să dea ordinul telegrafic! Şi tot telegrafic să mă anunţi de rezultat.

Expresul sosi gîfîind. Se oprea numai două minute.

Hamalii alergară după vagon cu valizele. Margareta şi Olimpiodor după ei. Familia şi

întreg publicul după dînşii, căci dintr-o regretabilă neîndemînare a mecanicului, locomotiva depăşise locul fix de oprire la peron şi înaintase în dreptul gheretei cu inscripţia: *OO: Bărbaţi, Femei.*

Uşile se trîntiră. Olimpiodor susţinu de subţiori pe Margareta, pînă ce *Miss Scovarză* îşi putu face vînt pe treapta prea înaltă. Corul izbucni tumultuos: *Pe-al nostru steag e scris Unire!*

Călătorii scoaseră capetele la ferestre intrigaţi.

— Ce e? Iar manifestaţii antirevizioniste?

— Pleacă vreun ministru?

— Nu s-au terminat alegerile, mon cher?

Un indigen binevoitor informă din treacăt:

— Nimic din toate acestea! Manifestaţie pentru *Miss Scovarză!*

Cu un fluier lung plecă locomotiva.

Batistele fluturară în vînt.

Corul schimbă aria iniţială în cunoscuta romanţă potrivită momentului:

„Partir, c'est mourir un peu!"

Doamna Aglăiţa Căuş căzu în braţele soţului, cu fruntea lipită de pieptul său, sub panglica roşie de la butonieră.

O ultimă fluturare. Adio!

Expresul se avîntă după ultimul macaz, spre depărtările vaste, spre necunoscut, spre glorie...

Olimpiodor Spancioc, la fereastră, privind acoperişurile mizere sub zăpada murdară, recită inspirat o variantă la inspirata sa poezie:

Expresul aleargă, expresul mă duce,
Pe cîmpuri de iarnă, spre cel Bucureşti!
Nu mai stau singur, plecat-am de-aice,
Adio Scovarză! Rămîi unde eşti!

CAPITOLUL VIII

Serai Palace

Expresul recoltă pe drum alte *Miss* din fiecare gară capitală de judeţ: Roman, Bacău, Focşani, Rîmnic.

Unele însoţite de mame, altele de bunice; unele acompaniate de concetăţeni cu entuziasm, altele stre- curîndu-se de pe peron într-un anonimat şi o indiferenţă care provocau o duioasă compătimire. După această variaţie a temperaturii sub zero sau deasupra lui zero, a entuziasmului popular şi local, se putea deduce uşor în ce oraş domnul Filip Filipovici, directorul *Ilustraţiei colorate,* a fost servit de un colaborator vrednic, ingenios şi activ, şi unde a avut o mină nefericită, alegîndu-şi un reprezentant care n-a fost în stare să înflăcăreze norodul pentru reînviatul cult al frumosului.

Era evident că Ţicu Grümberg-Florin îi întrecuse pe toţi, căci nicăieri călătorii din expres n-au constatat o mai frenetică şi

grandioasă manifestaţie ca pe peronul gării Scovarză. Şi era tot atît de evident că *Miss Scovarză* întrecea în splendoare toate celelalte *Miss* culese din goană, de expres, în vertiginoasa sa grabă să le predea pe toate proaspete şi imaculate în Gara de Nord.

În ziua şi în noaptea aceea, toate trenurile ţării săgetară concentric şi centriped spre capitală, purtînd aceleaşi fragile şi nepreţuite odoare ale feciorelnicelor frumuseţi naţionale.

Era, cum declarase domnul Filip Filipovici, o adevărată mobilizare generală a frumosului. La apelul său de la toate fruntariile, toate *Miss* judeţele răspunseră zburînd într-un epic avînt, cu mame sau cu fraţi, cu bunice sau mătuşi, unele cu căţel şi altele cu logodnic.

Avut-au vreodată mecanicii de locomotivă, şefii de gară, macagiii, cantoniştii de la poduri — avut-au vreodată o mai grea şi mai sacră răspundere?

Se înfioară carnea la gîndul unei catastrofe, ciocniri, deraieri sau atentat!

Dar totul a sfîrşit cu bine şi toate frumuseţile ţării au sosit intacte în Gara de Nord.

Domnul Filip Filipovici a dovedit şi aci spiritul său de organizaţie, prompt şi într-adevăr american.

Pe peron echipe de călăuze, cu inscripţia *Ilustraţiei colorate* imprimată pe panglici albastre, cusute la mî- necă, au întîmpinat călătoarele la descinderea din vagon, le-au condus în grup şi în ordine spre ieşire, le-au îmbarcat în automobile

rezervate, cu mame, mătuşi, bunici, logodnici şi căţei, şi le-au transportat la hotelul Serai Palace, rezervat şi amenajat exclusiv pentru a ospitaliza cele o sută de *Miss,* cu rudele şi cu logodnicii, inclusiv căţeii şi bunicile.

Antreprenorul hotelului Serai Palace, la rîndul său, a ştiut să fie la înălţimea acestei delicate răspunderi. Măturat, scuturat, ventilat şi pavoazat, cu toate robinetele băilor restaurate şi cu trei garoafe de trei culori în vaza de cristal cu gît lung pe fiecare masă, în fiecare cameră, hotelul Serai Palace nu-şi luase numele în deşert.

Într-o singură zi şi noapte, toate camerele sale completate se transformară în tot atîtea crisalide din care va zbura a treia zi, cu aripi de azur şi cu graţie de libelulă, *Miss România,* unică între toate.

Măsuri severe de pază împotriva incendiului au fost luate de domnul Filip Filipovici, în foarte legitima sa prevedere, ca nu cumva adversarii de la *Coloraţia ilustrată,* în mişeleasca lor invidie, să nu păşească pînă la tentativa unui atentat criminal. Un singur bidon de benzină, uşile închise la ccasul cînd cele o sută de frumuseţi se află transportate în braţele lui Morfeu, un chibrit şi panica — atît ar fi fost destul ca o catastrofă fără precedent să semene jalea, doliul şi neconsolarea în toată ţara, precum şi discreditul definitiv asupra operei întreprinse cu scop atît de nobil şi patriotic de *Ilustraţia colorată.*

Domnul Filip Filipovici ştia de ce sînt capabili adversarii.

Ştia, fiindcă şi el, în cugetul său tăinuit, îşi spusese că în cazul cînd, prin cine ştie ce absurd capriciu al hazardului, concursurile alcătuite de revista concurentă s-ar fi bucurat de un mai mare răsunet decît cele patronate de *Ilustraţia colorată,* un asemenea deznodămînt sinistru ar fi ajuns ca să-i extermine definitiv şi să le spulbere cutezanţa.

Pînă acum, totul în această luptă se afirmase de partea sa. Publicul înghiţea. Deci nu era cazul să recurgă la asemenea mijloace extreme şi pline de risc. Cine însă îl asigura oare că adversarii, în disperarea lor, n-au ajuns dînşii la această soluţie criminală şi că nu sînt în stare să o aplice cu lipsa lor de scrupul scelerată?

Frumuseţile ţării buimace de somn, deşteptate în vîlvătaie şi fum, bătînd cu pumnii în uşile închise, aler- gînd despletite şi cu sînii scăpaţi din capoatele sfîşiate, înălţînd la ieşire şi pe scări mormane de cadavre carbonizate... Înfricoşător spectacol! Fatal epilog!

Domnul Filip Filipovici îşi însuşi înţelepciunea populară, fruct al unei milenare experienţe, care garantează că paza bună trece primejdia rea.

Astfel, cele o sută *Miss* fură păzite ca ochii din cap în somptuosul lor Serai Palace.

Zi şi noapte, robinetele gîlgîiră; în camerele de baie se înălţară aburi fierbinţi; întinse pe divanuri în poziţii odihnitoare, concurentele cu cataplasme de alifii pe obraz, scăldate şi masate, în dulce torpoare, aşteaptă ceasul decisiv.

Coaforii şi manichiuristele alergau de la o uşă la alta; camerele se umplură de ambalajul mototolit al borcanelor cu unguente şi dresuri, roşuri şi rimeluri, pomezi epilatorii şi ape de păr. Mirosul părului frizat cu fier roşu şi mirosul parfumurilor, al elixirurilor pentru dinţi, piele, sudoare şi păr, se amestecau în văzduhul încropit de calorifer, pluteau în fiecare cameră, se infiltrau pe sub uşi în culoare, se topeau într-o singură odoare molatecă şi voluptuoasă, circulînd de la etaj la etaj, coborînd prelins scările şi năvălind afară, cînd se închidea şi se deschidea uşa din stradă, ca efluviul unui harem înainte de sosirea sultanului.

Un armăsar de la o birjă oprită în faţa hotelului Serai Palace începu să necheze cu nările lărgite în vînt şi cu vădite semne de nestăpînire de sine.

Cît timp coaforii răsuceau pe fierul roşu cosiţele brune, blonde, castanii şi arămii, şi cît timp manichiuristele lustruiau unghiile, pensulîndu-le cu lac de culoarea siropului de smeură, cu indiscreţia lor profesională împrăştiau opiniile şi pronosticurile lor care nu suportau nici o contrazicere, asupra adversarelor de la camerele 58, 69, 34 sau 12 bis. Uneia îi atîrnă sînii. Cealaltă are părul rărit în creştet. Alta, bătături sau genunchii de reumatică. Erau şi acele, cu sudoarea mal- odorantă.

Pe culoare, în parcursul spre „Cabinet”, adversarele se întîlneau înfăşurate în halate sau în capoate, măsurîndu-se cu priviri ostile de jos în sus şi reflectînd apoi cu oarecare satisfacţie, cît timp trăgeau de lanţ, la

infirmităţile întrevăzute fugar, dar suficiente pentru a descalifica o luptătoare, înainte chiar de începerea meciului final.

Numai Margareta Căuş stătea întinsa cu faţa în sus şi privea în tavan. Poate prin tavan dincolo, mai sus, în infinit.

Ea nu părea de fel îngrijorată de rezultatul de mîine. Nu invidia şi nu se interesa de vecina de la camera din dreapta sau din stînga. Părea ca le ignoră existenţa. Era ca întotdeauna absentă de la aceste evenimente exterioare.

În solitudinea sa, însă, surîdea aşa cum toată lumea îi ceruse să surîdă: mereu şi divin.

Surîdea îngeraşilor bucălaţi de pe zugrăveala tavanului, care îi întindeau alegoric o cunună de roze.

CAPITOLUL IX

Mărul lui Paris

„Sosi şi ziua de asalt,
Cea zi de sînge udă..”

Olimpiodor Spancioc fusese cocoţat, de către direcţia hotelului Serai Palace, într-o mansardă cu acoperişul oblic, unde nu putea păstra poziţia verticală decît în pragul uşii.

De acolo, pe măsură ce înainta spre fereastră, era nevoit să se îngheboşeze de umeri şi să se frîngă de mijloc, pînă ce se transforma în mamifer patruped sau în reptilă tîrîtoare, triste făpturi, pe care Creatorul le-a osîndit să circule cu nasul în pămînt.

Acest supliciu nu fusese născocit de domnul Filip Filipovici, directorul *Ilustraţiei colorate,* sau de domnul O.W.L. Ochs, directorul hotelului Serai Palace, cu intenţia sadică de a extermina gardienii fideli şi fireşti, de sex masculin, ai răpitoarelor frumuseţi atît de confortabil instalate în

apartamentele somptuoase, cu apă, caldă, rece, baie, calorifer, oglinzi şi paturi cu somieră.

Era o economie de spaţiu şi alta bugetară, ambele logice şi legitime.

Mizeria şi inconfortul eunucilor de sus echilibrau puţin abundenţa, luxul şi confortul în care se lăfăiau odaliscele de jos.

Sexul urît nu concura la şampionatul de frumuseţe. Deci nu avea ce cruţa, cu baie, masagii şi ceasuri de torpoare, pe divanuri cu resorturi elastice.

Sexul urît mai era şi sexul tare. Deci putea rezista la un regim aspru, strict spartan.

In consecinţă, toţi logodnicii reali sau presupuşi, toţi fraţii şi verişorii *Misselor,* sosiţi să îndeplinească la Serai Palace oficiul de eunuci, au fost ridicaţi aproape de cer, în compania madamelor, rîndaşilor şi cafegiului.

Olimpiodor Spancioc, cu o facilitate de adaptare la mediu care ar fi stîrnit entuziasmul biologilor, sociologilor şi moraliştilor, se aclimatizase imediat acestei existenţe de ameţitoare altitudine.

De mult visa el să privească Bucureştii de sus! Să aibă capitala la picioare!

O avea la picioare.

O privea.

Dar nu putea vedea decît acoperişul din faţă şi alte acoperişuri, coşuri, reclame luminoase şi plancarde, scări de pod şi sîrme de telefon, telegraf sau antene de radio.

Nu se descurajă.

Pe brînci, în patul de fier ostăşesc cu pătură aspră, deschise albumul de poezii şi

aşternu inspirat o odă celor o sută de frumuseţi, claustrate în cele o sută de celule ale hotelului.

Oda se intitula *O noapte în Serai!* Cînta frumuseţi brune, blonde, şatene; ochi albaştri, negri, verzi, căprui, *muave,* de agată, de onix, de peruzea, de smaragd; slăvea toate zeităţile antice şi frumuseţile contemporane; sfîrşea într-o languroasă viziune de sultan tolănit voluptuos cu o sută de odalisce şi cadîne mîncînd şerbet de trandafiri şi rahat-Locum, la picioarele sale în papuci brodaţi cu fir.

Coborî la camera Margaretei şi o citi cu timiditate.

— Nu eşti geloasă? întrebă îngrijorat.

— De ce? răspunsese cu o întrebare mirată Margareta.

Pe urmă, Olimpiodor Spancioc, temperament activ şi de-o curiozitate mereu în ebuliţie, se aventură pe străzile capitalei, alergă pe jos şi în tramvai, cu birjă şî în taxi, spre cele patru puncte cardinale ale Bucureştilor, străbătînd străzi şi pieţe, bulevarde şi splaiuri, grădini şi parcuri, din care explorări se întoarse cu imaginaţia trepidînd şi cu tălpile încinse, căci imprudenţa îl îndemnase să încalţe o pereche de pantofi de lac cumpăraţi de gata, şi nimeri cu două numere mai mici.

Ca şi Margareta, el nu mai văzuse capitala. Dar spre deosebire şi prin contrast cu Margareta, el era curios să afle şi să vadă tot, entuziasmat şi exprimîndu-şi volubil entuziasmul, pe cînd *Miss Scovarză* trecuse pe aceleaşi străzi şi bulevarde, splaiuri şi pieţe, fără să dea un singur semn de surprindere sau de interes, în olimpica sa indiferenţă.

În dimineaţa concursului general, domnul Filip Filipovici convocase toate *Missele* în holul Seraiului, punîndu-le în vedere, încă o dată, în cei mai graţioşi termeni, condiţiile şi restricţiile regulamentului întocmit întru bunul mers şi fericitul rezultat al şampionatului.

Toate candidatele vor defila în costum de baie, cu dimensiunile cît mai reduse la ultima expresie, pentru a pune în evidenţă toate calităţile plastice ale fiecărei frumuseţi. O muzică vioaie în tact săltăreţ va cînta tot timpul defilării, pentru a risipi

intimidarea pudică a examinatelor. Mamele, mătuşile, bunicile, fraţii, căţeii şi logodnicii erau invitaţi să se abţină de la orice manifestaţiuni subiective şi interesante, care ar putea turbura liberul discernământ al juriului. Publicul nu înghite.

Pe urmă, domnul Filip Filipovici plecă la revista sa şi la Ateneu, pentru a lua ultimele dispoziţiuni, iar

candidatele se retraseră în apartamentele lor, pentru a proceda la o ultimă repetiţie, în costum de baie, în faţa oglinzilor de la şifoniere, care niciodată pînă atunci, în Serai Palace, nu s-au dovedit mai indispensabile.

Directorul-antreprenor temîndu-se chiar că oglinzile sale se vor uza de atîta întrebuinţare, pierzîndu-şi luciul, mai adăugă o taxă suplimentară la contul general al revistei *Ilustraţia colorată.*

Olimpiodor Spancioc bătu discret în uşa Margaretei şi ceru învoire să intre. De cînd aflase ultima clauză a concursului (defilarea candidatelor în asemenea costum), începuse să-l roadă o secretă şi tiranică gelozie.

El nu văzuse din corpul cast al logodnicei decît porţiunile lăsate privirii de portul obişnuit şi decent, de toată ziua. Ceru cel puţin prilejul să se bucure, înaintea tuturor, de priveliştea din care se vor înfrupta, peste cîteva ceasuri, cîteva mii de ochi străini şi poate aţîţaţi de mîrşave pofte.

— Cum vrei! consimţi Margareta şi trecu docilă în camera de baie să-şi îmbrace cei cîţiva centimetri de mătase.

După cîteva clipe apăru; iar apariţia fu atît de fulgerătoare pentru logodnic, încît Olimpiodor Spancioc căzu în genunchi şi în extaz, întinzînd braţe şi buze de sugaci spre argintul rece al genunchilor, şi mai sus, spre biberoanele naturale.

— Te rog, fii la locul tău! îl readuse Margareta la realitate, defilînd impasibilă de la nord la sud şi de la vest la est, în faţa oglinzii.

Resemnat, Olimpiodor Spancioc reveni la locul său, adică pe scaun.

Scoase creionul Hardmundt nr. 3 din buzunarul de la piept şi scrise pe foaia albă care acoperea masa un fulgerant poem: *Marmoră albă, marmoră rece...*

Şi imediat căzu în cumplită deprimare, cînd îşi aminti că Margareta va defila, în acelaşi costum sumar, în faţa atîtor ochi aprinşi de pofte perverse şi bestiale.

— Margareto, imploră, Mico, divino, scumpo, hai să renunţăm la concurs!... Este un accelerat care pleacă la 13 şi 33, cu opriri numai în staţiile importante şi sosire la 23 şi 44 fix! Ne urcăm şi plecăm. Renunţ la glorie, renunţ la voiaj, renunţ la simplon, via Triest-Veneţia-Milano, *et etcetera!* Renunţ la Paris America şi retur! Să fugim din această Sodomă şi Gomoră!...

— Ce, eşti nebun? întrebă Margareta. M-am înscris la concurs. Tu m-ai înscris. Nu pot să capăt absenţă nemotivată.

Argumentul păru decisiv, chiar lui Olimpiodor Spancioc.

— Cel puţin să nu faci aşa cu mîinile, cînd defilezi în faţa canaliilor!... încercă Olimpiodor Spancioc să smulgă prin surpriză promisiunea, ridieîndu-se de pe scaun şi traversînd camera cu gest graţios de balerină, ca să arate cum ar dori el să nu facă Margareta în faţa publicului pervertit din Sodoma şi Gomora.

Se aşează la loc, ştergîndu-şi sudoarea.

— Promiţi, mica mea, scumpa mea, divina mea Margareta?

— Ce, eşti nebun? repetă Margareta. Dacă nu merg aşa, n-am să mai fiu

promovată. Nu capăt media şi mă respinge!...

Olimpiodor Spancioc fu nevoit să recunoască temeinicia argumentului.

Învins şi dezarmat, plecă bărbia în piept, şi scoase un lung suspin. Se hotărî să compună numaidecît o crudă satiră, demascînd lubricele pofte din privirile satirilor, care pîngăresc pudica virginitate.

Titlul îl şi găsise: *Satira satirilor!*

La ora 3 p.m., după limbajul curent, şi la ora 15 fix, după orariul oficial, cele o sută de *Miss* purceseră în caravană spre cîmpul de bătălie.

Mulţimea le întîmpină cu lungi şi înfocate acla- maţiuni; operatorii de cinematograf învîrteau rîşniţa aparatelor; fotografii schimbau din balcoane plăcile, cu

cîrpele negre în cap; tramvaiele se imobilizaseră ca în zilele de grevă, cînd se întrerupe curentul la uzină. Cordoanele de gardişti şi de jandarmi abia puteau zăgăzui delirul norodului pasionat de frumos.

De atîtea guri căscate se iacusc curent pe Calea Victoriei.

— Loc! Loc! Faceţi loc, să treacă *Missele!*

Mulţimea despică o strîmtoare mai îngustă ca Termopilele, iar cele o sută de *Miss* defilară spre intrarea Ateneului în monom, urmate de mame, mătuşi, bunici, logodnici, verişori şi căţei.

Toate purtau sub haină tricoul cu eşarfa de mătase, pe care se afla imprimat numele ţinutului îndepărtat şi legendar de unde au sosit.

Cum ajunseră în sala rezervată ultimelor pregătiri, îşi lepădară cu înfrigurare blănile, paltoanele, rochiile, pantofii, pantalonii, cămăşile, ciorapii şi pălăriile, iar sub ochiul ager de comandant al domnului Filip Filipovici se aliniară în ordinea de bătaie alfabetică.

— *Miss* Argeş, ce cauţi lîngă *Miss* Mehedinţi?

— Acolo e locul dumitale, *Miss* Trei Scaune? Fiţi serioase, vă rog! Ne jucăm aci?

— La rînd!... Aliniaţi-vă, mă rog! Vă repet încă o dată: la cele trei bătăi, intră prima *Miss* cu litera A. Salută graţios, o dată către juriu, pe urmă către public. Parcurge în cerc estrada. Se întoarce. Salută încă o dată şi dispare!... *Miss* Vaslui, unde te împingi, pentru numele lui Dumnezeu?...

Domnul Filip Filipovici, tamponîndu-şi chelia cu batista, alerga dintr-un capăt la altul, printre pulpele şi umerii goi, secondat de Tony Bar şi de alte ajutoare, stabilind ordinea, rectificînd poziţia concurentelor, inspectînd ţinuta şi echipamentul trupei. Două sute de sînuri înălţară sfîrcuri războinice; o sută de inimi zvîc- neau de emoţie!

Muzica din sală purcese un marş. Pe urmă o dădu în tempo de dans havaian.

— Gata. Începem! *Miss* A... Pofteşte, te rog!

Uşa sc deschise, *Miss* A... clipi orbită de lumina cretoasă a becurilor, văzu într-o irizare de curcubeu o duzină de domni şi de doamne în jurul unei mese în potcoavă, pe urmă, în sală, o mie de capete şi două mii de ochi lucind fosforic.

La dreapta? La stînga? Înainte, într-un noroc, şi în pas săltăreţ, cum prevedeau instrucţiunile din broşura-prospect a concursului.

Făcu o voltijă, aruncă o bezea suplimentară.

Voi să iasă prin perete, spuse pardon pompierului şi, roşie-mac, nimeri în sfîrşit uşa, împiedicîndu-se în prag.

Mulţimea aplaudă molcuţ. Nu înghiţea!

— Are picioare de chibrit! rosti preşedintele juriului, fosilă antediluviană de expert în materie de frumos.

— Îi spînzură ţîţele! vorbi un glas din popor.

— *Miss* Ab...! comandă domnul Filip Filipovici. Numărul doi! Poftim!

Miss Ab... intră curajos şi pieptos, defila cu pas militar batînd talpa. Se opri în faţa

juriului şi se răsuci în călcîie ca să nu se piardă cumva din calculul aprecierilor şi calităţile posterioare; salută cu cotul la înălţimea reglementară, cu degetele la tîmplă şi cu tocurile lipite; făcu stînga împrejur şi ieşi pe uşă, în pas de paradă.

— Pe asta a făcut-o mă-sa la Zece Mai! exclamă admirativ un şoltic din public.

Preşedintele sună clopoţelul: „Tăcere! Vă rog! Să fim serioşi!”

Aşa se desfăşură prima defilare pînă la litera Z.

Unele fură aclamate, altele primite cu ţistuituri ironice, altele provocară scandalizarea spontană a spectatorilor. Mulţimea dezgheţată, pe măsură ce minutele treceau şi *Missele* defilau, începu să facă aprecieri şi reflecţii cu glas tare, să rîdă şi să tropăie din picioare, să plescăie din limbă afirmativ sau ironic şi să se întreacă în glume din ce în ce mai păroase. Preşedintele fu nevoit să

agite clopoţelul tot mai des şi mai îndelung, ameninţînd chiar că va suspenda şedinţa, dacă publicul nu se pătrunde de gravitatea momentului.

Miss Scovarză fu ovaţionată unanim. Preşedintele se aplecă la urechea vecinului din dreapta şi la a celui din stînga, declarînd că, întrucît îl priveşte, el şi-a fixat alegerea...

Pauză...

Orchestra îşi trase răsuflarea. Instrumentele de alamă şi nichel fură răsucite cu gura în jos, să sloboadă lichidul colectat.

Secretarul juriului calculă voturile. O listă circulă în jurul mesei.

A doua repriză.

Numărul combatantelor fu redus la douăsprezece. Celelalte *Miss,* cărora le rămînea numai consolarea titlului local şi de acum fără speranţă, se îmbrăcară po-somorîte, trăgîndu-şi ciorapii strîmb, tuflindu-şi pălăriile pe cap şi trîntind uşile după ele. Domnul Filip Filipovici înghiţi senin şi cu surîs angelic unele priviri şi chiar epitete, care i se adresau direct şi asasin.

El ştia că misiunea sa nu excludea martirajul. De aceea înfruntă toate injuriile, bănuielile nedrepte de mistificare, învinuirile formulate în mod grosolan şi, pentru încheiere, ameninţarea unei mame, cu geamantan de moaşă, care se opri să-i scrîşnească în obraz, şuierînd printre dinţi:

— Eşti un pezevenchi!... Lasă că mi te potcoveşte el Tănase! Ne porţi pe drumuri, ca să-ţi alegi damele dumitale! Pezevenchiule!

Domnul Filip Filipovici continuă să zîmbească afabil. Se uită involuntar la picioarele sale. Nu găsi că au urgentă şi imperioasă nevoie de potcoveală. Nu ştia cine e acel Tănase, căruia doamna cu geamantanul îi delega rolul de potcovar. Domnul Filip Filipovici însă, în îndelungata sa carieră de publicist şi de cruciat al frumosului, mai auzise el multe şi deci nu se sperie. Înghiţise şi altele: ştia să mai înghită.

Întoarse spatele cu nepăsare şl comandă cu autoritate:

— Atenţiune! Partea a doua!... Intră fiecare! Salută şi se aliniază în fund, de la stînga spre dreapta. Rămîneţi toate pe estradă. Începem!

Cele douăsprezece fecioare, cu pudra, roşul, rozul şi negrul renovate în pauză, oficiară acelaşi ritual în faţa juriului şi a publicului, apoi rămaseră aliniate, cum poruncise d. Filip Filipovici, de la stînga spre dreapta.

Astfel, juriul şi publicul le putu preţui în ansamblu.

La apariţia Margaretei Căuş, *Miss Scovarză,* ultima în ordine alfabetică din duzina reţinută de juriu după primul triaj, toate reflecţiile conteniră. Chiar cele deşănţate. Într-adevăr, era o frumuseţe desăvîrşită şi nimic mai mult.

O fanfară de aplauze zgudui sala.

Miss Scovarză surîse senin, luînd loc în flancul drept şi privind ca întotdeauna în gol.

Tony Bar o privea fascinat şi rezemat de un stîlp.

Olimpiodor Spancioc o privea cu un cuţit răsucit dureros în inimă.

Preşedintele juriului o privea pe deasupra ochelarilor, în sus şi în jos, în lături şi de-a coasta. Se ridică puţin în picioare şi păru că e gata să se aşeze în patru labe, ca să o examineze şi de jos în sus, în *raccourci.*

Director zaharisit al Şcoalei de arte frumoase, sculptor care nu mai pusese degetele în argilă de două decenii, preşedintele juriului îşi molfăi încă o dată în gingiile ştirbe sentinţa, crezînd că e nevoie să mai pledeze vecinilor pentru a-i converti.

Dar juriul era convertit.

Frumuseţea Margaretei Căuş strălucea ca un astru de primă mărime, printre planete care-şi împrumută lumina de la borcanele cu alifii şi de la cutiile cu pudră.

Într-o tăcere încărcată de emoţie, ca părul pisicilor de electricitate, preşedintele făcu un semn cu mîna lui de mumie şi citi cu glas de cavou trei nume.

Celelalte două *Miss,* căzute în dizgraţie, păliră, pe urmă devenită stacojii, apoi vineţii, în sfîrşit, violete total, neştiind ce trebuie să facă.

— Hai! ce mai staţi? V-aţi curăţat! Căraţi-vă! porunci domnul Filip Filipovici din dosul uşii, cu brutalitatea care e întotdeauna rezervată învinşilor, de cînd pe lume există învingători şi învinşi.

Victimele plecară fruntea sub furcile caudine şi se prelinseră pe uşă, fără glorie, în reflecţiile ofensatoare ale spectatorilor, care se dăduseră de partea victorioaselor, uitînd că pe femeie nu trebuie să o atingi

nici cu o floare, în afară de cazul cînd ţi-e nevastă şi liber eşti să-i arunci floarea cu ghiveci cu tot în cap.

Pompierul de serviciu închise uşa şi băgă repede mîna în pantaloni, unde o ţinuse de la începutul defilării.

— Înaintaţi, vă rog! rosti cavernos preşedintele juriului, adresîndu-se celor trei graţii rămase pe teren.

Tustrele se cercetară din ochi.

Apoi înaintară într-un pas, balansîndu-se pe şolduri şi făcînd diferite marafeturi cu mîinile, încît s-ar fi părut că în aceeaşi clipă se vor înălţa toate zburînd prin plafon, cu aripi invizibile de libelule.

Preşedintele se ridică din capul mesei, înaintînd şi el cu picioarele gelatinoase şi apăsîndu-şi ochelarii încălecaţi pe nas.

Ţinea în mînă un măr.

Un măr de argint, cu buton, care se deschidea şi cuprindea în interior, pe culcuş de catifea violetă, un inel cu briliant.

Fusese ideea domnului Filip Filipovici, care înconjura oficiul reînviatului cult al frumuseţii cu toată atmosfera mitologică.

Mărul era a lui Paris.

Preşedintele juriului era Paris în persoană, fiul lui Paris şi al Hecubei.

Cele trei prime clasificate erau cele trei Graţii.

Aleasa care va primi mărul avea să fie noua în- carnaţie a lui Venus.

Domnul Filip Filipovici ştia să facă lucrurile bine, cînd se apuca de o treabă, şi ştia ce să dea publicului de înghiţit!

Fiul Hecubei şi al lui Priam îşi apăsă ochelarii pe nas, tuşi înaintînd.

Tuşi imprudent, căci violenţa icnelii îi smulse mărul din mînă şi îl aruncă pradă legilor gravităţii.

Mărul lui Paris căzu jos şi se rostogoli voios ca un pui de bilă de popice, printre picioarele juriului.

Paris rămase cu mîna goală, exprimîndu-şi surpriza într-o formulă pe care, desigur, autenticul păstor Paris, fiul Hecubei, o ignorase pe timpul său:

— *...părul mamei lui de măr!*

Tot efectul alegoricei scene imaginată de domnul Filip Filipovici s-ar fi pierdut astfel, în rîs şi în ocară, dacă în aceeaşi clipă, repede ca fulgerul, Tony Bar nu s-ar fi avîntat sub masă culegînd dintre picioarele juriului mărul de argint şi oferindu-l cu un gest elegant Margaretei Căuş, *Miss Scovarză,* devenită în aceeaşi clipă *Miss România.*

Miss România mulţumi gingaş:

— Mersi!

Sala explodă în urale. Spectatorii zvîcniră în picioare pe scaune, încălecînd spătarele, agăţîndu-se pe umeri, aplaudînd, strigînd, zbierînd, urlînd, delirînd.

Alămurile muzicii vibrară într-un marş triumfal.

Olimpiodor Spancioc, ghiontit şi călcat, împins şi suportînd pe umeri un licean care striga cît îl ţineau plămînii: „Ura! Ura!”, scrise pe genunchi, de pe cîmpul victoriei, o telegramă laconică:

Fam. Iorgu Căuş
Fundacul Fierbinţi
Tg. Scovarză.

TRIUMF! Stop.
Ospancioc.

CAPITOLUL X

Triumful

Miss România, în costum de scăldătoare, ţinea mărul lui Paris în palmă.

Mulţimea exulta.

Fanfara trombona.

Tavanul se cutremura.

Juriul felicita.

Paris, fiul lui Priam şi al Hecubei, se căuta în buzunarul de la spate al redingotei. Spectatorii aşteptau poate să-l vadă scoţînd două fructe mai modeste în dimensiuni, dar consolatoare: două nuci sau două prune, pentru a le oferi celorlalte două graţii proclamate secunda şi terţa frumuseţe naţională.

Paris îşi căuta însă numai batista să-şi şteargă ochelarii.

Fu nevoit să bîjbîie în ceaţa miopiei sale, pînă la Venus-*Miss România,* începînd să-i rostească o macabră oraţiune despre misiunea misromânismului.

Publicul n-avea însă nici timp, nici dispoziţie, nici urechi să asculte aşa ceva. El voia să meargă pe stradă însoţind cortegiul triumfal şi ovaţionînd în delir.

De aceea începu să urle:

— Jos! Ajunge, Ramolică! La Belu! La îmbălsămare! Nu vrem discurs!... Trăiască *Miss România!*

Prefectul de poliţie, vicepreşedintele juriului, general cu înfăţişare şi forţă de atlet, fără să se ridice de pe scaun, se întinse peste spătar şi îl trase pe orator de poalele redingotei, încercînd să-l readucă la realitate.

Paris trăgea înainte, prefectul trăgea spre el. Poalele redingotei cedară. Fiul Hecubei şi al lui Priam rămase fără coadă. Mulţimea aplaudă cu triplu entuziasm, rîzînd, orăcăind şi în acelaşi timp astupîndu-şi timpanele ca să nu surzească de urletul vecinului.

Un megafon anunţă în sală şi altul mulţimei de pe stradă rezultatul, numele şi titlurile învingătoarelor.

Glasul de ventrilog bas striga din pîlnia metalică:

„Domnişoara Margareta Căuş, *Miss Scovarză* a fost proclamată în unanimitatea juriului *Miss România.* Trăiască!

Domnişoara Fifi Petrăchescu a fost proclamată a doua frumuseţe a ţării. Trăiască!

Domnişoara Pitzi Pitzulescu a fost proclamată a treia frumuseţe a ţării. Trăiască!

Publicul e invitat să aştepte în cea mai mare ordine, pînă cînd *Miss România* şi

celelalte două domnişoare îşi vor îmbrăca costumul de stradă. Publicul e invitat după aceasta să însoţească în cea mai mare ordine cortegiul triumfal. Organizatorii concursului şi juriul vă mulţumesc.”

Domnul Filip Filipovici şi Tony Bar însoţiră cele trei învingătoare, ajutîndu-le să îmbrace costumul de stradă în modul cel mai rapid, pentru a nu exaspera nerăbdarea publicului.

Un şmecher cu şapcă de liceu se ridică în picioare pe-un fotoliu şi, făcînd pîlnie din pumn, imită cu surprinzător talent glasul megafonului, anunţînd:

„Publicul e invitat să nu-şi piardă răbdarea. *Miss România* îşi trage ciorapii. Trăiască! *Miss România* îşi pune chiloţii. Trăiască! Miss România s-a dus puţin afară, vă rog, scuzaţi. Emoţia... Trăiască! *Miss România* s-a întors dc afară şi zîmbeşte. Trăiască!”

Miss România nu se dusesc afară, căci în olimpicul ei calm, nu cunoştea ce este aceea emoţie şi deci era scutită de efectele incomode şi periculoase ale emoţiei.

Că zîmbea însă nu o putem nega.

Zîmbea, cum fi-va obligată să nu ostenească de-acum înainte, un an, zi cu zi, după calendar.

Zîmbea trăgîndu-şi ciorapii. Zîmbea băgîndu-şi adorabilele sale picioruşe în divinii săi pantalonaşi. Zîmbea silindu-se să-şi încalţe, fără limbă, pantofii.

Încredinţase mărul lui Paris logodnicului. Olim- piodor Spancioc, în picioare, alături, aştepta, iar ca să aibă

mîinile libere pentru a fi de un ajutor, pusese mărul lui Paris în buzunar.

— Bagă de seamă, să nu-l pierzi cumva! se îngrijoră Margareta. Dacă îl pierzi, adio Paris!...

În sublima ei candoare şi în splendida sa ignoranţă a alegoriilor mitologice, Margareta Căuş interpretase în felul său toată povestea cu mărul. Înţelesese că e o legătură indisolubilă între măr şi Paris. Deduse că acest măr e un fel de *passe-partout,* care îi va deschide magic toate porţile pînă la Paris. Destul să-l arate şefului de tren, agenţilor vamali, ţalului de la restaurant... Toţi se vor da în lături, salutînd. La Paris, mărul lui Paris va fi schimbat cu altul care va îndeplini acelaşi rol miraculos, în parcursul pînă în America. Desigur, mărul lui Americo Vespucci, sau oul lui Cristofor Columb, dacă nu cumva cartoful lui Parmantier.

Domnul Filip Filipovici se frămînta ca un bursuc în cuşca menajeriei.

— Mai repede, *Miss România!* Mai repede, domnişoarelor! Pierdem cortegiul. Se impacientează publicul şi ne lasă!... Publicul nu înghite!

Apoi, întoreîndu-se spre Tony Bar.

— Ce aştepţi? Fugi la redacţie şi pregăteşte darea de seamă... Afiş în trei culori. Publicul cere să înghită!

Să-i dăm pînă nu se răceşte... Am pus mîna pe cea mai frumoasă *Miss* din cîte am avut pînă acum. Aceasta nu-i glumă! Numai să fim vrednici şi s-o speculăm cum trebuie... Şterge-o! Haide! Cărel!... Peste o oră sîntem acolo!

Tony Bar, hipnotizat, nu se dădea dus, contem- plînd graţia cu care *Miss România* îşi trăgea peste tricoul de baie sidefiu divinii săi pantalonaşi roz. Prezenţa individului de lîngă Miss România, îl indispunea. Ce căuta caraghiosul acesta cu gît de curcă şi cu nas de cioară? Era frate, verişor?

— Şi dumneata ce rost ai aci, stimabile?

— Mă prezint: Olimpiodor Spancioc, impiegat cl. a II-a C.F.R.! Sînt logodnicul *Miss României!* se recomandă voios individul, lipind călcîiele şi zîmbind şi el graţios, cum se cuvenea să o facă un logodnic de *Miss România.*

— Aceasta e altceva. Îmi pare bine! declară Tony Bar, dar cu o privire care nu făgăduia nimic bun.

— Tot aci, Tony? se scandaliză directorul *Ilustraţiei colorate.*

— Plec.

— Pleacă!

— Am plecat...

Dar tot nu pleca. Se adresă *Miss României* cu mîna la inimă, într-o mişcare clasică de paj înamorat:

— *Miss Românie!...* Domnişoară Margareta, sînt nevoit să plec... Alerg să pregătesc cel mai frumos număr din *Ilustraţia colorată* care a fost vreodată închinat celei mai frumoase *Miss România...* Dar

te aştept la redacţie... Am nevoie de date biografice, interviu, autografe...

— N-ai plecat, Tony?

— Plec! Alerg. Zbor!

Tony Bar plecă, alergă, zbură, cu un dulce stilet înfipt în inimă.

Cînd *Miss România* fu gata, cu pălăria pe cap şi cu blana de lutru înfăşurată pe marmoreanul său corp, Olimpiodor Spancioc îi oferi braţul.

— Dumneata? se întrerupse domnul Filip Filipovici.

— Mă prezint: Olimpiodor Spancioc, impiegat cl. a II-a C.F.R.! Logodnicul *Miss României!* lipi Olimpiodor călcîiele.

— Să fii sănătos! îl tratã directorul *Ilustraţiei colorate,* în cantitate neglijabilă. Să fii sănătos şi să nu ne prea încurci pe aci. Nu înghit! Dacă d-ta îţi imaginezi că am făcut atîta tămbălău şi atîta cheltuială ca să ieşi la braţ ca un fante cu *Miss România,* te înşeli amar! *Miss România* ne aparţine nouă, nu dumitale. Aparţine ţării. Te previn aşadar! Dumneata să nu te prea bagi unde nu-ţi fierbe oala...

Apoi întorcîndu-se spre Margareta Căuş:

— *Miss România!* Te rog să iei aminte şi să procedezi după cum urmează: Ieşi la braţ cu fosta *Miss România* de anul trecut... Apari în sală zîmbind şi mulţumind graţios publicului, care aşteaptă să înghită şi să ovaţioneze. Parcurgi sala, zîmbind. Vă urcaţi în automobil, zîmbind. Salutaţi, zîmbind... De altfel, te învaţă ce trebuie să faci *Miss România* de anul trecut. Are experienţă. E o cutră versată! Şi mergeţi pînă la redacţia *Ilustraţiei colorate...* tot timpul zîmbind şi mulţumind. Nu uita că din toate părţile vă ia poza fotografii şi operatorii de cinematograf. Dumneavoastră, domnişoarelor (se adresă învingătoarelor nr. 2 şi nr. 3), sosiţi în urmă. Zîmbiţi la fel... Şi dumneata (adresîndu-se

lui Olimpiodor Spancioc) dispari! Ajunge-ne din urmă, dacă pofteşti. Ia o birjă!

Olimpiodor Spancioc surise amar şi înghiţi un hap de chinină.

— Olimp. Te rog, mărul. Dă-mi mărul! strigă după el Margareta, care fără măr se simţea fără identitate.

Olimpiodor Spancioc scoase mărul din buzunar şi, transmiţîndu-l logodnicei, rosti cu glas funebru:

— Marga, simt că te pierd...

— Olimp! N-avea nici o teamă. Sînt a ta! Rămîn a ta! îl asigură *Miss România,* divină încorporare a fidelităţii.

Ex-*Miss România,* de anul trecut, o prinse de braţ cu autoritate şi fără prietenie. Era o făptură înaltă, bălană şi cu o vădită predispoziţie spre o corpolenţă planturoasă. Un an de zile zîmbise victorioasă, purtată în triumf. Acesta era ultimul ei ceas, cînd lumea, ovaţio- nînd pe *Miss România* cea nouă, avea să-şi confunde aplauzele, adresîndu-se în parte şi ei. Zîmbea încă din obiceiul devenit a doua natură. Dar zîmbea melancolic şi acru, ca o regină detronată, căreia regulamentul sever şi inuman al concursurilor organizate de *Ilustraţia colorată* îi impunea supliciul să asiste, să acompanieze, să completeze triumful reginei parvenite.

Mîine, în astă scară, peste un ceas chiar, mulţimea ingrată avea să o uite, pe dînsa care, 364 de zile în capăt, nu intrase într-o prăvălie să cumpere o duzină de nasturi, adică să i se ofere graţios o duzină de nasturi, fără ca aceeaşi mulţime să nu se adune la ieşirea magazinului, să o aştepte şi să o aclame.

Trecutul şi prezentul, Ex-*Miss România* şi *Miss România,* traversară sala, ieşiră în stradă, se urcară în automobil, porniră în capul cortegiului, zîmbind, flutu- rînd mîinile înmănuşate, înclinînd din cap în dreapta şi

în stînga, în triumfal parcurs pînă la (ca să zic aşa) palatul *Ilustraţiei colorate.*

Mii, zeci de mii, putem afirma fără exagerare, sute de mii şi milioane de oameni, deprinşi să înghită spectacolul d-lui Filip Filipovici, aşteptau, mergeau, aplaudau, scuturau pălăriile în văzduh şi lăcrimau emoţionaţi, în acest superb triumf al frumosului.

În mod normal, distanţa între Ateneu şi palatul *Ilustraţiei colorate* putea fi străbătută pe jos în zece minute. Cortegiul abia a ajuns la destinaţie într-un ceas. Destul atît ca să ne scutească de o desigur neizbutită încercare de a zugrăvi delirantul entuziasm popular. De altfel, cititorul va găsi uşor şi mult mai patetic descris acest episod unic în istoria capitalei în reportajele însoţite de fotografii şi de date precise, publicate în *Jurnalul* şi în *Ilustraţia colorată.*

Olimpiodor Spancioc nu găsise birjă. Se urcase într-un tramvai. Dar luase un număr greşit, care îl duse la Obor. Încercă altul care îl transportă la Bellu. De la Bellu nimeri în tramvaiul pentru Gara de Nord.

După care experienţă dînd greş, se hotărî să o ia apostoleşte pe jos, întrebînd din gardist în gardist. Şi cu toate aceste aventuroase peregrinări, avu cînd să prindă cortegiul şi să-l urmeze confundat în mulţimea anonimă, pînă la palatul *Ilustraţiei colorate.*

Miss România prezentul şi Ex-*Miss România* trecutului descinseră din automobil şi urcară treptele pavoazate cu panglici, eşarfe, drapele şi flori.

D. Filip Filipovici venea gîfîind din urmă; Tony Bar deschise uşile înainte, cu zvelta lui graţie de paj.

Cînd intrară în cabinetul directorial, domnişoara Ortansa Protopopescu privi cu un ochi la Ex-*Miss România* de ieri şi cu celălalt la *Miss România* de azi.

Se ridicase în picioare.

Căzu pe scaun, cu inima străpunsă de un stilet fulgerător.

CAPITOLUL XI

Autograf, fotograf, cinematograf, fonograf, grafograf

Tony Bar inaugurase un costum roşcato-cărămi- ziu-vioriu, ca floarea de lucerna.

Un costum care-l prindea minunat, după cum, cu admiraţie şi cu durere, luase aminte domnişoara Ortansa Protopopescu, mîncîndu-l dintr-un ochi, fiindcă era dulce, şi lepădîndu-l prin celălalt, fiindcă era ticălos.

Cu sprinteneala-i de pas, suplă, Tony Bar oferi scaunul cel mai elastic în resorturi proaspăt întronatei *Miss România,* uitînd cu desăvîrşire prezenţa Ex-*Miss României* detronate, deşi şi pentru dînsa inima lui bătuse fierbinte odinioară, adică spre a fi precişi: exact anul trecut, în aceeaşi zi, în aceeaşi oră şi fireşte, în aceleaşi împrejurări.

Oferise şi atunci acelaşi scaun, care era cel mai înalt, mai spaţios şi mai impunător între toate, ca un adevărat tron pentru o

adevărată regină. Inaugura şi atunci alt costum, viorio-cărămizio-roşcat, ca floarea de trifoi încarnat. Începuse să o iubească atunci pe aceea. Acum sfîrşise. Îi întorcea spatele.

Ex-*Miss România,* căzută în desuetudine, şi în dizgraţie, îşi trase singură un scaun ordinar şi suspină. Ca reginele în exil, învăţă să se servească singură şi să renunţe la toate omagiile.

Domnişoara Ortansa Protopopescu oftă şi ea, cu o privire înduioşată de înţelegere. Acum încheiase pace şi alianţă cu fosta vrăjmaşă, în faţa inamicului comun.

Miss România, pură şi senină, zîmbea străină şi rece la asemenea drame ale pasiunii.

Zîmbea pereţilor, de unde o priveau cu ochi oţă- rîţi celelalte şapte *Miss România,* aliniate sub sticlă ca moaştele trecutului în vitrine de muzeu.

Directorul *Ilustraţiei colorate,* important şi triumfător, apăsă butonul soneriei. Porunci.

— Şampania! Icrele negre! Pişcoturile!

Ştia prea bine cum se cuvine sărbătorit, cu tot fastul, succesul care încununa toate concursurile de pînă acum şi se anunţă mai mănos decît toate.

Servitorul aduse tăvile. Dopurile pocniră. Cupele fură ridicate şi ciocnite delicat în buzele de bacara, exact în momentul cînd Olimpiodor Spancioc, după o luptă eroică la uşă, făcu erupţie în cabinetul directorial transformat în sală de recepţie şi bar.

— Un individ! Vrea să intre cu sila! gîfîi portarul, trăgîndu-l de guler îndărăt, după cum primise ordin de la domnul Filip Filipovici, să fie cu ochii în patru, pentru a preveni vreun mişelesc atentat pus la cale de revista concurentă *Coloraţia ilustrată...* E un atentator periculos, dom'le director! Umbla suspect pe la uşă şi întreba unde-i *Miss România...*

— Lasă-l! făcu un gest generos directorul *Ilustraţiei colorate.* Lasă-l! E logodnicul! Dă-i şi lui un pahar. Ia, dom'le, icre de colo!...

Logodnicul îşi potrivi gulerul şi cravata şifonată, înaintă şi se prezintă asistenţei:

— Mă recomand: Olimpiodor Spancioc. Impiegat superior C.F.R.!

Se înaintase cu autoputere, socotind că era nedemn titlul inferior de clasa a II-a, pentru un logodnic de coşcogea *Miss România* de clasa I. Şi se felicită în acelaşi moment, pentru cuminţenia cu care ascultase sfatul amical al lui Ticu Grümberg-Florin, să renunţe la uniforma de amiral mexican, cu epoleţi, stele şi galoane, precum şi la şapca roşie, cu roata cefereului într-aripată pe frunte.

Asemenea şapcă şi uniformă avea şi portarul de la *Ilustraţia colorată.*

Se prezintă înclinat ca un muşchetar cu pulpa musculoasă, sărută mîinile persoanelor de sex feminin şi frumos (inclusiv Ortansa Protopopescu), ridică în văzduhuri cupa şi o dădu peste cap, aşa cum a băut pe vremuri cafeaua de duşcă logofătul Tăut, invitat la Vizir.

Pe urmă strănută ca mîţele, fiindcă şampania îl împunsese cu o sută de ace în nări.

Sc afla multă lume în cabinetul directorial al *Ilustraţiei colorate.*

Multă şi diversă.

Gazetari, fotografi, amici amatori ai frumosului şi amici personali al domnului Filip Filipovici; cei treizeci cointeresaţi în antrepriza frumuseţilor anuale, fie ca patroni de cinematograf, unde prezenţa *Miss Românieі* la zile fixe aduna toata cască-gura flotantă a capitalei la spectacol, fie fabricanţi rîvnind să devină furnizori *en-titre* ai acestei regine populare, fie împresari de turnee, care, plimbînd-o prin ţară, o vor prezenta la spectacole: „pentru un pol, doi şi trei poli, aveţi diseară *Miss România* în carne şi în oase”.

Această asistenţă selectă mesteca, bea, fuma, glumea, conversa, în cea mai simpatică animaţie, înconjurînd sărbătorita zilei şi asaltînd-o cu întrebări şi com-plimente.

Miss România răspundea laconic şi cu acelaşi calm surîs.

Domnişoara Ortansa Protopopescu o categorisi îndată printre femeile ascunse, care, după ce au trecut prin veşcă şi prin sită, şi-au studiat în oglindă un aer ipocrit de feciorelnică puritate.

Tony Bar o categorisi printre femeile mîndre, cetăţi inexpugnabile; cerebrale care pun intelectualitatea mai presus de sentiment şi de senzualitate. Era sufocat, din inimă, de o durere mai ascunsă şi totuşi mai voluptuoasă. El încă nu iubise o cerebrală!

Portarul sosi să anunţe că publicul dă asalt intrării şi că ameninţă să spargă uşile.

— *Miss România!* N-am ce să-ţi fac!... Începe calvarul dumitale! spuse cu înfăţişare de martir mult încercatul domn Filip Filipovici. Poporul te cere! Poporul te vrea!... Trebuie să apari în balcon. Altfel, au să ne dărîme palatul *Ilustraţiei colorate...* Cultul nostru cere asemenea sacrificii în fiecare moment.

Miss România, docilă precum o ştim, ieşi în balcon şi se lăsă aclamată. Se înclină spre toate punctele cardinale, surîzînd dulce cu dinţii săi de zahăr cubic; arun- cînd flori invizibile cu degetele sale de roze.

Pe urmă, cînd delirul se potoli, se întoarse în cabinetul directorial, se aşeză pe tron şi îşi continuă misiunea de *Miss:* zîmbi!

În timpul acesta, fotograful uzase o duzină de plăci, mutînd trepiedul dintr-un colţ în altul al camerei, să prindă pe *Miss România* în toate poziţiile şi în toate grupurile.

Fixă şi o oră pentru aceeaşi seară, cînd, la atelierul fotografic, *Miss România* va veni cu diferite toalete, decoltate şi mai puţin decoltate, să pozeze pentru portrete de vitrină, cărţi poştale, ziare, reviste, broşuri şi alte mijloace active pentru propaganda reînviatului cult, prin imagini. Telefonul o invită pentru a doua seară să conferenţieze la Radio. Domnul Filip Filipovici îşi asumă împuternicirea să contracteze cu o casă de patefoane, pentru o placă cu două feţe. Un scheci spiritual asupra frumosului feminin, pe care, după tradiţia *Ilustraţiei colorate,* secretarul îl avea gata scris în sertar.

— Acum, dragă domnişoară, te rog să-mi dai şi mie un autograf. Începi cu mine! imploră dulce Tony Bar.

Margareta Căuş nu ştia ce e aceea un autograf, dar ştia că o *Miss România* nu trebuie să refuze nimic admiratorilor de frumos.

— Ţi-l promit cu plăcere, domnule!

— Ah! Cu promisiunile n-am făcut nimic. Luaţi loc la birou şi...

— N-am la mine! spuse Margareta Căuş, regre- tînd că nu s-a aprovizionat de la vreun magazin cu autografe.

— Nici nu m-ar mulţumi unul confecţionat acasă pentru un admirator anonim, frumoasă *Miss România!...* Cer un autograf inspirat aci şi destinat personal celui dintîi şi mai înfocat admirator... Am o foarte interesantă colecţie. Poftim hîrtie... Poftim toc şi cerneală. Sau poate sînteţi deprinsă numai cu stilou?

Margareta Căuş, care dăduse zilnic autografe cu duzinele şi uneori cu sutele, fără să ştie, la ghişeul de Recomandate interne şi externe de la oficiul P.T.T. Scovarză, pe recipisele întărite cu sigiliul umed, privi hîrtia albă surîzînd şi ridică ochii tot surîzînd.

— Ce vrei să scriu, domnule?

— Orice, duduiţă dragă!... Autograf...

Miss România, apucă tocul, muie peniţa în cerneală şi scrise cu fermitate:

„AUTOGRAF”
Apoi semnă cu parafă:
Margareta Căuş
Miss România.

Ridică ochii senini şi înmînă autograful cu un surîs, pe care Tony Bar îl socoti îndată de-o crudă şi mortală ironie.

— Îţi baţi joc de mine, domnişoară! constată Tony Bar, dureros lovit în născîndul său amor.

Din clipa aceea păstră convingerea, mai pe urmă adoptată de toată lumea, că Miss România din anul acesta, spre deosebire de cele şapte ale trecutului, cultivă cu succes genul humorului englezesc. Ironia glacială, care dezarmează şi nu suportă replică.

— Dragă Tony, dragă Tony! îl mustră domnul Filip Filipovici punîndu-i mîna pc umăr. Stai la poveşti şi tipografia aşteaptă!... Treceţi în cealaltă cameră unde e mai linişte şi smulge-i *Miss României* un interviu. Aranjează-l tu cum e mai bine. Publicul înghite.

Miss România, spre deosebire de ignoranţa sa delicioasă în materie de autografe, ştia de-a fir a păr ce e aceea un interviu, fiindcă acordase unul „expres", lui Ţicu Grümberg-Florin, în oraşul său natal, pentru ziarul *Fulgerul.*

Altfel, după tonul cum directorul *Ilustraţiei colorate* rostise: „treci în cealaltă cameră şi smulge-i un interviu", ar fi avut cuvînt să se teamă că domnul Filip Filipovici şi-a îndemnat secretarul s-o atragă în cine ştie ce cursă, pentru a o supune la cine ştie ce inchizitoriale suplicii: păr smuls, unghii smulse, urechi smulse, pleoape smulse... Ce-ar mai fi rămas din biata *Miss România* astfel jumulită şi smulsă!

Dar Margareta Căuş nu se înfricoşa de un interviu. În materia aceasta era acum

îndestul de iniţiată. Cel cu „smulsul” întreabă, iar ea răspunde:

— Da, domnule!

— Nu, domnule!

— Da, domnule!

— Nu, domnule!

Nimic mai uşor. Joacă de copil.

Trecu deci cu surîsul suav în cealaltă cameră, sub privirea febrilă a domnişoarei Ortansa Protopopescu, care, cu un ochi asasin urmărea pe *Miss România,* cu celălalt, îndurerat, pe Tony Bar.

Olimpiodor Spancioc se ţinu căţel după dînşii. Tony Bar îl împinse îndărăt peste prag, cu autoritate:

— Avem nevoie de linişte, domnule Olimpiodorule Spanciocule! Dumneata să nu ne prea încurci! De ce nu te duci să te plimbi? Să iei aer? Calea Victoriei e delicioasă la ora aceasta...

Olimpiodor Spancioc se retrase clocotind de mînie. Nu se duse să se plimbe. Se aşeză cu mîinile pe genunchi, lîngă domnişoara Ortansa Protopopescu.

Dactilografa atît aştepta.

Îl invită să tragă scaunul mai aproape şi începu, în şoaptă, să-l informeze foarte animat ce fel de individ primejdios e acest Tony Bar. Un crai fără pereche. Nu se dă în lături de la nici o ticăloşie. Dacă ţine să nu-şi piardă logodnica, ea îl sfătuieşte să fie cu ochii în patru.

Nu adăugă că pentru a priveghea îndestul de vigilent, patru ochi normali încă tot n-ar fi însemnat mare ispravă. Patru, da! Dar încrucişaţi ca ai săi, ca să poată cuprinde dintr-o dată tot orizontul, cu toate

cele patru puncte cardinale. Olimpiodor Spancioc îşi şterse nădu- şeala de pe frunte, rînduri-rînduri. Medită o crudă satiră: *Junele pervers,* cu moto din Eminescu: „Voi sînteţi urmaşii Romei? Nişte răi şi nişte fameni!”

Ochii lui, doi cîţi îi avea, fixau cu încordare uşa după care dispăruse logodnica şi cu famenul. Ce se petrecea dincolo? La ce ticăloase vicleşuguri era capabil să recurgă accst nevrednic urmaş al Romei, pe care o întreagă omenire îi era ruşine să-l socoată printre oameni?

Alarma sa era însă neîntemeiată.

Tony Bar nu recurgea la nici un vicleşug. Avea îndestul tact ca să nu forţeze evenimentele. Şi avea îndestul timp înainte. Un an, pînă la cealaltă proclamaţie, de altă *Miss.*

Se aşează aşadar la birou, cu nevinovată şi lăudabilă intenţie să confecţioneze cel mai viu, mai liric, mai pitoresc, mai interesant, mai palpitant interviu pe care l-a fabricat vreodată.

În faţa hîrtiei albe, însemnă cîteva puncte.

Pe urmă începu metodic.

— Ceva despre părinţii matale, duduiţă dragă...

Margareta ridică frumoasele şi încondeiatele sale sprîncene, nedumerită. Nu înţelegea sistemul acesta de

interviu probabil bucureştean. Ţicu Grümberg-Florin, formulase întrebări precise, la care ea n-avusese nevoie să răspundă decît: „Da, domnule! Nu, domnule!” Acest nou procedeu îi tulbură fundamental noţiunile sale despre interviu.

Tony Bar, îşi preciza întrebarea:

— Tatăl matale ce face? Cu ce se ocupă?

— E la tribunal…

— Prezident? Procuror? Jude de instrucţie? Membru de şedinţă?

— La grefă…

Atît îi ajungea lui Tony Bar. Scrise:

„Părintele domnişoarei Margareta Căuş, fermecătoarea noastră *Miss România,* ocupă un distins şi înalt post de încredere în aparatul justiţiei. Fin intelectual, nobil caracter, cunoscut filantrop, el se bucură printre concetăţenii săi de un prestigiu care a mers crescînd cu anii, pe măsură ce aceste însuşiri se evidenţiau…”

— E decorat! îşi aduse aminte Margareta. A stăruit prefectul nostru…

Tony Bar, adăugă:

„Cavaler al mai multor ordine române şi ofiţer al mai multor ordine străine, dînsul este…”

— Acum, cîteva informaţii despre originea numelui dumneavoastră Căuş… Căuş! Îmi pare un nume vechi. Aceasta indică o familie cu trecut istoric. Ce-a fost bunicul, străbunicul matale, după documentele păstrate de familie?

— Ca să-ţi vorbesc drept, tata spune că bunicul lui, Toma, a fost un ţăran… Mai rău… Clăcaş. Mai rău. Umbla prin sat după

făină, cu un căuş. De acolo ni s-a tras nouă numele de Căuş.

Tony Bar căută să ghicească in ochii Margaretei Căuş sclipirea de ironie. Era evident că-şi bate joc de dînsul, de interviu, de *Ilustraţia colorată.* De altfel, îşi bătea joc cu un umor irezistibil şi adorabil. Afirmînd cu cea mai mare seriozitate cele mai absurde şi fanteziste invenţiuni.

— Îţi baţi joc de noi, duduiţă dragă! E întîia oară cînd mi se întîmplă aşa ceva... Sînteţi ingrată!

— De ce? întrebă nevinovat Margareta. Vorbesc foarte serios... Dacă aşa e, ce pot să fac eu?

Tony Bar nu dezarmă.

Medită o clipă sugînd inspiraţia din coada tocului. Pe urmă rosti inspirat:

— Am găsit! Dacă mata refuzi să mă iei în serios, dă-mi voie atunci să asezonez eu realitatea, aşa cum ne convine nouă. Toma Căuş! Toma Căuş!... Ştii că sună foarte frumos? Nume greu, de cronică. Neculce, Milescu, Miron Costin... Am găsit. Numai te rog, duduie, să nu mă dezminţi şi să rogi şi pe familia matale să nu mă dezmintă. Sună bine: Hatmanul Toma Căuş! Parcă e un personagiu din Mihail Sadoveanu!...

Apoi, neaşteptat, fără să-şi explice firul tăinuit al asociaţiilor sale de idei, imploră:

— Dă-mi mata un nume de domnitor moldovean, din veacul al XV-lea sau al XVI-lea...

— Tudor Vladimirescu! răspunse surîzînd suav Margareta Căuş, cu aceeaşi siguranţă cu care odinioară, pe cînd colegele o numeau Văcuţă, recitase cel mai

năzdrăvan potpuriu istoric auzit vreodată de urechile unui inspector şcolar.

— Duduie, cu mata e imposibil de vorbit! se căină Tony Bar. La fiecare vorbă, îţi baţi joc de întrebările mele...

Margareta Căuş înţelese că a scrîntit-o. Rectifică imediat:

— Vreau să spun, Alexandru cel Mare...

— Duduie, atîta cruzime mă doare, duduie!... Dacă am un lapsus şi nu-mi aduc aminte de un nume de domnitor moldovean, în afară de cei care umblă prin toate gurile: Ştefan cel Mare, Alexandru cel Bun, Petru Rareş; pentru această scuzabilă şovăială a memoriei, nu merit, duduie, să mă iei numaidecît în bătaie de joc... Nu mi s-a mai întîmplat niciodată să fiu atît de maltratat!...

Vorbind, Tony Bar se ridică de pe scaun şi merse la uşă, să obţină din cealaltă cameră ce-i trebuia lui neapărat.

Deschise uşa, vîrî capul şi ceru:

— Domnişoară Protopopescu, dă-mi, te rog, un nume de domnitor moldovean! Dar nu Ştefan cel Mare, Petru Rareş!... Mai puţin cunoscut.

— Petru Şchiopul! răspunse domnişoara Ortansa.

— Ei! Nu ăsta! Altceva...

— Bogdan Încrucişatul! oferi altul dactilografa, care se vede că avea o irezistibilă predilecţie pentru domnitorii moldoveni infirmi şi tovarăşi de suferinţă.

— Nici ăsta. Altceva...

— Lobodă! La 1593 intră în Iaşi cu ajutorul cazacilor şi-l alungă pe Emanoil Aron! informă un anonim din oaspeţii lui Filip Filipovici. Sau, dacă vrei, Papură-

Vodă, fiul lui Vasile Lupu. S-a urcat pe tron în noiembrie 1659...

— De unde naiba îi scoateţi pe toţi? se indignă sincer Tony Bar. N-a avut Moldova alţi voievozi decît Lobodă, Papură Ciubăr, şi numai şchiopi, chiori, ce dracu? Daţi-mi, — imploră — daţi-mi un nume mai omenesc... Care să sune ca în romanele lui Mihail Sadoveanu.

— Eremia Movilă 1596—1606! se îndură specialistul cu fenomenală memorie a datelor.

— Perfect! Asta-mi trebuia! se bucură Tony Bar, trîntind uşa şi dispărînd în laboratorul unde se fabrica interviurile cu *Miss Românііle.*

Olimpiodor Spancioc îşi şterse un nou rînd de sudori. Nu putea pricepe în ruptul capului de ce-i trebuia famenului un nume de domnitor moldovean, care să nu fie nici şchiop sau chior, nici Lobodă sau Papură, şi cu care să se închidă apoi împreună cu Margareta.

Tony Bar se aşeză la birou, repetînd să nu-i scape cumva din minte.

— Eremia Movilă... Eremia Movilă. Sună bine! Movilă-Căuş! Căuş-Movilă! Parcă au fost fraţi. Sigur că au fost contemporani!... Dar cu cine s-o fi bătut Eremia Movilă? Duduiţă dragă, nu ştii mata cu cine s-a luptat Eremia Movilă? Între 1596—1606...

— Cu perşii şi cu normanzii! afirmă, sigură de sine şi cu eternul său surîs, Margareta Căuş.

— Ajunge, duduie, ajunge! Ţi-ai bătut joc de mine destul. M-ai omorît! Văd că mă crezi o secătură, fiindcă nu ţin minte nişte voievozi mărunţi şi obscuri care-au domnit tot cîte-un an-doi... De hatîrul matale, să ştii că diseară mă pun să repet toată istoria Moldovei, din scoarţă în scoarţă. Să văd dacă ai să mai ai de ce rîde!...

Pe urmă revenind la preocuparea sa, monologă:

— Nu vrei să-mi spui? Am s-o descurc şi pe asta, fără mata!... Cu cine putea să se bată Eremia Movilă? Cu turcii, cu cazacii, cu leşii, cu tătarii... Toţi domnii Moldovei s-au bătut cu turci, cazaci leşi şi tătari... Am rezolvat-o. Rămîn tot la turci.

„De altfel, familia Căuş e una din cele mai vechi ale Moldovei. Cum numele o arată, datează dinaintea amestecului străin, care, infiltrîndu-se în sîngele nobleţei autohtone, i-a schimonosit numele şi i-a degenerat rasa, culminînd în trista epocă fanariotă. Numele Căuş se întîlneşte prima oară în cronica Moldovei din veacul al XVI-lea şi începuturile veacului al XVII-lea.

Într-adevăr, un străbun al *Miss României,* hatmanul Toma Căuş a fost unul

din sfetnicii cei mai chibzuiţi ai lui Eremia Movilă şi unul din căpitanii cei mai vestiţi ai oştirii moldoveneşti. Chiar numele decurge de atunci.

În războaiele lui Eremia Movilă cu turcii, hatmanul Toma s-a remarcat cu deosebire. Într-o bătălie vestită, despre care toţi cronicarii pomenesc cu evlavie — Miron Costin ca şi Milescu, Neculce ca şi Cantemir —, hatmanul Toma printr-o mişcare dibace a întors flancurile oştirii turceşti, a zdrobit-o şi rămăşiţele le-a înecat în apa Siretului. Eremia Movilă, drept răsplată, l-a

ridicat ia gradul de mare hatman, i-a dăruit patru moşii, atît cît a putut înconjura într-o zi patru călăreţi şi, chemîndu-l la visteria sa personală, í-a spus sărutîndu-l pe frunte:

— Hatmane Toma! Viteaz eşti! Drept om eşti! Şi scumpă-mi este prietenia ta! Iată! Ridică din aceşti saci cu galbeni atîţia cîţi vei putea măsura în douăsprezece căuşe. Ai tăi să fie, pentru neamul tău, pentru copiii şi nepoţii şi strănepoţii tăi...

Înduioşat şi cu lacrimi în ochi, hatmanul Toma n-a vrut să primească. Pe urmă, cedînd stăruinţelor domnitorului, a măsurat douăsprezece căuşe de galbeni, din care a ctitorit biserici şi mînăstiri, măritînd cîte douăsprezece fete din cele douăsprezece sate de pe moşiile sale.

De atunci i-a rămas numele hatmanul Toma Căuş, aşa cum îl întîlnim în toate cronicile Moldovei şi cum la gloria hatmanului Toma urmaşii i-au mai adăugat alte străluciri, transformîndu-l într-un neaoş blazon.

Din această străveche familie şi strălucită genealogie se trage *Miss România* noastră, moştenind toată distincţia, nobleţea, fermitatea de caracter, fineţea de spirit a unui îndelung şir de străbuni şi adăugind la acest tezaur, ca o supremă încununare, nobleţea frumuseţii şi a perfecţiunii. Aşa se explică de ce *Miss România* întruneşte, în cel mai fericit amalgam şi în cea mai norocoasă armonie, toate caracterele frumuseţii româneşti, într-o întrupare pe care n-au cutezat s-o viseze

aievea nici poeţii în idealurile lor cele mai înalte şi pure...”

Tony Bar scrise şi scrise şi scrise...

Nu mai întrebă nimic. El se întreba şi el răspundea...

Miss România înţelese că acesta e într-adevăr interviul cel adevărat, condus după toate regulile artei, nu ridicola parodie a unui gazetăraş de provincie ca Ţicu Grümberg-Florin din Tîrgul Scovarză.

Aşa începu să înveţe a dispreţui leagănul natal al dinastiei Căuş, întemeiată de hatmanul Toma Căuş, vestitul, în leatul de la mîntuire 1596—1606.

CARTEA A DOUA

FLOAREA DE AGAVE

CAPITOLUL I

Americanul din Paşcani

D. Filip Filipovici, directorul somptuoasei publi- caţiuni hebdomadere *Ilustraţia colorată,* prindea măcar o dată pe lună cîte un oaspe de rasă şi de origine exotică, să-i viziteze redacţia, atelierele foto-zinco-lito- tipografice şi muzeul retrospectiv al tuturor *Miss Ro- mâniilor.*

Îi urca în mansardă cu ascensorul şi îi scobora în spirala de melc, în subsol. Îi fotografia în grup şi izolaţi; în picioare şi tolăniţi în jilţuri; cu pălăria, fesul, chipiul, cascheta sau potcapul pe cap, şi fără. Le smulgea un interviu întotdeauna entuziasmat de instalaţiile ultramoderne, unice în toată Europa centrală şi orientală. Îi trata cu icre negre, vin tămîios, şampanie şi cafea gingirlie. Apoi îi elibera cu un mic suvenir (efigia ultimei *Miss Românii* în

medalie de argint). Victimele se întorceau întotdeauna la hotel, însoţite de un comisionar care-şi dizloca braţul din umăr purtînd colecţia celor şapte ani ai *Ilustraţiei colorate,* legată în pînză tricoloră, cu prea frumoase inscripţii şi ornamente întraurite.

Toate aceste evenimente de-o formidabilă importanţă istorică apăreau relatate în cel mai apropiat număr al somptuoasei reviste ilustrate colorate, cu o risipelnică abundenţă de detalii. Crochiuri, clişee, caricaturi şi autografe; presărate cu anecdote, suveniruri şi cuvinte de duh mai mult sau mai puţin autentice şi mai mult sau mai puţin născocite de spiritul ingenios al lui Tony Bar, seducătorul şi preţuitul secretar al marelui hebdomader, spre deplina delectare a celor cincizeci de mii de cititori şi cititoare de la Nistru pîn' la Tisa, din Sighet în Severin.

Cum se anunţa un călător hiperborean şi celebru: ambasador, general, patriarh, boxer, navigator, actor, inventator, dansator, biciclist, bas, tenor sau bariton, spadasin, monarh detronat, jocheu, chirurg, pilot, prestidigitator, rabin, sau maharajah, Tony Bar îl confisca din Gara de Nord sau din holul hotelului, cu aceeaşi tactică savantă şi răbdurie cu care pe vremuri, în june- ţea-i hoinară din oraşul său natal, captura scatiii şi sticleţii în laţul uns cu clei de cireş.

Îi preda plocon domnului Filip Filipovici şi trecea pe la casă, să primească un supliment de speze extraordinare, înfăţişînd în acelaşi timp cheltuielile de reprezentare şi o justă primă de încurajare pentru o atît

de ageră iniţiativă şi o atît de perfectă identificare cu interesele marelui hebdomader ilustrato-colorat.

Colegii de şvarţ şi de bîrfeală de la Capşa nu se mai mirau, ca la început, cînd amicul lor Tony Bar privea alarmat la ceasornic şi se smulgea cu regret atmosferei molcuţă şi lenevoasă, anunţînd plictisit celorlalţi conmeseni care rămîncau sudaţi-autogen pe banchetă, douăsprezece ore pe zi:

— Acestea fiind spuse, adio şi n-am cuvinte, fraţilor! Mă duc să *fac* un rabin!

Sau:

— Astăzi am de *făcut* o maimuţă de amiral japonez!

Şi încă:

— Zi grea, junilor! Vouă ce vă pasă! Staţi şi dospiţi. Aşteptaţi totul pe tavă. Niţă vă aduce şvarţul. Fratele Cazaban vine cu una de-a lui vînătorească. Puiu Iancovescu vă taie una încă mai vănătorească. Vine Minulescu să vă înveţe ce e aia poezeaua nouă. Numai tu, sărmane Tony Bar, ia-ţi picioarele la spinare şi fugi la Athenée-Palace, fugi la Bulevard, fugi la Cina. Am *făcut* azi dimineaţă un campion de box şi mai *am de făcut* după masă o Cécile Sorel!

Acum înţelegeam cu toţii felul eliptic de a se exprima a lui Tony Bar. Ştiam cu toţii că fabrica toate, ce-i dreptul: romane pe cont propriu şi memorii semnate de alţii, articole iscălite de d. Filip Filipovici şi cuvinte de duh care n-au fost rostite niciodată, interviuri fanteziste cu personagii imaginare şi reportaje la faţa locului datate „Barcelona” şi scrise în cubista sa garsonieră din strada

Oituz. Dar mai ştiau cu toţii că, oricît de întreprinzător şi plin de resurse era spiritul său, secretarul *Ilustraţiei colorate* nu izbutise şi nici nu avea pretenţia să ungă rabini, să înainteze în grad amirali japonezi şi să facă din cap o Cécile Sorel — fiindcă nici el nu era Jupiter, nici Cécile Sorel n-are profilul Minervei. Avusese grijă să-i facă mai dinainte providenţa, capriciul destinului sau cine ştie ce complex de circumstanţe cu totul străine de sfera de acţiune a lui Tony Bar. El îi căuta gata făcuţi, îi momea pînă la *Palatul Ilustraţiei colorate,* le estorca o convorbire ajustată după fantezia sa şi după interesele domnului Filip Filipovici. Iar pe lingă autograful destinat revistei şi dedicat cititorilor, le mai subtiliza încă unul mai copios pentru colecţia personală, care reprezenta un modest capital negociabil, cînd se iveau anunţuri sau cînd la ruletă la Constanţa sau la Sinaia zeiţa Fortuna îi fusese nefavorabilă.

În cartea de aur (de altfel cu scoarţele de piele) din sala de recepţie a *Ilustraţiei colorate* se adunaseră astfel semnături ciudate, de toate dimensiunile şi în toate alfabetele, caracterele, idiomele şi ortografiile planetei: Anny Ondra alături de cavalerul Giusseppe Mallatesta; Bob Tixt, boxer, alături de I.P.S.S. Arciag Mahmudian, patriarh al Armeniei; Don Gonzales y Aida y Beltran y Sanchez y Pintado y Rivera alături de Tacke Diamdapopulohagicatetropulos; prof. dr. Hermann Bidermeyer alături de Molly-Sisters; Boris Cantalup alături de General Alvarez Goomez Diaz de Santa-Fé; marele rabin din Lemberg alături de

Hauptmann Sigmund Bang, mîna dreaptă a lui Hitler; Cécile Sorel şi Piccard; Maurice Chevalier şi Tagore, Ali Fâstâc-Bey şi Clara Tambour; General Pétain si Kreuger; Coletta şi Lucien Romier; Carpentier şi dr. Emile Sergent — toţi trecuseră prin sala de recepţie a *Ilustraţiei colorate,* vizitaseră subsolul şi mansarda, admiraseră instalaţiile foto-zinco-lito-tipografice şi galeria *Miss Românilor* cu înduioşătoarele vestigii ale efemerei lor glorii de trei sute şaizeci şi cinci zile; mănuşi şi şuviţe de par expuse sub cristalul vitrinelor, fotografii şi flori uscate, evantaie şi statuete, panglici şi carnete de dans. Toţi şi toate îşi depuseseră în Cartea de aur cu scoarţe de piele, semnăturile late şi microscopice, energice şi tremurate, impetuoase şi discrete, parafate şi golaşe, caligrafice şi indescifrabile, întru deplina contrarietate a profesorilor de grafologie, aceste iscălituri răsturnau orînduielile lor cu putere de lege. Campionii de box îşi aşternuseră numele cu ezitări timide; patriarhii cu parafe încoroiate şi late ca iataganele ienicerilor; profesorii cu stîngăcie de gardieni rurali; dansatoarele cu scrijilituri ghimpoase şi cu purcei de cerneală zvîrliţi din colţul peniţei; generalii sfărîmători de fronturi cu suple arabescuri euritmice: Cécile Sorel cu scris de fată mare şi Niculae Titulescu cu scrisul ducelui.

D. Filip Filipovici conversa cu aceşti oaspeţi într-un limbaj propriu, monosilabic şi abia articulat.

Educaţia sa incompletă, curmată de vicisitudinile împrejurărilor de la clasa I-a

gimnazială, nu-i îngăduia să se lanseze în prea complicate considerente enciclo-

pedice, nici chiar în limba-i maternă. Dar aci o încheia mai simplu: „Publicul înghite!” Aşa cum suna deviza sa şi a *Ilustraţiei colorate.*

Publicul înghiţea articolele dictate de el; ortografiate, restaurate, stilizate, sulemenite şi ornate cu finituri metaforice de Tony Bar. Înghiţea fotografiile care ţineau locul textului. Înghiţea împreunări bastarde şi adulterine de nume, pe care nu le-a suportat niciodată partea a doua a dicţionarului Larousse, şi năstruşnice citate latineşti, de care s-ar fi colorat în cel mai înfocat roşu de sfeclă suplimentul trandafiriu al aceluiaşi codex enciclopedic, cu preacunoscuta fecioară suflînd cu buzele ţuguiate în puful de păpădie: *„Je sème à tout vent...”*

Sămînţa căzuse de astă dată pe un teren mai arid ca al deşertului Gobi. Germinase paradoxal şi dăduse roade stranii, năzdrăvane şi fără asemuire, care ar fi umilit chiar fachirii atotfăcători de minuni, deprinşi să crească palmieri în palmă din grăuntele de muştar si să clocească pui de cobra în ouăle de păun. Căci pentru d. Filip Filipovici, Renaşterea se ilustrase prin Rafaelo da Vinci şi prin Michel Sanzio; Praxiteles era cel mai mare filozof elin, după cum Anaxagoras fusese cel mai grandios sculptor al antichităţii; Beethoven fabricase valsuri şi Strauss era autorul Simfoniei a noua.

Cînd Tony Bar prindea de veste, ereziile directorului se aflau îndată puse la punct. Cînd însă, victimă a firii sale vagabonde şi hazardate, rămînea prizonier la Cazinoul din

Sinaia sau din Constanţa, aşteptînd un amic să-i achite camera, atunci articolele domnului Filip Filipovici intrau virgine în rotativă, iar lectorii *Ilustraţiei colorate* aflau cu mirare că Dante Alighieri a mai adorat pe Laura pe lîngă Beatrice şi că Goethe, secerat în floarea vîrstei, n-a mai putut scrie partea a doua din *Intrigă şi Amor.* Cum toate acestea aveau prestigiul slovei tipărite, publicul înghiţea şi îşi modifica treptat noţiunile vagi, completîndu-şi erudiţia cu datele inedite, surprinzătoare, dar atît de ferm girate de numele plin de autoritate al domnului Filip Filipovici. *Ilustraţia colorată* era o revistă culturală. Ea mergea să răspîndească lumina în mase.

Cu musafirii străini, d. Filip Filipovici se simţea însă mult mai dezarmat. Într-o vădită stare de inferioritate. Aceştia puneau întrebări sau răspundeau la întrebări în dialecte cu care d. Filip Filipovici nu s-a familiarizat niciodată. Nu avusese cum, cînd, unde, cu cine. Vocabularul său poliglot era redus la un bagaj pe cît de sumar, pe atît de heteroclit, de afirmaţii, negaţii şi exclamaţii monosilabice: *Ja! Oui! Si! Yes! Tac! Nein! Non! No! Tac! O! AA! Niet!*

Simplu ca bună ziua!

La orice întrebare se poate răspunde ferm şi concis, cu un *da* sau *nu,* un *ia* sau *nein,* un *yes* sau *no,* un *ighen* sau un *nem,* un *tac* sau un *niet.*

E adevărat că d. Filip Filipovici le mai încurca uneori, răspunzînd lui Maurice Chevalier cu un *ighen* unguresc şi cavalerului signor Umberto Caşcavaliotti cu un *cac* rusesc.

Dar atunci iarăşi intervenea providenţial Tony Bar, născut cu o firească aptitudine pentru toate limbile moarte şi vii ale noroadelor. Pe cele vechi le mai pierduse, îngropate în dicţionarele, sintaxele şi juxtele vîndutc cu ocaua anticarului a doua zi după ce s-a văzut cu diploma de bacalaureat împăturită în buzunarul de la piept. Pe cele moderne le împrospăta mereu cu sintaxe şi etimologii vii, în carne şi oase, cu pantofi de şopîrlă şi ciorapi de mătase, de cînd, probabil, pentru a netezi calea intrării federaţiei europene, toate naţiile vechiului continent îşi trimit în recunoaştere, în cabaretele din Bucureşti, şerpeşti dansatoare şi sirenice cantatrice, de care secretarul *Ilustraţiei colorate* se afla succesiv îndrăgostit o săptămînă sau o lună.

Tony Bar intervenea, aşadar; d. Filip Filipovici se retrăgea de pe teren şi asculta cu sinceră admiraţie volubila spontaneitate cu care secretarul marelui heb- domader colorato-ilustrat trecea de la un citat latinesc la un vers englezesc, de la graiul lui Schiller la al lui Corneille, tuşea englezeşte şi strănuta franţuzeşte.

— Să am eu stofa ta! hehei, ticălosule, unde-ar fi ajuns taica Filip! exclama cu melancolie.

— Lasă că ai ajuns destul de departe şi fără stofa mea, directore! îl consola Tony Bar. Eu ce fac cu dînsa? Am făcut-o postav de masă verde şi *crêpe-georgette* pentru fuste...

— Cărţile şi femeile au să-ţi mănînce capul! îl ameninţa protector d. Filip

Filipovici. Ai noroc că eşti o secătură simpatică... Altfel...

— Altfel aş fi ajuns om de ispravă!... Asta-i tot ghinionul meu. M-a făcut mama prea simpatic...

Într-adevăr, toţi vizitatori *Ilustraţiei colorate,* bei şi patriarhi, dansatoare şi boxeri, amirali şi cîntăreţe, fără nici o excepţie, îşi manifestau după primele cinci minute simpatia pentru seducătorul şi irezistibilul secretar, tratînd directorul ca pe-o cantitate neglijabilă. Departe de a-şi simţi inima ulcerată, d. Filip Filipovici trecea cu modestie în umbră. Era şi acesta un rezultat al experienţei.

La început, cu o cinică dezinvoltură, se amesteca în discuţie plasînd oarecare aprecieri puţin amabile la adresa invitatului şi abuzînd de completa ignoranţă a beiului sau dansatoarei, a pianistului sau a amiralului în lexiconul moldo-vlah.

— Dă-l dracului de turc! Spune-i să semneze în condică, să dea un autograf pentru foaie, să-l fotografiem şi să scăpăm de el... Asta s-a pus pe vizite armeneşti!

— Ce spune domnul director? întreba inocent trimisul extraordinar al lui Kemal-Paşa, înşelat de surîsul amabil al domnului Filip Filipovici.

Tony Bar tălmăcea în felul său, cu o perfidă ipocrizie de care se amuza singur, abia aşteptînd să ajungă la Capşa şi s-o împărtăşească amicilor de şvarţ şi de bîrfeală.

Tălmăcea exact ceea ce nu gîndise nici prin vis directorul somptuosului hebdomadar ilustrat:

— Domnul director vă roagă foarte mult să fiţi atît de gentil şi să mai sacrificaţi un sfert de oră. Să vizităm şi atelierele noastre zincografice. Sînt cele mai moderne din Europa centrală şi orientală...

— Cum să nu! Cu plăcere! Cu cea mai mare plăcere! se oferea politicos vizitatorul, gata să coboare în subsol, în atelierele zincografice cu miros de acizi şi pilitură de zinc.

— Ce spune? Ce mai vrea? se alarma d. Filip Filipovici. Vrea ciubuc şi cafea? Poate mai pofteşte să-i aducem acum şi-un harem.

— Nimic din toate acestea! îl asigura cu toată candoarea Tony Bar. Vrea numai să viziteze neapărat şi atelierele zincografice. A aflat, Alah şi Mohamed mai ştie de unde, că avem cele mai moderne din Europa centrală şi orientală. A auzit şi vrea să le vadă, omul!

— Ăsta-i nebun curat! se căina d. Filip Filipovici, rînjind mai mult decît zîmbind suav, cum îi era în intenţie. Ăsta-i mai teribil ca inspectorii de la Muncă! Vrea să vadă tot, să inspecteze tot! Mă aşteaptă nevasta cu automobilul afară, i-am dat ora, şi el vrea să vadă atelierele zincografice!...

Tony Bar ştia prea bine că afară, în automobilul domnului Filip Filipovici, aştepta cineva. Dar nu soţia directorului, persoană corpolentă, trecută cu vîrsta, vînătă la obraz de digestiile laborioase şi cu buzele tumefiate ca două lipitori. Făptura din dosul perdelelor trase la limuzină arăta cu totul altfel; cu mijlocul gîtuit, de viespe,

cu părul buclat şi oxigenat, cu genele mătăsoase şi cu gura ca o pastilă de acuarelă carmin. O ştia, căci era una din candidatele la titlul de *Miss România,* din anul precedent; a doua în ordine de clasificare, iar în ordine cronologică, prima femeie cu care d. Filip Filipovici cuteza să-şi înşele nevasta. Şi tocmai fiindcă ştia aceasta, Tony Bar savura cu o voluptate sadică neliniştea şi agitarea d-lui Filip Filipovici, strîns cu uşa între interes şi pasiune.

— Atunci renunţăm! Spunem ca atelierele sînt în reparaţie... îl ispiti cu perfidie.

D. Filip Filipovici suspină resemnat:

— Nu! Lasă acum. O dată ce am pornit-o, s-o ducem la capăt... Măcar, cheamă-l pe Billy Marcus să vină după noi şi să ia două-trei poze. Iar altă dată, dragă Tony, te rog să mă mai slăbeşti cu turcii. Dă-i dracului de turci! N-au nici un haz de cînd le-a luat Kemal fesul! Uită-te la el... Are mutră de turc? N-au fes, n-au şalvari, n-au harem, nu mai fac două parale...

Tony Bar nu mai aduse turci. Recrută eşantioanele altor rase, naţiuni şi rituri.

Aduse într-o zi un colonel american, Harry Mc. Stephenson, trimisul unei fundaţii filantropice să organizeze o casă de retragere şi de pensiuni pentru vînză- torii de gazete şi în acelaşi timp delegat al Asociaţiunei de demobilizaţi din Nebraska.

Colonelul Harry Mc. Stephenson reprezenta tipul clasic al yankeului, aşa cum l-au popularizat fotografiile, romanele şi caricaturile tuturor publicaţiilor din cele

cinci continente. Înalt, cu spatele lat şi cu pîntecul supt, cu profilul osos, cu părul cărunt şi tuns scurt la tîmple, cu ochii albaştri şi cu pielea tăbăcită de soare şi de vînturi, cu jumătate din dantură învelită în platină şi cu nelipsita pipă scurtă în colţul gurii, se exprima cu articulaţii guturale, fără să scoată coada de os a lulelei din dinţi. O strămuta numai de la dreapta la stînga,

A urcat şi el, ca toţi ceilalţi, pînă în mansardă cu ascensorul; a coborît în subsol pe scara în spirale de melc; s-a lăsat fotografiat singur şi în grup; şi-a depus autograful în cartea de aur cu scoarţe de piele. Pe urmă, cînd au ajuns la inevitabilele sandvişuri cu icre negre, a respins vinul şi şampania, cerînd cîteva păhărele din băutura noastră naţională.

— Tzu... Tzi... Tzoika...

— Ţuică! ghici Tony Bar.

— Yes-yes! Tzuika... Tzuika!

— Al naibii, pehlivanul! constată d. Filip Filipovici. Vinul şi şampania îi par prea slabe. S-a înnădit la ţuică. Îl cred şi eu! de la porcăriile pe care le vînd gangsterii lor drept băutură, ţuica noastră e hidromel. Pun rămăşag că de cînd s-a dat jos din tren numai din ţuică în ţuică o duce... Îmi cunosc cu marfa! Cum deschid ochii dimineaţa onorabilii, în loc de cafea cu lapte, îi trag din clondirul cu spirt.

Colonelul Harry Mc. Stephenson pîcîia impasibil din pipă, ca unul care nu avea de unde să înţeleagă insinuările domnului Filip Filipovici, rostite cu surîs de balerină cînd răspundea la aplauzele sălii cu mieroase şi gingaşe bezele.

Ţuica sosi.

Tony Bar turnă în pahare. Ciocni în sănătatea colonelului, urîndu-i bună petrecere în această ţară ospitalieră. D. Filip Filipovici, împins de demonul meschin ce face să abuzăm de infirmităţile noastre mai vîrtos decît de calităţi, începu din nou să-şi formuleze reflecţiile grosolane în limba pe care o cunoştea de acasă şi pe care în scris i-o acorda, i-o ortografia şi i-o tempera Tony Bar.

— Colonel încoace, colonel încolo! Colonel, adică vorba vine! Cunoaştem noi şi marfa asta! În America lor toţi se nasc colonei; îi fată mă-sa cu galoane la mînă şi cu marele cordon la buric.

Colonelul Harry Mc. Stephenson surîse şi el cu nevinovăţie, fiindcă înţelegea de pe figura amfitrionului că e vorba despre ceva

vesel. Dar nu ceru lămuriri. N-avea timp. Plescăia din limbă şi părea încîntat de calitatea ţuicii de Văleni. Nu ceru lămuriri, ci mai ceru a doua ţuică; pe urmă pe a treia şi-o turnă singur; iar cînd ajunse la a patra, se întoarse cu paharul înălţat şi, spre stupoarea domnului Filip Filipovici, închină în cel mai neaoş grai moldovenesc:

— Hai noroc! La anul şi la mulţi ani!

D. Filip Filipovici rămase încremenit, cu ţoiul la jumătatea drumului spre gură.

— Piei, drace! avu tăria să rostească, după ce căpătă glas. De unde-mi mai ieşişi, onorabile?

— De la Paşcani, pur şi simplu, declară colonelul Harry Mc. Stephenson, bătîndu-l amical cu palma lată pe umăr şi încovoindu-se de la mijloc în crampe de rîs. De la Paşcani, unde tata mai ţine şi acum cîrciumă şi han, în dosul gării, cum ieşi la stînga, a treia casă. Numai că pe el îl cheamă Marcu Şloimson, *la Şloimulică,* aşa cum îi spun muşteriii şi prietenii, ca unui negustor de ispravă, prietenos şi vesel ce se află. El a rămas Şloimulică, iar mie-mi zice Harry în loc de Herş, Mac în loc de Marcu şi Stephenson în loc de Şloimulică... Vezi semnul acesta?

Colonelul Harry Mc. Stephenson, delegatul demobilizaţilor din Nebraska, ridică şuviţa de păr de pe tîmplă cu coada pipei, dezvelind o cicatrice albă, subţire şi lungă: un semn abia vizibil.

— Aici stă tot secretul şi norocul meu. Fără semnul accsta aş fi rămas la tejgheaua lui jupîn Şloimulică sau cel mult ajungeam ajutor de contabil la Banca Blanck. Norocul

a făcut să mănînc o bătaie cumplită în şcoală fiindcă eram jidan, să mă aleg cu capul spart şi pe deasupra dat afară pe-o săptămînă pentru idei subversive... Mi-am luat catrafusele şi am ajuns în America, de unde vă vin cadou, cu paşaport american, precum mă vezi. Ceea ce nu înseamnă că nu-i port recunoştinţă colegului care mi-a încercat întîia oară tăria scăfîrliei cu pietroiul. Şi ceea ce nu înseamnă că nu sînt colonel autentic, cu toate decoraţiile cîte le vezi, cîştigate pe front, la Ypres, pe Somme, la Chemin des Dames. Colonel înaintat grad cu grad de la plutonier voluntar, nu fătat cu galoane la mînă şi cu marele cordon la buric.

Toată prezenţa de spirit a domnului Filip Filipovici, promptă şi salvatoare în alte împrejurări mult mai grele din agitata sa existenţă, se volatilizase de astă dată. Asculta scărpinîndu-şi luciul cheliei cu unghia degetului

mic, încercînd să surîda stupid de asemenea nemaipomenită întîmplare. Încercînd şi neizbutind. Veni rîndul să-şi toarne el acum al doilea pahar, şi al treilea, şi al patrulea.

— Oricum, nu mă aşteptam! rosti în chip de concluzie, cînd ţuica îl reconfortă, dîndu-i puţină respiraţie.

— Ba eu mă aşteptam grozav! Nici nu-ţi imaginezi cum mă aşteptam!... continuă printre sughiţuri de rîs, fară nici o urmă de supărare, colonelul Harry Mc. Stephenson, delegatul demobilizaţilor din statul Nebraska. De cum am sosit în ţară, cu aceasta mă amuz. E grozav cum au ramas românii tot români, sireacii! Zgîrie unul: cel mai ţapăn şi mai crohmolit. Ai să găseşti dedesubt un şoltic... De asta mi-e dragă ţara şi am revăzut-o cu plăcere... Hai acum să ne împăcăm şi să mai cinstim un rînd. Pe urmă o şterg. Mai am de dat ochii cu alte feţe simandicoase, care au să ma declare colonel fătat şi beat de cum m-am sculat din pat...

D. Filip Filipovici se oţărî dînd de duşcă al cincilea cinzeac de ţuică.

Dar din ziua aceea fu mai prudent cu oaspeţii săi exotici, se abţinu de la reflecţii ireverenţioase cu glas tare, pînă ce nu se asigura mai întîi că vizitatorul: colonel, amiral, patriarh, biciclist, actor sau boxer; neamţ, englez, groenlandez, chinez, papuaş sau american; catolic, gregorian, musulman, budist, calvin sau molocan, s-a născut cu adevărat la cîteva mii de kilometri distanţă de Bucureşti şi Paşcani.

CAPITOLUL II

Floarea de agave

În toiul senzaţionalelor peripeţii care au nimbat cu o irizantă aureolă de glorie fruntea *Miss României* aleasă într-acel an, şi-a făcut apariţia în ţară celebrul savant şi redutabilul adversar al teoriei darwiniene, sir Edward Cattermole.

Întîmplarea şi curiozitatea de biolog îl mînase să viziteze bălţile şi delta Dunării. Dar căzuse într-un moment neprielnic. În alte împrejurări ar fi lost întîmpinat de o delegaţie la Jimbolia, primit cu alai şi cu flori în Gara de Nord. Căci nu se abat în fiecare an în patria domnului Filip Filipovici personalităţi cu o atît de indiscutabilă faimă mondială ca ilustrul doctor *honoris causa* al vreo douăsprezece universităţi de dincolo şi de dincoace de Atlantic, preşedintele unei jumătăţi de duzină de societăţi savante, membrul altei duzini de Academii regale, imperiale şi republicane, întrepidul explorator al faunelor şi florelor arctice şi

antarctice, tropicale şi ecuatoriale, marine şi terestre. În acea primăvară însă, toată atenţia autorităţilor cu automobilele şi prefecţii respectivi, tot entuziasmul publicului gata să manifesteze în tumult de aclamaţii pe peroanele gărilor

şi în pieţele cu şi fără statui, în sfîrşit, toată suflarea românească, de la mic pînă la mare, de la bogat la calic şi de la guvernamental la opozant, într-o sacră uniune şi într-un superb elan, răspunsese la apelul de mobilizare sunat din goarna *Ilustraţiei colorate* de d. Filip Filipovici, pentru a face să triumfe clasicul cult al frumosului restaurat în cetatea baciului Bucur.

Sir Edward Cattermole a descins, aşadar, discret şi anonim în Gara de Nord. A constatat că nu-l aşteaptă nici unul din admiratorii care-l invitaseră cu şase luni în urmă, cu scrisori şi cu telegrame înduioşător de insistente. A înţeles că se petrec evenimente grave într-o ţară deprinsă să-şi primenească guvernele la lună, la săptămînă, întocmai ca în republicile din America de Sud şi Centrală. Cu flegma-i britanică a întors hamalii cu bagajele de pe peronul sosirilor pe peronul plecărilor. S-a urcat în trenul de Brăila. Acolo a angajat o barcă, iar două săptămîni a cutreierat în tovărăşia unui lipovean bărbos bălţile Dunării şi delta, înnoptînd în canalele de trestii şi păpuriş, dormind în colibe şi în paturi improvizate în sălcii, hrănindu-se cu crap la proţap şi ciorbă pescărească, împrietenindu-se cu oamenii stranii care-şi pieptănau cu cîngile unghiilor solzii din barbă, duhneau a peşte, a rachiu, a iuft şi-a mahorcă.

La întoarcere a făcut popas două zile în Bucureşti să-şi orînduiască materialul de

observaţii şi fotografii, larvele puse în borcane cu spirt şi păsările împăiate, gîzele prinse-n ac şi florile din ierbare.

În holul hotelului, neostenitul Tony Bar discuta cu un estet indigen frumuseţea *Miss României,* în confruntare cu canoanele frumuseţii greceşti.

Deodată se opri în mijlocul peroraţiei ca un prepelicar care-a simţit prin miros sau numai printr-un subtil instinct prezenţa prepeliţei în mirişte.

Sir Edward Cattermole cobora scările, pipăindu-şi melancolic fruntea tumefiată de înţepăturile ţînţarilor. Era un bătrînel smochinit la faţă, spîn şi chel, cu toată exuberanţa sistemului păros concentrată paradoxal în lobul urechilor, de unde irupeau două smocuri ghim- poase şi sure. Singularitate exploatată de altfel pînă la saţietate de toţi caricaturiştii europeni şi americani, care prezentau celebrul savant şi redutabilul adversar al teoriei darwiniene sub chipul şi asemănarea maimuţei Uistiti. Astfel Darwin era răzbunat dincolo de mormînt. Cel mai înverşunat inamic al teoriei sale căpătase cu vremea o înfăţişare menită să dovedească nu numai că omul se trage din maimuţă, dar şi că uneori s-a coborît atît de repede, ca dintr-un copac, încît nici n-a avut vreme să-şi modifice complet toaleta. Sir Edward Catter- mole îşi purta curajos făptura de la o societate savantă la alta şi de la tropice la poli, ca o permanentă ilustrare a teoriei susţinută de succesorii cei mai fanatici ai adversarului său şi ca o irevocabilă dezavuare a propriei

sale credinţe pentru care-a luptat o viaţă de om.

— De unde cunosc eu mutra aceasta? se întreba Tony Bar cu o încruntare între sprînccnc.

— De la menageria Kludski! găsi potrivit momentul să plaseze un spirit ieftin estetul indigen, care suferea de meteahna glumelor potrivite ca nuca-n perete.

— Lasă idioţiile! îl reteză cu nerăbdare secretarul *Ilustraţiei colorate.* Aci presimt eu ceva serios. Mare lucru să nu-l *fac* şi pe ăsta!

Spuse şi se repezi glonţ, la portar să-şi identifice vînatul. Nici n-avu nevoie de multe lămuriri. Trecu direct la telefon, unde îl anunţă pe d. Filip Filipovici să facă toate pregătirile necesare, să comande sandvişuri cu icre negre şi să rezerve trei pagini din somptuosul hebdomader ilustrat, fiindcă va sosi din moment în moment cu una din cele mai celebre personalităţi ale veacului.

— Cum zici că-l cheamă? întrebă d. Filip Filipovici la celălalt capăt al firului.

— Sir Edward Cattermole! Allo! Cattermole... *C* de la crap, *a* de la arici, *t* de la taur, *e* de la epure, *r* de la rac, *m* de la motan, *o* de la ornitorinc, *l* de la lăcustă, *e* de la elefant... Pune te rog în afiş numele... Convorbire cu ilustrul profesor Sir Edward Cattermole...

— Profesor, de ce? De box? ceru lămuriri cu nevinovăţie directorul *Ilustraţiei colorate.*

— Ce box, directore, ce box? Pe ce lume trăieşti. Doamne? Biolog, bi-o-log, marele biolog Cattermole! Adversarul lui Darwin...

— Vezi numai atunci să nu ne punem rău cu celălalt, cu Darwin! făcu o prudentă rezervă d. Filip Filipovici... Te pomeneşti că vine şi ăla prin ţară, şi în loc să tragă la noi se duce la pezevenchii de la *Coloraţia ilustrată* şi ne-o face fiartă...

— N-ai nici o grijă din partea aceasta... îl asigură Tony Bar, găsind de prisos să mai explice eruditului său director că Darwin a răposat demult întru Domnul şi că nu mai poate fi trecut pe lista eventualilor oaspeţi, nici ai *Ilustraţiei colorate,* nici a concurentei sale: *Coloraţia ilustrată.*

D. Filip Filipovici, asigurat pe acest front, sună şi dădu ordine în consecinţă. Într-un sfert de oră redacţia şi atelierele foto-zinco-lito-tipografice au fost ventilate, măturate şi regizate după metoda faimosului cneaz Potemkin, pentru a primi onorabil un musafir mondial. Sandvişurile cu icre negre ocupară locul de onoare. Cartea de aur cu scoarţele de piele fu deschisă la o foaie virgină.

Sir Edward Cattermole, pilotat de Tony Bar, urcă şi cobori scări; savură aerul îmbîcsit cu acizi din atelierul lito-zincografic; îşi zugrăvi pe obraz cu degetele unse do cerneală tipografică un splendid şi bizar tatuaj, pe care l-ar fi invidiat şefii de triburi indiene cînd se pregătesc să purceadă la război; se oţărî cînd dădu cu ochii de caviar, după cele două săptămîni de regim pescăresc; dar blînd şi docil din fire, de îndată ce nu era în discuţie o controversă biologică, transformistă sau evoluţionistă, se supuse fără împotrivire la orariul, itinerariul şi programul impus de *Ilustraţia*

colorată tuturor vizitatorilor prinşi cu arcanul de Tony Bar, din vasta lume

— Încă un moment. Două poze şi v-am eliberat!

D. Filip Filipovici îşi apasă prizonierul de umeri între braţele fotoliului. Tony Bar tălmăci dorinţa directorului. Sir Edward Cattermole capitulă surîzînd cu blîndeţe.

Cît timp Billy Marcus pregătea plăcile şi punea aparatul la punct, d. Filip Filipovici îşi aduse aminte cu îngrijorare.

— Nu cumva şi ăsta e născut la Paşcani? Atunci iar ne-am ars.

— N-avea nici o grijă! îl asigură Tony Bar. Uite aci notele biografice. Născut la Dundee în Scoţia. De altfel l-am şi întrebat. Vine întîia oară în România.

— Poate ştie româneşte.

— Cum să ştie? Pentru ce ispravă să ştie româneşte?

— Dar tu cum ştii englezeşte! explica d. Filip Filipovici cu o logică de fier.

— Despre ce e vorba? se interesă Sir Edward Cattermole în limba lui Shakespeare şi a adversarului său Darwin.

— D. director Filip Filipovici se întreabă dacă nu înţelegeţi cumva româneşte...

— Ştii româneşte! afirmă cu oarecare mîndrie omul cu moţuri de Uistiti la urechi.

— Ei, vezi! Am făcut-o iarăşi de oaie!

Exclamînd, d. Filip Filipovici încercă să-şi recapituleze în minte toate cuvintele ireverenţioase pe care le-a rostit la adresa biologiei, a Marei Britanii, a lui Darwin şi a ilustrului profesor, în tot decursul vizitei. Erau destule şi destul de păroase.

— Ştii româneşte, completă Sir Edward Cattermole. Ştii; palamida peşte — *Gosterostens platygaster!* Ştii: palamida iarba — *Cirsium arvense.* Ştii: papura — *Typha augustifolia!* Ştii: trestie — *Arundo donax!* Ştii: porc: — *Sus scrofa domesticus!* Ştii: porc spinos — *Hystrix cristata!* Ştii: porc de marc — *Scorpaena scrofa!* Ştii: steaua porcului — *Aldebaran!* Ştii: crap — *Cypri- nus carpio.* Ştii: crap-proţap! Ştii: borş!

La acestca din urmă, ilustrul biolog se cutremură între braţele jeţului, simţindu-şi toate măruntaiele răscolite de amintirea regimului ihtiofag din deltă. Încolo părea foarte fudul şi foarte îneîntat de abundenţa vocabularului său românesc. D. Filip Filipovici răsuflă uşurat. Sir Edward Cattermole învăţase de la pescarii din deltă şi din baltă, o românească sumară şi cu totul inofensivă din punctul său de vedere. De aceea rosti curajos:

— Dragă Tony, puiule, ăsta-mi pare destul de ramolit. Am pus mîna pe-un elefant! Putem scoate de la el ce poftim. Adu-l tu cu zăhărelul să toarne nişte aprecieri cum avem noi nevoie despre *Miss România* noastră. Ar fi un titlu superb: *„Cel mai mare briolog...”*

— ...biolog! rectifică Tony Bar.

— Biolog, briolog, totuna e! Poftim, biolog dacă vrei... *„Cel mai mare biolog al timpului despre cea mai frumoasa femeie din România!”...* Facem un tămbălău, să rămînă tîmpiţi onorabili de la *Coloraţia ilustrată.*

Tony Bar prinse ideea din zbor. O găsea fericită şi se oportună. Sir Edward Cattermole avea prilej să se slujească de *Miss România* ca de-un suprem argument în lupta sa cu epigonii darwinismului. Un asemenea splendid exemplar de frumuseţe feminină nu respingea oare cu oroare din orice cuget ideea odioasă a omului coborît din maimuţă? Din maimuţă, ochii divini ai Margaretei Căuş? Din maimuţă, supla ei talie de Hestie? Din maimuţă, gura ci de garoafă involtă? Din maimuţă, glasul ei de sirenă? Din orice domeniu al zoologiei şi botanicei, numai din maimuţă nu! Ochi de gazelă, da! Picior de căprioară, da! Obraz catifelat de trandafir, da! Pentru ilustrarea descendenţei simieşti a speciei umane, rămînea unic şi excepţional argument numai Sir Edward Cattermole, cu năzdrăvanele sale smocuri de păr din urechi.

Acestea toate căutîndu-le şi judecîndu-le într-o clipită, cu promptul său spirit de adaptare la moment, o luă pe departe, ca să-şi aducă interlocutorul „cu zăhărelul”, după dorinţa exprimată de d. Filip Filipovici în trivialul său argou din gropile natale şi ale lui Ouatu.

Aşteptă mai întîi pe Billy Marcus să-şi facă datoria cu cearceaful negru în cap. Apoi începu cu un aer foarte modest:

— Domnule profesor, sînt un profan, un păcătos de profan... Ce cunoaşte un biet muritor ca mine despre atîtea minuni ale biologiei? Ici-colo ceva din viaţa insectelor a lui Fabre.

— Care Fabre? Ce Fabre? De unde Fabre? se agita din mîini şi din picioare, pe

scaun, Sir Edward Cattermole, ca broasca electrizată cu pila lui Galvani.

Aci nu mai permitea nici glumă şi nici nu mai arăta docilitatea zaharisită cu care se lăsase urcat în mansardă şi coborît în subsol, fotografiat şi îndopat cu şandvişuri de icre negre.

— Despre ce fel de Fabre e vorba? întrebă a patra oară ameninţător.

— Fabre, entomologistul! Celebrul Fabre... răspunse intimidat Tony Bar.

— Haha! începu să rîdă înveselit şi dispreţuitor redutabilul adversar al teoriei darwiniste... Fabre, celebritate? Fabre, autoritate? De ce nu-l pomeneşti încalţe şi pe Maeterlinck, ca să fim în complet? Dar, tinere, aceştia sînt amatori, diletanţi, autodidacţi, nişte eretici... Fac literatură... Fac mistică... Fac orice vrei, numai ştiinţă nu. Vrei să-mi citezi un entomologist francez? Poftim! Spune-mi ceva despre Martial-Etienne Mulsant... Ai auzit vreodată despre el?

— Nu! mărturisi umilit Tony Bar.

— Dumneata ai auzit ceva despre Martial-Etienne Mulsant? se adresă Sir Edward Cattermole domnului Filip Filipovici.

— *Niet!* declară sincer directorul *Ilustraţiei colorate.*

— Desigur! Mă aşteptam! Nu e nici o mirare. Nici franţuzii nu ştiu să-şi preţuiască aşa cum se cuvine tot ce-au avut ei mai bun. Martial-Etienne Mulsant, născut la 1797, mort la Lyon la 1880. Autorul unei *Histoire des Coléoptères* în treizeci şi cinci de volume. M-aţi auzit? Treizeci şi cinci de

volume. Şi încă nu-şi terminase opera cînd l-a surprins moartea... Autorul monumentalului studiu: *Histoire naturellc des punaises de France,* cinci volume în 8°! Acesta da, înţeleg şi eu... Cinci volume în 8° despre ploşniţele Franţei!... Ce-ar fi scris, să fi venit la dumneavoastră în Orient, adevărata patrie a ploşniţelor! Dar Fabre? Dar Maeterlinck?

— Spune-i ca sînt nişte netrebnici! interveni d. Filip Filipovici. cînd află, prin tălmaciul său Tony Bar, de cc s-a supărat ilustrul briolog. Spune-i că de mult presimţeam eu că sînt nişte fleacuri... Ce ne costă?

Secretarul *Ilustraţiei colorate* se lepădă şi el de Fabre, ca Petre de Isus, înainte de al treilea cîntec al cocoşilor. Dar cu un tact mult mai savant de cum îl recomanda spiritul grosolan al domnului Filip Filipovici.

— Tocmai, domnule profesor... Exemplul cu Fabre e cea mai dcsăvîrşită ilustrare a incompetenţei mele de profan... Ce poate să ştie un biet şi obscur muritor ca mine despre minunile regnului vegetal, bunăoară? O curiozitate, două... De exemplu, cazul florii de Aloes... Ba nu, de Agave... Adică nu, de Aloes, care se mai cheamă şi Agave... În sfîrşit, planta tropicală care înfloreşte o dată la o sută de ani...

Sir Edward Cattermole ciulise din nou urechile sub pămătufurile de păr sur; cu ochii mici şi cenuşii sfredelea acest ignorant muritor, care cu atîta dezinvoltură debita cîte cuvinte, atîtea erezii.

— Ei, şi ce mai ştii dumneata despre floarea de Agave, care e de Aloes? stărui cu

o curiozitate ironică şi usturătoare, cînd Tony Bar isprăvi.

— Nu mai ştiu nimic.

— Şi dumneata? se adresă către d. Filip Filipovici, răsucindu-se în braţele scaunului. Dumneata ştii ceva, ai auzit ceva despre Agave, care e Aloes, şi care înfloreşte o dată la o sută de ani?

— *Nem!* rosti prost şi laconic directorul somptuosului hebdomader *Ilustraţia colorată.*

— Ah! ce lume! ce lume! se căina redutabilul adversar al teoriei darwinistc. Cum poate trăi o lume întreagă în asemenea ignoranţă? Am să vă ţin eu o mică lecţie. Sumară ca pentru nişte profani ce sunteţi... Mai întîi, tinere, confunzi. Cazi în eroarea comună. Agave e Agave şi Aloesul e Aloes! Numai literatori ignoranţi de speţa lui Maeterlinck sau Michelet pot confunda în propriu Aloesul cu Agava. Încolo? Aloesul, planta din familia liliaceelor, tribul aloineelor, creşte în Africa tropicală şi la Capul Bunei Speranţe, în Asia şi în America Meridională. Aloesul vulgar e de origine din India Orientală, iar dacă există şi în America, în Antile, pe litoralul Mediteranei, în Malta şi Sicilia, a fost adus acolo de mîna omului şi cultivat pentru sucul aromatic, solubil în alcool, stomahic, tonic şi purgativ. Cealaltă, Agave, vine de la grecesul agnaos-magnific. Plantă într-adevăr magnifică din familia amarilideelor. Aceasta da, e originară din America de Nord, din Mexic; nu din America de Sud, din Brazilia, cum crede şi afirmă, în jalnica sa ignoranţă, domnul Michelet. De acolo a fost importată

în Europa, în secolul al XVI-lea, pentru efectul ei decorativ şi fiindcă, împreună cu cactusul, serveşte la împrejmuiri. Despre aceasta desigur ai vrut să vorbeşti. Despre ea vorbeşte şi Michelet, cînd la douăzeci de ani se compară cu „acea plantă din Brazilia, Agave, care, favorizată de o vară perpetuă, excitată de căldură să lucreze încontinuu, nu se grăbeşte totuşi să înflorească decît o dată la o sută de ani”. Că înfloreşte rar e adevărat. Că înfloreşte la o sută de ani e literatură! Şi încă de calitatea cea mai ieftină. Mult mai interesant decît aceste baliverne e să cunoaşteţi că are frunze care măsoară doi metri. Indigenii o întrebuinţează ca ţiglă de-a gata pentru acoperişuri. Fibrele sînt atît de rezistente, încît folosesc la ţesături şi împletituri. Din sucul fermentat, mexicanii fabrică faimoasa lor băutură *pulque,* care se vede că s-a urcat şi la capul domnului Michelet... Cred că sînteţi lămuriţi acum... Sau mai aveţi ceva de adăugat?

— Nu! *Nein! Nicht! Nem! Niet! Ioc!* îşi epuiză d, Filip Filipovici tot capitolul său poliglot de negaţii.

Apoi, întorcîndu-se spre Tony Bar:

— Tot e bun! Mi se pare că am dat eu peste o idee infernală. Ai răbdare puţin, să scăpăm de maimuţoi... Acum mai cară-l şi în sala *Miss Românilor,* pe urmă am isprăvit cu el.

Secretarul *Ilustraţiei colorate* atrase invitatul şi în muzeul retrospectiv al *Miss Românilor.* Sir Edward Cattermole devenise din nou maleabil şi ductil. Privi cu oarecare mirare toate fotografiile din faţă, din profil,

din picioare şi de pe scaun, ale celor şapte frumuseţi naţionale. Nu pricepea rostul şi prezenţa lor acolo. Îşi puse ochelarii şi cercetă, sub cristalul vitrinelor, mănuşile şi carnetele de dans, fragmentele de roci eruptive şi buchetele de flori uscate — toate vestigiile cultului întreţinut cu atîta rîvnă de d. Filip Filipovici şi de somptuosul său hebdomader ilustrato-colorat. Mănunchiurile de flori uscate îl transportară o clipă în domeniul său familiar. Exclamă cu înduioşare, ca unor vechi cunoştinţe întîlnite unde se aştepta mai puţin:

— Mimosa pudica! Magnolia grandiflora! Tulipa silvestris! Fritilaria imperialis! Syringa vulgaris! Origanum majorno! Anemone angulosa!

— Lasă florile, şefule! îl apucă de braţ d. Filip Filipovici, să-l smulgă de la vitrinele cu flori moarte. Lasă florile. Lite aci boboceii noştri pe perete. Uite zarnacadele şi zambile, pot spune, mătrăgună şi iarba-dracului!...

D. Filip Filipovici cuprinse cu un gest larg galeria fotografiilor de pe pereţi. Tony Bar traduse invitaţia şi crezu momentul oportun să extragă ca o măsea cariată declaraţia mult aşteptată, care avea să îndrituiască titlul senzaţional de a doua zi: *„Cel mai mare biolog al timpului despre cea mai frumoasă femeie din România”.*

Dar Sir Edward Cattermole păru că nu pricepe de loc rostul acestei slăviri a frumuseţii feminine. Dimpotrivă, se arătă scandalizat foarte:

— Frumos? Aceasta numiţi frumos? Natura a rezervat frumuseţea masculului...

Linie, musculatură, energie, dinamism... Un cocoş e frumos. Un armăsar, un leu, un taur, un păun, un cerb, un fazan... E lege, scumpii mei domni! Nu o găină, nu o iapă, nu o vacă, nu cerboaica, nu păuniţa... Femeia e matrice... Ce frumuseţe vedeţi aci (arată cu degetul osos prima *Miss Românie)*, şi aci, şi aci, şi aci? (trecînd de la una la alta, pînă la, oroare! cea mai glorioasă între toate şi ultima în ordine cronologică: Margareta Căuş). Ce sînt mamelele acestea? O mamiferă care nu-şi îndeplineşte funcţia. E mamă? Nu! Alăptează? Nu! Atunci c o pervertire, o deviere, o aberaţie monstruoasă... Dintre toate mamiferele, s-o ştiţi de la mine, numai femela *homului sapiens* e singura care se sustrage funcţiei naturale. Se împreună pentru voluptate, nu pentru a deveni mamă. Un atentat la orînduirea naturii. Un simptom de degenerare... Iar pentru aceasta aţi inaugurat dumneavoastră un cult? Şi aceasta numiţi dumneavoastră cult al frumosului?...

Sir Edward Cattermole continuă să peroreze în cel mai neîndurat rechizitoriu pe care l-au auzit vreodată urechile celor patru pereţi din muzeul retrospectiv al *Miss Românilor.* La spatele său, d. Filip Filipovici făcu un semn circular, mut, dar clocvent, în jurul capului. Semnul tradus în orice limbă din lume: ,,Ăsta a luat-o razna de tot!...” Şi fiindcă nu-l mai interesa nimic din cele spuse de redutabilul adversar al teoriei darwiniste, şi fiindcă era sigur acum că Sir Cattermole nu înţelege nimic din graiul moldo-valah în afară de porc — *Sus scrofa domesticus;* crap — *Cyprinus carpis,* rosti o

sudalmă naţională, trimiţîndu-l îndărăt în neamul maimuţelor, de unde s-a coborît să-l combată pe Darwin.

— Vai! Directore-directore! îl mustră Tony Bar. Parcă eşti la Piaţa Mare...

— Ce vai? Fă-i vînt! Nu mai avem nevoie de el... Fă-i vînt şi întoarce-te îndărăt imediat. Avem de lucru serios.

Secretarul *Ilustraţiei colorate* se execută. După ce conduse pînă la hotel ilustrul oaspe, reveni cu mutră foarte spăşită.

— De, directore! încercă să se scuze. De unde să ştiu că e aşa de ciufut?

— N-are nici o importanţă! declară senin d. Filip Filipovici. Un lucru e cert: nu ştie româneşte, pleacă mîine dimineaţă, n-are să-i cadă în mînă niciodată un număr din *Ilustraţia colorată.* Este?

— Este! încuviinţă Tony Bar, care, cu spiritul său prompt, încă o dată prinse ideea din zbor.

— Atunci dacă este, aşază-te la birou şi scrie. Rămîne titlul găsit de mine. Dar îl transformi în subtitlu. Şi în loc de titlu, scrie *„Floarea de Agave”.* E ceva care sună frumos: îmi place şi mie... Publicul înghite.

Tony Bar se instală la birou, potrivi foile albe de hîrtie şi, fără să pregete mult, începu:

FLOAREA DE AGAVE

„CEL MAI MARE BIOLOG AL TIMPULUI DESPRE CEA MAI FRUMOASĂ FEMEIE DIN ROMÂNIA”

„În altă parte a *Ilustraţiei colorate,* cititorii şi iubitele noastre cititoare vor găsi descrisă pe larg vizita ilustrului biolog, Sir Edward Cattermole, la somptuosul nostru

palat, unde vreme de trei ore a cercetat atelierele foto-zinco-lito-tipografice şi a întreţinut numeroasa noastră redacţie cu ingenioasele sale observaţii din domeniul biologiei. Spirit analist şi sintetic în acelaşi timp, ochi deschis la toate fenomenele lumii exterioare, redutabilul adversar al teoriei darwiniste s-a interesat cu deosebit entuziasm de cultul frumosului feminin restaurat de *Ilustraţia colorată.* Nu era ceva nou. Cunoştea lupta noastră de şapte ani, încă de la primele începuturi. A urmărit cu ochiul său analist şi ştiinţific toată evoluţia acestui cult. Şi nu mică ne-a fost mîndria, cînd ne-a declarat că vizita sa în România se datoreşte în egală măsură cercetărilor din delta şi din bălţile Dunării, dar şi legitimei curiozităţi de a constata la faţa locului stadiul în care a ajuns acest cult, datorită sacrificiilor de la care nu s-a dat niciodată în lături *Ilustraţia colorată,* singura autorizată să aleagă adevărata *Miss România.*

Imediat ce a păşit în palatul *Ilustraţiei colorate,* Sir Edward Cattermole a cerut să fie condus în sala unde se află fotografiile *Miss Românilor* din anii trecuţi, exprimîndu-şi în acelaşi timp dorinţa să cunoască personal pe domnişoara Margareta Căuş, superba *Miss Românie* din anul acesta.

Vreme de o jumătate de oră, cercetînd fotografiile, comparînd şi observînd, ne-a dezvoltat o splendidă teorie a frumuseţii feminine, subliniind că pentru înnobilarea şi progresul speciei umane, cultul frumosului feminin va face mai mult dccît eugenia şi toate teoriile hibride, bazate pe un falş aşazis spirit ştiinţific. Niciodată între pereţii

somptuosului nostru palat nu s-a înălţat un mai fierbinte imn frumosului feminin.

Dar cînd în sală şi-a făcut apariţia domnişoara Margareta Căuş, neîntrecuta *Miss România* din anul acesta, entuziasmul celebrului savant mondial a depăşit aşteptările noastre. N-a rostit multe cuvinte. Dar au sunat mai definitive decît cel mai definitiv compliment:

«Floare de Agave! Aşa să o numiţi, scumpii mei prieteni! Floare de Agave... După cum Agave înfloreşte o dată la o sută de ani, tot aşa, într-un popor, o data la o sută de ani apare o asemenea frumuseţe desăvîrşită. Din parte-mi, recunosc cu modestie şi cu oarecare regret că toată truda mea de o viaţă îmi pare astăzi inutilă. Mai era nevoie să demonstrez oare cu atîta risipă de argumente aberaţiile teoriei după care omul descinde din maimuţă? Trudă inutilă, o repet. Că specia umană a putut crea un asemenea exemplu perfect, mă scuteşte astăzi de orice comentariu.

Domnişoară Margareta Căuş, *Miss România,* Floare de Agave, mergi în lume şi în numele meu astupă gura ultimilor epigoni darwinişti! Fericită ţară care poate da naştere la asemenea frumuseţe. Fericit muritorul care a văzut o dată în viaţă floarea unică de Agave!...»

După aceste admirabile şi însufleţite cuvinte, Sir Edward Cattermole a ţinut să se fotografieze la braţ cu Miss România. Graţie acestei dorinţi, cititorii şi scumpele noastre cititoare pot admira pe coperta revistei fotografia celui mai mare biolog al timpului,

alături de cea mai frumoasă femeie din România...”

— Domnişoară Ortansă! porunci d. Filip Filipovici după ce citi şi aprobă manuscrisul inventivului său secretar. Cheamă te rog pe Billy Marcus.

Fotograful *Ilustraţiei colorate* se prezintă cu aparatul gata încărcat, cu poalele negre în cap, ca o bravă vestală auxiliară în templul frumosului, gata la orice oră din zi şi noapte să întreţină focul sacru al cultului.

Cînd constată că nu se află nici un oaspe celebru şi exotic în cabinetul directorial, nici un patriarh, ambasador, boxer, rabin, biciclist, bas, chirurg, tenor, jocheu sau maharajah, Billy Marcus păru omul cel mai nefericit din lume. Misiunea lui era să fotografieze. Fotografia! Muritorii se împărţeau pentru el în fotogenici şi nefotogenici, peisajele la fel, anotimpurile idem. O catastrofă de cale ferată şi un bastiment naufragiat, victima unei crime şi momentul culminant al unui meci de box, o nuntă sau o înmormîntare, un prinţ sau un cerşetor, un rabin sau un protopop existau pentru el numai în măsura în care se prezentau, fericit sau nu, de front, obiectivului. Încolo, restul universului nu mai înfăţişa nici un interes şi nu mai avea nici un haz.

— Vreţi o poză de interior? întrebă fără să-şi ascundă decepţia, căci pentru Billy Marcus d. Filip Filipovici însemna o placă sacrificată de haram.

— Mai slăbeşte-mă cu interioarele şi cu pozele tale! îl linişti directorul *Ilustraţiei colorate.* Ţi-am spus că de mine ai scăpat. M-am săturat să mă văd cînd Kediv al Egiptului, cînd Lon Chaney, cînd doamna Smara.

E o rană veche, profesională, a lui Billy Marcus, o rană de amor propriu, pe care d. Filip Filipovici punea degetul cu brutalitate. Căci de şapte ani, una din umilinţele sale adînci şi iremediabile fusese eşecul permanent de cîte ori sc încăpăţîna să-şi fotografieze patronul. Pe placă, apărea într-adevăr cînd Kedivul Egiptului, cînd Lon Chaney, cînd doamna Smara, cînd Gandhi, cînd Amunsden, cînd Zinoviev, cînd Budha de la muzeul Guimet, oricine şi orice, în afară de un Filip Filipovici, care să semene cu d. Filip Filipovici.

— Domnule director, propuse cu resemnare, să mai încercăm o dată!

— Lasă încercările, dragă Marcus! întrerupse d. Filip Filipovici în toane bune. Pentru mine e chestiune închisă. Eu nu-s bun decît pentru fotografii de la Moşi. Acolo ies fain, în carne, burtă şi oase. Am însă altceva bun pentru tine. Să-ţi pun la încercare toată arta...

— Gata, patroane!

Billy Marcus se şi pregătea să-şi pună poalele negre în cap.

— Stai! îl opri d. Filip Filipovici. Aşteaptă puţin. Cîte clişee ai cu *briologul* ăla de fuse adineaori la noi?

— Cu Sir Cattermole? Două poze în atelier, una aci în birou singur, una cu Tony,

una în atelierul tipografic, la monotipuri, una lîngă rotativă, două în grup, la intrare...

— Ajunge! Ajunge! încercă să-l oprească d. Filip Filipovici.

Dar Billy Marcus nu isprăvise, şi întocmai cum Sir Edward Cattermole nu admitea nici un fel de contradicţie în domeniul său biologic, tot aşa nu cunoştea el nici un obstacol, cînd era vorba să-şi recapituleze campaniile sale de operator-fotograf.

— ... una rîzînd, una gustînd sandviş cu icre, una salutînd din balcon. Trebuie să recunosc că Sir Edward Cattermole e una din figurile cele mai fotogenice pe care le-am întîlnit vreodată.

— Tocmai! Cu atîta mai bine! E omul nostru. Din toate aceste fotografii ai să-mi scoţi un grup al onorabilului, braţ la braţ cu *Miss România.* Cum? Te priveşte. E arta ta. O fotografie pentru copertă. Pînă diseară să intre în maşină.

— Poză sau instantaneu?

— Poză-nepoză, te priveşte! Ai mînă liberă.

— Am înţeles! Diseară intră amîndoi în maşină. Zise şi se răsuci în călcîie.

D. Filip Filipovici îşi frecă încîntat miinile bondoace.

— Cu sistemul ăsta, dragă Tony, putem s-o fotografiem mîine pe Margareta noastră cu Bramabrata la braţ.

— Bramaputra, patroane? rectifică Tony Bar.

CAPITOLUL III

„Je suis belle, ô mortels...”

Sir Edward Cattermole, cu optica sa profesional deformantă, declarase frumuseţea feminină inexistentă.

Alţii, din simplu spirit de contradicţie, fără să fie preşedinţi de Academie, de societăţi savante şi doctori *honoris causa* a douăsprezece universităţi, ca să se afle în treabă, susţineau că frumuseţea există, dar că e un *ce* inutil.

D. Filip Filipovici îi lăsa să spună şi strîngea din umeri cu compătimire.

Dacă frumuseţea ar fi fost un nu ştiu *ce* şi un nu ştiu *cum* inutil, nu-şi mai bătea el capul cu concursuri şi nu era el atît de naiv să bage capital într-o întreprindere osîndită bancrutei din naştere.

D. Filip Filipovici a dovedit că nimic nu există inutil pe lume. Nici vizita lui Sir Edward Cattermole, nici chiar ereziile pe contul florii de Agave.

Publicul înghite tot.

Şi mai cere încă.

Aceasta era deviza domnului Filip Filipovici şi a somptuosului său *hebdromader* ilustrat, cum îi scăpa cîteodată limba.

Pusese mîna pe cea mai frumoasă *Miss Românie* din cîte au căzut în plasa concursurilor sale vreodată. Nici un estet, nici un artist, nici chiar adversarii, canaliile de la publicaţia concurentă, *Coloraţia ilustrată* şi de la *Globul,* nu îndrăzneau să conteste aceasta.

Margareta Căuş era perfecţiunea frumuseţii plastice. La aceasta (excepţională şi fericită excepţie) creatorul îi hărăzise pe deasupra, după opinia unanimă, un spirit subtil, o inteligenţă de rece luciditate, un humor conţinut şi sigur de sine, care dezarma auditorul şi privitorul.

Într-adevăr natura o dată la o sută de ani nimereşte o atît de armonioasă îmbinare.

Floarea de Agave nu era un mit.

Nu înflorise nici în Mexic, cum pretindea Sir Edward Cattermole, nici în Brazilia, cum o voise Michelet.

Era floarea rară a plaiurilor natale; unică şi superbă eflorescenţă a Tîrgului Scovarză, mahalaua Fierbinţi.

D. Filip Filipovici se aşternu pe lucru şi pe publicitate.

În două săptămîni, ţara fu posedată de reînviatul cult ajuns la paroxism şi îşi idolatriza *Miss România* frenetic. Discuţiile de la aperitive şi de la cafenea îşi ieşiră din vechea albie. Nu mai interesa remanierea guvernului şi rezultatul conferinţelor de dezarmare. Nici scumpirea cărnii şi

concurenţa grîului canadian pe piaţa mondială. Acestea erau nimicuri vrednice pentru cugetele mediocre şi meschine, incapabile să evadeze din trivialul cotidian.

Problema era...

Adică, problemele erau:

I. *Poate frumuseţea feminină să regenereze rasa umană?*

II. *S-au modificat, ori nu, canoanele frumuseţii antice?*

III. *Nudul este moral, sau imoral?*

IV. *Pînă la ce vîrstă o femeie poale fi considerată frumoasă?*

V. *Ce deosebire este între frumuseţea fecioarei şi între frumuseţea femeii care-a muşcat din fructul oprit?*

VI. *Există frumuseţe şi în afara, de rasa albă?*

VII. *Frumuseţea este o condiţie indispensabilă, sau accesorie a amorului?*

VIII. *Costumul modem avantajează, sau dezavantajează frumuseţea feminină?*

IX. *Rămînem la rochia scurtă, sau ne întoarcem la rochia lungă?*

X. *În ce fel, guvernul ar putea utiliza mai abil, în interesul propagandei naţionale, frumuseţea femeii române în general şi a* Miss României *în special?*

XI. *N-a sosit momentul să se introducă în programul şcolar un curs obligatoriu de cultul şi întreţinerea frumuseţii?*

XII. *Frumuseţea şi sportul.*

XIII. *Poate să existe o admiraţie dezinteresată pentru frumuseţea feminină, sau este numai o formă nemărturisită a instinctului sexual?*

XIV. *Frumuseţea nu cumva justifică interesul?*

XV. *Cum poate fi privită frumuseţea feminină prin prisma teoriei lui Freud?*

XVI. *Frumuseţea romantică şi frumuseţea clasică...*

XVII. *Frumuseţea şi inteligenţa...*

XVIII. *Frumuseţea şi drepturile femeilor.*

XIX. *Frumuseţea şi concepţia păgînă a frumuseţii...*

XX. *Frumuseţea şi creştinismul...*

XXI. *Frumuseţea şi poezia...*

XXII. *Frumuseţea şi arta plastică.*

XXIII. *Frumuseţea şi ştiinţa modernă...*

XXIV. *Frumuseţea în raport cu scăderea procentului de naşteri...*

XXV. *Frumuseţea în raport cu creşterea criminalităţii...*

XXVI. *Frumuseţea rece şi frumuseţea pasională...*

XXVII. *Frumuseţea ca ideal suprem al umanităţii...*

XXVIII. *Frumuseţea şi cochetăria...*

XXIX. *Frumuseţea şi artificiile frumuseţii...*

XXX. *Frumuseţea şi ravagiile tabagismului...*

XXXI. *Frumuseţea ca factor moral şi imoral, în alcătuirea societăţii contemporane...*

XXXII. *Frumuseţea şi clasele sociale...*

XXXIII. *Frumuseţea în trecutul Principatelor Dunărene...*

XXXIV. *Frumuseţea românească în zece ani de la Unire...*

XXXV. *Frumuseţea şi părul tuns...*

XXXVI. *Frumuseţea în concepţia rasei negre...*

XXXVII. *Frumuseţea în concepţia rasei galbene...*

XXXVIII. *Frumuseţea în concepţia rasei roşii...*

XXXIX. *Frumuseţea în concepţia rasei australiene...*

XL. *Frumuseţea şi deformaţiile corpului feminin, rezultînd din concepţiile despre frumos ale diferitelor rase şi ale diferitelor epoci...*

XLI. *Frumuseţea şi călăria...*

XLII. *Frumuseţea şi chirurgia estetică...*

XLIV. *Frumuseţea şi concursurile de frumuseţe...*

XLV. *Frumuseţea şi eugenia...*

XLVI. *Frumuseţea ca factor de progres...*

XLVII. *Frumuseţea şi industria modernă, în îndoitul său rol: pe de o parte, întreţinînd un număr formidabil de lucrători şi de lucrătoare în fabricile de mătăsuri, furnituri feminine, pudră, roşuri, dresuri, parfumerii etc.; pe de alta, facînd să circule şi să prospereze avuţia naţională...*

XLVIII. *Frumuseţea şi căsnicia...*

XLIX. *Frumuseţea şi maternitatea...*

L. *Frumuseţea şi etc., etc., etc., ele., etc.*

Aceste foarte importante chestiuni erau discutate cu aprindere — vorba d-lui Filipovici —: „acasă, la masă:, pe stradă, la berărie, la cafenea, în tramvai, în antracte, în tren, la şcoală, în birouri, oriunde doi ce-

tăţeni de sex pozitiv sau negativ se întîlneau şi aveau două

clipe libere la dispoziţie”.

Iar cînd nu le aveau la dispoziţie, şi le procurau, lăsînd la o parte îndeletnicirile lor vulgare, care mai puteau să aştepte.

Ora aperitivelor se prelungea, cetăţenii pierdeam tramvaiul, profesorii se uitau de vorbă în cancelarie., elevii îşi neglijau lecţiile, telefonistele nu răspundeau la apelurile disperate ale abonaţilor, să dea numărul, şefii de staţie scăpau acceleratele din gări, fiindcă toţi se aflau furaţi de o asemenea pasionantă problemă discutată cu patos şi, uneori, cu violenţă; sau se aflau absorbiţi în lectura *Ilustraţiei colorate* şi a *Jurnalului,* unde, în articole, studii, convorbiri şi anchete, problemele erau epuizate spre deplina lămurire şi satisfacţie a cititorului.

Liceenii adormeau sub cap cu fotografiile care serviseră pentru ilustrarea studiului: *„Moralitatea nudului feminin”.* Adormeau cu fotografiile sub cap şi cu mîinile sub plapumă.

Moşnegii, fonfi şi miopi, se tîrau în cîrjă pînă la lumina lămpii, îşi încălecau ochelarii pe nas şi, cu o mînă tremurătoare, scoteau din buzunar şi priveau în zarea luminii fotografii transparente, care au fost fabricate întru întreţinerea acestui cult al nudului feminin. Priveau cu ochii lor stinşi, pînă cînd începeau să se bîţîie şi soseau îngrijitoarea sau venerabilele lor soţii, să-i care la culcare de subsuori şi să-i şteargă la gură cu cîrpe, de secreţia abundentă care lăsase apă gurii, tînjind şi poftind după atît de nobil şi pur frumos.

Soţiile găseau în buzunarul soţilor duzini de asemenea fotografii, sau, ceea ce le apărea mai alarmant, aceeaşi frumuseţe în douăsprezece poziţii diverse şi fanteziste. Din această pricină, izbucneau dispute absurde şi scene regretabile, fiindcă ştiut este că soţiile sînt incapabile să înţeleagă cultul dezinteresat şi lăudabil al bărbatului pentru frumosul feminin şi nud.

Amanţii părăsiseră vechile formule, uzate, din stilul epistolar al amorului. Nu-şi mai comparau iubita cu zeităţile păgîne şi nu se mai adresau lor în declaraţiile exaltate pe care le-au învăţat de la primii amorezi pe scenă sau din romanele în fascicolă ale juneţii şi din *Micul dor.* Nu mai îngenuncheau jurînd iubitei: „Tu eşti îngerul vieţii mele!... Tu eşti luceafărul care-ai răsărit!... Ochii tăi de madonă!... Lasă-mă să-ţi pup mîinile tale mai splendide ca ale Venerei de Milo!...”

Acum cădeau în genunchi, garantînd iubitei: „Tu eşti *Missa* vieţii mele!.,. Tu, mai frumoasă decît *Miss!...* Mîinile tale de *Miss!...*”

Apoi, în exaltarea nebună pentru frumos, implorau: „Dezbracă-te mai repede, *Missa* vieţii mele, să contemplu nudul tău feminin, să-l ador şi să mă pierd tîrîndu-mă în adoraţia lui...”

În cătunele depărtate, de la marginea ţării, vechile chiuituri, doine şi strigături se resimţiseră şi ele de aceste noi şi fecunde influenţe ale reînviatului cult. Folcloriştii plecaţi în anchetă să studieze efectele noului factor de progres şi de regenerare naţională, prezentau Academiei, în comunicările lor,

cîntece culese din gura poporului, cam ca acestea:

Frunză verde de cais,
Hai, leliţă că eşti Miss!

Sau:

Haide, Miss, *în deal la vie,*
Să culegem răzăchie!...

Şi înca:

Miss *aici şi* Miss *coleà.*
Miss *e pretutindenea.*
Miss *la deal şi* Miss *la vale,*
Mi-a ieşit o Miss *în cale,*
O prinsei de subsuori
Şi plecai cu Missa-*n nori.*

Dacă Missa *îmi răspunde:*
Şăzi, băiete nu te-ntinde!
Şăzi băiete, ghinişor,
Că te-oi păli c-un chicior!
Cine-i prostu s-o asculte?
Una spune şi vrea multe.
Iar cînd spuse: nu te-ntinde,
Pricepui ce marfă-mi vinde.
. . . . . .
Eu nu m-am lăsat învins,
Şi cu Missa m-am întins!

În acelaşi timp — ca să părăsim masele populare şi inculte şi să ne întoarcem spre lumina oraşelor — în acelaşi timp, universităţile deveniră un centru important de difuziune a mesianicei regenerări naţionale prin cultul frumosului.

Studentele îşi părăsiră cursurile anoste şi, sacri- ficîndu-se pentru patrie, se

pregăteau pentru viitorul concurs, cu un entuziasm care stîrni admiraţia marelui public, aprobarea profesorilor, bucuria părinţilor şi recunoştinţa d-lui Filip Filipovici. Zvîrlind cărţile şi dîndu-şi peste cap foile cursurilor, au purces să frecventeze institutele de frumuseţe, şcolile de dans, de mimică şi de gest; au învăţat cum să se cănească, să zîmbească gingaş, să păşească graţios şi să gesticuleze după toate regulele artei, pînă atunci rezervată numai cantatricelor de la „Salata” sau de la varieteul „Motanul negru”.

Copilele cu inteligenţă precoce, plodurile de doi şi trei ani nu rămaseră străine de această ofensivă a frumuseţii feminine. Jocurile lor se transformaseră. Nu mai alergau legate la ochi, în stupidul joc ancestral de-a baba-oarba sau de-a ascunsul. Se jucau de-a concursul de frumuseţe şi dc-a *Miss România.* Păpuşa se numea *Miss. Miss* voia să fie numaidecît şi mămiţica păpuşii.

Cînd vreun musafir întreba, clipind şiret din coada ochiului către părinţi:

— Cocuţa, ce-ai să te faci mata cînd ai să creşti mare?

Cocuţa scotca degetul din nas, sau din gură, sau din alte orificii şi răspundea fără şovăială:

— Eu am să mă fac *Miss!*

— Priveşte la ca! să n-o mănînci? exclamau toţi, ridicînd în braţe, giugiulind şi sărutînd viitoarea *Miss,* deocamdată în stare de embrion şi cu popoul nud.

Victoria d-lui Filip Filipovici era deplină. Cultul frumosului se afla definitiv, irevocabil, întronat. Tirajul *Ilustraţiei colorate* creştea văzînd cu ochii. Toată ţara, de la mic pînă la mare, „din palatul bogatului pînă în coliba săracului" — cum prea bine afirmase domnia-sa într-un articol scris de Tony Bar —, se consacra acum exclusiv noului cult, idolatrizînd încorporarea sa temporară în *Miss România,* Margareta Căuş, fostă *Miss Scovarză.*

În jurul astrului central, apărură sateliţi mai mărunţi şi vremelnici, rapide comete, fulgerători meteori, stele căzătoare cu fiinţa de-o clipă.

Fiecare bal se încheia cu alegerea unei *Miss-Bal,* care primea omagiu, un *Miss-Buchet* de flori. Fiecare clasă a şcolilor de fete îşi avea *Missa* ei aleasă prin votul liber, unic, egal şi secret al colegelor, iar din acestea, o alegere generală proclama *Missa* unică a şcolii.

Miss-Munca, Miss-Poşta, Miss-Dactilografa, Miss-Casieriţa, Miss-Vinătoarea, Miss-Hîrleţ, Miss-Pîrjoala, Miss-Mătura, Miss-Trotuar reprezintă într-un domeniu mai mărginit şi într-o sferă mai

restrînsă acelaşi cult al frumosului feminin, categorisit de breaslă şi pe ocupa- ţiuni, după cum şi mucenicele bisericii creştine au slujit odinioară cu modestie la altarul unic, pentru triumful aceleiaşi cauze sacre.

Mai presus decît toate, se înălţa cea mai frumoasă dintre toate: *Miss România,* unica.

Ea trecea rece şi pură, imobilă şi adorată, impasibilă şi idolatrizată, printre mulţimea îmbulzita să-i sărute poalele şi să-i lingă tălpile.

Vitrinele fotografilor erau prefăcute în altare, unde, la mijloc, strălucea în rama de aur icoana sa cu surîsul său divin, enigmatic şi monalizagiocondian.

Patronii prăvăliilor anunţau clienţilor, cu o săp- tămînă înainte, ziua mult aşteptată, cînd *Miss România* va descinde din sferele imateriale unde fusese înălţată de onor. public, cu concursul d-lui Filip Filipovici, pentru a cumpăra o pereche de sacri pantalonaşi cu elastic, sau o cutie de pudră, sau o perie de dinţi, sau un sul de hîrtie igienică.

În vederea acestui eveniment, negustorul, ameninţat de scadenţe şi de încetarea plăţilor, scotea din rafturi, din pod şi din pivniţă toate mărfurile seculare, mucede, putrede şi prăfuite, care se vor topi ca zahărul în apă, în ziua cînd mulţimea, dînd năvală să contemple mai de aproape idolul ei, nu va pleca din prăvălie cu mîna goală.

A deveni furnizorul *Miss României* echivala cu o salvare din naufragiu, cu o miraculoasă înviere din morţi; însemna a descoperi vărguţa magică a vracilor, bagheta care scoate apă din piatra seacă şi întoarce rîurile ce şi-au părăsit izvoarele în vechea albie — adică la vechiul vad comercial.

Cinematografele, teatrele, sălile de concert, şi de conferinţe, unde sunau a deşert ventilatoarele, a pagubă, gologanii

ultimi, de la cassă, şi a cavou paşii spectatorilor rătăciţi în vastitatea vidului, se umpleau prin minune de mulţimea înghesuindu-se şi trosnind pereţii prea strîmţi, cînd *Miss România,* dinainte anunţată prin afişe şi inserţii de ziare, îşi făcea apariţia printre muritorii de rînd ca să răspundă adoraţiei populare cu adorabilul ei surîs.

D. Filip Filipovici, organizator neîntrecut şi regizor cu îndelungată experienţă, nu lăsă toate aceste evenimente la voia capricioasă şi anarhică a întîmplării.

Într-un birou special, cu personal special, alcătuia programul cotidian al *Miss României,* după consi- deraţiunile sale personale şi consemnate în registrele de intrare. Fiecare vizită la un magazin şi fiecare prezenţă într-o sală de spectacol, în ciudatul şi convenţionalul său alfabet secret, era transmis în limbaj cifrat. Probabil, aceasta, pentru ca secretul să nu poată fi vreodată furat de infamii adversari de la *Coloraţia ilustrată.*

Astfel, programul unei zile a *Miss României* lua în condicile d-lui Filip Filipovici acest aspect misterios şi enigmatic:

SÎMBĂTĂ

Orele	LOCUL	Suma	Observaţii
10—11	Fabrica de mănuşi	3 000	achitat
11—12,30	Astra Lipscani	6 500	achitat

1—2,30	Restaurantul Român	4 000	de plată
4—5	Stella Mode	9 500	achitat
5—6	Blănăria Lupul de Argint	8 000	1/2 achitat
6—8	Cinema Filmul	6 000	de plată
8—9	Restaurantul Raţa pe varză	4 000	achitat
9—11,5	Teatrul Nou	9 000	trimis luni
12—1	Supeul la Elita	3 500	cont vechi
1—2	Arizona-Bar	3 000	achitat
3/4	36 Total Lei 56 500		

În asemenea tablouri iniţiale directe indicau alte misterioase operaţii în contabilitatea d-lui Filip Filipovici, pe care lectorul neiniţiat cu greu ar fi ştiut să le descifreze şi ar fi rămas enigmatice chiar unui contabil-expert.

Astfel, un F (mare) sau un f (mic) marcat într-un colţ cu cerneală roşie nu însemna altceva decît o foto-grafie (mare sau mică), urmînd să apară în corpul ziarului *Jurnalul* sau al *Ilustraţiei colorate.*

„Miss România vizitînd fabrica de mînuşi. *Miss România* în faţa magazinului Astra. *Miss România* încercînd toaletele la Stella-Mode. *Miss România* aclamată de public la reprezentaţia filmului sonor «Cîntă-rcţul Niagarei», care rulează toată săptămîna accasta la Cinema-Filmul...”

Şi aşa mai departe.

Miss România respecta programul d-lui Filip Filipovici cu docilitatea ei adorabilă, apărea la orele fixate zîmbind adorabil, răspundea la ovaţii adorabil, şi se lăsa

fotografiată, în faţa vitrinelor, în săli de spectacol, la intrări şi ieşiri, cu o gentileţe adorabilă.

Fotografiile ocupau hebdomader un sfert din paginile *Ilustraţiei colorate* şi zilnic o importantă porţiune din paginile *Jurnalului.* Astfel, d. Filip Filipovici, fără să abuzeze de capacitatea de înghiţire a publicului, îi servea zilnic şi săptămînal, atît cît îi rezista glota şi epiglota.

Fiecare fotografie şi fiecare dare de seamă, sub formă de spiritual reportaj sau de liric poem, împlinea un dublu serviciu.

Satisfăcea, pe de o parte, clauzele înţelegerilor consemnate cu cifre şi iniţiale în condicile d-lui Filip Filipovici, servind comerţul şi industria naţională şi aducînd clientela recalcitrantă la vechile vaduri comerciale. Iar pe de altă parte, întreţinea în public cultul fanatic pentru *Miss România,* prin informaţiile care puneau lectorul în curent, ceas cu ceas, cu tot ce-a făcut şi va mai face idolul lui sacru şi scump.

Dar spiritul de organizaţie şi de întrepriză al d-lui Filip Filipovici nu se mărgini la atît.

CAPITOLUL IV

Pentru a fi *miss,*
crema Mercur e genială

Cu tot întristătorul sau procent de analfabeţi, România mare nu ignoră importanţa, pasiunea şi cultul autografelor.

Vorba trece, scrisul rămîne.

E un adevăr pe care îl confirmă, în fiecc clipă, inscripţiile de pe cele mai vechi monumente ale lumii; mărturii gravate în piatră, dibuielile îndelungi şi laborioase ale omenirii, pînă cînd a ajuns la alfabetul curent şi simplificat.

Opriţi-vă din drumul vostru grăbit, întoarceţi-vă şi puneţi mîna paravan ochilor, priviţi îndărăt în tenebrele veacurilor!

Ce-a mai rămas din milenara civilizaţie egipteană, haldeică, babiloniană, asiriană, feniciană, izraelită, elină, romană? Unde sînte oasele eroilor, gloria regilor şi împăraţilor, ţestele filozofilor şi inimile ardente ale amanţilor? Toate s-au măcinat, s-au întors în oale şi ulcele. Despre ele n-ar

fi rămas nici suvenirul, dacă nu le-am găsi înscrise în monumente de piatră, în plăci gravate, în papirusuri şi în grafite. Fără caracterele cuneiforme, fără ieroglifele egiptene, fără manuscrisele ebraice, eline şi latine, am orbecăi astăzi în cea mai jalnică ignoranţă a momentelor memorabile şi a figurilor grandioase care au ilustrat trecutul umanităţii!...

După această sumară privire retrospectivă şi după o clipă de meditaţie, veţi cădea de acord că individul care-a inventat scrisul n-a fost un imbecil...

Închizînd paranteza şi întorcîndu-ne la prezent, ca imparţiali istorici consemnăm, la rîndul nostru, pentru viitor, frenezia publicului român ştiutor de carte, care a dat un adevărat asalt *Miss României* din primele ceasuri ale carierii sale glorioase, pentru a obţine semnătura sa pe un petec de hîrtie, pe o foaie de album, pe o fotografie ori pe o modestă carte poştală.

Miss România n-a rezistat duioaselor implorări. Tony Bar călcase cu dreptul. Semnătura Margaretei Căuş deveni tot atît de populară ca fotografia care invadase toate vitrinele, paginile de ziar şi reviste, infierbîntînd cu visuri lascive somnul liceenilor.

Pe urmă, îşi făcură apariţia altă categorie de amatori. Aceştia nu sc mulţumeau cu o simplă semnătură, aşa cum *Miss România* împrăştiase cu sutele şi cu miile, pe recipisele eliberate la ghişeul de Recomandate interne şi externe la Oficiul P.T.T. din oraşul său natal Scovarză.

Erau mai pretenţioşi. Dar deveniseră aşa numai din spiritul lor de larg altruism, în dorinţa de a satisface o anumită curiozitate nerăbdătoare a publicului.

Pretindeau — aceşti filantropi amatori — ca autograful proaspăt întronatei regine să informeze poporul său despre gusturile, preferinţele şi obiceiurile sale. Să afirme sub semnătură, de o pildă, că *Miss România* nu uzează decît de purgativul „Urgent”; nu întrebuinţează decît ciorapul „Viermele de mătase” şi nu se încalţă decît cu pantofi „Talpa”.

Aci interveni d. Filip Filipovici, să introducă ordine şi măsură.

Într-accst scop, deschise un registru nou, iar Miss România primi recomandaţie expresă să nu acorde asemenea autografe, decît pe formularele şi în termenii vizaţi şi aprobaţi de oficiul său de studii şi de control; la care dorinţă, Margareta Căuş se conformă întocmai, conform temperamentului său calm şi docil.

În scurtă vreme, întreaga Românie Mare luă cunoştinţă despre o sumă de informaţii foarte importante şi primi de la idolul său poveţe pline de chibzuinţă şi de experienţă.

Miss România dovedi încă o dată adoratorilor săi şi adoratoarelor sale că nu e o făptură ingrată. Ea recompensă nesăbuitele manifestaţii de iubire ale mulţimii, oferindu-se să o călăuzească în cele mai mărunte acte de toată ziua, ca să nu cadă cumva pradă erorilor şi lipsei de pricepere, precipitării şi credulităţii.

Cumpărarea unui clistir şi întrebuinţarea unei alifii epilatorii sînt, aparent, chestiuni de mică însemnătate. Publicul le lasă hazardului şi inspiraţiei de o clipă, de aceea se întîmplă că uneori clistirul nu funcţionează, se înfundă ori se sparge; iar alifia epilatorie, în loc să distrugă părul, îi schimbă numai culoarea, ori dacă într-adevăr extermină, împlineşte această misiune cu o violenţă şi o brutalitate care lasă răni şi cicatrici puţin plăcute vederii.

Sub îndemnul si prin grija d-lui Filip Filipovici, *Miss România* deveni o adevărată autoritate şi se oferi garantă, în delicatul său rol de a feri publicul, pe viitor, de asemenea regretabile erori, cu atît de grave

consecinţe. Cu un spirit de sacrificiu pe care mulţimea a ştiut îndată să-l preţuiască, răsplătindu-l cu o încredere totală, *Miss România,* după cum afirmau autografele şi certificatele sale, acceptă să slujească cobai de experienţă, încercînd în prealabil pe risc propriu toate produsele industriei naţionale din orice ramură vizată de casă.

Numai după această verificare personală, elibera certificatele şi autografele care apăreau în ziare şi în reviste, răspîndite pînă la marginea ţării, în dezinteresata şi altruista intenţie de a apăra publicul de ignoranţă şi de un pas greşit.

Astfel, *Miss România* povăţuia:

CINE doreşte lenjerie frumoasă de mătase, cămăşi chiloţi, combinezoane, e rugat să sc adreseze numai la

Casa I . I d e 1 o v i c i

din str. Lipscani 259 bis.

Semnat:
Margareta
Căus

Alteori, aceste recomandaţii luau o formă poetică, ca de o pildă:

Iată vine întîi Marte!
Orice fată are parte
De un splendid mărţişor.
A-l alege nu-i uşor.
Vă povăţuiesc frumos,
Cumpăraţi-l la

W. Gross

Cu intrarea pe dindos.
Vă salut cu stimă

Margareta Căuş
MISS ROMÂNIA

Nu lipsesc nici sfaturile pentru gospodine...

PRIMEJDIA INSECTELOR

Toata lumea cunoaşte pacostea insectelor. Ele ne fac viaţa insuportabilă. Puricii şi ploşniţele (păduchii de lemn sau stelniţele) nu te lasă să dormi. Muştele te enervează în cursul zilei, plus ca sînt purtătoare de microbi mortali şi un factor de putreziciune din cei mai activi. Ţînţarii, pe lîngă înţepăturile dureroase, mai introduc în organismul nostru microbul frigurilor (malaria). Gîndacii de bucătărie (şvabi, libărci) cad în mîncare şi ne dezgustă.

Toţi igieniştii şi cei mai mari savanţi din Europa şi din America au căzut de acord ca insectele sînt cei mai mari duşmani ai omului şi chiar ai animalelor domestice, prietenii şi sclavii noştri.

Feriţi-vă de insecte!

Distrugeţi insectele!

Pentru a distruge insectele, cel mai bun preparat este

E X T R A – U C I D U L

Preparat de

J. W. Bill & Comp. Ldt
New York U. S. America .

Acest preparat a fost experimentat de mine personal. Îl găsesc sublim!

MISS ROMÂNIA

Alteori, recomandaţiile *Miss României* luau proporţiile şi atingeau pateticul baladelor populare, con- curînd eposul ciobanului român care-a plăsmuit *Mioriţa, Mitrul copilul,* legenda *Meşterului Manole.*

Bunăoară:

pentru ce

TYP

este

cel mai bun

PURGATIV

?

Pentru că:

Dureri nu produce de loc.
Scaunul plăcut se uşurează.
Zilnic ieşirea regulată devine.
Desfundă burta şi intestinele.
Crampele le potoleşte pe dată.
Pîntecele descreşte.
Otrava din trup o scoate.
Sîngcle iuţit îl preface.
Accesele de gută le alină.
De boală rea ne scapă.
Grăbeşte mistuirea anevoioasa.
Stomacul îl spală bine.
Arsurile după prînz dispar.
Splina şi deşărtul se micşorează.
Limba se curăţă pe dată.
Scoate mirosul urît
Din stomac şi din gură.
Suge burta şi-o netezeşte.
Vărsături şi greaţă, le taie.
Vînturi şi gazuri le opreşte.
Rîgîiala după prînz dispare.
Dă poftă bună de mîncare.
După un chef face minuni.
Stricarea de stomac îndreaptă.
Ameţeli după masă nu se ivesc.
Tăieturi nu dă de loc.
Scoate o dată şi bine.
Fără vînturi şi necazuri.
De la mîncare nu te opreşte,
În casă nu e nevoie de stat.
Trînjii devin nedureroşi.
În orice timp se poate lua.
La lucru poţi veghea.
Nu te obişnuieşti cu el.
Minunat la orice vîrstă.

Pe bătrîni nu-i slăbeşte.
Oricînd femeia îl poate lua.
Pentru copii e neîntrecut.
Obrajilor rumeneala le dă.
Capul se uşurează.
Mintea se limpezeşte.
Puterile ne revin.
Sănătatea ne cuprinde.
Trupul se iuţeşte.
Înveseleşte firea omului.
Dor de muncă ne vine.
Nervii se potolesc.
Somnul devine liniştit.
Viaţa amară o înveseleşte.
De zeci de ani întrebuinţat.
În toată lumea cunoscut.
De mii de oameni luat.
Nu este vătămător.
Asemănare nu are.
Dezgust şi greaţă nu dă.
Pe toate le înlocuieşte.
Ca o bomboană cu apă să ia.
Mai ieftin decît toate.
Se găseşte pretutindeni.
Se ia seara la masă.
Lucrează singur la sculare.
La timp şi fără greş.
Se ia 1-2-3 bucăţi.
După cum stomacul cere.
Căci în cutie sînt 3 doze.
Şi de toată lumea
Zicătoarea să se ştie:
La săptamînă să-ţi
Cureţi burta că vei trăi
Sănătos «Suta».....
Adevărate numai în cutii.
Închise de imitare feriţi-vă.

Înfăţişarea cutiei mai jos o dăm
Pentru orice întîmplare.

Încercaţi şi vă veţi convinge!!!!

MISS ROMÂNIA

Cîteodată *Miss România* se adresa numai iubitelor sale admiratoare. Atunci, cu o duioasă îngrijorare de soră, le avertiza:

IGIENA FEMEII

Pentru cine cunoaşte suferinţele noastre intime, precum menstre neregulate şi dureroase, nu este un secret că:

Pilulele Calmolive

îndepărtează aceste neplăcute dezavantaje ale sexului nostru frumos, dar slab.

Eu nu întrebuinţez decît
Pilulele Calmolive!
Întrebuinţaţi pilulele

CALMOLIVE:

Preparat de dr, L. Calmandès, Dijon (Côte d'Or) Franţa.

De vînzare la toate farmaciile şi drogheriile din ţară,
Nu uitaţi sfatul meu!

Margareta Căuş
MISS ROMÂNIA

Tot acestor prietene depărtate, Margareta Căuş le recomanda secretul frumuseţii sale, în aceşti termeni poetici:

SECRETUL FRUMUSEŢII MELE

Pentru a fi *Miss* nu e uşor,
Căci frumuseţea-i ca un nor
Pe cer albastru-trecător,
Pentru a fi *Miss* nu e uşor:

La noi femeile sînt şic
La curse şi la Majestic,
Nu poţi să le conteşti nimic,
La noi femeile sînt şic.

Că între ele eu sînt *Miss*
A fost al vieţii mele vis
Şi nimeni n-a mai zis nici pis
Că între ele eu sînt *Miss.*

Crema Mercur e genială,
Ştiam aceasta chiar din şcoală.
Pentru a fi *Miss* s-o ştiţi din şcoală
Crema Mercur e genială.

Miss România

După acelaşi procedeu şi cu o competinţă universală, uneori inspirată liric, alteori bazată pe documentate preciziuni de ordin ştiinţific, igienic, alimentar, industrial etc., etc., *Miss România,* într-o singură lună,

a izbutit să orienteze tot publicul românesc, călăuzindu-l pe calea cea dreaptă, în alegerea cumpărăturilor şi în fixarea unor furnizori într-adevăr oneşti, designaţi de d. Filip Filipovici după criteriile sale personale şi după ochiul său ager şi mult expert. Adoraţia publicului a mers crescînd. *Miss România* nu se mulţumea cu deşertăciunea aplauzelor şi a admiraţiei, nu se lăsa adorată numai, trecînd sub aparenţa sa nepăsătoarc printre ovaţiuni şi flori ca o regină impasibilă la soarta supuşilor. Ea se apleca să le afle nevoile lor obscure, dorinţele lor secrete, visurile lor ascunse, şi, într-o sublimă generozitate, îi lumina, îi pilota, îi sfătuia, îi consola.

D. Filip Filipovici cumpără un teren cu faţada de 100 m la Bulevard şi tocmi arhitect să-i facă un plan de casă nouă, cu şase etaje şi ascensor.

CAPITOLUL V

„...Sosim stop”

— Dar Olimpiodor Spancioc?

— Dar Iorgu Căuş?

— Dar ceilalţi membri ai tribului Căuş, de la Lache, primul în ordinea dinastică, pînă la mezinul Hercule?

— Dar Margareta Căuş chiar?

Înţelegem întrebările lectorului şi nerăbdarea să revenim la firul povestirii noastre.

Dacă ne-am abătut din drum, am făcut-o fiindcă datoria de cronicari imparţiali ai acestor evenimente ne obligă să părăsim pentru un moment persoana fizică a eroinei noastre şi microcosmul în care orice creatură umană evoluează, înălţîndu-ne ochii ca să cuprindem un orizont cît mai vast.

Misiunea *Miss României* şi răsunetul vorbelor şi actelor sale au depăşit-o din secunda cînd juriul de la Ateneu, proclamînd-o *Miss* şi încredinţîndu-i mărul

lui Paris, a înscăunat-o în tronul întraurit de *Regină a frumuseţii.* Nu-şi mai aparţinea, cum just subliniase d. Filip Filipovici. Era a ţării. Poporul o cerea. Poporului i se dase.

De aceea am urmărit faptele şi vorbele sale, precum şi răsunetul lor pînă la ultima margine a României late, ca simpli spectatori din afară. Am înregistrat evenimentele şi am căutat să redăm, cu şovăielnica noastră pană de memorialişti, atmosfera primelor ceasuri de domnie, entuziasmul popular, consecinţele asupra întregului complex (cum ar spune d. Filip Filipovici) socialo-artistico-moralo-economico-intelectu- alo-naţionalo-şcolar.

Să lăsăm aşadar publicul să reclame şi să înghită, să cumpere *Ilustraţia colorată* şi să se dcsfăteze, devo- rînd pozele sale; iar noi să ne întoarcem la eroii în carne şi oase ai acestui hronic, unde i-am lăsat şi cum i-am lăsat.

Telegrama f.f. urgentă, expediată chiar de pe cîmpul victoriei de Olimpiodor Spancioc domnului Iorgu Căuş, suna în superbul ei laconism:

„Triumf stop"

Răspunsul domnului Iorgu Căuş sosi a doua zi, tot atît de laconic:

„Bravo stop"

iar a treia zi, probabil după o mai îndelungă chibzuială în cursul nopţii la „Cirlanul de Aur" *(la nuit porte conseil),* d. Iorgu Căuş telegrafie un al doilea mesagiu, ceva mai dezvoltat şi mai explicit: *„Aşteptaţi stop sosesc joi Hercule accelerat 44 stop Nu deranjaţi manifestaţie gara stop Prefer incognito stop Părinte stop Iorgu stop".*

În aceeaşi zi, factorul mai aduse o telegramă transmisă de către oficiul P.T.T. Bazargic: *„Bravo Văcuţo stop Sosesc curînd stop Lache stop”.*

Plutonierul-major reangajat, Lache Căuş, omitea să lămurească dacă voia şi el să sosească incognito sau dacă dorea să fie primit cu fanfară în Gara de Nord. Brav ostaş, se socotea desigur capabil să înfrunte orice manifestaţiuni, călit în lupte şi învîrtoşat sub scut.

A doua zi după festivităţile încoronării, Hotelul „Serai-Palace” rămăsese gol şi trist. Toate odalistele respinse îşi strînseseră catrafusele şi plecaseră fără glorie, pe furiş, în zorii plumburii ai zilei, cu biletul de tren plătit — vai! — din pungă proprie, fiindcă generozitatea d-lui Filip Filipovici prevăzuse transportul gratuit, fără retur.

Hotelul reveni la vechea lui înfăţişare şi la mediocra lui destinaţie.

După ce se potoliră miasmele de voluptuoase parfumuri şi de apă caldă şi săpun, de colonie şi de pomezi culuoarele fura din nou cutreierate de adierile dinspre cabinete şi de mirosul de varză călită, care cobora insinuant de la mansardă, unde rîndaşii şi madamele îşi preparau *menu*-ul la *Primus.*

Portarul trecu în registre clientela sa obişnuită: comis-voiajorii care soseau cu geamandanele plate de mostre şi familii de provinciali care îşi transportau de acasă, în ziar unsuros, o duzină de ouă răscoapte şi un pui fript, pentru a economisi un dejun pe zi.

În această bruscă decadenţă, Hotelul „Serai-Pa- lace”, oricît ar fi fost el de serai, nu corespundea atmosferei de fast şi condiţiilor de confort cerute, pentru a adăposti un cap încoronat.

D. Filip Filipovici, prevăzător prin instinct şi organizator prin experienţă, luase şi în aceasta direcţie măsuri.

Rezervase din timp un apartament, mobilat şi amenajat după toată arta interiorurilor care apar în filmele de cinematograf.

Era un apartament fotogenic.

Cu mult lumină, ferestre largi; divanuri turceşti, scoarţe româneşti, icoane bizantine, oale săseşti, blidare săcuieşti, lăzi braşovene, candele ruseşti, şaluri persi- ene, oglinzi veneţiene, arme arabe, tablouri münche- neze, porţelanuri chinezeşti, ştergare argeşene, fote bănăţene, estampe Japoneze, draperii marocane şi confort american.

O subretă isteaţă şi nostimă, care de altfel concurase, fără succes apreciabil, trei ani la alegerile de *Miss* ale *Ilustraţiei colorate,* fu pusă la dispoziţia Margaretei Căuş. Iar Bily Marcus, fotograful *Ilustraţiei colorate,* sosi imediat cu cearşaful negru în cap, să scoată o duzină de poze din ciclul: *Miss România în apartamentele sale.*

Miss România în faţa oglinzii. *Miss România* citind. *Miss România* în costum naţional. *Miss România* luînd cafeaua cu lapte. *Miss România* jucîndu-se cu căţelul său favorit (căci Margareta fu nevoită să adopte şi un căţel favorit cu părul în ochi şi cu incontinenţă urinară). *Miss România* vorbind la telefon, scriind un răvaş, discutînd cu secretarul nostru etc., etc.

Apartamentul fu invadat imediat de florile adoratorilor şi de 1001 cadouri ale viitorilor furnizori care aşteptau autografele respective: cutii de pudră, apă de păr, unguente pentru obraz, alifii epilatoare, bandaje igienice, vată hidrofilă, canule de irigator, maţe de gumă, vinuri tonice, pilule orientale pentru sîni, pilule mexicane pentru slăbit, sare de baie, pomadă anticor, vopsea pentru păr, antisuder şi alte produse

numeroase şi diverse ale industriei naţionale şi mondiale, create şi propiciind întru înteţinerea şi perfecţionarea frumosului feminin, nud sau costumat.

Aceste cadouri se înălţau cu fiecare zi în piramidă, iar toate erau însoţite de înduioşătoare implorări ca *Miss România* să le experimenteze imediat şi să-şi dea tot atît de urgent avizul asupra eficacităţii lor fulgurante.

Subreta, fată deşteaptă şi cu experienţă (fiindcă mai servise încă două foste *Miss Românii)*, le colecţiona în cameră, şi cînd aduna un stoc apreciabil, le vindea pe un sfert de preţ, punînd deoparte bani albi pentru zile negre, după cum povăţuieşte înţelepciunea populară.

Nu săvîrşise cu aceasta un act ignobil şi condamnabil, cum s-ar părea la prima superficială vedere.

Ci dimpotrivă, făcea dovadă de iubire şi de fidelitate faţă de noua sa stăpînă.

Înlăturîndu-i din cale, cu sistemă şi cu prevedere, aceste arme cu două tăişuri ale frumuseţii, o păzea de tentaţia să le experimenteze; imprudenţă cu urmări catastrofale şi cu rezultat fatal.

Ce-ar fi rămas oare din *Miss România,* de toţi adorată, divină şi superbă, dacă într-adevăr ar fi încercat pe gingaşa piele proprie toate apele, alifiile, lapţii, spumele de obraz, pomezile epilatorii, pilulele orientale şi ceaiurile mexicane?

Chiar dacă am admite că, prin miracol, ar fi scăpat cu viaţă, în loc să moară în chinuri şi zvîrcoliri, nici un miracol din lume n-ar fi putut s-o apere de celălalt deznodămînt, sigur şi irevocabil. Într-o singură zi ar fi căpătat înfăţişarea soacrei lui Sesostris, din a XII-a dinastie a faraonilor, dezgropată cu ocazia ultimelor săpături pe ţărmul Nilului.

De altfel, chiar d. Filip Filipovici interzisese cu asprime *Miss României* să se atingă cumva de vreunul din produsele pernicioase pentru care acorda atît de gentile autografe. Toate interesele sale şi ale cultului estetic îi dictau să-şi conserve *Missa* intactă, trei sute şaizeci şi cinci zile la ţanc. După acest termen, *Miss România,* redevenită Margareta Căuş, pur şi simplu, n-avea decît să se ungă cu oricîte pomezi şi să bea oricîte ceaiuri. Nimic n-o mai putea opri. Înceta să mai aparţină poporului.

Margareta, fată bună, se supuse.

Ea se dădea pe obraz cu lapte de castravete, produs al industriei casnice,

fabricat cu mînă proprie de cucoana Aglăiţa, regina-mamă.

Olimpiodor Spancioc, în calitatea sa echivocă de principe consort, ca şi soţul reginei Olandei, nu fu acceptat în programul tuturor festivităţilor, decît ca un figurant accesoriu şi, adesea, indezirabil.

Rămăsese la „Serai-Palace”, dar căpătă autorizaţia să descindă de la mansardă, obţinînd o cameră lîngă: „W. C. Toaletă”

De acolo, auzea prin peretele subţire intermitentele şuvoiri ale apei slobozite din rezervor cînd vreun pasager al „Seraiului” trăgea de lanţ. Zgomotul tumultuos al apei îi inspiră o frumoasă baladă: *Balada Niagarei,* pe care o transcrise pe curat în albumul de poezii.

Tot el, ca principe consort fără ocupaţii şi obligaţii de stat, fu delegat de Margareta să meargă la gară şi să-l primească pe d. Iorgu Căuş, în joia cînd îşi anunţase sosirea cu acceleratul 44.

Miss România n-avea răgaz. Nu-şi aparţinea. Programul din condica d-lui Filip Filipovici nu dispune de ore pierdute pentru asemenea manifestări de iubire filială, foarte lăudabilă, dar cu totul infructuoasă.

Olimpiodor Spancioc se înfăţişă aşadar pe peronul Gării de Nord şi se plimbă dintr-un capăt într-altul, printre vînzătorii de ziare, care îi băgau sub ochi cu o insistenţă diabolică, de 60 ori pe minut, *Ilustraţia colorată,* cu fotografia Margaretei pe copertă şi cu alte fotografii cvasi nude, în interior.

Acceleratul sosi.

D. Iorgu Căuş făcu semn triumfal cu batista din uşa vagonului. Descinse însoţit

de junele Hercule, care făcu un prea frumos salt în spatele unui hamal.

Domnia-sa purta redingotă sub palton. Redingota, cu butoniera însîngerată de panglica ordinului român care se onorase, onorînd părintele *Miss României.* Hercule purta costum de marinar, cu beretă albastră, pe care stătea scris cu litere de aur numele crucişătorului *Invincibilul!*

D. Iorgu Căuş îşi îmbrăţişă viitorul ginere cu un gest larg şi patetic, de exilat care s-a întors pe pămîntul patriei o dată cu căderea tiranilor.

— Dar Văcuţa? întrebă.

— Te roagă s-o ierţi. Nu poate veni. Are program! surîse amar Olimpiodor Spancioc.

— Ce fel de program? Nu pricep! ridica d. Iorgu Căuş nasul vineţiu, care devenise încă mai borcănat şi cu vinele mai evidente, după nopţile îndelungi cît sărbătorise triumful Văcuţei, la „Cîrlanul de Aur”.

— Mai ştiu eu ce program? oftă Olimpiodor Spancioc. Vizite, expoziţii, recepţii, cumpărături...

— Şi cum o laşi singură? întrebă sever părintele îngrijorat.

— Ce pot să-i fac? Crezi că mai ascultă de mine? Crezi că mai are vreo trecere cuvîntul meu?... D. Filip Filipovici e un om teribil!... Şi mai există acolo o secătură, un fel de famen, unu Tony Bar... Ei o conduc! Ei o poartă!

— Aceasta nu-mi place! declară ferm d. Iorgu Căuş.

— Nici mie! mărturisi sincer Olimpiodor Spancioc.

— Am să fac ordine! ameninţă părintele Margaretei. Nu merge aşa! Eu nu admit!

Logodnicul *Miss României* dădu din cap neîncrezător. El devenise acum mult mai sceptic decît d. Iorgu Căuş, biet provincial cu idei înapoiate şi cu naivitatea lui de scoverzean.

Se urcară în automobil. Hercule ţinu neapărat să meargă alături de şofer, în faţă. D. Iorgu Căuş îi acordă această autorizaţie, cu mărinimie. Mezinul era favoritul său.

Pe drum, explică de ce l-a adus la Bucureşti.

— Am citit că Marele Voievod Mihai face ore de clas cu zece elevi din toată Romania, aleşi pe sprînceană. Aceasta-mi place! E bine să-şi cunoască poporul de mic. Mai ales dacă profesorii vor fi ştiut să-i aleagă colegi numai din elementele de elită. De aceea l-am adus şi pe Hercule. În calitate de frate al *Miss României,* pretind să

fie primit şi el printre camarazii lui Mihai... Cer audienţă la palat. Merg cu Văcuţa împreună. Îl îmbrac pe Hercule în costum naţional. Trebuie să-l primească! Nu uita că sînt decorat şi că familia noastră veche, singura care mai reprezintă nobleţea naţională are drept la acest lucru. Nu pe noi ne onorează Voievodul, ci noi îl onorăm pe el! Aceasta trebuie să le-o spun verde. Strănunul nostru, Toma Căuş, a făcut pentru ţară măcar tot atît cît regele Carol şi regele Ferdinand. Dacă nu întorcea el aripile armatei turceşti, învingeau păgînii. Cădeau în robie. Adio Moldovă! Adio Ţară Românească!... Cred că ai înţeles aceasta din interviul Văcuţei. Mi-a plăcut. Cine a cercetat documentele?

— Care documente?

— Documentele de la Academie, în legătură cu luptele lui Toma Căuş şi cu moşiile pe care i le-a dat Ieremia Movilă... Aceasta e ceva foarte interesant. Bănuiam eu de mult că trebuie să existe undeva. Îmi pare bine că au fost găsite. Pornim proces!

— Ce proces? începea să înţeleagă din ce în ce mai puţin Olimpiodor Spancioc.

— Cum ce proces? se indignă d. Iorgu Căuş. Îmi pare rău că n-ai de fel cap juridic. N-ai citit în *Ilustraţia colorată,* negru pe alb, care e origina familiei noastre?

— Hatmanul Căuş...

— Da! Hatmanul Toma Căuş! Şi cu aceasta te-ai declarat mulţumit?

— De!...

— Cum de!?... E scandalos, domnule, că nu pricepi nimic! Dar, omule al lui Dumnezeu, dacă familia noastră a fost

întemeiată de hatmanul Toma Căuş şi dacă hatmanul Toma Căuş, pe lîngă averea lui personală, a primit de la Ieremia Movilă douăsprezece căuşe de galbeni şi patru moşii cît au putut înconjura în galop patru cai într-o zi, unde-s moşiile? Banii, înţeleg. Cu gal-

beni a ctitorit biserici şi mănăstiri. Poate a mai cheltuit şi el. Nu-l condamn. Treaba lui! Dar pămîntul nu dispare. Patru moşii nu-s fleac... Unde-s? Te rog să-mi spui şi mie, unde sînt cele patru moşii ale lui Toma Căuş, marele Hatman?

— Nu ştiu... mărturisi Olimpiodor Spancioc, umilit de propria sa ignoranţă.

D. Iorgu Căuş rîse înveselit, lăsîndu-se pe spate în automobil.

— Cred şi eu că nu ştii, fiindcă n-ai cap juridic. Numai vezi că eu, puişoriile, în treizeci de ani de grefă şi arhivă, am căpătat altfel de cap... Am văzut multe şi nu sînt o mămăligă, să mă prostească oricine... E simplu ca bună ziua. Moşiile au fost, există!... E vorba să vedem în ale cui mîini au intrat. Şi cu ce drept le stăpîneşte. Cu ce acte de proprietate pot face dovada că nu le stăpînesc prin rapt, prin dol, prin fraudă, prin violenţă?... Aici stă toată chestia, puişorule! Eu ţi-aş cam putea spune şi fără documente cum a devenit cazul. Am oarecare indicaţii... Pe vremea fanarioţilor, neamul nostru a fugit peste graniţă — asta o văd cum te văd — de scîrba grecoteilor. Şi grecoteii au pus stăpînire pe pămîntul nostru... Pe urmă, în surghium familia a sărăcit. Oamenii au pierdut legătura cu ţara. Au dispărut actele, uricile şi hrisoavele. Cînd s-au întors, strănepoţii lor n-au mai ştiut ce drepturi au şi cum să şi le apere.

De asta am venit. Consult un avocat. Pe Micescu, ori pe Perieţeanu, ori pe Aznavorian sau altul. Şi începem proces. Merg pînă în pînzele albe... Ce zici la asta?

— Nu zic nimic! mărturisi Olimpiodor Spancioc, care, convins şi el de dreptatea lui Iorgu Căuş, se gîndi să înceapă un lung poem dramatic, inspirat din viaţa boierilor autohtoni, plecaţi în pribegie sub urgia fanarioţilor.

— Te cred şi eu că nu poţi zice nimic! triumfă d. Iorgu Căuş. Nici tribunalul n-are să aibă ce spune la asta. Dreptatea, dragul meu, iese la suprafaţă ca untdelemnul. După o sută, două, trei sute de ani. Tîrziu! Dar tot iese... Altfel degeaba ar mai fi justiţie şi neam mai sacrifica noi viaţa, în slujba justiţiei... Începem luptă mare, puişorule!

— Am ajuns! anunţă Olimpiodor Spancioc.

CAPITOLUL VI

„Vin şi hunii, vin şi goţii...”

D. Iorgu Căuş şi Hercule, se instalară cu autoritate în apartamentul *Miss României.* Dormeau în sufragerie, pe divan. D. Iorgu Căuş descoperi în bufet diferite butelii, lungi, late sau pîntecoase. Toate conţinînd lichior, aperitive, ţuică, ameruri şi mastică de Hio, trimise, delicat omagiu, de diverşi fabricanţi, pentru a obţine aprobarea autografă a reginei.

D. Iorgu Căuş le gusta şi le aprecia.

Dimineaţa pornea în oraş, după cîteva păhărele zdravene, care, înghiţite pe inima goală, îi colorau, imediat, realitatea într-un trandafiriu foarte optimist şi-i dădeau aripi la picior. Hercule descoperi la rîndul său un foarfece şi începu să taie ilustraţiile de pe ambalajul cutiilor de pudră şi al borcanelor cu alifii, inaugurînd un album pc care intenţiona să-l prezinte cadou Marelui Voievod Mihai, în prima zi a cunoştinţei.

Margareta sosea seara tîrziu şi pleca dimineaţa devreme, căci aşa cerea programul d-lui Filip Filipovici. Avu totuşi timp, printre picături, să afle veşti de acasă, de la fiecare membru al familiei şi informaţii precise,

asupra uimirii, entuziasmului şi mîndriei care au zguduit tirgul Scovarză la ştirea proclamaţiei sale.

E drept că aceste informaţii nu le ceruse, indiferenţa ei nelimitată şi olimpică nu se clătina pentru atît. Le află, fiindcă d. Iorgu Căuş şi Hercule umblau după dînsa din cameră în cameră să-i povestească în fiecare moment un amănunt nou, iar cînd Margareta se închidea în baie, i le transmiteau prin uşa închisă.

— Văcuţo, asculţi?

În baie şuroiau robinetele.

— Da, tată! spune...

D. Iorgu Căuş spunea.

Povestea, prin scîndură rezonantă a uşii, cum a plîns de emoţie Aglăiţa, ce-a scris Ţicu Grümberg-Flo- rin, în numărul special al *Fulgerului.* Cum doamna Cleo Colonel Roboteanu s-a îmbolnăvit de beşica fierii, la ideea că, dacă nu exista „lucrătura" lui Armand Grindey, acum ar fi plecat sigur la Paris şi în America cu Elis, aleasă *Miss România;* povestea cum o delegaţie de cetăţeni, în frunte cu prefectul Sache Blîndu, se pregăteşte să sosească în capitală pentru a aduce *Miss României* omagiul oraşului său natal şi pentru a merge apoi împreună în audienţă la rege, să ceară diferite credite pentru judeţul şi oraşul de origine al celei mai frumoase fete din România Mare...

Povestea, turna în păhărel conţinutul buteliilor din bufet şi-l dădea peste cap. Povestirea se anima în raport direct cu numărul paharelor...

— Asculţi, Văcuţo?

— Ascult...

Dar *Miss România,* în scăldătoare, auzea numai vag ecoul acestor peripeţii şi proiecte. O lăsau rece. Tîrgul Scovarză îi părea un oraş depărtat şi imprecis; o localitate himerică de pe alt tărîm. Concetăţenii ei se prefăcuseră în fantome fără fiinţă aievea. Nici înainte n-o preocupa ce spunea Ţicu Grümberg-Florin şi ce făcea doamna Cleo Colonel Roboteanu; ce gîndesc, ce doresc, ce vor.

Dar acum, viermii aceştia — rămaşi în obscuritatea şi mediocritatea lor, în tîrgul lor cu uliţi sparte şi cu luminile chioare, cu intrigile şi cu pasiunile lor, cu satisfacţiile lor netrebnice şi cu suferinţele lor de calici —, îi apăreau aşa de ticăloşi şi de neînsemnaţi, încît îşi jura să nu se mai întoarcă niciodată acolo.

Pentru o regină aclamată ca dînsa şi iubită ca dînsa, ar fi însemnat un trist şi injust exil.

Se înfăşura în halat şi se întindea pe divanul de muşama, cu faţa în sus, cu privirea ei divină şi goală în tavan.

— Asculţi, Văcuţo?

— Ascult...

Torpoarea băii o învăluia uşor şi plăcut.

Atunci numai savura pentru ea singură avantajele regimului monarhic absolut.

Acasă, în Fundacul Fierbinţi, nu se îmbăiase din frageda copilărie decît foarte rar şi întotdeauna în rate, parţial, într-un ciubăr sau în balia de rufe.

Acum, cea dintîi grijă dimineaţă era să poruncească subretei să prepare scăldătoarea, iar cea dintîi — şi de altfel

unica ei voluptate — era să somnoleze cu mădularele moleşite şi cu toţi porii pielei ventilaţi.

Făcea baie pentru tot trecutul, pentru toată familia Căuş şi pentru tot tîrgul Scovarză.

La uşă o aştepta Hercule. Cum se elibera cada, o ocupa cu un răcnet de triumf; începea să se bălăcească, să arunce stropi, să gîfîie şi să chiuie sub proaşca duşului, pînă cînd subreta, alarmată de aceste manifestaţiuni zgomotoase, apărea să vadă ce s-a întîmplat.

Îl scotea din apă cu aspre admonestaţiuni, care jigneau amorul propriu al fratelui de regină.

Hercule replica înjurînd.

Subreta — oroare! — îl lovea fără să-şi dea seama, nenorocita, că atrage asupra ei toate sancţiunile severe ale Constituţiei şi ale Codului penal, care prevăd grele osînde pentru crima de Lèse-Majestate.

Intervenea d. Iorgu Căuş. Se isca conflict. Pînă cînd subreta se alegea cu o morală bine simţită, iar Hercule era trimis în pielea goală, prin vastele apartamente, să se îmbrace şi să foarfece gravuri şi prospecte.

Miss România n-avea timp să ia aminte la aceste scene domestico-familiare. Pleca să execute programul d-lui Filip Filipovici şi să traverseze în sus şi-n jos străzile capitalei, în aclamaţiile neostenite ale poporului.

D. Iorgu Căuş îl lua pe Hercule de mînă şi se scufundau amîndoi în marele anonimat al capitalci. Pe dînşii nu-i aclama nimeni. Nici măcar nu-i fotografiase cineva. D. Iorgu

Căuş începu să capete şi el un surîs amar, identic cu al lui Olimpiodor Spancioc.

Dar nu se descuraja.

Sosi în acel timp şi Lache, precum anunţase. În uniformă nouă, cu nasturii de alamă scînteind ca aştrii cereşti şi cu pintenii zăngănind o dulce muzică argintie, se instală în despărţirea din apartamentul *Miss României,* numită *Studio,* probabil fiindcă nu folosea la studiat nimic.

Se instală şi, răsucindu-şi mustăcioara pană de corb, începu o mişcare savantă de împresurarc asupra subretei, trecînd cu rapiditate la ofensivă; de la ocheade la fapte. Învăluind cu mîinile corpul inamicului, izbuti să obţină o zdrobitoare victorie. Inamicul se predă. Lache nu se mulţumi cu capitularea. Pretinse un bir cotidian de cîţiva poli — solda trupei de ocupaţie.

Venise să se bucure în chipul cel mai dezinteresat de triumful Văcuţei. Dar în acelaşi timp îşi făcuse socoteala că privilegiul situaţiei excepţionale de frate al *Miss României* nu merită să rămînă nefolosit. Pentru Văcuţa pătimise trimis în surghiun; prin Văcuţa cerea să fie reintegrat în vechile sale drepturi. Strămutat în garnizoana natală şi chiar înaintat, pe sfînta dreptate reparatoare.

Planul era simplu. Identic cu al domnului Iorgu Căuş. Va merge la ministru, cu *Miss România. Miss România* îşi va trimite cartea de vizită. Uşile se vor căsca de perete. O dată pătruns înăuntru, nu mai era nevoie de cuvîntul Margaretei. Vorbea el. *Miss România* îi trebuia numai ca iarbă a fiarelor, care deschide lacătele, şi ca sprijin moral.

Dar *Miss România* nu-şi mai aparţinea.

Cu atît mai mult nu mai aparţinea familiei.

Această descoperire dădu loc la reflecţii amare şi la cîteva scene familiale din cele mai triste, cum istoria a mai înregistrat multe în decursul veacurilor. Intrigi, dispute şi scandaluri de palat, care au zguduit întotdeauna dinastiile.

— Văcuţo, nu te-am ştiut ingrată!... rosti cu durere Lache, la prima dezamăgire.

— Eu stau aci de o săptămînă! interveni d. Iorgu Căuş. De o săptămînă mă amîni şi mă porţi pe drumuri. Nu mai cer. Pretind! Ai datorie sacră faţă de familie. Uite, fratele tău mai mare!... Uite, fratele tău mai mic!...

În clipa aceea, fratele mai mic, Hercule, apăru cu pantalonii descheiaţi, scoţînd un ţipăt sfîşietor şi aler- gînd roată dintr-o cameră în alta, ca un mînz, pus întîia oară la manej.

— Ce s-a întîmplat? Ce este? strigară într-un singur glas d. Iorgu Căuş şi Lache, sărind în picioare ca un singur om.

— Arde! Mă arde! Mă arde! răcnea Hercule fugind şi, din fugă, ridicîndu-şi şi scăpîndu-şi pantalonii pe vine.

— Ce s-a întîmplat, nenorocitule?

— Mă arde! Ma arde!...

— Ce-a fost? Ce este? pătrunse după el d. Iorgu Căuş, cu o foarte explicabilă alarmă paternă.

Abia după ce se răcori, Hercule putu povesti întîmplarea. Din prospectele şi mostrele depozitate la cămară, alesese cîteva foi de hîrtie muiată în muştar. În destinaţia lor iniţială, aceste foi se pretindeau leac suveran împotriva răcelii, tusei şi junghiurilor. Dar Hercule, printr-o eroare de interpretare datorită ignoranţei şi juneţei lipsite de experienţă, le schimbă destinaţia. Le luă drept hîrtie subţire, pentru o întrebuinţare cu totul intimă. Iar hîrtia de muştar îşi îndeplinea misiunea. Ardea. Arse.

— Priveşte! spuse d. Iorgu Căuş, întorcîndu-se din baie şi arătînd spre încăperea unde Hercule rămăsese să-şi potolească jăratecul. Priveşte, Văcuţo, ce faci din fratele tău! Din copilul meu! Ne atragi aci şi ne laşi să pierim asasinaţi! E o crimă... Este nedemn. Străbunul nostru, hatmanul Toma Căuş, te-ar blestema din mormînt, să vadă atîta ingratitudine, la o făptură, sînge din sîngele lui şi os din osul lui...!

— Eu plec! întrerupse *Miss România,* care ascultase cu cel mai desăvîrşit calm şi cu pălăria pe cap. Plec. Am program.

A doua oară, scena se repetă cu Olimpiodor Spancioc. Logodnicul îşi exprimase doleanţele sub o formă mult mai ocolită şi poetică, într-o romanţă intitulată: *„Nu fi ingrată, Miss!...”*

Domnul Iorgu Căuş îl întrerupse:

— Îţi pierzi timpul, puiule! Ce-i umbli Văcuţei cu floricele? Spune-i direct! Dă-i pe drumul cel mare.

Olimpiodor Spancioc n-avu curaj. Închise albumul şi suspină în tăcere, înălţînd spre tavan ochi de martir.

Atunci se oferi d. Iorgu Căuş să-i spună direct *Miss României* ceea ce logodnicul îmbrăcase în viers dureros:

— Uite la el!... Vezi în ce hal l-ai adus? E jigărit ca un motan în săptămînă brînzei. N-ai inimă? Te-ai tocmit slugă la acest Filipovici, de eşti toată ziua la ordinele lui? Şi ce-mi caută în casă de dimineaţă pînă în noapte, ticălosul celălalt, domnişorul Tony Bar? Un muţunachi, o secătură spilcuită, un om de nimic, un pezevenghi...

— Un famen! adăugă Olimpiodor Spancioc ceea ce-l durea pe el.

— Da. Un famen şi un parşiv! Ce-mi caută pe aici? De unde l-ai scos?

Văcuţa tăcea, privind în gol, cu sublima ei seninătate. Ea nu-l scosese de nicăieri. Şi, de altfel, acest Tony Bar îi era tot atît de indiferent ca şi d. Filip Filipovici. Îi primea, îi asculta, li se supunea; fiindcă acesta era rolul ei de *Miss România,* şi fiindcă *Miss România* devenise prin ei. Că-i primea, că-i asculta şi că li se supunea lor, acestea făceau tocmai dovada cea mai netăgăduită că nu era ingrată.

În clipa aceea explodă în cameră, ca şi data trecută, Hercule, zbierînd. Făcu de trei ori roata, răcnind şi smulgîndu-se de păr.

— Mă arde! Mă arde!

Şi tot ca data trecută, dispăru în baie. Cunoştea acum efectul calmant al duşului.

D. Căuş şi Lache nu se mai alarmară ca în celălalt rînd. Îşi cam închipuiau ce s-a mai întîmplat. În cămară se afla un vraf de pachete cu hîrtie de muştar. Deci Hercule mai avea de lucru pînă să epuizeze tot stocul.

Se înşelaseră.

De data aceasta, Hercule apăru după duşul prealabil şi răcoritor, mai speriat de cum intrase. În loc să se calmeze, urlă:

— Cade! Cade! Iote cum cade!

— Ce cade, nenorocitule? se uita d. Iorgu Căuş spre tavan, aşteptînd să-i cadă candelabrul în cap.

— Părul!... Cade tot părul! răcnea Hercule, sco- ţînd şuviţe din cap şi lepădîndu-le pe covorul persan.

Şuviţele se desprindeau mai uşor ca mustăţile postişe ale actorilor, după ce-au fost muiate în vaselină.

Hercule descoperise un borcan de pomadă epila- torie şi o experimentase în doze masive, pe cap propriu. Rezultatul a fost uimitor şi ar fi putut servi drept cea mai bună reclamă pentru produsul „Electric", sub o fotografie reprezentînd victima după întrebuinţarea pomadei noastre No. III.

Hercule oferi privirilor, în loc de vechiul său cap cu prea vigurosul său păr leonin, o scăfîrlie lucie ca bila, pe care numai cîteva fire scăpate din cataclism alcătuiau o aureolă decolorată şi diafană.

— Ne omori! Ne schingiuieşti! Ne sluţeşti! gemu d. Iorgu Căuş, gîlgîind pe gît o jumătate din paharul cu lichior — căci acum nu se mai despărţea în toate aceste dezbateri de sticlele din bufet şi consuma cu paharul mare. — Ne distrugi familia!... Te blestemă din mormînt hatmanul Toma!...

— Plec! anunţă insensibilă Margareta. Am program.

Zise şi închise uşa.

D. Iorgu Căuş ridică spre tavan braţele ocupate: unul cu sticla şi celălalt cu paharul. Le ridică spre tavan, către cel de dincolo de tavan. Către cerul de unde hatmanul Torna Căuş vede şi judecă toate acestea; judecă şi condamnă, fără drept de opoziţie, apel sau recurs.

CAPITOLUL VII

Unde Olimpiodor Spancioc trece la inamic

D. Iorgu Căuş nu mai putea tolera asemenea stare de lucruri.

În loc să-l tîrîie pe Hercule pe la diferite berării şi localuri de aperitive, aşteptînd pînă ce d. Filip Filipovici va lăsa cîtcva dimineţi libere în programul *Miss României,* se hotărî să ia singur frînele conducerii şi răspunderea evenimentelor.

Nu era nevoie să convoace un consiliu.

Se aflau toţi în păr — minus Hercule, care era de faţă, dar nu mai avea păr.

Făcu apelul nominal, turnă un pahar plin ras, din sticlă, răsturnă conţinutul pe git, îşi şterse mustăţile şi declară şedinţa deschisă.

— Tu, Olimpiodor — distribui rolurile — tu dai la tipografie să-mi facă imediat cărţi de vizită. O sută! Carton moale, şi vezi să iasă literele în relief. Să fie litere cu zimţi, cînd tragi cu degetul pe deasupra, cum sînt cărţile puşlamalei celeia de Tony Bar.

— Famenul! rosti cu privire asasină Olimpiodor.

— Lasă fleacurile acuma. Nu ţi-am dat cuvîntul! se rosti autoritar d. Iorgu Căuş, sunînd cu paharul pe masă, în chip de clopoţel prezidenţial.

Pe urmă, întorcîndu-se spre Lache:

— Dă-mi hîrtie şi condei, să scriu ce trebuie să nu lipsească din cartea de vizită.

Olimpiodor Spancioc oferi creion şi o foaie din inseparabilul său album de versuri. Domnul Iorgu Căuş scrise:

Georges (Iorgu) Căuş
Funcţionar superior
Cavaler al ordinului „LUCEAFĂRUL”
şi ofiţer al mai multor ordine
străine
Tatăl Miss României,

Tg. Scovartza

Cercetă aspectul acestei compoziţii de la distanţă şi de aproape, se declară mulţumit cu o plescăială de limbă în cerul gurii şi se autorecompensă cu un nou pahar de lichid spirtos. Ştergîndu-şi mustăţile, continuă:

— Tu, Lache, te prezinţi mîine dimineaţă la Ministerul de Război şi la Palat. Ceri audienţe în timpul cel mai scurt. Anunţi că n-am timp de pierdut! Iar tu, Hercule, îţi scoţi din geamandan costumul naţional, şi de mîine dimineaţă să nu mai apari în ochii

mei fără el. Trebuie să vadă dumnealor că avem cultul trecutului românesc şi al portului naţional! Să înţeleagă că numele Căuş n-avea nevoie numaidecît de faima Văcuţei. Sîntem ceva mai vechi. Să poftească şi să citească dumnealor cronicile Moldovei!...

„Dumnealor" erau invizibili, dar toţi au înţeles despre cine e vorba.

Erau toţi indivizii coalizaţi împotriva ultimilor urmaşi de sex masculin din străvechiul neam al hatmanului Toma Căuş. Văcuţa se dăduse de partea inamicului. Îi părăsise şi îi uită, ameţită de o glorie efemeră. Se puteau dispensa de dînsa. Îi foloseau numai numele şi, mai ales, titlul.

— Ai fost la Academie? îl luă din scurt pe Olimpiodor Spancioc.

— Ce să fac la Academie? întrebă nevinovat Olimpiodor.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de cînd am venit, am discutat doar tot chestiunea aceasta! Unde ţi-s gîndurile? Te duci şi cercetezi documentele. Extragi còpii. Avem nevoie de dovezi negru pe alb că toţi urmaşii hatmanului Toma Căuş au fost deposedaţi de bunul lor, prin rapt, dol şi violenţă! Documente precise, domnule! Le autentificăm. Mergem cu ele pînă la Casaţie. Aceasta c chestie mare, puilor! Ne pricopsim fără ticăloşii ăia de Filip Filipovici şi Tony Bar. Domnişorul acela, secătura aceea, puşlamaua de Bucureşti...

— Famenul! completă Olimpiodor Spancioc.

— Tată, ce e aceea famen? se amestecă în vorbă junele Hercule, cu o lăudabilă

dorinţă să-şi lărgească sfera cunoştinţelor şi să-şi mărească vocabularul.

— Famen e un măgar care umblă după soră-ta! formulă d. Iorgu Căuş o definiţie concisă şi totuşi cuprinzătoare.

— Atunci şi nenea Olimpiodor e un famen! trase concluzia, cu o logică de fier, Hercule.

Şi bucuros de această descoperire, începu să joace ţonţoroiul prin apartamentele vaste ale *Miss României,* bătînd din palme şi hlizindu-se cu tidva lui lucioasă ca bila:

— Eşti un famen! Nenea Spancioc e un famen! Ha-ha! Bine-mi pare că te-am prins!

— Îţi ordon să taci! porunci d. Iorgu Căuş, restabilind ordinea şedinţei şi respectul cuvenit principelui consort, devenit famen, subit. Piei din faţa mea!

Hercule pieri din faţa domnului Iorgu Căuş, trîn- tind uşile şi fugind la subretă să-i confieze această odioasă descoperire.

Şedinţa continuă în linişte, pînă cînd preşedintele termină sticla cu lichior şi stabili punct cu punct, cu un optimism crescînd, planurile campaniei viitoare.

A doua zi, tribul Căuş, însoţit de Olimpiodor Spancioc, porni în corpore şi în pelerinaj pe la diferite autorităţi şi oficii.

Sub conducerea fireasca a patriarhului cu redingotă, decoraţie şi nas de dimensiunile şi culorile pătlăgelei vinete *(Solanum ovigerum Aubergine. Picoplan- tze),* tribul Căuş fu văzut, cu începere de la această dată, în cele mai opuse şi neaşteptate extreme ale capitalei.

La Direcţia Poştelor şi la Palatul Regal, la Direcţia Generală C.F.R. şi la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, la Ministerul de Război şi la Departamentul Justiţiei.

Pretutindeni, solidari şi tenaci, se înfăţişau în bloc şi aşteptau în corpore.

Cereau audienţe, prezentau petiţii şi memorii, se loveau de ostilitatea arogantă a portarilor galonaţi şi de răspunsurile zeflemiste ale şefilor de cabinet, pudraţi şi monoclaţi.

Nu se descurajau. Plecau şi reveneau a doua zi.

În scurtă vreme deveniră populari, înainte de a izbuti să străbată în cabinetul vreunui ministru ori al vreunui director general.

D. Iorgu Căuş văzu şi aci o conspiraţie ostilă, pusă la cale de d. Filip Filipovici şi de famenul sau secretar. Se înverşună şi începu să vocifereze. Portarul îi împinse frumuşel de spate. Porniră spre domiciliul lor temporar, să ţină un nou consiliu.

În aceeaşi zi, *Coloraţia ilustrată* — revista adversă a *Ilustraţiei colorate* — publică o caricatură cu vădite intenţii să compromită familia *Miss României,* aleasă de comitetele şi comiţiile domnului Filip Filipovici.

Caricatura reprezenta de d. Iorgu Căuş cu nasul său violaceu şi cu mutra indivizilor de pe tablourile murale, care, editate de liga antialcoolică arată patetic

pîna la înfricoşare, unde duce beţia pe om. Lache Căuş era înfăţişat în uniformă de vagmistru, iar micul Hercule, în costum naţional: cămaşă cu fluturi, beretă de marinar, căci chelia sa precoce îl silea într-adevăr să nu se despartă de această insignă a navigatorilor fluviali şi maritimi, distonînd complet cu restul portului românesc de strănepot al plăieşilor şi hatmanilor.

Desenatorul zugrăvise acest trib la poarta unui minister, purtînd fiecare în mînă un sul de petiţii; iar legenda răutăcioasă completa imaginea, prezentînd pe ultimii urmaşi ai hatmanului Toma Căuş ca pe o familie de pomanagii, operînd fără ruşine, spre completa discreditare a noblei lupte întreprinsă de d. Filip Filipovici pentru a întrona cultul dezinteresat al frumosului feminin.

Tribul Căuş ignora această nouă infamie.

Dar d. Filip Filipovici luă cunoştinţă cu o legitimă indignare şi bătu cu pumnul în birou:

— Nu tolerez! Trebuie să înceteze odată toată co- mediia! Familia aceasta de imbecili are să-mi compromită *Missa.*

— Mai ales logodnicul, caraghiosul ăla de Olimpiodor Spancioc! insinuă perfid Tony Bar.

— Logodnicul ca logodnicul, Ce-ţi strică ţie logodnicul? E un tip inofensiv. Şi e bine ca *Miss România* să aibă un logodnic, ca să vadă lumea că am ales o fată serioasă, care să întemeieze o familie; nu o haimana de trotuar. Nu logodnicul strică aci. Indivizii

ceilalţi... Ia dă-mi telefonul, domnişoară Ortansa! Dă-mi casa *Miss României.*

Domnişoara Ortansa Protopopescu se execută. La capătul firului răspunse nevinovat d. Iorgu Căuş.

— Tocmai! Pofteşte-l încoace. Spune-i că-l aştept neapărat... Le hotărăsc în douăzeci şi patru de ore să părăsească Bucureştii. Altfel ajungem de rîsul şi de ocara lumii.

În timpul acesta, d. Iorgu Căuş, însoţit de tribul său complet, alerga la apel, cuprins de cele mai optimiste iluzii. Îşi făcuse socoteală că, în sfîrşit, directorul *Ilustraţiei colorate* s-a îndurat să lase cîteva dimineţi libere Margaretei, ca regina frumuseţii să se poată ocupa puţin şi de destinul dinastiei.

Sc îmbarcaseră într-un taximetru şi fiecare păstra în mînă sulul de petiţii: Lache Căuş, cererea de mutare în garnizoana natală şi de înaintare; Hercule, oferta de a studia cot la cot cu marele voievod Mihai; Olimpiodor, petiţia de concediu timp de un an, cît calitatea sa de logodnic al Miss României îl silea să neglijeze serviciul său de impiegat C. F. R. cl. II; iar d. Iorgu Căuş, un sul mai gros de suplice şi memorii, privitoare mai cu seamă la succesiunea hatmanului Toma Căuş, dispărută fără urme.

Toţi descinseră din automobil grăbiţi şi urcară scările *Ilustraţiei colorate* în asalt avîntat.

. . . . . .

Spunînd, întinse revista adversă unde se lăfăia, pe o pagină întreagă, infama caricatură.

— Pardon! Să-mi pun ochelarii! se pregăti să privească d. Iorgu Căuş, cu o nevinovăţie lipsită de orice bănuială.

— Aista-s eu! se bucură Hercule privind peste umăr. Aista-s eu! Uite şi bereta! Uite şi opincile mele. Uite şi pe nenea Lache. Numai pe nenea Olimpiodor nu l-a făcut. L-a văzut că-i un famen şi l-a pedepsit!...

D. Iorgu Căuş îşi încălecă ochelarii pe nasul vînăt şi descifră desenul. Întîi nu înţelese. Citi legenda şi trecu prin toate culorile curcubeului.

— Aceasta e o mişelie. Îi dau în judecată. Merg la juraţi, domnule!

— Îl spintec cu sabia pe măgarul care a îndrăznit! ameninţă Lache Căuş, pipăindu-şi mînerul armei omucide.

D. Filip Filipovici, cu mîinile în buzunările pantalonilor, se plimba dintr-un capăt în altul al biroului, aşteptînd să potolească indignarea tribului Căuş.

Se întoarse de la fereastră şi cuvîntă:

— Mai domol. Ce faci cu judecata, dumneata, domnule Căuş? Şi ce faci cu spintecatul, dumneata, domnule plutonier? Un scandal mai mult... Iar noi n-avem nevoie de scandaluri. De aceea v-am chemat şi de aceea vă hotărăsc să încetaţi. Vă rog să părăsiţi capitala. Vă rog să nu-mi încurcaţi mie afacerile mele şi să nu-mi compromiteţi *Miss România.*

— Domnule, sora mea... întrerupse plutonierul Lache Căuş, pipăindu-şi mînerul săbiei. Nu permit ca să...

— Nu te întreabă nimeni ce permiţi şi ce nu per- miţi dumneata. Nici nu mă interesează. Sora dumitale nu mai e sora

dumitale. E *Miss România.* Are alte obligaţii şi altă familie acum. Toată ţara; aceasta e familia *Miss României!* De aceea, încă o dată, vă rog să o lăsaţi în pace şi să vă întoarceţi la treburile dumneavoastră. Eu am băgat capital şi muncă în afacerea asta. Nu înţeleg să-mi discreditaţi *Miss România,* care poate mîine va fi *Miss Europa* şi chiar MISS UNIVERS. E în interesul dumneavoastră şi e în interesul domnişoarei Margareta.

— Unde-i Margareta? Vorbeşti cu consimţămîntul ei? întrebă d. Iorgu Căuş, mototolind revista ilustrată.

— *Miss România* are program. Şi eu n-am nevoie de nici un consimţămînt. Aci eu sînt stăpîn! Eu dictez! După un an, cînd nu va mai fi *Miss România,* poate face ce vrea; şi dumneavoastră puteţi să o compromiteţi cum ştiţi. Aceasta e. Am terminat.

— Ştii dumneata, domnule, cu cine vorbeşti? se frămîntă pe scaun d. Iorgu Căuş. Dacă te-ar auzi străbunul meu, hatmanul Toma Căuş, n-ai mai cuteza să te exprimi în termeni care...

— Am spus că am terminat! întoarse spatele cu nepăsare directorul *Ilustraţiei colorate.*

— Domnule Tony Bar, se adresă d. Iorgu Căuş secretarului. Dumneata cunoşti mai bine decît domnul Filipovici cine au fost străbunii mei. Singur ai scris. Te pun arbitru şi te întreb dacă este posibil ca cineva să se poarte cu singurii urmaşi ai hatmanului Toma cum sînt

trataţi ei aci? E o adevărată ofensă. Dacă progresul ar fi progres şi nu o minciună, l-aş chema acum la telefon pe străbunul meu Toma, să-i spun: „Hatmane, hatmane! Priveşte ce-au ajuns strănepoţii din sîngele tău şi os din osul tău! Priveşte cum sînt trataţi în această ţară de parveniţi cei care ţi-au purtat numele cu cinste şi cu mîndrie!” Dar fiindcă nu pot să-i spun, te poftesc pe dumneata să-mi răspunzi la întrebarea mea... Nu pentru mine, dar pentru memoria hatmanului Toma, pot eu tolera oare să fiu tratat ca o slugă? Te rog răspunde-mi.

— Pînă una-alta, ţin să te informez, domnule Iorgu Căuş, că nu există şi n-a existat niciodată nici un hatman Toma Căuş... ripostă fără să clipească Tony Bar.

— Ceee faaaceee?

— N-a existat nici un hatman Toma Căuş. L-am inventat eu. L-am scos, uite de aci — făcu Tony un gest în aer, cum ar prinde un fluture invizibil —, l-am scos din văzduh şi l-am pus pe hîrtie ca să dau un blazon de nobleţe *Miss României.* Văd că nu m-aţi înţeles.

— Domnule, te rog să încetezi această glumă! se supără cu totul Iorgu Căuş. N-ai să mă înveţi dumneata cine a fost şi cum a fost hatmanul Toma! Îmi cunosc eu mai bine strămoşii! Am acte, domnule, documente. Cu mine un merge. Mi-aţi luat copila, acum vreţi să-mi răpiţi şi străbunii? Să-mi batjocoriţi numele? Ah? hatmane Toma, hatmane Toma! Ce vremuri şi printre ce lume sînt osîndiţi să trăiască cei cu sînge din sîngele tău şi cu os din osul tău!... Am

înţeles. Vreţi să scăpaţi de noi. Poate aţi dat de urma averii lui Toma Căuş şi puneţi la cale o nouă ticăloşie! Vreţi să ne deposedaţi de dreptul noastru, prin rapt, dol sau violenţă? Poftim! Mergem la judecată...

— Deocamdată, vă rog să ne lăsaţi în linişte. Avem de lucru! vorbi d. Filip Filipovici. Nu vă reţin, Şi mi-ar face deosebită plăcere, dacă aş afla că mîine aţi plecat din Bucureşti. Rămîi numai dumneata, domnule

Olimpiodor Spancioc. *Miss România* are nevoie de prezenţa dumitale.

— Te dai cu dînşii? întrebă amar d. Iorgu Căuş.

Olimpiodor Spancioc înclină capul în pămînt. Tăcerea era o confirmare.

Lache şi Hercule se strînseră lîngă patriarhul tribului Căuş, făcînd front şi privind cu oroare la renegat.

— Bineee! Ne mai întîlnim noi! anunţă ameninţător d. Iorgu Căuş, ridicîndu-se şi pornind spre uşă. Rămîneţi cu bine, domnilor, în mocirla dumneavoastră.

Zise şi se scufundă pe scări, urmat de plutonierul Lache Căuş, care-şi zdrăngăni războinic sabia, şi de junele Hercule, în costumul său naţional, cu iţari, cămaşă cu altiţă şi bertă de marinar, pe care se afla scris cu litere de aur, pe panglica albastră, numele crucişătorului neînvins *„L'Indomptable".*

CAPITOLUL VIII

„Ideal-Mery”

Miss România îşi căuta în oglindă punctele negre de pe nas.

Era o oglindă mică doar cît o farfurioară dintr-un serviciu de cafea cu lapte, dar sticla bambată reflecta fiecare parte a obrazului în dimensiuni — ca să zicem aşa — supranaturale.

Nasul, ochii, buzele creşteau în măsura ce apropia şi depărta oglinda deformată, pînă ce păreau parcele din figura gigantă a faimoasei statui a libertăţii, care, la intrarea New Yorkului, întinde un felinar luminos spre Oceanul Atlantic, făcînd semnalizări vaselor cu whisky de contrabandă. Porii pielii se căscau adînci şi largi, ca gurile craterelor răcite, din peisajul lunar, aşa cum se vede închipuit în manualele de cosmografie şi în romanele astronomice ale lui Camille Flammarion.

Totuşi, nici o urmă de punct negru nu apărea la rădăcina nasului. Pieliţa *Miss României* era netedă, gingaşă şi pură, chiar examinată la microscop.

Margareta Căuş depuse oglinda pe măsuţa de toaletă şi începu din nou să citească prospectul cremei *Ideal-Mery,* „suverană împotriva punctelor negre”.

Prospectul parfumat afirma că nu există frumuseţe feminină cruţată de aceşti viermişori albi şi grăsoşi, care scot scăfîrlii negre cînd sînt apăsaţi între degete. Iar nasul *Miss României* dezminţea triumfal o asemenea insinuare calomnioasă. Era poate excepţia care confirma regula.

Totuşi, fiindcă aşa cereau interesele d-lui Filip Filipovici, *Miss România* sună subreta, ceru toc şi hîrtie şi scrise:

„Crema *Ideal-Mery* este cea mai bună împotriva punctelor negre. Prin ea am devenit MISS ROMÂNIA. Întrebuinţaţi numai crema IDEAL-MERY, produsul Institutului de frumuseţe IDEAL din strada Minotaurului No. 12 bis, deschis între orele 10—12; 3—6 şi 8—10 seara.

(ss) „MARGARETA CĂUŞ”

Întinse autograful subretei, spunînd:

— Are să vină o persoană să-l ceară. Îl dai imediat. E ceva urgent. Aşa m-a anunţat d. Filip Filipovici la telefon.

Se vede că Institutul de frumuseţe *Ideal,* în dezinteresata sa grabă de a salva frumuseţea feminină, nu admitea nici o clipă pierdută. De aceea solicită autografele de urgenţă.

Subreta citi cu familiaritate textul recomandaţiei semnat de *Miss Romania* şi declară cu scepticism:

— Acestea sînt palavre, domnişoară. Eu de doi ani întrebuinţez crema *Ideal-Mery* şi priviţi rezultatul!

Spunînd, îşi apucă o nară între degete, strînse, şi sub presiune dădu la lumină o adevărată colecţie de larve minuscule cu gămălii negre în creştet, răsucite şi încovrigate, care ar fi scîrbit complet amorul plutonierului Lache Căuş.

Lache Căuş, ca şi întregul trib, se afla însă departe, reîntors în marele anonimat al urbei dobrogene de garnizoană. Iar subreta, care tînjea părăsită, îi scria acum declaraţii de fidelitate pe cotoare de mandat-poştal.

Împături autograful şi spuse:

— Aşteaptă o doamnă de mai bine de o oră. Mi-a spus să nu vă deranjez. Am poftit-o în salon.

— Ce fel de doamnă? întrebă Margareta Căuş placid.

— O doamnă trecută, dar foarte elegantă. N-a vrut să-şi spună numele. Zice că vrea să vă facă o surpriză. S-a interesat şi de dl. Iorgu Căuş şi s-a bucurat cînd a aflat că a plecat... E o persoană foarte distinsă şi bine. Numai *renarul* albastru de la gît, cred că face peste treizeci de mii de lei.

Subreta nu adăugă, probabil din discreţie profesională, că doamna din salon îi păruse cu atît mai distinsă şi bine, cu cît, de la primele cuvinte ale anchetei, îi strecurase discret în palmă o hîrtie de o sută de lei împăturită.

— Spune-i că vin imediat. În cinci minute sînt gata...

Miss România îşi pudră nasul şi bărbia, îşi pulve- riză parfum pe kimonoul japonez, îşi trase periuţa cu negru pe gene şi beţigaşul roşu pe buze; pe urmă intră în salon să constate, *de visu,* cît de distinsă şi bine e persoana care o aştepta de o oră şi nu voise s-o tulbure din baie.

Vizitatoarea se ridică în picioare şi o cercetă din tălpi pînă în creştet, prin ochiurile de sticlă ale unui *face-à-main.* Înălţă din sprîncene şi exclamă cu admiraţie:

— Bravos! sîntem mai pupuia decît ne arată fotografiile din revista javrei de Filipovici. Eşti o bomboană de femeîe, fetiţo!

Margareta se opri în prag, încruntîndu-şi înconde- ietele-i sprîncene. Nu înţelegea cine e necunoscuta şi cu ce drept îi vorbeşte atît de familiar.

— Cu cine am onoarea? întrebă glacial, aşa cum, pe vremuri, cînd era numai domnişoara de la recomandate interne şi externe oficiul P. T. T. tîrgul Scovarză, respingea declaraţiile ofiţerilor cavalerişti din garnizoană, cu un tăios: „Te rog să te retragi, domnule!”

Tonul, care face muzica, nu avu acelaşi efect.

Necunoscuta, în loc să se retragă intimidată, se aşează în jîlţ şi începu să rîdă, cu toţi dinţii ei prea frumoşi ca să mai fie şi naturali. Rîdea, şi după ce dăduse drumul *face-à-main*-ului prins în lănţug de aur, îşi bătea înveselită genunchiul cu degetele încărcate de inele.

— Ce aer princiar, papuşico! Cu ce ton mi-ai spus: „Cu cine am onoarea?”... Mai zi o dată! Eşti într-adevăr delicioasă... delicioasă...

— Doamnă! reteză ofensată Margareta Căuş.

— Ce doamnă? Spune-mi pur şi simplu tanti Mery sau tanti Marinica, dacă vrei. Căci îţi sînt mătuşă, fe- tiţo! Sîntem din acelaşi sînge... sau poate nu ţi-a pomenit niciodată nimic despre numele acesta beţivul meu frate, Iorgu, şi constipata mea cumnată, Aglăiţa?... Haide, păpuşico! Spune că m-a zugrăvit ca pe o fiinţă pierdută... Spune ca îşi făceau cruce şi îşi acopereau pudic ochii de cîte ori auzeau numele meu!...

Necunoscuta continua să rîdă cu o veselie răutăcioasă, bătîndu-şi genunchiul cu vîrful degetelor ca pe clapele unui clavir.

Se opri şi sări în picioare:

— Uite cu ce ochi priveşte la mine! Nu te teme, că nu te mănînc, bombonico. Lasă-mă să te sărut şi lasă-mă să te privesc. Cînd te văd parcă mă văd pe mine, acum douăzeci de ani. Pe mine, încă în ceva mai bine... Ia spune, cîte capete de bărbaţi ai învîrtit pînă acum? Pe cine îl iubim mult şi pentru cine sîntem gata să facem orice nebunie?

Necunoscuta o săruta, o răsucea, o privea, o pipăia, o ciocănea.

Margareta Căuş se lăsa sărutată, răsucită, privită şi pipăită, fără să ştie dacă trebuie ori nu să se lase sărutată, răsucită, privită şi pipăită de făptura care, pe vremuri, aruncase oprobriul şi ruşinea asupra numelui Căuş.

— Ştii că am vrut să vin şi să te văd încă de acum două săptămîni, de cînd am înţeles din ziare că eşti fata lui Iorgu? Te-am căutat la telefon şi mi-a răspuns chiar Iorgu... Nu i-am spus cine sînt. Am preferat să aştept pînă pleacă... Am făcut bine, bombonico? Cred ca n-ai rămas o ipocrită şi o stupidă, ca ilustrele mele rubedenii din tîrgul Scovarză!... Ar fi păcat, cînd ai un capital ca frumuseţea ta şi o publicitate ca aceea pe care ţi-a făcut-o javra aia bătrînă de Filip Filipovici! Unde am avut eu norocul acesta pe vremea mea, sa-mi vină totul de-a gata?...

Tanti Marinica, devenită Mery, vorbea şi gesticula repede, pipăindu-şi buclele de păr atificial şi oxigenat, ridicîndu-şi şi lăsînd să-i cadă pe umeri blana de vulpe albastră evaluată de subretă la minimum treizeci de mii de lei.

Că fusese frumoasă coz, se vedea bine după urmele devastate ale acestei frumuseţi năclăită acum în dresuri şi pomezi. Că fusese din altă stofă decît impasibila Margareta Căuş, se vedea bine după volubilitatea cu care cuvînta şi după neastîmpărul febril care n-o lăsa să stea o clipă locului.

Margareta rămăsese înfiptă, de lemn.

Tanti Mery o luă de umeri şi o apăsă să se aşeze într-un jîlţ.

— Să vorbim, bombonico! Să-ţi povestesc ce-a fost şi ce e cu mine, ca să spulber basmele născocite de ilustra mea familie. Spune drept, ce ţi-au spus despre mine?... Că am fost o rea?... Că am făcut familia de rîs şi de ocară?...

— Tata spune că ai fugit cu un circ! declară senin Margareta.

— Ei da! Am fugit cu un circ. Şi ce e dacă am fugit cu un circ? N-aveam să rămîn şi să muncesc într-o mizerie de oraş ca tîrgul Scovarză, să mă mărit cu un grefier de la tribunal şi să-mi stric mîinile spălînd rufe şi făcînd sarmale. Aceasta poate ar fi vrut dumnealor!... Atunci eram fată bună şi onoram numele familiei. Aşa e, bombonico?

— De! strînse din umeri Margareta, cu indiferenţa ei superbă, care o ţinea departe de toate pasiunile şi mizeriile lumii.

— Nu *de!* Răspunde: da, sau nu!

— Da. Adică nu. Poate că da...

— Vezi? Vezi că şi tu te încurci? Nici tu nu ştii ce ar fi fost bine sau rău? Aceasta, numai fiindcă ai trăit viaţa lor de viermi, care nu ştiu nimic şi nu vor nimic. Ei, află, fetiţo, că dacă rămîneam acolo, aşa cum le-aş fi făcut cinste lor, aş fi regretat toată viaţa. Am fost ceva mai deşteaptă decît iubita mea cumnată Aglăiţa, care a rămas la vatră, să facă sarmale şi să fabrice copii. Am fugit cu un circ, am lăsat circul şi m-a iubit un colonel; am lăsat colonelul şi m-a iubit un moşier; am lăsat moşierul şi m-a iubit altul mai bogat... N-am stat degeaba. Şi n-am fost o stricată, să arunc şi să risipesc banii. Am învăţat că în viaţa noastră nu se ştie ce aduce ziua de mîine. De aceea am economisit şi am strîns. Am două case cu venit, pe numele meu. Mă rog, cîte case cu venit au iubitul meu frate şi iubita mea cumnată? Am acţiuni... Mă rog, cîte acţiuni are Iorgu şi Aglăiţa, cu morala lor?... Pe urmă, ca o femeie simţită ce sînt, cînd mi s-a trecut

vremea, n-am înţeles să stau cu mîinile în sîn sau să cresc căţei. Am făcut un institut de frumuseţe, Institutul *„Ideal-Mery”...* A mea e crema *Ideal.* Pentru mine ţi-a cerut secătura aia bătrînă de Filip Filipovici un autograf. Spune drept dacă te-ai aşteptat la aceasta?

— Nu! mărturisi Margareta Căuş.

— Ei, vezi? Vezi că începi să mă înţelegi? Vezi că începi să-ţi dai seama că n-am fost atît de stricată şi haimana cum m-au zugrăvit ilustrele mele rubedenii rămase la sarmale şi balia lor de rufe? Am făcut un institut de frumuseţe, fetiţo, şi-ţi pot garanta că am întreprins cea mai bună afacere din viaţa mea. Lucrează pentru mine o duzină de fete şi nu mai dovedesc... Îţi pot spune că am

clientela cea mai distinsă. Neveste şi copile de miniştri. Am şi clientelă din corpul diplomatic. Tot ce are Bucureştiul mai distins. Gurile rele au născocit povestea că, în dosul firmei de frumuseţe, se ascunde o casă de *rendez-vous...* Minciuni ordinare şi inventii de invidioşi. Pot eu să-mi opresc clientela mea să se întîlnească, dacă are poftă, cu cine vrea şi cum vrea? Nu ştiu! N-am văzut! Nu mă amestec!... *À propos!* Este cineva care vrea să te cunoască numaidecît. Un om foarte bine. Putred de bogat... Şi nobil, fetiţo! Cel mai nobil caracter pe care l-am întîlnit vreodată! Vrea să te cunoască în modul cel mai dezinteresat. E un admirator al frumosului.

— Uiţi că sînt logodită! grăi cu o legitimă ofensă Margareta Căuş.

— Ce-are a face? Logodna e una şi ceea ce îţi spun eu e alta... Mă rog, ce fel de logodnic? Cum se numeşte? Unde l-ai descoperit? interogă cu aviditate de jude instructor patroana Institutului de frumuseţe *„Ideal-Mery”.*

— Se numeşte Olimpiodor Spancioc şi îl iubesc.

— Numele nu-mi spune nimic! declară tanti Mery, alias Marinica. Dar că îl iubeşti, e foarte prost, bombo- nico, şi e o iluzie a ta. O femeie nu trebuie să iubească. Trebuie să se lase iubită şi atît. Dacă iubeşte, e pierdută. Ţi-o spun eu, cu experienţa mea...

. . . . . .

— Pofteşte-l aci! porunci tanti Mery, luînd înaintea Margaretei.

Pe urmă, rosti ca pentru sine:

— Să-l vedem cum se prezintă la mutră acest domnişor!

CAPITOLUL IX

Unde Olimpiodor Spancioc dă piept cu un nou inamic...

Olimpiodor Spancioc era fiul operei sale şi al unei spălătorese.

Adică tot ce poate fi, în materie de copil, mai natural.

Înscris în condica stării civile cu proveniență „din tată necunoscut” — căpătase în compensaţie un nume şi un pronume asortate destul de bizar, dar asortate foarte sonor. Jumătate de filozof elin, jumătate de erou al novelei istorice *Alexandru Lăpuşneanu,* nelipsită din nici o antologie a prozei naţionale. Nu mai avea nevoie de un pseudonim literar. Se născuse pseudonim.

Aceste avantaje ale naşterii — cum îi spune poetic poporul „din flori” — implicau însă un dezavantaj îndestul de vizibil, căci nu există roză pe lume fără spini. Spinul lui Olimpiodor Spancioc apărea pînă la evidenţă

de cîte ori veneau împrejurările să-şi manifeste educaţia cu totul neglijată şi foarte ghimpoasă.

Îi lipseau cei şapte ani de acasă. Exact acei pe care-i petrecuse jucînd ţurca pe maidanul mahalalei natale, în tovărăşia unor amici de copilărie, unii mai natu-rali, alţii mai puţin naturali, dar cu toţii ignorînd total ritualul monden.

Olimpiodor Spancioc nu ştia cum să se poarte în lume. Se conducea după capriciu, fantezie şi, mai ales, după inspiraţie. Zadarnic cumpărase o mică bibliotecă de manuale destinate să iniţieze profanii în arta de a deveni gentilomi în douăzeci şi patru de ore. La aceste nobile învăţăminte, firea sa se dovedise cu desăvîrşire refractară.

Trecea prin viaţă ca un rebel, dînd buzna pe uşi fără să bată, călcînd contemporanii pe bătături, utilizînd frecvent batista naţională — adică degetul arătător secundat de degetul mare — în locul batistei de olandă cu monogramă; scobindu-se meditativ şi melancolic în nări, cu unghia, în plin salon, atunci cînd inspiraţia sa întraripată de poet ceferist îi purta cugetul pe alte tă- rîmuri. Atunci ochii săi pluteau în vag, iar degetul sfredelea activ ceea ce tratatele de anatomie numesc „fosele nazale”.

Era, cum vedeţi, pur şi simplu scîrbos.

Să nu vă cuprindă aşadar mirarea că Olimpiodor Spancioc a intrat cu pălăria în cap în salonul logodnicei sale şi că în regretabila lui lipsă de educaţie a neglijat să dea ziua bună doamnei necunoscute care stătea la taifas cu *Miss România.*

A intrat cu pălăria pe ceafă, a depus un sărut pe buzele logodnicei şi s-a aşezat într-un jîlţ, scoţînd din buzunarul hainei ultimul număr din *Aripa Ceferistă,* unde apăruse, chiar în acea zi, ultimul său poem dedicat, firește, „Pentru M.C.”.

— Olimp! îl readuse Margareta cu o exclamaţie la realitate.

— Ce e, îngeraşule?

— Nu vezi că mai este cineva în salon? Dă-mi voie sa-ţi prezint pe logodnicul meu, tanti Marinico...

Olimpiodor Spancioc se ridică în două picioare şi scoase pălăria de pe creştet.

— Foarte onorat, doamnă! o asigură, bătînd călcîiele.

Tanti Mery îi întinse sub nas o mînă grăsulie, parfumată şi încărcată de atîtea inele, cîte ar fi făcut onoare unei vitrine de bijutier asortat din belşug. Pe urmă îl cercetă din creştet pînă în tălpi şi viceversa, prin sticlele *face-à-main*-ului prins în lănţug. Dădu din cap decepţionată. Bănuia ea cam cu ce fel de logodnic ar fi putut să-i sosească nepoata din urbea ei natală, dar nu şi-l închipuise nici într-un caz atît de puţin arătos.

Totuşi, rosti cu un surîs amabil, devenit, din fragedă juneţe, profesional:

— Sînt foarte încîntată şi eu, scumpe domnule Scolimbiodor Sbrancioc...

— Pardon! rectifică ofensat logodnicul la această maltratare a numelui menit să intre nemuritor în antologia poeziei ceferiste. Mă numesc Olimpiodor Spancioc... Olimpiodor. O-lim-pi-o-dor!

— Am înţeles, e un nume grec, mi-e cunoscut.

— A! Aveţi idee atunci de filozoful elin care?... se bucură Olimpiodor Spancioc că a descoperit o intelectuală cu care să poată discuta ideile omonimului său atenian.

— Nu ştiu dacă era filozof sau nu! îşi continuă firul său tanti Mery. Poate dumneata ai cunoscut altul... Al meu avea birou pentru exportul cerealelor la Constanţa... Aceasta, prin o mie nouă sute patru, o mie nouă sute cinci. Olimpiodor Kefalatos. Un grec foarte bine şi galant cu damele. Dar zuliar nevoie mare. De la el am inelul acesta cu safir. Şaptesprezece mii, pe vremea aceea... Mi l-a făcut cadou după o scenă de gelozie... Aşa era el, Dumnezeu să-l ierte! Seara, cînd îl apuca jaluzia, amenința că mă înjunghie, spărgea tot ce întîlnea în cale: pahare, oglinzi şi farfurii; zbiera de se auzea pînă în vecini... A doua zi, venea spăşit cu braţul plin de flori, îşi cerea iertare şi după ce-l iertam, eram sigură cum te văd, că scotea din buzunarul vestei o cutioară de pluş — ba

cu un inel, ba cu o brăţară, ba cu un colier... Aşa era Olimpiodor Kefalatos al meu... Tot despre el vorbeşti şi dumneata?...

— N-am cu cine mă înţelege, cucoană! declară dezamăgit Olimpiodor Spancioc. Eu îţi vorbesc dumitale despre un filozof elin de acuma vreo două mii de ani, dumneata îmi spui despre un grecotei care vindea ţîri...

— Te rog, domnule! Kefalatos nu era grecotei de loc. Era un om subţire! Ai vrea dumneata să fii ca el!... Şi nu era negustor de ţîri. Era mare angrosist, dacă vrei să ştii. Casa *Kefalatos et Maxudian,* care exporta zece, cincisprezece mii de vagoane de cereale pe an... Trebuie să cunoşti că eu nu mă încurcam în vremea mea cu toţi jegoşii. Am avut numai tipi bine la fizic şi graşi la pungă: colonelul Nicu Iordanidi, cel cu cai de curse; Carol Spodheim, feciorul bancherului; Mitică Diaman- descu, feciorul ministrului, care moştenise atunci vreo cinci moşii, peste douăzeci de mii de pogoane, numai arătură şi pădure. Toţi tipi unul şi unul! Aveam ceva mai multă minte decît această nepoţică, frumoasă cum nu-i de nasul dumitale...

Spunînd, tanti Mery îl mai măsură o dată, prin sticlele ovale, din tălpi pînă în creştet şi îi întoarse spatele, începînd să discute în şoaptă cu *Miss România.*

Olimpiodor Spancioc împături şi puse în buzunar revista *Aripa Ceferistă,* cu care se prezentase să citească poemul dedicat Margaretei. Începu să se scobească în nas, nedumerit şi meditativ.

De unde apăruse această tanti Mery, despre care nimeni nu-i pomenise vreodată

nici un cuvîn în familia domnului Iorgu Căuş? Cu ce drept venea să pîngărească urechile pure ale Margaretei, povestind suveniruri odioase din trecutul ei galant?

Ca şi d. Filip Filipovici, ca şi Tony Bar, se înfăţişase cu intenţii ostile, vorbindu-i cu dispreţ şi tratîn- du-l ca pe o cantitate neglijabilă. Avea dreptate d. Iorgu Căuş, care, fiindcă nu putuse suporta asemenea indivizi, se retrăsese mîndru în urbea lui, cu moravuri simple şi cu tradiţii patriarhale. Toţi, aci, conspirau să-i răpească logodnica. El singur a mai rămas s-o apere, făcînd din pieptu-i un scut de fier.

Logodnicul *Miss României* se sumeţi pe scaun, bombînd-u-şi muşchii toracelui, în vreme ce vîrful degetului arătător căuta sub măsuţa de toaletă un depozit ascuns, pentru a depune recolta explorărilor fructuoase din cele două fose nazale. Tanti Mery îl urmărise prin luciul oglinzii şi, în şoaptă, înşira toate argumentele care să dovedească Margaretei că merita iubirea unui altfel de om.

— Uită-te la el, Margareto... Nici n-a învăţat încă să se folosească de batistă. Ce-ai găsit la el? Frumos nu-i. Deştept nu-i. Situaţie n-are. Se vede după straiele de pe dînsul. Pariez că le-a cumpărat gata...

— E impiegat C.F.R. clasa II. Are să fie înaintat. Poate ajunge şef de staţie! îl apără Margareta.

— Sigur. Pe Bărăgan. Să caşte gura cînd trec ex- presurile... Meriţi altceva, fetiţo dragă...

— Sînt logodită şi mă iubeşte, tanti...

— Ei, şi! De cîte ori am fost logodită şi cîţi proşti m-au iubit!

— Face poezii...

— Cu atîta mai prost pentru el! Am avut şi eu unul care făcea poezii. N-avea cămaşă pe el şi făcea poezii, păcătosul! L-am primit în casă, fiindcă venise cu nişte ţipi bine, nişte prieteni de-ai mei. Stătea într-un colţ, cu degetele în claia de păr şi dînd ochii peste cap. Vine o dată, de două ori, de trei ori, cu dînşii. A patra oară vine singur, îmi cade în genunchi şi începe să-mi citească o poezie... M-am înduioşat. Eram proastă pe atunci. N-aveam experienţă. M-am înduioşat şi m-am lăsat sărutată... Ce mă costa? Dar dumnealui se întinde şi începe să-şi scoată haina... Cînd am văzut cămaşa, m-a apucat alte alea! Nu se schimbase, jegosul, de două săptămîni... L-am trimis la baie şi nu mi-a mai dat prin casă. Acuma cică-i pe la Academie. Premiu naţional! Poet mare! Să-i fie de bine! Poate la Academie îl primeşte şi fără baie. La mine nu mergea, fetiţo!... Eu, în locul tău, m-aş descotorosi de el să am mîinile libere. Tinereţea trece. Trebuie să te gîndeşti la ziua de mîine...

— Tanti Mery, sînt logodită şi sînt fată cinstită.

— Cinstită, cinstită!... Cinstită în legea ei e şi biata maică-ta. Adică, proastă... Ce-a făcut cu cinstea? O jumătate de duzină de copii.

— Şapte! rectifică Margareta din spirit de precizie.

— Şapte. Poftim! Şapte ploduri pe care i-a spălat, i-a cîrpit, i-a crescut; cu care şi-a mîncat viaţa şi tinereţea, văitîndu-se cu

fiecare dimineaţă că nu-i ajung banii de coşniţă. Cunosc aceasta. De asta am fugit şi am scăpat. Ascultă-mă pe mine, copilo. Îţi vreau binele şi nimic altceva... Trimite-l la gara lui pe acest nărod şi profită de ziua de azi... Am o persoană care vrea numai- decît să te cunoască... Un admirator al frumosului... E putred de bogat... De cînd a aflat că-mi eşti nepoată, se ţine scai de mine... Ce pierzi?...

— Tanti Mery, ţi-am spus că sînt fată cinstită. N-am greşit niciodată, nici cu logodnicul meu...

Tanti Mery rămase cu gura căscată şi scăpă *face- à-main*-ul din mînă.

— Ce vrei să spui? Cum adică? Nu-i pretinde că nici logodnicul, măcar aşa în joacă...

— Zău, tanti Mery...

Tanti Mery îşi ridică ochelarul în lănţug la nivelul ochilor şi o privi cu o curiozitate admirativă vecină cu stupoarea, aşa cum ar fi contemplat o apariţie preistorică.

— Dar eşti extraordinară atunci, fetiţo! Aci e chestie mare... Niciodată, cu nimeni? Parol?

— Parol!

— Nemaipomenit! Aceasta n-am prevăzut-o... Numai în tîrgul Scovarză se mai găsesc asemenea fete... Se schimbă chestia, copiliţo. Am s-o spun aceasta numaidecît persoanei despre care îţi vorbeam. E rost să te procopseşti pentru toată viaţa.

— Pierzi timpul, tanti Mery! declară Margareta Căuş cu toată fermitatea castităţii sale, care rezistase la toate ispitele. Am fost cinstită, rămîn cinstită.

Poate te ia în căsătorie...

— Sînt logodită. Nu ştiu cît îl iubesc eu pe Olimp, dar n-am de ce mă plînge de el.

— Al meu e putred de bogat! stărui tanti Mery.

— Poate să fie! Nu vreau să-l cunosc. Eu nu vreau să mai cunosc pe nimeni... M-am săturat de cînd cunosc atîţia oameni, pe care nu mai ştiu cum îi cheamă. Abia aştept să se termine povestea asta şi să mă întorc la linişte, în tîrgul nostru... Trebuie să ştii, tanti Mery, că eu nici n-am venit să ajung *Miss România.* Nici nu mă gîndeam la aceasta. Tata şi cu Olimpiodor m-au sfătuit. Ei au stăruit. M-am supus. I-am ascultat... Pe urmă, a trebuit să mă supun şi să-l ascult pe domnul Filip Filipovici. Eu sînt fată de cuvînt. Îmi respect obligaţiile. Dacă îmi cer să mă duc la Paris, mă duc şi la Paris. Dacă îmi cer să mă duc la Rio de Janeiro sau la Buenos Aires, mă duc şi acolo, în Africa... Mă duc fiindcă sînt datoare s-o fac... Dar m-am săturat! Abia aştept să se sfîrşească toate şi să mă întorc acasă la noi, să mă mărit şi să-mi văd de gospodărie.

— Eşti o proastă! suspină decepţionată tanti Mery.

— Asta mi-au spus-o toţi, de cînd eram mică, recunoscu Margareta Căuş.

— Eşti o proastă şi ai să regreţi mai tîrziu...

— Eu nu regret niciodată nimic, tanti Mery. N-am ce regreta.

Tanti Mery bătu covorul nerăbdătoare cu vîrful pantofului de lac. Privi o clipă în gol, cu ochii ei uzaţi, concentrîndu-şi gîndurile. Pe urmă surîse lăuntric unui gînd

care le biruia pe toate celelalte. Apucă amîndouă mîinile Margaretei şi rosti:

— Bine, fetiţo. Faci cum vrei. Socoate tot ce ţi-am spus ca şi cum nu ţi le-aş fi spus. Să uităm... Ceea ce te rog, pentru mine e altceva. Aş putea să nu te rog eu. Să-ţi pretindă D. Filip Filipovici, după ce voi trece pe la ghişeul lui... E vorba de Institutul meu de frumuseţe *„Ideal-Mery”.* Cum ţi-am spus de la început, merge mai bine decît mă aşteptam. Am mărit şi am renovat localul. Am fost astă-iarnă la Paris şi am văzut ce fac cei de acolo. Am făcut la fel... Inaugurez localul nou joia viitoare... Mie îmi place să fac lucrurile cu tot fastul... Am pregătit o listă de invitaţii alese pe sprînceană. Tot ce are capitala mai select. Am să servesc şampanie, icre negre, cocktail. Am nevoie de prezenţa ta. Mai mult încă. Să prezidezi tu inaugurarea... E treabă uşoară. Rosteşti cîteva cuvinte. Închini o cupă de şampanie pentru frumuseţea eternă şi pentru mine!... Pe urmă e dans pînă la douăsprezece noaptea, pînă la trei, pînă la patru, dacă vom şti să animăm societatea. N-ai să regreţi şi-mi faci un serviciu... Am o idee. Cum de nu m-am gîndit? Schimb şi numele institutului. Las crema *Ideal-Mery,* las pudra *Ideal-Mery,* las laptele de migdale *Ideal- Mery...* Dar institutului îi dau numele tău — *„Floarea de Agave”*. Şi lansez o serie nouă de produse, cu preţ dublu. Crema, pudra, laptele *„Floarea de Agave”.* Ambalajul cu fotografia ta şi cu autograful tău. Te iau la parte. Douăzeci şi cinci la sută din beneficiul net. Să ştii că am pus mîna pe-o comoară de aur. Cum de nu m-am gîndit pînă acum? Vezi,

puico, tot moldoveancă am rămas. Şi tot mintea moldoveanului cea de pe urmă le bate pe toate! Haide, nu mai face mutrişoara asta speriată! Spune că ai acceptat. Promiţi?

— Să văd ce spune d. Filip Filipovici.

— Lasă-l pe Filipovici. Nu te-ai tocmit slugă pe viaţă la canalia aia bătrînă. Aranjez eu cu dînsul. Trebuie să ştii, fetiţo, că el cu mine nu văşcăie. Îl am la mînă cu prea multe. Ne-am mai întîlnit în afacerile noastre şi mi-a simţit unghiile. Încît, din partea lui n-avea nici o grijă. Aşadar, promiţi?

— Promit.

— Mă duc să dau să facă invitaţiile. Anunţ vernisajul sub patronajul *Miss României.* Are să fie o lume nebună. Pa! Copiliţo!

Tanti Mery se ridică şi îşi îmbrăţişă nepoata, de- punînd un sărut, cu buzele ei vopsite şi veştede, pe obrazul feciorelnic al Margaretei.

Pe lîngă Olimpiodor Spancioc trecu măsurîndu-l prin sticlele arogante, din tălpi pînă în creştet:

— La revedere, domnule!

Apoi, în gînd:

„Lasă că te operez eu, puişorule, să-ţi meargă fulgii!”

Tanti Mery îşi formula gîndurile în termeni foarte vulgari.

CAPITOLUL X

Tactică şi strategie

Inaugurarea Institutului de frumuseţe *„Floarea de Agave”,* fost *„Ideal-Mery”,* a depăşit în fast şi splendoare tot ce-au văzut ochii capitalei pînă atunci. Şi fără teamă de dezminţire, am putea adăuga că a depăşit şi tot ce-au auzit urechile capitalei, dacă ar fi să ţinem socoteală de scînteietoarea şi animata conversaţie a perechilor din ungherele savant dosite după paravane mai mult sau mai puţin japoneze şi după tufe de plante exotice; de calamburile risipite în jerbe de artificii şi trecute mai apoi în patrimoniul revistelor umoristice sau al celor de la Cărăbuş; de focoasele toasturi la şampanie şi de cataracta complimentelor care-au copleşit ambasadoarele sexului frumos şi cu deosebire pe cea mai frumoasă între toate: *Miss România.*

Atîta bunăvoie, atîta duh, atîtea toalete, atîtea flirturi, atîtea decolteuri şi atîtea

smochinguri, atîtea femei frumoase, de la băieţandrele de şaisprezece ani, cu ochi naivi de debutante, pînă la frumuşelele răscoapte, care figurează de două decenii în cronica mondenă, atîţia amatori ai frumosului feminin nud sau încălţat, crud sau pîrguit, androgin sau voluptuos n-au răspuns niciodată la un apel de mobilizare pe un spaţiu atît de restrîns şi într-un entuziasm atît de delirant de cînd există capitala. Adică de cînd baciul Bucur şi-a oprit într-o bună dimineaţă turma de mioare, a lepădat sumanul de pe umeri şi desaga de la şold, a înfipt bîta în pămînt şi în memorabila scenă a întemeierii aşa cum şi-a imaginat-o pe vremuri Margareta Căuş, fosta elevă a şcoalei profesionale *Elena Doamna* din tg. Scovarză, a decis adresîndu-se viitorului: „Bă! P'acilca să fie Calea Victoriei, bă! Dincoace, Mitropolia, bă! Colo, gropile lui Ouatu, bă! Mai încoace, Palatul Regal! Dincolo, Capşa, şi peste drum, Cercul Militar, bă! Aşa să fie, bă!!!" [1]

Tanti Marinica a dovedit cu acest prilej un spirit ingenios de organizare şi o subtilă experienţă a oamenilor şi mai cu seamă a oamenelor.

Concurînd aproape pe acelaşi front inventivitatea domnului Filip Filipovici, a îmbinat frumosul şi utilul cu o mult mai desăvîrşită graţie.

Încă o dată, împotriva naturii şi împotriva prejudecăţilor, sexul slab a încălecat sexul tare.

---

[1] Aşa a şi fost, spre uimirea admirativa a elevei Margareta Căuş, devenită spirituala *Miss Românie*.

Acolo unde intenţiile mercantile, cinismul şi aviditatea domnului Filip Filipovici ofensau naturile delicate prin brutala sa manifestare, silindu-le să se contracteze ca stelele-de-mare întoarse cu bastonul pe plajă, tanti Mery s-a strecurat cu felina supleţe a fostei călăreţe de circ cînd trecea prin cercurile de foc, căzînd în picioare pe şeaua lată şi risipind cu amîndouă mîinile bezele spectatorilor în delir.

Într-o superbă rochie decoltată, de culoarea azurului, creatoarea alifiilor şi apelor de frumuseţe ambalate în flacoane şi borcane de cel mai modern profil cubist trecea dintr-un grup în altul, să distribuie o exclamaţie entuziasmată aci pentru toaleta unei foste rivale de pe timpuri; dincolo, o clipire din coada ochiului unui contemporan puţin cam zaharisit, tîrîndu-l să-l prezinte unei prea tinere divorsate, melancolică la gîndul chiriei, care-a ajuns la scadenţă; un zîmbet general şi complice tuturor. Ea dădea semnalul jazz-bandului să reînceapă aceeaşi rumbă, cînd rumbomanii şi rumbomanele nu se îndurau să-şi descleşte braţele la mijlocul spasmului coreografic întrerupt. Ea priveghea bufetul să se primenească mereu bateriile de şampanie la răcitoare şi rezerva multiplelor butelii care slujeau la confecţionarea fulgurantului cocktail *„Floarea de Agave”.* Ea făcea semn discret unei perechi cu privire de naufragiaţi din mijlocul tumultului, anunţînd că un divan din dosul palmierilor artificiali s-a eliberat sau că o cameră le stă la dispoziţie la etaj pentru rectificarea unor zburlite amănunte

de toaletă. Ea, omniprezentă şi omniscientă, survenea providenţial cînd un pahar era deşert, un dansator era singur, o dansatoare neglijată, un pocherist fără capital de rezistenţă la relansuri şi o doamnă vîrstnică dar idealistă, fără un suflet nobil s-o înţeleagă. Îndată paharul nu mai era deşert, dansatorul nu mai era singur, dansatoarea nu-şi mai privea cu ochi vagi inelele, pocheristul relansa feroce la cacialmale în contul amfitrioanei punînd la bătaie candelabrul din tavan; iar doamna vîrstnică şi idealistă, printr-o magică înduioşare a destinului, se pomenea pe canapea, alături cu un suflet geamăn şi idealist, îmbrăcat în smoching, ciorapi de mătase, pantofi de lac şi cu o funtă ideală prinsă deasupra piepţilor albi de cămaşă ca o neagră cruciuliţă într-un înzăpezit cimitir. Directoarea-proprietară a Institutului *„Floare de Agave”*, fost *„Ideal-Mery”,* le surîdea în treacăt, încurajîndu-i să nu piardă timpul; le făcea semn că sus este o cameră evacuată de altă pereche, care-şi consumase idealul şi coborîse la realitatea terestră cu hainele puţin cam şifonate, cu ochii cernaţi şi cu zîmbetul fleşcăit.

Dar grija tantei Marinica era concentrată cu deosebire asupra preţiosului său odor de nepoată. Glasul sîn- gelui răsunase de dincolo de timp şi de spaţiu: adică de dincolo de primii ani fără experienţă ai fostei călăreţe de circ şi de dincolo de urbea lor natală, tg. Scovarză. Tanti Mery ţinea cu tot dinadinsul să cruţe nepoata de inutilele ei deziluzii ale debutului, cînd, fată prostuţă, se îndrăgostise de-un călăreţ de circ, fugise cu

musteciosul centaur ca să-i înveţe meseria şi să mănînce bătaie cu sfîrcul cravaşei, plîngea cu amar rezemată de stănoaga grajdului, între calul savant, care ştia să adune şi să înmulţească, şi între calul acrobat, care ştia să facă sluj pentru un cub de zahăr. De aceste triste mizerii, trist legate de o mînă de pămînt şi de regretabila candoare a adolescenţei, tanti Mery voia s-o apere. Îi scotea deci în cale persoane serioase şi mature, garantînd cont curent la bancă. Îi prezenta adoratori fără păr în creştetul capului, dar cu Lincoln la scară şi cu vilă la Sinaia; sau admiratori cu burtă, dar fără rate întîrziate la croitor. Şi mai insistent, o izola în compania protejatului său — ilustru descendent al unei ilustre dinastii de exploatatori forestieri. Aceştia în decurs de trei generaţii au tuns tidvele Carpaţilor de brazi, molizi şi paltini, lasîndu-le lucii ca scăfîrliile recruţilor în ziua încorporării; au exportat cherestea în Orient şi lemn rar pentru mobile în Occident; şi-au rotunjit frumoase domenii cu parc, conac, heleştaie, herghelii şi fazanării, au agonisit cîteva duzini de milioane pe vremea cînd Banca Naţională schimba la ghişeul tuturor sucursalelor din România mică hîrtiile de „doue deci lei” pe-un napoleon aur, şi lăsaseră toată această povară să apese pe umerii unui singur şi ultim moştenitor.

De aceea poate omoplaţii lui Muţus Farmarache ridicau atît de proeminent stofa fină a smockingului. Se opinteau sub sarcina invizibila dar teribilă a duzinelor de milioane. De aceea poate şi tidva sa ţuguiată lucea fără fir de păr în lumina candelabrelor

ca un pleşuv vîrf carpatic în soarele nămiezelor. Se răzbunase natura, despădurindu-i pretimpuriu craniul, după cum cei trei Farmarache: Cuştica, Iancu şi Nicole, se înverşunaseră din tată-n fiu să devasteze munte cu munte şi să trimită codrii la vale, pe plute, pînă la Galaţi.

Aristide Farmarache, alintat din mica pruncie cu răsfăţul diminutiv Muţus, şi Muţus a rămas pînă la răscoaptă maturitate, moştenise de-a cum douăzeci de ani firma, milioanele şi conacurile cu heleştaie şi parcuri. De firmă se ocupau oamenii de încredere ai familiei, deveniţi şi dînşii asociaţi la parte din tată în fiu.

Negoţul prospera mai puţin aventuros; încet, dar sigur.

De consumarea veniturilor purta grijă Muţus Farmarache, personal, cu un bizar amestec de avariţie şi de risipă. S-ar fi spus că luptau în el două făpturi cu totul ireconciliabile şi învrăjmăşite să se extermine. Peripeţiile acestui meci erau cunoscute de toată capitala; alimentaseră cronicile umoristice şi cupletele revistelor de vară. Astfel se ştia că Muţus Farmarache, holtei bătrîn şi muieratic, îşi cobora singur geamantanul în gară ca să nu plătească o piesă de cinci lei hamalului, dar în aceeaşi zi trimitea un colier de perle cadou de onomastică unei prea cunoscute vedete de la localul nocturn de perdiţie *„Motanul călugărit”.* Se tocmea cu birjarii şi fuma havane de o sută douăzeci lei bucata, pe care, după primul fum, le uita pe marginea scrumierii cînd îl chema la telefon vedeta de la *„Motanul călugărit”* sau altă făptură angelică de la

„Îngerul albastru”, să-i ceară de urgenţă, zece-douăzeci de hîrtii albastre, fiindcă au fost trezite din somn de-o croitoreasă impertinentă cu o factură de mult prescrisă, datînd din sezonul trecut. Muţus Farmarache scotea din casa de fier cele zece ori douăzeci de hîrtii nou-nouţe, mirosind încă a ceară şi a cerneală, le închidea în plic şi le expedia la domiciliul cantatricei, dansatoarei sau cupletistei, fără să-i tremure mîna avară. Îi tremura însă cînd întindea polul comisionarului şi îl cerea îndărăt, ca să-l schimbe cu altul, oxidat şi cu zimţii suspecţi, poate emisiunea unei monetarii particulare şi clandestine din cele multe cîte concuraseră cu atîta succes monopolul Băncii Naţionale.

Din aceste amănunte se vedea prea bine că şi Muţus Farmarache, ca şi d. Filip Filipovici, era în felul său un pasionat adept al reînviatului cult pentru frumosul feminin. Cu deosebirea că el plătea, acolo unde d. Filip Filipovici încasa.

Iar directorul *Ilustraţiei colorate* îl socotea un adversar de temut. Nu fiindcă, în chip sistematic, discredita cultul său cu asemenea interpretări eretice. Dimpotrivă, ca orice mare şi iniţiat slujitor al oricărui cult, înţelegea el prea bine că acesta e rostul credincioşilor de rînd. Să plătească şi să înghită, acolo unde marele preot şi iniţiat vămuieşte şi aşteaptă întinzînd cutia de mile. Dar Muţus Farmarache devenea adversar de temut din alte pricini. Printr-o stranie infirmitate nu putea să adore decît ceea ce adora toată lumea. Cea mai frumoasă femeie din lume nu-i spunea nimic,

dacă frumuseţea ei nu se afla proclamată de afişele teatrelor, de cronica foilor mondene, de concursuri de frumuseţe şi de aureola unei fascinante publicităţi. Poate era şi acesta un simţământ sublimat de avar. Voia să aibă numai el, pentru el, tot ceea ce adora şi rîvnea să aibă restul omenirii. Concursurile de frumuseţe i s-au părut născocite înadins pentru a-l scuti, de bătaia de cap a şovăielilor şi selecţiilor. Lăsa pe alţii să confrunte candidatele cu canoanele frumosului, să alcătuiască jurii şi să-şi piardă vremea cu dispute estetice şi clasificări. El aştepta mai întîi ca *Miss România* din fiecare an să fie bine instalată pe soclu, în altarul reînviatului cult, să fie fotografiată, sărbătorită, purtată în triumf, adulata, adorată, cinematografiată, radiografiată şi cartolinopostalată. Pe urmă, cînd îi ştia chipul răspîndit în toate cotloanele României mari şi late, bătut în pereţii bucătăriilor de ordonanţe şi imortalizat în cărţile poştale cu care dormeau sub pernă liceenii cu visuri lascive, atunci apărea mefistofelic s-o răpească domnului Filip Filipovici cu abjectele sale ispite.

Uneori tentativele izbuteau.

Alteori, nu.

Însă de cîte ori au izbutit, au tulburat cu desă- vîrşire socotelile atît de chibzuite ale întrepidului şi neîntrecutului regizor. Muţus Farmarache corupea *Missele* de la datoria lor. Se amesteca în programul domnului Filip Filipovici. Sosea cu automobilul să le îmbarce cu destinaţia pentru Sinaia, tocmai atunci cînd *Ilustraţia*

colorată anunţase o recepţie. Cu o sadică voluptate, privea la ceasornic din sfert în sfert de oră, pe măsură ce automobilul enorm ca un vagon înainta pe şosea de la Cîmpina în sus, pe Valea Prahovei sonore, spre Breaza şi Comarnic, savurînd impacienţa mulţimii şi consternarea marelui preot şi regizor; savurînd mai ales certitudinea că toţi pe dînsul îl pizmuiesc şi împotriva lui sînt scandalizaţi. El, chelul şi degeneratul — el, posesorul celei mai frumoase fete din România, bruta egoistă care o sustrage adoraţiei unanime ca s-o profaneze, iconoclastul, şi s-o redea cultului morfolită ca o camelie după ce a fost purtată la butonieră!

D. Filip Filipovici era păţit. Şi, ca tot păţitul, era priceput.

Pînă acum, Margareta Căuş îl scutise de asemenea îngrijorări. Se anunţase o *Miss* ideală. Nu-i ieşea din cuvînt şi din program. N-avea nici o pasiune (josnică, sau fie ea chiar nobilă şi deci cu atît mai primejdioasă). Docilă faţă de dînsul şi inaccesibilă faţă de restul muritorilor de ambele sexe, nu călca pe urmele predecesoarelor. Păstra ţinuta, demnitatea şi decenţa. Temperatura polară conserva ca într-un frigider garantat tot ceea ce alte *Miss Românii* pierduseră la primul contact cu ispita şi cu gloria, sau n-avuseră niciodată.

Şi acum, d. Filip Filipovici dădea semne de nelinişte. Un presentiment îl avertiza ca semnalele de alarmă, deşteptînd tîrziu după miezul nopţii mecanismul fin al posturilor de telegrafie fără fir, cînd un bastiment asaltat

de furtună e gata să naufragieze undeva, în largul oceanului, la 47° pe 26½. Margareta Căuş nu dădea semnale de alarmă. Surîdea ca întotdeauna glacial şi enigmatic, împresurată de duhurile negre ale perdiţiei: tanti Mery, Muţus Farmarache, vestitul colonel în retragere Titirică Buburoiu, vestita doamnă Sapho Inver-seen, soţia armatorului, cunoscută pentru aceeaşi pasiune care a făcut celebritatea poetesei Sapho din insula Lesbos cu şapte veacuri înainte de anul mîntuirii. Amfitrioana şi creatoarea pudrelor, cremelor şi apelor de toaletă *„Ideal-Mery”* devenite *„Floare de Agave”,* opera cu un tact şi o discreţie pe care d. Filip Filipovici le ştia el prea bine. Cînd colonelul în retragere Titirică Buburoiu, cănit, monoclat şi cu picioarele gelatinate, se instala alături de *Miss România,* s-o acapareze po- vestindu-i peripeţii de la cursele de acum un sfert de veac sau să-i recapituleze tot repertoriul său de anecdote din *Le Rire* şi *Jurnalul Amusant,* cam din aceeaşi vreme, tanti Mery intervenea atrăgînd-o în altă parte, iar colonelul rămînea mofluz în jîlţ, se ridica păşind crăcănat cu genunchii lui arcuiţi de fost călăreţ, bătînd enervat, cu o cravaşă invizibiă, lacul botforilor invizibili, aşa cum făcea locotenentul de cavalerie de pe timpuri în zilele decisive ale Derbyului. Pentru tanti Mery, acest fost amant din juneţe nu mai prezenta nici un interes. Îşi tocase averea la curse şi la Monte-Carlo, îi amintea o epocă abolită, trăia acum din pensie şi chibiţînd la ermeticele cluburi unde dăduse prin 1905 bancuri de o sută de

mii de lei într-o seară. De aceea tanti Mery îl trata în indezirabil şi nu-i acorda dreptul de a confisca o făptură atît de delicioasă ca *Miss România* şi atît de rară ca floarea de agave în regnul vegetal, ca să-i surmeneze auzul cu anecdotele care au amuzat-o pe dînsa acum douăzeci şi cinci de ani, cînd aveau într-adevăr haz chiar dacă n-aveau originalitate, fiindcă le istorisea atunci un ferchеş locotenent cavalerist, cu grajd de curse, trei moşii, frizură necănită şi mustăcioară în furculiţă, cum i se şedea unui superb atribut al virilităţii.

Cu aceeaşi subtilă tactică, tanti Mery îşi sustrăgea nepoata şi de sub lacoma privire a doamnei Sapho In- verseen, cu toate că soţia armatorului din Brăila era o preţioasă şi fidelă clientă a institutului de frumuseţe, cu apartamentele anexe şi agremente accesorii.

Doamna Sapho Inverseen, înaltă, spătoasă, cu o umbră de puf brun deasupra buzelor, strînsă în corset ca un jandarm în tunica de mare ţinută, nu se mulţumea s-o dezbrace pe *Miss România* numai cu privirea, cum se resemna colonelul în retragere Titirică Buburoiu. Abuzînd de familiaritatea pe care o îngăduie o egalitate de sex, garantată de buletinul stării civile, sub cuvînt că aranjează un pliu al rochiei pe şoldul Margaretei Căuş, o dantelă a cămăşii între sîni, rotunjea palma să pipăie contururile pietroase ale fecioarei, îşi trecea limba pe buzele din ce în ce mai umede, împroşca flăcări negre din ochii din ce în ce mai scînteietori.

Dar tanti Mcry apărea în momentul oportun, îşi prindea nepoata la braţ şi o

mîna printre perechile de dansatori spre alt cotlon al vastelor sale saloane, pre- dînd-o plocon lui Muţus Farmarache, care, fiindcă nu avea anecdote de povestit, nici nu-şi putea permite libertatea de a proceda la masagii magnetice ca doamna Sapho Inverseen, se mulţumea să-şi pipăie maşinal buzunarul hainei, deasupra inimii şi a carnetului de cecuri.

Toate acestea le urmărea d. Filip Filipovici, ca un ataşat militar străin, invitat la un cîmp de manevre să asiste la mişcările de învăluire ale trupelor, fără dreptul de a interveni cu o opinie sau o obiecţie. Le urmărea, mistuindu-se lăuntric şi blestemînd ceasul cînd a acceptat invitaţia şi a înscris în programul *Miss României* această corvadă nefastă. Nimic nu-i îndreptăţea deocamdată neliniştea. Surîsul Margaretei Căuş şi privirea ei mai rece ca îngheţatul neant nu se tulburaseră defel, nici la pipăitul doamnei Sapho Inverseen; nici la anecdotele fesandate ale colonelului în retragere Ti- tirică Buburoiu, don Juan ieşit la pensie după glorioasa carieră de-acum un pătrar de veac; nici ia gestul elocvent al lui Muţus Farmarache apăsîndu-şi inima peste blindajul carnetului de cecuri; nici la şoaptele în ureche ale dansatorilor juni, zvelţi, pudraţi şi cu părul lipit în placaj de abanos pe craniile ovale, care, din cînd în cînd, cu autorizaţia amfitrioanei, o răpeau conciliabulelor din unghere cu paravane şi tufe de plante exotice, s-o tîrască în molestromul rumbelor şi foxtroturilor.

Nimic nu legitima alarma secretă a domnului Filip Filipovici, şi totuşi directorul

Ilustraţiei colorate presimţea primejdia plutind în aer, apropiindu-se, bătînd la uşă ca degetul fatal al destinului în plinul ospăţ din preziua unei prăbuşiri de tron şi de dinastie.

Gulerul smochingului îl strîngea, dînd o înfăţişare de apoplectic chipului violet, care, şi fără aceasta, n-ar fi putut sluji drept reclamă unui institut de frumuseţe. Îl mai apăsa şi butonul în cartilagiul gîtiţei. Mai pierduse şi opt mii de lei pontaţi din picioare, la masa de *chemin-de-fer.* Toate conspirau să-i strice buna dispoziţie. Iar Tony Bar, scăpat de sub directa-i tutelă şi rob incorigibilului cumul de vicii, după ce-şi zvîrlise ultimul pol pe masa verde, după ce flirtase de jos şi din picioare prin dosul tuturor paravanelor şi boschetelor de plante exotice, după ce dansase şi toastase în onoarea frumuseţii, a amfitrioanei, a cremei, pudrei, apelor şi lapţilor *„Floare de Agave”* ex-*„Ideal-Mery”,* se înfundase la bufet, secţia bar. Acolo îl predestinase şi numele să prindă rădăcină. Tony Bar a prins rădăcină pe-un scaun cocoţat şi cilindric, de la care altitudine privea prin uşi, păinjenit şi cu o înduioşată compătimire la sărmanii semeni dansînd cu o atît de senină inconştienţă pe-un crater de vulcan.

Bunul său amic, Păstorel Teodoreanu, hronicarul Măscăriciului Vălătuc şi mai recentul hronicar gastronomic, îl convertea atît la măscărism, cît şi la gastronomie, printr-o magistrală trecere de la teorie la practică. Sarcină nu prea dificilă, deoarece neofitul arăta pentru amîndouă foarte lăudabile aptitudini. Păstorel Teodoreanu îşi

cîştigase un discipol, dar d. Filip Filipovici îşi pierduse cel mai util sfetnic şi mai prompt executant, tocmai cînd avea mai multă nevoie de „ambii doi”, cum şi rostea spumegînd printre dinţi.

De trei ori, directorul *Ilustraţiei colorate* încercase să se apropie şi să-l expedieze în misiunea delicată de a

smulge *Miss România* din mrejele neloialei concurente. În asemenea împrejurări, Tony Bar răspundea pe loc la apel, invitînd-o pe Margareta Căuş la dans şi cu aerul cel mai surîzător dar persuasiv din lume, amintindu-i ca o şoaptă în ureche că nu-şi aparţine, că datoria o cheamă a doua zi la un program încărcat şi ostenitor, încît pentru a economisi forţele prudent este să se retragă discret şi să se întoarcă la domiciliu, în feciorelnicul său alcov. De trei ori a încercat d. Filip Filipovici, şi tustrele tentativele au dat greş. Tony Bar, în ciuda fabuloasei reputaţii de poliglot, părea de astădată că nu mai pricepe nici cele mai elementare construcţii sintactice din limba maternă. Îl privea cu ochi tot atît de deşerţi ca divinii şi imparţialii ochi ai *Miss României.* Practica lui Păstorel Teodoreanu, administrată în doze masive, îl omorîse pe teren. Zîmbea extraterestru şi înlocuise cuvintele printr-un gest extenuat, care, tradus în cuvinte, arăta destul de lămurit că nu mai află nimic pe lume vrednic să-l intereseze în aceste momente, în afară de reţeta pentru prepararea omarului armorican, pe care idioţii şi ignarii îl numesc „american” şi în afară de anecdotele cu bîlbîiţi din repertoriul Măscăriciului Vălătuc pentru acea noapte.

— Cine e individul ăsta de-ţi tot dă tîrcoale? întrebase într-o vreme Păstorel Teodoreanu, plictisit de stăruitoarele manevre ale domnului Filip Filipovici. Tony Bar răspunse muteşte, însă cu o mimică de netăgăduită elocvenţă: „Un dobitoc!”

Păstorel Teodoreanu completă prin deducţie şi prin silogism: „Orice creditor e un dobitoc. Individul e un dobitoc. Deci individul e un creditor.” Iar cum el avea o oroare dezinteresată de creditori, mai mare chiar decît de dobitoci, se oferi să-şi debaraseze amicul de această prezenţă inoportună. De aceea se răsuci pe scaunul înalt şi avertiză dobitocul cu suavă amabilitate:

— Ai să mori, dobitocule!

Dobitocul îşi pipăi congestionat butonul gulerului prea strîmt. Neînvăţat cu asemenea tratament, încercă să protesteze, bîlbîindu-se de indignare:

— Dd.... dom... domnule, n-n-nu păpppăppermit c-c-ca să...

Într-o vagă revenire la realitate, Tony Bar ghici confuzia şi făcu semn din cap că nu e vorba de-un creditor, ci numai de-un dobitoc pur şi simplu. Tot eco- nimisind cuvintele, prin stenografic joc de mimică, ceru în numele său graţie.

— Dar de ce se bîlbîie, dobitocul? De ce se bîl- bîie fără haz?

Tony Bar minţi, ca să-şi cruţe patronul de o mai spectaculoasă răfuială, arătîncl prin semne că aşa e el din născare, un dobitoc bîlbîit şi fără haz.

— Să se ducă la cameră, atunci! Este şedinţă de noapte... Ce caută aici?

D. Filip Filipovici profită de o providenţială năvală de însetaţi şi bătu în retragere, făgăduind pentru a doua zi o severă admonestare infidelului şi cinicului său secretar. Dar Tony Bar era cu desăvîrşire insensibil acestor ameninţătoare perspective. Deşertă al doisprezecelea coktail „Floare de Agave” şi, rezemat într-un cot, asculta cu o înveselire inocentă a douăsprezecea anecdotă cu bîlbîiţi:

— Dobitocul îmi aduce aminte întîmplarea de săp- tămîna trecută, de la Cameră. De asta l-am trimis eu la Cameră! Se iscă scandal şi tumult la Conversiune. Drăgan, bîlbîitul de la Tutova, care nu vorbeşte decît la tumult, se ridică în picioare şi strigă oratorului, ame- ninţîndu-l cu

pumnul: „Chîchîchî... canalie! Dîddda! eş-eş-eşşşşeşti o-o-o-chîchîcanalllie!” Sună Ralea clopoţelul. Se suspendă şedinţa. La redeschidere, îl invită: „Domnule deputat, vă rog să retrageţi cuvîntul! Iar Drăgan, de colo, amărît: „Chîchî-cum să-să-l re-re-retra-a-ag că de-abia lî-lîl-am îscos ‘omle preşedinte!?”

Tony Bar se înveselea cu gura lărgită în rîs pînă la urechi, în vreme ce în salonul cel mare o meteorică apariţie pregătea un cataclism cosmic pentru destinul *Miss României,* pentru socotelile şi programul domnului Filip Filipovici, pentru strategicele manevre ale patroanei Institutului *„Ideal-Mery”* devenit *„Floare de Agave”*, pentru vanitoasele şi iconoclastele aspiraţii ale lui Muţus Farmarachi, pentru arzătoarea poftă a doamnei Sapho Inverseen, pentru neconsolata demoralizare a colonelului Tirică Buburoiu şi chiar pentru resignata pasivitate a lui Olimpiodor Spancioc, logodnicul izgonit de tanti Mery într-un ungher după uşă, unde toţi invitaţii în treacăt îi scuturau scrumul ţigărilor pe genunchii pantalonilor, cînd nu-i zgîriau lacul pantofilor călcîndu-l pe bătături.

CAPITOLUL XI

Adam Adam

Meteorica apariţiune din saloanele Institutului de frumuseţe *„Floare de Agave”* fost *„Ideal-Mery”* nu purta un nume sideral. Nu purta nici o coadă de cometă, din cele care presară spaţii interstelare cu o fosforică pulbere, cînd creatorul îşi face partida de tenis zvîrlind cu racheta mingile cereşti de la zenit la nadir.

Purta un smoching impecabil, părul de o impecabilă tunsoare, cămaşa de o imaculată albeaţă şi funta înnodată cu o impecabilă neglijenţă, aşa cum arată ideealele tipuri din revista de modă masculină *Adam.* Mai purta chiar şi numele şi pronumele acestei reviste la pătrat: Adam Adam, adică Adam la puterea doua.

Lectorul şi lectricele au înţeles despre ce fel de meteor este vorba. Nu avea nimic de-a face cu vocabula pe care imediat Tony Bar, poliglot prin aptitudine şi profesie, ar fi

plimbat-o prin cinci-şase limbi, după cele vreo cinci-şase dicţionare: Candrea, Larousse, Şeineanu (Const.), Şeineanu (Lazăr), Torouţiu, Schroff etc., etc., dacă nu s-ar fi aflat atît de absorbit în colecţionarea reţetelor gastronomice şi anecdotelor cu bîlbîiţi.

Meteor s. m. Orice fenomen ce se produce în atmosferă, precum: ploaia, grindina, ceaţa, vîntul, tunetul, curcubeul etc.

Meteor m. Meteor n. Lufterscheinung.

Meteor. Meteor. (May-tay-or.)

Météor n. m. (du gr. meteôron, chose qui se passe en l'air). Tout phénomène qui se passe dans l'atmosphere (comme le tonnere, les eclairs, l'arc-en-ciel, la pluie, la neige, la grêle etc.).

E adevărat că la intrarea în pragul salonului, Adam Adam s-a oprit o clipă să cuprindă dintr-o singură privire asistenţa. Tocmai jazz-bandul se afla în repaos. În repaos şi perechile care-au fost cuprinse toată seara de spasmul cunoscut în medicină sub numele de dansul *Sfîntului-Guy* sau *Khoreia* (vezi Larousse, pag. 193, col. II). Şi în aceeaşi clipă, cum tăcerea s-a lăţit brusc şi toţi au întors capetele spre uşă, reacţia invitaţilor cu toată laborioasa educaţie şi cu mai aspra experienţă a vieţii care i-a învăţat cu amare lecţii să-şi domine impresiile, nu s-a îndepărtat prea mult de purtarea sălbatecilor din codrii ecuatorului şi din arhipelagurile tropicelor faţă de fenomenele aerocereşti: ploaie, tunete, fulgere, trăsnete, grindină, curcubeu. Reacţii diverse, desigur,

după temperament. Dar pe cît de diverse pe atît de fără control voit manifestat:

Tanti Mery a încruntat sprîncenile încondeiate sub emoţia unui dublu şi contradictoriu simţămînt. Pe de o parte admiraţia absolută pentru un atît de perfect exemplar al sexului masculin. Pe de altă parte, neplăcuta, spontana şi melancolica recunoaştere că asemenea apariţiuni nu mai sînt pentru ea şi că pentru actualele sale îndeletniciri nu pot aduce decît turburare, pagubă şi dezastre, ca trăsnetele, grindina, uraganele şi alte urgii cereşti. D. Filip Filipovici a dus mîna la butonul gulerului, trecînd de la culoarea violetă la un mai apoplectic ultraviolet. Muţus Farmarache şi-a apăsat mai energic inima blindată de carnetul de cecuri, implorînd şi concursul amfitrioanei. Colonelul în retragere Titirică Buburoiu a zurnăit neauzit pintenii invizibili, pieptoşindu-se cocoşeşte şi muindu-se imediat, cu genunchii de gelatină, după această scurtă şi prea eroică sforţare. Olimpiodor Spancioc a rămas cu gura căscată şi cu degetul uitat în nări, întrerupîndu-şi un sondaj care se anunţa fructuos. Soţii şi-au căutat din ochi, instinctiv, soţiile. Amanţii, tot instinctiv, şi-au încleştat degetele amantelor să le ţină pe loc, ca şi cum toate aveau să alerge atrase ca pilitura de alamă la magneticul piept al noului şi întîrziatului sosit. Iar femeile, într-adevăr, de la băieţandrele debutante pînă la răscoaptele frumuseţi cu sîni planturoşi şi cu faţada renovată ca tot atîtea vii reclame ale produselor *„Floare de Agave”* fost *„Ideal-Mery”,* toate, cu excepţia doamnei Sapho

Inverseen, au împietrit cu gesturile întrerupte la mijloc, cu glasul stins agonic pe buze, cu gîturile lungite spre uşă.

Tot aşa se întoarce lanul de floarea-soarelui cu faţa la răsărit, cînd mijeşte Phebus-Apollon, fiul lui Jupiter şi al Latonei, pe linia orizontului.

Marele biolog, Sir Edward Cattermolle, dacă ar fi avut privilegiul să asiste la acest spectacol, ar fi putut să-şi ilustreze demonstraţiile cu un exemplu unic, dovedind prin ce subtile legi de adaptare la condiţiile exterioare, gîtul girafelor se prelungeşte ca să ajungă pînă la moţul de frunze al palmierilor din oazele Saharei. Şi în acelaşi timp ar fi verificat încă o dată cît de justă era teoria sa supra frumuseţii sexului urît: cocoşul mai frumos decît găina, păunul decît păuniţa, taurul decît vaca, armăsarul decît iapa şi cerbul decît ciuta.

Tăcerea dura imobila, cu respiraţiile suspendate.

Numai doamna Sapho Inverseen suspină cu alean, rupind vraja;

— Ah! Păcat că nu e femeie!

Adam Adam surîse tuturor şi nimănui.

Descoperise din prag amfitrioana.

Cu paşi elastici dar fermi, fără grabă şi fără prea exagerată încetineală, traversă mulţimea despicată ca talazurile Mării Roşii la semnul din toiag al patriarhului Moise. Prinse mîna atotfăcătoarei de frumuseţi, se înclină în unghi nici prea ascuţit, nici prea obtuz, atinse pieliţa degetelor catifelate cu produsele casei şi încărcate cu inelele produse ale unei mai vechi cariere. Apăsă buzele nici prea mult, nici prea puţin, nici prea îndelung, nici prea scurt. (Tanti Mery simţi furnicînd-o pînă în măduva oaselor un vechi şi muribund fior.) Apoi, după executarea acestui ritual, Adam Adam se răsuci din nou spre întreaga asistenţă, surîzînd tuturor şi nimănui.

Cu siguranţa unui proprietar care-şi regăseşte umbrela uitată la restaurant, se îndreptă spre *Miss România.* Şi tot cum proprietarul umbrelei, recuperate o apucă de mîner şi o pune sub braţ, Adam Adam îi prinse mîna şi îi trecu braţul sub braţ, atrăgînd-o spre ungherul înadins amenajat pentru Muţus Farmarache de amfitrioana Institutului *„Floare de Agave”* fost *„Ideal-Mery”.*

Margareta Căuş se supuse fascinată.

Întîia oară o fulgerase şi pe dînsa un fior dureros de dulce din creştet pînă în tălpi. Întîia oară se topi din ochii ei glacialul neant. Întîia oara surîsul stereotip şi fotogenic se umanizâ, fericit, timid, nesigur, ca pîl- pîirea din aripi a unui fluture pe care o invizibilă adiere de vînt cată să-l sufle de pe floarea unde a aţipit. Ceva necunoscut, nou şi năvalnic se deşteptă în bulzul de gheaţă care pînă atunci ţinuse loc de inimă

sub sînul marmorean al Margaretei Căuş. Mercurul din termometru marcînd de aproape două decenii temperatura constantă de 0º se înălţă vertiginos, gata să spargă tubul de sticlă. Un murmur trecu prin asistenţă şi o sută de priviri se încrucişară. Unele uimite, altele mustrătoare.

Cele de dojană se adresau unanim patroanei.

— Aceasta ce mai este, cucoană? întrebau dureros ochii lui Olimpidor Spancioc.

— Aşa ne-a fost vorba, jupîneaso? întrebau bulbucaţi să iasă din orbite ochii domnului Filip Filipovici.

— Pe ăsta de unde l-ai scos? fulgerau iritaţi ochii lui Muţus Farmarache. Pentru ăsta am avansat eu douăzeci de mii, amico?

— Bine, Puico, aci îţi recunosc eu lucrăturile tale! o dojenea melancolic ochiul monoclat al colonelului în retragere Titirică Buburoiu.

— Numai aceasta mai lipsea, tartoriţo! împroşcau negre scîntei ochii doamnei Sapho Inverseen.

Patroana Institutului de frumuseţe *„Floare de Agave”,* fost *„Ideal-Mery”,* răspunse dojenilor cu o privire de consternată nedumerire. I se întîmpla şi ei o singură dată în viaţă să aibă de răspuns la o învinuire nedreaptă. Dacă ar fi avut la cine privi şi dînsa cu indignare, s-ar fi încruntat la fel răcorindu-şi necazul, fiindcă orice necaz e uşurat pe jumătate cînd descoperi un făptaş, fie el chiar şi închipuit. Dar făptaşul nu se arăta nicăieri. Nimeni nu adusese acest oaspe nou şi întîrziat. Nimeni nu-l invitase. Nimeni nu-i pomenise despre dînsul.

Cronica Bucureştilor îl uitase de cinci-şase ani de cînd dispăruse undeva, dincolo de frontieră, după furtunoase aventuri, dueluri, divorsuri, partide celebre de cărţi, amante sinucise şi creditori pălmuiţi la Capşa. Adam Adam rămăsese un personagiu legendar al capitalei. Pentru mulţi nu mai însemna decît un mit — un mit solar, cum demonstra pe vremuri Petrus Borel că Napoleon n-a existat niciodată şi că e numai

o creaţie a imaginaţiei populare, o sumă, o sinteză a tuturor legendelor eroice.

În cinci-şase ani multe se uită. Multă lume se primeneşte.

Mulţi au încercat, aşadar, în ăst timp să copieze crăvăţile lui Adam Adam, să repete răspunsurile insolente ale lui Adam Adam, să-i imite portul pălăriei, privirea, mersul, croiala costumelor. Şi cum nimeni nu izbutise, chiar şi cei care l-au cunoscut, i-au fost aproximativ convivi şi amici, au început să se îndoiască de existenţa lui reală. Uitîndu-l, cu oarecare legitimă şi nemărturisită animozitate, îl confundau cu eroii de film şi de piese teatrale, cu eroii plăsmuiţi şi neverosimili, ai romanelor citite în adolescenţă, în tren ori în vilegiatură. Nu le venea să mai creadă că a existat în carne şi oase, aşa cum a trăit printre dînşii îmbăiat într-o aureolă a faimei scandaloase şi satanice. Îl asemuiau atunci cu Don Juan Tenorio y Manara y Vicentelo de Leca, amantul nesfîrşitului cortegiu de umbre: Pandora, Soledat, Maria, Lucrecia, Dona Ana, Zerlina, Isabela, Clara, Fausta, Mariana, Clorinda, Violana şi cea mai neuitată şi nefericită între toate, Elvira. Ca şi acela, vieţuind printre ceilalţi muritori de rînd, sosea precedat de o legendă şi pleca lăsînd în urma lui o legendă. Nimeni nu ştia niciodată cind a plecat şi de unde vine. Nu povestea niciodată nimic. Dar din ochii devastaţi ai unei femei, se ghicea îndată în ce lume cu diabolice şi arzătoare fericiri au călătorit împreună. Acelea se recunoşteau imediat. Reveneau păpuşi cu mecanismul lăuntric pentru totdeauna sfărmat. Încercau

să trăiască şi nu mai trăiau. Unele îşi găsiseră izbăvire în moarte. Altele tîrau după ele numai umbra femeilor ce-au fost. Toţi îşi fereau din calea lui soţiile, logodnicele, surorile, iubitele. Şi toţi au răsuflat cînd l-au ştiut departe, plecat poate pentru totdeauna.

Iar acum apăruse neaşteptat şi neschimbat.

Doar părul cărunt îi pudra tîmplele ca o cochetărie mai mult. Încolo, nimic din tinereţea suplă a muşchilor nu apărea alterat, nimic din trăsăturile abia mai accentuate şi mai virile, nimic din dantura intactă şi albă, care de atîtea ori a muşcat curmînd voluptatea pînă la strigăt în contorsiuni de durere.

A apărut. A surîs. A pus mîna de posesor pe braţul *Miss României,* a confiscat-o, s-a aşezat cu spatele spre toţi, strămutînd singur bancheta de sub paravanul de plante exotice. De acolo sc vede înălţîndu-se numai aţa subţire de fum a ţigării, şi printre frunzele late silueta *Miss României* strîngîndu-se tot mai aproape şi mai înclinat, magnetizată de privirea şerpească a bărbatului.

— E un scandal! gemu amfitrioana.

— Asta-i porcărie curată! constată d. Filip Filipovici, strîngîndu-şi cu arătătorul gulerul strîns în buton pînă cînd capătul de metal sări zvîrlit dintr-un resort, şi îi lăsă gulerul căscat ca în celebrul portret al lui Marat.

Cu ochii deznădăjduiţi cercă să apeleze la sfatul şi la iniţiativa ingeniosului său secretar. Dar cu cotul pe masa înaltă,

menţinut printr-o minune de echilibru în vîrful scaunului, Tony Bar, dormea răpus de examenul practic la care îl supusese Păstorel Teodoreanu. Dormea pe-un vulcan şi inconştient surîdea prin vis, mişcînd buzele: rememora prin somn, fără îndoială, una din cele două duzini de întîmplări cu bîlbîiţi, ca să le poată repovesti a doua zi, la Capsa.

— Nenorocitul! exclamă scîrbit d. Filip Filipovici.

Pe urmă i se păru că exclamaţia a fost prea indulgentă, şi rectifică:

— Ticălosul!

Dar ticălosului nu-i păsa, dormind somnul drepţilor. Păstorel Teodoreanu, cu o drăgălăşenie amicală şi protectoare, îi aşezase în cap o răcitoare de metal cu gura în jos, transformată în chivără, poate ca să-l ferească de curent, poate ca să-i apere ţeasta într-o eventuală surpare a echilibrului. Apoi, întorcîndu-se cu scaun cu tot spre un nou venit, trecu la altă duzină de cocktail *Floare de Agave,* altă duzină de reţete gastronomice şi alt ciclu de peripeţii cu bîlbîiţi şi fără, cîte s-au întîmplat eroilor din romanul său *La Disperaţi,* pe care are să-l scrie el odată şi odată, cînd va isprăvi să-l povestească tuturor cititorilor de carte şi băutorilor de vin din România Mare, plus provinciile locuite de Românii subjugaţi: Banatul sîrbesc, Valea Vidinului şi Timocului, Istria şi Dalmaţia, Macedonia şi ţinutul Bugului.

D. Filip Filipovici, împins de o instinctivă solidaritate în faţa inamicului comun, se apropie de foştii adversari de pînă

mai adineaori: Olimpiodor Spancioc şi tanti Mery, Muţus Farmarache şi Sapho Inverseen, colonelul Titirică Buburoiu şi alţi admiratori mai puţin interesaţi ai *Miss României.* Toţi renunţaseră la ostilitate. Făceau front comun.

— Eu mă duc să-i cer socoteală! se cocoşi şi se pieptoşi colonelul Titirică Buburoiu.

— Socoteala la mine! rosti din obicei Muţus Farmarache, pipăindu-şi blindajul de cecuri dintre inimă şi stofa hainei.

— Pardon! Să fim serioşi şi să lucrăm cu tact! recomandă patroana Institutului *„Floare de Agave”,* fost *„Ideal-Mery”*.

Colonelul în retragere Titirică Buburoiu nu aşteptă să fie rugat de două ori ca să renunţe la brava-i hotărîre. Se muiase în bălămăli şi căuta un scaun ca să se repauzeze după asemenea efort.

Din bar, glasul lui Păstorel Teodoreanu răsună, îndemnîndu-şi prietenul Tony Bar, cu o paternă solicitudine:

— Haide, onorabile! Pleacă la culcare, că s-a făcut patru fără un sfert de litru!

CAPITOLUL XII

„Misterioasa dispariţie”

În cabinetul directorial al *Ilustraţiei colorate* se auzea numai musca.

O muscă albastră şi mare. Mai burduhoasă, mai ochioasă, mai metalic sclipitoare, mai insolentă şi mai sonoră decît toate muştele de pe lume.

Zbîrnîia enervant ca o elice de avion. Enervant şi gros. Ateriza o clipă pe chelia domnului Filip Filipovici, brobonită de năduşeală. Cuprinsă de-o subită inspiraţie, se repezea pe nasul domnişoarei Ortansa Protopopescu. De acolo, cu un magistral *looping-the-loop,* zvîcnea în spirale şi tumbe pe fruntea lui Tony Bar, descindea plimbîndu-se nesupărată pînă la bărbia nerasă de două zile; dezgustată de acest teren impropriu aterizărilor, neîngrijit şi fuliginos, săgeta iarăşi pe craniul lucios al directorului.

Şi nimeni nu ridica mîna să se apere. Nici n-o simţeau. Nici n-o vedeau, în afară de domnişoara Ortansa Protopopescu, privilegiată prin infirmitatea sa congenitală şi putînd s-o privească pe vîrful nasului fără să mai încrucişeze ochii o dată şi pentru totdeauna încrucişaţi.

Imobilitatea celor trei creaturi umane din cabinetul directorial al *Ilustraţiei colorate* avea ceva dramatic şi neliniştitor. S-ar fi spus trei victime ale unui gaz misterios, asfixiate cum le-a prins vremea, ca păpuşile de ceară de la Muzeul Grevin.

Cu o sfruntată neobrăzare (dacă ne este permis să ne exprimăm astfel despre lipsa de obraz a unei diptere), monstruoasa şi inumana reprezentantă a celei mai odioase specii de muşte — *Calliphora vomitoria,* cum ar fi identificat-o imediat ilustrul savant Edward Catter- molle — abuza de accastă stare cataleptică a victimelor, îşi făcea, cu alte cuvinte, de cap. Muscă de cadavru, se comporta cum nu i-ar fi fost îngăduit decît cu nişte autentice cadavre.

Eroare? Impertinenţă? Aberaţia instinctului de conservare? Iluzie optică şi olfactivă?

Quadruplu mister!

În orice caz, rătăcire cumplit şi neaşteptat sancţionată. Căci, brusc şi fatal, împins de-un resort deodată dezmorţit din letargica inerţie, D. Filip Filipovici ridică palma şi o izbi cu toată vigoarea, sonor, pe chelie.

Sub teasc, musca, îşi dădu duhul strivită, tocmai cînd îşi netezea mai falnic

mustăţile cu două labe, pre- gătindu-se să bată un nou record de acrobaţii aeriene.

Astfel sfîrşi un destin. Totul redus la o masă diformă de aripi, ochi octogonali, microscopice viscere şi greţoase mucozităţi, lăţite îndelaolaltă pe strălucitorul aeroport al domnului Filip Filipovici.

Dacă Billy Marcus, neîntrecutul fotograf al *Ilustraţiei colorate,* s-ar fi aflat prin hazard de faţă, n-ar fi putut rezista ispitei profesionale să-şi pună imediat poalele negre ale aparatului în cap şi să imortalizeze pe placa fotografică una din cele mai impresionante catastrofe de aviaţie ale sezonului. Dar Billy Marcus lipsea. Se ascunsese şi el, ca tot personalul marelui hebdomadar ilustrato-colorat, în ungherele cele mai neumblate ale edificiului, ţinîndu-şi respiraţia şi păşind în vîrful degetelor, cît mai departe de mînia directorială.

Gestul asasin al domnului Filip Filipovici a rupt cu toate acestea un sortilegiu.

Tony Bar s-a mişcat, deşteptat ca dintr-un vis rău, pipăindu-şi maşinal stiloul la buzunarul hainei, gata să aştearnă pe hîrtie orice ar dicta pofta directorului şi interesele *Ilustraţiei colorate:* un interviu, un capitol de roman, un articol erudit şi enciclopedic, o corespondenţă a unui trimis special la faţa locului — în Chili sau Belucistan —, o poezie, o anecdotă, un reportaj pitoresc, o biografie de om celebru, un necrolog, o epigramă sau o problemă de dezlegat.

Domnişoara Ortansa Protopopescu, promptă ca un automat cu mecanismul din nou răsucit, intră în acţiune şi începu să

desfacă febril plicurile scrisorilor, să le carteze după ordinea interesului şi urgenţei, să arunce la coş pe cele fără nici un interes şi nici o urgenţă.

D. Filip Filipovici scoase o batistă vastă şi cadrilată cu planul de parcelare al domeniilor Muţus Farmara- che. O despături. Procedă scîrbit la o radicală curăţire a terenului unde s-a săvîrşit oribila crimă. Ca orice ucigaş sc înverşună să suprime cadavrul, corpurile delicte şi amprentele digitale.

Pe urmă, cînd chelia rămase numai cu o pată roză după energicul masaj, împături batista, o înfundă în buzunar şi gemu din adîncul măruntaielor:

— Aceasta e nemaipomenit! Să-ţi vie să înnebuneşti, nu alta! Îmi crapă capul! Îmi sar creierii!

Atît domnişoara Ortansa Protopopescu, de la biroul său, cît şi Tony Bar, de la celălalt birou, din colţul opus, n-au căzut pradă confuziei, cum e împins să lunece lectorul neprevenit.

Nici o clipă nu şi-au imaginat că aceste sufocate exclamaţii sînt ecoul unei chinuitoare mustrări de cuget. Ştiau că domnului Filip Filipovici nu-i venea lui să înnebunească aşa cu una, cu două, numai fiindcă şi-a încărcat sufletul cu un asasinat, cum îşi pierd mintea şi firea unii debutanţi ai pumnalului şi revolverului. Nici nu-i crapă lui capul şi nu-i sar creierii pentru un fleac de nimic. Geamătul era pentru o durere mai veche, durînd trei zile. Mai veche şi mai teribilă!

Într-adevăr, cui nu-i venea oare să înnebunească în toată redacţia şi administraţia *Ilustraţiei colorate,* de trei zile încoace, de cînd *Miss România* dispăruse misterios, fără urme şi fără măcar un ,,la revedere şi mersi”?

— Eu văd aci o mînă criminală! rosti domnişoara Ortansa Protopopcscu, ridicîndu-şi ochii de pe scrisorile desfăcute şi privind în două direcţii opuse.

D. Filip Filipovici, ca orice asasin, îşi cercetă involuntar mîna ucigaşă, să vadă dacă n-a apărut pata de pe degetele faimoasei Lady Machbet. Dar domnişoara Ortansa Protopopescu, nu ţintise anume această mînă. Nu la dînsa privise. Privise pretutindeni şi nicăieri.

Ea vedea, nu fără o ascunsă şi răutăcioasă satisfacţie, altă mînă, dincolo de pereţii somptuosului edificiu al *Ilustraţiei colorate;* o mînă într-adevăr criminală, crescînd ca pe coperta unui roman poliţist, dilatîndu-se ca pe ecranul cinematografului în episodul palpitant şi fatal, cînd toată sala asistă cu răsuflarea tăiată la răpirea fiicei de miliardar, pusă la cale de mizerabila bandă „Mîna neagră”. Pe pînza din fundul sălii, o mînă gigantă şi neagră, ocupînd tot spaţiul, se strînge atunci încet ca un cleşte, suplinind elocvent prin imaginea spăimoasă orice explicaţie de prisos, a celor ce s-au întîmplat şi se vor mai întîmpla. Spectatorii şi spectatoarele palpită, ochii se lărgesc, cei cu strănutul în nări se abţin să strănute, cei cu tuse în gît se abţin să tuşească; braţele atîrnă neputincioase şi inerte, sau se crispează cu unghiile în lemnul fotoliilor —

în afară, bineînţeles, de degetele unor anumiţi amatori ai artei mute devenită artă sonoră 100/100, care frecventează sălile de cinematograf cu alte scopuri, mai tactile, şi care, profitînd de emoţia şi starea hipnotică α spectatoarelor, trebăluiesc foarte activ pe sub fuste, pe conturul pulpelor, sau pe sub bluze, pe emisferele sînilor.

— E o mînă criminală aci, domnule director! stărui domnişoara Ortansa Protopopcscu. E o răpire... Eu mă aştept din moment în moment să primim o scrisoare de la bandiţi. O scrisoare care să ne fixeze o sumă de răscumpărare şi să ne-o restituie contra cost...

— Tacă-ţi clanţa, reteză d. Filip Filipovici cu brutalitatea din totdeauna, care dezonora sexul tare şi pretins galant. Se vede că te-au dogit complet la cap romanele poliţieneşti şi filmele cu gangsteri! Ce bandiţi? Unde vezi bandiţi? Ce răpire? Unde vezi răpire? Ce mînă neagră? Unde-mi vezi mînă neagră?

După această întreită enumeraţie şi somaţie, d. Filip Filipovici urmări cu sarcasm privirea secretarei-dac- tilografe, ceea ce nu însemna o joacă pentru un om cu ochii acătării îmbumbiaţi în cheotoarea orbitelor. Domnişoara Ortansa Protopopescu privea în acelaşi timp la nord şi la sud, la est şi la vest, în tavan şi-n podele. Dar nicăieri nu se vedea urmă nici de bandiţi, nici de mînă neagră.

— Unde vezi toate balivernele acestea? se răsti directorul *Ilustraţiei colorate,* pufnind pe nări şi lărgindu-şi gulerul cu arătătorul încîrligat, să dea drumul res-

piraţiei. Eu nu văd nimic... Adică văd eu, dară altceva văd. Văd şi constat că a dat strechea in ea. Aceasta e! A dat musca. I-a venit vremea muştei... O muscă nu de soiul ăşteia de ne-a ţiuit adineaori în urechi... O muscă pentru care nu există Flytox!.... Şi eu, care o credeam sfîntă s-o pui la icoană, putoarea! Iată ce surpriză-mi pregătea iepornița! Mironosiţă şi rea de muscă, aşa cum sînteţi toate!...

— Pardon! întrerupse înţepat domnişoara Ortansa Protopopescu.

D. Filip Filipovici nu ţinu socoteală de întrerupere.

— Mă-nţelegi! Asta e, şi alt nimic. Strechea a dat peste dînsa, nu bandiţii... În definitiv, n-aş avea nimic de spus. Treaba ci. Nu intră în atribuţiile mele să-i pun eu capac şi s-o încui cu lacăt Eu n-am o mentalitate din evul mediu al veacului de mijloc. I-au venit căldurile, n-avea decît... Dar putea să se prezinte a doua zi la datorie nu să mă lese aşa... Putea să mai rabde două luni... Pe urmă să tot dea strechea în ea şi s-o împungă la fugă cu coada bîrzoi...

Perorînd şi rotind ochii, d. Filip Filipovici dădu cu privirea peste calendarul din perete. Sări ars şi recăzu pe scaun. Ochii se bulbucară completîndu-i înfăţişarea unui broscoi călcat sub talpă.

— Poftim! izbucni spumegînd. Cînd dau cu ochii de calendar şi văd cum trec zilele, îmi săr din minţi!... Şapte zile şi vine termenul de la Paris pentru *Miss Europa!* Cu juriul ăla nu te joci. Ăia nu-nghit! Peste o lună, plecarea în America... La sigur mergea, babaca! Vă procopseaţi toţi,

neprocopsiţilor... Nu *Miss România* vă aducea babaca înapoi, în ţară! Ce e aia *Miss România? Miss Europa!* MISS UNIVERS!... Şi pe dînsa, tocmai acum mi-o apucă amorul! Să nu-ţi ieşi din minţi?! Vine un handralete din toată lumea, ţi-o suflă de sub nas... Iar tu rămîi să fluieri a pagubă!...

D. Filip Filipovici fluieră a pagubă, ţuguind buzele. Nu păru satisfăcut de rezultat, deşi nimeni n-ar fi avut ce obiecta. În directorul *Ilustraţiei colorate* se deşteptase haimanaua de pe maidanul Duca, în juneţe cunoscut sub porecla de „Regele ţignalagiilor”. Fluierase să se audă pînă la Galveston. Şi totuşi nu păru satisfăcut, îşi curmă fluieratul şi reluă firul, unde-l lăsase domnişoara Ortansa Protopopescu.

— Aşadar, despre ce scrisoare poate fi vorba? Ce preţ de răscumpărare?... Cînd acest domn Adam se va sătura de dînsa, are să ne-o restituie pe gratis, fără preţ de răscumpărare. Nu te consuma de grija asta. Are să ne mai plătească el pe deasupra ceva să scape de dînsa; fiindcă urîtă sau frumoasă, *miss* sau ne-*miss,* proastă sau deşteaptă, tînără sau bătrînă, aceasta e soarta voastră, a muierilor. După întrebuinţare, nu mai faceţi două parale!

— Pardon, domnule director! rosti a doua oară cu glas de imputare, pudică şi ofensată, domnişoara Ortansa Protopopescu.

— Ce pardon! îi smulse pardonul din gură d. Filip Filipovici. Acum e vremea de pardon? De pardon îmi arde mie? Tu fii fără grijă! Pe tine n-are să te scoată nimeni din minţi şi n-ai să scoţi pe nimeni din minţi. N-are să te întrebuinţeze nimeni şi n-are să te restituie, nici pe gratis, nici contra cost...

Domnişoara Ortansa Protopopescu privi în patru puncte cardinale cu un surîs superior şi plin de milă. Ea ştia bine că toate acestea sînt numai regretabilele erezii ale unui om ignorat şi primitiv ca d. Filip Filipovici. N-avea ea oare în sertar studiul documentat şi consolator, care risipea cu un bobîrnac asemenea inepte prejudecăţi? Studiul intitulat: Viitorul e al urîtelor şi demonstrînd, punct cu punct, că femeia urîtă e inteligenţa dinamică, că ea a creat moda, surîsul, spiritul, conversaţia, graţia, pieptănătura variată de la sezon la sezon, rochia scurtă şi lungă, talia înaltă şi joasă. Deci d. Filip Filipovici putea să monologheze de-acum înainte în toată libertatea. Pe dînsa n-o mai interesa.

Iar d. Filip Filipovici îşi continuă monologul.

— Cu aialaltă se schimbă chestia... Omeneşte judecind o înţeleg. Îl înţeleg şi pe acest Adam. Numai că puteau să mai aştepte amîndoi. Nu dădeau turcii... Arc să mi-o restituie onorabilul, exact cînd n-o să ne mai trebuiască... Aceasta e, şi numai aceasta mă scandalizează!... Acum îmi dau seama ce om de ispravă era bietul Muţus Farmarache... De o mic de ori l-aş fi preferat pe el. Ne sufla şi grecoteiul din cînd în cînd cîte una. Dar ne-o sufla în rate. Ne-o lua. Ne-o dădea a

doua zi înapoi. Iar ne-o mai lua... Ne-o împrumuta, cum s-ar spune. Ne încurca puţin socotelile, dar ne lăsa răgaz să le punem a doua zi la punct... Acest Adam însă, dumnezeul şi raiul lui de Adam, intră ca în ţara lui Cremene, pleacă tot ca din ţara lui Cremene... Nu se-ntreabă cît capital am băgat eu în toată afacerea. Nu se-ntreabă cît pierd şi ce-nseamnă aceasta pentru mine, pentru noi toţi, pentru revistă, pentru toata ţara... Ce-i pasă! Dumnealui face amor; amor plătit cu banii băbacăi, mărul şi şarpele şi raiul şi costumul şi păcatul şi izgonirea lui de Adam!

Domnişoara Ortansa Protopopescu, la auzul acestei avalanşe de graţiozităţi care-i violau virginalu-i timpan, plecă ochii în scrisorile desfăcute din plicuri, cu degetele din ce în ce mai nervoase. Ea rămînea la nestrămutata convingere că la mijloc e numai o mînă criminală şi o răpire de bandiţi. Dar cu o crudă şi vindicativă satisfacţie, se hotărî să dosească scrisoarea bandiţilor, s-o distrugă şi să-i arunce cenuşa la coş, cînd va sosi să fixeze preţul restituirii, locul şi ora. Răvaşul, mult aşteptat nu se arăta însă. Nu era nici în plicul acesta, nici în acesta, nici în acesta... Toate erau numai scrisorile tîrzii şi de-o amară ironie, semnate de admiratorii şi admiratoarele *Miss României,* cerînd autografe, sfaturi şi fotografii; aducînd poeme dedicate şi oferte de căsătorii. Ca şi cum idolul marelui cult nu s-ar fi volatilizat din altarul înălţat cu atîta perseverenţă şi cu atît capital investit de d. Filip Filipovici şi de fidelii săi colaboratori.

Directorul *Ilustraţiei colorate* căzuse din nou în prostraţie şi între braţele jilţului directorial.

Iar acum nici o muscă ηu mai umplea tăcerea, săgetînd în zigzag, de la unul la altul, şi ţesînd între tustrei o invizibilă plasă de fire comunicante. Nici nu mai erau tustrei stăpîniţi de aceeaşi unică preocupare şi copleşiţi de aceeaşi deznădejde. Musca suprimată luase cu dînsa magica şi lăudabila solidaritate, transmisă şi întreţinută, s-ar fi spus, cu zborul ei numai în aparenţă enervant şi fără rost. Din chelia domnului Filip Filipovici pe nasul domnişoarei Ortansa Protopopescu, de acolo pe fruntea lui Tony Bar, musca jucase rolul unui fidel şi intrepid agent de legătură. Cadavrul ei descompusese această armonie. Posturile nu mai răspundeau la apel. Legăturile erau rupte. D. Filip Filipovici rămase izolat în mijlocul ruinelor. Domnişoara Ortansa Protopopcscu triumfa într-ascuns de catastrofa care ameninţa întreg edificiul

Ilustraţiei colorate şi cultul *Missromânismului.* Tony Bar era cu totul absent şi torturat de alte alarme.

Îşi trecu mîna prin bărbia aspră. De trei zile nu se bărbierise. De trei zile nu se bărbierise nici d. Filipovici. În somptuosul birou directorial aveau acum amîndoi înfăţişarea unor gangsteri asediaţi, în ajunul capitulării.

Dar constatarea aceasta nu-l zdrobi sub teascul re- muşcărilor, cum zdrobită sucombase musca sub palma muscucidă.

Nu pentru atît fusese redus la tăcere, de nu mai scotea un singur cuvînt.

Purtarea lui ingrată şi ticăloasă primise o pedeapsă mai cruntă ca toate. Neaşteptată şi stranie.

În momentul decisiv, cînd prezenţa sa în saloanele Institutului *„Floarea de Agave”,* fost *„Ideal-Mery”* ar fi apărat poate *Miss România* de riscurile catastrofalei aventuri, el se înfundase în bar; cocoţat pe vîrful unui scaun mai înalt ca piscul Everestului, cu capul în nourii de cocktail *Floare de Agave,* colecţionase reţete gastronomice şi anecdote cu bîlbîiţi, adormise cu o chivără de frapieră în cap, dormise fără nici un presentiment pe-un crater de vulcan şi se deşteptase la şapte fără un sfert de litru, după ce ireparabilul se consumase.

Lipsise de la datorie. Îşi trădase patronul, trădase hebdomadarul ilustrato-colorat care îl hrănea şi nu-i refuzase nici un acont, trădase cultul *Missromânismului,* o abandonase pe Margareta Căuş, pradă şarpelui venit să fascineze porumbiţa cu magnetica lui privire. Iar pedeapsa nu-i

venea de la nimeni. O purtase în el. Germinase în timpul somnului. După atîtea anecdote cu bîlbîiţi, el, cu dicţiunea lui volubilă şi neîntrecută în şapte limbi, se trezise bîlbîit, întocmai ca eroul lui Păstorel Teodoreanu, răposatul întru Domnu, Nae Vasilescu.

Neverosimil, dar adevărat.

Deschisese ochii şi în loc de bună dimineaţa rostise:

— *Nubă bidineaţa!*

Se frecase la ochi şi surîse singur şi inocent la amintirea atîtor duzini de anecdote cu bîlbîiţi care l-au înveselit toată noaptea. Pe urmă, mîna atinsese frapiera transformată în chivără. O scoase şi întrebase uimit ultimii supravieţuitori care deşertau ultimele pahare de cocktail *Floare de Agave:*

— *Cine radcu şi-a tăbut joc de nime!*

S-a oprit cu un început de spaimă:

— *Ei, rădcia radcului! Nasta umai Staporel Reo- doteanu mi-a fătuc-o!*

Spaima a crescut încleştîndu-i inima într-o gheară de fier. Hotărît, ceva înfricoşător, absurd şi nebunesc se petrecuse prin somn.

Silabele săreau de la locul lor ca în reclamele luminoase şi nu cădeau îndărăt, unde le era locul. Se dădeau peste cap şi nimereau alături.

O luă metodic: „Să văd mai întîi cum mă cheamă. Ce dracu? Măcar numele am să mi-l pronunţ corect. N-am să răspund *Poincaré,* ca Nae Vasilescu, eroul lui Păstorel. Totul c chestiune de răbadre şi sistemă”

Se întrebă şi nu răspunse *Poincaré,* ca eroul lui Păstorel Teodoreanu.

Răspunse:

— *Nyto Rab!*

„Tony Bar, dobitocule! Tony Bar!” — îşi răcni dezolat în gînd.

— *Nyto Rab!* săreau silabele din alveolele lor cînd le pronunţa cu glas tare. *Nyto Rab, bodibicule!*

„Să ştii că ai înnebunit, dragă Tony!” — exclamase Tony Bar, foarte corect, bineînţeles în gînd. Şi tot în gînd, încercă să se ia cu binişorul: „Haide, dragă Tony! Fii calm şi răspunde ca oamenii. Unde scrii tu?”

— La *Istraluţia locorată!* răspunse cu glas străin de el.

Din clipa aceasta, Tony Bar a înţeles că e pierdut şi din clipa aceasta a devenit Tony Taciturnul.

Ca şi eroul lui Păstorel, evită să dea ochii, cu prieteni, răspunde monosilabic, ocoleşte cafeneaua Capşa. Victimă a lui Păstorel Teodoreanu, cînd l-a întîlnit a început să se vaiete, cu intenţia să-i ceară un remediu:

— *Îmi nive să te-nşpuc, Stăporel, cînd mă nîgdesc...*

— Ce-ţi nive, Tonică, puiule? îl întrebă cu o foarte explicabilă minunare autorul *Porcului de cîne.* Ce limbă vorbeşti tu, poliglotule, şi cînd ai mai învăţat-o şi pe asta?

— *M-ai oromît!* suspină Tony Bar.

— Mă, asta-i rotacism! în tine zăcca un filolog şi tu habar n-aveai. Tonibarule! Adică, pardon! Barony-tule!

— *Tu zîri şi eu nust un mom dustris!*

— Fugi ca nu eşti dustris! Eşti beat! îl consolă Păstorel Teodoreanu. Du-te şi te culcă! Se vede cît colo că nu-ţi prieşte practica. Ai să rămîi un diletant toată viaţa...

Zise şi plecă voios şi senin, ca orice purtător de vibrioni, care, imunizat, seamănă morbul şi dezastrele în jurul lui, fără habar. Tony Bar rămăsese în mijlocul străzii, singur cu bîlbîiala, să-i ţie de urît.

— *E retibil!* suspinase.

Şi se corectă:

— *Nu retibil, Noty, beritil!*

Era într-adevăr *retibil, beritil, ribetil!* Să-ţi vie să *te-nşpuci!*

D. Filip Filipovici dădea pe socoteala remuşcării subita tăcere şi deprimare a gureşului şi îndeobşte trepidantului său secretar. A doua zi după noaptea cea de pomină, îl aşteptase să-l ia în unghii. Dar cum nu era timpul pentru răfuieli şi sancţiuni, cum situaţia cerea o energică şi promptă acţiune pentru a face faţă calomnioaselor zvonuri, directorul *Ilustraţiei colorate* îl absolvise cu generozitate. Avea nevoie mai mult ca oricînd de spiritul său ingenios, ca să dea de urma *Miss României,* s-o readucă la simţul datoriei şi în feciorelnicu-i alcov — iar pînă atunci să respingă născocirile adversarilor.

Dezmorţiţi treptat din torpoare, d. Filip Filipovici deschise ziarul *Globul* şi revista vrăjmaşă *Coloraţia ilustrată,* unde in aceeaşi dimineaţă au apărut două articole infame. Se cunoştea bine că erau scrise de aceeaşi mînă şi urmăreau acelaşi scop. Articolele purtau titlul: „O DISPARIŢIE MISTERIOASĂ...” cu subtitlul în continuare:

„...sau o nouă farsă a excrocilor pentru publicul care înghite?” Iar textul acestor senzaţionale acuzaţii nu se mai mărginea la o urzeală de vagi şi perfide insinuări. De astă dată se ghicea dedesubt o siguranţă; mîna unor oameni care ştiu că lovesc într-un punct vulnerabil şi nu se mai tem de ripostă. Infamii pretindeau că Margareta Căuş, dezgustată de viesparul unde s-a văzut atrasă, indignată de purtarea bandiţilor din jurul *Ilustraţiei colorate,* sătulă de a mai servi profanatorii nobilului cult al frumosului, a abdicat din calitatea sa de *Miss România.* A refuzat să mai urmeze docilă dezmăţata exhibiţie la care o obliga cunoscutul apaş al presei Filip Filipovici. Refuză să se prezinte la concursul de la Paris pentru proclamarea *Miss Europei.* Astfel spelunca a fost demascată. Metodele *Ilustraţiei colorate* sînt dezavuate de propria lor aleasă. Adevărata *Miss Românie,* unică şi brevetată, rămîne numai aceea a *Coloraţiei ilustrate,* singura autorizată să trimită represin- tanta frumuseţei româneşti la concursul pentru proclamarea adevăratei *Miss Univers,* unică, sanctă şi inviolabilă. Pentru a da mai multă precizie şi credulitate acestor afirmaţiuni, canaliile de la *Globul* şi de la *Coloraţia ilustrată* somau apaşii de la *Jurnalul* şi *Ilustraţia colorată* în general, şi pe superapaşul Filip Filipovici în special, să răspundă la cîteva foarte răspicate întrebări:

1) Unde se află în acest moment pretinsa *Miss România?*

2) De ce n-a asistat la nici una din recepţiile, festivităţile, vizitele anunţate pentru ultimele trei zile?

3) Este sau nu adevărat că pretinsa *Miss România* de trei zile n-a călcat pragul locuinţei sale şi pragul speluncei *Ilustraţia colorată?*

4) Poate sau nu superapaşul Filip Filipovici s-o mai prezinte în balconul susnumitei spelunci, publicului curios să vadă pînă unde merge impostura pamfletului *Ilustraţia colorată?*

Somaţiile erau precise.

Un singur răspuns ar fi spulberat, toată această urzeală de infamii: prezenţa *miss România.* Dar Margareta Căuş dispăruse, iar răspunsurile fatal trebuiau să fie acum mai multe şi mai încurcate, căci e nevoie de zece minciuni ca să ţină loc unui adevăr. Pentru aceste complicate şi evazive răspunsuri, d. Filip Filipovici apela la concursul lui Tony Bar şi al lui Billy Marcus. Tony Bar, într-un articol fulgurant, va arăta că *Miss România,* surmenată de programul încărcat al ultimelor zile (cînd s-a oferit, fără să se cruţe, adoraţiei generale), e silită acum să nu părăsească domiciliul pînă la restabilirea sănătăţii. Un buletin medical va confirma spusele. O încheiere sarcastică va stigmatiza ferocitatea bestiilor de la *Globul* şi *Coloraţia ilustrată* care nu ştiu să respecte o suferinţă, şi cu impietate ofensează unanima jale şi îngrijorare a publicului. Billy Marcus, din clişee suprapuse, va alcătui o serie de proaspete fotografii, înfăţi- şînd pe *Miss România* în patul de suferinţă, *Miss România* înconjurată de medici, *Miss România* bînduşi poţiunea, *Miss România* stînd de vorbă cu logodnicul său, d. Ol. Spancioc, funcţionar superior în direcţia C.F.R., *Miss România* surîzînd cu dispreţ şi milă infamelor calomnii din pamfletul *Coloraţia ilustrată.* Ş. a. m. d.

Toate acestea vor apărea într-un număr special. Şi cu toate, vor cîştiga timp, pînă săptămînă viitoare, în ultima zi, cînd *Miss România* urmează să se urce în Orient-Express cu destinaţia Paris. Dar atunci? Dar dacă nici atunci Margareta Căuş nu va reveni la datorie?

D. Filip Filipovici alungă gîndul cu mîna, ca musca supărătoare de adineaori. L-ar fi strivit dacă s-ar fi materializat într-un muscoi albastru-metalic, ochios şi burduhos: *Calliphora vomitoria.* Gîndul se întorcea însă stăruitor, viclean, atroce şi imaterial: omucigabil.

— Tony dragă! rosti d. Filip Filipovici, ridicîndu-se din jîlţ. Am nevoie de un răspuns să le iai piuitul canaliilor. Apucă stiloul şi scrie...

— *Nibe, trapoane!*

— Ce-ai zis, Tony? întrebă cu bunăvoinţă directorul *Ilustraţiei Colorate,* crezînd că secretarul său se exprimă în una din misterioasele limbi, al căror vocabular se reducea pentru dînsul la un minim capital, de afirmaţii şi negaţii.

— *Minic, ridectors!*

— *O! Ia! Ighen! Kak! Yes! Oui!* se sili să glumească d. Filip Filipovici în teribila sa inconştienţă, cre- îndu-şi iluzia că introduce aşa puţină veselie în atmosfera apăsătoare, de cavou, a somptuosului cabinet directorial... Dă-i înainte, dragă Tony! Ceva cum ştii tu... Să lăcrimeze lumea şi să ţipe canaliile ca în gură de şarpe.

Tony Bar apucă stiloul cu energie. Aci nu se mai temea. Aci era el suveran pe cuvînt şi pe silabe. Aşternu teancul de foi în

faţă. Aprinse ţigara şi începu. Scrise titulul şi se încruntă... Mototoli haina. O zvîrli la coş. Începu altă foaie... O mototoli şi pe aceea. Schimbă stiloul cu un toc obişnuit. Pe urmă înlocui tocul cu un creion... Întoarse foile cu dosul în sus. Îşi şterse cu batista broboanele de sudoare de pe frunte. Rămase paralizat în faţa foii cu rîndurile întrerupte.

D. Filip Filipovici şi domnişoara Ortansa Protopopescu ridicaseră ochii şi îl priveau cu nedumerire. Niciodată Tony Bar nu mototolise o foaie de hîrtie, niciodată nu ştersese un rînd, niciodată nu schimbase stiloul cu un toc obişnuit. Era destul să se aşeze în faţa paginii albe şi să scrie primul cuvînt. Totul curgea apoi ca un robinet lăsat deschis, cu un debit egal şi neîntrerupt; o pagină, zece, o sută, cît cerea metrajul tipografiei.

— Ce e cu tine, Tony? întrebă d. Filip Filipovici.

Înaintă şi luă foaia de hîrtie. Cu stupoare citi:

„RASNUPS SDROTORIB UNOR NACALII”.

În dezgustrătorul plamfet Locoraţia istrulată *ne-a stof dat să ticim eri cea mai dezgnstrătoare lacomnie...”*

Tony Bar bătea un record neprevăzut de amicul său Păstorel Teodoreanu.

Se bîlbîia şi în scris. Se bîlbîia *retibil, beritil, ribetil!*

CAPITOLUL XIII

Adam şi Eva

Bărbatul deschise ochii.

Ca în fiecare dimineaţă, de trei luni, privirea căută mai întîi afară, prin fereastra largă fără perdea, oceanul albastru al cerului.

Nor? Ploaie? Vînt? Soare? Ceaţă? Senin?

Acestea erau întrebările din totdeauna, fiindcă de trei luni acestea erau singurele lor griji. Numai de ca- priciul cerului, de negura de pe piscul de unde vin furtunile, de roza vînturilor şi de pofta inimii lor depindea soarta unei zile. Să rămînă zăvoriţi în casă; să plece sus pe munte; să se legene cu barca pe lac; să coboare în chioşcul cu glicinii din grădină. Nimic alt şi nimeni alt în afară de soarele, vîntul, ploaia, seninul şi pofta inimii

lor; nimic alt şi nimeni alt nu porunceau ceasurilor de aici.

Erau liberi şi singuri, departe de toate chemările şi urîţeniile şi tristeţile lumii — liberi şi singuri ca în cea mai neştiută de nimeni insulă de la capătul universului. Nu s-ar fi crezut că numai trei ceasuri de drum îi despart de Calea Victoriei, de strigătul vînzătorilor de gazete zbierînd ultima ediţie cu remanierea guvernului, de stropşitul guiţat al clacsoanelor şi de mirosul fad al benzinei şi uleiului ars.

Numai ei singuri şi liberi la capătul universului.

Bărbatul privi oceanul înalt al cerului.

O fulguire albă de nor se topea molatec. Urmări plutirea aeriană pînă ce fulgul s-a dizolvat în transparenţa de acuarelă. A rămas numai albastrul vast şi profund, de o ireală puritate; albastrul puţin melancolic, puţin extenuant, puţin înfiorat de presimţirea sfîrşiturilor, cum sînt toate dimineţile senine de toamnă cu soarele palid şi cei dintîi funigei.

„E o vreme pentru plimbare pe lac!” — hotărî bărbatul. Şi îndată gîndi: — „Poate cea din urmă plimbare pe lac, dacă mîine ori poimîine încep ploile.”

Numai după aceea întoarse ochii la femeia dormind pe perna de alături.

Se sprijini într-un cot şi o privi cu înduioşarea pe care n-a simţit-o niciodată privind o femeie.

Femeia surîdea prin somn, prin vis. Mişcă imperceptibil buzele. Prin somn, prin vis, îi cerea sărutarea. Se aplecă, îşi apropie buzele, le împreună în sărut. Femeia surîse

recunoscătoare sărutului fără să deschidă ochii, continuîndu-şi somnul şi visul.

Era tot atît de frumoasă cu ochii închişi, dormind şi visînd, cît de frumoasă trecea dintr-o cameră în alta cu mersul ei balansat, cît de frumoasă apărea coborînd scările, cît de frumoasă şi-o fixase pentru totdeauna în retină cînd cu o mînă sub cap, în fundul bărcii, privea cerul boltit. Era tot atît de frumoasă, fiindcă nu avea nevoie de nici un artificiu. Poate dormind şi visînd frumuseţea se desăvîrşea încă, învăluită în misterul inaccesibil al somnului şi al visului.

Şi era într-adevăr femeia aceasta pentru el un mister. Femeia aceasta şi întîmplarea aceasta.

Întîia oară descoperea într-o femeie un mister. Întîia oară *suporta* o întîmplare, o *accepta,* o lăsa să se desfăşoare în afară de hotărîrile lui, în loc *s-o conducă.*

Cînd în ziua sosirii în Bucureşti, după o lipsă de şase ani, a pierdut ultimul jeton de o mie de lei la club, a surîs nepăsător necunoscutului de a doua zi. Lui viaţa i-a rezervat întotdeauna, pentru un a doua zi, o surpriză de care n-a avut a se plînge. Venise în ţară nu ştia de ce. Poate o vagă nostalgie. Poate nevoia să se odihnească după şase ani de furtunatice peripeţii. Venise, purtînd în buzunar preţul unei existenţe fără de grijă pe o jumătate de an. În vagonul Express-Orientului, privind pe fereastră perindarea priveliştilor, îşi făcuse un rapid examen şi îşi dresase un aspru rechizitoriu. Se hotăra să-şi acorde o jumătate de an, un an, de vacanţă absolută... O casă mică de ţară; lecturi, vînat, înot, sport, plimbare igienică şi multă singurătate şi multă tăcere. De douăzeci de ani el n-a rămas niciodată singur, să se confrunte cu el însuşi. Întotdeauna s-a deşteptat cu braţul amorţit fiindcă dormise pe el capul unei femei. Întotdeauna s-a aflat înconjurat la masă de o bandă de amici, întotdeauna alţii, dar întotdeauna tot atît de numeroşi. Club, curse, plaje şi cazinouri, cabarete şi dancinguri. Ostenitoare toate, aceleaşi toate; de la o vreme, plictisitoare toate ca o corvoadă. Pentru dinsul viaţa aceasta invidiată de o mie de muritori îi era tot atît de ostenitoare şi monotonă ca viaţa unui subşef de birou, obligat să se prezinte la acelaşi ceas, să semneze în aceeaşi condică,

să repete acelaşi ritual. Numai orarul era schimbat — şi numai libertatea era iluzorie. Adam Adam se descoperise prizonierul propriei sale faime.

Aceasta în vagonul de dormit al Express-Orien- tului, în drumul spre ţară, în ceasurile hotărîrilor brave.

Cum a ajuns însă în Bucureşti, în aceeaşi seară, în mai puţin de trei ceasuri, crupierul i-a cules de pe

postavul verde ultimul jeton de o mie de lei şi, o dată cu fişa de sidef, toată pulberea proiectelor reduse la neant. A surîs dimineţii de-a doua zi, pipăindu-şi în buzunarul vestei polul unic pentru garderobă. S-a plimbat printre mese. Şi-a regăsit vagi prieteni vechi. S-a instalat la masă cu dînşii, şi atunci, la buteliile de şampanie, a început întîmplarea care întîia oară nu se mai asemăna cu toate întîmplările din viaţa lui.

Mai întîi a fost un pariu. Un pariu idiot. Cum şi era de aşteptat, fiindcă l-a propus un idiot ca Bubi Turnuvădeanu, specializat în pariuri stupide. I-au pomenit despre virtutea faimoasei *Miss România,* despre frumuseţea ei de astă dată depăşind tot ce s-a fost văzut la vreun concurs de frumuseţe, despre enigma ei. Era foarte proastă, ori foarte inteligentă? Era foarte ignorantă, ori foarte cultă şi maliţioasă? Era virtuoasă într-adevăr, ori numai mai ipocrită ca toate? Aşa s-a legat între dînşii pariul idiot, s-o ridice chiar în aceeaşi noapte de la bairamul patronat de celebra Mery, să curme o legendă şi să verifice o stare de fapt, cinic numită de Bubi Turnuvădeanu pe numele cel adevărat al unei membrane de care bărbaţii fac atît de exagerat caz.

A primit, fireşte. A contribuit în mare parte la aceasta numărul buteliilor de şampanie deşertate într-un tempo cam prea rapid. A contribuit mai ales argumentul ultimului pol pipăit în buzunarul vestei. Pariul cîştigat însemna viaţa pe încă o jumătate de an fără de nici o grijă, sau însemna, în orice caz, posibilitatea să se aşeze chiar a doua zi pe scaunul bancherului

la masa de bacarra, să reziste la trei arosagii şi la un banc deschis. Deci într-un caz ori în altul, un pariu ispititor. Femeia cu pricina îl interesa mai puţin. Îşi aminteşte că nici n-a fost atunci curios să ştie dacă era înaltă sau scundă, brună sau blondă, durdulie sau scîndură. A scos ceasul, salvat deocamdată de stagiul la ovreiul unde fără acest pariu

l-ar fi pus a doua zi amanet să înveţe ovreieşte; s-a bucurat! Mai avea încă timp. S-a ridicat după ce-au fixat condiţiile de verificare. Şi atunci, imediat cînd se îndrepta spre uşă, s-a petrecut al doilea episod încă mai curios al acestei prea curioase întîmplări. Un tip care asistase la masă şi la pariu, proprietar al unor ziare şi reviste ce nu l-au interesat niciodată, l-a remorcat pe nasturul smochingului şi l-a atras într-un ungher să-i propună sub pecetea celui mai desăvîrşit secret, ceva mai sigur şi mai fructuos decît un pariu. Un pact. Un contract. O idee inspirată de discuţiile la care rămăsese mut, dar nu impasibil auditor.

Încheiase un pariu? foarte bine. Propunerea sa însemna o anexă la acest pariu. Un supliment. Pe el nu-l interesa chestia membranei. Îi era indiferent dacă *Miss România* va rămîne *Miss* sau va deveni *Lady.* Cerea altceva, în pactul plătit cu de patru ori preţul pariului. El dorea ca *Miss România* să dispară de pe orizont două săptămîni. Fără răpire, fără scandal, fără rezistenţă. O fugă amoroasă, de pildă. În loc să se întoarcă a doua zi acasă, să plece undeva, într-o localitate tăinuită, unde să n-o ştie nimeni. Să abdice tacit de hatîrul acestei iubiri la rolul de *Miss România;* să renunţe la plecarea şi concursul de la Paris. Atît şi nimic mai mult. „Şi ce cîştigi dumneata cu aceasta?” — a întrebat nedumerit. „Cîştig mult! fusese răspunsul. Foarte mult! Aci e o chestie comercială la mijloc. O luptă între doi concurenţi decişi să se extermine şi hotărîţi să nu se dea în lături de la nici un mijloc permis ori nepermis.

Struggle for life!” — încheiase individul zîmbind şi semnînd cecul bun de plată pentru două săptămîni.

— Mi te-a scos norocul în cale! adăugase, strîn- gîndu-i mîna.

— Şi eu pot spune la fel! Perfect! *Struggle for life,* să fie!...

A pus cecul în port-biletul gol. Şi-a luat noapte bună de la toţi. A plecat ţintă la saloanele Institutului *„Floare de Agave”,* fost *„Ideal-Mery”,* după ce mai întîi din colecţiile revistelor ilustrate a luat cunoştinţă cum arată la chip şi la asemănare femeia cu care trebuia să doarmă în aceeaşi noapte şi să plece a doua zi într-o jumătate de lună de miere.

Aceasta a fost tot. O joacă. Nu era prima din viaţă; nici n-o socotea ultima. Crudă, fireşte. Mai crudă decît în romanul lui Ramon Fernandez, citit atît de distrat în tren şi atît de surprinzător şi imediat silit să-l ajusteze pe realitate. Dar orice joacă e în definitiv tot o luptă, şi orice luptă e crudă.

Cele două săptămîni au trecut de mult. S-au făcut trei-luni. Cecul l-a încasat, fiindcă toate clauzele pactului au fost satisfăcute punct cu punct. L-a încasat cu un supliment de recunoştinţă, cinic şi dezgustător din partea individului cu pricina. A încasat şi pariul. Nimic nu l-ar mai reţine. Iar el nu se poate desparţi încă de femeia aceasta, care chiar de a treia zi a încetat să mai fie un simplu obiect de pariu şi de tîrg.

I se întîmplă întîia oară. Probabil se apropie bă- trîneţea.

S-a prins să săvîrşească o faptă scelerată. S-a executat cu ferocitatea lucidă din totdeauna. Pe urmă treptat luciditatea l-a trădat.

E întîia oară cînd o femeie îi pare odihnitoare. Cînd iubirea unei femei nu-l agasează după primele trei zile.

Femeia surîdea prin somn şi prin vis.

Bărbatul îi atinse uşor buzele cu buzele.

Apoi se strecură cu o precauţie felină din pat, aşa cum se strecura altădată din patul amantelor toropite de voluptate, ca să nu se mai întoarcă niciodată.

Acum pleca să se întoarcă. Vîrsta, obiceiul, anii de risipelnică viaţă; toate îl obligau la un anumit şi reconfortant ritual matinal. El nu se deştepta surîzînd soarelui cu toţi dinţii intacţi, cu gura tot aşa de proaspătă, cu ochii tot aşa de limpezi, cu muşchii tot aşa de elastic odihniţi ca femeia din a cărei fragedă tinereţe nimic nu alterase încă nimic.

Intră în camera de baie. Îşi frecă îndelung dinţii cu peria şi îşi răcori îndelung gura gargarisîndu-se cu apă de mintă. Îşi execută complet programul de gimnastică suedeză, cu toate cele douăzeci şi patru de figuri. Se agită cinci minute sub biciul de gheaţă al duşului. Şi numai după aceea, cu pielea parfumată de lavanda din vaporizator, cu părul lucios şi cu gura împrospătată, se întoarse înfăşurat în haina moale de mătase să procedeze la al doilea ritual matinal, executat cu stricteţe de trei luni, în afară de repaosul cîtorva zile însemnate cu o semilună roşie pe foile calendarului.

*

Bărbatul lăsă vîslele din mînă. Barca se opri le- gănîndu-se moale pe undă.

Amîndoi priveau cerul din apă. Cerul şi crestele zimţate ale munţilor. Şi amîndoi îşi vedeau capetele alături, lipite tîmplă lîngă tîmplă, cu un cer nemărginit deasupra şi cu alt cer nemărginit în adînc.

Femeia atinse oglinda lichidă cu vîrful degetelor.

Cerul, piscurile munţilor, brazii, capetele lor alăturate sau tulburat în tremurarea fină a apei. S-au înecat sfărîmate în cioburi mărunte. Apoi s-au lămurit din nou, ca într-o oglindă care a fost aburită şi îşi limpezeşte lumina.

„Acum, trebuie să-i spun!” — gîndi bărbatul.

Şi începu să-i spună, cu un efort dureros, prin- zîndu-i amîndouă mîinile:

— Marga... Să ne rugăm amîndoi să se prelungească aceste zile cu soare cît mai mult. Cît mai mult...

— Ştiu, rosti femeia incet. Ştiam.

— De unde poţi şti tu aceasta? întrebă el, surprins de această subtilitate.

— Ştiu. Cînd au să înceapă ploile ai să pleci. E poate mai bine. E desigur mai bine...

Bărbatul o privi pătrunzător, înciudat că nu poate citi niciodată limpede în acest suflet. Era bună, blîndă, discretă, supusă... Însuşiri pe care nu le-a preţuit niciodată şi nu sînt indispensabile unei amante. Era de-o ignoranţă înspăimîntătoare şi poate de-o lipsă de inteligenţă la fel. De unde deci această subtilă înţelegere a atîtor nuanţe pe care cele mai inteligente femei nu le înţeleg?

— Se poate să nu ne mai vedem niciodată... reluă.

— E poate mai bine. Avem să rămînem unul pentru altul aşa cum am fost aci. Nimic n-are să se mai schimbe. E desigur mai bine.

Bărbatul tăcu un timp. Se apropia mărturisirea cea mai grea.

— Marga... Eu te-am minţit. Te-am înşelat... Tu nu ştii cu ce gînd am venit cînd

te-am cunoscut întîia dată... Nu ştii pentru ce...

— Poate că ştiu... surîse femeia privindu-l drept în ochi? Poate că n-am înţeles atunci, îndată. Dar a doua zi am ştiut...

— N-aveai de unde să ştii...

Femeia continua să surîdă cu melancolie. Îi apucă ea mîinile. Le scutură:

— Haide să facem un legămînt! Să nu mai vorbim despre aceasta nici acum, nici mîine, niciodată... O femeie înţelege mai multe decît îţi închipui... Tu mi-ai arătat ieri cum simte şi pipăie o gîză cu antenele. Poate dacă nu înţeleg, simt şi eu cu o antenă... Am simţit îndată, de a doua zi, că altceva ai urmărit.

Făcu o pauză:

— ... şi că pe urmă, altceva ai găsit.

Bărbatul întrebă:

— Şi nu regreţi nimic? Nu mă urăşti?... Poate viaţa ta ar fi fost altfel...

— Nu regret nimic. Ce-aş regreta? Aceste trei luni nu mi le putea da nimeni. Şi cu o viaţă întreagă, încă nu sînt plătite prea scump... Pînă ce te-am cunoscut era ceva mort în mine. Tu m-ai înviat. Abia în noaptea aceea m-am născut... De ce te-aş urî? Ce-aş avea de regretat?...

— Ciudat... Întîia oară o femeie îmi vorbeşte aşa. Întîia oară o femeie se resignează atît de uşor...

Femeia ridică privirea, cu o dojană în adîncul ochilor:

— Tu numeşti aceasta „uşor”? De unde ştii că mă resemnez atît de uşor? Bărbaţii nu pot să înţeleagă niciodată aceasta....

Altă dată bărbatul ar fi rîs muşcător. Orice femeie din lume se crede neînţeleasă. Dar acum găsi pretenţia firească şi o acceptă fără zîmbet.

— Şi nu te-ntrebi de ce vreau numaidecît să plec?

— Nu te întreb, fiindcă ştiu. Tu eşti făcut pentru altfel de viaţă şi altfel de lume. Mîine ai să te plictiseşti... N-au să-ţi mai placă răspunsurile mele... Ai să te saturi de felul cum rîd şi n-ai să poţi suferi papucii pe care-i pun dimineaţa-n picioare... Chiar mă gîndesc acum... Am să te rog ceva. Îmi făgăduieşti dinainte?

— Să văd despre ce e vorba...

— Nu să vedem! Nu pune condiţii. Răspunde: da!

— Bine! Da!

— Te rog să plecăm mîine. Să ne despărţim mîine. Să nu aşteptăm o zi cu ploaie, ca să rămînă pe urmă numai ziua aceea în noi... vrei?

Veni rîndul bărbatului să consimtă:

— Într-adevăr. Poate că e mai bine...

— Şi să nu ne scriem niciodată!

. . . . . .

— Acum lasă-mă să trec eu la vîsle... La viaţa la care mă întorc, se poate întîmpla să nu mai am niciodată plăcerea aceasta...

Bărbatul îşi zăvori pe buze întrebarea. Îl împingea curiozitatea să afle la ce fel de viaţă îşi închipuie femeia că se mai poate întoarce acum. Şi îndată îşi aminti că viaţa aceea, oricare ar fi, prin el a fost răsucită de pe axă, prin el e de acum înainte osîndită să se mistuie în cine ştie ce fund de oraş. Două luni gazetele nu conteniseră răscolind în fiecare dimineaţă ,,misterioasa dispariţie a *Miss României"*. Nu lipsise nici o născocire, nici cele mai josnice presupusuri, nici cele mai crude triumfuri. Tot edificiul construit cu atîta trudă de d. Filip Filipovici şi de *Ilustraţia colorată* se prăbuşise în scandal şi ridicol. Iar printr-un straniu capriciu al legilor de balistică, scandalul şi ridicolul ricoşase şi asupra adversarilor, asupra revistei *Coloraţia ilustrată,* care pusese la cale vicleana răpunere a publicaţiei concurente. *Miss România* lor rămăsese coada cozilor la concursul de peste graniţă. Revistele de vară luaseră în primire lupta atît de lamentabil încheiată între cele două *Ilustraţii colorate* şi *Coloraţii ilustrate,* care s-au devorat reciproc ca faimoşii şerpi din Marsilia.

Femeia de la vîsle, oriunde va păşi, cînd se va întoarce în lume, va fi precedată de faima acestor scandaluri şi epice lupte. N-o

aştepta o existenţă surîză- toare. Unii n-au să-i ierte frumuseţea. Alţii abdicarea. Toţi, simplitatea şi indiferenţa, pe care numai el singur le cunoştea cît sînt de sincere şi absolute.

Femeia vîslea ritmic, din cînd în cînd plecîndu-şi obrazul să-şi şteargă broboanele cu mîneca bluzei. Gest la oricare femeie vulgar. La dînsa, plin de o graţie rus-

tică şi naturală, ca tot ce sc află la locu-i în acest spaţios decor.

La ţărm sări el din barcă înainte. Îi întinse mîna s-o ajute la coborît. Au plecat amîndoi la poteca aşternută cu cele dinţii foşnitoare frunze de toamnă.

Umbrele se lungeau oblice. Acum drumul soarelui e mai obosit şi scurt.

În faţa casei lor — pentru ultima noapte a lor — s-au oprit.

Femeia a privit rotund spre crestele vinete ale munţilor, acolo unde amurgirea rece şi gravă a pus o pată îngheţată de sînge ca o rană pe-o tîmplă de mort.

— Erau veveriţele aci... spuse, arătînd bradul lor, cu masa dedesubt şi cu scaunele de pai împletit.

Veveriţele lipseau.

Vîntul subţire întorcea foile cărţii uitate pe masă cu un deget nevăzut şi grăbit.

— Şi florile noastre!... spuse. Ce urîte sînt!...

Într-adevăr. Florile lor!... În locul catifelatelor flori de mac, acum sămînţa neagră sună în capsula fructelor, ca în sferice cutioare de carton.

Bărbatul presmţi alături toată dezolarea acestui destin. Femeia îi păru mai singură şi plăpîndă, acum, în ajunul plecării. O simţi stăpînindu-şi fiorul lăuntric de frig. Privirea lui o înfăşură cald ca un şal. Înduioşată şi caldă.

Îşi scoase inelul de pe degetul mic. Inelul cel mai drag şi nedespărţit. Amintirea iubirii lui dintîi. Inelul cu piatra de scarabeu egipţian. Îl trecu pe degetul femeii şi duse mîna întreagă la buze.

— E o piatră veche şi autentică, Marga... Are să-ţi poarte noroc cum mi-a purtat mie noroc... Cum va fi purtat poate la sute de oameni noroc, de cinci mii de ani de cînd există.

Femeia, devenită deodată Margareta Căuş, întrebă cu sincera nedumerire a elevei de la Şcoala profesională Elena Doamna, din tg. Scovarză.

— De ce glumeşti tu în ceasul acesta? Cum poate să fie o piatră de inel de cinci mii de ani, cînd noi sîntem de-abia în anul 1932?

EPILOG

Paradisul pierdut
sau
nevasta şefului de gară

Încet, pe la spate, o mină m-a atins uşor pe umăr. Un glas numai de mine cunoscut mi-a suflat în ureche:

— Opreşte!

Nu e nevoie să mă întorc. Să ridic ochii de pe foaia albă, numai cu titlul acestui epilog pe frontispiciu. Nu tresar. Nu-mi frec buimac pleoapele. Nu gem ca Tony Bar: *E retibil! E beritil! E tiberil! E libertil!* Nu se întîmplă nimic nou. Nici extraordinar. Nici teribil.

Mi-e familiară şoapta. Mi-e prietenă mîna aceasta uşoară pe umăr. O mînă de fum. Un glas de fum.

Vin cu fidelitate să mă viziteze din lumea lor fantomală, de cîte ori încep şi sfîrşesc o carte. Oricare. Orice plăsmuire a unor vieţi care n-au existat într-aievea, dar

care, pentru atît numai, nu sînt nici mai jalnice, nici mai vesele, nici mai absurde decît vieţile cele trăite îndeaievea.

Ştiu pentru ce vin. De la ce ispitire se înverşunează să mă oprească. Şi de la ce ispită izbucnesc într-adevăr să mă ferească întotdeauna.

Cînd potrivesc pătratele foilor, teanc, gata să încep întîiul capitol al atîtor vieţi plăsmuite (unele vesele şi bezmetice, altele sumbre şi goale de orice speranţă) — mai întîi ispita e cea care vine să încerce. Perfid, şuieră în cealaltă ureche:

„De ce nu te ţii în pas cu timpul? De ce-ţi primeneşti în fiecare an crăvăţile de la Barclay şi nu-ţi primeneşti în fiecare an şi admiraţiile literare? De ce ignorezi cu încăpăţînarea incultului şi primitivului moda ultimei cărţi, care a fost răsalaltăieri a lui Gide, alaltăieri a lui Proust, ieri a lui Joyce, azi a lui Lawrence şi mîine după cum va decide buletinul de librărie sosit dis-de-dimineaţă cu Orient-Expressul? De ce să nu strănuţi şi tu cînd au răcit ei; de ce să nu-ţi ştergi nasul cînd au strănutat ei? De ce să nu culegi mucurile de idei lepădate de dînşii şi de ce să nu apari morfolind aceste chiostecuri, din care, mai ştii?, poate te pomeneşti că te-ai împărtăşi şi tu cu geniul lui Gide, al lui Proust, al lui Joyce, al lui Lawrence şi al celui mai proaspăt şi încă necunoscut, ce va lepăda mîine alt muc să se bată zece chiostecuri de la dînsul? De ce să n-o faci, cînd ajunge atît, ca instantaneu atins de harul divin, să devii modern, ultramodern, occidental, planetar, universal şi *retibil,* şi *beritil,* şi *tiberil,* şi *libertil?”*

Ispita e fără îndoială josnică, dar e irezistibilă.

Pentru a găsi o justificare a capitulării, nu-ţi stau oare la îndemînă o sută de sofisme? La ele păcătoasa slăbiciune din tine stă gata să apeleze, nu atît pentru judecata altora, cît mai ales pentru a te absolvi tu faţă de tine, aşa cum scris e în ciudata străbunătate a naturii omeneşti. Nu-ţi justifici oare şi destinul cu un sofism? Ţi-a amintit-o aceasta cineva mai vechi decît Gide, şi Proust, şi Joyce, şi Lawrence, dar nu mai mic şi nu mai puţin universal decît ei: *„Ainsi sommes-nous toujours prêts à justifier le destin: adverse, il nous éprouve; favorable, îl nous récompense.”*

Eşti gata să luneci. Să asculţi şi să apari în lume împopoţonat ca un rege negru din Bandiagara, desculţ, dar cu ochelarii lui Gide pe nas, cu inima lui Proust zugrăvită pe piept şi sub *cache*-sexul lui Lawrence, cu ceea ce atîţia rafinaţi abia de la Lawrence au aflat că e indispensabil pentru a face copii.

Atunci, ca să te smulgă viclenei ademeniri, soseşte mîna de fum uşoară pe umăr, şopteşte glasul de fum în ureche:

„Opreşte.... Întoarce-te la portul tău şi numai la capriciul tău... Fii liber şi fii tu! Te înveseleşte şi te mîhneşte cum îţi vine pofta, cînd îţi vine pofta şi pentru ce-ţi vine pofta... Lasă altora deşartă consolare că au văzut universul cu ochelarii lui Gide, că l-au simţit cu acuitatea de astmatic a lui Proust, eă-l pot transcrie cu ortografia lui Joyce (cincizeci de pagini fără un singur punct!) şi că-şi desfeciorează iubita cu virilitatea împrumutată de la pădurarul Mellors ori de la St. Mawr, armăsarul doamnei Lou... Tu întoarce-te la lentila ta, potrivită pe ochiul tău şi plimbată de tine peste un univers al tău... N-ai să fii *retibil, beritil, tiberil, libertil!* Dar nu face nimic... Nu e mai încîntătoare oare, decît toate acestea, gîza măruntă care a poposit pe foaia de hîrtie numai o clipă? Şi-a netezit elitrele. Acuşi îşi va lua zborul să facă loc altora, şi altora, şi altora... Poartă-i grija ei şi nu te gîndi cu ce ochi ar fi văzut-o Proust, şi Gide, şi Joyce, şi Lawrence... Poate nici n-ar fi văzut-o de loc. Era prea neînsemnată şi puţintică pentru dînşii. Ea e ca pentru măsura ta. Rămîi la măsura ta!...

Aşa m-au redus şi de astă dată la adevărul din totdeauna mîna uşoară de fum pe umăr, şoapta glasului de mult cunoscut.

Am rămas deci cu gîza noastră pe foaia albă de hîrtie. Să-i găsim o dezlegare. S-o eliberăm. Acestor absurde peripeţii să le aflăm un deznodămînt. Să căutăm unui destin o încheiere.

S-o strivim oare brutal, cum a turtit d. Filip Filipovici, sub laba-i păroasă, albastra muscă de cadavru: *Calliphora vomitoria?* S-o trăsnim oare c-un sifon în cap cum s-a oferit să ne debaraseze pe vremuri un amabil confrate şi amic, cînd cronica acestor peripeţii se tipărea în foiletonul unui cotidian? Nimic nu ne-ar putea impune poprelişte de la orice deznodămînt, oricît de crud sau ilariant, oricît de absurd sau banal, oricît de în afară de orînduielile aparente ale bunului-simţ. Fiindcă oricît de năzbîtioasă ar zburda o închipuire, ea rămîne mai prejos de încă mai năzbîtiosul capriciu al vieţii de aievea. Realitatea e absurdă. Adevărul neverosimil. Viaţa extravagantă.

Ne-au asigurat un prezicător celebru pe vremuri. Cel mai căutat şi preţuit prezicător dintr-o epocă mult mai săracă în surprize ca aceasta; cînd cărămidarii şi tinichigiii n-jungeau dictatori peste noapte, împăraţii nu deveneau tăietori de lemne şi leul nu făcea numai cinci parale. După o jumătate de veac de exercitare zi de zi a acestei profesii de prooroc, omul nostru s-a retras din funcţie cu un rotunjor capital şi o bogată experienţă; capitalul depus la bancă sigură, experienţa dăruită cui avea nevoie de dînsa cu un amabil scepticism.

— Domnule! întărea bătrînul de cîte ori veneam să-mi ofere o cafeluţă turcească şi ceva din vasta sa învăţătură a lumii — domnule, nimic nu există pe lume să nu fie cu putinţă! Totul se poate întîmpla şi totul s-a întîmplat măcar o dată. Viaţa n-are nici o logică şi tocmai de aceea are haz. Meseria mea a fost foarte uşoară. Acum pot să-ţi

destăinui secretul. Nu exista nici o artă şi nici o ştiinţă a prezicerii. Toate sînt mofturi. Eu nu mi-am bătut capul să citesc în zodii, în palmă, în cafea, în cărţi, în numere şi în scris. Nu credeam şi nu cred în asemenea baliverne. Poate de aceasta am izbutit eu să ghicesc atît de bine şi mi-a mers faima de atît de sigur prezicător. Vrei să spui că-mi minţeam clientela? Nu mai mult decît cei care cred că citesc într-adevăr în

destine. Te asigur! Căci nu o dată m-am pomenit eu cu aceşti oameni minciuniţi cu bună ştiinţă, întorcîndu-se după un an-doi, să-mi mulţumească recunoscători pentru chipul cum le-am prevăzut viitorul... Uneori îmi întindea mîna jegoasă, să-i citesc soarta, un disperat cu gulerul nespălat de două săptămîni şi cu burta lihnită de două zile. I-o cunoşteam soarta, după cum îi tremurau degetele. De la mine, direct avea s-o pornească pe cheiul gîrlei, să-şi lege un pietroi de gît, sau în Cişmigiu, să-şi atîrne gîtul în ştreang. De milă, îl asiguram că în palma lui se arată semne de grozavă mărire, de noroc, bogăţie şi faimă... Mă crezi? Spre a mea minunare, nu a lui, mă trezeam cu dînsul, într-o bună zi, coborînd scara caleştii în blană de biber, scoţînd portofelul doldora de dumăşti, să mă răsplătească împărăteşte fiindcă atît de bine i-am citit zodia şi l-am oprit de la o necugetată hotărîre. Altădată, dimpotrivă, mi se întîmpla să nu-mi placă mutra unui îmbuibat. Prea era sigur de sine şi prea venea după o petrecere, să-şi bată joc, cu prieteni, de cititorul în zodii! Mă încruntam după ce-i răsuceam palma grasă ca o talpă de urs, mă prefăceam înfricoşat de ce-am citit acolo şi îl avertizam că se arată grele semne de cumpănă şi de răsturnări. Aceasta numai ca să-i zădărăsc puţin preaîngîmfata mulţumire. Pleca, după ce-mi pufnea de rîs în nas. Dar nu o dată, şi nu unul, s-au întors jigăriţi şi cu petec în coate, să-mi spună că drept şi amar le-am prezis, şi să-mi ceară altă proorocire, mai blîndă... Atunci, cum să mai crezi dumneata în zodii şi-n semne? Orice se poate întîmpla

oricui. Priveşte puţin mai atent în jurul dumitale şi învaţă să vezi pidosnicile orînduieli... Fiecare vrea să fie ceea ce nu-i este dat lui să fie. Şi fiecare ajunge acolo unde te aşteptai mai puţin să-l vezi. Unde citeşti dumneata în toate acestea o lege şi o chibzuială? În acest caz, proastă lege este şi nechibzuită chibzuială. Nu face să-ţi mai sfărmi mintea şi să citeşti în măruntaiele lor...

Aşa m-a învăţat pe vremuri cititorul vestit în zodii şi destine. Cu această sceptică învăţătură, ce nu ne-ar fi oare îngăduit să plăsmuim pe socoteala unui erou de roman? Dacă viaţa îşi face de cap, de ce nu ţi-ai face şi tu puţin, mai ales că nu păgubeşti pe nimeni?

Să încercăm o mică inventariere.

Cine, cu drept, oare, ne-ar putea interzice să presupunem măcar douăsprezece deznodăminte pentru destinul Margaretei Căuş? Poate ea să protesteze? Mă îndoiesc. La primul cuvînt o aşteaptă soarta muştei de cadavru *(Calliphora vomitoria)* redusă la neant sub laba păroasă a domnului Filip Filpovici. Şi fiindcă e obligată să execute docil tot ce ar decide capriciul nostru, cine, cu ce drept, poate fixa o limită acestui capriciu?

Bunăoară:

Am lăsat-o pe ţărmul lacului, într-o zi de toamnă şi de despărţire. Ce-ar fi s-o urcăm îndărăt în barcă şi s-o înecăm, tîrziu, după miezul nopţii? Au mai păţit-o şi alţii, înainte şi după Ludovic al II-lea, regele Bavariei. Dacă acest deznodămînt nu vă place, ce-ar fi să încercăm altele? S-o urcăm în tren. S-o readucem la Bucureşti. Cîte nu i se pot întîmplă? Cîte deznodăminte n-o aşteaptă acolo? O aşteaptă tanti Mery, gata să-i facă o strălucită carieră. O aşteaptă doamna Sapho Inverseen, s-o iniţieze într-un nou ciclu de senzaţii. O aşteaptă cu automobilul la gară Muţus Farmarache. Poate s-o aştepte pe peron. d. Iorgu Căuş, cu revolverul, fiindcă i-a dezonorat familia şi numele marelui hatman Toma; sau, pentru

acelaşi scop, de ce n-ar aştepta-o cu mîna pe mînerul săbiei Lache Căuş? Dar Tony Bar, ar putea el rămîne oare insensibil la această întoarcere? Ar întîmpina-o ca un buchet de flori: *„De cînd te-apteşt, Garmareto!”* Ar rămîne oare cu braţele încrucişate d. Filip Filipovici, Titirică Buburoiu colonelul în retragere, domnişoara Ortansa Protopopescu? O sută de destine se pot încrucişa cu o sută de deznodăminte...

Cunoaştem însă altul. Cel adevărat. Unicul. Nu-l născocim. Nu e plăsmuirea fanteziei. În sertarul biroului, într-un buzunar de pluş, păstrăm o lentilă magică. Ea ne-a ajutat de multe ori să citim ceea ce ochiul liber şi incomplet nu ştie încă să desluşească.

S-o aburim puţin. S-o ştergem cu batista. Şi să privim.

La început, ca într-o ceaţă tulbure, e numai un foc de umbre şi de lumini. S-ar spune o luptă. Pe urmă ceaţa se limpezeşte uşor, de la focarul lentilei spre margini. Se limpezeşte şi se luminează.

Sînt aşa de mici chipurile şi de îndepărtate! Parcă sînt la capătul lumii şi al timpului. Dar îmi cunosc bine lentila. Puţină răbdare. Aşa! Microscopicele şi îndepărtatele apariţii se apropie, cresc, vin de departe, din timp, din viitor, îndărăt... Acum lentila le-a adus la măsura ochiului nostru, le-a fixat cum rămîn fără tremur imaginile unei lunete puse la punct. Putem privi în linişte...

— Dar e Margareta Căuş! vă aud exclamînd. Margareta Căuş la fereastră.

Tocmai. E Margareta noastră. Dar nu Margareta Căuş. Să facem cuvenita rectificare. E doamna Margareta Spancioc, soţia domnului şef de staţie Olimpiodor Spancioc. Iar fereastra de sus, de unde priveşte, e fereastra staţiei din Bărăgan. Nu observaţi încotro priveşte? Eu văd... Spre capătul liniei. De acolo vine vertiginos un express. E rapidul cu vagon direct de la Ostanda, Berlin etc., cu legătură pentru

Istambul, prin Constanţa. A trecut ca o furtuă de roţi, de zangăt metalic şi de fum. S-au zguduit zidurile gării minuscule din Bărăgan, D. Olimpiodor Spancioc a salutat locomotiva Pacific, lipind călcîiele şi ducînd palma la cozorocul de lac al şepcii roşii, ca un general primind a treia defilare a escadroanelor călări, galopînd. Acum trenul e un punct negru şi mic la celălalt capăt al orizontului. D. Olimpiodor Spancioc priveşte melancolic în urmă şi împroaşcă printre dinţi un scuipat alb şi lat, ca o monedă de argint de o sută de lei, noua emisiune. Sus, la fereastră, după salcîmii prăfuiţi, pierdut priveşte şi Margareta noastră. Dar nu spre zarea unde s-a mistuit rapidul. Priveşte undeva, în nevăzut. Poate priveşte înlăuntru, într-o lume secretă, pe care o poartă cu ea. Poate nu priveşte nicăieri. Ochii ei sînt din nou fără nici o expresie, fără tristeţe şi fără bucurie, goi. Observaţi acum? Parcă pe toată figura ei s-a aşternut un praf uşor şi fin. Parcă-i cenuşe. Aceasta nu înseamnă că e mai puţin frumoasă. După dînsa întorc ochii călătorii celorlalte trenuri, care nu sînt atît de grăbite şi fac un popas în gara deşartă din Bărăgan...

S-a mişcat?

Sc ridică de pe scaunul de la fereastră. Înlăuntru s-a auzit un ţipăt. S-a deşteptat din somn fetiţa. Iar chipul Margaretei deodată s-a animat la chemare. Ce vreţi? E o mamă care-şi iubeşte fetiţa. Atît şi nimic mai mult.

D. Olimpiodor Spancioc intră în cameră păşind important şi sever. Nu ghiciţi, după toată înfăţişarea, cît e de pătruns de

mărinimia unui soţ care-a iertat, dar cu aceasta nu înseamnă că şi a uitat?

— Papucii! porunceşte scurt.

Margareta lasă fetiţa şi-i aduce papucii.

D. Olimpiodor Spancioc şi-a descălţat ghetele. Ţine una de-o ureche şi-i examinează tocul tocit. O zvîrle, pufnind:

— A cîta oară trebuie să-ţi spun? A fost vorba să-mi trimiţi ghetele să pun feţe la tocuri!...

— Da, Olimp... Ai dreptate... Am uitat. Te rog să mă ierţi...

— Trebuie să nu uiţi. Mai bine ai uita *altele.*

Margareta a înclinat capul şi s-a întors la fetiţă. O leagănă pe genunchi gîdilîndu-i bărbia. Copila rîde şi gîngureşte. Dar, Doamne, de ce e atît de urîtă? Atît de negricioasă, urîtă şi cu ochii lui Olimpiodor Spancioc...

Margareta o iubeşte şi aşa. O iubeşte poate mai mult, tocmai fiindcă e aşa.

D. Olimpiodor Spancioc s-a trîntit între braţele jîlţului şi a desfăcut gazeta. Surîde amar. Gazeta anunţă rezultatele concursului de frumuseţe. Pe mijlocul pa- ginei e fotografia *Miss României* din acest an.

— O dărăpănătură! mormăie singur.

— Cu cine vorbeşti tu, Olimp? întreabă Margareta ridicînd ochii.

— Ce te interesează pe tine?...

Surîsul lui Olimpiodor Spancioc e din ce în ce mai amar. Asistă la crepusculul unui cult. Zadarnic gazeta încearcă să dea vreo însemnătate evenimentului. Alegerea *Miss României* abia a adunat cîteva duzini de gură cască.

— Ai curăţat în birou? rosteşte cu asprime.

— Da, Olimp. Ţi-am pregătit tot ce trebuieşte pentru scris. Am schimbat sugativa la tampon...

Margareta aşteaptă un cuvînt de mulţumire. Olimpiodor Spancioc e avar cu asemenea efuziuni. Nu vi se pare că pe chipul Margaretei praful fin e încă mai cenuşiu?

Olimpiodor Spancioc s-a ridicat. Trece în birou, să transcrie, pentru *Aripa C.F.R.,* ultima variantă a unei mai vechi poezii:

Expresul aleargă, expresul se duce,
Acum e aicea, şi-acum nu-i de loc.
Ce veste mai poartă? Ce veste aduce?
Ce blestem mă ţine aci prins pe loc?

Şi gara cea tristă cu triştii salcîmi,
Şi gara cea tristă din cel Bărăgan,
Îngropatu-mi-am visul şi lîngă el îmi
Îngrop şi viaţa, lună cu lună şi an după an!

Expresul soseşte, expresul se duce,
Iar zilele trec an după an,
Mai fericit eram eu singur aice
În gara cea tristă din cel Bărăgan!

În drum spre birou, Olimpiodor Spancioc se opreşte o clipă să-şi privească progenitura.

O contemplă cu o răsfrîngere amară a buzei de jos. Cu milă şi cu o superioară ironie.

Îl auziţi ce spune? Fără să ştie, din propriul său geniu, a căpătat acum sarcasmul lui Shaw:

— Putea să samene la mutră cu tine şi la inteligenţă cu mine... Nu pe dos! M-asculţi? Nu pe dos.

Iar pe dînsa o auziţi ce răspunde?

— Altă dată n-am să mai greşesc, Olimp! făgăduieşte ea cu simplitate.

Putem strînge luneta magică în punguliţa de piele. Nu? Ce-am mai avea de văzut?

Totu-i sfîrşit.

— SFÎRŞIT —

SUMAR

LA PARADIS GENERAL

Cap. I	Într-o seară ploioasă a sosit un Melchisedec	7
Cap. II	La Paradis General, cunosc eu un Uricani grozav!	28
Cap. III	Şi mutul n-a mai zis nimic!	43
Cap. IV	Unde este vorba despre Nabucodonosor, regele Babilonului	61
Cap. V	După prea mult savante dialoguri, banchetul lui Platon a degenerat într-o orgie cumplită	83
Cap. VI	În care Georgei Galea arată că poate face ce vrea	105
Cap. VII	Parcul cu păuni albaştri...	117
Cap. VIII	...şi casa cu motanul chior	126
Cap. IX	Căldura mare	140
Cap. X	Unde se arată slut la Prut	161
Cap. XI	Suflet dulce	167
Cap. XII	Într-acel an s-au învrăjbit toate se-	

Cap. XIII „România. România Mare. România liberă. România nouă. România noastră. România tînără...” 198
Cap. XIV Mane, Teckel, Fares 224
Cap. XV Banchetul strigoilor 238
EPILOG Alexandre Dumas-tatăl l-ar fi intitulat: După două zeci de ani 255

MISS ROMANIA

PROLOG

CARTEA ÎNTÎI Nepoata hatmanului Toma

Cap. I Văcuţa 287
Cap. II Puţină biografie 293
Cap. III Domnişoara de la poştă 299
Cap. IV Unde apare Olimpiodor Spancioc 307
Cap. V Miss Scovarză 316
Cap. VI Cauze şi efecte 325
Cap. VII Primii paşi spre glorie 341
Cap. VIII Serai Palace 349
Cap. IX Mărul lui Paris 354
Cap. X Triumful 365
Cap. XI Autograf, fotograf, cinematograf, fonograf, grafograf 372

CARTEA A DOUA Floarea de Agave

Cap. I Americanul din Paşcani 387
Cap. II Floarea de Agave 399
Cap. III „Je suis belle, ô mortels...” 415
Cap. IV Pentru a fi *Miss,* crema Mercur e genială... 426
Cap. V „...sosim stop” 436
Cap. VI „Vin şi hunii, vin şi goţii...” 446
Cap. VII Unde Olimpiodor Spancioc trece la

	Inamic	454
Cap. VIII	„Ideal-Mery”	463
Cap. IX	Unde Olimpiodor Spancioc dă piept cu un nou inamic	470
Cap. X	Tactică şi strategie	479
Cap. XI	Adam Adam	492
Cap. XII	„Misterioasa dispariţie”	500
Cap. XIII	Adam şi Eva	515
EPILOG	Paradisul pierdut sau nevasta şefului de gară	527

Lei 13,50

Două romane-parodii, umoristice şi satirice.
evocarea boemei ieşene dinaintea primului război mondial
— LA PARADIS GENERAL —
şi cronica plină de fantezie a unui concurs de frumuseţe
— MISS ROMANIA